

Vergaderjaar 1995–1996

24 400 X

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1996

Nr. 1

VOORSTEL VAN WET

19 september 1995

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 105 van de Grondwet de begroting van de uitgaven en ontvangsten van het Rijk bij de wet moet worden vastgesteld en dat in artikel 1 van de Comptabiliteitswet wordt bepaald welke begrotingen tot die van het Rijk behoren;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

De begroting van de uitgaven van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1996 wordt vastgesteld, zoals blijkt uit de bij deze wet behorende begrotingsstaat, onderdeel uitgaven en verplichtingen.

Artikel 2

De begroting van de ontvangsten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1996 wordt vastgesteld, zoals blijkt uit de bij deze wet behorende begrotingsstaat, onderdeel ontvangsten.

Artikel 3

1. De begroting van baten en lasten en van kapitaaluitgaven- en ontvangsten van het agentschap Duyverman Computercentrum voor het jaar 1996 wordt vastgesteld, zoals blijkt uit de bij deze wet behorende begrotingsstaat inzake dat agentschap.

2. De begroting van baten en lasten en van kapitaaluitgaven- en ontvangsten van het agentschap Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen voor het jaar 1996 wordt vastgesteld, zoals blijkt uit de bij deze wet behorende begrotingsstaat inzake dat agentschap.

Artikel 4

Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari van het onderhavige begrotingsjaar. Indien het Staatsblad waarin deze wet wordt geplaatst, wordt uitgegeven op of na deze datum van 1 januari, treedt zij in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad en werkt zij terug tot en met 1 januari.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Defensie,

Begrotingsstaat behorende bij de Wet van .....19., Stb. ....

Begroting 1996

Ministerie van Defensie (X)

Onderdeel uitgaven en verplichtingen (bedragen x f 1000)

Art.	Omschrijving	(1)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		verplichtingen	uitgaven
	Totaal		13 596 158
01	Algemeen		708 774
01	Burgerpersoneel	0	0
02	Militair personeel	0	0
03	Overige personele exploitatie	0	0
04	Subsidies en bijdragen	102 899	102 899
05	Materiële exploitatie	0	0
06	Bouw	2 101	2 101
07	Materieel/investeringen algemeen	0	0
08	Geheime uitgaven	1 200	1 200
09	Onvoorzien uitgaven	0	0
10	Automatisering en telecommunicatie	0	0
11	Internationale verplichtingen	139 417	153 660
12	Garanties	6 922	0
13	milieuheffing	0	0
14	Milieu-maatregelen	12 832	10 842
15	Ontwikkeling nieuw defensiematerieel	28 652	33 510
16	Loonbijstelling	38 133	38 133
17	Prijsbijstelling	68 210	68 210
18	Personeel en materieel	265 783	270 069
19	Overige departementale uitgaven	29 784	28 150
02	Pensioenen, wachtgeld en uitkeringen		1 747 530
01	Wachtgeld burgerpersoneel en inactiviteitswedden militair personeel	169 066	169 066
02	Militaire pensioenen en uitkeringen	1 578 735	1 578 735
03	Koninklijke marine		2 540 645
01	Burgerpersoneel	343 475	343 475
02	Militair personeel	942 413	942 413
03	Overige personele exploitatie	152 381	154 781
04	Subsidies en bijdragen	903	903
05	Materiële exploitatie	428 623	479 946
06	Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen	72 703	67 003
07	Overig groot materieel	513 050	487 112
08	Multi-purposse fregatten	14 785	50 285
09	Onderzeeboten Walrusklasse	3 991	14 727
10	Mijnenbestrijdingsvaartuigen Alkmaarklasse	0	0

		(1)	
Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		verplichtingen	uitgaven
04	Koninklijke landmacht		4 647 530
01	Burgerpersoneel	704 902	704 902
02	Militair personeel	1 664 637	1 664 637
03	Overige personele exploitatie	352 535	387 894
04	Subsidies	16 296	16 296
05	Materiële exploitatie	878 083	963 055
06	Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen	287 614	241 778
07	Overige groot materieel	867 344	668 968
08	Panserrupsvoertuigen YPR-765	0	0
09	Tankvervanging/verbetering Leopard 1	0	0
05	Koninklijke luchtmacht		2 760 793
01	Burgerpersoneel	130 984	130 894
02	Militair personeel	871 190	871 190
03	Overige personele exploitatie	149 906	162 827
04	Materiële exploitatie	454 331	537 777
05	Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen	159 725	178 141
06	Overig groot materieel	810 759	491 244
07	Geleide-wapen-systemen Patriot	0	0
08	Gevechtsvliegtuigen F-16	0	388 720
06	Koninklijke marechaussee		408 569
01	Burgerpersoneel	7 570	7 570
02	Militair personeel	278 508	278 508
03	Overige personele exploitatie	28 481	28 481
04	Materiële exploitatie	39 050	38 850
05	Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen	17 160	32 560
06	Groot materieel	23 600	22 600
08	Multi-service projecten en activiteiten		670 744
01	Luchtmobiele brigade	67 383	370 149
02	Vredesoperaties	300 595	300 595
03	Doelmatigheidsbesparingen	0	0
09	Groep Defensie-ondersteuning		111 302
01	Personeel en Materieel	111 302	111 302

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

Begrotingsstaat behorende bij de Wet van .....19.., Stb .....

**Begroting 1996
Ministerie van Defensie (X)
Onderdeel ontvangsten (bedragen x f 1000)**

		(1)
Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting
		ontvangsten
	Totaal	600 306
01	Algemeen	35 440
01	Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene Arbeidsongeschiktheidswet	0
02	Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.	0
03	Specifieke ontvangsten	0
04	Ontvangsten van andere landen voortvloeiende uit internationale verplichtingen in verband met infrastructuur	31 800
05	Bijdragen in de kosten van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Geneeskundig Centrum	0
06	Overige ontvangsten	700
07	Prijsbijstelling	0
08	Ontvangsten personeel en materieel Kern-departement	2 940
02	Pensioenen, wachtgeld en uitkeringen	28 800
01	Ontvangsten uit het AAW-fonds	25 300
02	Overige ontvangsten	3 500
03	Koninklijke marine	114 151
01	Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene Arbeidsongeschiktheidswet	1 500
02	Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.	48 960
03	Verrekeningen wegens verstrekkingen en voor verrichte werkzaamheden en verleende diensten	16 300
04	Terugontvangst B.T.W.	28 300
05	Verpleging van burgerpatiënten in militaire ziekeninrichtingen, geneeskundige verzorging en verstrekkingen	0
06	Opbrengsten van verkoop van zeekaarten, berichten aan zeevarenden, zeemansgidsen enz.	1 900
07	Verrekening met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in verband met het ter beschikking stellen van de Hr. Ms. Tydeman voor oceanografisch onderzoek	0
08	Ontvangsten uit hoofde van internationale samenwerking	5 091
09	Ontvangsten uit hoofde van de levering van inventarisgoederen en klein materieel aan derden	10 000
10	Overige ontvangsten	2 100

		(1)
Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting
		ontvangsten
04	Koninklijke landmacht	170 336
01	Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene Arbeidsongeschiktheidswet	4 385
02	Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.	27 583
03	Verrekeningen wegens verstrekkingen en voor verrichte werkzaamheden en verleende diensten	30 573
04	Terugontvangst B.T.W.	10 950
05	Verpleging van burgerpatiënten in militaire ziekeninrichtingen, geneeskundige verzorging en verstrekkingen	56 955
06	Verkoop topografische kaarten en verrekening verleende diensten	4 400
07	Ontvangsten Cantinedienst	28 100
08	Overige ontvangsten	7 390
05	Koninklijke luchtmacht	118 007
01	Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene Arbeidsongeschiktheidswet	1 900
02	Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.	34 500
03	Verrekeningen wegens verstrekkingen en voor verrichte werkzaamheden en verleende diensten	49 507
04	Terugontvangst B.T.W.	10 500
05	Rente-ontvangsten grote projecten	0
06	Ontvangsten in verband met dienstverlening/medegebruik vliegbases	3 200
07	Verrekeningen in verband met geleverde brandstoffen, olie, smeermiddelen e.d.	10 700
08	Overige ontvangsten	7 700
06	Koninklijke marechaussee	11 297
01	Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene Arbeidsongeschiktheidswet	400
02	Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.	4 030
03	Verrekeningen met derden	6 267
04	Overige ontvangsten	600
08	Multiservice projecten en activiteiten	120 250
01	Luchtmobiele brigade	0
02	Ontvangsten naar aanleiding van Vredesoperaties	120 250
09	Groep Defensie-ondersteuning	2 025
01	Ontvangsten personeel en materieel Groep Defensie-ondersteuning	2 025

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

Begrotingsstaat behorende bij de Wet van .....19.., Stb. ....

**Begroting 1996
Ministerie van Defensie (X)
Agentschap Duyverman Computercentrum
(bedragen x f 1000)**

---

(1)

Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastge- stelde begroting
01	Agentschap Duyverman Computercentrum	
	Totale baten	133 700
	Totale lasten	129 900
	Saldo baten en lasten	3 800
	Totale kapitaalontvangsten	19 000
	Totale kapitaalluitgaven	19 000

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

Begrotingsstaat behorende bij de Wet van .....19.., Stb. ....

Begroting 1996

Ministerie van Defensie (X)

**Agentschap Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen
(bedragen x f 1000)**

---

(1)

Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastge- stelde begroting
01	Agentschap Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen	
	Totale baten	153 000
	Totale lasten	149 300
	Saldo baten en lasten	3 700
	Totale kapitaalontvangsten	7 200
	Totale kapitaaluitgaven	7 200

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

Vergaderjaar 1995–1996

24 400 X

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1996

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3	2.4.3. Materieel	26
HOOFDSTUK 1: INTERNATIONALE ASPECTEN VAN HET DEFENSIEBELEID	5	2.4.3.1. F-16	26
1.1. Internationale samenwerking	5	2.4.3.2. F-16 projecten	26
1.1.1. Algemeen	5	2.4.3.3. Luchttransport	27
1.1.2. «Combined joint task forces»	6	2.4.3.4. Helikopters	27
1.1.3. Partnerschap voor de Vrede	6	2.4.3.5. Verbetering Patriot	28
1.1.4. Weu-ruimtesamenwerking	7	2.4.3.6. Crotale	28
1.2. Verdediging tegen ballistische raketten	8	2.5. De Koninklijke marechaussee	28
1.3. Nederlandse bijdragen aan vredesoperaties	8	2.5.1. Algemeen	28
1.3.1. Het conflict in het voormalige Joegoslavië	9	2.5.2. Voortgang herstructurering	29
1.3.2. Andere vredesoperaties	11	2.5.3. Defensie- en civiele taken	29
1.4. Wapenbeheersing	12	2.5.4. Nieuwbouw	29
1.4.1. Inleiding	12	2.6. Bijdrage aan andere overheidstaken	30
1.4.2. Het CSE-verdrag	12	2.7. De Nederlandse Antillen en Aruba	30
1.4.3. Open Skies	13	HOOFDSTUK 3: HET PERSONEELSBELEID	32
1.4.4. Landmijnen	13	3.1. Inleiding	32
1.4.5. Laserwapens	14	3.2. Herstructurering	32
1.5. Suriname	14	3.2.1. Nieuwe personeelsformatie	32
HOOFDSTUK 2: DE KRIJGSMACHT	16	3.2.2. Personeelsvoorziening	32
2.1. Algemeen	16	3.2.3. Dienstplicht	33
2.2. De Koninklijke marine	16	3.2.4. Toekomst geneeskundige verzorging	33
2.2.1. Algemeen	16	3.3. Personeelsvermindering	33
2.2.2. Voortgang herstructurering	17	3.3.1. Interdepartementaal herplaatsingsbeleid	33
2.2.3. Materieel	18	3.3.2. Interne arbeidsmarkt Defensie	33
2.2.3.1. M-fregatten	19	3.3.3. Voortgang vermindering	34
2.2.3.2. Walrus	19	3.3.4. Overzicht van de personeelsreducties	34
2.2.3.3. Amfibisch transportschip	19	3.4. Arbeidsvoorwaardenbeleid	35
2.3. De Koninklijke landmacht	20	3.4.1. Arbeidsvoorwaardenbeleid	35
2.3.1. Algemeen	20	3.4.2. Reservepersoneel	36
2.3.2. Voortgang herstructurering	20	3.5. Beleid voor postactieven	36
2.3.3. Nederlands-Duits legerkorps	21	3.5.1. Sociale zekerheid	36
2.3.4. Luchtmobiele brigade	22	3.5.2. Veteranenbeleid	36
2.3.5. Reservecomponent Koninklijke landmacht	22	HOOFDSTUK 4: HET MATERIEELBELEID	38
2.3.6. Materieel	23	4.1. Algemeen	38
2.3.6.1. Voertuigen voor VN-operaties	24	4.2. Internationale materieelsamenwerking	38
2.3.6.2. Licht verkenning- en bewakingsvoertuig	24	4.3. Logistiek beleid	39
2.4. Koninklijke luchtmacht	24	4.4. Bruikbaarheid materieel bij vredesoperaties	40
2.4.1. Algemeen	24	4.5. Levensduurverlenging versus vervanging	40
2.4.2. Voortgang herstructurering	25	4.6. Afstoting	40
		4.7. Wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling	41

4.8.	Defensie materieelkeuzeprocess	42
HOOFDSTUK 5: RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEU		43
5.1.	Ruimtelijke ordening	43
5.2.	Milieu	43
5.3.	Zonering	44
HOOFDSTUK 6: REORGANISATIE MINISTERIE		45
6.1.	Algemeen	45
6.2.	Doelmatigheidsoperatie	45
6.3.	Kerndepartement / groep Defensie- ondersteuning	46
6.4.	Spoor 2: Internationale samenwerking	46
HOOFDSTUK 7: FINANCIEN		47
7.1.	Financieel kader	47
7.2.	Overzicht reële ontwikkeling defensiebudget	48
7.3.	De verdeling over de bestedingscategorieën 1994–1996	49
7.4.	Financiële aspecten afstoting defensie- middelen	50
7.5.	Financiering vredesoperaties	50
7.6.	Valutamanagement	51
7.7.	Volume- en prestatiegegevens	52
7.8.	Financieel beheer, financiële informatiesyste- men, administratieve organisatie en interne controle	53
7.9.	Subsidiebeleid	54
7.10.	Tarieven en diensten aan derden	54
7.11.	Budgetteringsafpraak 1996	55
7.12.	Beleidsevaluatie en doelmatigheidsonderzoek	55
ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING		56
BIJLAGEN 1 T/M 16		
SUPPLEMENT EVALUATIE VAN DE INTERNATIONALE VEILIGHEIDSSITUATIE		

INLEIDING

De internationale veiligheidssituatie blijft aanleiding geven tot bezorgdheid. In het voormalige Joegoslavië is het tot dusver onmogelijk gebleken een politieke oplossing voor het conflict te vinden. De levensomstandigheden van de burgerbevolking blijven benard. Nederland tracht samen met andere landen een bijdrage te leveren aan de bescherming van en de hulp aan de bevolking in Bosnië. Daarbij moeten soms ernstige tegenslagen worden geïncasseerd. Zonder de internationale inspanningen zou de burgerbevolking echter aanzienlijk meer hebben geleden. Later dit jaar zal onze bijdrage aan Unprofor opnieuw worden beoordeeld in het licht van de situatie ter plaatse en het internationale overleg over een politieke oplossing van het conflict in het voormalige Joegoslavië. De inspanningen van de Nederlandse militairen die in het voormalige Joegoslavië en elders onder vaak moeilijke en soms gevaarvolle omstandigheden deelnemen aan VN-operaties verdienen bijzonder veel waardering.

De ontwerp-begroting voor 1996, de eerste die volledig onder verantwoordelijkheid van dit kabinet is opgesteld, biedt goede vooruitzichten voor de defensie-organisatie. De eerste resultaten van de doelmatigheidsoperatie geven het vertrouwen dat de beoogde besparingen in de komende jaren mogelijk zijn zonder de gevechtskracht van de krijgsmacht aan te tasten. Er zijn de afgelopen tijd bovendien belangrijke investeringsbeslissingen genomen, zoals de aanschaf van dertig AH-64-D Apaches en de bouw van twee luchtverdedigings- en commandofregatten. De komende jaren zal Defensie over het moderne materieel gaan beschikken dat nodig is voor de nieuwe taken van de krijgsmacht. Financieel, materieel en personeel ligt Defensie op koers om de vereiste herstructurering te doen slagen. Dat is mede te danken aan de grote inzet die het defensiepersoneel heeft getoond door ondanks ingrijpende reorganisaties zowel in Nederland als daarbuiten uitstekende prestaties te blijven leveren.

Als supplement bij deze ontwerp-begroting is gevoegd een evaluatie van de internationale veiligheidssituatie, waarin de voor het defensiebeleid geldende internationaal-politieke uitgangspunten opnieuw worden bezien. De evaluatie is geschreven naar aanleiding van de motie-Van Vlijmen/Koffeman (Kamerstuk 22 975, nr. 21). Deze evaluatie is mede onder verantwoordelijkheid van de minister van Buitenlandse Zaken uitgebracht. De conclusies sluiten goed aan bij die van de Prioriteitennota. Wel is de traditionele dreiging van een grote verrassingsaanval nog verder naar de achtergrond verdwenen. De huidige crises en conflicten blijken daarentegen veel minder beheersbaar te zijn dan destijds werd verwacht. Dit stelt hogere eisen aan het politieke en militaire vermogen om conflicten te voorkomen of op te lossen. De herstructurering van de krijgsmacht en de materieelinvesteringen zijn er dan ook op gericht de krijgsmacht hiervoor toereikend uit te rusten.

Hoofdstuk 1 heeft in verband met de evaluatie van de internationale veiligheidssituatie een ander karakter dan gewoonlijk. Veel onderwerpen die thans uitvoerig in de evaluatie worden besproken, hoeven hierin immers niet aan bod te komen. De motie-Van Vlijmen/Koffeman vroeg ook om een jaarlijkse rapportage over de voortgang van de herstructurering. In hoofdstuk 2 wordt hiervan verslag gedaan. In de materieelparagrafen van dit hoofdstuk wordt, overeenkomstig de toezegging in de brief van 20 februari 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 45), nader ingegaan op de financiële aspecten en de voortgang van de grote materieelprojecten.

In 1995 is een begin gemaakt met de doelmatigheidsoperatie die in de Novemberbrief werd aangekondigd. Door verbetering van de doelmatig-

heid bij de ondersteunende diensten, defensiebedrijven en staven wordt voorkomen dat in de operationele capaciteit van de krijgsmacht moet worden gesneden. Een van de belangrijkste middelen om de doelmatigheid te vergroten is meer samenwerking tussen de krijgsmachtdelen. Samenwerking, ook internationaal, zal voor de geherstructureerde krijgsmacht steeds vaker het parool zijn.

De doelmatigheidsoperatie gaat gepaard met het verlies van ongeveer 3 300 functies, naast de 4 000 die vervallen als gevolg van de Prioriteitennota. Hoewel bij de doelmatigheidsoperatie gedwongen ontslagen waarschijnlijk vermeden kunnen worden, wordt opnieuw een groot beroep gedaan op het aanpassingsvermogen van het personeel. Ook is een grote inspanning van Defensie op het gebied van scholing en herplaatsing nodig. De werving van beroepspersoneel verloopt bevredigend. Dit is van groot belang nu door de opschorting van de opkomstplicht de laatste dienstplichtigen in 1996 de krijgsmacht zullen verlaten.

In hoofdstuk 7 van de memorie van toelichting is uiteengezet hoe de in het regeerakkoord afgesproken bezuinigingen voor 1996 zijn verwerkt. Daartoe zijn in 1996 enkele investeringsprojecten vertraagd. Ook is een opbrengst van f 75 miljoen dank zij de eerder genoemde doelmatigheidsmaatregelen opgenomen. De komende jaren zal de opbrengst aanzienlijk toenemen, naar wordt verwacht tot f 450 miljoen in 2000.

In het kader van de herijking van het internationale beleid zijn afspraken gemaakt over de financiering op lange termijn van de defensiebegroting. Daardoor kan de Prioriteitennota verantwoord worden uitgevoerd, zoals beoogd in het regeerakkoord. Volgens de Novemberbrief zou de bezuinigingstaakstelling uit het regeerakkoord met f 250 miljoen moeten worden verminderd. Thans heeft het kabinet in het kader van de herijking besloten uit de zogenoemde Cluster-VI-gelden vanaf 1997 f 200 miljoen structureel aan Defensie toe te kennen. Ook is voor de financiering van de ziektekostenverzekering van het militaire personeel vanaf 2000 per jaar f 39 miljoen minder nodig dan tot dusver werd geraamd. Tenslotte is van belang dat bij de beslissing over de aanschaf van de bewapende helikopter, in april jl., de eenmalige meevaller van f 178 miljoen dank zij de lagere dollarkoers zal worden verrekend met de door Defensie ingediende claims. Dit bedrag zal worden gespreid over een periode van negen jaar. Als gevolg van genoemde maatregelen is de financiële problematiek uit de Novemberbrief grotendeels opgelost.

HOOFDSTUK 1: INTERNATIONALE ASPECTEN VAN HET DEFENSIEBELEID

1.1. Internationale samenwerking

1.1.1. Algemeen

De operationele eenheden van de Nederlandse krijgsmacht kunnen in verschillende internationale verbanden worden ingezet. Zoals blijkt uit de «Evaluatie van de internationale veiligheidssituatie», zullen de strijdkrachten thans meer dan ooit flexibel moeten zijn wat betreft de uit te voeren taken, het inzetgebied en het verband waarin zal worden opgetreden. De operationele eenheden en middelen moeten multifunctioneel en interoperabel zijn. Behalve voor de algemene verdedigingstaak zijn deze eenheden en middelen beschikbaar voor crisisbeheersingsoperaties. De meeste Nederlandse operationele eenheden en middelen zijn «double-hatted»: naast hun taken in het kader van de Navo kunnen zij ook ten behoeve van de Weu, de VN of de OVSE worden ingezet. Zo zijn alle Nederlandse operationele eenheden en middelen inmiddels aangemeld als «forces answerable to Weu» (Faweu) en zijn bepaalde delen ervan bestemd als bijdragen aan het «United Nations stand-by arrangements system» (Unsas). De regering hecht grote waarde aan dit vermogen om flexibel met andere landen samen te werken.

De Koninklijke marine opereert in verschillende multinationale verbanden. Voorbeelden zijn de «standing naval forces», de «Ace mobile force», de «UK/NL amphibious force» en de «Combined amphibious force Mediterranean». Naast de jarenlange samenwerking met de Britse marine worden ook andere samenwerkingsverbanden geïntensiveerd. Zo zal per 1 januari 1996 het gezamenlijke Belgisch-Nederlandse marine-hoofdkwartier in Den Helder operationeel worden. Verdere samenwerkingsvormen met de Belgische en Duitse marine worden momenteel onderzocht.

De Koninklijke landmacht kent een zodanige structuur dat de eenheden tijdelijk in ander verband kunnen opereren. Op 30 augustus 1995 is het Nederlands-Duitse legerkorps operationeel geworden. Dank zij het door Nederland geleverde verbindingssysteem kan dit legerkorps onafhankelijk van de lokale communicatie-infrastructuur optreden. Een verdere integratie op het gebied van logistiek en opleidingen zal de flexibiliteit van het legerkorps vergroten. Voor de Luchtmobiele brigade (met de transport- en bewapende helikopters) is de «Multinational division (central)» primair het inzetkader. Tot die divisie behoren ook Belgische, Britse en Duitse eenheden. Deze divisie maakt deel uit van het «Ace rapid reaction corps», maar kan ook in andere verbanden worden ingezet.

De Koninklijke luchtmacht neemt al jaren deel aan multinationale Navo-verbanden. Een squadron F-16 jachtvliegtuigen maakt deel uit van de «Ace reaction forces (air)», een voortzetting van de «Ace mobile force (air)», en de geleide-wapeneenheden zijn geïntegreerd in het «Nato integrated air defence system». Onlangs is met België en Luxemburg in principe overeengekomen een «deployable air task force» op te richten. De Koninklijke luchtmacht onderzoekt onder meer de mogelijkheden tot nauwere samenwerking met de Duitse luchtmacht op het gebied van de luchtverdediging. Bij inzet buiten het Navo-gebied is een «deployable air command and control» component gewenst. Deze moet evenwel gezamenlijk met andere landen van de Navo worden opgericht.

1.1.2. «Combined joint task forces»

Het concept van «Combined joint task forces» (CJTF) is aanvaard tijdens de Navo-top van januari 1994. Het CJTF-concept heeft onder meer tot doel de Navo-commandostructuren zodanig aan te passen dat de nieuwe taken efficiënt kunnen worden uitgevoerd. Het is ontstaan uit het besef dat bij operaties buiten het Navo-verdragsgebied niet langer alle Navo-landen zullen deelnemen. Er zal bij crisisbeheersingsoperaties in toenemende mate sprake zijn van «coalitions of the willing», zowel in Navo-verband als bijvoorbeeld onder de vlag van de Weu. Ook niet-Navo-landen kunnen van zulke coalities deel uitmaken. CJTF-hoofdkwartieren zullen de nodige flexibiliteit moeten hebben, opdat de personele samenstelling van het hoofdkwartier een redelijke afspiegeling vormt van de leden van de taakgroep. Bestaande geallieerde en bepaalde nationale hoofdkwartieren kunnen de kern van een CJTF-hoofdkwartier vormen. Dergelijke coalities zullen vaak niet beschikken over alle benodigde middelen, vooral strategisch transport, inlichtingencapaciteit en communicatie-apparatuur. De Navo beschikt, in tegenstelling tot de Weu, in beperkte mate over deze capaciteiten en structuren en kan de ontbrekende middelen overdragen aan de coalitie.

Het CJTF-concept beoogt tevens een belangrijk instrument te zijn bij de totstandkoming van een Europese veiligheids- en defensie-identiteit. De Weu en de Navo hebben hun ideeën gepresenteerd over de wijze waarop deze organisaties gebruik willen maken van CJTF's. Daarbij ligt de nadruk op een flexibele en heldere bevelvoering. Een CJTF-hoofdkwartier moet bestaan uit een kleine permanente kern die wordt aangevuld met specifieke elementen. Bij inzet door de Weu is nauw contact met de Navo een voorwaarde. Zo kan worden geprofiteerd van de bestaande gestandaardiseerde regels en procedures en de gezamenlijke infrastructuur. Dit voorkomt parallelle structuren en daardoor meerkosten.

De discussie in de Navo en de Weu over de uitwerking van het CJTF-concept verloopt niet zonder hindernissen. Van belang is onder meer een goede regeling voor de deelname van Frankrijk aan de CJTF's, gezien het standpunt van dit land over de geïntegreerde militaire structuur. Het concept biedt de mogelijkheid Frankrijk in militair opzicht meer bij het bondgenootschap te betrekken. Bovendien verschaft het de Europese landen meer mogelijkheden om crisisbeheersings- en vredesoperaties uit te voeren. Ten slotte biedt het concept een goed instrument om, samen met de partners die deel uitmaken van het Partnerschap voor de Vrede, crisisbeheersingsoperaties voor te bereiden en uit te voeren.

1.1.3. Partnerschap voor de Vrede

Het Partnerschap voor de Vrede biedt het kader voor de intensivering van de Navo-samenwerking met de Midden- en Oosteuropese landen. Tot dusver zijn 26 landen toegetreten. Hiervan hebben twintig landen een zogenoemd Presentatiedocument ingeleverd, waarin het betrokken land uiteenzet hoe het de doelstellingen van het Partnerschap voor de Vrede denkt te implementeren. Met vijftien landen is een Individueel Partnerschapprogramma overeengekomen. Van de mogelijkheden die het Partnerschap voor de Vrede biedt om vertegenwoordigers te plaatsen bij het hoofdkwartier van de Navo en bij de Partnerschap Coördinatiecel in Bergen (België) hebben al vijftien landen gebruik gemaakt.

De samenwerking richt zich vooral op vredesoperaties, «search and rescue» en humanitaire operaties en heeft tot doel de mogelijkheden voor gemeenschappelijk optreden te vergroten. Dit betekent dat vooral de interoperabiliteit van de betrokken eenheden moet worden vergroot. In dit

verband is van groot belang dat dit voorjaar een begin is gemaakt met het «Partnership for Peace Planning and Review Process». Het voornaamste doel hiervan is elk partnerland richtlijnen te geven hoe de betrokken strijdkrachten beter geschikt kunnen worden gemaakt voor gemeenschappelijke operaties. Ook biedt het de mogelijkheid informatie uit te wisselen over defensieplannen en -budgetten. Veertien partners hebben aan de eerste (tweejaarlijkse) cyclus van het planningproces deelgenomen: Albanië, Bulgarije, Estland, Finland, Hongarije, Letland, Litouwen, Oekraïne, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechië en Zweden. Een aantal van deze landen ziet het planningproces als een voorbereiding op een eventueel lidmaatschap.

Nederland hecht veel betekenis aan de politieke consultaties en de defensiesamenwerking in het kader van het partnerschap. In oktober 1994 heeft ons land een gemeenschappelijke oefening georganiseerd op de Veluwe. Ook wordt op bilateraal en multilateraal niveau geoefend met de partners. In de brief van 10 mei 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 65) is het parlement ingelicht over de bilaterale en multilaterale samenwerking met de Midden- en Oosteuropese landen.

1.1.4. Weu-ruimtesamenwerking

Tijdens de ministeriële Weu-raad van 15 mei 1995 in Lissabon is besloten het Weu-satellietcentrum in Torrejón (Spanje) een permanente status te verlenen. Daarmee hebben de Weu-landen de beschikking over een centrum voor de interpretatie van beelden van verkenningssatellieten en voor de opleiding van beeldanalisten. Van groot belang voor het satellietcentrum was de lancering van de Helios-1 satelliet, op 7 juli van dit jaar. Helios, een project van Frankrijk, Italië en Spanje, gaat zeer gedetailleerd beeldmateriaal leveren van hoge kwaliteit. Ook het Weu-satellietcentrum krijgt de beschikking over Helios-beelden.

Het budget van het centrum is voor 1996 door de ministers verhoogd naar 12,5 miljoen Ecu (ongeveer f 25 miljoen). Uitgaande van negen deelnemende landen is de Nederlandse bijdrage aan het budget vastgesteld op f 2,14 miljoen (8,35%). Inmiddels zijn echter het nieuwe Weu-lid Griekenland en de drie geassocieerde leden Noorwegen, Turkije en IJsland tot het ruimtesamenwerkingsverband van de Weu toegetreden. De financiële verdeelsleutel zal aan deze nieuwe situatie worden aangepast, zodat de Nederlandse bijdrage aan het centrum, bij een gelijkblijvend budget, lager zal uitkomen dan f 2,14 miljoen. Op dit moment werken er drie Nederlanders in Torrejón.

Tijdens de najaarsvergadering zullen de ministers besluiten over de toekomst van de Weu-satellietsamenwerking. Dan is waarschijnlijk ook bekend of Frankrijk en Duitsland gezamenlijk optische (Helios-2) en radarsatellieten (Horus/Osiris) gaan ontwikkelen. De Weu-ministers hebben dan de keuze uit drie mogelijkheden:

- ontwikkeling van een zelfstandig Weu-satellietsysteem;
- aansluiten bij het Frans-Duitse project;
- verwerving van satellietbeelden van verschillende, waaronder commerciële, aanbieders.

Enkele landen, waaronder Nederland, staan sceptisch tegenover de ontwikkeling van een zelfstandig satellietsysteem van de Weu. De voorziene kosten zijn hoog, terwijl de operationele behoefte aan een dergelijke capaciteit van de Weu en van Nederland afzonderlijk voorschijns niet overtuigend is aangetoond. De Frans-Duitse samenwerking biedt geïnteresseerde Weu-partners wellicht mogelijkheden tegen geringere kosten deel te nemen in een Europees satellietprogramma. Met

het satellietcentrum in Torrejón beschikt de Weu in ieder geval over de faciliteiten om satellietbeelden te analyseren die op de markt kunnen worden verworven.

1.2. Verdediging tegen ballistische raketten

In de «Evaluatie van de internationale veiligheidssituatie» wordt geconcludeerd dat de verspreiding van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen een probleem is voor de lidstaten van de Navo of voor militaire eenheden die bij (vredes)operaties zijn betrokken.

Tijdens de topbijeenkomst van de Navo in januari 1994 is besloten de maatregelen tegen de verspreiding van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen te intensiveren en tegelijkertijd de verdediging ertegen te verbeteren. In dit kader verricht een aantal Navo-comités – waaronder de «Senior defence group on proliferation» (DGP), het «Nato air defence committee» (NADC) en de «Conference of national armament directors» (CNAD) – onderzoek naar de militair-strategische, de operationele en materiële aspecten van de verdediging tegen tactische ballistische raketten. De DGP heeft eind 1994 een gemeenschappelijke dreigingsanalyse opgesteld. Op basis daarvan zullen de benodigde capaciteiten worden vastgesteld, aan de hand waarvan mogelijke verbeteringen van onder meer de actieve en passieve verdediging tegen massavernietigingswapens kunnen worden gezien. In 1996 zal de DGP, mede gebruik makend van de expertise in de CNAD en het NADC, hierover rapport uitbrengen.

Nederland heeft zijn bijdrage aan de verdediging tegen ballistische raketten tot nu toe geplaatst in het verlengde van de «extended air defence». De Koninklijke luchtmacht beschikt met de Patriot (grond-lucht) geleide-wapensystemen over middelen waarmee op beperkte schaal tactische ballistische raketten kunnen worden bestreden. Door de voorziene verbeteringsprogramma's voor dit wapensysteem, zal ook de «anti-tactical ballistic missile» capaciteit de komende jaren worden verbeterd. Tevens worden de mogelijkheden en ontwikkelingen om andere wapensystemen, waaronder het Hawk-systeem en de F-16's, met een dergelijke capaciteit uit te rusten op de voet gevolgd. Bij eventuele vervangings- of modificatieprogramma's zal hiermee rekening worden gehouden.

De Koninklijke marine neemt deel aan de studies over de rol van maritieme eenheden in de verdediging tegen ballistische raketten. Door middel van een beperkte modificatie van het luchtverdedigingssysteem voor de te bouwen luchtverdedigings- en commandofregatten zou hieraan een bijdrage kunnen worden geleverd. Binnenkort zal worden besloten of het wenselijk is de fregatten van een dergelijke capaciteit te voorzien.

1.3. Nederlandse bijdragen aan vredesoperaties

In het Nederlandse veiligheidsbeleid neemt de inzet van militairen ten behoeve van internationale humanitaire en vredesoperaties een zeer belangrijke plaats in. In totaal zijn thans voor dergelijke operaties ongeveer 2 000 Nederlandse militairen uitgezonden. De hieronder volgende tabel bevat een overzicht van de Nederlandse bijdragen.

Overzicht uitgezonden Nederlandse Militairen per 8 september 1995

Operaties/Programma's per regio	Aantal personen	Sub-totaal	Totaal
1. Voormalig Joegoslavië			
UNPF			
VN-operaties			
Ststcie NL eenheden	34		
UNMO/UNPO's	58		
1 (NL/BE)VN Log Tbat	484		
1 (NL) VNCie Logbase	85		
Zagreb/Split			
Staf Unprofor	48		
Multinationale brigade	195		
Subtotaal		904	
Dutchbat		213	
Navo/Weu-operatie Sharp Guard			
Fregatten	378		
MLD Sigonella	35		
Subtotaal		413	
Navo-operatie Deny Flight			
Villafranca	234		
Jacotenente	7		
Vicenza	18		
Tuzla, Zagreb en Sarajevo	6		
Subtotaal		265	
EU/Weu-operatie Mostar ECMM		15	
Weu-operatie/Donau EU/ICFY-missie		17	
		8	
		3	
Totaal			1 838
2. Cambodja			
UNDP/CMAC			2
3. Midden-Oosten			
Untso	15		
Undof	1		
Totaal			16
4. Angola			
Unavem-III			25
5. Moldavië			
OVSE-missie			1
6. Georgië			
OVSE-missie			1
7. VN New York			
Unscm/DPKO			1
8. Haïti			
Unmih			162
Totaal			2 046

1.3.1. Het conflict in het voormalige Joegoslavië

De «United nations peace force» (UNPF) neemt sinds april 1995 de plaats in van «oud»-Unprofor. Het betreft drie afzonderlijke operaties, die worden gecordineerd vanuit het hoofdkwartier in Zagreb. De drie vredesmachten zijn: «United nations confidence restoring operation in Croatia» (Uncro) in Kroatië, «United nations protection force» (Unprofor)

in Bosnië en «United Nations preventive deployment force» (Unpredep) in de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië.

De toekomst van Uncro is onzeker als gevolg van de Kroatische verovering van de sectoren Noord en Zuid in westelijk Kroatië. De sterkte van Uncro zal aanzienlijk worden teruggebracht. In Oost-Slavonië zal de VN-aanwezigheid nog wel gehandhaafd blijven

Unprofor in Bosnië-Herzegowina heeft als taken: het ondersteunen van de humanitaire hulpacties van de UNHCR en het begeleiden van vrijgelaten gevangenen. Sinds juni 1993 kunnen per maand op verzoek van de UNHCR twee vluchten met F-27 transportvliegtuigen worden uitgevoerd ten behoeve van de evacuatie van gewonden uit Bosnië-Herzegowina. Het kabinet heeft in juni 1995 besloten Unprofor in beginsel tot januari 1996 infanterie-eenheden ter beschikking te stellen. Na de val van Srebrenica is het 13e Infanteriebataljon luchtmobiel in Nederland teruggekeerd. Een compagnie van het 42e pantserinfanteriebataljon Limburgse Jagers bevindt zich op dit moment in de Sapnaduim in Midden-Bosnië. De resterende twee compagnieën van het 42e worden nog niet uitgezonden. Het is nog niet bekend of zij nieuwe VN-taken kunnen vervullen. Dit hangt af van het hergroeperingsplan van Unprofor. De beide compagnieën moeten bovendien worden opgeleid in het gebruik van YPR-pantservoertuigen met een 25 mm kanon. De twee pantserinfanterie-compagnieën zullen pas in november a.s. beschikbaar zijn voor eventuele VN-taken in Bosnië. Ook levert Nederland een bijdrage aan het Belgisch-Nederlandse logistiek- en transportbataljon. De Nederlandse bijdrage aan de VN-missie bestaat verder uit stafpersoneel, waarnemers en personeel van de Koninklijke marechaussee. Het kabinet zal zich spoedig beraden over de aard, de omvang en de samenstelling van een Nederlandse bijdrage aan de VN-vredesmacht in het voormalige Joegoslavië na 1 januari 1996.

Unpredep heeft als doel te voorkomen dat het conflict overslaat naar de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië. Nederland levert hieraan geen bijdrage.

Op 3 juni 1995 hebben de ministers van Defensie en de chefs van staven van een aantal Navo- en EU-landen ten behoeve van de VN-commandanten besloten tot de oprichting van de snelle-reactiemacht, binnen het huidige mandaat en de «rules of engagement». Deze eenheid is in juli gedeeltelijk operationeel geworden en geeft bescherming aan de reguliere Unprofor-eenheden. De eenheid bestaat uit een Franse, een Britse en een multinationale brigade. De laatste brigade bevat militairen uit Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Nieuw-Zeeland, Canada en Spanje. Nederland draagt bij met een mortiercompagnie van het Korps mariniers, een mortieropsporingsradargroep van de Koninklijke landmacht en een aantal staf- en liaisonofficieren van de verschillende krijgsmachtdelen en de Koninklijke marechaussee. De totale personele inspanning bedraagt 195 militairen.

De operatie «Sharp Guard» is een samenvoeging van de vroegere operaties «Maritime/Albanian Guard» van de Navo en «Sharp Fence» van de Weu ter uitvoering van resolutie 820 van de Veiligheidsraad. Nederland neemt hieraan deel met twee fregatten en twee Orion maritieme patrouillevliegtuigen.

Een Nederlands squadron van achttien F-16 vliegtuigen is, samen met toestellen van Navo-bondgenoten, belast met het afdwingen van het vliegverbod boven Bosnië-Herzegowina en het verlenen van luchtsteun aan Unprofor. De Nederlandse toestellen worden ook ingezet voor

luchtverkenningen en luchtaanvallen. In dit kader heeft Nederland ook «Forward air controllers» bij de Nederlandse compagnie in de Sapanuim gestationeerd.

De taak van de «European Community monitor mission in former Yugoslavia» (ECMM) is onder meer gericht op het waarnemen van het staakt-het-vuren, het tot stand brengen van vertrouwenwekkende maatregelen en het bevorderen van humanitaire activiteiten. De ECMM-werkzaamheden zijn complementair aan die van Unprofor. De Nederlandse bijdrage bestaat uit zeventien militairen en drie functionarissen van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Nederland neemt deel aan de «Police and customs operation on the Danube» van de Weu, ter handhaving van het embargo op de Donau, met acht marechaussees, acht agenten van het Korps landelijke politiediensten en van de regio Rijnmond, en vier douaniers.

De Nederlandse militaire bijdrage aan de Weu-politiemacht in Mostar bestaat uit vijftien personen. De politiemacht ondersteunt het sinds 23 juli 1994 optredende bestuur van de EU over deze stad. Een kolonel van de Koninklijke marechaussee vervult de dubbelfunctie van adviseur openbare orde en «police commissioner» van de «unified police force», bestaande uit lokale civiele politiefunctionarissen (zowel Kroaten als moslims) en civiele en militaire politiefunctionarissen uit diverse Weu-landen. In totaal zal het Weu-aandeel in de «unified police force» moeten bestaan uit 182 personen.

Drie militairen nemen deel aan de controles aan de grens tussen Bosnië en de FRJ in het kader van de in 1992 gehouden «International Conference on Former Yugoslavia» (ICFY).

1.3.2. Andere vredesoperaties

Twee Nederlandse explosieven-opruimingsspecialisten bevinden zich nog in Cambodja om te helpen bij het mijnenopruimingsprogramma. De rol van deze Nederlanders beperkt zich tot het geven van instructies.

Op 1 mei 1995 is na dertien jaar een einde gekomen aan de Nederlandse deelname aan de «Multinational force and observers» in de Sinaï. Nederland draagt in het Midden-Oosten nu nog met vijftien waarnemers bij tot de «United Nations truce supervision organisation» (Untso), die toeziet op de handhaving van de bestandslijnen tussen Israël en zijn buurstaten. Gezien de verdere reductie van de sterkte van Untso zal het Nederlandse aandeel daarin eveneens afnemen. Nederland levert sinds januari 1995 voor twee jaar de commandant van de «United Nations disengagement observer force» (Undof), die op de Golan-hoogvlakte toeziet op de uitvoering van het Israëlisch-Syrische akkoord van 1974.

De Nederlandse bijdrage aan de «United Nations Angola verification mission» (Unavem) is uitgebreid van vier personen tot vijftien militaire waarnemers en tien marechaussees als politiewaarnemer. Unavem-III zal uit maximaal 7 000 militairen plus 350 militaire en 260 politiewaarnemers bestaan. De Veiligheidsraad heeft verklaard te verwachten dat Unavem-III in februari 1997 zal worden beëindigd. Thans wordt onderzocht op welke wijze Nederland kan bijdragen aan een school voor mijnopruimers. Deze school zal worden gesticht door het «Central mine action office», een nieuwe onderafdeling van de «United Nations unit for coordination of humanitarian assistance» en zal deel uitmaken van Unavem. De afgelopen maanden is een Hercules-transportvliegtuig ingezet voor humanitaire taken.

In het kader van de OVSE neemt een officier deel aan de missie in Georgië en een aan de missie in Moldavië.

De «United Nations special commission» ziet toe op de destructie van massavernietigingswapens in Irak. Daarnaast is een begin gemaakt met de «provisory ongoing monitoring» van Iraakse installaties die met de productie van dergelijke wapens in verband kunnen worden gebracht. Nederland is in principe bereid tot april 1996 personeel te leveren aan de inspectieteams voor chemische wapens.

Aan de «United Nations mission in Haïti» (Unmih-II) draagt Nederland sinds 15 maart 1995 bij met een compagnie van ongeveer 160 mariniers.

De voorbereidingen voor de oprichting van enkele noodhulpteams worden voortgezet. Het parlement is in de brief van 17 mei 1995 (Kamerstuk 24 135, nr. 2) over deze teams ingelicht. Defensie beschikt op dit ogenblik over een snel inzetbaar noodhulpverkenningsteam. In overleg met de UNHCR en Ontwikkelingssamenwerking wordt bezien aan welke andere noodhulpteams behoefte bestaat. Die behoefte is mede afhankelijk van wat andere landen de UNHCR op dit gebied kunnen aanbieden. Voor Nederland wordt gedacht aan bijdragen op het gebied van medische verzorging, transport en «movement control».

1.4. Wapenbeheersing

1.4.1. Inleiding

Op het gebied van ontwapening en wapenbeheersing is ook in het afgelopen jaar meer en meer de nadruk komen te liggen op multilaterale onderhandelingen, veelal in VN-kader. Het verdrag over chemische wapens, dat op 30 juni jl. door Nederland is geratificeerd, en het Non-proliferatie verdrag, dat voor onbepaalde tijd is verlengd, weerspiegelen de hedendaagse praktijk. Het verdrag inzake de Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE) heeft veel van zijn waarde behouden, al lijkt aanpassing aan de sterk gewijzigde omstandigheden wenselijk.

1.4.2. Het CSE-verdrag

De driejarige reductiefase van het CSE-verdrag eindigt in november 1995. Ongeveer 45 000 wapensystemen zijn dan vernietigd, waaronder ruim 18 000 tanks en 2 000 gevechtsvliegtuigen. Daarna zijn de aantallen zware wapens van elk van de 30 verdragsstaten aan limieten gebonden. De uitgebreide informatie-uitwisseling en indringende verificatie in de laatste drie jaar wettigen de conclusie dat het verdrag in het algemeen goed is uitgevoerd. In mei 1996 wordt tijdens een toetsingsconferentie de uitvoering van het verdrag geëvalueerd en wordt bezien of het op onderdelen dient te worden aangepast.

De Nederlandse reductieverplichtingen zijn in 1994, ruimschoots binnen de gestelde termijn, voltooid. Het ging om in totaal 170 tanks, 387 pantservoertuigen en 230 stukken artillerie. Daarvan zijn 261 pantservoertuigen en 59 stukken artillerie vernietigd. Aan Griekenland zijn in CSE-kader 170 tanks en 171 stukken artillerie overgedragen, aan Portugal 126 pantservoertuigen.

Het CSE-verdrag bezegelde het einde van de Koude Oorlog. Het biedt in zijn huidige vorm echter geen afdoende antwoord op de revolutionaire veranderingen die Europa sindsdien heeft ondergaan, zoals het uiteenval-

len van het Warschaupact en de desintegratie van de Sovjet-Unie. Om de levensvatbaarheid van het verdrag te waarborgen, lijkt aanpassing op termijn wenselijk.

Sinds 1993 hebben Rusland en Oekraïne herhaaldelijk bezwaar gemaakt tegen de onverkorte toepassing van de getalsmatige beperkingen die in artikel V van het verdrag zijn vastgelegd. Deze zogenoemde flanklimieten waren bedoeld om, in ruil voor vergelijkbare beperkingen in de betrokken Navo-landen, de Sovjet-Unie te verhinderen zwaar materieel aan de noord- en zuidflank van het Navo-verdragsgebied, respectievelijk bij Noorwegen en Turkije, te concentreren. Daartoe waren per militair district in de Sovjet-Unie sublimieten vastgesteld. Deze militaire districten op de flanken van de toenmalige Sovjet-Unie liggen nu in Oekraïne, Rusland en de Kaukasische republieken. De flanklimieten voor Oekraïne zijn van toepassing op het voormalige district Odessa, dat ongeveer 20% van het Oekraïense grondgebied beslaat. Wat Rusland betreft gaat het om de voormalige districten Leningrad en Noord-Kaukasus, samen zo'n 50% van het grondgebied van Europees Rusland. Beide landen mogen slechts een beperkt deel van hun wapensystemen aan actieve eenheden in deze districten toedelen. Een deel moet permanent worden opgeslagen.

Rusland en Oekraïne betogen dat deze beperkingen de evenwichtige ontplooiing van hun strijdkrachten belemmeren. Rusland kent de grootste problemen. De grote aantallen militairen die uit de voormalige Warschaupact-landen zijn teruggetrokken kunnen niet in de flankgebieden worden gelegerd omdat ze te weinig materieel mogen meenemen. Bovendien vergen de conflicten in de Transkaukasus volgens Moskou de permanente aanwezigheid van Russische eenheden in aantallen die boven de limieten van het CSE-verdrag uitgaan.

Rusland is sinds enige tijd bezig zijn militaire aanwezigheid in het district Noord-Kaukasus uit te breiden. Daarmee stevent Moskou af op een formele schending van het CSE-verdrag in november 1995, wanneer alle limieten van kracht worden, ook die op de flanken.

De Navo-lidstaten hebben zich niet ongevoelig betoond voor de veranderde Russische veiligheidsbelangen en willen samen met Moskou zoeken naar een oplossing van het flankprobleem die voor alle verdragspartijen aanvaardbaar is. Het Russische voorstel om in het zuidelijke deel van het militaire district Noord-Kaukasus een zone in te stellen waarin het CSE-verdrag niet wordt toegepast, is door de zestien echter als onaanvaardbaar van de hand gewezen. De voorkeur van de Navo-partners gaat uit naar een vergelijk met Rusland en Oekraïne dat kan worden uitgevoerd, zonder dat daarvoor in alle dertig verdragsstaten een, zonder twijfel tijdrovende, parlementaire goedkeuringsprocedure moet worden doorlopen.

1.4.3. Open Skies

Het Open Skies-verdrag is nog steeds niet in werking getreden, omdat Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland het nog niet hebben geratificeerd. In afwachting van de inwerkingtreding zijn inmiddels vrijwel alle technische voorbereidingen getroffen en zijn verscheidene proefvluchten uitgevoerd. De Benelux-landen vormen in het kader van Open Skies een landengroep en voeren belangrijke onderdelen van het verdrag gezamenlijk uit.

1.4.4. Landmijnen

Dit najaar wordt in Wenen de toetsingsconferentie van het Conventionele-wapensverdrag gehouden. Dit verdrag (uit 1980) reguleert

onder meer het gebruik van landmijnen in gewapende conflicten en poogt het misbruik van deze wapens tegen burgers tegen te gaan. Nederland poogt, onder meer door EU-demarches, zo veel mogelijk landen ertoe te bewegen partij te worden bij het verdrag. Vooral Afrika en Azië, de continenten waar de problemen met landmijnen het grootst zijn, zijn tot nu toe ondervertegenwoordigd. In het kader van de toetsingsconferentie streeft Nederland naar aanscherping van het verdragsregime ten aanzien van landmijnen en uitbreiding van het verdrag met een protocol over blindmakende laserwapens.

Ten aanzien van het landmijnenprotocol is Nederland voorstander van een uitbreiding van de werking van het protocol, en bij voorkeur van het gehele verdrag, van inter-statelijke tot intra-statelijke conflicten. Het landmijnenprobleem wordt grotendeels veroorzaakt tijdens interne conflicten, die nu buiten de toepassing van het verdrag vallen. Ook moeten de beperkingen en verboden ten aanzien van het gebruik van landmijnen, in het bijzonder anti-personeelmijnen, worden uitgebreid, en moeten verificatiebepalingen worden toegevoegd. Nu ontbreekt in het verdrag elke vorm van verificatie. Nederland heeft voorts het initiatief genomen om het protocol uit te breiden met vergaande restricties op de overdracht van landmijnen.

1.4.5. Laserwapens

Nederland is voor een algeheel verbod op de productie, de verspreiding en het gebruik van laserwapens die ten doel hebben militair personeel opzettelijk en permanent blind te maken. De regering is van mening dat het gebruik van deze wapens op gespannen voet staat met elementaire beginselen van het humanitaire oorlogsrecht. De voorstanders van een dergelijk verbod zijn overigens van mening dat de formulering van de verbodsbepaling duidelijk tot uitdrukking moet brengen dat het gebruik van lasertechnologie tegen materieel toegestaan blijft. Doelrichtmiddelen en meetapparatuur waarin gebruik is gemaakt van lasertechnologie worden veelvuldig in moderne krijgsmachten toegepast, ook in Nederland. Een Zweeds voorstel om een omvattend verbod van blindmakende laserwapens op te nemen in een nieuw protocol bij het Conventionele-wapensverdrag houdt rekening met de bestaande praktijk in veel landen. Samen met Zweden zal Nederland zich inspannen een voor de deelnemers aan de toetsingsconferentie aanvaardbaar protocol te ontwikkelen.

1.5. Suriname

Op grond van het Raamverdrag levert Defensie technische bijstand aan de inpassing van de Surinaamse krijgsmacht in het democratische bestel. Op 11 januari 1995 is een convenant ondertekend waarin deze technische bijstand en de samenwerking met het Surinaamse ministerie van Defensie zijn vastgelegd.

Een eerste hulpprogramma is inmiddels voltooid. Er is overeenstemming bereikt over een tweede groep van projecten, gericht op humanitaire hulp, verbetering van de werk- en leefomstandigheden en een meer efficiënte bedrijfsvoering. Nederland verleent onder meer steun bij de reorganisatie van de Surinaamse militaire politie. Een peloton van de Surinaamse krijgsmacht neemt, naast de Nederlandse eenheid, deel aan Unmih.

Deze projecten ondersteunen tevens de herstructurering van het Nationaal leger. Er worden onder meer voorbereidingen getroffen voor de inrichting van een ontwikkelingscompagnie, met als taak het herstellen van de infrastructuur en de ontsluiting van het binnenland. Ook wordt

rekening gehouden met het gebruik van Surinaamse militaire middelen voor de op te richten kustwachtorganisatie. De financiering van deze projecten komt ten laste van de verdragsmiddelen.

Structurele technische bijstand is toegezegd bij het opstellen van plannen voor de reorganisatie van de logistiek en de opleidingen. Voorwaarden hiervoor zijn een goedgekeurd herstructureringsplan voor het Nationaal leger en financiering uit de verdragsmiddelen.

HOOFDSTUK 2: DE KRIJGSMACHT

2.1. Algemeen

De Nederlandse krijgsmacht ondergaat de meest omvangrijke herstructurering sinds de Tweede Wereldoorlog. Dit proces moet leiden tot een krijgsmacht die nog uitsluitend is gevuld met beroepspersoneel en die, naast de algemene verdedigingstaak, een redelijke bijdrage kan leveren aan crisisbeheersingsoperaties van de VN of van andere internationale organisaties. Tegelijkertijd met de herstructurering nemen vele Nederlandse militairen deel aan internationale vredesoperaties. De «Evaluatie van de internationale veiligheidssituatie» laat zien dat de behoefte aan deze activiteiten in de toekomst eerder zal toenemen dan verminderen.

De verandering van de krijgsmacht komt ook tot uitdrukking in de aanschaf van nieuwe uitrusting. In de afgelopen jaren zijn belangrijke investeringsbeslissingen genomen ter verbetering van de mobiliteit en flexibiliteit. In 1996 zullen alle bestelde luchttransportvliegtuigen, de KDC-10, de C-130 en de F-60U, operationeel zijn. Vanaf 1996 zullen de eerste middelzware en lichte transporthelikopters ter beschikking komen. De Verenigde Staten stellen vanaf midden 1996 twaalf AH-64A Apaches ter beschikking als tussenoplossing tot de komst van de bestelde 30 AH-64D Apaches. In 1997 zal het amfibisch transportschip in dienst worden gesteld.

De reorganisatie van de krijgsmacht tot de in de Prioriteitennota vastgelegde omvang en structuur zal omstreeks 1998 grotendeels zijn voltooid. De hiermee gepaard gaande investeringsprojecten strekken zich veelal over een langere periode uit. Door de bezuinigingen die in het regeerakkoord zijn vastgelegd is een aantal investeringsprojecten over een langere periode gespreid. De benodigde ruimte binnen de begroting voor toekomstige investeringen blijft daardoor een bron van zorg. Daarnaast zullen de nieuwe reorganisatieplannen die voortkomen uit de doelmatigheidsoperatie opnieuw veel vragen van het betrokken personeel. Deze reorganisatieplannen hebben veelal een krijgsmachtdeeloverschrijdend karakter. Daarom is de doelmatigheidsoperatie in hoofdstuk 6 beschreven en verder uitgewerkt in de toelichting bij artikel 08.03.

2.2. De Koninklijke marine

2.2.1. Algemeen

De huidige veiligheidssituatie heeft belangrijke gevolgen voor de activiteiten van de Koninklijke marine. Schepen en vliegtuigen worden ingezet bij de internationale operaties in de Adriatische Zee ter controle van onder meer het wapenembargo tegen het voormalige Joegoslavië. Een compagnie mariniers neemt deel aan de VN-operatie in Haïti en een mortiercompagnie maakt deel uit van de snel inzetbare eenheid in het voormalige Joegoslavië.

In het kader van de samenwerking met de Midden- en Oosteuropese landen richt de aandacht zich vooral op Polen, Tsjechië, Roemenië en Rusland. Op bescheiden schaal worden gezamenlijke oefeningen uitgevoerd. Ook loopt een aantal officieren uit die landen stage bij de Koninklijke marine.

Op grond van een daartoe gesloten convenant is vanaf 1 juni 1995 de commandant der Zeemacht in Nederland belast met de operationele leiding over de kustwacht. Het kustwachtcentrum is op dezelfde datum

door het ministerie van Verkeer en Waterstaat aan de Koninklijke marine overgedragen. Het personeel van het kustwachtcentrum zal vanaf 1 januari 1996 bij de Koninklijke marine in dienst zijn. Het functiebestand van de Koninklijke marine neemt in dat verband toe met 42 functies. De financieel betrokken ministeries (Verkeer en Waterstaat, Justitie en Financiën) hebben de bijbehorende exploitatiebudgetten en de middelen voor vervangingsinvesteringen naar Defensie overgeheveld. Het kustwachtcentrum zal voor het jaar 2000 worden ondergebracht in het marinehoofdkwartier Nederland in Den Helder.

De bijdrage aan de kustwacht in de Nederlandse wateren met varende en vliegende eenheden, onder meer voor «search and rescue», blijft onveranderd. De in 1994 begonnen inzet van Lynx-helikopters ten behoeve van de visserij-inspectie wordt voortgezet.

De assistentie van de Koninklijke marine bij de drugsbestrijding in het Caraïbische gebied heeft een permanent karakter gekregen. De samenwerking met de Verenigde Staten is geïntensiveerd. De commandant der Zeemacht in het Caraïbische gebied is taakgroepcommandant onder de commandant van de «Joint Inter Agency Task Force East» te Key West. Met de regeringen van de Nederlandse Antillen en Aruba wordt overlegd over de opzet van een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Deze kustwacht zal onder meer een belangrijke rol gaan spelen bij de bestrijding van de illegale handel in drugs.

De samenwerking met de Belgische Zeemacht verloopt voorspoedig. De ministers van Defensie van België en Nederland hebben op 28 maart 1995 de «overeenkomst tot regeling van de samenwerking tussen de Belgische Zeemacht en de Koninklijke marine» getekend. Deze overeenkomst omschrijft de functie van de admiraal-Benelux, zowel in vredes- als in oorlogstijd. De geïntegreerde Belgisch-Nederlandse operationele staf wordt per 1 januari 1996 actief. De inzet van de vloten van de beide marines gebeurt dan vanuit Den Helder. Plannen voor logistieke integratie en vergaande samenwerking op het gebied van opleidingen beginnen concrete vormen aan te nemen.

De bestaande samenwerking met de Duitse marine zal worden geïntensiveerd. De mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van maritieme patrouillevliegtuigen blijven onderwerp van gesprek. De samenwerking met het Verenigd Koninkrijk wordt geïntensiveerd.

2.2.2. Voortgang herstructurering

De verkleining van het personeelsbestand in de periode van 1990 tot en met 1996 bedraagt 17,5%. De Prioriteitennota voorziet voor dezelfde periode een vermindering met 18,1%. De personele gevolgen van de doelmatigheidsoperatie zijn hierin verwerkt. In het jaar 2001 zal de personeelssterkte met 25% zijn verminderd ten opzichte van 1990. De gevolgen van de gehele doelmatigheidsoperatie voor dit laatste cijfer kunnen nog niet worden aangegeven.

In de memorie van toelichting bij de begroting voor 1995 is een overzicht opgenomen van projecten die in belangrijke mate bijdragen tot de herstructurering van de Koninklijke marine. Hieraan kunnen worden toegevoegd:

- de samenwerking tussen de Rijkswerf en het nieuwe Sewaco-bedrijf in oprichting in Den Helder;
- de decentralisatie van personele bevoegdheden;
- de Belgisch-Nederlandse samenwerking.

De personele afslanking van de Koninklijke marine verloopt volgens plan. Het marinepersoneel wordt regelmatig geïnformeerd en met de centrales van overheidspersoneel wordt hierover gesproken. In de regio Den Helder wordt voor het burgerpersoneel overtoelligheid voorzien. Her- of uitplaatsing, zo nodig na bij- of omscholing, betekent niet voor allen een oplossing. Door het selectief aanhouden van vacatures wordt getracht het aantal (burger-) personeelsleden dat uiteindelijk gedwongen de Koninklijke marine moet verlaten, tot een minimum te beperken.

In maart 1995 is Hr.Ms. Van Kinsbergen, het derde fregat in een serie van drie, overgedragen aan Griekenland. Met Griekenland is ook overeenstemming bereikt over de overname van een vierde fregat, Hr.Ms. Kortenaer. Voor twee andere fregatten van de Kortenaer-klasse en twee onderzeeboten van de Zwaardvis-klasse, die in het kader van de Prioriteitennota worden afgestoten, worden nog kopers gezocht.

2.2.3. Materieel

Op 30 juni 1995 is het contract getekend voor de bouw van twee luchtverdedigings- en commandofregatten bij de Koninklijke Scheldegroep, ter vervanging van de twee geleide-wapen- en commandofregatten Hr.Ms. Tromp en De Ruyter (Kamerstuk 23 900 X, nrs. 81 en 83). In dit project wordt samengewerkt met Duitsland en met Spanje. Het budget voor het project bedraagt f 1 684 miljoen (prijspeil 1995) en f 59 miljoen voor walreservedelen.

Het project «Local area missile system» betreft de ontwikkeling van een luchtverdedigingssysteem voor de korte afstand. Over de studiefase van één van de vier delen van dit project is het parlement op 22 december 1994 geïnformeerd (Kamerstuk 23 900 X, nr. 34). Over de andere delen zal het parlement nog dit jaar worden geïnformeerd. Om het technische risico bij de ontwikkeling van het belangrijkste deel van dit project, de multifunctie-radar, te kunnen beheersen, is destijds besloten een nader onderzoek te laten verrichten door FEL/TNO en Hollandse Signaal Apparaten BV. Dit heeft tot de conclusie geleid dat het risico aanvaardbaar is. Bij de ontwikkeling van de multifunctie-radar wordt samengewerkt met Canada en Duitsland. De luchtverdedigings- en commandofregatten worden met dit systeem uitgerust.

In het eerste kwartaal van 1996 zullen de resultaten van de, samen met Duitsland, verrichte studie naar een vervangende mijnenveegcapaciteit, het Trojka-veegsysteem, aan het parlement worden aangeboden. De voorstudie van dit project is beschreven in het situatierapport van 19 november 1993 (Kamerstuk 23 400 X, nr. 17).

De resultaten van de analyse en voorstudie voor een «capability upkeep programme» van de mijnenbestrijdingseenheden van de Alkmaar-klasse zijn beschreven in het situatierapport van 15 december 1994 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 28). Met België en Frankrijk werd tot voor kort in de studiefase samengewerkt. Inmiddels is gebleken dat door verschil van inzicht over de inhoud en de fasering van dit project verdere samenwerking niet mogelijk is. Besloten is de studiefase nationaal voort te zetten. Met beide landen is overeengekomen dat door het uitwisselen van informatie zal worden getracht de configuratie daar waar mogelijk gelijk te houden. Midden 1996 zal het parlement over de resultaten van de studiefase worden ingelicht.

De vervanging van de Lynx-helikopters door de NH-90 bevindt zich in de ontwerp- en ontwikkelingsfase. Dit internationale samenwerkingsproject

wordt uitgevoerd met Frankrijk, Duitsland en Italië. Geen van de landen heeft zich tot nu toe gebonden aan het aantal af te nemen helikopters.

De resultaten van de analyses voor zowel het «capability upkeep programme» van de Orion maritieme patrouille vliegtuigen als de vervanging van Hr.Ms. Zuiderkruis zijn beschreven in de situatierapporten van respectievelijk 23 januari 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 38) en 23 maart 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 49). Op 2 september 1995 is het bevoorradingschip Hr.Ms. Amsterdam, de vervanger van de inmiddels afgestoten Hr.Ms. Poolster, in dienst gesteld.

2.2.3.1. M-fregatten

In 1996 zal het M-fregattenproject, bestaande uit de bouw van acht fregatten van de Karel Doorman-klasse, eindigen met het afwerken van de garantie-onderhoudsbeurten van de twee laatste schepen van deze klasse. Alle acht M-fregatten zullen dan operationeel inzetbaar zijn.

De platformen zijn gebouwd bij de Koninklijke Scheldegroep. De Koninklijke marine heeft de de sensor-, wapen-, en commandosystemen verzorgd en is verantwoordelijk voor de integratie.

De geraamde projectuitgaven zijn gedaald. Ze bedragen nu in totaal f 3 579 miljoen (prijsspeil 1995). Hiervan is f 3 307 miljoen bestemd voor nieuwbouw, f 140 miljoen voor walreservedelen en f 132 miljoen voor Tactas.

2.2.3.2. Walrus

Het Walrus-project omvat de bouw van twee series van elk twee onderzeeboten van de Walrus-klasse, de invoering van deze boten bij de Koninklijke marine, de aanschaf van een eerste voorraad boord- en walreservedelen en aanvullende projecten, zoals de aanschaf van simulatie- en trainingsapparatuur.

De vier boten zijn inmiddels aan de operationele sterkte toegevoegd. Verwacht wordt dat het Walrus-project in 1996 wordt afgerond.

De projectuitgaven zijn gedaald. De totale uitgaven van het project worden nu geraamd op f 1 999 miljoen (prijsspeil 1995). Voor de nieuwbouw van de eerste serie onderzeeboten is f 1 017 miljoen en voor nieuwbouw van de tweede serie f 918 miljoen gereserveerd; voor reservedelen f 64 miljoen.

2.2.3.3. Amfibisch transportschip

Op 25 april 1994 is het bouwcontract getekend voor het amfibisch transportschip. Het project omvat de bouw van het schip, inclusief de verwerving van communicatie-, radar- en navigatieapparatuur, de invoering van het schip bij de Koninklijke marine en de aanschaf van een eerste voorraad boord- en walreservedelen.

De twee «Goalkeeper»-systemen, waarmee het schip wordt uitgerust, zijn afkomstig van afgestoten fregatten van de Kortenaer-klasse. Deze zijn niet in het budget opgenomen. De levering van deze apparatuur is als aanvullend project beschreven in het situatierapport van 24 februari 1994 (Kamerstuk 23 400 X, nr. 45).

Het schip, Hr.Ms. Rotterdam, zal eind 1997 aan de Koninklijke marine worden overgedragen. De totale uitgaven voor het project worden

geraamd op f 279 miljoen (prijsspeil 1995): voor nieuwbouw is f 270 miljoen gereserveerd, voor walreserveden f 9 miljoen.

2.3. De Koninklijke landmacht

2.3.1. Algemeen

De herstructurering van de Koninklijke landmacht betreft niet alleen een omvangrijke reorganisatie en verkleining, maar bovendien een verandering in de strategie, de structuur en de cultuur. Deze veranderingen worden nauwgezet op elkaar afgestemd. De overgang van een kadermilitieleger naar een beroepskrijgsmacht heeft hierop een belangrijke invloed. Het totale veranderingsproces wordt getoetst aan drie criteria: de beheersbaarheid van het reorganisatieproces, de zorgvuldigheid ten opzichte van het personeel en het behoud van de mogelijkheid de taken uit te voeren.

Tot nu toe kan aan deze voorwaarden worden voldaan. Dat blijkt onder meer uit de bijdrage van de Koninklijke landmacht aan vredesoperaties, met name in het voormalige Joegoslavië.

In het kader van de samenwerking met de Midden- en Oosteuropese landen richt de Koninklijke landmacht zich met name op de Visegradlanden en op Roemenië en Bulgarije. Mogelijkheden voor het houden van oefeningen in deze landen worden onderzocht. Op stafniveau wordt informatie uitgewisseld op het gebied van onder meer vredesoperaties.

De internationale samenwerking krijgt voor de Koninklijke landmacht vooral gestalte in de oprichting van het Nederlands-Duitse legerkorps en de «Multinational division (central)». De oprichting van dit legerkorps is in 1995 afgerond. Mogelijkheden tot nauwere samenwerking met onder meer het Verenigd Koninkrijk en België worden onderzocht.

2.3.2. Voortgang herstructurering

De totale verkleining van het personeelsbestand in de periode van 1990 tot en met 1996 bedraagt 41,8%. De Prioriteitennota voorziet in dezelfde periode een vermindering met 42,6%. De personele gevolgen van de doelmatigheidsoperatie zijn hierin verwerkt. In 1998 zal de personeelssterkte ten opzichte van 1990 met 50,1% zijn verminderd. De gevolgen van de gehele doelmatigheidsoperatie voor dit laatste percentage kunnen nog niet worden aangegeven.

In 1996 zullen 300 reorganisatieprojecten zijn afgerond. Daarnaast zullen ongeveer 120 projecten zich in de voorbereidende of de besluitvormende fase bevinden, terwijl aan ongeveer 150 projecten wordt gewerkt.

De staf van de Koninklijke landmacht zal eind 1996 zijn gereorganiseerd en dan bestaan uit een Landmachtstaf (beleidsstaf), een Crisisstaf en twee centrale uitvoerende diensten (voor personeel en materieel). De personele omvang van deze staven en diensten zal worden verminderd, onder meer door het afstoten van taken en bevoegdheden naar de drie uitvoerende ressorts: het Nederlandse deel van het Nederlands-Duitse legerkorps, het Commando Opleidingen en het Nationaal Commando. Deze herstructurering wordt afgestemd op de aanpassing van de Centrale organisatie en de overige Haagse staven.

Binnen het legerkorps worden eenheden die thans nog zijn gevuld met dienstplichtig personeel gereorganiseerd en gevuld met beroepspersoneel. Deze eenheden van bataljonsgrootte zijn volledig inzetbaar

nadat zij aansluitend op de reorganisatie een opbouwperiode van zes maanden hebben afgerond. Het betreft de volgende operationele eenheden:

- 101e Tankbataljon (reorganisatie voltooid augustus 1996);
- 103e Verkenningsbataljon (reorganisatie voltooid mei 1997);
- 11e Afdeling rijdende artillerie (reorganisatie voltooid september 1996);
- 41e Afdeling veldartillerie (reorganisatie voltooid juni 1997);
- 25e Afdeling pantserluchtdoelartillerie (reorganisatie voltooid mei 1997);
- 11e Pantsergeniebataljon (reorganisatie voltooid juni 1996 met uitzondering van één compagnie).

De in 1994-1995 gereorganiseerde dan wel nieuw opgerichte eenheden zullen in 1996 worden geëvalueerd.

De reorganisatie van de staf van het Commando Opleidingen Koninklijke landmacht en van zes van de totaal negen opleidingscentra wordt in 1996 voltooid. Gedurende deze reorganisatie zullen de opleidingen gewoon doorgaan.

Binnen het Nationaal Commando zullen in 1996 de verzorging-commando's en de Mechanisch Centrale Werkplaats worden gereorganiseerd. Ook zal worden begonnen met de vorming van in totaal zestien garnizoenen, waarbij binnen een bepaalde regio een aantal kazernes en andere militaire locaties organisatorisch worden samengevoegd. De garnizoenen komen in de plaats van de thans bestaande kazerne-commando's. Vanaf 1996 wordt een nieuw bewakingssysteem ingevoerd, dat als gevolg van de toepassing van elektronische middelen en de compartimentering van terreinen besparingen oplevert. De parate Infanterie beveiligingscompagnieën worden opgeheven. Burgerpersoneel neemt een deel van deze bewakingstaken over.

In 1996 zal de herstructurering van de geneeskundige zorg binnen de Koninklijke landmacht worden voortgezet. Het bestaande systeem van integrale geneeskundige zorg, waarbij de curatieve geneeskundige, de bedrijfsgeneeskundige en verzekeringsgeneeskundige zorg door één instantie worden uitgevoerd, wordt verlaten. De eerstelijns (curatieve) geneeskundige zorg onder vredesomstandigheden, voor het op de kazernes in Nederland en Duitsland gelegerd personeel, wordt vanaf januari 1997 geleverd door geneeskundige centra van de Regionaal Geneeskundige Detachementen ressorterende onder het Nationaal Commando. Ten behoeve van de bedrijfsgezondheidszorg zal vanaf begin 1996 een landelijk opererende Bedrijfs Gezondheidsdienst Koninklijke landmacht aanwezig zijn. Ten behoeve van de verzekeringsgeneeskundige zorg wordt eveneens een organisatie opgericht.

In 1996 zal, mede aan de hand van de ervaringen opgedaan in 1995, het aantal Resultaatverantwoordelijke eenheden (RVE'n) worden uitgebreid. Door het sluiten van managementcontracten zijn deze RVE'n zelf direct verantwoordelijk voor de te behalen resultaten. Daartoe krijgen zij meer bevoegdheden over de inzet van de hun ter beschikking gestelde middelen.

2.3.3. Nederlands-Duits legerkorps

Nadat de ministers van Defensie van Duitsland en Nederland in april 1994 het startschot hebben gegeven voor de binationale samenwerking, hebben de beide legerkorpscommandanten de verdere uitwerking ter hand genomen. Dit heeft geresulteerd in een «Technical arrangement»,

dat op 21 februari 1995 door de legerkorpscommandanten is ondertekend. Op 3 april 1995 is de oprichting feitelijk begonnen en zijn de eerste vijftig Nederlandse militairen in Münster met de werkzaamheden begonnen. Op 30 augustus 1995 is in Münster het Eerste Duits-Nederlandse legerkorps officieel opgericht in aanwezigheid van de Nederlandse minister-president, de Duitse bondskanselier en de ministers van Defensie.

Het legerkorps, bestaande uit een Nederlandse en een Duitse divisie met de bijbehorende legerkorpstroepen, maakt deel uit van de «Main defence forces» van de Navo. De Nederlandse eenheden blijven beschikbaar voor crisisbeheersingsoperaties in Navo-, Weu- of enig ander internationaal verband.

Gezamenlijk worden plannen opgesteld voor onder meer operationeel optreden, logistiek, training en oefening. De samenhang met de verdere herstructurering van de Nederlandse en Duitse krijgsmacht is daarbij van groot belang.

2.3.4. Luchtmobiele brigade

De grondcomponent van de Luchtmobiele brigade is sinds 8 september 1995 in zijn geheel operationeel. De eerste Chinook transporthelikopters zullen vanaf midden 1996 inzetbaar zijn. De eerste Cougar transport-helikopters zullen vanaf eind 1996 worden ingezet. Ook komen in 1996 de twaalf AH-64A Apache bewapende helikopters van de Amerikaanse strijdkrachten beschikbaar, die het mogelijk maken de eenheden voor te bereiden op de komst van de bestelde D-versie van de Apache. Omdat in 1996 slechts een deel van de transporthelikopters beschikbaar is en de twaalf bewapende helikopters nog niet operationeel zullen zijn, blijft de Luchtmobiele brigade beperkt inzetbaar. Daarom zal de brigade ook in 1996 voor haar opleidingen en oefeningen nog gebruik maken van helikopters van bondgenoten dan wel van civiel gehuurde helikopters. Voor oefeningen op compagnies- en bataljonsniveau wordt in 1996 gebruik gemaakt van oefengebieden in onder meer Nederland, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Spanje. De oefeningen in deze landen zijn erop gericht de eenheden van de Luchtmobiele brigade maximaal voor te bereiden op de taken binnen de «Multinational division (central)».

2.3.5. Reservecomponent Koninklijke landmacht

Van een wettelijke verplichting voor de opkomst van reservisten in werkelijke dienst is uitsluitend sprake in buitengewone omstandigheden. Onder normale (vredes)omstandigheden is vrijwilligheid de grondslag voor het in dienst treden van reservisten.

De grote verscheidenheid van taken van de Koninklijke landmacht noodzaakt tot een doelmatiger gebruik van de reservecomponent. Binnen de in de Prioriteitennota vastgelegde structuur is het mogelijk de flexibiliteit van de Koninklijke landmacht te vergroten door meer mogelijkheden te scheppen voor de inzet van het reservepersoneel, op individuele en vrijwillige basis, bij crisisbeheersingsoperaties. Hierbij kan worden gedacht aan specialistisch personeel dat schaars is binnen de eigen organisatie, de inzet van reservisten als VN-waarnemer of voor tijdelijke vervulling van belangrijke vacatures die ontstaan als beroeps-militairen worden uitgezonden.

In 1995 wordt het Korps nationale reserve (Natres) gereorganiseerd. Van de Natres kunnen thans alleen militairen deel uitmaken die behoren tot het reservepersoneel van de Koninklijke landmacht en die zich, onvermin-

derd de verplichtingen krachtens de Wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht 1985, op vrijwillige basis hebben verplicht uitsluitend bij dit Korps dienst te verrichten in Nederland. Met de Natres beschikt de Koninklijke landmacht over een regionaal ingedeelde snel inzetbare reservecomponent voor de nationale sector.

Het huidige Korps nationale reserve zal worden gereorganiseerd tot drie nationale reserve-bataljons. Deze bataljons zullen worden ondergebracht bij de drie regionale militaire commando's. Deze bataljons (of delen daarvan) krijgen – in aanvulling op de huidige taak: bewaking en beveiliging – vervoers- en verkeerstaken, alsmede een rol bij de «host nation support». Voorts is het de bedoeling deze eenheden in te zetten ter ondersteuning van crisisbeheersingsoperaties. Met het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt nog overlegd over inzet bij rampenbestrijding in Nederland.

Voor een uitbreiding van de mogelijkheden reservisten op vrijwillige basis in te zetten, zullen een passende rechtspositie en arbeidsvoorwaarden moeten worden ontwikkeld. Voor de beschikbaarheid van reservisten is de steun van de werkgevers onmisbaar. Met hen zullen zowel collectief als individueel afspraken moeten worden gemaakt.

De Koninklijke landmacht werkt deze gedachten verder uit in de studie «Flexible force». Dit is een vervolg op de eerder aan het parlement aangeboden studie over de legervorming (Kamerstuk 23 400 X, nr. 59). Over de actualisering van deze studie is het parlement op 27 juni 1995 ingelicht.

2.3.6. Materieel

Op dit moment wordt samen met Duitsland gewerkt aan de verlenging van de levensduur van de pantserrups tegen luchtdoelen (PRTL) 35 mm. Bij 60 systemen wordt naast het basisonderhoud een aantal verbeteringen doorgevoerd. Daarnaast is er een optie om de levensduur van nog tien systemen te verlengen. Dit jaar zullen de proeven met het prototype worden afgerond, waarna in 1996 met de uitvoering van het project kan worden begonnen. Eind 1995 zal worden besloten over de optie.

De hoge inflatie in Turkije heeft in het verleden geleid tot verhogingen van het budget voor het project Stinger-post. Als gevolg van de dalende inflatie in dit land vallen de projectkosten thans lager uit dan in de begroting-1995 is voorzien. Het project is gereed in 1999.

Het project Vuursteuninformatiesysteem (fase 1) betreft de automatisering van de vuurleiding en de vuurregeling bij de afdelingen veldartillerie en de batterijen MLRS («multiple launched rocket system»). De beproevingen van een prototype, inclusief de systeemtesten, zijn afgerond. De verwervingsvoorbereidingsfase zal midden 1996 worden beëindigd. Het systeem is beschikbaar vanaf 1997.

Het project Gevechtswaardeverbetering van de Leopard-2 tanks omvat twee fasen, waarbij aan respectievelijk 180 en 150 Leopard-2 tanks het basisonderhoud en een programma gericht op de verbetering van de gevechtswaarde worden uitgevoerd. De beslissing over de tweede fase moet uiterlijk in de tweede helft van 1998 worden genomen om te kunnen aansluiten bij de produktielijn van de eerste fase.

Het project Mijndoorbraaksysteem omvat achttien systemen om doorgangen te kunnen maken in mijnenhindernissen. Momenteel worden de Leopard-1 en de Leopard-2 beoordeeld op hun geschiktheid als

stelsel. De mogelijkheden voor samenwerking, onder meer met Duitsland, worden onderzocht (Kamerstuk 23 900 X, nr. 68). De studiefase wordt in het voorjaar van 1996 afgerond.

Het basisonderhoud aan de gemechaniseerde houwitser M-109 verloopt volgens plan. Waarschijnlijk zal het project zonder problemen kunnen worden afgerond.

Bij het project Warmtebeeld handkijkers (Kamerstuk 23 400 X, nr. 12) is na de analysefase besloten eerst een ontwikkelingsopdracht bij de Nederlandse industrie te plaatsen. Dit heeft geleid tot een vertraging van ongeveer achttien maanden. Instroming is nu voorzien voor het begin van 1998.

Het project Koninklijke landmacht implementatie middenlaag betreft voorzieningen voor het opzetten van lokale computernetwerken. De communicatie met andere netwerken verbetert hierdoor eveneens. Bij dit aan de Koninklijke landmacht gedelegeerde project wordt maximaal gebruik gemaakt van bestaande raamcontracten. Met de werkzaamheden is in juni 1995 begonnen. Eind 1995 zullen de eerste systemen beschikbaar zijn. De projectuitgaven worden geraamd op f 79,9 miljoen (prijspeil 1995).

Het contract voor de verwerving van gasmaskers is in maart 1995 getekend. De maskers worden vanaf 1996 geleverd.

De studiefase van het project Anti-tank geleid wapen zal begin 1996 worden afgerond.

2.3.6.1. Voertuigen voor VN-operaties

De aanvankelijke behoefte van 110 voertuigen is bijgesteld naar 70 voertuigen. Deze bijstelling is nader toegelicht in de brief van 14 juni 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 85) en in de antwoorden naar aanleiding van vragen (Kamerstuk 23 900 X, nr. 98). Door de verminderde behoefte aan VN-voertuigen dalen de geraamde projectuitgaven evenredig.

2.3.6.2. Licht verkenning- en bewakingsvoertuig

Na parlementaire goedkeuring is in december 1994 door Duitsland en Nederland het contract getekend voor de gezamenlijke verwerving van vier prototypen van het licht verkenning- en bewakingsvoertuig. Tevens is een optie genomen op de serieproductie van minimaal 218 en maximaal 238 voertuigen voor Nederland. Na beproeving van de prototypen zal de verwervingsvoorbereidingsfase in 1997 worden afgerond. De instroom van de voertuigen is voorzien vanaf 1998. De projectuitgaven worden geraamd op f 242 miljoen (prijspeil 1995).

2.4. Koninklijke luchtmacht

2.4.1. Algemeen

De herstructurering en de verkleining van de Koninklijke luchtmacht, zoals uiteengezet in de Prioriteitennota, verlopen volgens plan. Voor de Koninklijke luchtmacht staat de kwaliteit van het te leveren product voorop. Ook moet een snelle en flexibele inzetbaarheid van de beschikbare middelen zijn verzekerd. Reeds tijdens de herstructurering zijn eenheden van de Koninklijke luchtmacht ingezet bij vredesoperaties, onder meer in Cambodja en thans boven Bosnië. Het aldaar toegepaste «swing-role» concept van de F-16 jachtvliegtuigen toont aan hoezeer het

nagestreefde evenwicht tussen kwaliteit en kwantiteit tevens een grote mate van flexibiliteit tot gevolg heeft.

In het kader van de samenwerking met Midden- en Oosteuropese landen richt de Koninklijke luchtmacht zich met name op Tsjechië, Slowakije en Hongarije. Met de Hongaarse luchtmacht worden luchtverkeersleiders en ander operationeel personeel uitgewisseld. Eind 1995 zal een kleine eenheid F-16 jachtvliegtuigen in Hongarije oefenen. Met Tsjechië en Slowakije zijn afspraken gemaakt over het uitwisselen van informatie en deelname aan opleidingen. Ook in die landen zal op termijn met een kleine eenheid F-16 jachtvliegtuigen worden deelgenomen aan oefeningen. Het doel van deze oefeningen is de samenwerking op het gebied van vredesoperaties te bevorderen.

Ook in andere verbanden streeft de Koninklijke luchtmacht naar verdieping van de internationale samenwerking. Bij de uitvoering van het «Open Skies»-verdrag wordt in Benelux-verband nauw samengewerkt met België. De verwerving van een observatiesysteem voor verkenningsvluchten in het kader van dit verdrag gebeurt in samenwerking met Canada, Frankrijk, Griekenland, Italië, Noorwegen, Portugal en Spanje. Met de Belgische luchtmacht is inmiddels in principe besloten samen een «Deployable air task force», inclusief een gezamenlijke planningcel, op te richten voor crisisbeheersingsoperaties. De samenwerking met België op het gebied van onder meer de gevechtsleiding, meteorologie en opleidingen wordt geïntensiveerd. De mogelijkheden tot nauwere samenwerking met de luchtmachten van Duitsland en van het Verenigd Koninkrijk worden onderzocht. Operationeel en op materieelgebied bestaan intensieve contacten met de andere gebruikers van de F-16 in de Navo. De interoperabiliteit en standaardisatie van de grond-lucht geleide wapens wordt afgestemd op de systemen van de Verenigde Staten en Duitsland.

2.4.2. Voortgang herstructurering

De personeelsreductie bij de Koninklijke luchtmacht in de periode 1990 tot en met 1996 bedraagt 26,3%. De Prioriteitennota voorziet voor dezelfde periode een reductie met 29,7%. De personele gevolgen van de doelmatigheidsoperatie zijn hierin verwerkt. In 2000 zal de personeelssterkte ten opzichte van 1990 met 34,2% zijn verminderd. De gevolgen van de gehele doelmatigheidsoperatie voor dit laatste cijfer kunnen nog niet worden aangegeven.

De uitvoering van de reorganisatieprojecten voor de Koninklijke luchtmacht speelt zich vooral af in 1995 en 1996. De reorganisatie richt zich tevens op de verbetering van de bedrijfsvoering door middel van een nieuwe operationeel-logistieke werkwijze. De squadrons krijgen een meer zelfstandig karakter, mede omdat bij crisisbeheersingsoperaties meestal niet vanaf eigen bases wordt geopereerd. De projectgroepen die zich bezighouden met de reorganisatie en met de verandering van de bedrijfsvoering zijn samengevoegd in de projectgroep Reorganisatie en Bedrijfsvoering.

De verplaatsing van de twee in Duitsland gestationeerde groepen Geleide Wapens naar Nederland is volgens plan verlopen. Midden 1995 is het tweede deel van de nieuw opgerichte groep Geleide Wapens De Peel overgebracht naar Nederland. De gehele eenheid zal in 1996 operationeel zijn. De in Duitsland gelegen locaties worden afgestoten.

Vanaf 1996 zullen de F-16's zijn geconcentreerd op drie «Main operating bases»: de vliegbases Leeuwarden, Twenthe en Volkel. Midden 1995 zijn de activiteiten met F-16's vanaf de vliegbasis Gilze-Rijen beëindigd.

De herstructurering en de herplaatsing van de Tactische Helikopter groep Koninklijke luchtmacht (THG/KLu), voorheen groep Helikopters, is gekoppeld aan de invoering van de nieuwe wapensystemen en hun taakstelling. Een deel van de THG/KLu, het met BO-105 helikopters uitgeruste squadron, verhuisde onlangs naar de vliegbasis Gilze-Rijen. Midden 1996 zullen hier ook 12 AH-64 A Apaches worden gestationeerd. Dan zal tevens worden begonnen met de afstoting van de daar tijdelijk gestationeerde Alouette-III helikopters. Bij de THG/KLu-eenheden op de vliegbasis Soesterberg is een belangrijk deel van de voorgenomen herstructurering die samenhangt met de invoering van de nieuwe transporthelikopters al afgerond. Eind 1996 zal de vliegbasis Deelen als permanente vredeslocatie van de THG/KLu zijn ontruimd.

De herstructurering van de vliegbasis Eindhoven betreft het inrichten van de basis voor luchttransport. De voorziene veranderingen in de organisatie en de werkwijze zullen nog dit jaar worden voltooid. Op de vliegbasis Eindhoven zijn uitgebreide infrastructurale werkzaamheden vereist, mede als gevolg van een grondruil met de gemeente Eindhoven. Met de uitvoering van de werkzaamheden is begonnen.

Begin 1996 wordt het depot Algemeen Technisch en Intendance Materieel in Soestduinen opgeheven. Het depot Mechanisch Vliegtuigmaterieel en Straalmotoren (DMVS) in Woensdrecht en de Koninklijke landmacht nemen de taken van dit depot over. Deze reorganisatie zal midden 1997 zijn voltooid.

De opleidingseenheden van de Koninklijke luchtmacht worden geconcentreerd op de Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) te Woensdrecht. In verband daarmee is midden 1995 de Luchtmacht Instructie en Militaire Opleidingen School (Limos) te Nijmegen gesloten. De Luchtmacht Elektronische en Technische School (Lets) te Arnhem wordt volgens de plannen aan het eind van de jaren negentig samengevoegd met de KMSL. Het Opleidingscentrum Koninklijke Luchtmacht (OCKLu) te Woensdrecht omvat dan het merendeel van de opleidingen.

2.4.3. Materieel

2.4.3.1. F-16

Over de uitkomsten van de evaluatie van het F-16 project is het parlement geïnformeerd (Kamerstuk 23 900 X, nr. 30).

2.4.3.2. F-16 projecten

Het project «midlife update» (MLU) betreft vooral de modernisering van de vliegtuigelektronica, wat de operationele levensduur van de F-16 A/B jachtvliegtuigen met tenminste tien jaar verlengt. De MLU is een gezamenlijk programma van België, Denemarken, Nederland, Noorwegen en de Verenigde Staten. De projectuitgaven voor de ontwikkelingsfase zijn als gevolg van de aanpassing van het prijspeil en de dollarkoers geactualiseerd op f 364 miljoen (prijspeil 1995). Als onderdeel van de ontwikkelingsfase worden twee F-16's voorzien van een MLU-pakket. Inmiddels is de MLU-modificatie van één van deze toestellen uitgevoerd. Dit toestel zal worden gebruikt voor het testen van het modificatiepakket. De productiefase betreft de modificatie van 136 toestellen in de periode tot 2001. De onderhandelingen met de leverancier, Lockheed, zijn inmiddels afgesloten. Voor een groot deel van de productiefase zijn vaste prijzen overeengekomen, zodat het risico van prijsoverschrijdingen gering is. De uitgaven voor de productiefase worden geraamd op f 1 485 miljoen (prijspeil 1995). Een aantal projecten wordt uitgevoerd als nationale aanvulling op het

gezamenlijke MLU-project. Zo wordt in 1996 begonnen met de verwervingsvoorbereiding van het project nachtzicht- en laseraanstraling-apparatuur (Kamerstuk 23 400 X, nr. 10). Verder is een systeem aangeschaft om vlucht- en onderhoudsgegevens te registreren en luchtgevechtstactieken te evalueren (Kamerstuk 23 900 X, nr. 33).

Het Orpheus-luchtverkenningssysteem is zowel technisch als operationeel verouderd. Om de luchtverkenningstaak (ook na invoering van de MLU) geloofwaardig te kunnen blijven uitvoeren zal dit systeem worden vervangen. (Kamerstuk 23 400 X, nr. 58).

2.4.3.3. Luchttransport

Het KDC-10 project omvat de aanschaf van twee DC-10-30CF vliegtuigen en het aanpassen van deze vliegtuigen voor militaire transporttaken en het in de lucht bijtanken van onder meer jachtvliegtuigen, zoals de F-16. De modificatie wordt uitgevoerd door de KLM onder verantwoordelijkheid van McDonnell Douglas Corporation. De twee toestellen worden binnenkort in gebruik genomen. Het parlement is ingelicht over de voortgang van het project (Kamerstukken 23 400 X, nr. 72 en 23 900 X, nrs. 16 en 56). Over de vertraagde levering is het parlement onlangs geïnformeerd (Aanhangsel bij de Handelingen van de Tweede Kamer, 1994-1995, nr. 1160). Bij de aanschaf van de bewapende helikopter is met McDonnell Douglas overeengekomen dat voor de modificatie van de KDC-10 niet meer in rekening wordt gebracht dan in de «Letter of offer and acceptance» is voorzien. De projectuitgaven bedragen in totaal f 403 miljoen (prijspeil 1995). De toestellen gaan opereren vanaf de vliegbasis Eindhoven.

De projectuitgaven voor de twee C-130H-30 Hercules-transportvliegtuigen bedragen f 222 miljoen (prijspeil 1995). De toestellen zijn tijdelijk op de Belgische vliegbasis Melsbroek gestationeerd; in 1996 zullen ze vanaf de vliegbasis Eindhoven opereren.

De vier bestelde Fokker-60 «Utility» vliegtuigen worden in het voorjaar van 1996 geleverd. In het contract met Fokker zijn vaste prijzen opgenomen. Met de aanschaf is een bedrag gemoeid van f 298 miljoen (prijspeil 1995).

De invoering van de hierboven genoemde vliegtuigen betekent dat in de in de Prioriteitennota aangegeven behoefte aan luchttransportcapaciteit voor een belangrijk deel is voorzien. In de behoefte aan kleinere vliegtuigen voor commandovoering, inspecties, coördinatie en liaison moet nog worden voorzien.

2.4.3.4. Helikopters

Van de Canadese overheid zijn zeven Chinook-transporthelikopters gekocht. Deze worden gemoderniseerd overeenkomstig de CH-47D standaard. De eerste helikopters zijn inmiddels geleverd; twee daarvan worden in de Verenigde Staten gebruikt voor de initiële opleiding van Nederlandse bemanningen. Vanaf midden 1996 zullen de eerste Chinooks in gebruik worden genomen. Ook zijn zes nieuwe Chinook CH-47D-helikopters aangeschaft; deze worden in 1998 geleverd. Totaal is met de aanschaf van Chinook-helikopters een bedrag gemoeid van f 822 miljoen (prijspeil 1995). Een deel daarvan (f 56 miljoen) is bestemd voor aanvullende investeringen.

Om te voorzien in de behoefte aan lichte transporthelikopters zijn zeventien Cougar-helikopters aangeschaft. Hiermee is een bedrag

gemoeid van f 461 miljoen (prijspeil 1995). Een deel daarvan (f 37 miljoen) is bestemd voor aanvullende investeringen. De helikopters worden geleverd in 1996 (acht stuks) en 1997 (negen stuks). De eerste toestellen zullen vanaf eind 1996 operationeel zijn.

De totale investeringsuitgaven voor de transporthelikopters bedragen f 1 283 miljoen (prijspeil 1995). Hiervan is f 93 miljoen bestemd voor aanvullende investeringen. Zoals aangegeven in de zesde halfjaarlijkse rapportage over de Luchtmobiele brigade (Kamerstuk 22 327, nr. 37), was een deel hiervan niet voorzien.

De overeenkomst voor de levering van 30 bewapende helikopters van het type AH-64D Apache is op 24 mei 1995 ondertekend (Kamerstuk 22 327, nr. 29). De lage dollarkoers zorgt voor een verlaging van het benodigde budget tot f 1 474 miljoen (prijspeil 1995). Hiervan is f 294 miljoen bestemd voor aanvullende investeringen. In 1998 zullen de eerste vier toestellen worden geleverd en in 2002 de laatste zeven. Voor de periode tot de instroom van de bestelde helikopters stelt de Amerikaanse overheid twaalf Apaches beschikbaar van het type AH-64A. Deze zullen vanaf midden 1996 op de vliegbasis Gilze-Rijen worden gestationeerd.

2.4.3.5. Verbetering Patriot

Het luchtverdedigingssysteem Patriot zal na 1998 verder worden verbeterd (Kamerstuk 23 900 X, nr. 96), zodat het systeem op een aanvaardbaar operationeel en technisch peil blijft. De Patriot blijft hierdoor gelijkwaardig aan de systemen van de Verenigde Staten en naar verwachting aan die van Duitsland. Het verbeteringsprogramma voorziet ook in een verbetering van de beperkt aanwezige «anti tactical ballistic missile» (ATBM) capaciteit. De projectuitgaven worden geraamd op ongeveer f 75 miljoen (prijspeil 1995).

2.4.3.6. Crotale

Met de brief van 6 oktober 1992 (Kamerstuk 22 800 X, nr. 5) is het parlement geïnformeerd over het aanbod van Thomson-CSF de mogelijkheid te onderzoeken van een ruil van de Hawk-systemen voor de luchtverdediging van de vliegbases voor Crotale-NG systemen.

Gezien de markt voor Hawk-systemen ziet het er niet langer naar uit dat een budgettair neutrale ruil van de Hawks voor Crotales mogelijk is. Er blijft evenwel een behoefte aan zes tot acht luchtverdedigingssystemen voor de vliegbases. Daarom wordt met Thomson-CSF gesproken over andere mogelijkheden voor de verwerving van Crotale-NG systemen. Het voornemen bestaat op korte termijn te beslissen over de afronding van het project.

2.5. De Koninklijke marechaussee

2.5.1. Algemeen

De herstructurering en de verkleining van de krijgsmacht leiden tot een verminderde vraag naar militaire politiezorg. Dit heeft tot gevolg dat bepaalde brigades of afdelingen die met politiediensten zijn belast, zullen worden gesloten dan wel in sterkte gereduceerd. De personele capaciteit die hierdoor vrijkomt wordt gebruikt voor het vervullen van vacatures bij de overige taken van de Koninklijke marechaussee. Omdat de civiele taken toenemen, daalt de totale operationele sterkte niet.

Personeel van de Koninklijke marechaussee is in het kader van vredesoperaties werkzaam in en om het voormalige Joegoslavië, Angola, Roemenië (handhaving embargo op de Donau) en Haïti.

2.5.2. Voortgang herstructurering

De Koninklijke landmacht verricht voor de Koninklijke marechaussee een aantal beleidsvoorbereidende en beleidsuitvoerende taken op het gebied van personeel, materieel en economisch beheer. Als gevolg van de «Verbetering bedrijfsvoering Defensie» en de herstructurering van de Koninklijke landmacht wordt bezien of en op welke wijze deze taken in de toekomst door de Koninklijke marechaussee zelf kunnen worden uitgevoerd. Hiertoe zullen de bijbehorende budgettaire, personele en materiële middelen door de Koninklijke landmacht moeten worden overgeheveld naar de Koninklijke marechaussee.

2.5.3. Defensie- en civiele taken

Het aantal civiele taken is de afgelopen jaren toegenomen, wat betekent dat het hiervoor benodigde personeel moet worden uitgebreid. Het personeel dat vrijkomt bij de militaire politiezorg kan hier ten dele in voorzien.

Met ingang van 26 maart 1995 is de Uitvoeringsovereenkomst van het Verdrag van Schengen in werking getreden. De toename van het aantal te controleren passagiers op de luchthaven Schiphol als gevolg van Schengen en de daarbij te volgen procedure noodzaken tot een uitbreiding van het personeelsbestand van het district Luchtvaart met 225 functies met ingang van 15 december 1995. Tot die tijd zijn er als gevolg van extra werkzaamheden vanwege de herinvoering van de paspoortcontrole voor intra-Schengen passagiers 102 functies extra nodig. Bovendien zijn nog eens 44 functies nodig totdat de zogenoemde wisselpier op Schiphol gereed is (uiterlijk 1 januari 1997). Deze behoefte wordt gevuld door tijdelijk elders in de organisatie vacatures open te laten en door overtollig personeel afkomstig van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht.

De groei van de luchthaven Schiphol leidt tot een toename van het aantal passagiers. Dit beïnvloedt ook de omvang van de criminaliteit op en rondom de luchthaven. De behoefte aan grensbewaking en politiedienst kan hierdoor toenemen. Tijdens de jaarlijkse evaluatie van de groei van het aantal reizigers zal hier aandacht aan worden besteed.

Op de Bovenwindse Eilanden verleent de Koninklijke marechaussee bijstand aan het Korps Politie Nederlandse Antillen. De rijksministerraad heeft ingestemd met een verlenging van deze bijstand tot 1 april 1997.

De Koninklijke marechaussee is bij Koninklijk Besluit van 22 november 1976 belast met het binnenlandse toezicht op vreemdelingen, wat formeel gebeurt onder verantwoordelijkheid van de politiechef van de desbetreffende politieregio. Het Mobiel toezicht vreemdelingen staat sinds mei 1994 rechtstreeks onder leiding van het hoofd van de Immigratie- en Naturalisatiedienst.

2.5.4. Nieuwbouw

Met de uitvoering van het project «Nieuwbouw Koninklijke marechaussee Den Haag» zal waarschijnlijk nog voor het einde van 1995 worden begonnen.

De voltooiing van de projecten nieuwbouw brigade Enschede, Leeuwarden, De Peel en Zevenaar, alsmede de renovatie van het hoofdgebouw en de paviljoens te Soestdijk is voorzien in de loop van 1996.

2.6. Bijdrage aan andere overheidstaken

Naast de algemene verdediging en crisisbeheersing kent Defensie nog taken waarvan een aantal in de Politiewet en de Rampenwet is vastgelegd. Militaire bijstand conform de Politiewet dient ter handhaving van de openbare orde en van de rechtsorde. De eerste verantwoordelijkheid voor de handhaving van de openbare orde en voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde berust bij respectievelijk de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie. Defensie heeft pas een rol wanneer de civiele overheden een situatie, met de hun ter beschikking staande personele en materiële middelen, niet kunnen beheersen. Defensie heeft dan de capaciteit op korte termijn mankracht of middelen in te zetten, bijvoorbeeld als aanvulling op of ter aflossing van ander overheidspersoneel. Daarnaast beschikt Defensie op een aantal terreinen over bijzondere expertise. Zo kunnen ter ondersteuning van de politie, naast de uit politiepersoneel bestaande Bijzondere bijstandseenheid politie, ook de Bijzondere bijstandseenheid krijgsmacht en de Bijzondere bijstandseenheid mariniers worden ingezet bij de bestrijding van zeer ernstige misdrijven, waarbij sprake is van levensbedreigende omstandigheden. De Bijzondere bijstandseenheden worden ingezet op het moment dat de reguliere politie onvoldoende is toegerust.

Defensie verleent op grond van de Rampenwet bijstand bij rampen of als zich een ramp dreigt voor te doen. De omvangrijke inzet van defensiepersoneel en –materieel bij de Bijlmerramp van oktober 1992 en bij de wateroverlast in december 1993 en januari 1995 zijn voorbeelden.

Defensie verleent ook steun die niet direct op een wettelijke verplichting berust. Het betreft onder meer diensten die weliswaar ook door derden kunnen worden uitgevoerd, maar waarvoor, veelal om spoedeisende redenen, steun van Defensie wordt gevraagd. Voorts kan worden gedacht aan taken op het gebied van explosievenruiming.

Meer dan in het verleden zal een beroep op Defensie worden gedaan bij te dragen aan de veiligheid in brede zin. Een voorbeeld hiervan is de Nederlandse Kustwacht en de organisatie van een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (zie paragraaf 2.7). Een dergelijke bijdrage kan leiden tot een meer doelmatige inzet van personele en materiële middelen bij de rijksoverheid. Het bevordert bovendien de ontschotting van de overheid. Deze vorm van inzet komt ook de interactie tussen de krijgsmacht en de maatschappij ten goede.

Defensie beziet momenteel, in overleg met andere ministeries, op welke wijze en onder welke voorwaarden haar bijdrage aan dit soort activiteiten kan worden voortgezet en wellicht uitgebreid. Uitgangspunt hierbij is dat de beschikbaarheid van mensen en middelen ten behoeve van de hoofdtaken van de krijgsmacht niet in gevaar komt. Ook aan het kostenaspect wordt aandacht besteed, waarbij financiering door derden het uitgangspunt is (zie ook paragraaf 7.10.).

2.7. De Nederlandse Antillen en Aruba

De Koninklijke marine is belast met de verdediging van de Nederlandse Antillen en Aruba. De militaire eenheden, onder bevel van de commandant der Zeemacht in het Caraïbische gebied, bestaan uit het stationschip (inclusief helikopter), twee infanteriecompagnieën van het Korps

mariniers, de Antilliaanse en Arubaanse milite met ongeveer 200 dienstplichtigen en ongeveer 40 vrijwillig nadienende kaderleden, het 336-Squadron van de Koninklijke luchtmacht met twee Fokker F-27 Maritiem, een P-3C Orion en het transportschip Hr.Ms. Pelikaan.

Bij de beoordeling van de veiligheidssituatie in het Caraïbische gebied spelen de illegale handel in drugs en de georganiseerde criminaliteit een belangrijke rol. De defensie-inspanningen zijn er dan ook op gericht, naast de verdediging van het grondgebied van het Koninkrijk, een bijdrage in internationaal verband te leveren aan de strijd tegen deze illegale activiteiten. Hierbij wordt vooral samengewerkt met de Verenigde Staten. De commandant der Zeemacht in het Caraïbische gebied fungeert als taakgroepcommandant onder de Amerikaanse commandant van de «Joint Inter Agency Task Force East», gevestigd te Key West in Florida, die verantwoordelijk is voor de coördinatie van de bestrijding van de drugshandel in deze regio. Door uitwisseling van gegevens kan informatie worden verkregen ten behoeve van de opsporing en vervolging door de justitiële autoriteiten, onder meer van de Verenigde Staten, de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland. Het voornemen bestaat deze samenwerking uit te breiden met het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk.

Defensie draagt ook bij aan de oprichting van een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. De kustwacht in oprichting zal een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van de illegale handel in drugs en bij het toezicht op het milieu en op de visserij. De Raad van State heeft in juni 1995 advies uitgebracht over de juridische inbedding van de kustwacht. Aan de hand van dit advies wordt thans met de betrokken regeringen overlegd over de kustwacht. Over de financiering is inmiddels overeenstemming bereikt met de regeringen van de Nederlandse Antillen en Aruba. De opbouw zal in fasen gebeuren, zodat de aanschaf van de kustwachtvaartuigen over een aantal jaren wordt gespreid. Door inzet van middelen van de Koninklijke marine en de politieboden van de Nederlandse Antillen en Aruba, kan waarschijnlijk aan het einde van 1995 met de uitvoering van kustwachttaken worden begonnen.

Op de Bovenwindse eilanden verleent de Koninklijke marechaussee bijstand aan het Korps Politie Nederlandse Antillen.

HOOFDSTUK 3: HET PERSONEELSBELEID

3.1. Inleiding

In de jaren 1996–2000 zal de aandacht vooral zijn gericht op de aangekondigde personeelsreducties. De Prioriteitennota voorziet een personeelsomvang van 76 000 in het jaar 2000. Doelmatigheids-onderzoeken hebben echter geleid tot een verdere daling van het aantal functies met 3300. Deze extra daling betreft ongeveer 300 dienstplichtigen en BBT-ers en ongeveer 3000 burgers en BOT-ers. Daarnaast leidt een grotere doelmatigheid bij de opleidingen tot een daling van het aantal leerlingen. De personele omvang vermindert hierdoor tot ongeveer 72 000.

Uitgangspunt bij deze verdere personeelsreductie is dat er ten opzichte van de Prioriteitennota geen extra beroep wordt gedaan op de wachtgeldvoorzieningen. Daartoe zijn aanvullende maatregelen genomen, zoals een vacaturestop voor burgerpersoneel en een extra beperking van de instroom van BOT-ers. Ook zijn interdepartementaal afspraken gemaakt die ertoe bijdragen de extra overtolligheid van defensiepersoneel voortvloeiend uit de Novemberbrief op te lossen.

Behalve op het te voeren reductiebeleid zal de aandacht gericht blijven op de werving van personeel. In april 1996 zullen de laatste dienstplichtigen worden opgeroepen. De overgang naar een beroepskrijgsmacht is op 1 januari 1997 een feit.

3.2. Herstructurering

3.2.1. Nieuwe personeelsformatie

In deze begroting zijn de voor 1996 voorziene reducties en de bijbehorende financiële consequenties ten gevolge van de Novemberbrief gesplitst naar beleidsterreinen en personeelscategorieën. De gevolgen van de Novemberbrief voor de latere jaren zullen in de begroting-1997 worden opgenomen. De verwerking van de voor 1996 voorziene reducties en de meerjarige doorwerking hiervan resulteren voor 1996 in een verdere afname van de begrotingssterkte met 408 en een toename van het aantal overtolligen met ongeveer 350 personen. De daling houdt voornamelijk verband met de verminderde inname van leerlingen.

Bij de Koninklijke landmacht neemt, als gevolg van het vervroegd opschorten van de opkomstplicht, de behoefte aan BBT-ers tijdelijk toe met 700 in 1996 en met 300 in 1997.

Per 15 december 1995 wordt de sterkte van de Koninklijke marechaussee, in verband met de uitvoering van het Akkoord van Schengen, met 225 personen verhoogd. In verband met de hiermee samenhangende kosten is het defensiebudget met f 22,5 miljoen verhoogd.

3.2.2. Personeelsvoorziening

De in de Novemberbrief aangekondigde personeelsreductie heeft in november 1994 geleid tot een vacaturestop voor burgerpersoneel. In beginsel wordt geen burgerpersoneel extern geworven, tenzij intern en interdepartementaal geen geschikte kandidaten voor de desbetreffende vacatures zijn te vinden.

De wervingsbehoefte van BBT-personeel is, uitgaande van een gemiddeld langere contractduur, bijgesteld van 8 000 naar 7 400 per jaar.

Begin 1995 heeft het parlement de tweede jaarlijkse rapportage over de werving van militair personeel ontvangen. Daaruit blijkt dat de wervingsresultaten over 1994 tot tevredenheid stemmen. De werving zal de komende jaren waarschijnlijk succesvol blijven verlopen, hoewel voor een aantal functiegroepen (zoals gevechts- en technische functies) een grote inspanning nodig zal zijn.

3.2.3. Dienstplicht

Dit jaar is tijdens de keuring begonnen met de inventarisatie van de bereidheid van dienstplichtigen in dienst te gaan. Bij degenen die hiertoe bereid zijn, wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met hun wensen over het tijdstip van opkomst en de aard van de functie. Aan eerder gekeurde dienstplichtigen wordt, op het moment dat zij beschikbaar zijn, deze vraag schriftelijk voorgelegd.

De laatste lichtingsploegen zullen, voor zover thans bekend, voor ongeveer 40% bestaan uit bereidwilligen. In de resterende behoefte aan dienstplichtigen zal op de gebruikelijke wijze worden voorzien. Deze dienstplichtigen zal op een zo vroeg mogelijk tijdstip zekerheid worden gegeven over de vervulling van hun dienstplicht. Eind oktober 1995 zal voor iedereen ter zake duidelijkheid bestaan.

3.2.4. Toekomst geneeskundige verzorging

Van het project «Toekomst geneeskundige verzorging» zijn de deelprojecten Zorgverzekering en Operationele behoefte gereed. Het sluitstuk van dit project is de doelmatige inrichting van de geneeskundige verzorging. Bij dit doelmatigheidsonderzoek is een extern adviesbureau betrokken. Inmiddels is besloten een gezamenlijke geneeskundige beleidsstaf op te richten, ter vervanging van de inspecties Geneeskundige Dienst bij de krijgsmacht delen en de directie Militair Geneeskundig Beleid bij de Centrale organisatie.

3.3. Personeelsvermindering

3.3.1. Interdepartementaal herplaatsingsbeleid

Interdepartementaal zijn afspraken gemaakt over de bijdragen die andere ministeries zullen leveren om de overtolligheid die voortvloeit uit de Novemberbrief op te lossen. Er zal intensiever gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden van de Gemeenschappelijke vacaturebank rijk (GVR). Bovendien zal Defensie direct worden geïnformeerd als bij een ministerie sprake is van nieuwe taken of een uitbreiding van werkzaamheden waarvoor extra personeel nodig is. Op grond van afspraken in het kabinet benadert Defensie de ministeries actief via de daartoe aangewezen contactpersonen. De minister van Binnenlandse Zaken informeert het parlement jaarlijks over de resultaten van de interdepartementale herplaatsingsinspanningen.

3.3.2. Interne arbeidsmarkt Defensie

De herplaatsingsorganisatie van Defensie is zo ingericht dat vacatures en herplaatsingskandidaten zowel op regionaal als op landelijk niveau worden gekoppeld. Vacatures waarvoor geen geschikte of binnen een redelijke termijn op te leiden herplaatsingskandidaten zijn gevonden, worden opgenomen in het interne vacatureblad van Defensie en in de GVR. Zowel interne kandidaten van Defensie als interdepartementale herplaatsingskandidaten kunnen dan reageren. Beide groepen hebben in het selectieproces een gelijke positie. Alsnog aangemelde herplaatsings-

kandidaten van Defensie behouden een voorkeursbehandeling. In de halfjaarlijkse rapportage over de doelmatigheidsoperatie zal verder worden ingegaan op de resultaten van de herplaatsingsinspanningen.

3.3.3. Voortgang vermindering

In 1994 was de personeelsomvang ongeveer 3% lager dan in de Prioriteitennota was voorzien. De besparing op de personele exploitatie was in dat jaar ongeveer gelijk aan het gestelde in de Miljoenennota-1994. In 1995 is de volgens de Prioriteitennota gewenste sterkte gelijk aan de begrotingssterkte. De begrotingssterkte is in 1996 hoger dan de gewenste sterkte, doordat het overtollige personeel, in overeenstemming met het Sociaal Beleidskader, voor de duur van de herplaatsingsperiode hiervan deel blijft uitmaken.

3.3.4. Overzicht van de personeelsreducties

Hieronder volgt een overzicht van de personeelsreducties ten opzichte van de gewenste sterkte uit de Prioriteitennota. Dit is inclusief de vermindering met 408 personen die voor 1996 is voorzien als gevolg van de doelmatigheidsoperatie.

Vergelijking Begroting-1996 – geactualiseerde Prioriteitennota

	Prioriteitennota gewenste sterkte voor 1996 volgens de Prioriteiten- nota ¹	reductie t.o.v. begrote sterkte 1990 ²	Begroting 1996 aantallen volgens de begroting-1996	reductie t.o.v. begrote sterkte 1990 ²
Koninklijke marine				
Beroepsmilitairen	13 910	10,9%	13 986	10,4%
Dienstplichtig personeel	85	94,6%	85	94,6%
Totaal militair personeel	13 995	18,5%	14 071	18,0%
Burgerpersoneel	4 934	16,9%	4 994	15,9%
Totaal personeel	18 929	18,1%	19 065	17,5%
Koninklijke landmacht				
Beroepsmilitairen	25 391	- 0,7%	25 945	- 2,9%
Dienstplichtig personeel	6 000	83,3%	6 000	83,3%
Totaal militair personeel	31 391	48,7%	31 945	47,8%
Burgerpersoneel	10 982	12,8%	11 042	12,4%
Totaal personeel	42 373	42,6%	42 987	41,8%
Koninklijke luchtmacht				
Beroepsmilitairen	12 166	15,9%	12 719	12,1%
Dienstplichtig personeel	45	98,7%	45	98,7%
Totaal militair personeel	12 211	32,0%	12 764	29,0%
Burgerpersoneel	1996	10,4%	2 124	4,6%
Totaal personeel	14 207	29,7%	14 888	26,3%
Koninklijke marechaussee				
Beroepsmilitairen	4 405	5,8%	4 274	8,6%
Dienstplichtig personeel	205	49,5%	265	34,7%
Totaal militair personeel	4 610	9,3%	4 539	10,7%
Burgerpersoneel	129	11,0%	130	10,3%
Totaal personeel	4 739	9,4%	4 669	10,7%
Centrale organisatie³				
Beroepsmilitairen	419	4,8%	419	4,8%
Dienstplichtig personeel	10	60,0%	10	60,0%
Totaal militair personeel	429	7,7%	429	7,7%
Burgerpersoneel	911	5,4%	936	2,8%
Totaal personeel	1 340	6,2%	1 365	4,4%

	Prioriteitennota gewenste sterkte voor 1996 volgens de Prioriteiten- nota ¹	reductie t.o.v. begrote sterkte 1990 ²	Begroting 1996 aantallen volgens de begroting-1996	reductie t.o.v. begrote sterkte 1990 ²
Groep Defensie-ondersteuning				
Beroepsmilitairen	62	18,4%	73	3,9%
Burgerpersoneel	607	11,0%	637	6,6%
Totaal personeel	669	11,7%	710	6,3%
Totaal overzicht Defensie				
Beroepsmilitairen	56 353	6,9%	57 416	5,2%
Dienstplichtig personeel	6 345	84,8%	6 405	84,6%
Totaal militair personeel	62 698	38,6%	63 821	37,5%
Burgerpersoneel	19 559	15,3%	19 863	14,0%
TOTAAL PERSONEEL	82 257	34,3%	83 684	33,2%
Duyverman Computer Centrum				
Beroepsmilitairen			10	
Burgerpersoneel			540	
Totaal personeel			550	
Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen				
Beroepsmilitairen			61	
Burgerpersoneel			1 254	
Totaal personeel			1 315	
TOTAAL⁴	84 122	33,8%	85 549	32,7%

De Prioriteitennota vermeldt de gewenste personeelssterkte, exclusief personeel dat BV-LOM geniet en exclusief (verwachte) aantallen BDOS. De begrotingssterkte is inclusief BV-LOM-genietenden en aantallen BDOS.

¹ De personeelssterkereeks voor 1996 uit de Prioriteitennota is geactualiseerd voor die mutaties in de personeelssterkte welke voor de berekening van de omvang van de reducties buiten beschouwing dienen te blijven.

² De begrote sterkte 1990 is het zogenoemde ijkpunt voor de personeelsreducties (zie Defensienota, blz. 164).

³ Voor de Centrale organisatie wordt m.i.v. 1996 de herziene begroting-1995 gehanteerd als ijkpunt omdat de omvangrijke verzelfstandiging van GDO en DGW&T een incorrect beeld zou geven van de personeelsreductie.

De reducties bij de CO (begroting-1995 ten opzichte van 1990) waren in totaal 14,8%; de begroting-1996 zou voor de CO een reductie met 19,5% betekenen ten opzichte van 1990.

⁴In de totaalstelling zijn de aantallen van het Duyverman Computer Centrum en van de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen vermeld in de kolom begroting-1996 eveneens opgeteld bij de aantallen in de kolom Prioriteitennota.

3.4. Arbeidsvoorwaardenbeleid

3.4.1. Arbeidsvoorwaardenbeleid

Het in het regeerakkoord neergelegde beleid van versoering van arbeidsvoorwaarden in de collectieve sector zal de financiële druk op het arbeidsvoorwaardenbeleid vergroten. Dit stelt ook het arbeidsvoorwaardenoverleg met de centrales van overheidspersoneel in de sector Defensie over een nieuw akkoord per 1 april 1995 voor belangrijke uitdagingen. Belangrijke thema's in dit verband zijn inkomen, werk, sociaal beleid en flexibiliteit.

Daarnaast blijft het defensie-arbeidsvoorwaardenbeleid gericht op harmonisatie en – waar mogelijk – convergentie van de arbeidsvoorwaarden voor het militaire en het burgerpersoneel. Met de centrales van overheidspersoneel wordt overlegd over een geïntegreerd reisbesluit voor burgers en militairen, terwijl ook het samenvoegen van de regelingen wat betreft de verplaatsingskosten ter hand zal worden genomen. Op 1 januari 1996 zal waarschijnlijk de geïntegreerde bezoldigingsregeling voor al het militaire personeel in werking treden.

3.4.2. Reservepersoneel

Het parlement is met Kamerstuk 23 400, nr. 59 en met de brief van 27 juni 1995 geïnformeerd over het onderwerp legervorming en de verdere uitwerking daarvan in de studie «Flexible force». Deze ontwikkelingen hebben weliswaar vooral betrekking op de Koninklijke landmacht, maar zijn ook in breder verband van belang vanwege de veranderde wijze waarop in reservepersoneel moet worden voorzien.

Na 1 januari 1997 komt geen nieuw reservepersoneel als gevolg van de dienstplicht beschikbaar. Degenen die op grond van de Dienstplichtwet tot het reservepersoneel behoren, blijven beschikbaar tot zij de wettelijk vastgestelde ontslagleeftijd bereiken. Dit bestand aan reservepersoneel verdwijnt derhalve geleidelijk. Tegelijkertijd zullen beroepsmilitairen met de verplichting na hun ontslag een bepaalde periode tot het reservepersoneel te behoren, als «nieuw» reservepersoneel instromen.

De noodzaak van aanpassingen van de Wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht, die onder meer de verplichtingen tot werkelijke dienst regelt, wordt nader bezien.

Het parlement zal een nota ontvangen over het toekomstige beleid ten aanzien van het reservepersoneel, waarbij aandacht zal worden besteed aan een toereikende waardering voor de vrijwillige beschikbaarheid van reservisten. Dit om reservisten gemotiveerd en actief bij de krijgsmacht betrokken te houden.

3.5. Beleid voor postactieven

3.5.1. Sociale zekerheid

Het kabinetsbesluit het overheidspersoneel onder de werking van de sociale werknemersverzekeringen te brengen, betekent dat de huidige sociale zekerheidsregelingen voor defensiepersoneel worden gescheiden in een wettelijk en een bovenwettelijk deel. Hierover is intensief overleg gevoerd met de centrales van overheidspersoneel. De resultaten zijn neergelegd in het onderhandelingsakkoord betreffende de bovenwettelijke aanspraken bij ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid voor defensiepersoneel van 19 januari 1995. Het akkoord bevat de hoofdlijnen van die bovenwettelijke aanspraken met ingang van 1 januari 1998. Daarbij is de systematiek van de werknemersverzekeringen doorgetrokken naar de bovenwettelijke aanspraken. Het kabinetsbesluit inzake heroverweging van de militaire invaliditeitspensioenen is nader uitgewerkt; de toegangseisen worden aangescherpt, de niveaus en de systematiek blijven ongewijzigd. Bij dit alles is rekening gehouden met de bijzondere zorgplicht voor hen die onder oorlogs- en vergelijkbare omstandigheden gehandicapt raken. In overleg met de centrales voor overheidspersoneel worden de hoofdlijnen van het akkoord verwerkt in de rechtspositievoorschriften en de Algemene militaire pensioenwet.

In het nieuwe stelsel krijgt het volumebeleid, dat wil zeggen de beperking van de instroom in arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidsregelingen alsmede de uitstroom uit die regelingen, meer accent. De regionalisering van de uitvoering van de sociale zekerheid zal een positief effect op het te voeren volumebeleid hebben.

3.5.2. Veteranenbeleid

De afgelopen jaren is de basis gelegd voor het huidige veteranenbeleid. Het aanspreekpunt hierbij is de Stichting dienstverlening veteranen (SDV),

die ook een belangrijke coördinerende rol vervult. De nazorg voor de zogenoemde jonge veteranen (deelnemers aan recente vredesmissies) heeft thans in het bijzonder de aandacht. Tevens blijft het beleid gericht op de erkenning van de veteranen door de samenleving. In het kabinet wordt bezien of en in hoeverre tegemoet kan worden gekomen aan de wens van de Tweede Kamer te komen tot een uitkering aan gewezen dienstplichtigen, die in de Tweede Wereldoorlog en in de periode daarna, langer dan de gebruikelijke twee jaren, maar korter dan vijf jaren, verplicht in werkelijke dienst zijn geweest.

De samenwerking tussen de SDV, het Veteranenplatform en andere instanties die zich met het veteranenbeleid bezighouden zal worden geïntensiveerd. Tevens wordt ernaar gestreefd de faciliteiten die zijn verbonden aan de veteranenpas uit te breiden.

HOOFDSTUK 4: HET MATERIEELBELEID

4.1. Algemeen

Het materieelbeleid schept de voorwaarden voor het verwerven, instandhouden en afstoten van materieel. Aan de kwaliteit van het materieel worden onverminderd hoge eisen gesteld om een goede en zo veilig mogelijke taakuitoefening te waarborgen. De beperkte financiële middelen noodzaken tot verwerving op de meest efficiënte wijze. Het Defensie materieelkeuze proces (DMP) neemt hierbij een centrale plaats in.

De Prioriteitennota gaat uit van een zodanige investeringsquote dat de krijgsmacht van voldoende hoogwaardig materieel kan worden voorzien. De budgettaire problematiek leidt echter tot vertraging of beperking van projecten. Voor een verantwoorde en veilige taakuitvoering mogen deze vertragingen geen structureel karakter krijgen. De speerpuntprojecten zijn evenwel nagenoeg onaangetast gebleven. Voor de periode 1996 tot en met 1998 is een gemiddelde investeringsquote van 24,5% voorzien.

De waarborgen binnen Defensie ten aanzien van de integriteit van het personeel zijn nog eens kritisch beschouwd. Vooral de relatie overheid-bedrijfsleven heeft hierbij de aandacht. In het beleid wordt de nadruk gelegd op preventie en minder op de bestrijding van corruptie. De voorzieningen die Defensie hiervoor enige jaren geleden heeft getroffen, worden toereikend geacht. Deze passen binnen de onlangs door het kabinet gestelde normen voor de bescherming van de integriteit van de overheid.

4.2. Internationale materieelsamenwerking

Internationale materieelsamenwerking richt zich op het in een zo vroeg mogelijk stadium harmoniseren van de operationele eisen en wensen, om zo standaardisatie en interoperabiliteit van materieel en eenheden te bevorderen. Vooral in tijden van krimpende budgetten verdienen de voordelen die op termijn met internationale materieelsamenwerking kunnen worden behaald grote aandacht. Tevens maakt het een doelmatiger en doeltreffender operationeel optreden en logistieke ondersteuning in bondgenootschappelijk verband mogelijk. De steeds verdergaande operationele en materiële samenwerking tussen de krijgsmachten, onder meer in het kader van internationale operaties van de VN, de Navo of de Weu, vergen extra inspanningen. In deze fora en bi- of trilateraal wordt gezocht naar mogelijkheden voor samenwerking. Sommige samenwerkingsprojecten vereisen in de aanloopfase extra investeringen. In internationaal verband zijn enerzijds ontwikkelingen waar te nemen om de bestaande nationale barrières te slechten, terwijl anderzijds sommige landen zich ook richten op de bescherming van hun nationale defensie-industrie. De beperkte vraag en hoge kosten maken samenwerking onvermijdelijk. Zelfs de grotere landen beschikken niet meer over de middelen om zelfstandig grote projecten te ontwikkelen.

Er wordt al het nodige gedaan om zo veel mogelijk grote materieelprojecten door middel van een internationaal samenwerkingsverband te verwezenlijken. In 1994 is meer dan 60% – ter waarde van ruim f 5 000 miljoen – van de niet gedelegeerde projecten in de voorstudie- en studiefase van het DMP uitgevoerd met andere landen. De verwachting is dat dit percentage de komende jaren nog zal groeien.

Nederland hecht grote waarde aan de internationale materieel-samenwerking en zal zich blijven richten op die gebieden waar het goed in

is, bijvoorbeeld op maritiem gebied. Er wordt naar gestreefd de samenwerking met landen waarmee al nauwe operationele en materiële banden bestaan, te versterken. Duitsland en Frankrijk zijn de belangrijkste samenwerkingspartners op materieelgebied. Op maritiem gebied wordt vooral met Duitsland en Spanje samengewerkt; het project Luchtverdedigings- en commandofregatten (LCF) is daar een voorbeeld van.

In Navo-verband verschuift het accent van gemeenschappelijk gefinancierde programma's naar meer multinationale samenwerkingsverbanden, waaraan alleen de belanghebbende landen deelnemen. Bovendien richt de samenwerking zich steeds meer op het verbeteren van bestaande systemen in plaats van op het ontwikkelen van nieuwe systemen. Nederland neemt hieraan deel als dit past binnen de bestaande plannen en als dit kan leiden tot een meer kosteneffectieve voorziening in de operationele behoefte. Enkele voorbeelden hiervan zijn: het project Gevechtswaardebetering Leopard-2 dat samen met Duitsland wordt uitgevoerd en de «midlife update F-16» samen met de Verenigde Staten, België, Denemarken en Noorwegen.

In Weu-verband is de «Western European Armaments Group» (WEAG) opgericht. De plannen voor een Europees wapenagentschap in het kader van de Weu vorderen gestaag. Voor een goed functioneren zijn een gemeenschappelijk defensiematerieelbeleid en geharmoniseerde eisen van groot belang. Met het gezamenlijk beheren en uitvoeren van het Europese onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma Euclid wordt een eerste stap gezet naar het onderbrengen van meer samenwerkingsprogramma's in de Weu. In het kader van de totstandkoming van een Europees defensiematerieelbeleid wordt een gecombineerde EU- en Weu-studie verricht naar de verschillende mogelijkheden hiervan.

In het kader van het Partnerschap voor Vrede zal de materieel-samenwerking met de partners in de komende jaren meer aandacht vragen. Op dit moment richten de contacten zich op de overdracht van kennis over bijvoorbeeld verwerving, planning, kwaliteitscontrole, wijze van besluitvorming en projectmanagement.

4.3. Logistiek beleid

Voor het uitvoeren van materieel-logistieke taken geldt dat kerntaken door Defensie zelf worden uitgevoerd, terwijl niet-kerntaken in principe worden uitbesteed, tenzij:

- het militair noodzakelijk is de werkzaamheden zelf te verrichten;
- uitbesteden duurder is dan zelf doen;
- de uitvoering niet kan worden gegarandeerd;
- Defensie hierdoor in commerciële of technische zin in een te afhankelijke positie geraakt.

Thans worden van het hoger onderhoud ongeveer 4 miljoen manuren door de eigen defensiebedrijven uitgevoerd. Ongeveer 3,5 miljoen manuren worden uitbesteed bij de civiele industrie. Het afgelopen jaar is een inventarisatie gemaakt van de kerntaken en de niet-kerntaken en de mogelijkheden tot uitbesteding. Ook de taakgroep Doelmatigheidswinst besteedt aandacht aan een meer efficiënte organisatie van de logistieke functie.

De mogelijkheid diensten en faciliteiten aan niet-overheidsorganisaties te verlenen is onderwerp van studie binnen het kabinet. Bij een beslissing de markt op te gaan, moet de overheid niet alleen rekening houden met de mededingingsregelgeving, maar ook met tal van andere Europees-

rechtelijke aspecten. Aan de hand van de uitkomsten van deze studie zal het bestaande beleid zo nodig worden aangepast.

In het algemeen geldt thans het uitgangspunt dat de aanwezige capaciteit gebaseerd is op het gemiddelde minimum werkaanbod. De werklast wordt zo goed mogelijk in de tijd op de beschikbare capaciteit afgestemd om piekbelasting te voorkomen. Eventuele pieken in de werklast worden opgevangen door uitbesteding. In geval van tijdelijke overcapaciteit wordt in eerste instantie getracht orders te verkrijgen van andere delen van de rijksoverheid en de Navo-partners.

4.4. Bruikbaarheid materieel bij vredesoperaties

Bij vredesoperaties moet de krijgsmacht kunnen beschikken over een uitrusting die is afgestemd op de haar opgedragen taken. Er wordt vooral gebruik gemaakt van materieel dat al bij de krijgsmacht in gebruik is en dat niet specifiek is verworven voor VN-taken. Soms zijn specifieke investeringen nodig, zoals de geplande aanschaf van 70 VN-voertuigen. Een ander voorbeeld is de versnelde verwerving van warmtebeeld-handkijkers voor het personeel van de Luchtmobiele brigade.

De ervaringen met het huidige materieel zijn tot dusver bevredigend. Wel is de slijtage van het materieel in veel gevallen groter doordat het vaak anders en intensiever wordt gebruikt dan voorzien. Bij vervangingen, nieuwe investeringen en aanpassingen (modificaties) van het bestaande materieel spelen de ervaringen opgedaan tijdens vredesoperaties een rol bij de vaststelling van de operationele behoefte.

4.5. Levensduurverlenging versus vervanging

Bij de afweging levensduurverlenging versus vervanging gelden twee belangrijke criteria. In de eerste plaats betreft dit de fysieke mogelijkheden: het materieel dient ook gedurende de verlengde levensduur aan de operationele eisen te blijven voldoen. Ten tweede gaat het om de technische levensduur. Daarnaast is sprake van een afweging van de kosteneffectiviteit. Een voorbeeld van levensduurverlenging is de «midlife update» van de F-16 gevechtsvliegtuigen.

Door de introductie van een methode voor het schatten van de levensduurkosten ontstaat geleidelijk meer inzicht in de factoren die voor de levensduur van het materieel van belang zijn. Deze methode ondersteunt de in de DMP-procedure beschreven investeringsbeslissingen voor materieelprojecten. Onderzocht wordt hoe de methode tevens kan bijdragen aan het beheersen van de exploitatiekosten.

4.6. Afstoting

De afstoting van overtollige defensiegoederen verloopt naar wens. Om een zo hoog mogelijke opbrengst te bereiken, worden marktprijzen gehanteerd en de kosten van afstoting zo veel mogelijk beperkt gehouden. Overdrachten om niet worden zo veel mogelijk vermeden. Verkoop moet dan ook zo snel mogelijk na de afstoting gebeuren. In 1994 hebben de verkopen f 165 miljoen opgebracht.

De verkoop van niet-strategische goederen via de Dienst der Domeinen heeft in 1994 f 26 miljoen opgebracht. Deze opbrengst is een gevolg van het ruime aanbod van overtollig materieel en van de verkoop van relatief waardevolle zaken als bouwmachines. De lichte stijging van de prijzen bij openbare verkopen sinds 1993 heeft zich in 1994 voortgezet.

De ontvangsten uit de verkoop van strategische goederen bedroegen in 1994 f 74 miljoen: een verdubbeling van het bedrag in 1993. Voor een belangrijk deel is dit toe te schrijven aan de tweede termijnbetaling voor de S-fregatten door Griekenland. De waarde van de in 1994 gesloten verkoopcontracten is met f 277 miljoen aanmerkelijk hoger dan in 1993. Dit succes is onder meer het gevolg van: het in een aanvaardbare operationele staat brengen van het af te stoten materieel, de bereidheid opleidingen te verzorgen en technische bijstand te verlenen en de mogelijkheid van gespreide betaling.

De verkoopopbrengsten van onroerende goederen zijn in 1994 met f 65 miljoen bijna verdrievoudigd ten opzichte van 1993. Dit is onder meer het gevolg van de verkoop van grote objecten als de Chasseekloosterkazerne in Breda, een deel van het Geniepark Den Hoorn in Alphen aan den Rijn, de Isabellakazerne in 's-Hertogenbosch en Kamp Prinsenbosch in Gilze-Rijen.

De vooruitzichten voor 1995 en 1996 zijn gunstig. Een belangrijk deel van de voor deze jaren geraamde opbrengsten bestaat uit termijnbetalingen voor de verkochte S-fregatten en YPR-765 pantservoertuigen. Deze termijnbetalingen lopen ook na 1996 nog door. Daarnaast zal meer onroerend goed worden afgestoten dan voorzien. De verkoop van strategische goederen blijft echter onzeker. Wereldwijd is het aanbod van dit soort goederen groot, de vraag klein. Ook beperkt het wapenexportbeleid de afzetmogelijkheden. Een deel van het af te stoten strategische materieel is bovendien relatief duur, wat de afzetmogelijkheden aanzienlijk beperkt.

4.7. Wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling

Wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling is gericht op een doelmatige voorziening van de krijgsmacht met wetenschappelijke kennis en kunde. De planning voor wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling maakt deel uit van het Integraal Defensie Planning Proces (IDPP). Hierdoor is een gedegen onderbouwing van de keuzen mogelijk.

Programma's en projecten die een breder belang dienen dan dat van Defensie, worden afgestemd met andere ministeries. De interdepartementale Commissie ontwikkeling defensiematerieel (Codema) beoordeelt projectvoorstellen voor de ontwikkeling van technologie en materieel op hun waarde voor de krijgsmacht en het bedrijfsleven.

De verzakelijking van de relatie met de organisatie voor Toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) is afgerond. De wettelijke band tussen beide partijen wordt gehandhaafd.

De grotere behoefte aan wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling maakt het tegen de achtergrond van schaarse financiële middelen nodig dat voortdurend wordt gezocht naar alternatieve bronnen en wijzen van financiering. Hierbij wordt aandacht besteed aan activiteiten variërend van het verkennend wetenschappelijk onderzoek tot en met de ontwikkeling van materieel. De mogelijkheid gebruik te maken van civiel onderzoek, zowel in nationaal als in EU-verband, en van internationale samenwerking maakt hiervan deel uit. Eventuele samenwerking ten aanzien van wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling met de Midden- en Oost-europese landen wordt onderzocht. Tenslotte wordt samen met het ministerie van Economische Zaken nagegaan of en zo ja op welke wijze de voor Defensie belangrijke onderzoeksinstituten kunnen profiteren van compensatieverplichtingen van buitenlandse ondernemingen.

4.8. Defensie materieelkeuzeproces

Het Defensie materieelkeuzeproces (DMP) is een belangrijk instrument om de materieelvoorziening verantwoord te laten verlopen. Dit proces wordt het komende begrotingsjaar geëvalueerd. Over de resultaten wordt het parlement in 1996 ingelicht.

Het voornemen bestaat het Materieelprojectenoverzicht, dat in het kader van het DMP wordt opgesteld, op een zódanig tijdstip aan het parlement aan te bieden, dat het gelijktijdig met de begroting kan worden behandeld.

HOOFDSTUK 5: RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEU

5.1. Ruimtelijke ordening

In mei 1995 zijn het kabinetsstandpunt over de Partiële herziening van het Structuurschema militaire terreinen (SMT) en het kabinetsstandpunt over de beleidsstudie Uitplaatsing aan het parlement aangeboden. In de partiële herziening zijn onder andere de grenswijzigingen van het oefenterrein voor de Luchtmobiele brigade op de Eder- en Ginkelse Heide en van het compagniesoefenterrein (COT) Oirschot vastgesteld. Het COT-minus bij Havelte zal niet worden ingericht op de wijze als in deel 1 van de pkb was voorgesteld. Dit heeft geleid tot een wijziging in de verwezenlijking van de oefenterreinbehoefte van de krijgsmacht. Een brief over deze oefenterreinbehoefte zal binnenkort aan het parlement worden aangeboden. Over de status en omvang van het oefenterrein bij Havelte zal bij de ingrijpende herziening van het SMT worden beslist.

In het standpunt over de beleidsstudie Uitplaatsing stelt het kabinet vast dat er voordelen aan verplaatsing van militaire terreinen uit natuurgebieden naar landbouwgronden verbonden zijn. Het draagt bij tot de ecologische hoofdstructuur van ons land en het geeft een economische impuls aan de ontvangende regio. Vooral de hoge kosten van uitplaatsing vormen echter een struikelblok. Het kabinet ziet thans geen mogelijkheden om uitplaatsing te financieren. De investeringen op Soesterberg voor de transporthelikopters waren aangehouden omdat nog geen zekerheid bestond over de gevolgen van de beleidsstudie Uitplaatsing voor de Luchtmobiele brigade. Over deze investeringen zullen geen onomkeerbare beslissingen worden genomen tot het parlement het kabinetsstandpunt over deze studie en over de partiële herziening van het SMT heeft behandeld.

Het kabinet is begonnen met de voorbereidingen voor de ingrijpende herziening van het SMT. Met de herziening wordt begonnen nadat de Kamer zich heeft uitgesproken over de uitplaatsing. Het SMT moet op een groot aantal punten worden geactualiseerd, waarbij de geherstructureerde krijgsmacht als uitgangspunt geldt.

Het Milieu-effectrapport (MER) voor het dubbele eenheidsoefenterrein (EOT) De Haar bij Assen is afgelopen zomer afgerond. De inspraakprocedures over het MER en het inrichtingsplan zijn begonnen. Met het gemeentebestuur van Ede zal een convenant worden gesloten over het beheer en de inrichting van de Eder- en Ginkelse Heide. De schietrange «De Noordvaarder» van de Koninklijke luchtmacht op Terschelling is per 1 juli 1995 gesloten.

In de eerste helft van 1997 zal de 11^e Afdeling Rijdende Artillerie, de Gele Ridders, verhuizen van de Saxen-Weimarkazerne in Arnhem naar de Tonnetkazerne in 't Harde. De Saxen-Weimarkazerne wordt dan gesloten. Bij deze beslissing hebben de exploitatiekosten een doorslaggevende rol gespeeld. Ook bij toetsing aan andere criteria, die bij sluiting van een kazerne van belang zijn, zoals benodigde investeringen, oefenfaciliteiten in de omgeving, werkgelegenheidsaspecten en inpassing in de omgeving, vertoonde de Saxen-Weimarkazerne nadelen.

5.2. Milieu

Na de publicatie van het Defensie meerjarenplan milieu (DMPM) in december 1993 is een nieuwe fase aangebroken voor het defensie-milieubeleid. Er komt een systeem van bedrijfsinterne milieuzorg.

Tweejaarlijks zal via een zogenoemde «audit» worden gezien of alle elementen van dit systeem aanwezig zijn en ze de beoogde werking hebben.

In augustus 1995 verscheen de eerste voortgangsrapportage over de uitvoering van het DMPM. Geregistreerde milieugegevens zijn een belangrijke bouwsteen voor deze rapportages. Op grond van metingen en registraties zullen in de komende jaren de voortgangsrapportages met steeds meer kwantitatieve gegevens kunnen worden onderbouwd. Het opzetten en bijhouden van een toereikend milieuregistratiesysteem, als onderdeel van de bedrijfsinterne milieuzorg, vormt daarom een voortdurend aandachtspunt.

Het bodemsaneringsprogramma van Defensie is in 1995 belangrijk gewijzigd. De uit het regeerakkoord voortvloeiende bezuinigingen op de defensiebegroting hebben ook hun gevolgen gehad voor de planning van dit programma. De uitvoering van het programma is over een langere periode gespreid. Alle ernstige verontreinigingen op defensie terreinen zullen nu in 2010 zijn gesaneerd. Daarmee blijft Defensie voldoen aan de doelstelling van het Nationaal milieubeleidsplan-2. Direct milieu-bedreigende verontreinigingen kunnen ook bij de nieuwe fasering op korte termijn worden opgeruimd. Op 22 november 1994 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 21) is het parlement over de voortgang van het bodemsaneringsprogramma geïnformeerd.

Het bodemsaneringsprogramma is in 1995 aangepast aan de nieuwe wetgeving op het gebied van bodemsanering. De uitvoering zal in de toekomst meer decentraal verlopen. Met ingang van 1996 zal met de nieuwe opzet worden gewerkt.

5.3. Zonering

De geluidszones ingevolge de Luchtvaartwet van zeven militaire luchtvaartterreinen zijn wettelijk vastgesteld. Het betreft de zones rondom Leeuwarden, Twenthe, Deelen, Soesterberg, Valkenburg, De Kooij en Gilze-Rijen. De vaststelling van de overige vier geluidszones (voor Volkel, Woensdrecht, Eindhoven en De Peel) wordt in 1996 verwacht. Voor de vliegbasis Twenthe is, als gevolg van een vermindering van het aantal vliegbewegingen, een nieuwe verkleinde geluidszone aan de orde. Verwacht wordt dat die ook in 1996 zal worden vastgesteld. De geluidsaneringsprojecten rondom de militaire luchtvaartterreinen worden voortgezet. Het totale programma zal waarschijnlijk in het jaar 2000 zijn voltooid.

Voor zes luchtvaartterreinen is de commissie Overleg en Voorlichting Milieuhygiëne ex artikel 28 van de Luchtvaartwet ingesteld. Dit betreft Leeuwarden, Twenthe, Deelen, Soesterberg, De Kooy en Eindhoven. Verwacht wordt dat voor Valkenburg, Gilze-Rijen, Volkel, Woensdrecht en De Peel dergelijke commissies uiterlijk in 1996 zullen worden ingesteld.

HOOFDSTUK 6: REORGANISATIE MINISTERIE

6.1. Algemeen

In de Novemberbrief (Kamerstuk 23 900 X, nr. 8 herdruk) is meegedeeld dat Defensie de bezuinigingen die voortvloeien uit het regeerakkoord voor een groot deel zal verwezenlijken door de doelmatigheid van de «overhead» en de ondersteunende diensten verder te verbeteren. Het parlement is op 9 mei 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 63) ingelicht over de wijze waarop Defensie nog doelmatiger zal gaan werken. In die brief is tevens toegezegd dat het parlement jaarlijks, in de memorie van toelichting bij de begroting, van het verloop van de doelmatigheidsoperatie op de hoogte zal worden gehouden. In het nota-overleg over de Novemberbrief is, overeenkomstig een verzoek van de Kamer, afgesproken dat elk half jaar – waarvan éénmaal in de memorie van toelichting – over de voortgang van de doelmatigheidsoperatie zal worden gerapporteerd. De eerstvolgende halfjaarlijkse rapportage zal begin 1996 worden aangeboden.

6.2. Doelmatigheidsoperatie

Een uitgangspunt van de doelmatigheidsoperatie is onder meer dat de krijgsmachtdelen waar mogelijk gaan samenwerken. Verwante activiteiten moeten zo veel mogelijk worden samengevoegd: samen doen wat samen kan. Er is opnieuw kritisch gekeken naar bestaande normen. Door normbijstellingen zijn aanzienlijke besparingen te bereiken. Diensten zullen, afhankelijk van de kosten, worden uit- of inbesteed. Tevens zal een beleidsnotitie worden opgesteld over de mogelijkheden om door (verder) medegebruik door derden van defensiefaciliteiten extra ontvangsten te verkrijgen.

De vorming van nieuwe, krijgsmachtbrede diensten voor bijvoorbeeld transport, automatisering en personeelsvoorziening wordt thans voorbereid. Ook de oprichting van het Nationaal commando-nieuwe-stijl, waarin dergelijke nieuwe «interservice» diensten en bedrijven zullen worden ondergebracht, vordert gestaag.

De doelmatigheidsoperatie leidt in 2000 tot een structurele besparing van f 450 miljoen. In deze ontwerp-begroting zijn alleen de maatregelen opgenomen die in 1996 tot besparingen leiden en de opbrengsten van die maatregelen voor de daaropvolgende jaren. Maatregelen die pas in 1997 of later een besparing opleveren, of waarvan het doelmatigheids-onderzoek nog niet is afgerond, zijn niet in deze ontwerp-begroting opgenomen. Sommige projecten die op 9 mei 1995 aan het parlement zijn gemeld, zijn dus niet, of niet in hun geheel, verwerkt.

Voor 1996 is binnen de defensie-organisatie een bedrag van f 75 miljoen aan structurele doelmatigheidswinst voorzien. Bijna de helft van deze besparing wordt gevonden op het gebied van opleidingen. Verder wordt een aanzienlijk deel van de bezuinigingen verwezenlijkt door vermindering van de automatiseringsuitgaven en door aanpassingen bij de dienst Gebouwen, Werken en Terreinen. Het plan van aanpak voor het project Centrale organisatie en Haagse staven is inmiddels gereed. In de volgende voortgangsrapportage over de doelmatigheidsoperatie zal hier nader op worden ingegaan. Ook het project toekomst geneeskundige verzorging zal hierin aan de orde komen.

6.3. Kerndepartement/groep Defensie-ondersteuning

Met ingang van deze begroting is een onderscheid gemaakt tussen de uitgaven voor de uitvoerende diensten, samengebracht in de groep Defensie-ondersteuning (GDO) op beleidsterrein 09 en de uitgaven voor de resterende onderdelen van de Centrale organisatie op beleidsterrein 01. Zo krijgt de beoogde scheiding tussen verantwoordelijkheid voor beleid en uitvoering ook in de begroting vorm. De uitgaven voor ondersteunende diensten en de daarbij te bereiken doelmatigheids-winsten worden duidelijk gepresenteerd.

Nu de uitvoerende diensten zijn afgesplitst van de Centrale organisatie, zal de verdere ontwikkeling van het kerndepartement gestalte krijgen in het kader van het onderzoek naar de Centrale organisatie en Haagse staven. Het uitgangspunt is een kerndepartement dat zijn activiteiten concentreert op advisering en ondersteuning van de bewindslieden en een versterkte aansturing van de krijgsmachtdelen.

6.4. Spoor 2: Internationale samenwerking

De Novemberbrief geeft aan dat ook de mogelijkheden voor besparingen door middel van intensievere internationale samenwerking en afstemming worden bezien. Inmiddels is hiernaar uitvoerig onderzoek verricht. Omdat deze maatregelen pas op langere termijn tot besparingen kunnen leiden, kan op de korte termijn mogelijk slechts een gering bedrag worden ingeboekt. De Navo onderzoekt of de commandostructuur verder kan worden verkleind en meer toegesneden op de nieuwe taken met behoud van de noodzakelijke capaciteit voor de collectieve verdediging. Hierdoor zouden het aantal hoofdkwartieren en de daarbij betrokken aantallen personeel kunnen worden verminderd. Het CJTF-concept past in deze herziening.

Bilateraal bestaan er mogelijkheden voor intensievere samenwerking met Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk. Na het operationeel worden van het Duits-Nederlandse legerkorps, op 30 augustus 1995, zal een verdere afstemming van de materieelplanning, het onderhoud, de luchtverdediging en de opleidingen worden bezien. De met België voorziene «deployable air task force» zal, naast een effectievere inzet van middelen, op termijn leiden tot een grotere doelmatigheid en flexibiliteit (zie ook hoofdstuk 2).

HOOFDSTUK 7: FINANCIËN

7.1. Financieel kader

In het regeerakkoord is voor Defensie een bezuiniging opgenomen van f 580,7 miljoen voor 1996. In de begroting-1995 zijn al bezuinigingsmaatregelen genomen die voor f 299,0 miljoen doorwerken in 1996. Voor 1996 resteert dus een bedrag van f 281,7 miljoen dat in de begroting moet worden verwerkt. In de Novemberbrief (Kamerstuk 23 900 X, nr. 8 herdruk) is het parlement ingelicht over de financiële gevolgen van het regeerakkoord en over de wijze waarop de bezuinigingen zouden kunnen worden verwerkt:

- vertraging van het bodemsaneringsprogramma van Defensie (f 25 miljoen);
- extra opbrengst van af te stoten goederen (f 50 miljoen);
- invulling van de in het regeerakkoord afgesproken taakstellingen op het gebied van subsidies (f 1,3 miljoen), 32-uurs banen (f 12,3 miljoen), externe dienstverlening (f 8,9 miljoen) en inkoopbeleid (f 38,8 miljoen).

Deze maatregelen leveren f 136,3 miljoen op. Het onderzoek door de ambtelijke «Taakgroep doelmatigheidswinst» zal volgens de Novemberbrief moeten leiden tot een besparing van f 75 miljoen op «overhead» en ondersteuning (waarbij inbegrepen f 40 miljoen voor de taakstelling uit het regeerakkoord ten aanzien van het inkoopbeleid). Het parlement is op 9 mei 1995 geïnformeerd over de in dit verband te nemen maatregelen (Kamerstuk 23 900 X, nr. 63). Deze doelmatigheidsbesparingen worden toegelicht op het nieuwe artikel 03 onder het beleidsterrein 08 «Multi-service projecten en activiteiten».

Na aftrek van deze besparingen resteert een bedrag van f 110 miljoen. Schematisch kan dit als volgt worden weergegeven:

Taakstelling 1996 volgens regeerakkoord	580,7
Doorwerking begroting-1995	<u>299,0</u>
	281,7
Bodemsaneringsplan	25,0
Verkoopopbrengsten	50,0
Subsidies	1,3
32-uurs banen	12,3
Externe dienstverlening	8,9
Inkoopbeleid	<u>38,8</u>
	145,4
Opbrengst spoor 1	<u>75,0</u>
	70,4
Inkoopbeleid (correctie omdat de taakstelling regeerakkoord voor 1996 t/m 1999 met de opbrengsten van spoor 1 wordt ingevuld)	+ 40,0
Restproblematiek	110,4

Deze restproblematiek die, zoals is vermeld in de Novemberbrief, ook in 1997 en 1998 nog doorspeelt, is verwerkt zowel in de exploitatiesfeer als in de investeringen. Bij de investeringen gaat het om verschuivingen en vertragingen die geen onmiddellijke gevolgen hebben voor de operationele slagkracht, maar die wel op korte termijn, dat wil zeggen na 1998, moeten worden «gerepareerd». Het betreft onder meer:

- de luchtverdedigings- en commandofregatten;
- de vervangende mijnenveegcapaciteit;
- vervanging vrachtauto's;
- F-16 projecten;

- licht verkenning- en bewakingsvoertuig;
- EOY-fase 2;
- voertuigen voor VN-operaties.

Ontwikkeling uitgaven- en ontvangstenbudget vanaf niveau Miljoenennota-1995 (in miljoenen guldens)

Uitgaven:

Niveau-1996 volgens Miljoenennota-1995		13 406,7
Verwerkte wijzigingen:		
- toevoeging in verband met de privatisering van het ABP (zogenoemd ABP-complex)	+ 10,8	
- herschikking van het AWBZ-deel van de ziektekostenverzekering voor militairen	- 21,0	
- bijstelling verrekenbare ontvangsten	+ 14,7	
- loonbijstelling 1995	+ 61,8	
- overheveling met betrekking tot de incidentele looncomponent burger- en militair personeel	+ 33,7	
- herfasering optiegelden Apache	+ 0,6	
- hogere verkopen YPR via Domeinen	+ 50,0	
- compensatie voor de meeruitgaven naar aanleiding van het Akkoord van Schengen	+ 22,5	
- diverse andere overhevelingen van/naar andere ministeries	+ 20,6	
- bijstelling overige ontvangsten	- 4,2	
		+ 189,5
Niveau ontwerpbegroting-1996		13 596,2

Ontvangsten:

Niveau-1996 volgens Miljoenennota-1995		589,8
- bijstelling verrekenbare ontvangensten	+ 14,7	
- bijstelling overige ontvangsten	- 4,2	
		+ 10,5
Niveau ontvangsten ontwerpbegroting-1996		600,3

Het kabinet heeft besloten f 22,5 miljoen aan het defensiebudget toe te voegen ter financiering van de inzet van 225 marechaussees op Schiphol in verband met het Akkoord van Schengen (zie paragraaf 2.5.3). Dit bedrag kan nog worden aangepast bij inzet van een groter aantal marechaussees.

7.2. Overzicht reële ontwikkeling defensiebudget

De onderstaande overzichten tonen de effecten van de bezuinigingen in de afgelopen jaren op de reële ontwikkeling van het defensiebudget sinds de Prioriteitennota. Op dit moment zal de begroting voor 1996 in reële termen, dat wil zeggen exclusief loon- en prijsstijgingen en incidentele effecten, 7,2% lager zijn dan voorzien in de Prioriteitennota.

Overzicht van de financiële kortingen op Defensie sinds de Prioriteitennota (in miljoenen guldens)

	1994	1995	1996	1997	1998
1994					
Begrotingsvoorbereiding	- 242,0	- 248,7	- 254,0	- 257,9	- 259,2
1995					
Begrotingsvoorbereiding		- 318,6	- 321,3	- 321,5	- 321,5
Regeerakkoord		- 128,8	- 259,4	- 516,3	- 593,0
Herijking buitenlands beleid				+ 200,0	+ 200,0
Totaal van de financiële kortingen	- 242,0	- 696,1	- 834,7	- 895,7	- 973,7

De ontwikkeling van het defensiebudget sinds de Prioriteitennota geeft reëel het volgende beeld te zien:

Jaar	Ontwikkeling defensiebudget ten opzichte van het direct voorafgaande jaar	Ontwikkeling defensiebudget (gecumuleerd sinds de Prioriteitennota)
1994	- 2,1%	- 2,1%
1995	- 4,1%	- 6,1%
1996	- 1,2%	- 7,2%
1997	- 0,5%	- 7,7%
1998	- 0,7%	- 8,4%

In het defensiebudget is opgenomen:

- de verhoging in 1994 met f 50 miljoen ten behoeve van vredesoperaties;
- de structurele verhoging van de defensiebegroting vanaf 1995 in het kader van de beleidsintensivering regeerakkoord met f 103 miljoen ten behoeve van vredesoperaties.

7.3. De verdeling over de bestedingscategorieën 1994-1996

Hieronder is de verdeling van het totale defensiebudget over de bestedingscategorieën weergegeven.

1994 (in miljoenen guldens)

	Pers. expl.	Mat. expl.	Invest.	Pens & Wachtg.	Totaal
Ontwerpbegroting <i>in %</i>	6 484,1 <i>48,2</i>	2 374,1 <i>17,6</i>	2 980,1 <i>22,1</i>	1 627,3 <i>12,1</i>	13 465,6 <i>100</i>
Eerste wijzigingsvoorstel, samenhangende met de Voorjaarsnota-1994	+ 122,5	- 8,8	- 43,8	+ 95,4	+ 165,3
Tweede wijzigingsvoorstel, samenhangende met de Najaarsnota-1994	+ 70,0	+ 13,9	+ 71,4	- 21,4	+ 133,9
Derde wijzigingsvoorstel, slotwet	- 18,0	+ 9,2	+ 30,7	- 13,3	+ 8,6
Totaal realisatie <i>in %</i>	6 658,6 <i>48,3</i>	2 388,4 <i>17,3</i>	3 038,4 <i>22,1</i>	1 688,0 <i>12,3</i>	13 773,4 <i>100</i>

1995 (in miljoenen guldens)

	Pers. expl.	Mat. expl.	Invest.	Pens. & Wachtg.	Totaal
Ontwerpbegroting <i>in %</i>	6 168,1 45,6	2 682,7 19,9	2 976,6 22,0	1 689,6 12,5	13 516,9 100
Eerste wijzigingsvoorstel, samenhangende met de Voorjaarsnota-1995 Nadere bijstellingen	+ 503,2 - 27,4	- 164,0 + 40,5	- 241,8 - 12,6	+ 38,0 + 34,8	+ 135,5 + 35,3
Totaal vermoedelijke uitkomsten <i>in %</i>	6 643,9 48,5	2 559,2 18,7	2 722,2 19,9	1 762,4 12,9	13 687,7 100

1996 (in miljoenen guldens)

	Pers. expl.	Mat. expl.	Invest.	Pens. & Wachtg.	Totaal
Ontwerpbegroting <i>in %</i>	6 190,9 45,5	2 414,1 17,8	3 243,4 23,9	1 747,8 12,9	13 596,2 100

7.4. Financiële aspecten afstoting defensiemiddelen

De opbrengst van af te stoten roerende en onroerende defensie-goederen is mede bepalend voor de ruimte om te vernieuwen en te investeren. De ramingen voor dit begrotingsjaar en het volgende jaar berusten voor het strategisch materiaal op de gedane verkopen, gesloten contracten, gesloten principe-akkoorden en het verloop van onderhandelingen. Voor niet-strategisch roerend en voor onroerend goed wordt een stelpost gehanteerd van respectievelijk f 20 en f 10 miljoen. Op middellange termijn hebben de ramingen het karakter van een stelpost.

Aan de hand van afspraken met het ministerie van Financiën wordt het uitgavenniveau van de defensiebegroting verhoogd met de geraamde opbrengst van af te stoten goederen minus een bedrag van f 30 miljoen dat ten gunste komt van de algemene middelen. De opbrengsten worden geboekt op hoofdstuk IXB (Financiën) van de rijksbegroting. De ramingen zijn (afgerond in miljoenen guldens) als volgt:

	1996	1997	1998	1999	2000
	287	244	194	125	130

In 1994 bedroeg de opbrengst uit de verkoop van roerend en onroerend goed f 165 miljoen. In de begroting voor 1994 was daarnaast opgenomen een bedrag van f 26,8 miljoen als gevolg van de verkoop van de fregatten van de Van Speijk-klasse. In 1995 zal, onder meer als gevolg van de verkoop van YPR-voertuigen, de opbrengst hoger zijn dan geraamd.

7.5. Financiering vredesoperaties

Op het artikel 08.02 «Vredesoperaties» van het beleidsterrein 08 «Multiservice projecten en activiteiten» worden de uitgaven voor vredesoperaties verantwoord. Het gaat om twee categorieën uitgaven:

- VN-contributies voor vredesoperaties die Nederland als VN-lid is verschuldigd, onafhankelijk van Nederlandse deelname aan vredesoperaties. Het Nederlandse aandeel bedraagt momenteel 1,5%;
- additionele uitgaven als gevolg van deelname van Nederlandse eenheden aan vredesoperaties.

Op dit moment kunnen drie soorten ontvangsten worden onderscheiden:

- de jaarlijkse bijdrage van Ontwikkelingssamenwerking voor VN-contributies ten behoeve van vredesoperaties in ontwikkelingslanden;
- de bijdrage over 1994 van Ontwikkelingssamenwerking voor de inzet van Nederlandse militairen bij operatie «Provide Care» in Zaïre;
- de vergoedingen van de VN voor de Nederlandse deelname aan vredesoperaties.

De jaarlijkse bijdrage van Ontwikkelingssamenwerking voor de betaling van de verplichte Nederlandse contributies voor VN-vredesoperaties bedraagt f 61,3 miljoen. De bijdrage van Ontwikkelingssamenwerking wordt aangepast, als de hoogte van dit bedrag afwijkt.

De uitgaven voor de vredesoperaties in en rondom het voormalige Joegoslavië zijn ten opzichte van het vorig jaar ongeveer op hetzelfde niveau gebleven. De Nederlandse deelname aan de «Multinational force and observers» (MFO) in de Sinai is beëindigd. De operatie van de «Multinational force» op Haiti is in 1995 overgegaan in VN-vredesoperatie Unmih-II, waaraan Nederland deelneemt met een versterkte compagnie mariniers.

In 1995 worden de uitgaven voor vredesoperaties geraamd op f 321,0 miljoen. Het betreft f 61,3 miljoen aan VN-contributies en f 259,7 aan additionele uitgaven. De ontvangsten worden geraamd op f 125,3 miljoen, dat is inclusief de bijdrage van Ontwikkelingssamenwerking (f 61,3 miljoen), de VN-vergoedingen en ontvangsten voor de Nederlandse deelname aan de MFO (f 2 miljoen). De door Defensie voorgefinancierde VN-vergoedingen worden in 1995 geraamd op f 62 miljoen.

De additionele uitgaven voor vredesoperaties zijn moeilijk te rammen vanwege de onzekerheid over omvang en duur van de Nederlandse deelname aan vredesoperaties. Desondanks is, gezien de ontwikkelingen in de laatste jaren, vanaf 1995 in de begroting een structurele voorziening opgenomen voor de additionele uitgaven als gevolg van vredesoperaties. Voor 1996 wordt uitgegaan van f 298,3 miljoen aan uitgaven voor vredesoperaties. Dit bedrag bestaat uit f 61,3 miljoen aan VN-contributies en een structurele voorziening van f 237 miljoen voor additionele uitgaven. De ontvangstenraming voor 1996 bedraagt f 120,3 miljoen. Dit bedrag bestaat uit met Ontwikkelingssamenwerking te verrekenen VN-contributies ten bedrage van f 61,3 miljoen en te verwachten VN-vergoedingen van f 59 miljoen.

De VN beziet in overleg met troepenleverende landen of een leaseconstructie voor het in te zetten personeel en materieel kan worden ontwikkeld. Nederland is hierbij actief betrokken.

7.6. Valutamanagement

Voor betalingen aan het buitenland moet Defensie beschikken over vreemde valuta. Fluctuaties in de wisselkoersen beïnvloeden de hoogte van de betalingen. Om koersrisico's te beperken en meer zekerheid te hebben in het plannings- en begrotingsproces wordt met termijnvaluta's gewerkt.

Voor de niet afgedekte verplichtingen in deze valuta's is in de begroting en de meerjarenramingen uitgegaan van een dollarkoers van f 1,70 en een koers van het Britse pond van f 2,76.

Voor de betaling van lopende verplichtingen zijn zeven termijndollarcontracten gesloten:

aangegaan	bedrag (US \$)	koers f
juni 1992	208 miljoen	1,88 762
mei 1993	287 miljoen	1,88 303
augustus 1993	653 miljoen	1,97 878
februari 1994	215 miljoen	1,95 498
maart 1994	64 miljoen	1,90 542
mei 1994	36 miljoen	1,83 388
mei 1995	668 miljoen	1,60 324
Totaal	2 131 miljoen	

Op 13 juni 1995 is de Kamer per brief geïnformeerd over de realisatie van laatstgenoemde termijndollarcontract tegen een gemiddelde koers van f 1,57 (Kamerstuk 22 327, nr. 36).

In september 1993 is een contract gesloten voor 23,5 miljoen Britse ponden tegen een koers van f 2,78175.

De termijndollars komen op grond van de overeenkomsten met De Nederlandsche Bank als volgt ter beschikking (x miljoen dollar).

	Vervallen t/m 1995	Te vervallen in:							Totaal
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	
KLu	674	275	223	195	157	169	136	96	1 925
KM	107	13	10	5	1	6			142
KL	34	14	7	6	3				64
Totaal	815	302	240	206	161	175	136	96	2 131

De vrijkomende dollars worden onder meer gebruikt voor betalingen van:

- de ontwikkelings- en produktiefase van de «midlife update» van de F-16;
- de aanschaf van de nieuwe Chinook;
- de modificatie van de Chinook;
- de verwerving van de Hercules-transportvliegtuigen;
- de modificatie van de KDC-10;
- de aanschaf van klein-kaliberwapens;
- de aanschaf van de bewapende helikopters (Apache).

Verder worden de termijndollars gebruikt voor kleinere projecten.

7.7. Volume- en prestatiegegevens

Het aantal begrotingsartikelen met een toelichting over volume- en prestatiegegevens is ook dit jaar toegenomen. In onderstaand overzicht wordt de stand van zaken weergegeven en in bijlage 14 is een nadere toelichting opgenomen. De begrotingsartikelen Bouw van de krijgsmacht-delen worden voor het eerst onderbouwd met begrotingskengetallen.

De volume- en prestatiegegevens geven een toelichting op de ramingen, maar zullen in de toekomst ook inzicht geven in de efficiëntie van een bepaalde activiteit. In het kader van het Verbeterd economische beheer (zie paragraaf 7.8) zal, mede ter verbetering van de bedrijfsvoering, een methodiek voor het opstellen van volume- en prestatiegegevens worden uitgewerkt.

	Aantal artikelen	Bedrag (in mln)
Totaal aantal artikelen	58	13 596,2
Niet zinvol toe te lichten met volume- en prestatiegegevens	20	227,6
Wel zinvol toe te lichten met volume- en prestatiegegevens	38	13 368,6
Toegelicht met volume- en prestatiegegevens	35 (waarvan 9 gedeeltelijk)	11 655,1
Mogelijk in de begroting 1997 aanvullend toe te lichten met volume- en prestatiegegevens	3 volledig en 9 gedeeltelijk	1 713,5

7.8. Financieel beheer, financiële informatiesystemen, administratieve organisatie en interne controle

Het programma Verbeterd economisch beheer (VEB) richt zich op de ontwikkeling van instrumenten voor een doelmatiger bedrijfsvoering van de defensie-organisatie. Dit programma bouwt voort op het beleid inzake Verbetering bedrijfsvoering, dat een integrale aansturing van organisatiedelen door middel van managementcontracten voorstaat. Het omvat een raamwerk dat aangeeft:

- hoe het inzicht in de kosten kan worden verbeterd door relaties te leggen tussen kosten en activiteiten en door de kosten van ondersteuning toe te rekenen aan operationele eenheden;
- hoe de verantwoordelijkheid voor kosten en prestaties op ieder niveau in de organisatie kan worden vergroot door middel van decentralisatie van bevoegdheden en budgetten.

Iedere resultaatverantwoordelijke eenheid krijgt een bedrijfsvoeringsbudget dat in beginsel alle exploitatiekosten omvat. De bedrijfsvoering van de krijgsmacht omvat meer dan het totaal van de bedrijfsvoering van de afzonderlijke organisatiedelen. De kosten die deze organisatiedelen overstijgen worden opgenomen in zogenoemde programmabudgetten. Voor een overzichtelijk beheer moeten bedrijfsvoerings- en programmabudgetten, defensieplanning en begroting goed op elkaar worden afgestemd. De bedrijfsvoerings- en programmabudgetten worden daarom opgenomen in de begroting. Het VEB zal in fasen worden ingevoerd tussen 1996 en 1 januari 1998.

Ten behoeve van een doelmatige en volledige financiële informatievoorziening is het beleid gericht op één structuur met standaard functionaliteiten voor de geïntegreerde financieel-economische bestuurlijke informatievoorziening voor Defensie. Daarom wordt het bestaande geautomatiseerde financiële administratiesysteem, het Geïntegreerde verplichtingen- en kasadministratiesysteem (GVKA), uitgebreid met een kostenbeheersingsadministratie tot het Geïntegreerde verplichtingen-, kas- en kostenadministratiesysteem (GVKKA).

Door de uitbreiding van het huidige GVKA met een kostenmodule, wordt ook de doelstelling van het GVKA aangepast. Naast de ondersteuning van de beheersing van de begrotingsbudgetten (verplichtingen, uitgaven en ontvangsten) ondersteunt het GVKKA eveneens de raming,

budgettering en beheersing van de integrale bedrijfsvoeringsbudgetten. Het VEB en het GVKKA worden samen in fasen vanaf 1996 ingevoerd en op hun functioneren beproefd.

De aandacht voor de Administratieve organisatie (AO) blijft gericht op de beschrijving van processen, alsmede op de actualisering van al beschreven (financiële) processen. Deze voortdurende aanpassingen zijn een gevolg van de reorganisatie van de defensie-organisatie.

In 1994 zijn zowel bij de krijgsmachtdelen als bij de Centrale organisatie stappen gezet om de Interne controle (IC) te versterken. De «Taakgroep doelmatigheid» (spoor 1) beziet de inrichting van de IC, eventuele overlappingsen en de verhoudingen tussen controle en risico. De resultaten zullen worden betrokken bij de opzet van de interne controle bij de beleidsterreinen.

De Defensie Accountantsdienst heeft bij de rekening-1994 wederom een goedkeurende verklaring afgegeven.

7.9. Subsidiebeleid

In 1993 is, vooruitlopend op de Algemene wet Bestuursrecht, de «Interimregeling subsidies Defensie» van kracht geworden. Op grond hiervan worden de subsidies en bijdragen aan andere hoofdstukken van de rijksbegroting eens in de drie jaar bekeken op doelmatigheid, effectiviteit, actualiteit en looptijd. In 1995 komen dertien subsidies voor evaluatie in aanmerking. In de subsidiebijlage (bijlage 7) wordt hierover gerapporteerd. Evenals in de voorgaande jaren zal de naleving van de subsidievoorwaarden worden gecontroleerd aan de hand van de jaarverslagen en de accountantsverklaringen.

Tot 1 januari 1995 was het beheer en bestuur van de defensiescholen in het buitenland de verantwoordelijkheid van de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Defensie. Sindsdien is het beheer en bestuur overgedragen aan de particuliere Stichting bijzondere scholen op algemene grondslag (Stoag). De bijdrage, verantwoord op het subsidieartikel 04.04, aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is omgezet in een subsidie.

7.10. Tarieven en diensten aan derden

Het hanteren van kostendekkende tarieven binnen Defensie krijgt steeds meer inhoud. Hierbij dient een onderscheid te worden gemaakt tussen agentschappen (het Duyverman Computercentrum en – vanaf 1 januari 1996 – de dienst Gebouwen, Werken en Terreinen) en overige vormen van interne verzelfstandiging. Voor diensten of produkten van agentschappen moet worden betaald, waarbij kostendekkendheid per produktgroep uitgangspunt is. In de overige gevallen worden de kosten wel toegerekend, maar binnen de begroting afgehandeld. Dit alles om het kostenbewustzijn te stimuleren.

Defensie onderzoekt, binnen de kaders van de (wettelijke) kerntaken, de mogelijkheden voor meer betaald medegebruik van defensiefaciliteiten. Werk voor derden wordt in principe verrekend tegen kostendekkende tarieven. Bij verrekening met Navo-partners, voortvloeiend uit internationale overeenkomsten als bijvoorbeeld «Standard Nato agreements», is integrale kostendekking op basis van wederkerigheid niet altijd mogelijk of doelmatig. Het onderzoek ten aanzien van medegebruik van defensiefaciliteiten door andere delen van de overheid en mogelijke positieve effecten hiervan voor de defensiebegroting zal deel uitmaken van een

nadere standpuntbepaling door het kabinet terzake, dat moet resulteren in algemene regelgeving. Dit onderzoek heeft mede betrekking op het gestelde in de motie-Hoekema (Kamerstuk 23 900 X, nr. 74).

7.11. Budgetteringsafspraken 1996

De bestaande budgetteringsafspraken geldt ook voor 1996. Dit betekent dat alle artikelen op de defensiebegroting als beleidsmatig worden aangemerkt, behoudens het uitgaven- en ontvangstenartikel «vredesoperaties» en het ontvangstenartikel «overige ontvangsten». Deze afspraak ontlast het interdepartementale overleg en stimuleert een doelmatig beheer.

7.12. Beleidsevaluatie en doelmatigheidsonderzoek

Op 24 november 1994 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 22) is het parlement geïnformeerd over de voortgang van de lopende en voorgenomen beleidsevaluaties en doelmatigheidsonderzoeken. Deze brief meldt tevens dat alle lopende onderzoeken in 1994 en begin 1995 zullen opgaan in het doelmatigheidsonderzoek van Defensie, dat is gericht op het vergroten van de doelmatigheid van de «overhead» en ondersteuning. Een brief over de uitkomsten van dit onderzoek is op 9 mei 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 63) aan het parlement gezonden. In hoofdstuk 6 is aangegeven dat elk half jaar – waarvan éénmaal in de memorie van toelichting – over de voortgang van deze doelmatigheidsoperatie zal worden gerapporteerd. In overleg met het ministerie van Financiën zullen de rapportages over het doelmatigheidsonderzoek met ingang van het begrotingsjaar 1997 inhoudelijk worden aangepast.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Wetsartikel 1 (uitgaven/verplichtingen)

INLEIDING

Verplichtingen-kassystematiek

In de Comptabiliteitswet, zoals die sinds 1 januari 1992 luidt, is in artikel 4, vijfde lid, de bepaling opgenomen dat als verplichting van een jaar wordt geraamd het bedrag van de juridische verplichting die in dat jaar rechtstreeks ontstaat op grond van een verdrag, een wet, een koninklijk besluit, een ministeriële regeling, een beschikking of een verbintenis en die in dat jaar dan wel in een later jaar tot uitgaven leidt of kan leiden.

Het zesde lid van dit artikel biedt echter de mogelijkheid om voor een beperkt aantal categorieën niet de juridische verplichting als uitgangspunt te nemen voor de verplichtingenraming, maar het bedrag dat in dat jaar als uitgaaf wordt geraamd. Dit betreft onder andere:

- salarissen, wachtgelden en soortgelijke periodieke verplichtingen (lid 6, punt a),
- huren, pachten en soortgelijke verplichtingen (lid 6, punt d),
- andere door de minister van Financiën aan te wijzen categorieën (lid 6, punt e).

Dit laatste is ingevuld door de «Aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991» van 6 juli 1993, waarin onder andere een tweetal algemene categorieën wordt onderscheiden waarbij het uit het oogpunt van begrotingsbeheer niet noodzakelijk is voorafgaand aan iedere betaling eerst de bijbehorende individuele verplichting te boeken. Indien het doelmatig is, kan worden volstaan met het vooraf boeken van collectieve verplichtingen die bijvoorbeeld overeenkomen met het uitgavenbudget van de betrokken post. Ook is het mogelijk dat op het moment van betalen de corresponderende verplichting, ter grootte van het kasbedrag, wordt geboekt.

In algemene termen worden onder andere de verplichtingen vermeld die:

- voortvloeien uit privaatrechtelijke rechtshandelingen, met uitzondering van deelnemingen, krediet- of garantieverleningen, die regelmatig of in grote aantallen worden aangegaan en gewoonlijk binnen 30 dagen door betaling worden afgewikkeld (categorie 1.a). Te denken valt daarbij aan verbruiksgoederen, telefoonkosten en energiekosten;
- samenhangen met declaraties die rijksambtenaren, arbeidscontractanten en derden op grond van geldende personele en organieke rijksregelingen bij het Rijk kunnen indienen (categorie 1.b).

Hieronder vallen vergoedingen voor dienstreizen, verplaatsingskosten en andere emolumenten.

Specifiek genoemd worden voorts de artikelen voor onvoorziene uitgaven (categorie 2.a), geheime uitgaven (categorie 2.b), loonbijstelling en prijsbijstelling (beide categorie 2.c).

Indien het bovenstaande bij een artikel van toepassing is, zal daarvan in de artikelsgewijze toelichting expliciet melding worden gemaakt waarbij tevens wordt aangegeven welke formele regeling in het betrokken geval van kracht is.

01. Beleidsterrein Algemeen

01.01 Burgerpersoneel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Met ingang van de ontwerpbegroting 1996 worden de uitgaven van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel. Daarnaast vindt een overheveling plaats van de uitgaven voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) naar het gelijknamige beleidsterrein 09.

Ten laste van dit artikel komen tot en met 1995 de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen onregelmatige diensten, overige toelagen, tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen, alsmede het aandeel in de sociale lasten voor de minister, de staatssecretaris en het burgerpersoneel van de Centrale organisatie.

Het betreft hier personeel behorende tot de algemene leiding, de Centrale organisatie en de daartoe behorende bijzondere organisatie-eenheden.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De beleidsmaatregelen met betrekking tot de reductie van de personele omvang van de Centrale organisatie zijn in de ramingen verwerkt. Een van die maatregelen is de mogelijkheid tot herplaatsing voor een periode van maximaal twee jaar. Aangezien het te herplaatsen personeel in de regel niet voor alle reguliere taken van de Centrale organisatie kan worden ingezet, is rekening gehouden met uitgaven voor de inhuur van personeel.

De reductie van de personele omvang van de Centrale organisatie ligt op schema met de Prioriteitennota (Kamerstuk 22 975 X nrs. 1 en 2). De benodigde extra capaciteit bij de Directie Dienstplichtzaken en de Dienst Zorg Postactieve Militairen zorgt voor een afwijking in de jaren 1994 tot en met 1996.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		221 215	213 855	201 922	198 265	188 247	
1 ^e suppletore wet 1995		2 024	1 413	2 258	3 162	4 002	
Overheveling			- 215 268	- 204 180	- 201 427	- 192 249	
Nieuwe mutaties		- 6 198					
Stand ontwerp-begroting 1996	217 858	217 041	0	0	0	0	

De overhevelingen in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 143 645	- 135 157	- 132 347	- 127 828
- naar artikel 01.17	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
- naar artikel 01.18	- 68 623	- 66 023	- 66 080	- 61 421
Totaal	- 215 268	- 204 180	- 201 427	- 192 249

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De uitgaven voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning zullen met ingang van 1996 separaat bij het gelijklopende beleidsterrein 09 worden weergegeven. De uitgaven met betrekking tot de salarissen burgerpersoneel worden nu verantwoord onder artikel 09.01 Personeel en materieel van bovengenoemd beleidsterrein.

Overheveling naar artikel 01.17 Prijsbijstelling

Als gevolg van besparingen bij de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen is de raming neerwaarts bijgesteld.

Overheveling naar artikel 01.18 Personeel en materieel

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatie-artikelen worden de salarissen burgerpersoneel van de Centrale organisatie naar artikel 01.18 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven		Codering	
	1994	1995	econ.	funct.
Salarissen (incl. vakantie-uitkeringen)	171 422	170 843	11.1	02.0
Overwerk en onregelmatige dienst	1 645	1 630	11.1	02.0
Overige toelagen	3 763	3 890	11.1	02.0
Aandeel in de sociale lasten (inclusief overhevelingstoelage)	38 797	38 156	11.2	02.0
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	2 231	2 522	12.1	02.0
Totaal	217 858	217 041		
Gerealiseerde/gemiddelde sterkte	2 909	3 007		
middensom (x f 1,-)	74 891	72 179		

De sterkte in 1995 is ten opzichte van de ontwerpbegroting 1995 toegenomen als gevolg van de overheveling van vier functies naar de Militaire Inlichtingen Dienst.

01.02 Militair personeel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatie-artikelen worden de salarissen militair personeel van de Centrale organisatie met ingang van de ontwerpbegroting 1996 naar artikel 01.18 overgeheveld.

Ten laste van dit artikel komen tot en met 1995 de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en uitkeringen, alsmede de sociale lasten voor het vrijwillig dienend en dienstplichtig militair personeel van de krijgsmacht delen, werkzaam bij de Centrale organisatie en de daartoe behorende bijzondere organisatie-eenheden.

Daarnaast wordt op dit artikel voor 1995 de lump-sum voor de fiscalisering van de geneeskundige verzorging van het totale militaire personeel van Defensie geraamd. Het betreft de heffing over 1994. Vanaf 1995 heeft Defensie nog slechts een lump-sum verplichting voor dienstplichtig personeel. De met de lump-sum voor de fiscalisering gemoeide bedragen zijn aan de defensiebegroting toegevoegd en worden centraal aan de belastingdienst afgedragen.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

Met ingang van de ontwerpbegroting 1996 worden de uitgaven van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel. Daarnaast vindt een overheveling plaats van de uitgaven voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) naar het gelijknamige beleidsterrein 09.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		241 283	220 718	208 749	206 611	205 252	
1 ^e suppletore wet 1995		4 620	- 134 581	- 135 781	- 152 879	- 153 079	
Overheveling			- 86 137	- 72 968	- 53 732	- 52 173	
Nieuwe mutaties		395					
Stand ontwerp-begroting 1996	255 779	246 298	0	0	0	0	0

De overhevelingen bij de uitgaven kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 17 004	- 16 950	- 16 916	- 16 896
- naar artikel 01.18	- 69 133	- 56 018	- 36 816	- 35 277
Totaal	- 86 137	- 72 968	- 53 732	- 52 173

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De uitgaven voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning zullen met ingang van 1996 separaat bij beleidsterrein 09 worden weergegeven. De uitgaven met betrekking tot de salarissen militair personeel worden nu verantwoord onder artikel 09.01 Personeel en materieel van het beleidsterrein GDO.

Overheveling naar artikel 01.18 Personeel en materieel

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatie-artikelen worden de salarissen militair personeel van de Centrale organisatie naar artikel 01.18 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

Vrijwillig dienend militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven		Codering	
	1994	1995	econ.	funct.
Salarissen (incl. vakantie-uitkeringen)	46 458	51 140	11.1	02.0
Overwerk	246	212	11.1	02.0
Toelagen en uitkeringen	3 448	3 984	11.1	02.0
Aandeel in de sociale lasten	3 029	4 996	11.2	02.0
Lump-sum fiscalisering geneeskundige verzorging militair personeel	200 340	185 300	11.1	02.0
Totaal	253 521	245 632		
Gerealiseerde/gemiddelde sterkte	576	607		
middensom (exclusief lump-sum / x f 1,-)	92 328	99 394		

Dienstplichtig personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven		Codering	
	1994	1995	econ.	funct.
Salarissen (incl. vakantie-uitkeringen)	1 825	608	11.1	02.0
Overwerk	18	5	11.1	02.0
Toelagen en uitkeringen	80	19	11.1	02.0
Aandeel in de sociale lasten	335	34	11.2	02.0
Totaal	2 258	666		
Gerealiseerde/gemiddelde sterkte	91	25		
middensom (x f 1,-)	24 813	26 640		

Totaal militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven		Codering	
	1994	1995	econ.	funct.
Salarissen (incl. vakantie-uitkeringen)	48 283	51 748	11.1	02.0
Overwerk	264	217	11.1	02.0
Toelagen en uitkeringen	3 528	4 003	11.1	02.0
Aandeel in de sociale lasten	3 364	5 030	11.2	02.0
Lump-sum fiscalisering geneeskundige verzorging militair personeel	200 340	185 300	11.1	02.0
Totaal	255 779	246 298		
Gerealiseerde/gemiddelde sterkte	667	632		
middensom (exclusief lumpsum / x f 1,-)	83 117	96 516		

01.03 Overige personele exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Met ingang van de ontwerpbegroting 1996 worden de uitgaven van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel. Daarnaast vindt een overheveling plaats van de uitgaven voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) naar het gelijknamige beleidsterrein 09.

Ten laste van dit artikel komen tot en met 1995 de personele uitgaven anders dan salarissen voor burger- en militair personeel van de Centrale organisatie.

Aangezien dit uitgaven betreft die vallen onder de «Aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991»-categorieën 1.a en 1.b, wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		39 032	36 265	35 852	36 004	36 004	
1 ^e suppletore wet 1995		3 450	1 500	1 500	1 500	1 500	
Overheveling			- 37 765	- 37 352	- 37 504	- 37 504	
Nieuwe mutaties		717					
Stand ontwerp-begroting 1996	44 042	43 199	0	0	0	0	

De overhevelingen in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 20 378	- 19 977	- 19 680	- 19 719
- naar artikel 01.18	- 17 387	- 17 375	- 17 824	- 17 785
Totaal	- 37 765	- 37 352	- 37 504	- 37 504

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De uitgaven voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning zullen met ingang van 1996 separaat bij beleidsterrein 09 worden weergegeven. De uitgaven met betrekking tot de personele exploitatie worden verantwoord onder artikel 09.01 Personeel en materieel van het beleidsterrein GDO.

Overheveling naar artikel 01.18 Personeel en materieel

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatie-artikelen wordt de personele exploitatie van de Centrale organisatie naar artikel 01.18 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven		Codering	
	1994	1995	econ.	funct.
Kleding	12	25	11.4	02.0
Voeding	82	149	11.4	02.0
Reis- en verblijfkosten	9 583	9 220	12.1	02.0
Verplaatsingskosten	4 616	4 600	12.1	02.0
Representatiekosten	1 257	1 268	12.1	02.0
Personeel op bovenformatieve arbeids- plaatsen	4 415	4 439	12.1	02.0
Sociale zorg	3 611	3 612	11.3	02.0
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	1 152	1 126	11.1	02.0
Werving	313	350	12.1	02.0
Geneeskundige verzorging	1 925	1 939	11.4	02.0
Onderwijs en opleiding	11 154	10 753	12.1	02.0
A&O-projecten	96	–	11.1	02.0
SAJO-projecten	193	–	11.1	02.0
Overige personele uitgaven	5 633	5 718	12.1	02.0
Totaal	44 042	43 199		

Verdeling personele exploitatie naar personeelscategorieën

De uitgaven op dit wetsartikel zijn als volgt aan de personeels-
categorieën toe te rekenen:

bedragen x f 1000	1994	1995
burgerpersoneel	18 543	16 424
beroepspersoneel	9 347	9 646
dienstplichtigen	378	140
niet toe te rekenen	15 774	16 989
Totaal	44 042	43 199

Het bedrag zoals opgenomen bij «niet toe te rekenen» is niet nader uit
te splitsen. Dit bedrag heeft zowel betrekking op burger- als militair
personeel (beroeps en dienstplichtig).

01.04 Subsidies en bijdragen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

- Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven geraamd voor:
- subsidies aan verschillende instellingen, gebaseerd op het rapport
Subsidiebeleid na 1986;
  - bijdragen aan andere hoofdstukken van de Rijksbegroting.

Subsidies worden verleend aan instellingen die ook zelf financiële
middelen bijeenbrengen, maar daarnaast mede afhankelijk zijn van
financiële hulp van Defensie.

In bijlage 7 is een overzicht opgenomen.

De aard van het artikel brengt met zich mee dat de afzonderlijke ramingen voor de verplichtingen en de uitgaven aan elkaar gelijk zijn.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1 000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		103 687	101 203	97 879	96 335	96 235	
1 ^e suppletore wet 1995		1 335	1 335	1 335	1 335	1 335	
<i>Overheveling</i>							
Nieuwe mutaties		649	361	- 39	- 339	- 739	
Stand ontwerp-begroting 1996	110 318	105 671	102 899	99 175	97 331	96 831	95 431

De nieuwe mutaties in de verplichtingen- en de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- loonbijstelling 1995	649	649	649	649
- herberekening prijsbijstelling 1995	- 288	- 288	- 288	- 288
- doelmatigheidsbesparingen		- 400	- 700	- 1 100
Totaal	361	- 39	- 339	- 739

Loonbijstelling 1995

Dit betreft de aan dit artikel toegevoegde bedragen in verband met de algemene salarismaatregelen 1995. Deze toevoeging heeft betrekking op het personeel van TNO/DO dat wordt gerekend tot de gepremieerde en gesubsidiëerde sector.

Herberekening prijsbijstelling 1995

Als gevolg van nieuwe inzichten met betrekking tot de prijsontwikkeling is de met de eerste suppletore wet 1995 verdeelde prijsbijstelling gecorrigeerd.

Doelmatigheidsbesparingen

De uitgaven, die verband houden met de doelsubsidie TNO/DO, zijn in het kader van de doelmatigheidsbesparing in latere jaren neerwaarts bijgesteld.

I. Subsidies

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Subsidies:					
– aan het Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires	5	4	4	35.4	02.0
– aan de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap ten behoeve van de buitengewone leerstoel militair recht aan de Universiteit van Amsterdam en het tijdschrift de «Militaire Spectator»	399	400	400	33	02.0
– Veteranenplatform	151	100	100	41.4	02.0
– Bond Nederlandse Militaire Oorlogsslachtoffers (BNMO)	236	500	500	41.4	02.0
– Defensie Vrouwenetwerk	0	10	10	41.4	02.0
– Atlantic Exchange Program	15	15	15	41.4	02.0
Totaal subsidies	806	1 029	1 029		

II. Bijdragen

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering (vervolg)

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Bijdrage aan:					
– Hoofdstuk VIII van de Rijksbegroting, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen: in de doelsubsidies TNO/DO	103 434	98 776	95 884	41.4	02.01
– Hoofdstuk V, ministerie van Buitenlandse Zaken:					
– Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging	2 704	2 290	2 410	03	02.0
– Stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen «Clingendael»	1 536	1 758	1 758	03	02.0
– Internationaal Comité van het Rode Kruis	70	70	70	03	02.0
– Stichting Atlantische Commissie	348	298	298	03	02.0
– Hoofdstuk XII, ministerie van Verkeer en Waterstaat: bijdrage aan het Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium	1 000	1 000	1 000	03	02.0
– Hoofdstuk XVI, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: bijdrage ten behoeve van het Informatie- en Coördinatie-orgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	420	450	450	03	02.0
Totaal bijdragen	109 512	104 642	101 870		
Totaal subsidies	806	1 029	1 029		
Totaal artikel	110 318	105 671	102 899		

De meerjarenraming

De onderverdeling van het volume van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
Subsidies:				
– aan het Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires	4	4	4	4
– aan de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap ten behoeve van de buitengewone leerstoel militair recht aan de Universiteit van Amsterdam en het tijdschrift de «Militaire Spectator»	400	400	400	400
– Veteranenplatform	100	100	0	0
– aan de Bond Nederlandse Militaire Oorlogsslachtoffers (BNMO)	400	0	0	0
– Defensie Vrouwenetwerk	10	10	10	10
– Atlantic Exchange Program	15	15	15	15
Totaal subsidies	929	529	429	429

De meerjarenraming (vervolg)

De onderverdeling van het volume van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
Bijdrage aan:				
– Hoofdstuk VIII van de Rijksbegroting, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen: in de doelsubsidies TNO/DO	92 260	90 816	90 416	89 016
– Hoofdstuk V, ministerie van Buitenlandse Zaken:				
– Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging	2 410	2 410	2 410	2 410
– Stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen «Clingendael»	1 758	1 758	1 758	1 758
– Internationaal Comité van het Rode Kruis	70	70	70	70
– Stichting Atlantische Commissie	298	298	298	298
– Hoofdstuk XII, ministerie van Verkeer en Waterstaat: bijdrage aan het Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium	1 000	1 000	1 000	1 000
– Hoofdstuk XVI, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: bijdrage ten behoeve van het Informatie- en Coördinatie-orgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	450	450	450	450
Totaal bijdragen	98 246	96 802	96 402	95 002
Totaal subsidies	929	529	429	429
Totaal artikel	99 175	97 331	96 831	95 431

De doelstellingen van de ontvangers van subsidies en bijdragen worden uiteengezet in bijlage 7.

De daling van de uitgaven voor subsidies en bijdragen wordt deels veroorzaakt door het beëindigen van de subsidie voor de BNMO in 1998 conform de met BNMO gemaakte afspraken. Besloten is vanaf 1996 met uitzondering van de subsidie aan TNO/DO de overige subsidies en bijdragen verder te beperken.

01.05 Materiële exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Met ingang van de ontwerpbegroting 1996 worden de uitgaven van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel en artikel 01.19 Overige departementale uitgaven. Daarnaast vindt een overheveling plaats van de uitgaven voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) naar het gelijknamige beleidsterrein 09.

Ten laste van dit artikel komen tot en met 1995 de materiële uitgaven ten behoeve van de Centrale organisatie en de daartoe behorende bijzondere organisatie-eenheden. Het betreft uitgaven voor:

- bureaunkosten, waaronder onderhoud van meubilair en kantoormachines;
- kantineverzorging, voorlichting en exposities;
- huisvestingskosten, energie en onderhoud;
- frankering, porto en kosten betalingsverkeer;
- drukkosten;
- schadevergoedingen;
- hulpprogramma's aan Navo-lidstaten en steun aan «developing defence industries»-landen (DDI).

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			105 936	99 889	92 528	98 633	102 364	
1 ^e suppletore wet 1995			1 179	3 098	3 095	3 167	3 167	
Overheveling	- 747	- 1 754	- 27 640	- 102 987	- 95 623	- 101 800	- 105 531	
Nieuwe mutaties								
Stand ontwerp-begroting 1996	20 885	114 228	79 475	0	0	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Stand ontwerp-begroting 1996	20 885	114 228	79 475	0	0	0	0	0	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	16 304	94 842							111 146
1995	4 581	19 386	79 475						103 442
1996									0
1997									0
1998									0
1999									0
2000									0
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		100 261	103 905	96 824	98 633	102 349	
1 ^e suppletore wet 1995		3 181	3 098	3 095	3 167	3 167	
Overheveling			- 107 003	- 99 919	- 101 800	- 105 516	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	111 146	103 442	0	0	0	0	0

De overheveling van de verplichtingen kan als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 32 958	- 28 805	- 35 569	- 41 151
- naar artikel 01.17	- 7 000	- 7 000	- 7 000	- 7 000
- naar artikel 01.18	- 36 220	- 33 539	- 34 236	- 31 435
- naar artikel 01.19	- 26 809	- 26 279	- 24 995	- 25 945
Totaal	- 102 987	- 95 623	- 101 800	- 105 531

De overheveling in de uitgavenopbouw kan als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 35 125	- 30 133	- 35 569	- 41 136
- naar artikel 01.17	- 7 000	- 7 000	- 7 000	- 7 000
- naar artikel 01.18	- 39 703	- 37 707	- 34 436	- 32 635
- naar artikel 01.19	- 25 175	- 25 079	- 24 795	- 24 745
Totaal	- 107 003	- 99 919	- 101 800	- 105 516

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De verplichtingen en uitgaven voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning zullen met ingang van 1996 separaat bij beleidsterrein 09 worden weergegeven. De verplichtingen met betrekking tot de uitgaven materiële exploitatie worden nu verantwoord onder artikel 09.01 Personeel en materieel van het beleidsterrein GDO.

Overheveling naar artikel 01.17 Prijsbijstelling

Als gevolg van besparingen bij de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen is de raming neerwaarts bijgesteld.

Overheveling naar artikel 01.18 Personeel en materieel

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatie-artikelen wordt de materiële exploitatie van de Centrale organisatie naar artikel 01.18 en artikel 01.19 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1994	1995	1994	1995	econ.	funct.
Bureaunkosten	7 154	9 597	7 173	7 000	12.1	02.0
Uitgaven ten behoeve van het personeel	6 795	7 692	8 464	7 915	12.1	02.0
Voorlichting	1 385	912	1 090	1 325	12.1	02.0
Huisvestingskosten en energie	28 330	22 726	29 994	28 398	12.1	02.0
Frankering en porto	3 245	3 648	3 242	3 200	12.1	02.0
Drukwerk	8 830	5 710	8 830	6 140	12.1	02.0
Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen	35 918	9 562	29 855	27 418	72.1	02.0
Tijdschriften	4 193	3 240	4 230	3 605	12.1	02.0
Schadevergoedingen	13 549	14 866	13 599	14 900	53.0	02.0
Hulpprogramma's	4 829	1 522	4 669	3 541	31.1	02.0
Totaal	114 228	79 475	111 146	103 442		

01.06 Bouw

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de kosten van renovatie- en nieuwbouwprojecten ten behoeve van de Centrale organisatie en de daartoe

behorende bijzondere organisatie-eenheden, alsmede de defensiegebouwen in gebruik bij TNO/DO. Met ingang van 1996 worden de investeringsuitgaven voor de huisvesting van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen (DGW&T) overgeheveld naar Groep Defensieondersteuning (GDO).

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			2 900	4 000	2 000	2 000	2 000	
1e suppletore wet 1995			2 363	42	42	42	42	
Overheveling				- 2 000				
Nieuwe mutaties				59	6	6	6	
Stand ontwerp-begroting 1996	3 197	21 004	5 263	2 101	2 048	2 048	2 048	2 048

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	3 197	21 004	5 263	2 101	2 048	2 048	2 048	2 048	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	2 794	17 884							20 678
1995	403	3 120	5 263						8 786
1996				2 101					2 101
1997					2 048				2 048
1998						2 048			2 048
1999							2 048		2 048
2000								2 048	2 048
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		5 700	4 200	2 000	2 000	2 000	
1 ^e suppletore wet 1995		3 086	42	42	42	42	
Overheveling			- 2 200				
Nieuwe mutaties			59	6	6	6	
Stand ontwerp-begroting 1996	20 678	8 786	2 101	2 048	2 048	2 048	2 048

De nieuwe mutaties in de verplichtingen- en de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- herberekening prijsbijstelling 1995	59	6	6	6
Totaal	59	6	6	6

De overhevelingen in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000:	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 2 000	-	-	-

De overhevelingen in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000:	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 2 200	-	-	-

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Huisvesting DGW&T	8 750	3 266	0	8 424	6 789	0	72.1	02.0
(Ver)nieuwbouw PML	2 054	1 997	2 101	2 054	1 997	2 101	72.1	02.0
Infrastructurele voorzieningen								
DCC	10 200	0	0	10 200	0	0	72.1	02.0
Totaal	21 004	5 263	2 101	20 678	8 786	2 101		

De meerjarenraming

De onderverdeling van het volume van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
(Ver)nieuwbouw PML/TNO	2 048	2 048	2 048	2 048
Totaal	2 048	2 048	2 048	2 048

(Ver)nieuwbouw Prins Mauritslaboratorium

Voor onderhoud en renovatie van defensiegebouwen in gebruik bij TNO/DO wordt jaarlijks ongeveer f 2 miljoen geraamd. Afhankelijk van het soort activiteit wordt een vierkante meter prijs gehanteerd variërend van f 2100,- tot f 4500,-. In dit kader worden reeds gedurende een aantal jaren activiteiten die geluidshinder veroorzaken verplaatst naar Ypenburg. Voor de activiteiten die in Rijswijk achterblijven worden de faciliteiten aan de wettelijke eisen aangepast.

01.07 Materieel/investeringen algemeen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Met ingang van de ontwerpbegroting 1996 worden de uitgaven van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel. Daarnaast vindt de overheveling plaats van de uitgaven voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) naar het gelijknamige beleidsterrein 09.

Dit artikel bevat tot en met 1995 uitgaven met een investeringskarakter. De hier opgenomen bedragen zijn bestemd voor:

- aanschaf personenauto's;
- aanschaf kantoormachines;
- aanschaf meubilair, stoffering en inventaris;
- uitgaven aan organisatie- en adviesbureaus voor automatiserings- en organisatie-onderzoeken.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			15 975	20 977	24 685	11 605	10 800	
1 ^e suppletore wet 1995			15 706	755	855	555	555	
Overhevelingen		- 100	- 7 350	- 21 732	- 25 540	- 12 160	- 11 355	
Nieuwe mutaties								
Stand ontwerp-begroting 1996	12 362	39 751	24 331	0	0	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	12 362	39 751	24 331	0	0	0	0	0	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	11 912	34 002							45 914
1995	450	5 749	24 331						30 530
1996									0
1997									0
1998									0
1999									0
2000									0
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		15 975	20 977	25 985	11 605	10 800	
1 ^e suppletore wet 1995		14 555	755	855	555	555	
Overhevelingen			- 21 732	- 26 840	- 12 160	- 11 355	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	45 914	30 530	0	0	0	0	0

De overheveling in de verplichtingenopbouw kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000):	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 15 338	- 20 341	- 6 233	- 4 333
- naar artikel 01.18	- 6 394	- 5 199	- 5 927	- 7 022
Totaal	- 21 732	- 25 540	- 12 160	- 11 355

De overheveling in de uitgavenopbouw kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000):	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 15 338	- 20 341	- 6 233	- 4 333
- naar artikel 01.18	- 6 394	- 6 499	- 5 927	- 7 022
Totaal	- 21 732	- 26 840	- 12 160	- 11 355

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De uitgaven voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning zullen met ingang van 1996 separaat bij beleidsterrein 09 worden weergegeven. De uitgaven met betrekking tot de investeringen worden nu verantwoord onder artikel 09.01 Personeel en materieel van het beleidsterrein GDO.

Overheveling naar artikel 01.18 Personeel en materieel.

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatie-artikelen worden de investeringsuitgaven van de Centrale organisatie naar artikel 01.18 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1994	1995	1994	1995	econ.	funct.
Vervoermiddelen	1 490	1 475	5 099	1 629	74.1	02.0
Kantoormachines	0	0	0	0	74.2	02.0
Meubilair	1 980	1 284	1 598	1 835	74.2	02.0
Organisatie- en adviesbureaus	36 281	21 572	39 217	27 066	12.1	02.0
Totaal	39 751	24 331	45 914	30 530		

01.08 Geheime uitgaven

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Overeenkomstig artikel 19 van de Comptabiliteitswet 1976 en de regeling Rijksbegrotingsvoorschriften is artikel 01.08 bij Defensie aangewezen als het artikel, waarop de geheime uitgaven worden verantwoord.

Door toepassing van categorie 2.b van de «Aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991» wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De economische en functionele codering van de uitgaven ten laste van dit artikel is respectievelijk 01. (nader te verdelen) en 02.0.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 000	1 200	1 300	1 400	1 400	
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	426	1 000	1 200	1 300	1 400	1 400	1 400

De blijvende ondersteuning van de actieve deelname van de krijgsmacht aan vredesoperaties vereist intensieve inlichtingen.

De oplopende uitgaven zijn bestemd voor de aanschaf van hoogwaardige technische apparatuur ter ondersteuning van het verwerven van inlichtingen.

De geheime uitgaven worden jaarlijks door de President van de Algemene Rekenkamer gecontroleerd.

01.09 Onvoorziene uitgaven

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ingevolge artikel 4, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 1976 kan een begroting een artikel voor onvoorziene uitgaven bevatten.

Aangezien de afgelopen jaren geen uitgaven ten laste van dit artikel zijn gebracht, is hiervoor ook in 1996 en volgende jaren geen bedrag geraamd.

De economische en functionele codering van de eventuele uitgaven ten laste van dit artikel is respectievelijk 13 en 02.0.

01.10 Automatisering en Telecommunicatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor automatisering en telecommunicatie van de Centrale organisatie en bijzondere organisatie eenheden. De automatiseringsuitgaven hebben zowel betrekking op de uitgaven aan het Duyverman Computercentrum (DCC) als op de uitgaven die worden gedaan aan het Rijkscomputercentrum (RCC) voor de salarissen burgerpersoneel en aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds voor de uitkeringen in de pensioensfeer.

Met ingang van de ontwerp-begroting 1996 worden de uitgaven en verplichtingen van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel. Daarnaast vindt een overheveling plaats van de uitgaven voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) naar het gelijknamige beleidsterrein 09.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			80 392	78 550	77 600	65 681	69 437	
1 ^e suppletore wet 1995			2 040	1 500	1 400	1 200	1 200	
Overhevelingen		- 3 303	- 14 187	- 80 050	- 79 000	- 66 881	- 70 637	
Nieuwe mutaties			3 097					
Stand ontwerp-begroting 1996	2 370	99 873	71 342	0	0	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	2 370	99 873	71 342	0	0	0	0	0	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	2 312	80 009							82 321
1995	58	19 864	71 342						91 264
1996									0
1997									0
1998									0
1999									0
2000									0
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		82 659	79 353	77 876	65 702	69 437	
1 ^e suppletore wet 1995		5 508	1 500	1 400	1 200	1 200	
Overhevelingen			- 80 853	- 79 276	- 66 902	- 70 637	
Nieuwe mutaties		3 097					
Stand ontwerp-begroting 1996	82 321	91 264	0	0	0	0	0

De overhevelingen in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 31 529	- 32 272	- 31 527	- 31 223
- naar artikel 01.18	- 48 521	- 46 728	- 35 354	- 39 414
Totaal	- 80 050	- 79 000	- 66 881	- 70 637

De overhevelingen in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 31 529	- 32 272	- 31 527	- 31 223
- naar artikel 01.18	- 49 324	- 47 004	- 35 375	- 39 414
Totaal	- 80 853	- 79 276	- 66 902	- 70 637

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De uitgaven voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning zullen met ingang van 1996 separaat bij beleidsterrein 09 worden weergegeven. De uitgaven met betrekking tot automatisering en telecommunicatie worden nu verantwoord onder artikel 09.01 Personeel en materieel van het beleidsterrein GDO.

Overheveling naar artikel 01.18 Personeel en materieel

In het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatieartikelen worden de uitgaven betreffende automatisering en telecommunicatie van de Centrale organisatie naar artikel 01.18 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1994	1995	1994	1995	econ.	funct.
Automatisering:						
- exploitatie	72 970	51 309	57 709	65 674	12.2	02.0
- investeringen	21 741	14 887	18 604	19 600	74.2	02.0
Telecommunicatie:						
- exploitatie	4 080	3 513	3 516	3 890	12.1	02.0
- investeringen	1 082	1 633	2 492	2 100	74.2	02.0
Totaal	99 873	71 342	82 321	91 264		

01.11 Internationale verplichtingen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Nederland neemt deel aan een aantal gemeenschappelijk gefinancierde programma's in Navo-verband. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de samenhang van het bondgenootschap. Het betreft onder meer het Navo Veiligheids Investeringsprogramma (het vroegere Navo-infrastructuurprogramma), de Militaire Begroting en het «Airborne Early Warning and Control System» (AWACS).

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			108 800	107 543	109 024	111 904	115 951	
1 ^e suppletore wet 1995			53 203	6 535	6 544	6 460	6 460	
Nieuwe mutaties			3 300	25 339	- 39 109	- 40 360	- 46 508	
Stand ontwerp-begroting 1996	604 779	134 394	165 303	139 417	76 459	78 004	75 903	75 501

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	604 779	134 394	165 303	139 417	76 459	78 004	75 903	75 501	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1995
1994	128 551	122 018							250 569
1995	89 356	12 376	66 185						167 917
1996	67 503		30 395	55 762					153 660
1997	63 413		11 330	23 655	52 804				151 202
1998	51 430		20 313	3 000	23 655	51 495			149 893
1999	49 153		20 590	5 000		26 509	42 694		143 946
2000	49 153		16 490	9 100			33 209	45 501	153 453
na 2000	106 220			42 900				30 000	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			186 300	185 943	187 424	187 450	185 251	
1 ^e suppletore wet 1995			- 21 683	6 535	6 544	6 460	6 460	
Nieuwe mutaties			3 300	- 38 818	- 42 766	- 44 017	- 47 765	
Stand ontwerp-begroting 1996		250 569	167 917	153 660	151 202	149 893	143 946	153 453

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
– Herberekening prijsbijstelling 1995	– 8 334	– 8 343	– 8 261	– 8 239
– Navo-infrastructuurwerken in Nederland	– 25 927	– 30 466	– 31 899	– 38 869
– AWACS verbeteringsprogramma	60 000			
– Overige bijdragen	– 400	– 300	– 200	600
Totaal	25 339	– 39 109	– 40 360	– 46 508

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
– Herberekening prijsbijstelling 1995	– 8 334	– 8 343	– 8 261	– 8 239
– Navo-infrastructuurwerken in Nederland	– 25 927	– 30 466	– 31 899	– 38 869
– Bijdrage aan Navo Veiligheids Investeringsprogramma	– 3 657	– 3 657	– 3 657	– 3 657
– Investerings AWACS	– 500	0	0	2 400
– Overige bijdragen	– 400	– 300	– 200	600
Totaal	– 38 818	– 42 766	– 44 017	– 47 765

Herberekening prijsbijstelling 1995

Als gevolg van nieuwe inzichten in de prijsontwikkeling is de met de eerste suppletore wet 1995 uitgedeelde prijsbijstelling gecorrigeerd.

Navo-infrastructuurwerken in Nederland

In het herziene Navo-programma wordt thans gestalte gegeven aan het nieuwe programma door middel van «capability packages» gericht op bovennationale behoeften. Daarbij komen minder projecten dan voorheen voor verrekening met de Navo in aanmerking.

Bijdrage aan het Navo Veiligheids Investeringsprogramma

De verlaging van de Nederlandse bijdrage aan dit programma is een gevolg van een verlaging door de Navo van de jaarlijks uitgaven.

AWACS investeringen

Ten behoeve van de vervolgfase van het verbeteringsprogramma van de AWACS-vloot (het «mid-term» programma) zijn voorbereidingen getroffen om vanaf 1998 dit programma uit te voeren. Besluitvorming in Navo-verband hierover vindt in 1996 plaats. Voor Nederland wordt uitgegaan van een bijdrage van f 60 miljoen gedurende een periode van acht jaar (Kamerstuk 23 900 X, nr. 57).

Overige bijdragen

De verlaging van de overige bijdragen berust op het besluit om een deel van de aanspraken op Navo-pensioenen, in casu bij het Namsa-agentschap, de eerstkomende jaren te betalen uit beschikbare fondsen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Navo-infrastructuurwerken in Nederland	84 594	44 210	32 763	123 435	43 438	32 763	13	02.0
Bijdrage aan Navo Veiligheids Investeringsprogramma	- 250	65 950	-	74 230	68 449	65 643	35.4	02.0
Investerings AWACS	-	8 613	60 000	2 859	9 500	8 600	35.4	02.0
Exploitatie AWACS	15 117	14 143	14 143	15 117	14 143	14 143	35.4	02.0
Bijdrage aan de militaire begroting van de Navo	31 495	29 811	29 811	31 495	29 811	29 811	35.4	02.0
Overige bijdragen	3 438	2 576	2 700	3 433	2 576	2 700	35.4	02.0
Totaal	134 394	165 303	139 417	250 569	167 917	153 660		

De meerjarenraming

De onderverdeling naar artikelonderdelen van het volume van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
Navo-infrastructuurwerken in Nederland	29 605	27 996	21 249	30 456
Bijdrage aan Navo Veiligheids Investeringsprogramma	65 643	65 643	65 643	65 643
Investerings AWACS	9 100	9 100	9 100	9 100
Exploitatie AWACS	14 143	14 143	14 143	14 143
Bijdrage aan de militaire begroting van de Navo	29 811	29 811	29 811	29 811
Overige bijdragen	2 900	3 200	4 000	4 300
Totaal	151 202	149 893	143 946	153 453

Algemeen

Als gevolg van de gewijzigde veiligheidspolitieke situatie en de dalende defensiebudgetten, heeft de afgelopen jaren een heroriëntatie van de operationele behoeften van de Navo plaatsgevonden. Dit leidde onder meer tot een herziening van de commandostructuur, een vermindering van het personeel en tot een wijziging van de prioriteitsstelling met betrekking tot gemeenschappelijk gefinancierde investeringen. Alleen projecten met een bovennationaal belang komen nu in aanmerking voor Navo-financiering. Tevens is gestreefd naar een vergroting van de doelmatigheid.

Navo-infrastructuurwerken in Nederland

De uitgavenramingen voor 1996 voor de in Nederland uit te voeren werken bedragen ongeveer de helft van de Nederlandse bijdrage aan het Navo Veiligheids Investeringsprogramma. Het grootste deel van de uitgaven wordt verrekend met Navo. De hieruit voortvloeiende ontvangsten worden verantwoord op het ontvangstenartikel 01.04. Na de fundamentele herziening van het voormalig Navo-infrastructuurprogramma wordt thans in het kader van het nieuwe (Veiligheids Investerings)programma gewerkt aan de hand van de zogenaamde «Capability Packages» (CP's). Het goedkeuringsproces verloopt langzamer dan aanvankelijk werd aangenomen. Als gevolg van het bovenationale karakter van projecten komen bovendien minder projecten voor verrekening met de Navo in aanmerking. In het voor 1996 geraamde bedrag is hiermee rekening gehouden. Dit geldt ook voor de verrekening van voorgefinancierde projecten.

Bijdrage aan het Navo Veiligheids Investeringsprogramma

In dit programma is gekozen voor gemeenschappelijke financiering van samenhangende projecten waarvan het belang c.q. het gebruik uitgaat boven het nationale niveau, de zogenaamde «Capability Packages». Hierin zijn tevens de financiële gevolgen van de exploitatie, inclusief de personele kosten, alsmede relaties met bestaande faciliteiten opgenomen. Voor de raming in 1996 wordt uitgegaan van een totaal contributieniveau van IAU 175 miljoen oftewel f 1 300 miljoen (één Infrastructure Accounting Unit = circa f 7,50). Het Nederlands aandeel van ongeveer 5% betekent een bijdrage van f 65,6 miljoen.

Investerings AWACS

De investeringen worden gedaan in het kader van de eerste fase («near-term») van het AWACS-verbeteringsprogramma. De investeringen betreffen met name verbeteringen van de radars en de verbindingen. Het uitgavenniveau in 1996 stijgt vanwege verschuiving van kasuitgaven in voorgaande jaren. In Navo-verband wordt onderzoek gedaan naar de noodzakelijkheid en mogelijkheden van een vervolgfase («mid-term»). Nadere besluitvorming hierover in Navo-verband vindt naar verwachting in 1996 plaats. De aan te gane verplichtingen van f 60 miljoen liggen in dezelfde orde van grootte als de voor het nu lopende programma aangegane verplichtingen. De ramingen berusten op de vastgestelde Nederlandse bijdrage van circa 3,75 %.

Exploitatie AWACS

De uitgaven voor de instandhouding en de operationele inzet van het systeem berusten op de exploitatie-budgetten. Evenals voor 1995 is bij de uitgavenraming in 1996 rekening gehouden met een door de deelnemende landen overeengekomen reële nulgroei.

Bijdrage militaire begroting van de Navo

Ten laste van de militaire begroting van de Navo, waaraan Nederland ongeveer 3,5% bijdraagt, komen:

- de uitgaven van de hoofdkwartieren, agentschappen en speciale programma's;
- de uitgaven ten behoeve van gemeenschappelijk gefinancierde investeringsprojecten;

- de uitgaven van gemeenschappelijke voorzieningen die niet in aanmerking komen voor financiering door het Navo Veiligheids Investeringsprogramma.

Overige bijdragen

De overige bijdragen betreffen het Nederlandse aandeel in verschillende specifieke projecten en voorzieningen van Navo, bijvoorbeeld de internationale school van Shape en pensioenbijdragen.

01.12 Garanties

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Het ministerie heeft de volgende garanties verleend:

- voor de wachtgeldregeling voor het personeel van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Geneeskundig Centrum dat per 31 december 1993 in dienst was. Deze garantstelling wordt verleend in combinatie met het ministerie van Verkeer en Waterstaat en loopt tot uiterlijk 1 januari 1998. Voor de jaren 1996 en 1997 is een bedrag opgenomen van f 4,65 miljoen.
- voor de lening aan de Woonstichting «Ons Belang» voor een maximum van f 0,4 miljoen met een looptijd tot het jaar 2002;
- voor Eurometaal met een maximum van f 2 miljoen.

Naar de huidige inzichten zijn de uitgaven in de jaren 1994 tot en met 2000 nihil.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			46 061	6 389	6 089	5 787	5 483	
1 ^e suppletore wet 1995			- 39 092	533	783	- 3 617	- 3 367	
Nieuwe mutaties								
Stand ontwerp-begroting 1996	46 650	2 365	6 969	6 922	6 872	2 170	2 116	2 060

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	46 650	2 365	6 969	6 922	6 872	2 170	2 116	2 060	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
WNTB	46 650	2 365	6 969	6 922	6 872	2 170	2 116	2 060	0
1994									0
1995									0
1996									0
1997									0
1998									0
1999									0
2000									0

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	0	0	0	0	0	0	0

*De onderverdeling naar artikelonderdelen***De onderverdeling naar artikelonderdeel van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering**

	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Woonstichting Ons Belang	365	319	272	-	-	-	51.2	02.0
Eurometaal	2 000	2 000	2 000	-	-	-	51.2	02.0
Wachtgeldregeling personeel NLRGC		4 650	4 650	-	-	-	51.2	02.0
Totaal	2 365	6 969	6 922	-	-	-		

01.13 Milieueffingen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitgaven ten laste van dit artikel hebben betrekking op de door Defensie verschuldigde milieueffingen, die worden verrekend met de waterschappen en gemeenten. De aanslagen hadden betrekking op alle beleidsterreinen van de defensiebegroting. Met ingang van de ontwerp-begroting 1996 worden de uitgaven en verplichtingen van dit artikel naar de betrokken beleidsterreinen overgeheveld. Het resterende bedrag voor de Centrale organisatie wordt ondergebracht bij artikel 01.18 Personeel en materieel.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			4 460	5 260	5 260	5 260	5 260	
1 ^e suppletore wet 1995			1 080	100	100	100	100	
Overheveling				- 295	- 295	- 295	- 295	
Nieuwe mutaties				- 5 065	- 5 065	- 5 065	- 5 065	
Stand ontwerp-begroting 1996		5 702	5 540	0	0	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996		5 702	5 540	0	0	0	0	0	
1994		5 702							5 702
1995			5 540						5 540
1996				0					0
1997					0				0
1998						0			0
1999							0		0
2000								0	0
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		4 460	5 260	5 260	5 260	5 260	
1 ^e suppletore wet 1995		1 080	100	100	100	100	
Overheveling			- 295	- 295	- 295	- 295	
Nieuwe mutaties			- 5 065	- 5 065	- 5 065	- 5 065	
Stand ontwerp-begroting 1996	5 702	5 540	0	0	0	0	0

De overheveling bij zowel de verplichtingen als de uitgaven kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Overheveling naar: - artikel 01.18	- 295	- 295	- 295	- 295
Totaal	- 295	- 295	- 295	- 295

De nieuwe mutaties in de verplichtingen- en uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Overheveling naar: - Koninklijke marine	- 936	- 936	- 936	- 936
- Koninklijke landmacht	- 2 893	- 2 893	- 2 893	- 2 893
- Koninklijke luchtmacht	- 1 147	- 1 147	- 1 147	- 1 147
- Koninklijke marechaussee	- 89	- 89	- 89	- 89
Totaal	- 5 065	- 5 065	- 5 065	- 5 065

Overheveling/nieuwe mutaties

Als gevolg van de decentralisatie van de uitgaven van het ministerie worden de uitgaven die toe te delen zijn aan de krijgsmachtdelen met ingang van 1996 overgeheveld. Tevens worden in het kader van de samenvoeging van de personele en materiële exploitatieartikelen de uitgaven betreffende milieueffingen van het ministerie naar artikel 01.18 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Milieuheffingen	5 702	5 540	0	5 702	5 540	0	12.5	02.0

01.14 Milieumaatregelen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitvoering van het saneringsprogramma van de geluidzone ingevolge de Luchtvaartwet rondom militaire vliegvelden wordt voortgezet. De activiteiten hebben voorts betrekking op bodemonderzoeken ten behoeve van de sanering van verontreinigde gronden en overige vormen van milieubelasting. De verantwoording van de uitgaven van het saneringsprogramma van de geluidzones rondom militaire vliegvelden wordt met ingang van 1996 naar de beleidsverantwoordelijke krijgsmacht-delen overgeheveld.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			47 200	51 290	54 500	54 500	54 500	
1 ^e suppletore wet 1995			967	1 000	1 000	1 000	1 000	
Nieuwe mutaties			- 17 219	- 39 458	- 43 414	- 47 600	- 47 600	
Stand ontwerp-begroting 1996	7 258	62 724	30 948	12 832	12 086	7 900	7 900	7 400

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	7 258	62 724	30 948	12 832	12 086	7 900	7 900	7 400	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	5 839	40 495							46 334
1995	1 419	21 433	28 348						51 200
1996		796	2 600	7 446					10 842
1997				5 386	5 500				10 886
1998						6 586	1 314		7 900
1999							3 000	4 900	7 900
2000							3 586	3 000	814
na 2000								6 586	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		50 200	49 300	53 300	54 500	54 500	
1 ^e suppletore wet 1995		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
Nieuwe mutaties			- 39 458	- 43 414	- 47 600	- 47 600	
Stand ontwerp-begroting 1996	46 334	51 200	10 842	10 886	7 900	7 900	7 400

De nieuwe mutaties in de verplichtingen- en uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Herberekening prijsbijstelling 1995	- 458	- 414	- 400	- 400
Zonering vliegvelden overheveling naar:				
Koninklijke luchtmacht	-37 500	- 42 000	- 46 200	- 46 200
Koninklijke marine	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Koninklijke landmacht	- 500			
Totaal	- 39 458	- 43 414	- 47 600	- 47 600

Herberekening prijsbijstelling 1995

Als gevolg van nieuwe inzichten met betrekking tot de prijsontwikkeling is de met de eerste suppletore wet 1995 verdeelde prijsbijstelling gecorrigeerd.

Nieuwe mutaties

De nieuwe mutaties zijn het gevolg van de met ingang van 1996 naar de betrokken beleidsterreinen overgehevelde uitgaven voor de zonering van vliegvelden.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Zonering vliegvelden	49 449	18 748	0	34 190	39 900	0	51.1	02.0
Milieumaatregelen	13 275	12 200	12 832	12 144	11 300	10 842	12.1	02.0
Totaal	62 724	30 948	12 832	46 334	51 200	10 842		

De meerjarenraming van de milieumaatregelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van het volume van de uitgaven (x f 1 miljoen)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
Milieu-advies	7,8	7,9	4,9	4,9	4,4
Milieu-onderzoek	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Totaal	10,8	10,9	7,9	7,9	7,4

Milieumaatregelen

Voor bodemonderzoeken ten behoeve van de sanering van verontreinigde gronden en voor wetenschappelijk onderzoek wordt jaarlijks een bedrag van f 10,8 miljoen geraamd. Naast het reeds voorziene onderzoek naar verontreinigingen van de lucht en van het oppervlaktewater zijn nu ook de onderzoeken naar overige vormen van milieubelasting onder dit artikel gebracht. Verwacht wordt dat vanaf 1998 de uitgaven voor onderzoeken naar bodemverontreinigingen zullen afnemen.

01.15 Ontwikkeling nieuw defensiematerieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven geraamd voor de ontwikkeling van defensiematerieel en technologieën. De uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling hebben niet alleen betrekking op artikel 01.15 maar ook artikel 01.04 (Subsidies en bijdragen).

Het streven is de Nederlandse industrie bij deze projecten te betrekken.
De financiële deelname van het ministerie van Economische Zaken is afhankelijk van de bijdrage die door de industrie wordt geleverd.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			19 600	18 324	21 321	16 044	12 044	
1 ^e suppletore wet 1995			8 657	10 662	9 670	9 495	4 800	
Nieuwe mutaties				- 334	- 1 717	- 3 221	- 4 726	
Stand ontwerp-begroting 1996	45 084	49 385	28 257	28 652	29 274	22 318	12 118	10 618

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	45 084	49 385	28 257	28 652	29 274	22 318	12 118	10 618	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	13 576	15 912							29 488
1995	15 068	14 297	1 257						30 622
1996	11 437	8 621	5 800	7 652					33 510
1997	4 451	6 902	8 700	6 900	6 774				33 727
1998	552	3 653	8 300	7 100	7 200	5 018			31 823
1999			4 200	5 000	8 000	8 800	3 918		29 918
2000				2 000	7 300	8 500	8 200	2 418	28 418
na 2000								8 200	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		30 022	33 244	34 844	34 444	34 044	
1 ^e suppletore wet 1995		600	600	600	600	600	
Nieuwe mutaties			- 334	- 1 717	- 3 221	- 4 726	
Stand ontwerp-begroting 1996	29 488	30 622	33 510	33 727	31 823	29 918	28 418

De nieuwe mutaties in de verplichtingen- en uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Herberekening prijsbijstelling 1995	- 234	- 217	- 221	- 226
Doelmatigheidsbesparing	- 100	- 1 500	- 3 000	- 4 500
Totaal	- 334	- 1 717	- 3 221	- 4 726

Herberekening prijsbijstelling 1995

Als gevolg van nieuwe inzichten in de prijsontwikkeling wordt de met de eerste suppletore wet 1995 uitgedeelde prijsbijstelling gecorrigeerd.

Doelmatigheidsbesparingen

Uit de gevoerde doelmatigheidsonderzoeken is gebleken dat de uitgaven voor ruimtevaartonderzoek, operationele analyse, materieel-ontwikkeling, wapens en aandrijving kunnen worden verminderd.

*De onderverdeling naar artikelonderdelen***De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering**

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Bijdrage ruimtevaartprogramma Codema	12 000	-	6 000	6 000	5 000	6 000	13	02.01
	37 385	28 257	22 652	23 488	25 622	27 510	13	02.01
Totaal	49 385	28 257	28 652	29 488	30 622	33 510		

De meerjarenraming

De onderverdeling van het volume van de uitgaven naar de artikelonderdelen (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
Bijdrage ruimtevaartprogramma	5 600	5 200	4 200	3 200
Codema	28 127	26 623	25 718	25 218
Totaal	33 727	31 823	29 918	28 418

Bijdrage Ruimtevaartprogramma

In 1996 en 1997 wordt, als gevolg van een kabinetsbesluit, respectievelijk f 6 en f 5,6 miljoen beschikbaar gesteld voor ruimtevaartprogramma's. De financiële middelen worden in overleg met het Nederlands Instituut voor Vliegtuigontwikkeling en Ruimtevaart (NIVR) besteed. Vanaf 1997 nemen de uitgaven als gevolg van doelmatigheidsbesparingen af.

Codema

De uitgaven die worden verantwoord bij het artikelonderdeel Codema hebben betrekking op:

- materieelontwikkeling in het kader van Codema;
- internationale technologie-ontwikkeling in WEAG verband;
- internationale technologie-ontwikkeling in Euclid verband;
- nationale technologie-ontwikkeling.

Voor internationale technologie-ontwikkeling is, naast een programma in WEAG-verband, het Euclid programma opgesteld. In dit kader streeft een aantal Westeuropese landen naar gemeenschappelijke projecten, waaraan elk land een bijdrage levert. Het resultaat is voor alle deelnemende landen beschikbaar. Ieder land streeft ernaar tenminste één nationale industrie te vinden, die deelneemt aan voor dat land relevante technologieprojecten.

Voor materieelontwikkelingsprojecten geldt als een vereiste dat een krijgsmachtdeel een te verwachten behoefte heeft. In beginsel betaalt Defensie een derde van de kosten, evenals de industrie en het ministerie van Economische Zaken. De door de Staat verleende bijdrage wordt verrekend wanneer de resultaten tot productie leiden. De Staat kan aanspraak maken op royalties (terugbetalingsregeling), wanneer ook aan derden wordt geleverd.

De onderverdeling van artikelonderdeel Codema (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
Materieelontwikkeling in het kader van Codema	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Internationale technologie-ontwikkeling (WEAG)	3 000	2 700	2 400	2 100	1 800
Internationale technologie-ontwikkeling (Euclid)	9 200	9 200	9 200	9 200	9 200
Nationale technologie-ontwikkeling	10 310	11 227	10 023	9 418	9 218
Totaal	27 510	28 127	26 623	25 718	25 218

Materieelontwikkeling in het kader van Codema

Verwacht wordt dat deze uitgaven op hetzelfde niveau blijven.

Internationale technologie-ontwikkeling (WEAG)

De uitgaven van dit onderdeel worden enigermate beperkt om het Euclid-programma op peil te houden. Gezien de groeiende samenwerking in de Western European Armament Group (WEAG) zal een verschuiving optreden naar projecten in Euclid-verband.

Internationale technologie-ontwikkeling (Euclid)

Euclid heeft betrekking op projecten die worden uitgevoerd in het kader van de internationale samenwerking in de WEAG. De WEAG, in het kader waarvan onlangs een «Research Cell» is opgericht, streeft naar onderlinge samenwerking en de afstemming van projecten waarvoor bij de deelnemende industrieën of laboratoria belangstelling bestaat.

De financiering van deze projecten geschiedt volgens een afgesproken verdeelsleutel die verband houdt met de overeengekomen werkverdeling. Ook de deelnemende industrieën participeren financieel in deze projecten. Het eventuele resultaat is voor alle deelnemers toegankelijk.

Nationale technologie-ontwikkeling

De uitgaven van dit onderdeel zullen in de loop der jaren eveneens worden verminderd. De projecten die van nationaal industrieel belang zijn, zullen als gevolg van de bezuinigingen niet op het huidige peil gehandhaafd kunnen blijven. De uitgaven worden aangewend om voor defensie specifieke technologieën te ontwikkelen en zodoende de nationale industrie enigszins te sturen. Bij dit onderdeel zijn ook de onderzoeksprojecten ondergebracht die voor defensie gewenst zijn doch niet door TNO/DO of daarmee samenwerkende onderzoekinstellingen kunnen worden uitgevoerd. Het financieel volume hiervan zal in het jaar 2000 zijn opgelopen tot f 2 miljoen.

01.16 Loonbijstelling*De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

De ramingen van de personele uitgaven berusten op het salarisniveau van 1995. De loonbijstelling en aanvullende loonbijstelling 1995 zijn over

de beleidsterreinen verdeeld. Verder worden via dit artikel onder meer de uitkomsten van het arbeidsvoorwaardenoverleg verrekend.

Door toepassing van categorie 2.c van de aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991 wordt bij dit administratieve begrotingsartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		13 140	25 435	29 362	31 333	130 633	
1 ^e suppletore wet 1995		58 722	81 005	84 287	87 567	92 547	
Nieuwe mutaties		- 37 993	- 68 307	- 66 132	- 64 540	- 162 607	
Stand ontwerp-begroting 1996		33 869	38 133	47 517	54 360	60 573	65 950

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1995	1996	1997	1998	1999
- uitdeling VUT-60 gelden	- 1 643	- 955	- 952	- 963	- 963
- uitdeling beheerskosten IPA	- 1 897				
- uitdeling loonbijstelling RBB-kindsdeel	- 456				
- inhouding premies secundaire arbeidsvoorwaarden	10 700	11 600	11 600	11 600	11 600
- uitdeling loonbijstelling 1995 (in eerste suppletore 1995 aan de defensiebegroting toegevoegd)	- 48 127	- 47 041	- 45 395	- 44 198	- 43 719
- uitdeling ILC 1996		- 33 707	- 33 543	- 33 207	- 32 566
- aanwending vrijval nabestaanden pensioenen voor taakstelling regeerakkoord					- 99 300
- reservering A&O/Sajo-gelden	1 857				
- uitdeling Ziekenfondswet-gelden		181	231	267	296
- aanvulling ABP-complex	1 573	1 615	1 927	1 961	2 045
Per saldo	- 37 993	- 68 307	- 66 132	- 64 540	- 162 607

De economische en functionele codering is respectievelijk 01.11 en 02.9.

01.17 Prijsbijstelling

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De ramingen van de materiële uitgaven van de ontwerp-begroting 1996 berusten op het prijspeil van 1995. De compensatie voor de door het Centraal Planbureau vastgestelde prijsmutatie over 1996 zal ten gunste van dit artikel worden gebracht. In de loop van de uitvoering van de begroting 1996 zal de op dit artikel voorshands geboekte prijsbijstelling over de daarvoor in aanmerking komende artikelen worden verdeeld.

Door toepassing van categorie 2.c van de aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991 wordt bij dit administratieve begrotingsartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		135 000	- 119 500	- 373 400	- 452 000	- 452 000	
1 ^e suppletore wet 1995		- 91 000	- 139 900	- 92 900	- 91 000	- 175 000	
Nieuwe mutaties		- 44 000	327 610	539 530	614 380	699 130	
Stand ontwerp-begroting 1996		0	68 210	73 230	71 380	72 130	72 130

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1995	1996	1997	1998	1999
- invulling gestalde taakstelling regeerakkoord		259 400	516 300	593 000	593 000
- correctie negatieve prijsbijstelling 1995		68 210	73 230	71 380	72 130
- overige mutaties	- 44 000		- 50 000	- 50 000	- 34 000
Per saldo	- 44 000	327 610	539 530	614 380	699 130

Invulling gestalde taakstelling regeerakkoord

Deze mutatie heeft betrekking op de verwerking van de in de begroting 1995 gestalde taakstelling regeerakkoord. Met de Novemberbrief is het parlement geïnformeerd over de wijze waarop de bezuinigingen worden verwerkt. In dat kader zijn de taakstellingsbudgetten die verband houden met de besparingen op overhead en ondersteuning overgeheveld naar het nieuwe artikel 08.03 Doelmatigheidsbesparingen. De voorgenomen besparingen worden bij dit nieuwe artikel toegelicht.

Correctie negatieve prijsbijstelling 1995

De met de eerste suppletore begroting 1995 verwerkte negatieve prijsbijstelling 1995 wordt met deze mutatie gecorrigeerd. Verdeling over de daarvoor in aanmerking komende artikelen zal plaatsvinden met de verwerking van de prijsbijstelling 1996.

Overige mutaties

Naast een samenstel van mutaties als gevolg van herschikkingen, ramingsaanpassingen en overhevelingen naar andere begrotingsartikelen zijn voorts als «overige mutaties» te noemen:

- een aanpassing van de in de eerste suppletore begroting 1995 verwerkte intertemporele compensatie met de volgende bedragen: 1997 verlaagd met f 25 miljoen, 1998 verlaagd met f 25 miljoen en 1999 verhoogd met f 50 miljoen;

- een intertemporele compensatie, samenhangende met het overeengekomen betalingsschema van de Apache helikopter, zorgt voor de volgende aanpassing: 1995 wordt verlaagd met f 44 miljoen en tegelijkertijd worden 1999 en 2000 verhoogd met elk f 22 miljoen.

De economische en functionele codering is respectievelijk 01.13 en 02.9.

01.18 Personeel en materieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In dit artikel zijn de verplichtingen en uitgaven opgenomen die nodig zijn voor het functioneren van het ambtelijk apparaat van de Centrale organisatie.

Het artikel bevat ondermeer de volgende componenten:

- loonkosten en overige tot het loon te rekenen kosten van de bewindslieden, het ambtelijk burgerpersoneel en het militair personeel;
- overige personele uitgaven;
- materiële uitgaven.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995								
1 ^e suppletore wet 1995								
Overheveling		1 583	16 750	246 573	225 177	196 532	192 649	
Nieuwe mutaties				19 210	3 400	4 764	3 364	
Stand ontwerp-begroting 1996		1 583	16 750	265 783	228 577	201 296	196 013	197 499

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	0	1 583	16 750	265 783	228 577	201 296	196 013	197 499	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994									0
1995									0
1996		1 513	16 750	251 806					270 069
1997		60		13 977	217 813				231 850
1998		10			10 764	190 743			201 517
1999						10 553	186 660		197 213
2000							9 353	188 146	197 499
na 2000								9 353	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1 ^e suppletore wet 1995							
Overheveling			250 859	230 921	196 753	193 849	
Nieuwe mutaties			19 210	929	4 764	3 364	
Stand ontwerp-begroting 1996	0	0	270 069	231 850	201 517	197 213	197 499

De overhevelingen van de verplichtingen en kasuitgaven in het kader van de samenvoeging van de artikelen personeel en exploitatie zijn opgenomen in bijlage 15.

De nieuwe verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna opgenomen mutaties in de uitgaven.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- opleidingen	- 420	- 420	- 420	- 420
- Militaire Inlichtingen Dienst	3 000	4 591	4 344	1 932
- automatisering	- 5 200	- 7 900	- 8 000	- 8 000
- O&I-adviezen	- 860	- 1 720	- 2 000	- 2 420
- SBK	500	800	500	400
sub-totaal	- 2 980	- 4 649	- 5 576	- 8 508
Overige nieuwe mutaties:				
doelmatigheidswinst	- 2 370	- 2 800	- 3 150	- 3 150
32 uren functies	- 1 343	- 2 054	- 2 720	- 2 720
incidenteel loon BP	1 518	1 377	1 268	1 182
incidenteel loon MP	634	611	589	584
inhouding premies				
secundair inkomen	- 100	- 100	- 100	- 100
compensatie DGW&T	8 928	4 074	810	1 947
overige personele uitgaven	1 508	1 073	205	- 447
materiële exploitatie	3 387	- 5 481	5 050	4 685
loonbijstelling 95	792	749	729	676
aanvullende loonbijstelling 1995	325	325	325	325
herberekening prijsbijstelling 95	- 1 799	- 2 010	- 2 034	- 1 966
overheveling wachtgeld	4 273	5 177	4 929	6 417
exploitatie Nieuw Salaris systeem Krijgsmacht	6 300	4 500	4 300	4 300
uitdeling Vut-60-gelden	137	137	139	139
Totaal	19 210	929	4 764	3 364

Doelmatigheidsbesparingen

In het kader van de doelmatigheidsverbetering worden de volgende besparingen bereikt c.q. structuren gewijzigd:

- de uitgaven voor onderwijs en opleidingen worden structureel verminderd;
- een verdere reorganisatie en centralisatie van de Militaire Inlichtingen Dienst;
- de ombuiging van de automatiseringsuitgaven door vraagregulering en standaardisatie;
- een vermindering van de uitbestedingen bij organisatie- en informatieadviesbureaus en het ten dele omzetten van externe capaciteit in goedkopere interne capaciteit;
- een verhoging van de uitgaven voor het Sociaal Beleids Kader door de personele gevolgen van de doelmatigheidsverbeteringen.

Taakstelling regeerakkoord

De verlaging heeft betrekking op ombuigingen die in het kader van het regeerakkoord zijn voorgesteld. Het betreft hier een verlaging van de

subsidies en bijdragen en een door efficiencywinst te bereiken verlaging van de uitgaven voor onder meer uitbesteding van automatiseringsprojecten.

32 uren functies

Het betreft hier een budgetverlaging die moet worden bereikt door het omzetten van functies voor 38 uur naar 32 uur.

Incidenteel loon burger- en militair personeel

Aan de ramingen burger- en militair personeel is de incidentele looncomponent toegevoegd. Het betreft een percentage van 1,87 voor burgerpersoneel en 1,28 voor militair personeel.

Ramingsbijstelling

Berekeningen volgens de systematiek van de integrale personeelsbegroting hebben geleid tot een meerjarige aanpassing van de ramingen. Met ingang van de begrotingsvoorbereiding 1996 is deze systematiek voor het burgerpersoneel en voor het vrijwillig dienend militair personeel uitgewerkt.

Inhouding premies secundair inkomen

De invoering van de pseudo-premies (Wet financiële voorzieningen privatisering ABP) leidt tot premie-inhouding over het secundair inkomen.

Compensatie DGW&T

De uitgaven voor de Dienst Gebouwen en Terreinen (DGW&T) en die voor de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) zijn losgemaakt uit de uitgaven van de Centrale organisatie. In de personele sfeer heeft dit tot financiële tegenvallers bij de Centrale organisatie geleid, die binnen de begroting zijn gecompenseerd.

Overige personele uitgaven

De personele uitgaven dienen de komende jaren als gevolg van tegenvallers bij de verplaatsingskosten en bij de overige uitgaven te worden verhoogd. In latere jaren treedt een verdere daling op evenredig aan de personeelsafname.

Materiële exploitatie

De exploitatie uitgaven worden geherfaseerd. Vooral de uitgaven voor investeringen in kantoorautomatisering veroorzaken schommelingen in het budgetniveau.

Loonbijstelling 1995

Het betreft hier de toevoeging aan het budget van de bedragen bestemd voor de uitvoering van de loonbijstelling 1995.

Aanvullende loonbijstelling 1995

Het betreft hier de toevoeging aan het budget van de bedragen bestemd voor de compensatie van inkomstenderving door de zogenaamde pseudo-premies.

Wachtgelden burgerpersoneel

Het betreft de toevoeging aan het budget van de uit het beleidsterrein 02. Pensioenen, wachtgelden en uitkeringen overgeheveldde financiële middelen die vrij kwamen als gevolg nieuwe inzichten in de instroom in de wachtgeldregelingen. Deze financiële middelen zijn aan het budget voor salarissen van het burgerpersoneel toegevoegd ter gedeeltelijke compensatie van de tegenvallers.

Herberekening prijsbijstelling 1995

Als gevolg van de nieuwe inzichten met betrekking tot de prijsontwikkeling zijn de met de eerste suppletore wet 1995 uitgedeelde prijsbijstellingen gecorrigeerd.

Exploitatie Nieuw Salarissysteem Krijgsmacht

Als gevolg van tegenvallers bij de exploitatie-uitgaven van het nieuwe salarissysteem zijn middelen aan het budget toegevoegd. Er wordt gestreefd naar een verlaging van de exploitatie-uitgaven in de komende jaren.

Vut-60 gelden

In 1991 is het overgrote deel van de Vut-60 middelen door het ministerie van Binnenlandse Zaken herverdeeld over de acht overheidssectoren. In 1994 heeft de structurele toedeling aan de sectoren plaatsgevonden van de in verband met de loonbijstellingen op het desbetreffende artikel van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken nog resterende gelden.

De onderverdeling naar de artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1996	1996	1996	econ.	funct.	
01.18.01 Ambtelijk burgerpersoneel	83 383	83 383	83 383	11.1	02.0	
01.18.02 Militair personeel	69 360	69 360	69 360	11.1	02.0	
01.18.03 Overige personele uitgaven	18 597	18 597	18 597	12.1	02.0	
01.18.04 Materieel	94 443	98 729	98 729	12.1	02.0	
Totaal	265 783	270 069	270 069			

Volume- en prestatiegegevens naar artikelonderdelen

**De onderverdeling van het volume van de uitgaven naar artikelonderdelen
(x f 1000)**

Artikelonderdeel	Uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
01.18.01 Actief ambtelijk burgerpersoneel					
– aantal	936	850	784	732	725
– middensom (x f 1)	87 306	88 522	89 302	90 795	92 279
– uitgaven	81 718	75 244	70 013	66 462	66 902
Niet actief ambtelijk burgerpersoneel					
– aantal	40	38	38	35	35
– middensom (x f 1)	41 625	42 105	41 053	42 286	41 429
– uitgaven	1 665	1 600	1 560	1 480	1 450
01.18.01 Totaal	83 383	76 844	71 573	67 942	68 352
01.18.02 Militair personeel:					
vrijwillig dienend militair personeel					
– aantal	419	409	400	406	409
– middensom (x f 1)	99 119	96 809	97 128	96 170	94 817
– uitgaven	41 531	39 595	38 851	39 045	38 780
dienstplichtig personeel					
– aantal	10	0	0	0	0
– middensom (x f 1)	28 200				
– uitgaven	282				
Lump sum geneeskundige verzorging	27 547	17 317	364	375	375
01.18.02 Totaal	69 360	56 912	39 215	39 420	39 155
01.18.03 Overige personele uitgaven					
inhuur tijdelijk personeel/uitzendkrachten					
– aantal	50	48	46	45	45
– uitgaven	1 320	1 260	1 212	1 184	1 182
overige uitgaven:					
– reis- en verblijfkosten	6 036	5 845	5 732	5 536	5 521
– verplaatsingskosten	2 239	2 107	2 019	1 940	1 912
– werving en keuring	755	745	735	715	705
– opleidingen	2 398	2 096	1 996	1 696	1 596
– overige personele uitgaven	5 849	5 740	5 724	5 723	5 722
01.18.03 Totaal	18 597	17 793	17 418	16 794	16 638

Artikelonderdeel	Uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
01.18.04					
Materiële exploitatie uitgaven:					
– bureaunkosten	10 382	10 427	8 376	8 397	8 485
– representatie en vergaderingen	2 097	937	829	747	890
– huisvestingskosten	20 583	18 938	17 038	14 538	14 538
– frankering en porto	2 950	2 950	2 400	2 400	2 400
– drukkosten	2 615	2 615	2 455	2 455	2 455
– tijdschriften	972	972	922	922	922
– telecommunicatie	3 100	3 100	3 100	3 100	3 100
– automatisering	36 990	26 463	27 492	28 609	29 095
– uitbesteding	7 651	6 316	5 316	5 016	4 726
sub-totaal	87 340	72 718	67 928	66 184	66 611
Materiële exploitatie uitgaven met een investeringskarakter:					
– vervoermiddelen	1 500	1 600	1 500	1 000	1 000
– meubilair	690	690	640	640	640
– automatisering	5 075	3 065	2 615	3 605	3 475
– telecommunicatie	4 124	2 228	628	1 628	1 628
sub-totaal	11 389	7 583	5 383	6 873	6 743
01.18.04 Totaal	98 729	80 301	73 311	73 057	73 354

01.18.01 Ambtelijk Burgerpersoneel

De raming van de uitgaven voor het actief ambtelijk personeel heeft plaats gevonden met gebruikmaking van de voor alle onderdelen van de rijksbegroting geldende systematiek van de nieuwe integrale personeelsbegroting (SNIP). De SNIP-basisuitkomsten (de kosten van het aanwezig zijnde personeel) zijn gecorrigeerd met de geraamde uitgaven voor gratificaties, ouderschapsverlof en langdurig zieken.

De begrotingssterkte waarop de raming is gebaseerd is als volgt opgebouwd:

	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	2 902	2 731	2 681	2 545	
Doelmatigheidsbesparingen:					
– O en I adviezen	1	2	3	3	
Totaal doelmatigheidsbesparingen	1	2	3	3	
Overige mutaties:					
– overhevelingen tussen de beleidsterreinen	4	4	4	4	
– overheveling naar GDO	– 1 971	– 1 887	– 1 904	– 1 820	
Totaal overige mutaties	– 1 967	– 1 883	– 1 900	– 1 816	
Begrotingssterkte 1996	936	850	784	732	725

Doelmatigheidsbesparingen

Dit betreft een personeelstoename die plaats vindt in het kader van het terugdringen van de uitbestedingen. Gekozen is voor het omzetten van externe capaciteit in goedkopere interne capaciteit.

Overhevelingen tussen de beleidsterreinen

Het betreft de overheveling van drie functies van de Koninklijke landmacht en een van de Koninklijke marine als gevolg van de centralisatie van diverse taken van de Militaire Inlichtingen Dienst.

Overheveling personeel naar het GDO

Op basis van beschikbare functies en rekening houdend met de afslankingstaakstelling, zijn deze aantallen naar beleidsterrein 09. Groep Defensie-ondersteuning overgeheveld.

01.18.02 Militair personeel

De raming voor het militair personeel is eveneens gebaseerd op het SNIP. Deze uitkomsten zijn gecorrigeerd voor de geraamde uitgaven voor gratificaties. Daarnaast is in de begroting een bedrag geraamd voor de fiscalisering van de ziektekosten dienstplichtig personeel. Hiermee is een bedrag gemoeid van (x f 1 miljoen):

1996	1997	1998	1999	2000
28	17	0	0	0

De personele sterkte 1996 waarop de ramingen zijn gebaseerd is als volgt opgebouwd:

Vrijwillig dienend militair personeel

	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	530,5	500,5	479,5	466	
Doelmatigheidsbesparingen:					
- militaire inlichtingen en veiligheid		4	12	20	
- O en I adviezen	1	2	3	3	
Totaal doelmatigheidsbesparingen	1	6	15	23	
Overige mutaties:					
- vermindering beroepspersoneel	- 44	- 44	- 44	- 44	
- overhevelingen tussen de beleidsterreinen	55	55	55	55	
- overheveling naar GDO	- 123,5	- 108,5	- 105,5	- 94	
Totaal overige mutaties	- 112,5	- 97,5	- 94,5	- 83	
Begrotingssterkte 1996	419	409	400	406	409

Overheveling tussen de beleidsterreinen

Het betreft hier de overheveling van 58 functies van de krijgsmachtdelen (13 Koninklijke luchtmacht, 17 Koninklijke marine en 28 Koninklijke landmacht) als gevolg van de centralisatie van diverse taken van de Militaire Inlichtingen Dienst. Daarnaast zijn drie functies naar de Koninklijke luchtmacht overgeheveld. Deze functies hebben betrekking op de taken van het bureau beveiliging kunstwerken die door de Koninklijke luchtmacht zijn overgenomen.

Doelmatigheidsbesparingen

Dit betreft de uitbreiding van de Militaire Inlichtingen Dienst waarvan diverse taken uit hoofde van doelmatigheid worden gecentraliseerd. Daarnaast is het aantal functies toegenomen als gevolg van het omzetten van externe (ingehuurde) O en I adviescapaciteit in goedkopere interne capaciteit.

Overheveling naar de GDO

Op basis van de beschikbare functies en rekening houdend met de afslankingstaakstelling, zijn deze aantallen naar beleidsterrein 09. Groep Defensie-ondersteuning overgeheveld.

Dienstplichtig personeel

	1996	1997	1998	1999	2000
begrotingssterkte 1995	10	10	0	0	0
verwachte afname van het dienstplichtigen bestand	0	- 10			
begrotingssterkte 1996	10	0	0	0	0

01.18.03 Overige personele uitgaven

Dit artikelonderdeel bevat de ramingen voor de kosten van:

- niet-regulier personeel;
- reis- en verblijfkosten;
- verplaatsingskosten;
- werving, keuring en geneeskundige verzorging;
- onderwijs en opleiding;
- overige personele uitgaven.

Van dit artikelonderdeel worden de volgende uitgaven met behulp van kengetallen toegelicht. De totale personeelssterkte van het burger- en militair personeel geldt hierbij als ijkpunt.

Volume- en prestatiegegevens naar artikelonderdelen

De onderverdeling van het volume van de uitgaven naar artikelonderdelen (x f 1000)

Artikelonderdeel	Uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
Reis- en verblijfkosten:					
– personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
– gemiddelde (x f 1)	4 428	4 665	4 874	4 890	4 860
– uitgaven	6 036	5 845	5 732	5 536	5 521
Verplaatsingskosten:					
– personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
– gemiddelde (x f 1)	1 643	1 682	1 717	1 714	1 683
– uitgaven	2 239	2 107	2 019	1 940	1 912
Vorming en opleiding:					
– personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
– gemiddelde (x f 1)	1 759	1 673	1 697	1 498	1 405
– uitgaven	2 398	2 096	1 996	1 696	1 596

Reis- en verblijfkosten

Omdat de kosten van dienstreizen samenhangen met de taken en de activiteiten van het kerndepartement en minder met de personele omvang, vertonen de kengetallen een relatieve stijging. De taken en activiteiten veranderen immers maar in geringe mate.

Verplaatsingskosten

Verwacht wordt dat de verplaatsingskosten mede als gevolg van de herstructurering voorlopig niet zullen verminderen.

Vorming en opleiding

De uitgaven voor vorming en opleiding zijn als gevolg van de doelmatigheidsbesparingen en de terughoudendheid met betrekking tot externe opleidingen en het toekennen van studiekostenvergoedingen, verder verlaagd.

Werving en keuring (geneeskundige verzorging)

Het betreft hier de uitgaven voor werving, selectie en keuring. De uitgaven voor werving betreffen vooral campagnes op beurzen en braderieën om Defensie als werkgever meer bekendheid te geven. De keuringen worden verricht door de Rijks Bedrijfsgezondheids- en Bedrijfsveiligheidsdienst (RBB). Het gaat daarbij om de volgende bedragen (x f 1000):

	1996	1997	1998	1999	2000
Werving	260	250	240	220	210
Keuring	495	495	495	495	495
Totaal	755	745	735	715	705

Overige personele uitgaven

De uitgaven op dit artikelonderdeel, die in geringe mate afnemen, hebben betrekking op:

- bijdragen aan de personeelscentrales voor georganiseerd overleg;
- deelname en bijdragen aan diverse raden en commissies waaronder de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht en de Adviesraad Vrede en Veiligheid;
- kinderopvang;
- «outplacement» en voeding en kleding.

De uitgaven zijn als volgt te specificeren (x f 1000):

	1996	1997	1998	1999	2000
Georganiseerd overleg	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600
Raden en commissies	1 893	1 894	1 894	1 895	1 895
Kinderopvang	350	350	350	350	350
Overige	1 006	896	880	878	877
Totaal	5 849	5 740	5 724	5 723	5 722

Sociaal Beleidskader (SBK)

Zonder dat op dit moment een splitsing in burger- en militair personeel is te geven, worden voor het SBK de volgende uitgaven verwacht, die met uitzondering van de wachtgelden die ten laste van artikel 02.01 worden geboekt, ten laste van artikel 01.18 van dit beleidsterrein worden geboekt (bedragen x f 1 miljoen):

Hoofdcategorie:	t.l.v. art.	1995	1996	1997	1998	1999	2000
– Om-, her- en bijscholing en outplacement	01.18.03	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
– Verplaatsingskosten	01.18.03	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
– Wachtgelden burgerpersoneel (SBK/UBMO)	02.01	2,3	3,0	3,8	5,2	5,5	4,8
– Plaatsingen boven de organieke sterkte	01.18.01	1,8	2,3	4,5	6,9	3,5	3,6
Totaal		4,9	6,0	9,0	12,8	9,7	9,1

Toelichting

De stijging vanaf 1996 van de plaatsingen boven de organieke sterkte worden veroorzaakt door de effecten van de opschorting van de opkomstplicht. Het betreft vooral de directie Dienstplichtzaken.

01.18.04 Materieel

Dit betreft de verplichtingen en uitgaven voor materiële zaken in verband met het functioneren van de Centrale organisatie.

Ten laste van dit artikelonderdeel komen ondermeer de volgende uitgaven:

- bureaunkosten, kantoorbenodigdheden, interne verhuiskosten en bedrijfsvoeringskosten;
- representatie en vergaderingen;
- huisvestingskosten waaronder begrepen huur, onderhoud, beveiliging, schoonmaak, energie en nutsvoorzieningen;

- frankering, porto en bankkosten;
- drukkosten;
- boeken en tijdschriften, abonnementen en lidmaatschappen;
- telefoonkosten;
- exploitatie uitgaven voor automatisering;
- uitbesteding van organisatie- en advieswerk en catering;
- vervoermiddelen;
- meubilair en stoffering;
- investeringen in automatisering;
- investeringen in telecommunicatie.

Deze uitgaven kunnen grotendeels met behulp van kengetallen worden toegelicht. De kengetallen zijn gebaseerd op de totale begrotingssterkte van het burger- en militair personeel in het betrokken jaar.

Volume- en prestatiegegevens naar artikelonderdelen

De onderverdeling van het volume van de uitgaven naar artikelonderdelen (x f 1000)

Artikelonderdeel	Uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
Bureaunkosten:					
- personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
- gemiddelde (x f 1)	7 617	8 322	7 122	7 418	7 469
- uitgaven	10 382	10 427	8 376	8 397	8 485
Representatie:					
- personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
- gemiddelde (x f 1)	1 539	748	705	660	783
- uitgaven	2 097	937	829	747	890
Huisvesting:					
- personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
- gemiddelde (x f 1)	15 101	15 114	14 488	12 843	12 798
- uitgaven	20 583	18 938	17 038	14 538	14 538
Frankering/bankkosten:					
- personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
- gemiddelde (x f 1)	2 164	2 354	2 041	2 120	2 113
- uitgaven	2 950	2 950	2 400	2 400	2 400
Drukkosten:					
- personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
- gemiddelde (x f 1)	1 919	2 087	2 088	2 169	2 161
- uitgaven	2 615	2 615	2 455	2 455	2 455
Tijdschriften/abonnementen:					
- personele sterkte	1 363	1 253	1 176	1 132	1 136
- gemiddelde (x f 1)	713	776	784	814	812
- uitgaven	972	972	922	922	922

Uitgaven die niet met kengetallen zijn toegelicht:

Exploitatie telecommunicatie
 Exploitatie automatisering
 Uitbestedingen
 Vervoermiddelen
 Meubilair en stoffering
 Investerings telecommunicatie
 Investerings automatisering

Bureaukosten

De uitgaven voor bureaukosten bedragen over de jaren gemiddeld f 7590. De daling in 1998 wordt met name veroorzaakt door het beëindigen van activiteiten van de directie Dienstplichtzaken in Kerkrade.

Representatie

De uitgaven voor representatie hebben betrekking op de voor dit jaar voorziene activiteiten.

Huisvesting

De daling van het kengetal voor huisvesting wordt vooral veroorzaakt door het afnemen van de activiteiten van de directie Dienstplichtzaken. Vanaf 1999 wordt verwacht dat het kengetal zich zal stabiliseren.

Frankeringen en bankkosten

Verwacht wordt dat de uitgaven voor dienstverlening door de banken in de loop der jaren gelijk zullen blijven. De frankeringskosten zullen in 1998 met 20% afnemen als gevolg van de lagere porto-uitgaven ten behoeve van dienstplichtzaken.

Drukkosten

Dit onderdeel bevat de uitgaven voor drukwerk ten behoeve van het kerndepartement, waarin hoofdzakelijk wordt voorzien door de geprivatiseerde Centrale Drukkerij- en Publicatievoorziening. Jaarlijks wordt gemiddeld f 2,5 miljoen geraamd. De wijziging van de kengetallen wordt in dit geval door de dalende personeelssterkte veroorzaakt.

Tijdschriften en abonnementen

Dit onderdeel heeft betrekking op de uitgaven voor boeken, tijdschriften en dagbladen ten behoeve van de documentaire informatie van het kerndepartement. De uitgaven voor de Centrale medische bibliotheek beslaan 30% van het totaal. De uitgaven blijven de eerstvolgende jaren op hetzelfde niveau, zodat de stijging van de kengetallen het gevolg is van de vermindering van de personeelssterkte.

Exploitatie telecommunicatie

Voor de exploitatie van de telecommunicatiemiddelen is structureel f 3,1 miljoen geraamd. De uitgaven hebben betrekking op de exploitatie van de telefooncentrales, de abonnement- en de gesprekskosten.

Exploitatie automatisering

Gebaseerd op een automatiseringsgraad van 100% kunnen de exploitatiegegevens per directie worden weergegeven. Hierbij dient te worden aangetekend dat het niveau van de uitgaven van het Directoraat Generaal Personeel, Directoraat Generaal Economie en Financiën en de Directie Militair Geneeskundig Beleid bepaald worden door automatiserings- en informatiesystemen, die ten dienste staan van de gehele krijgsmacht.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999	2000
Directoraat Generaal Personeel	16 380	13 620	13 420	13 420	13 420
Directoraat Generaal Materieel	623	150	150	150	150
Directoraat Generaal Economie en Financiën	5 600	5 600	5 600	5 600	5 600
Directie Militair Geneeskundig Beleid	4 028	3 200	3 200	3 200	3 200
Accountantsdienst	310	300	300	300	300
Chef Defensiestaf	300	300	160	160	160
Overig kerndepartement	9 749	3 293	4 662	5 779	6 265
Totaal	36 990	26 463	27 492	28 609	29 095

Uitbestedingen

De uitbestedingen hebben betrekking op diensten, zoals catering, die worden ingehuurd. Daarnaast bestaan de uitgaven van dit onderdeel uit de inhuur van personeel voor organisatie- en informatie advieswerk. De voor organisatie- en informatie advieswerk genoemde bedragen zijn in hoofdzaak bestemd voor activiteiten op het gebied van de personeelszorg.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999	2000
Catering	2 230	2 165	1 565	1 565	1 565
Organisatie- en informatie advieswerk	5 421	4 151	3 751	3 451	3 161
Totaal	7 651	6 316	5 316	5 016	4 726

Catering

De daling van de uitgaven voor catering met ingang van 1998 is een gevolg van de verminderde activiteiten van de directie Dienstplichtzaken in Kerkrade.

Organisatie- en informatie advieswerk

De daling van de beschikbare financiële middelen voor organisatie- en informatie advieswerk is het gevolg van de verwerking van de uitkomsten van de doelmatigheidsbesparingen op dit artikelonderdeel.

Vervoermiddelen

Het niveau van de uitgaven voor vervangingsinvesteringen wordt bepaald door de omvang van het wagenpark (personenauto's) en een vervanging na 4 jaar of 120 duizend kilometer. Gebaseerd op een gemiddelde prijs van f 22 000 wordt uitgegaan van de vervanging van de volgende aantallen personenauto's:

	1996	1997	1998	1999	2000
aantal	68	73	68	45	45

Meubilair en stoffering

De gereserveerde bedragen hebben betrekking op een planmatige vervanging van meubilair en stoffering. Na renovatie of groot onderhoud van de gebouwen waarin de diensten zijn gehuisvest, wordt het meubilair, afhankelijk van de staat waarin het verkeert, meestal per eenheid vervangen.

Investerings automatisering

Voor investeringen in automatiseringsapparatuur is uitgegaan van een normbedrag van f 2000 per ambtenaar per jaar. Daarnaast is een bedrag geraamd voor specifieke nieuwe investeringen.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999	2000
Norminvesteringen	2 726	2 506	2 352	2 264	2 272
Specifieke investeringen	2 349	559	263	1 341	1 203
Totaal	5 075	3 065	2 615	3 605	3 475

Specifieke investeringen automatiseringsapparatuur

Specifieke investeringen hebben vooral betrekking op systemen voor geneeskundige registratie en personeelsinformatie.

Investerings telecommunicatie

De uitgaven, die betrekking hebben op telecommunicatie-apparatuur, zijn te verdelen in:

- investeringen in pocket- en autotelefonie;
- investeringen in telefax- en crypto-apparatuur;
- vervanging telefooncentrales;
- apparatuur ten behoeve van het berichtendistributie systeem (BERDIS).

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999	2000
Pockettelefonie	50	50	50	50	50
Autotelefonie	50	50	50	50	50
Telefax	24	28	328	328	328
Cryptoapparatuur	0	100	200	1 200	200
Telefooncentrales	3 000	2000	0	0	0
BERDIS	1 000	0	0	0	1 000
Totaal	4 124	2 228	628	1 628	1 628

01.19 Overige departementale uitgaven

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen uitgaven ten behoeve van het gehele ministerie van Defensie. Het betreft uitgaven voor:

- voorlichting en exposities;
- schadevergoedingen;
- hulpprogramma's aan Navo-lidstaten, zoals steun aan «developing defence industries»-landen (DDI);

- samenwerkingsprogramma's met de Midden- en Oosteuropese landen waaronder uitgaven voor wapenbeheersing;
- overige uitgaven.

Met ingang van de ontwerpbegroting 1996 is het bovengenoemde deel van de uitgaven uit artikel 01.05 Materiële exploitatie overgeheveld naar dit artikel.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995								
1 ^e suppletore wet 1995								
Overheveling		666	3 700	26 809	26 279	24 995	25 945	
Nieuwe mutaties				2 975	2 971	3 205	3 255	
Stand ontwerp-begroting 1996		666	3 700	29 784	29 250	28 200	29 200	26 800

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	0	666	3 700	29 784	29 250	28 200	29 200	26 800	
1994									0
1995									0
1996		666	2 500	24 984					28 150
1997			1 200	3 800	23 050				28 050
1998				800	4 800	22 400			28 000
1999				200	1 000	5 000	21 800		28 000
2000					400	800	7 400	19 400	28 000
na 2000								7 400	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1 ^e suppletore wet 1995							
Overheveling			25 175	25 079	24 795	24 745	
Nieuwe mutaties			2 975	2 971	3 205	3 255	
Stand ontwerp-begroting 1996	0	0	28 150	28 050	28 000	28 000	28 000

De overheveling van de verplichtingen kan als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- van artikel 01.05	26 809	26 279	24 995	25 945

De overheveling in de uitgavenopbouw kan als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- van artikel 01.05	25 175	25 079	24 795	24 745

Overheveling van artikel 01.05 Materiële exploitatie

In het kader van de samenvoeging van de personele- en materiële exploitatie-artikelen wordt de materiële exploitatie van het ministerie naar dit artikel overgeheveld.

De nieuwe mutaties in de uitgaven- en verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- doelmatigheidsbesparing	- 586	- 586	- 586	- 586
sub-totaal	- 586	- 586	- 586	- 586
overige nieuwe mutaties:				
- voorlichting	537	537	721	721
- samenwerkingsprogramma's	1 524	1 520	1 570	1 620
- overig	1 500	1 500	1 500	1 500
Totaal	2 975	2 971	3 205	3 255

Doelmatigheidsbesparingen

Door beperking van het aantal en het volume van de edities van maandbladen worden de uitgaven voor defensieperiodieken teruggebracht.

Voorlichting

De stijging van de uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van de oplage van de publikaties als gevolg van de verspreiding onder de veteranen.

Samenwerkingsprogramma's

De stijging van de uitgaven is het gevolg van de toegenomen samenwerking met Midden- en Oosteuropese landen.

Overige uitgaven

De stijging van de overige uitgaven is voornamelijk het gevolg van de toegenomen behoefte aan drukwerk ten behoeve van formulieren, reglementen en informatie voor achterblijvers van uitgezonden militairen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1996	1996	1996	econ.	funct.	
– Voorlichting	4 214	3 830	3 830	12.1	02.0	
– Schadevergoedingen	15 500	14 900	14 900	53.0	02.0	
– Samenwerkingsprogramma's	4 500	4 420	4 420	31.1	02.0	
– Overige uitgaven	5 570	5 000	5 000	12.1	02.0	
Totaal	29 784	28 150	28 150			

De meerjarenraming

De onderverdeling naar het volume van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
– Voorlichting	3 830	3 780	3 780	3 780
– Schadevergoedingen	14 900	14 900	14 900	14 900
– Samenwerkingsprogramma's	4 320	4 320	4 320	4 320
– Overige uitgaven	5 000	5 000	5 000	5 000
Totaal	28 050	28 000	28 000	28 000

01.19.01 Voorlichting

De uitgaven voor specifieke voorlichting, films, exposities, Defensie-informatiecentra, voorlichtingsbrochures, Defensie maandbladen en de Defensiekant worden onder deze rubriek verantwoord.

De uitgaven zijn, uitgedrukt in percentages van het totaal, als volgt onderverdeeld:

Voorlichting

specifieke krijgsmacht voorlichting		10%
audiovisuele voorlichting		10%
exposities		10%
uitgaven ten behoeve van het defensievoorlichtingscentrum		5%
defensieperiodieken:		65%
Defensiekrant	(30%)	
Alle Hens	(18%)	
Legerkoerier	(30%)	
Vliegende Hollander	(18%)	
Omslag	(4%)	
Totaal	(100%)	100%

01.19.02 Schadevergoedingen

Onder deze rubriek vallen de uitgaven voor de vergoeding van schade waarbij de krijgsmachtdelen zijn betrokken, waaronder die in verband met oefeningen en vliegtuigongelukken.

Deze uitgaven waarvoor gemiddeld f 14,9 miljoen wordt geraamd zijn als volgt verdeeld:

- schadegevallen samenhangend met de Koninklijke landmacht f 6 miljoen;
- schadegevallen samenhangend met de Koninklijke luchtmacht f 1 miljoen;
- schadegevallen in verband met oefeningen in Duitsland f 6,0 miljoen;
- schadegevallen samenhangend met de Koninklijke marine f 0,7 miljoen;
- uitkeringen volgens de regeling schadevergoeding 1985 f 0,4 miljoen;
- uitgaven die verband houden met gerechtelijke procedures, het inschakelen van de Landsadvocaat en deurwaarders f 0,8 miljoen.

01.19.03 Hulp- en samenwerkingsprogramma's

Voor deze uitgaven wordt gemiddeld f 4,3 miljoen geraamd. Hierin is de bijdrage opgenomen van Defensie in de rentelasten die voortvloeien uit drie door Nederland aan Turkije verstrekte leningen. Deze leningen lopen af in 1999. Daarnaast zijn hier ook de bijdragen geraamd voor de deelname aan het WEU-programma voor satellietwaarneming (Torrejon te Spanje) en de steun aan landen met een ontwikkelende defensie-industrie, te weten Griekenland, Portugal en Turkije. Voorts worden hier de uitgaven geraamd voor de samenwerkings- en de wapenbeheersingsprogramma's met de Navo-lidstaten en de voormalige Midden- en Oosteuropese landen.

01.19.04 Overige uitgaven

Deze uitgaven, waarvoor gemiddeld f 5 miljoen wordt geraamd, hebben betrekking op de uitgaven voor drukwerk ten behoeve van het Ministerie van Defensie, waaronder reglementen, voorschriften en formulieren.

02. Beleidsterrein Pensioenen, wachtgelden en uitkeringen

02.01 Wachtgelden burgerpersoneel en inactiviteitswedden militair personeel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitgaven op dit artikel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor de burgerambtenaren van Defensie, waaronder het Wachtgeldbesluit burgerlijke ambtenaren Defensie, het Uitkeringsbesluit burgerlijke ambtenaren Defensie en de Regeling Uitkering wegens Functioneel Leeftijdsontslag burgerlijke ambtenaren Defensie.

Daarnaast worden sinds 1994 de wachtgelden voor militair personeel op dit artikel verantwoord. Naast regulier wachtgeld voor militair personeel, worden ook de uitgaven voor wachtgelden en uitstroombevorderende maatregelen voortvloeiend uit het Sociaal Beleidskader (SBK) op dit artikel verantwoord.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		125 316	123 402	143 573	174 522	205 444	
1 ^e suppletore wet 1995		57	60	60	60	60	
Nieuwe mutaties		46 346	45 604	28 518	5 293	- 31 386	
Stand ontwerp-begroting 1996	144 755	171 719	169 066	172 151	179 875	174 118	162 098

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Wachtgelden Kerndepartement	- 4 273	- 5 177	- 4 929	- 6 417
Wachtgelden Groep Def. Ondersteuning	3 801	903	-	802
Wachtgelden Koninklijke landmacht	38 829	28 772	11 338	- 21 846
Wachtgelden Koninklijke marine	588	- 995	- 1 934	- 1 787
Wachtgelden Koninklijke luchtmacht	5 694	3 625	- 864	- 4 212
Wachtgelden Koninklijke marechaussee	200	500	600	800
Loonbijstelling 1995	765	890	1 082	1 274
Totaal	45 604	28 518	5 293	- 31 386

De mutaties, die ten grondslag liggen aan de in de wet opgenomen bedragen, zijn het gevolg van de door de beleidsterreinen geactualiseerde in- en uitstroombetragingen van het burger- en militair personeel, dat naar verwachting van de diverse wachtgeldregelingen gebruik zal maken. Door toevoeging van de loonbijstelling 1995 is dit artikel op het begrote loonpeil 1995 gebracht.

In gezamenlijk overleg tussen de beleidsterreinen is een uniforme ramingsystematiek vastgelegd voor de wachtgelden voor het burger- en militair personeel.

De geraamde uitgaven voor wachtgelden in verband met het Sociaal Beleidskader (SBK) worden beïnvloed door de nog in uitvoering zijnde reorganisaties en (personeels-)reducties. Verdere bijstellingen van de geraamde uitgaven zijn dan ook niet uit te sluiten.

Het beleid blijft er op gericht de instroom in de wachtgeld-regelingen zoveel mogelijk te beperken, vooral door het gebruik van de SBK-instrumenten gericht op de tewerkstelling van overtollig defensiepersoneel, zowel binnen als buiten de (rijks)overheid.

De beschikbare budgetten voor 1996 zijn als volgt vastgesteld:

Wachtgelden SBK/UBMO burgerpersoneel

(bedragen x f 1 miljoen)	1996	1997	1998	1999	2000
Kerndepartement	3,0	3,8	5,2	5,5	4,8
Groep Defensie Ondersteuning	10,3	6,3	4,5	4,2	3,0
Koninklijke marine	11,3	12,4	13,6	14,8	16,2
Koninklijke landmacht	25,0	26,4	27,4	29,4	31,9
Koninklijke luchtmacht	6,4	5,9	5,4	4,7	3,8
Totaal	56,0	54,8	56,1	58,6	59,7

Overige wachtgelden burgerpersoneel

(bedragen x f 1 miljoen)	1996	1997	1998	1999	2000
Kerndepartement	3,8	4,4	4,0	3,0	2,4
Groep Defensie Ondersteuning	2,0	1,5	1,2	0,9	0,8
Koninklijke marine	6,0	5,7	5,0	4,6	4,6
Koninklijke landmacht	10,5	10,3	10,0	9,6	9,3
Koninklijke luchtmacht	2,3	1,7	1,7	1,5	1,3
Koninklijke marechaussee	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal	24,7	23,7	22,0	19,7	18,5

Wachtgelden SBK/UBMO militair personeel

(bedragen x f 1 miljoen)	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	1,2	1,1	1,1	1,0	0,6
Koninklijke landmacht	40,7	41,2	43,4	37,9	26,6
Koninklijke luchtmacht	7,9	10,7	10,3	8,1	5,7
Totaal	49,8	53,0	54,8	47,0	32,9

Werkloosheidsbesluit beroepsmilitairen bepaalde tijd (BBT)

(bedragen x f 1 miljoen)	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	10,7	8,4	8,4	8,5	8,7
Koninklijke landmacht	16,9	21,1	27,5	30,2	31,2
Koninklijke luchtmacht	5,6	5,7	5,7	5,7	5,7
Koninklijke marechaussee	0,9	1,2	1,2	1,3	1,4
Totaal	34,1	36,4	42,8	45,7	47,0

Overige wachtgelden militair personeel

(bedragen x f 1 miljoen)	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	1,3	1,0	0,7	0,4	0,3
Koninklijke landmacht	2,3	2,5	2,6	1,7	2,8
Koninklijke luchtmacht	0,7	0,6	0,6	0,5	0,4
Koninklijke marechaussee	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5
Totaal	4,5	4,3	4,2	3,0	4,0

Aan de bovengenoemde regelingen zijn de volgende aantallen burger- en militair personeel gerelateerd. Deze aantallen vormen het geraamde aantal per ultimo december van het betreffende jaar (inclusief het resultaat van in- en uitstroom in dat jaar):

Aantallen burgerpersoneel met wachtgeld SBK/UBMO

	1996	1997	1998	1999	2000
Kerndepartement	79	98	140	119	106
Groep Defensie Ondersteuning	232	147	99	112	69
Koninklijke marine	290	319	346	374	413
Koninklijke landmacht	523	533	562	628	651
Koninklijke luchtmacht	156	145	132	116	96
Totaal	1 280	1 242	1 279	1 349	1 335

Aantallen burgerpersoneel met overige wachtgelden

	1996	1997	1998	1999	2000
Kerndepartement	98	106	80	51	50
Groep Defensie Ondersteuning	42	31	25	20	18
Koninklijke marine	167	140	117	104	111
Koninklijke landmacht	354	344	332	320	310
Koninklijke luchtmacht	65	49	47	40	35
Koninklijke marechaussee	6	5	4	4	4
Totaal	732	675	605	539	528

Aantallen militair personeel met wachtgeld SBK/UBMO

	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	24	23	22	22	2
Koninklijke landmacht	744	862	951	711	526
Koninklijke luchtmacht	179	224	186	150	115
Totaal	947	1 109	1 159	883	643

Aantallen met betrekking tot werkloosheidsbesluit beroepsmilitairen bepaalde tijd

	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	365	383	371	385	390
Koninklijke landmacht	751	1 143	1 330	1 393	1 410
Koninklijke luchtmacht	260	260	260	261	261
Koninklijke marechaussee	68	84	96	132	174
Totaal	1 444	1 870	2 057	2 171	2 235

Aantallen militair personeel met overige wachtgelden

	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	35	26	15	9	9
Koninklijke landmacht	93	98	103	108	113
Koninklijke luchtmacht	13	12	10	9	7
Koninklijke marechaussee	17	19	22	26	29
Totaal	158	155	150	152	158

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Wachtgelden burgerpersoneel en periodieke uitkeringen ingevolge de Algemene Burgerlijke Pensioenwet	68 067	73 154	80 654	11.3	02.0
Wachtgelden militair personeel	76 688	98 565	88 412	11.3	02.0
Totaal	144 755	171 719	169 066		

Volume- en prestatiegegevens

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volumina					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Wachtgelden burgerpersoneel (aantal burgers)	73 154 (1 780)	80 654 (2 012)	78 497 (1 917)	78 103 (1 884)	78 435 (1 888)	78 162 (1 863)
Wachtgelden militair personeel (aantal militairen)	98 565 (2 238)	88 412 (2 549)	93 654 (3 134)	101 772 (3 366)	95 683 (3 206)	83 936 (3 036)
Totaal	171 719	169 066	172 151	179 875	174 118	162 098

02.02 Militaire pensioenen en uitkeringen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De pensioenvoorziening en uitkeringen voor militair personeel zijn grotendeels in eigen beheer bij Defensie. Dit betreft met name de diensttijdpensioenen en de uitkeringen in verband met de Uitkeringswet gewezen militairen (UKW). Voor pensioenen ten behoeve van weduwen en wezen van militair personeel is het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds uitvoeringsorgaan, met uitzondering van de nabestaandenpensioenen, die verband houden met overlijden als gevolg van een dienstongeval.

De leeftijdsopbouw van het bestand gewezen militair personeel is niet altijd evenwichtig. Deze onevenwichtigheden werken door in de uitgaven voor pensioenen en uitkeringen.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag, dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 564 333	1 567 111	1 575 511	1 575 011	1 571 741	
1 ^e suppletore wet 1995		37 846	24 269	24 269	24 255	24 255	
Nieuwe mutaties		- 11 463	- 12 645	- 212	4 724	7 505	
Stand ontwerp-begroting 1996	1 543 281	1 590 716	1 578 735	1 599 568	1 603 990	1 603 501	1 630 271

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Loonbijstelling 1995	10 057	10 109	10 106	10 086
Militaire nabestaandenpensioenen	- 6 385	- 7 635	- 8 826	- 9 962
Overhevelingstoelage	- 175	- 201	- 226	- 249
Waarvan wordt terugontvangen:				
- wegens verhaal e.d. 1)	2 629	3 640	4 605	5 526
Militaire diensttijdpensoenen	13 152	14 113	29 807	44 596
Overhevelingstoelage	- 403	- 395	- 386	- 379
Waarvan wordt terugontvangen:				
- wegens verhaal e.d. 2)	- 11 204	- 9 529	- 13 762	- 17 709
Militaire invaliditeitspensioenen	- 7 830	- 9 746	- 12 271	- 14 211
Overhevelingstoelage	324	458	589	724
Waarvan wordt terugontvangen:				
- wegens verhaal e.d. 2)	- 5 485	- 5 284	- 5 059	- 4 526
Uitkeringswet gewezen militairen	- 15 505	- 4 654	- 12 359	- 19 646
Overhevelingstoelage	5 357	3 983	3 024	2 799
Waarvan wordt terugontvangen:				
- wegens verhaal e.d. 3)	9 332	9 372	9 554	9 656
Sociale zorg	11	11	11	- 89
Gratificaties	- 1 104	- 1 160	- 1 208	- 1 255
Waarvan wordt terugontvangen:				
- wegens verhaal e.d. 1)	520	542	561	580
Overige uitkeringen (overlijden)	564	564	564	564
Reserve-overdracht	- 4 000	- 2 000	2 000	3 000
waarvan terug te ontvangen wegens:				
Veteranenbeleid	- 2 500	- 2 400	- 2 000	- 2 000
Totaal	- 12 645	- 212	4 724	7 505

De mutaties die ten grondslag liggen aan de in de wet opgenomen bedragen zijn gebaseerd op de realisatiegegevens tot en met half 1995 en de door de beleidsterreinen geprognoseerde instroomgegevens.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Militaire nabestaandenpensioenen	95 559	93 313	92 015	11.3	02.4
Overhevelingstoelage	1 672	1 652	1 625	11.3	02.4
Waarvan wordt terugontvangen: – wegens verhaal e.d. ¹⁾	– 33 519	– 32 526	– 31 471	11.3	02.4
Militaire diensttijdpensoenen	781 173	809 642	827 309	11.3	02.4
Overhevelingstoelage	579	589	597	11.3	02.4
Waarvan wordt terugontvangen: – wegens verhaal e.d. ²⁾	– 256 234	– 264 305	– 268 704	11.3	02.4
Militaire invaliditeitspensioenen	261 605	263 268	263 570	11.3	02.4
Overhevelingstoelage	12 783	13 271	13 424	11.3	02.4
Waarvan wordt terugontvangen: – wegens verhaal e.d. ²⁾	– 55 466	– 57 878	– 57 685	11.3	02.4
Uitkeringswet gewezen militairen	662 967	657 593	635 294	11.3	02.0
Overhevelingstoelage	65 428	64 794	62 957	11.3	02.0
Waarvan wordt terugontvangen: – wegens verhaal e.d. ³⁾	– 27 696	– 13 471	– 13 187	11.3	02.0
Sociale zorg	19 511	19 511	19 511	11.3	02.0
Gratificaties	1 619	1 259	1 196	11.3	02.0
Waarvan wordt terugontvangen: – wegens verhaal e.d. ¹⁾	– 512	– 404	– 380	11.3	02.0
Overige uitkeringen (overlijden)	4 873	5 573	5 564	11.3	02.0
Reserve-overdracht	1 952	15 000	17 000	11.3	02.0
waarvan terug te ontvangen wegens: Reserve-overname	– 169	–	–	11.3	02.0
Veteranenbeleid	7 156	13 835	10 100	11.3	02.0
Totaal	1 543 281	1 590 716	1 578 735		

1) betreft inbouw AOW/AWW

2) betreft inbouw AOW, anticumulatie, inhouding in verband met Arbeidsongeschiktheidsuitkering

3) betreft pensioenbijdrageverhaal en anticumulatie

De meerjarenramingen

De onderverdeling van het volume van de uitgaven (x f 1000)

Artikelonderdeel	Volume van de uitgaven			
	1997	1998	1999	2000
Militaire nabestaandenpensioenen	61 904	61 653	61 415	61 182
Militaire diensttijdpensoenen	570 186	582 548	593 919	608 961
Militaire invaliditeitspensioenen	219 728	219 559	218 387	217 177
Uitkeringswet gewezen militairen	692 793	683 302	672 880	686 080
Sociale zorg	19 511	19 511	19 511	19 511
Gratificaties	782	753	725	696
Overige uitkeringen (overlijden)	5 564	5 564	5 564	5 564
Reserve-overdracht	19 000	21 000	21 000	21 000
Veteranenbeleid	10 100	10 100	10 100	10 100
Totaal	1 599 568	1 603 990	1 603 501	1 630 271

Militaire nabestaandenpensioenen

De militaire weduwen- en wezenpensioenen komen ten laste van dit artikelonderdeel, indien het overlijden van de actieve c.q. post-actieve militair is toe te schrijven aan de gevolgen van de uitoefening van de militaire dienst. De uitgaven voor de overige militaire weduwen- en wezenpensioenen komen ten laste van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP), dat voor de uitvoering daarvan zorgdraagt. Er is rekening gehouden met een gemiddeld bestand van 4321 personen.

Militaire diensttijdpensioenen

De trendmatige stijging van de uitgaven is een gevolg van de toename van het aantal voormalige beroepsmilitairen, dat de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt en van een verhoging van het gemiddelde rangsniveau.

De hiermee verband houdende mutatie in het gemiddeld bestand is:

	1996	1997	1998	1999	2000
Aantal personen	+ 955	+ 776	+ 806	+ 765	+ 799
Gemiddeld bestand	23 198	23 974	24 780	25 545	26 344

Militaire invaliditeitspensioenen

In de meerjarenraming is ervan uitgegaan dat de effecten van enerzijds het opschorten van de opkomstplicht en anderzijds het toenemend aantal vredesoperaties elkaar redelijk in evenwicht zullen houden.

	1996	1997	1998	1999	2000
Aantal personen	+ 68	+ 32	- 5	- 41	- 65
Gemiddeld bestand	17 806	17 838	17 833	17 792	17 727

Uitkeringswet gewezen militairen

De uitgaven in het kader van de Uitkeringswet gewezen militairen zullen per saldo tot 2000 dalen ten gevolge van een afname van het aantal nieuwe uitkeringsgerechtigden, alsmede door een dalend bestand ten gevolge van de uitstroom naar de diensttijdpensioenen.

De verwachting is gebaseerd op het volgende aantal gerechtigden:

	1996	1997	1998	1999	2000
Aantal personen	- 461	- 298	- 411	- 246	- 146
Gemiddeld bestand	10 279	9 981	9 570	9 324	9 178

Sociale zorg

Hieronder vallen materiële voorzieningen in het kader van sociale zorg aan postactieve militairen, alsmede de uitvoering van de regeling gezondheidszorg.

Gratificaties

De geraamde uitgaven hebben betrekking op periodieke uitkeringen, die op grond van billijkheid zijn toegekend.

Overige uitkeringen

Deze uitgaven hebben betrekking op uitkeringen bij overlijden, alsmede risico-uitkeringen aan de nabestaanden van vliegend personeel.

Reserve-overdracht

Sedert 1 december 1987 biedt de Algemene Militaire Pensioenwet de mogelijkheid bij dienstverlating de financiële gevolgen van pensioenbreuk te voorkomen. Dit komt er op neer, dat de actuariële tegenwaarde van het bij Defensie opgebouwde recht op ouderdoms- en weduwenpensioen wordt overgedragen aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever. Sedert 8 juli 1994 is sprake van een wettelijk recht op reserve-overdracht. In de begroting is ervan uitgegaan dat in belangrijke mate van dit recht gebruik wordt gemaakt. In het kader van de privatisering van het ABP en het Spoorwegpensioenfonds gaat het sedert 1994 ook om waarde-overdracht bij overgang naar een burgerfunctie binnen de overheid. Rekening is gehouden met de toename van het aantal beroepsmilitairen bepaalde tijd en de stimulering van de uitstroom in het kader van de herstructurering van de krijgsmacht.

Veteranenbeleid

Door het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt ten laste van de Defensiebegroting een éénmalige financiële tegemoetkoming verstrekt aan Indische dienstplichtigen. Verder kunnen veteranen in aanmerking komen voor een veteranenpas, waarmee men onder andere recht heeft op een aantal reis-faciliteiten, die ten laste van Defensie komen. In de begroting is tevens opgenomen de in voorbereiding zijnde structurele ondersteuning aan de voor de immateriële hulpverlening ingestelde «Stichting Dienstverlening Veteranen». De subsidies aan de «Bond voor Nederlandse Militaire Oorlogs- en diensslachtoffers (BNMO)» en de «Stichting Veteranen Platform» zijn opgenomen onder artikel 01.04 Subsidies en bijdragen.

03. Beleidsterrein Koninklijke marine

03.01 Burgerpersoneel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen onregelmatige diensten, overige toelagen, tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van de Koninklijke marine.

In overeenstemming met het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		328 189	324 323	315 469	306 869	298 152	
1 ^e suppletore wet 1995		12 837	12 250	13 456	14 449	15 373	
Nieuwe mutaties		3 489	6 902	6 886	6 530	7 500	
Stand ontwerp-begroting 1996	346 990	344 515	343 475	335 811	327 848	321 025	314 143

De uitgaven voor het jaar 2000 zijn geraamd met behulp van de middensommen uit de «Integrale Personeelsbegroting» en de aantallen uit de Prioriteitennota (bijgesteld voor herschikkingen tussen beleids-terreinen). De ramingen berusten op het salarispeil van 1995, inclusief de gevolgen van de wet Financiële Voorzieningen Privatisering ABP (wet FVP/ABP). Per 1 januari is het bruto-netto traject van het Defensiepersoneel (exclusief de dienstplichtigen) op marktconforme wijze aangepast. In plaats van de premie-afdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage, zijn er separate premies gekomen voor:

- het ouderdoms- en nabestaandenpensioen;
- de VUT;
- het wettelijk en bovenwettelijk invaliditeitspensioen;
- pseudo-premies voor WAO, WW en Ziektewet.

De introductie van de onder de eerste drie gedachtenstreepjes genoemde premies hangt samen met de privatisering van het ABP per 1 januari 1996. Deze premies leiden tot extra, niet gecompenseerde werkgeverslasten. Met de pseudo-premies wordt vooruitgelopen op een andere belangrijke operatie, namelijk het onder de werknemersverzekeringen brengen van het overheidspersoneel. De gewijzigde systematiek resulteert in hogere afdrachten aan het ABP-nieuwe stijl, het Fonds Arbeidsongeschiktheidsverzekering Overheidspersoneel (FAOP) en het VUT-fonds, die slechts deels worden gecompenseerd door hogere inhoudingen van sociale werknemerspremies. Dit leidt derhalve per saldo tot hogere lasten voor de werkgever.

In de begrote bedragen is voorts rekening gehouden met de structurele doorwerking van incidentele loonstijgingen en personele overhevelingen.

De personele reductie, waarvan het tijdschema is vastgelegd in de Prioriteitennota (Kamerstuk 22 975, nrs. 1 en 2) wordt gerealiseerd door instroombeperking en uitstroombevordering. Om te kunnen anticiperen op de reducties in het kader van de Novemberbrief, is vanaf december 1994 een externe vacaturevullingsstop afgekondigd. Teneinde een goede sturing mogelijk te maken worden jaarlijks personeelplafonds per ressort vastgesteld.

De reductie in aantallen functies geschiedt aan de hand van herstructurerings- en reorganisatieplannen. Om gedwongen ontslagen te voorkomen, wordt veel aandacht besteed aan herplaatsing, omscholing en externe plaatsing, waarbij de kwalitatieve behoefte op grond van de nieuwe organisatie richtinggevend is.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1995	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:					
Geestelijke verzorging		- 69	- 69	- 69	- 69
Organisatie- en informatie-adviezen					- 134
Subtotaal		- 69	- 69	- 69	- 203
Overige mutaties:					
Mutaties in de aantallen		- 1 630	- 68	1 155	2 445
32-uursbanen		- 2 900	- 4 300	- 5 700	- 5 700
Incidentele loonontwikkeling 1996		3 247	3 177	3 104	3 029
SNIP-ramingen	3 108	4 788	4 680	4 572	4 461
Vut-60-gelden	381	221	221	223	223
Kustwachtcentrum		3 245	3 245	3 245	3 245
Totaal	3 489	6 902	6 886	6 530	7 500

De nieuwe mutaties kunnen als volgt worden toegelicht:

Geestelijke verzorging

De maatregelen betreffen onder andere een reductie van het aantal geestelijke verzorgers. Tevens zal de structuur van de geestelijke verzorging worden gewijzigd.

Organisatie- en informatie-adviezen

Een versoering van deze werkzaamheden zal leiden tot een reductie van het functiebestand.

Mutaties in aantallen burgerpersoneel

De begrotingssterkte burgerpersoneel is bijgesteld. Het feit dat geld wordt bespaard doordat bepaalde werkzaamheden niet langer worden uitbesteed, speelt daarbij een belangrijke rol. Het gaat om het systeem-beheer van het geautomatiseerde personeelssysteem, alsmede om de integratie van de bedrijfsartsen voor burgerpersoneel in de militaire geneeskundige dienst. Bovendien zijn enkele verschuivingen tussen militaire en burgerfuncties verwerkt.

32-uursbanen

In de raming is rekening gehouden met de rijksbrede taakstelling te komen tot zogenaamde 32-uurs banen.

Incidentele loonontwikkeling 1996

Via de systematiek van de integrale personeelsbegroting is voor 1996 berekend dat sprake is van een incidentele loonontwikkeling van 0,98 %.

SNIP-ramingen

De uitgaven voor het actief regulier personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP) op loonpeil 1995. De uitkomst is aangepast voor de categorieën personeel die niet in het SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

Vut-60-gelden

In 1991 is het overgrote deel van de Vut-60 middelen door het ministerie van Binnenlandse Zaken herverdeeld over de acht overheidssectoren. In 1994 heeft structurele toedeling aan de sectoren plaatsgevonden van gelden die, in verband met loonbijstellingen, nog resteerden op het desbetreffende artikel van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Kustwachtcentrum

Als gevolg van de overgang van het Kustwachtcentrum naar de Koninklijke marine stijgt de begrotingssterkte burgerpersoneel met 42 voltijdseenheden (v.t.e.'n). De bijbehorende budgetten zijn van de begrotingen van de ministeries van Verkeer en Waterstaat, van Justitie en van Financiën aan het budget van de Koninklijke marine toegevoegd.

Personele sterkte 1996

Voor burgerpersoneel is de begrotingssterkte voor 1996 als volgt te specificeren:

begrotingssterkte 1995	5 033
aanpassing BDOS-personeel	+ 10
inbesteding personeelsinformatiesysteem KM	+ 5
inbesteding bedrijfsgezondheidszorg	+ 6
overhevelingen per saldo	0
overheveling kustwachtcentrum	+ 42
omzetten burger- in militaire functies	- 35
daling begrotingssterkte	- 67
begrotingssterkte 1996 *	4 994

* exclusief 24 uitzendkrachten, inclusief 76 formatieplaatsen Antilliaans en Arubaans personeel

Voor een specificatie van de personele sterkte na 1996 wordt verwezen naar het personeelsoverzicht.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	257 303	270 128	268 279	11.1	02.3
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	9 233	9 339	9 213	11.1	02.3
Overige toelagen	9 650	8 117	8 064	11.1	02.3
Sociale lasten	64 363	51 392	52 646	11.2	02.3
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	6 441	5 539	5 273	12.1	02.3
Totaal	346 990	344 515	343 475		
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	67 207	68 288	68 778		

Volume- en prestatiegegevens

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	5 033	4 976	4 842	4 709	4 575	
Doelmatigheidsbesparingen:						
- geestelijke verzorging		- 1	- 1	- 1	- 1	
- organisatie- en informatie-adviezen		- 1				
- instroom BDOS		1	1	-	1	
Totaal doelmatigheidsbesparingen		0	0	- 1	- 1	
Overige mutaties:						
- MID naar CO	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	
- ondersteuning DEFAT Parijs	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	
- omzetting mil./burger	+ 13	- 35	- 16	+ 2	+ 21	
- investering personeelsinformatie-systeem KM	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5	
- investering bedrijfsgezondheidszorg	+ 3	+ 6	+ 10	+ 10	+ 10	
- kustwachtcentrum		+ 42	+ 42	+ 42	+ 42	
Totale overige mutaties	+ 21	+ 18	+ 41	+ 59	+ 78	
Begrotingssterkte 1996	5 054	4 994	4 883	4 767	4 652	4 536
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	68 288	68 778	68 771	68 774	69 008	69 256

03.02 Militair Personeel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en uitkeringen, alsmede de sociale lasten voor het vrijwillig dienend en het dienstplichtig militair personeel van de Koninklijke marine. Tevens worden de uitgaven voor inhuur van uitzendkrachten op militaire formatieplaatsen ten laste van dit artikel verantwoord.

In overeenstemming met het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		887 072	880 787	870 533	856 153	846 317	
1 ^e suppletore wet 1995		60 894	52 571	44 675	42 390	36 709	
Nieuwe mutaties		1 222	9 055	8 268	6 950	4 035	
Stand ontwerp-begroting 1996	891 350	949 188	942 413	923 476	905 493	887 061	868 022

Net als bij het burgerpersoneel zijn de uitgaven voor het jaar 2000 geraamd met behulp van de middensommen uit de «Integrale Personeelsbegroting» en de aantallen uit de Prioriteitennota (bijgesteld voor herschikkingen tussen beleidsterreinen). De ramingen berusten op het salarispeil van 1995, inclusief de gevolgen van de wet Financiële Voorzieningen Privatisering ABP (wet FVP/ABP) (zie ook artikel 03.01 Burgerpersoneel).

Voor de militairen is -met uitzondering van de nabestaandenpensioenen- geen premieafdracht aan de orde. De inhoudingen bij de werknemer zijn naar analogie aan het burgerpersoneel doorvertaald.

Het nieuwe stelsel van ziektekosten militairen komt er in het kort op neer dat de militair voortaan premie betaalt voor een ziektekostenverzekering. De werkgever betaalt een werkgeversbijdrage in de premie voor de ziektekostenverzekering (analoog aan de marktsector). Over de werkgeversbijdrage betaalt de militair belasting. Tegelijk met de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel is een vaste vergoeding voor extra beslaglegging ingevoerd. De invoering van het nieuwe stelsel en de invoering van de vaste vergoeding voor extra beslaglegging heeft budgetneutraal plaatsgevonden door de volgende mutaties.

Tegenover de nieuwe uitgaven werkgeversbijdrage in de premie en de vaste vergoeding voor extra beslaglegging staat het wegvallen van de volgende uitgaven: AWBZ-compensatie, MOOZ/WTZ-compensatie bij een inkomen boven de ziekenfondsgrens, tegemoetkoming ziektekosten, vergoeding aanvullende verzekering gezinsleden en de lump-sum afdracht aan het ministerie van Financiën in verband met de fiscalisering van de vrije geneeskundige verzorging.

De incidentele looncomponent heeft betrekking op de verwachte stijging (normale periodieken) van het gemiddelde bruto-salaris, welke niet het gevolg is van algemene salarismaatregelen.

De personele reductie, waarvan het tijdschema is vastgelegd in de Prioriteitennota (Kamerstuk 22 975, nrs. 1 en 2) wordt gerealiseerd door jaarlijks de wervingsbehoefte te koppelen aan de begrotingssterkte. De reductie in aantallen functies geschiedt aan de hand van de wijzigende samenstelling van de vloot en herstructurerings- en reorganisatieplannen.

Om gedwongen ontslagen te voorkomen, wordt veel aandacht besteed aan herplaatsing, omscholing en externe plaatsing. De kwalitatieve behoefte op grond van de nieuwe organisatie is bepalend voor de wervingsbehoefte en richtinggevend voor de herplaatsings- en omscholingsactiviteiten.

De mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1995	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:					
Opleidingen		- 6 965	- 7 167	- 7 580	- 7 923
Militaire inlichtingen en veiligheid			- 420	- 945	- 1 365
Geestelijke verzorging		- 603	- 603	- 603	- 603
Militaire muziek		- 470	- 470	- 470	- 470
Juridische taken		- 43	- 43	- 43	- 43
Sociaal beleidskader		510	920	905	905
Subtotaal		- 7 571	- 7 783	- 8 736	- 9 499
Incidentele loonontwikkeling 1996					
Mutaties in de aantallen		6 157	6 056	5 938	5 819
SNIP-ramingen	- 2 319	1 962	897	- 112	- 1 177
Aanvullende loonbijstelling	3 541	5 073	5 664	6 426	5 458
Totaal	1 222	3 541	3 434	3 434	3 434
Totaal	1 222	9 055	8 268	6 950	4 035

De nieuwe mutaties kunnen als volgt worden toegelicht:

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof.

Militaire inlichtingen en veiligheid

De maatregelen betreffen herstructurering en reductie van de dienst door middel van integratie en concentratie van verwante activiteiten.

Geestelijke verzorging

De maatregelen betreffen onder andere een reductie van het aantal geestelijke verzorgers. Tevens zal de structuur van de geestelijke verzorging worden gewijzigd.

Militaire muziek

Besloten is tot een reductie van de bestaande formatie.

Juridische taken

Door de herstructurering van het werkveld juridische taken kan een geringe besparing worden gerealiseerd.

Sociaal beleidskader

Als uitvloeisel van de personele inkrimping waartoe de doelmatigheidsbesparingen leiden, stijgen de uitgaven voor het sociaal beleidskader. De extra uitgaven betreffen op dit artikel voornamelijk plaatsingen van militair personeel boven de organieke sterkte.

Incidentele loonontwikkeling 1996

In de ramingen is rekening gehouden met een incidentele loonontwikkeling 1996 van gemiddeld +0,8 %.

Mutaties in de aantallen militair personeel

De begrotingssterkte militair personeel is bijgesteld als gevolg van verschuivingen tussen militaire- en burgerfuncties.

Daarnaast is de sterkte vrijwillig dienend militair personeel opgehoogd doordat dienstplichtige reserveofficieren door militair beroepspersoneel worden vervangen.

SNIP-ramingen

De uitgaven voor het actief regulier personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën personeel die niet in het SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

Aanvullende loonbijstelling

Bij Kaderbrief 1996 is besloten tot compensatie van de extra lasten ten gevolge van een neerwaartse bijstelling van de ontvangsten aan pseudo-premies. Tevens wordt in 1995 extra loonbijstelling uitgekeerd voor het RBB-kindsdeel.

Personele sterkte 1996

Voor militair personeel is de begrotingssterkte voor 1996 als volgt te specificeren:

	vrijwillig dienend personeel	dienstplichtig personeel
begrotingssterkte 1995	13 823	620
reductie sterkte	- 297	
omzetten burger- in militaire functies	+ 35	
doelmatigheidsopbrengsten	- 74	
aanpassing BDOS	- 10	
aanpassing BVLOM	- 43	
opschorten opkomstplicht	+ 524	- 535
SAJO personeel	+ 45	
overheveling tussen beleidsterreinen	- 17	
begrotingssterkte 1996	13 986	85

Voor een specificatie van de personele sterkte na 1996 wordt verwezen naar het personeelsoverzicht en de volume- en prestatiegegevens.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

Vrijwillig dienend personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	663 360	754 779	761 964	11.1	02.3
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	67 675	70 990	75 000	11.1	02.3
Overige toelagen	62 710	55 498	54 703	11.1	02.3
Sociale lasten	70 341	52 603	48 001	11.2	02.3
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	554	696	604	12.1	02.3
Totaal	864 640	934 566	940 272		
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	64 796	67 196	67 230		

Dienstplichtig personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	22 299	12 465	1 810	11.1	02.3
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	535	300	60	11.1	02.3
Overige toelagen	144	10	0	11.1	02.3
Sociale lasten	3 732	1 847	271	11.2	02.3
Totaal	26 710	14 622	2 141		
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	27 144	23 583	25 188		

Totaaloverzicht militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	685 659	767 244	763 774	11.1	02.3
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	68 210	71 290	75 060	11.1	02.3
Overige toelagen	62 854	55 508	54 703	11.1	02.3
Sociale lasten	74 073	54 450	48 272	11.2	02.3
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	554	696	604	12.1	02.3
Totaal	891 350	949 188	942 413		

Volume- en prestatiegegevens

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	14 443	14 082	13 785	13 514	13 263	
Doelmatigheidsbesparingen:						
- opleidingen		- 73	- 75	- 79	- 88	
- geestelijke verzorging		- 5	- 9	- 9	- 9	
- militaire inlichtingen en veiligheid			- 4	- 13	- 22	
- militaire muziek		- 5	- 10	- 10	- 10	
- juridische zaken		- 1	- 1	- 1	- 1	
- instroom BDOS		+ 10	+ 14	+ 12	+ 15	
Totaal doelmatigheidsbesparingen		- 74	- 85	- 100	- 115	
Overige mutaties:						
- MID naar CO	- 17	- 17	- 17	- 17	- 17	
- omzetting militair/burger	- 13	+ 35	+ 16	- 2	- 21	
- overheveling SAJO	+ 115	+ 45				
Totaal overige mutaties	+ 85	+ 63	- 1	- 19	- 38	
Begrotingssterkte 1996	14 528	14 071	13 699	13 395	13 110	12 826
Waarvan BOT	9 179	9 220	9 094	8 949	8 866	8 749
Waarvan BBT	4 729	4 766	4 605	4 446	4 244	4 077
Waarvan DPL	620	85				
Gemiddeld salaris (x f 1,-)						
- VDMP	67 196	67 230	67 412	67 599	67 663	67 677
- DPL	23 583	25 188				

03.03 Overige personele exploitatie*De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Ten laste van dit artikel komen de personele uitgaven anders dan salarissen. De ramingen hebben betrekking op burger-, vrijwillig dienend en dienstplichtig militair personeel.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			173 188	172 594	172 672	171 468	171 096	
1 ^e suppletore wet 1995			- 15 809	- 17 426	- 14 986	- 15 125	- 15 218	
Nieuwe mutaties			309	- 2 787	- 3 340	- 4 247	- 4 438	
Stand ontwerp-begroting 1996	17 058	199 164	157 688	152 381	154 346	152 096	151 440	152 304

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	17 058	199 164	157 688	152 381	154 346	152 096	151 440	152 304	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	7 558	184 959							192 517
1995	6 900	12 405	145 821						165 126
1996	2 600	1 100	11 867	139 214					154 781
1997		600		13 167	140 579				154 346
1998		100			13 767	138 229			152 096
1999						13 867	137 573		151 440
2000							13 867	138 437	152 304
na 2000								13 867	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			180 626	174 994	172 672	171 468	171 096	
1 ^e suppletore wet 1995			- 15 809	- 17 426	- 14 986	- 15 125	- 15 218	
Nieuwe mutaties			309	- 2 787	- 3 340	- 4 247	- 4 438	
Stand ontwerp-begroting 1996		192 517	165 126	154 781	154 346	152 096	151 440	152 304

De ramingen zijn in salarisspeil 1995 en in prijspeil 1995. De ramingen voor 2000 worden verkregen door de extrapolatie van de verwachte

realisatie in 1999, rekening houdend met de personeelsaantallen uit de Prioriteitennota en de mutaties in het vaar- en onderhoudsplan ten opzichte van het jaar 1999.

De mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1995	1996	1997	1998	1999
conform uitgaven mutaties	309	- 2 787	- 3 340	- 4 247	- 4 438
Totaal	309	- 2 787	- 3 340	- 4 247	- 4 438

De verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna opgenomen mutaties in de uitgaven.

De mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1995	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:					
Opleidingen		- 937	- 1 511	- 1 551	- 1 663
Voeding		- 400	- 400	- 1 200	- 1 200
Militaire inlichtingen en veiligheid			- 64	- 144	- 208
Geestelijke verzorging		- 80	- 80	- 80	- 80
Militaire muziek		- 80	- 80	- 80	- 80
Juridische taken		- 8	- 8	- 8	- 8
Organisatie- en informatie-adviezen					- 12
Sociaal beleidskader		90	180	195	195
Subtotaal doelmatigheidsbesparingen		- 1 415	- 1 963	- 2 868	- 3 056
Kleding en uitrusting	309	- 697	- 702	- 704	- 707
Kustwachtcentrum		175	175	175	175
Overige bijstellingen per saldo		- 850	- 850	- 850	- 850
Totaal	309	- 2 787	- 3 340	- 4 247	- 4 438

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof en een vermindering van externe opleidingen.

Voeding

Door budgetteringsmaatregelen zal de gratis verstrekking van voeding worden teruggedrongen, wat tot een aanzienlijke bezuiniging zal leiden.

Militaire inlichtingen en veiligheid

De maatregelen betreffen herstructureringen en reductie van de dienst door integratie en concentratie van verwante activiteiten. Als gevolg van deze maatregel zal een aantal functies worden gereduceerd.

Geestelijke verzorging

De maatregelen betreffen onder andere een reductie van het aantal geestelijke verzorgers. Tevens zal de structuur van de geestelijke verzorging worden gewijzigd.

Militaire muziek

Besloten is tot een reductie van de bestaande formatie.

Juridische taken

Door de herstructurering van het werkveld juridische taken kan een geringe besparing worden gerealiseerd.

Organisatie- en informatieadviezen

Een versobering van deze werkzaamheden zal leiden tot een reductie.

Sociaal beleidskader

Als uitvloeisel van de personele inkrimping als gevolg van de doelmatigheidsbesparingen stijgen de uitgaven voor het sociaal beleidskader. De extra uitgaven betreffen op dit artikel voornamelijk omscholingsopleidingen en outplacementkosten.

Kleding en uitrusting

Als gevolg van een herziene raming is het voor kleding en uitrusting benodigde bedrag verlaagd.

Kustwachtcentrum

Als gevolg van de overgang van het Kustwachtcentrum naar de Koninklijke marine stijgt de begrotingssterkte. De bijbehorende budgetten zijn van de begrotingen van de ministeries van Verkeer en Waterstaat, van Justitie en van Financiën aan het budget van de Koninklijke marine toegevoegd.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Kleding en uitrusting	16 589	8 129	11 887	10 079	15 567	14 787	11.4	02.3
Voeding	20 985	21 366	21 059	20 848	21 366	20 559	11.4	02.3
Reis- en verblijfkosten	27 267	25 552	25 242	27 267	25 552	25 242	12.1	02.3
Verplaatsingskosten	34 368	34 171	32 891	34 368	34 171	32.891	12.1	02.3
Sport en ontspanning	2 324	2 075	1 540	2 324	2 075	1 540	12.1	02.3
Representatiekosten	392	541	441	392	541	441	12.1	02.3
Personeel op bovenformatieve Arbeidsplaatsen	3 196	3 872	3 702	3 196	3 872	3 702	12.1	02.3
Sociale zorg	6 250	5 997	5 962	6 250	5 997	5 962	11.3	02.3
Voorziening woonruimte	237	210	210	237	210	210	12.1	02.3
Persoons gebonden toelagen en uitkeringen	6 169	5 569	5 550	6 169	5 569	5 550	11.1	02.3
Werving	10 129	9 718	9 730	10 129	9 718	9 730	12.1	02.3
Geneeskundige verzorging	35 222	15 851	10 863	35 222	15 851	10 863	11.4	02.3
Onderwijs/opleiding	17 775	17 949	16 591	17 775	17 949	16 591	12.1	02.3
SAJO projecten	9 220	1		9 220	1		11.1	02.3
Antilliaanse en Arubaanse Milities (ANTARUMIL)	7 337	5 100	5 100	7 337	5 100	5 100	12.1	02.3
Overige personele uitgaven	1 704	1 587	1 613	1 704	1 587	1 613	12.1	02.3
Totaal	199 164	157 688	152 381	192 517	165 126	154 781		

Kleding en uitrusting

Bij dit artikelonderdeel is er een relatie van de personeelssterkte met de aan te schaffen hoeveelheden goederen. Dit artikelonderdeel is voornamelijk bestemd voor de aanschaf van persoonsgebonden uitrusting.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
gemiddelde uitgaven kleding en uitrusting per militair (meerjaarlijks gemiddelde in guldens):	850	877	982

In de jaren tot en met 1995 werd ingeteerd op de voorraden. In 1995 en 1996 wordt het boord/kazernetenue ingevoerd.

Voeding

Bij dit artikelonderdeel is er sprake van een relatie van de personeelssterkte met de hoogte van de uitgaven. De uitgaven die ten laste van dit artikelonderdeel worden gebracht zijn voornamelijk bestemd voor de aanschaf van levensmiddelen.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
gemiddelde voedingsuitgaven per militair (meerjaarlijks gemiddelde in guldens)	1 448	1 441	1 483

Reis- en verblijfkosten

De reis- en verblijfkosten zijn voor een belangrijk deel gerelateerd aan het activiteitenprogramma. Bij dit artikelonderdeel is derhalve geen sprake van een directe relatie met eventuele personeelsreducties.

Verplaatsingskosten

De raming op dit artikelonderdeel betreft de uitgaven voor het reizen tussen de woonplaats en de plaats van tewerkstelling, alsmede de uitgaven voor inkwartiering en verhuiskosten. Tevens is het migratiegedrag van invloed op de hoogte van de uitgaven bij dit artikelonderdeel.

Sport en ontspanning

De ramingen op dit artikelonderdeel zijn gekoppeld aan de evenementen bij de Koninklijke marine. Er is geen directe relatie met de personeelssterkte. Vanaf 1996 zijn minder fondsen benodigd voor de film- en videovoorziening van schepen en inrichtingen.

Representatiekosten

De raming op dit artikelonderdeel is ongewijzigd. Er is geen relatie met de personele reductie. Het gaat hier om de aard van en het aantal externe contacten.

Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen

Op dit artikelonderdeel bestaat een relatie met het activiteitenprogramma. Bovenformatief personeel is nodig tijdens piekbelasting en voor de invulling van zwangerschaps- en bevallingsverlof en bij onderbezetting door ziek personeel (korter dan 6 maanden). In de raming is ook rekening gehouden met inhuur van personeel boven de formatie.

Sociale zorg

De uitgaven die op dit artikelonderdeel worden verantwoord, hebben betrekking op de salariskosten voor langdurig ziek personeel, incidentele uitkeringen aan voormalig personeel, alsmede de uitgaven voor het personeel met ouderschaps- en seniorenverlof.

Volume- en prestatiegegevens

aantallen	1994	1995	1996
langdurig zieken	77	75	75
ouderschapsverlof	20	22	20
seniorenverlof (PAS)	1	3	2

Voorziening woonruimte

Op dit artikelonderdeel wordt de huur verantwoord van in het buitenland gehuurde woningen voor personeel dat daar is gestationeerd.

Persoons gebonden toelagen en uitkeringen

In beginsel is er op dit artikelonderdeel van een relatie met de personeelssterkte. Dit artikelonderdeel wordt onder andere gebruikt voor de verantwoording van gratificaties bij ambtsjubilea, voor beloningen in het

kader van de regeling beloningen voor militair personeel en voor de tegemoetkomingen in de kosten van onderhoud kleding.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
gemiddelde uitgaven per personeelslid (gemiddelde in guldens)	351	284	291

In verband met het uitfaseren van de Rijksambtenaren Spaarregeling voor militair personeel in 1994 daalt het gemiddelde bedrag na dit jaar.

Werving

Op dit artikelonderdeel worden onder andere de uitgaven verantwoord voor de wervingscampagnes in de media. De Kamer wordt jaarlijks door de minister van Defensie over de werving gerapporteerd. De laatste rapportage dateert van 31 maart 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 50).

Geneeskundige verzorging

Op dit artikelonderdeel worden onder andere de uitgaven verantwoord voor de exploitatieuitgaven van de Krijgsmacht Hospitaal Organisatie. Bij de berekening van deze uitgaven op jaarbasis is voor de krijgsmachtdelen het aantal militair personeel de basis. De oplopende raming wordt veroorzaakt doordat de Koninklijke landmacht t/m 1998 relatief sterker afslankt dan de overige krijgsmachtdelen.

Uitgaven in het kader van de verzelfstandiging van de Rijks Bedrijfsgezondheids- en Bedrijfsveiligheidsdienst (RBB) worden eveneens op dit artikelonderdeel verantwoord.

Volume- en prestatiegegevens

De verlaging van de uitgaven van ongeveer f 35,2 miljoen in 1994 naar f 15,9 miljoen in 1995 wordt veroorzaakt door de overgang naar het nieuwe ziektekostenstelsel militair personeel. Het verschil tussen 1995 en 1996 wordt verklaard door een extra uitgave in 1995 als gevolg van de overloop van het oude stelsel ter grootte van f 6,1 miljoen.

Onderwijs en opleiding

In dit artikelonderdeel worden de uitgaven opgenomen om het personeel van de Koninklijke marine op een vereist opleidingsniveau te krijgen en te houden. Voorgestelde maatregelen voor het behalen van doelmatigheidsbesparingen betreffen een reductie van de leerstof en een vermindering van externe opleidingen.

Op dit artikelonderdeel wordt de relatie met de mutaties in de personeelsaantallen voornamelijk verstoord door de uitgaven betrekking hebbend op het Sociaal Beleidskader (SBK) voor om-, her- en bijscholing. Voor de kosten van het SBK wordt verwezen naar de toelichting Sociaal Beleidskader (SBK) zoals opgenomen bij dit artikel.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
de gemiddelde uitgaven van zowel burger- als militair personeel, inclusief de uitgaven voor het sociaal beleidskader (meerjaarlijks gemiddelde in guldens)	882	890	900

Antilliaanse en Arubaanse milities (ANTARUMIL)

De uitgaven op dit artikelonderdeel zijn bestemd voor het militaire personeel in dienst van de Nederlandse Antillen en Aruba die opereren onder het gezag van de Koninklijke marine. De salarissen en andere rechtspositionele aanspraken worden op structurele basis verrekend met de landsregeringen.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
gemiddelde uitgaven per personeelslid van de Antarumil (gemiddelde in guldens)	36 685	25 500	25 500

In 1994 heeft een achterstallige verrekening van voorgaande jaren plaatsgevonden. Daardoor is het bedrag in dat jaar hoger.

Overige personele uitgaven

Dit betreft uitgaven voor onderwerpen die op zichzelf staan en gezien de aard van de uitgaven niet bij een van de andere artikelonderdelen zijn onder te brengen c.q. te klein zijn om op een apart artikelonderdeel te verantwoorden. Het betreft hier onder andere uitgaven voor kinderopvang, outplacement, begrafenissen en geestelijke verzorging.

De uitgaven op dit artikel zijn als volgt aan de personeelscategorieën toe te rekenen:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
burgerpersoneel	26 681	26 739	26 504	26 449
vrijwillig dienend personeel	125 303	125 129	123 114	122 513
dienstplichtig personeel	319			
niet toe te rekenen	2 478	2 478	2 478	2 478
totaal	154 781	154 346	152 096	151 440

Het bedrag opgenomen onder «niet toe te rekenen» is niet nader te verdelen over de personeelscategorieën. Het heeft zowel betrekking op burger- als op militair personeel (beroepspersoneel en dienstplichtigen). Hierbij kan gedacht worden aan de uitgaven voor kinderopvang, outplacement, personeelsgebonden onderzoek en georganiseerd overleg.

Sociaal Beleidskader (SBK)

In onderstaand overzicht zijn de uitgaven voor het Sociaal Beleidskader opgenomen, zoals die zijn voorzien naar aanleiding van de herstructurering van de Koninklijke marine. De uitgaven hebben zowel betrekking op

burgerpersoneel als op militair personeel. De verantwoording vindt, met uitzondering van de wachtgelden die ten laste van artikel 02.01 worden geboekt, voor het betreffende deel plaats op de artikelen 01, 02 en 03 van het beleidsterrein 03. Koninklijke marine:

(bedragen x f 1 miljoen)		raming					
hoofdcategorie	t.l.v. art.	1995	1996	1997	1998	1999	2000
– om-, her- en bijscholing en «outplacement»	03.03	1,9	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0
– verplaatsingskosten	03.03	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
– wachtgelden SBK/UBMO burgers	02.01	9,8	11,3	12,4	13,6	14,8	16,2
– wachtgelden SBK/UBMO militairen	02.01	0,7	1,2	1,1	1,1	1,0	0,6
– BDOS plaatsingen burgerpersoneel	03.01	3,4	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
– BDOS plaatsingen militair personeel	03.02	0,6	0,5	0,9	0,9	0,9	0,7
– Afwikkeling BVLOM	03.02	6,4	3,9	1,1			
Totaal SBK/UBMO		22,9	23,1	21,8	21,9	23,0	23,7

Als gevolg van de herstructurering van de Koninklijke marine wordt rekening gehouden met een jaarlijkse omscholing van circa 100 werknemers. Na 1995 zal dit voornamelijk om- en bijscholing voor burgerpersoneel betreffen.

Het aantal verhuizingen als gevolg van de herstructurering zal beperkt blijven. De activiteiten van de Koninklijke marine zijn geconcentreerd in een gering aantal regio's en dat blijft ook na de herstructurering zo.

Het aantal «boven de organieke sterkte»-plaatsingen is ten opzichte van de begroting 1995 aangepast aan de huidige inzichten in overtolligheid en aan het gestimuleerde vrijwillige gebruik van de SBK-instrumenten ter voorkoming van gedwongen ontslag.

03.04 Subsidies en bijdragen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Onder dit artikel worden de subsidies en bijdragen geraamd voor de Koninklijke marine jachtclub, de Marine watersportvereniging, het Marine Sanatoriumfonds, de Stichting Coördinatie Maritiem Onderzoek (CMO), het Zeekadetkorps Nederland, personeelsblad de Scheepsbel en het Vormingscentrum Ascension. Met ingang van 1995 wordt ook de subsidie aan de Koninklijke Vereniging van Marine Officieren (KVMO) en die aan de Stichting Militaire Tehuizen Overzee op dit artikel verantwoord.

In overeenstemming met het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		583	583	583	583	583	
1 ^o suppletore wet 1995		350	350	350	350	350	
Nieuwe mutaties			- 30	- 50	- 60	- 60	
Stand ontwerp-begroting 1996	501	933	903	883	873	873	873

De ramingen voor 2000 zijn gebaseerd op de continuering van de huidige subsidieregelingen.

De mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Koninklijke marine jachtclub	- 5	- 5	- 5	- 5
Marine watersportvereniging	- 5	- 5	- 5	- 5
Bijdrage aan de stichting Coördinatie Maritiem Onderzoek	- 20	- 40	- 50	- 50
Totaal	- 30	- 50	- 60	- 60

Beperking subsidies

Op een aantal subsidies is een korting doorgevoerd. Deze is in de ramingen verwerkt.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Subsidies aan:					
Koninklijke marine jachtclub	122	122	117	41.4	02.3
Marine watersportvereniging	76	76	71	41.4	02.3
Marine Sanatoriumfonds	5	5	5	41.4	02.3
Koninklijke vereniging marine officieren		75	75	41.4	02.3
Blad Scheepsbel voor personeelsvereniging		5	5	41.4	02.3
Zeekadetkorps Nederland	50	50	50	41.4	02.3
Vormingscentrum Ascension	50	50	50	41.4	02.3
Stichting Militaire Tehuizen Overzee		350	350	41.4	02.3
Bijdragen aan:					
Stichting Coördinatie Maritiem Onderzoek	198	200	180	41.4	02.3
Totaal	501	933	903		

De doelstellingen van de ontvangers van subsidies en bijdragen worden uiteengezet in bijlage 7.

03.05 Materiële exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Onder dit artikel worden de exploitatie-uitgaven geraamd anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven van algemene en specifieke aard, de aankoop van inventarisgoederen en klein materieel, het onderhoud en herstel van het materieel, alsmede de aankoop van benzine, olie en smeermiddelen.

Het vaar- en onderhoudsplan en de begrotingssterkte zijn belangrijke indicatoren op dit artikel. Veelal is er echter geen directe relatie te leggen tussen de hierboven genoemde indicatoren en het uitgavniveau voor materiële exploitatie. Dit komt onder andere doordat er gebruik wordt gemaakt van bestaande voorraden. De vervangingsuitgaven (aanvulling van de voorraden) voor de verbruikte artikelen verschuiven zodoende in de tijd.

De uitgaven ten behoeve van brandstoffen zijn afhankelijk van het vaar- en onderhoudsplan, de prijsontwikkeling op de markt, de dollarkoers, alsmede de voorraadpositie. Met name de prijs heeft een grote invloed op het bedrag dat jaarlijks voor brandstoffen wordt uitgegeven.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			414 009	442 369	448 379	435 888	436 824	
1 ^e suppletore wet 1995			48 297	- 8 982	- 448	40 733	25 791	
Nieuwe mutaties			2 781	- 4 764	- 10 225	- 9 909	- 10 420	
Stand ontwerp-begroting 1996	185 244	479 551	465 087	428 623	437 706	466 712	452 195	463 693

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	185 244	479 551	465 087	428 623	437 706	466 712	452 195	463 693	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	111 875	332 475							444 350
1995	43 800	108 609	300 919						453 328
1996	19 000	26 436	58 385	376 125					479 946
1997	6 200	8 580	50 912	31 789	380 906				478 387
1998	1 300	2 764	23 053	9 363	51 687	392 461			480 628
1999	700	459	17 770	6 049	2 906	70 127	385 102		483 113
2000	100	128	13 756	5 297	2 207	4 124	67 093	387 948	480 653
na 2000	2 269	100	292					75 745	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		468 834	466 394	475 744	470 324	473 049	
1 ^e suppletore wet 1995		- 14 287	16 316	10 868	20 213	20 484	
Nieuwe mutaties		- 1 219	- 2 764	- 8 225	- 9 909	- 10 420	
Stand ontwerp-begroting 1996	444 350	453 328	479 946	478 387	480 628	483 113	480 653

De ramingen zijn in prijspeil 1995. De ramingen voor 2000 worden verkregen door de extrapolatie van de verwachte realisatie in 1999 rekening houdend met de mutaties in het vaaren onderhoudsplan alsmede het activiteitenprogramma ten opzichte van het jaar 1999.

In de ramingen is rekening gehouden met de gevolgen van een verkleining van de vloot door het mobilisabel stellen, dan wel het uit dienst stellen van schepen in de periode vanaf 1992. Dit betreft in totaal zes fregatten van de Kortenaer-klasse en twee onderzeeboten van de Zwaardvisklasse.

Bovendien is rekening gehouden met uitgaven voor de operaties in het kader van de drugsbestrijding in het Caraïbisch gebied en de oprichting van de kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba.

De reorganisatie en de personele reducties leiden er onder meer toe dat bepaalde noodzakelijke werkzaamheden moeten worden uitbesteed. Het uitgangspunt daarbij is dat uitbesteding van werkzaamheden per saldo niet tot meeruitgaven mag leiden.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1995	1996	1997	1998	1999
Ramingsbijstelling	2 781	- 4 764	- 10 225	- 9 909	- 10 420

Conform uitgaven mutaties

De nieuwe verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna opgenomen nieuwe mutaties in de uitgaven.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1995	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:					
Opleidingen		2 153	- 40	- 9	- 150
Voeding		- 200	- 500	- 1 000	- 1 000
Automatiseringsuitgaven		- 4 700	- 7 000	- 8 300	- 8 300
DGW&T		- 1 914	- 2 548	- 2 166	- 2 286
Militaire inlichtingen en veiligheid			- 24	- 54	- 78
Geestelijke verzorging		- 30	- 30	- 30	- 30
Militaire muziek		- 30	- 30	- 30	- 30
Juridische taken		- 3	- 3	- 3	- 3
Voorlichting		- 177	- 177	- 177	- 177
Organisatie- en informatie-adviezen					- 4
Subtotaal doelmatigheidsbesparingen		- 4 901	- 10 352	- 11 769	- 12 058
Vorzieningen/onderhoud van gebouwen, havens en terreinen		5 881	5 472	5 628	5 620
Onderhoud en herstel van inventarisgoederen en klein materieel		- 5 699	- 6 333	- 7 145	- 6 945
Onderhoud en herstel van schepen	- 263	- 747	- 916	- 1 211	- 1 232
Kustwachtcentrum		4 583	4 583	4 583	4 583
Overige bijstellingen per saldo	- 956	- 1 881	- 679	5	- 388
Totaal	- 1 219	- 2 764	- 8 225	- 9 909	- 10 420

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen op het gebied van onderwijs en opleiding leiden tot meeruitgaven in 1996; de daling van de materiële exploitatie in de periode daarna hangt samen met de personele reductie.

Voeding

Door budgetteringsmaatregelen zal de gratis verstrekking van voeding worden verminderd, wat tot een aanzienlijke bezuiniging zal leiden. Dit heeft ook zijn weerslag op de materiële exploitatie.

Automatisering

Maatregelen onder dit hoofdstuk betreffen onder andere vraagregulering, standaardisatie en nieuwe methodes. Daarnaast is in de raming rekening gehouden met de tariefsverlaging van het Duyverman Computercentrum.

DGW&T

De besparingen kunnen grotendeels worden bereikt door een verlaging van de tarieven voor vastgoedbeheer. Aangezien de DGW&T met ingang van 1996 formeel een agentschap van Defensie is, dienen deze besparingen eveneens bij de Koninklijke marine tot uitdrukking te komen.

Militaire inlichtingen en veiligheid

De maatregelen betreffen herstructurering en reductie van de dienst door integratie en concentratie van verwante activiteiten.

Geestelijke verzorging

De reductiemaatregelen bij de geestelijke verzorging doen tevens de uitgaven voor de materiële exploitatie dalen.

Militaire muziek

De reductie van de bestaande formatie doet tevens de uitgaven voor de materiële exploitatie dalen.

Juridische taken

Door de herstructurering van het werkveld juridische taken kan een geringe besparing worden gerealiseerd.

Voorlichting

De op korte termijn te realiseren besparing is gebaseerd op maatregelen voor de verspreiding van periodieken.

Organisatie- en informatie-adviezen

Een versoering zal vanaf 1999 leiden tot lagere materiële exploitatie.

Gebouwen en terreinen

Door de overgang van DGW&T naar de agentschapsstatus worden de apparaats- en enkele programmabudgetten van DGW&T naar de krijgsmachtdelen overgeheveld, analoog aan de systematiek bij het DCC. Deze budgetten zijn voor het exploitatiedeel van de Koninklijke Marine vanaf 1996 aan het artikelonderdeel «Voorzieningen/onderhoud gebouwen, havens en terreinen» toegevoegd. Vanaf dat jaar zullen de uitgaven naar verwachting met hetzelfde bedrag toenemen.

Onderhoud en herstel van inventarisgoederen en klein materieel

De mutatie bestaat in het bijzonder uit de neerwaartse bijstelling van de op dit artikelonderdeel te betalen BTW. In de vorige raming was rekening gehouden met een post voor nog aan projecten toe te rekenen BTW. De BTW wordt nu rechtstreeks ten laste van de relevante artikelonderdelen gebracht. Het totaal van het te betalen BTW-bedrag wordt hierdoor niet gewijzigd.

Onderhoud en herstel van schepen

Het benodigde bedrag voor het onderhoud en herstel van schepen is als gevolg van een herziene raming verlaagd.

Kustwachtcentrum

Als gevolg van de overgang van het Kustwachtcentrum naar de Koninklijke marine stijgt de materiële exploitatie. De bijbehorende budgetten zijn van de begrotingen van de ministeries van Verkeer en Waterstaat, van Justitie en van Financiën aan het budget van de Koninklijke marine toegevoegd.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Huisvestingskosten	45 903	31 736	44 505	37 442	39 498	42 582	12.1	02.3
Bureaunkosten	69 858	72 165	66 029	67 356	68 462	68 529	12.1	02.3
Specifieke uitgaven van operationele aard	9 977	5 721	7 179	9 560	6 285	8 388	12.1	02.3
Oefenmunitie (schietvoorraad)	9 043	6 513	6 544	2 884	4 575	11 085	12.1	02.3
Overige algemene en specifieke uitgaven	11 780	11 257	11 898	10 193	14 243	12 553	12.1	02.3
Inventarisgoederen en klein materieel	25 218	15 847	13 982	19 049	19 278	18 605	13	02.3
Onderhoud en herstel:								
– schepen	111 252	109 525	110 466	106 938	110 859	114 259	13	02.3
– vliegtuigen	48 980	55 941	31 815	57 763	45 769	43 347	13	02.3
– voertuigen	13 414	4 622	10 923	8 991	11 906	12 245	13	02.3
– elektronisch en nautisch materieel	18 353	20 075	14 983	19 580	20 046	16 469	13	02.3
– bewapeningsmaterieel	31 241	50 374	18 543	29 321	21 065	31 845	13	02.3
– inventarisgoederen en klein materieel	30 944	28 341	26 242	29 153	27 784	26 255	13	02.3
Voorzieningen/onderhoud van gebouwen, havens en terreinen, Doorberekeningen aan:								
de Koninklijke landmacht	– 17 587	– 14 500	– 13 350	– 17 587	– 14 500	– 13 350	13	02.3
de Koninklijke luchtmacht	– 5 238	– 1 310	– 610	– 5 238	– 1 310	– 610	13	02.3
Brandstoffen, olie en smeermiddelen e.d.	33 643	32 109	38 283	27 720	35 580	40 431	12.1	02.3
Totaal	479 551	465 087	428 623	444 350	453 328	479 946		

Huisvestingskosten

Ten laste van dit artikelonderdeel worden vooral de uitgaven voor gas, water en elektriciteit verantwoord, alsmede de uitgaven ten behoeve van schoonmaakcontracten. Tevens wordt de beveiliging van objecten hierop verantwoord.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
gemiddelde uitgaven per functie (meerjaarlijks gemiddelde in guldens)	1 732	2 045	2 171

Als gevolg van het uifaseren van de SAJO-projecten voor beveiliging en bewaking dient vaker extern te worden ingehuurd.

Bureaunkosten

Onder dit artikelonderdeel worden onder andere de uitgaven geraamd voor schrijf- teken- en drukkosten, verzending van dienststukken, de exploitatie-uitgaven op het gebied van verbindingen (telefoonkosten, telegraaf-, en telexkosten) en de aankoop van boek- en drukwerken. Tevens worden de uitgaven voor de exploitatie van de automatisering hierop geraamd. Met ingang van 1994 worden de uitgaven voor het agentschap DCC (onderdeel van de exploitatie-uitgaven voor automatisering) eveneens geraamd op dit artikelonderdeel.

Specifieke uitgaven van operationele aard

Onder dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord voor onder andere faciliteiten ten behoeve van de mariniers in het buitenland, trainingsfaciliteiten ten behoeve van buitenlandse oefeningen, alsmede de uitgaven voor haven- sluis- en loodsgelden. De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben een directe relatie met de geoefendheid: lagere uitgaven leiden tot een vermindering van de oefenmogelijkheden.

Oefenmunitie

De uitgaven ten behoeve van de herbevoorrading van munitie voor het korps mariniers, Oto melara-kanonnen van de fregatten, Goalkeeper en overige scheeps- en vliegtuigmunitie voor zover dit wordt aangeschaft voor oefendoeleinden, worden onder dit artikelonderdeel geraamd. De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben een directe relatie met de geoefendheid: lagere uitgaven leiden tot minder mogelijkheden om schietoefeningen te houden.

Overige algemene en specifieke uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel worden diverse soorten uitgaven verantwoord. De belangrijkste posten zijn:

- inhuur van externe deskundigen;
- kosten voor het betalingsverkeer;
- wetenschappelijk onderzoek en onderwijs;
- milieu-uitgaven.

Externe expertise is onder andere benodigd voor begeleiding bij projecten als:

- informatiearchitectuur/informatiestructuurplan;
- invoer metagegevensbeheer;
- begeleiding inzake ARBO-aangelegenheden.

De milieu-uitgaven betreffen voornamelijk de afvoer van milieu-belastende afvalstoffen.

Inventarisgoederen en klein materieel

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord voor de inventarisgoederen en klein materieel en voor uitgaven voor medische goederen.

Onderhoud en herstel van schepen

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de herbevoorradsings- en de instandhoudingsuitgaven ten behoeve van de schepen van de vloot. De in omvang belangrijkste posten betreffen het onderhoud en het herstel van de fregatten en bevoorradingsschepen van de Groep Escorteschepen, de onderzeeboten en de mijnbestrijdingsvaartuigen. De mutaties op dit artikelonderdeel worden grotendeels bepaald door de omvang van de vloot, de leeftijd van de verschillende schepen en het vaar- en onderhoudsplan. Voor zover mogelijk wordt het onderhoud door Marinebedrijven uitgevoerd. Als daar te weinig capaciteit aanwezig is, wordt het werk bij particuliere werven uitbesteed.

Onderhoud en herstel van vliegtuigen

Ten laste van dit artikelonderdeel worden het onderhoud en herstel van de maritieme patrouillevliegtuigen van het type P3C-Orion en de Lynx-helicopters van de Marine Luchtvaart Dienst verantwoord, alsmede de uitgaven voor de herbevoorrading van magazijnsartikelen hiervoor.

Onderhoud en herstel van voertuigen

De uitgaven ten laste van dit artikelonderdeel hebben betrekking op het onderhoud en herstel van voertuigen en op transportkosten.

Onderhoud en herstel van elektronisch en nautisch materieel

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord op het gebied van onderhoud en herstel (voornamelijk herbevoorrading) van het elektronisch en nautisch materieel.

Onderhoud en herstel van bewapeningsmaterieel

Ten laste van dit artikelonderdeel worden het onderhoud en herstel van het bewapeningsmaterieel verantwoord alsmede de herbevoorrading van magazijnsartikelen hiervoor.

Onderhoud en herstel van inventarisgoederen en klein materieel

Ten laste van dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord op het gebied van onderhoud en herstel van inventarisgoederen en klein materieel. De grootste uitgavenpost op dit artikelonderdeel is de post «vrachten, invoerrechten en BTW».

Onderhoud en herstel van gebouwen en terreinen

Ten laste van dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord op het gebied van het onderhoud en herstel van gebouwen en terreinen alsmede de voorzieningen aan gebouwen en terreinen.

Bovendien vindt op dit artikelonderdeel de verantwoording plaats met betrekking tot de ondergrondse infrastructuur, alsmede de kleine renovatieprojecten. De hoogte van de uitgaven is mede afhankelijk van de mogelijkheid om nieuwbouwinvesteringen te plegen.

Volume- en prestatiegegevens

Bedragen x f 1 000

Omschrijving	1994	%	1995	%	1996	%
Nieuwbouw en dergelijke	82 250	67	70 800	62	67 003	59
Onderhoud en herstel gebouwen	41 225	33	43 788	38	47 313	41
Totalen	123 475	100	114 588	100	114 316	100

In bovenstaande tabel is de procentuele verhouding aangegeven tussen nieuwbouw en onderhoud en herstel van gebouwen.

Terugontvangsten van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

De ontvangsten hebben betrekking op de doorberekening van diverse werkzaamheden die de bedrijven van de Koninklijke marine ten behoeve van de Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht verricht. Het betreft met name de Rijkswerf en het SEWACO-bedrijf.

Brandstoffen, olie en smeermiddelen

Ten laste van dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord die verband houden met de rechtstreekse aankopen en voorraadvorming van de brandstoffen voor de schepen, vliegtuigen, helicopters en voertuigen. De aan te schaffen hoeveelheden zijn afhankelijk van het interen op of aanvullen van de voorraden. Het prijsniveau van de fossiele brandstoffen is van grote invloed op het uitgavenniveau.

Volume- en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
Verbruikte en te verbruiken hoeveelheden in duizenden kubieke meter			
Gasolie schepen	86,8	97,3	89,2
Kerosine patrouillevliegtuigen	20,1	22,8	20,3
Helicopterbrandstof	1,9	2,7	2,7

03.06 Bouw, aankoop gronden etc.

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor renovatie en nieuwbouw van walinrichtingen van de Koninklijke marine.

Naast de voortgaande renovatie en nieuwbouw in verband met de veroudering van de bestaande infrastructuur, wordt de behoefte tevens bepaald door:

- aanpassing van de organisatie;
- de veranderde structuur en omvang van de vloot;
- nieuwe wetgeving;
- voorschriften op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening;
- voortgaande concentratie van activiteiten te Den Helder;
- de voortschrijdende technologie.

Tevens wordt op dit artikel het bodemsaneringsprogramma verantwoord.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			46 100	65 000	74 900	70 400	71 600	
1 ^e suppletore wet 1995			22 600	- 2 900	- 2 367	25 300	12 600	
Nieuwe mutaties				10 603	10 721	9 057	8 040	
Stand ontwerp-begroting 1996	40 418	67 232	68 700	72 703	83 254	104 757	92 240	94 311

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	40 418	67 232	68 700	72 703	83 254	104 757	92 240	94 311	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	34 318	50 932							85 250
1995	6 100	16 300	48 400						70 800
1996			15 300	51 703					67 003
1997			5 000	19 500	64 754				89 254
1998				1 500	16 500	77 057			95 057
1999					2 000	24 200	67 840		94 040
2000						3 500	20 900	68 411	92 811
na 2000							3 500	25 900	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		63 400	56 400	78 400	86 000	86 000	
1 ^e suppletore wet 1995		7 400		133			
Nieuwe mutaties			10 603	10 721	9 057	8 040	
Stand ontwerp-begroting 1996	85 250	70 800	67 003	89 254	95 057	94 040	92 811

De ramingen zijn in prijspeil 1995. De ramingen zijn een afgeleide van de afweging van prioriteiten die in het planproces worden gemaakt.

De mutaties in de verplichtingenopbouw zijn als volgt te specificeren:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Ramingsbijstelling	10 603	10 721	9 057	8 040

De nieuwe verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna opgenomen nieuwe mutaties in de uitgaven.

De mutaties in de uitgavenopbouw zijn als volgt te specificeren:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Bodemsanering	- 4 000	- 3 000	- 5 000	- 6 000
Verdeling DGW&T-budget	14 603	13 721	14 057	14 040
Totaal	10 603	10 721	9 057	8 040

Bodemsanering

De beschikbare bedragen voor de bodemsaneringsprogramma's zijn bijgesteld. Als gevolg daarvan kunnen tot het jaar 1998 geen nieuwe verplichtingen op dit gebied worden aangegaan.

Verdeling DGW&T-budget

Door de overgang naar de agentschapsstatus van DGW&T worden de apparaatsbudgetten en een aantal programmabudgetten overgebracht naar de krijgsmachtdeelbegrotingen, analoog aan de systematiek van het DCC. De budgetten op dit bouw-artikel zijn nog niet verdeeld over de projectbudgetten. Gedurende het proefjaar 1995, waarvoor geen budgetoverheveling plaatsvindt, zal blijken hoe deze budgetten over de projecten verdeeld worden.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Bouw centraal magazijncomplex Den Helder	700			865			13	02.3
Bouw krachtwarmtestation Den Helder				115			13	02.3
Bouwactiviteiten bij de marine- bedrijven	2 112	2 300	3 000	4 258	1 943	2 800	13	02.3
Marinekazernes	7 451	11 200	29 000	29 496	14 279	27 850	13	02.3
Koninklijk Instituut voor de Marine	3 718	1 700	0	3 485	3 243		13	02.3
Marinevlieggampen	27 461	16 100	2 000	22 285	10 217	5 700	13	02.3
Bodemsanering	4 990			3 762	3 140	1 600	13	02.3
Nederlandse Antillen	11 280	22 200	7 300	12 374	16 901	6 500	13	02.3
Overige projecten	9 520	15 200	31 403	8 610	21 077	22 553	13	02.3
Totaal	67 232	68 700	72 703	85 250	70 800	67 003		

Bouwactiviteiten bij de marinebedrijven

Bij de Bewapeningswerkplaatsen der Koninklijke marine is het tijdschema van de afstoting van de terreinen (afkoppelen van het verbindingsnet en diverse leidingen) aan de overgang naar het «nieuwe» Sewaco-bedrijf aangepast.

Marinekazernes

Bij de van Braam Houckgeestkazerne te Doorn heeft een bijgestelde planning van de diverse projecten tot herfasering van de betalingen geleid. Het betreft hier onder andere:

- de nieuwbouw van een bedrijfsrestaurant;
- de nieuwbouw van het centraal/operationeel magazijn met ontvangst/expeditie ter vervanging van verouderde bestaande magazijnen die verspreid over het terrein liggen;
- de bouw van een nieuw kantoorgebouw, waarvan de eerste fase inmiddels is opgeleverd;
- de benodigde nieuwbouw voor de legering van korporaals en manschappen in verband met het operationeel worden van het 2e mariniersbataljon.

Bij de marinekazerne te Amsterdam zijn als gevolg van bijgestelde ramingen voor de diverse projecten de betaalmomenten herzien. Het betreft hier:

- de renovatie van diverse legeringsgebouwen waaronder het voormalige legeringsgebouw voor de korporaals en manschappen ten behoeve van de logistieke school;
- de nieuwbouw van een bedrijfsrestaurant ter vervanging van het huidige kombuis en decentraal liggende eetzaal en recreatieverblijven.

Bij de marinekazerne Willemsoord zijn diverse, relatief kleine renovaties vertraagd.

Bij de Van Ghentkazerne te Rotterdam heeft als gevolg van een nadere uitwerking van het ontwikkelingsplan een herziening plaatsgevonden van de betaalmomenten en van aan te gane verplichtingen. Het betreft hier onder andere:

- het garagecomplex;
- het aanpassen van het hoofdgebouw;
- het bedrijfsrestaurant.

Marinevliegkampen

Op het marinevliegkamp Valkenburg zijn diverse bouwactiviteiten/renovatieprojecten vertraagd, hetgeen een herfasering van betaalmomenten tot gevolg had. Het betreft hier de nieuwbouw van het bedrijfsrestaurant, alsmede de nieuwbouw en renovatie van diverse legeringsgebouwen.

Koninklijk Instituut voor de Marine

Als gevolg van herziene prioriteitsstellingen heeft een kleine herfasering binnen dit project plaatsgevonden.

Bodemsanering

De beschikbare bedragen voor bodemsaneringsprogramma's zijn bijgesteld. Als gevolg daarvan kunnen tot het jaar 1998 geen nieuwe verplichtingen op dit gebied worden aangegaan. Er wordt naar gestreefd de temporisering niet vertragend te laten werken op de uitvoering van het infrastructuurprogramma van de Koninklijke marine.

Nederlandse Antillen en Aruba

Op de Nederlandse Antillen vindt de realisatie van een aantal projecten, op de verschillende lokaties, versneld plaats, waardoor de ramingen en de daaruit voortvloeiende betalingen zijn bijgesteld.

Onder andere betreft het hier:

- de renovatie van diverse legeringsgebouwen en kantoren onder andere in het kader van de arbeidsomstandigheden;
- de nieuwbouw van de bedrijfsrestaurants;
- de nieuwbouw van bevoorradingsloodsen;
- de renovatie van de ondergrondse infra.

De renovaties en nieuwbouwprojecten op de Nederlandse Antillen en Aruba zijn noodzakelijk ter vervanging van een aantal gebouwen die niet meer aan de eisen voldoen op het gebied van woon-, werk- en leefklimaat. Tevens verkeert een aantal gebouwen in een zeer slechte staat van onderhoud. Dit wordt versterkt door de klimatologische omstandigheden.

Overige Projecten

De renovatie van het Navo/Pol-depot te Den Helder is met één jaar vertraagd. Vanaf 1995 dient de renovatie wel te worden uitgevoerd om aan de dan vigerende en toekomstige milieuwetgeving te voldoen. De bodemsanering, die vóór de uitvoering van het renovatieproject moet zijn uitgevoerd, is in gang gezet.

Volume- en prestatiegegevens

De investeringen in de nieuwbouw en de voorzieningen/onderhoud van gebouwen, havens en terreinen uitgedrukt in afzonderlijke percentage's van de waarde van het vastgoed.

Bedragen x f 1 000

Omschrijving	1996	%
Waarde vastgoed	3 709 400	
Nieuwbouw	67 003	1,8
Voorzieningen/onderhoud van gebouwen, havens en terreinen	47 313	1,3

03.07 Overig groot materieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor investeringen in groot materieel, die niet in een afzonderlijk artikel zijn opgenomen.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			1 287 400	832 800	1 250 300	603 400	579 600	
1 ^e suppletore wet 1995			- 108 200	- 285 872	25 712	1 112 004	- 225 291	
Nieuwe mutaties			10 128	- 33 878	- 9 962	- 12 654	76 541	
Stand ontwerp-begroting 1996	569 622	360 001	1 189 328	513 050	1 266 050	1 702 750	430 850	659 550

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	569 622	360 001	1 189 328	513 050	1 266 050	1 702 750	430 850	659 550	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	342 522	95 001							437 523
1995	111 800	110 600	229 097						451 497
1996	58 400	92 100	190 100	146 512					487 112
1997	21 300	58 400	182 800	114 300	226 831				603 631
1998	14 100	3 400	169 500	151 400	235 200	160 219			733 819
1999	10 200	500	245 200	73 500	233 100	121 500	209 391		893 391
2000	10 200		65 600	13 200	284 200	246 600	107 900	261 011	988 711
na 2000	1 100		107 031	14 138	286 719	1 174 431	113 559	398 539	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			387 020	510 200	643 900	772 900	823 000	
1 ^e suppletore wet 1995			58 113	18 264	- 11 092	- 13 940	5 013	
Nieuwe mutaties			6 364	- 41 352	- 29 177	- 25 141	65 378	
Stand ontwerp-begroting 1996		437 523	451 497	487 112	603 631	733 819	893 391	988 711

De ramingen zijn in prijspeil 1995. De ramingen zijn een afgeleide van de afweging van prioriteiten die in het planproces worden gemaakt.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1995	1996	1997	1998	1999
LCF	9 728	- 40 000	72 379	- 119 884	174 474
Mijnenvoegcapaciteit		195 900	- 26 931	- 17 300	30 831
Walreservedelen vervanging GW Fregatten		- 58 400		59 300	
Verbeterd actief onderzeeboot- bestrijdingssysteem		- 96 300	98 100		
Cup L-fregatten					- 100 600
NH-90		- 200	- 202 406	- 9 097	- 66 183
Vervanging Zuiderkruis			10 100	92 500	7 500
Kustwachtcentrum	400	250	250	250	250
Overige		- 35 128	38 546	- 18 423	30 269
Totaal	10 128	- 33 878	- 9 962	- 12 654	76 541

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw ten opzichte van de ontwerpbegroting 1995 zijn vooral ontstaan door een actualisering van verplichtingenramingen van het LCF, het project Aanpassingen Mijnenvoegcapaciteit, het NH-90-project en de vervanging van de Zuiderkruis.

De overige mutaties worden grotendeels veroorzaakt door gewijzigde inzichten als gevolg waarvan verschuivingen plaats vinden. Het Kustwachtcentrum is aan de Koninklijke marine toegevoegd.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1995	1996	1997	1998	1999
LCF	9 728	- 14 627	12 622	15 985	62 788
Mijnenvoegcapaciteit			- 8 231	- 1 000	2 231
NH-90			- 6 406	- 9 097	- 1 183
Kustwachtcentrum	400	250	250	250	250
Overige projecten	- 3 764	- 26 975	- 27 412	- 31 279	1 292
Totaal	6 364	- 41 352	- 29 177	- 25 141	65 378

Luchtverdediging- en Commando-fregat (LCF)

De onderhandeling met de Koninklijke Schelde Groep zijn in mei afgerond; het bouwmeestercontract is in juni 1995 ondertekend.

Op de door de Koninklijk marine aan te gane verplichtingen met betrekking tot de toeleveringen alsmede op het bouwmeestercontract heeft ten opzichte van de ontwerpbegroting 1995 een herfasering van de betaalmomenten plaatsgevonden. Het projectbudget is aangepast aan het prijspeil 1995.

Project aanpassing mijnenvoegcapaciteit

Naast een herfasering van betalingsmomenten wordt de mutatie veroorzaakt door de herberekening van de prijsbijstelling 1995. Het projectbudget is aangepast aan het prijspeil 1995.

NH-90

In het project is een herfasering van betaalmomenten aangebracht.

Kustwachtcentrum

De initiële investering om collocatie mogelijk te maken en de vervangingsinvesteringen ten behoeve van het Kustwachtcentrum worden gefinancierd uit budgettoevoeging aan de Koninklijke marine uit de begrotingen van de ministeries van Verkeer en Waterstaat, van Justitie en van Financiën.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Schepen								
Luchtverdedigings- en commandofregatten	3 226	756 428	60 700	11 332	48 640	65 662	13	02.3
Project Aanpassingen Mijnen-veegcapaciteit	1 023	8 900	235 500	217	3 629	9 560	13	02.3
Vervanging poolster	6 577	30 100	6 600	46 697	28 413	18 487	13	02.3
ATS	205 200	37 800	18 800	37 022	68 241	94 477	13	02.3
CUP Alkmaarklasse	740	3 900	16 600	200	3 085	6 515	13	02.3
Overige projecten	85			265	0		13	02.3
Vliegtuigen								
NH-90		6 300	1 200	48 497	54 368	42 946	13	02.3
Cup Orion			3 500					
STAMOL	291	7 300	600	12 414	8 209	991	13	02.3
Overige projecten	4 314	4 200	2 900	3 260	1 349	2 821	13	02.3
Voertuigen	4 014	5 000	1 800	3 342	5 438	0	13	02.3
Elektronisch materieel								
Geïntegreerd verbindingproject	12 655	21 400	8 000	8 259	9 018	16 208	13	02.3
SMART S	192	4 200		7 105	4 513	2 641	13	02.3
SHF SATCOM	5 107	5 000		9 385	6 378	6 216	13	02.3
Trainer M-fregatten	381	7 800	1 100	656	491	4 900	13	02.3
NAVSTAR/SINS		1 000		6 348	714	472	13	02.3
MF/HF zend/ontvangers	107	18 700	3 700	250	15	6 136	13	02.3
LAMS	30 127	73 400	12 800	19 553	32 846	30 425	13	02.3
Overige projecten	12 025	26 700	37 900	46 107	34 616	23 407	13	02.3
Bewapening								
Goalkeeper	572		1 800	1 806	630	1 774	13	02.3
Overige projecten	4 214	2 400	11 200	8 794	7 231	3 607	13	02.3
Munitie	24 263	15 300	26 500	112 126	38 886	38 785	13	02.3
Overig materieel								
Project Nieuwe RW	3 452	2 500		6 249	3 138	1 500	13	02.3
Sewacobedrijf	427	70 400		439	5 037	32 096	13	02.3
Investering Marine bedrijven	12 762	12 200	19 900	11 994	16 325	20 694	13	02.3
Kleine vaartuigen	1 140	600	1 000	1 154	575	1 000	13	02.3
Automatisering	21 095	30 500	19 700	26 246	32 461	21 804	13	02.3
Overige projecten	6 012	37 300	21 250	7 806	37 251	33 988	13	02.3
Totaal	360 001	1 189 328	513 050	437 523	451 497	487 112		

Ontwikkelingen van de diverse projecten

In hoofdstuk 2.2.3 van het algemeen deel wordt nader ingegaan op de voortgang van grotere investeringsprojecten.

Luchtverdedigings- en commandofregatten

Het project omvat de vervanging van de GW-fregatten van de Tromp-klasse in 2001 en 2003 door schepen uitgerust met een nieuw luchtverdedigingssysteem en een commando-capaciteit. De nieuwe luchtverdedigingsconfiguratie zal onder meer bestaan uit het verbeterd standard missile systeem en een nieuw te ontwikkelen local area missile systeem (LAMS).

Het project verkeert op dit moment in de verwervingsfase, waarin wordt samengewerkt met het Duitse F124 project en het Spaanse F100 project. In januari 1994 is hierover een memorandum of understanding (MOU) afgesloten. Voor het platform worden in de projectdefinitiefase een ontwerp gemaakt en bestekspecificaties opgesteld. Daarbij zal het beginsel «design to cost» worden toegepast. Het bouwmeestercontract met de Koninklijke Schelde Groep voor de bouw van twee platformen is in juni 1995 ondertekend.

Project Aanpassingen Mijnenveegcapaciteit (PAM)

Het project valt op te splitsen in een aantal delen te weten:

- het ombouwen van drie mijnenbestrijdingsvaartuigen van de Alkmaarklasse tot moederschepen van Troika-veegsystemen;
- het bouwen van twaalf stuks Troika-veegsystemen en twee stuks reserve-eenheden;
- het verbeteren van de mijnenjachtcapaciteit van vier mijnenbestrijdingsvaartuigen van de Alkmaarklasse;
- levensverlengend onderhoud van de hydrografische vaartuigen.

Vervanging Poolster

Het project betreft de vervanging van het bevoorradingsschip Hr. Ms. Poolster door de Hr. Ms. Amsterdam en wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Spaanse marine. Het project is in uitvoering bij de Koninklijke Schelde Groep (KSG) die intensief samenwerkt met de Spaanse bouwmeester «BAZAN». Het schip wordt op dit moment afgebouwd bij de KSG te Vlissingen en zal eind augustus 1995 in dienst worden gesteld, waarna een garantievrijperiode van één jaar aanvangt.

Amfibisch transportschip

Het project omvat het verwerven van een amfibisch transportschip (ATS). Hiervoor is in april 1994 het bouwcontract getekend bij de Koninklijke Schelde Groep (KSG). In dit project wordt samengewerkt met de Spaanse marine. De bouwtijd is bepaald op 42 maanden, zodat het schip in september 1997 in de vaart kan komen.

CUP Alkmaar-klasse

Het Capability Upkeep Programm (CUP) van de mijnenjagers van de Alkmaarklasse behelst aanpassingen om deze tot ver voorbij het jaar 2000 operationeel inzetbaar te houden.

Dit project heeft een nauwe relatie met de studie waar het verbeteren van de mijnenjachtcapaciteit (onderdeel PAM).

Algemene vervanging kleine vaartuigen

Dit is een doorlopende voorziening waaruit de vernieuwing, vervanging of verbetering van de diverse kleine vaartuigen worden bekostigd.

Vervanging Kortenaer

In 1998 wordt een begin gemaakt met de voorstudies om inzicht te krijgen hoe de vervanging van eenheden van de Kortenaer-klasse rond het jaar 2007 kan plaatsvinden.

Vervanging Zuiderkruis

Dit project betreft de bouw van een nieuw bevoorradingsschip ter vervanging van de Hr. Ms. Zuiderkruis. Dit schip bereikt rond de eeuwwisseling het einde van zijn operationele levensduur. Het situatierapport hierover is in maart 1995 aan de Tweede kamer aangeboden.

Nato helicopter voor de jaren negentig

Het project omvat de verwerving van 20 stuks NH-90 helicopters ter vervanging van de Lynx-helicopters. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met Duitsland, Frankrijk en Italië. Het project bevindt zich sinds september 1992 in de ontwikkelingsfase. Vermoedelijk kan begin 1997 een aanvang worden gemaakt met de produktiefase. Het is de bedoeling dat de Koninklijke marine na het jaar 2000 kan beschikken over de eerste toestellen.

STAMOL

Dit project omvat de standaardisatie en modernisatie van de Lynx-helicopters en bevindt zich in de eindfase.

CUP Orion

Het «Capability Upkeep Programm» (CUP) is noodzakelijk om de interoperabiliteit met de bondgenootschappelijke maritieme patrouille-vliegtuigen en de geïntegreerde samenwerking met de vloot te verzekeren. De voorstudie van de CUP wordt in 1995 opgesteld. De voorziene levensduur van de vliegtuigen is door de CUP tenminste tot het jaar 2015 zeker gesteld.

Geïntegreerd verbindingsproject

Dit project omvat de verwerving en implementatie van vervangende dan wel aanvullende systemen voor communicatie en data-overdracht. Dit is van essentieel belang voor het op peil houden van de kwaliteit van deze middelen en het instandhouden van de interoperabiliteit met andere eenheden binnen de Navo en WEU.

Smart-S luchtwaarschuwingsradar

Het merendeel van de systemen is reeds geplaatst. Het laatste systeem zal in 1995 worden geleverd en ingebouwd. Ook de financiële afwikkeling wordt derhalve voorzien voor 1996.

SHF Satellietcommunicatie

Dit project omvat de aanschaf van hoogfrequente satellietcommunicatiesystemen voor de fregatten en zal naar verwachting in 1997 worden afgerond.

Basistrainer M-fregatten

De basistrainer M-fregatten dient voor het opleiden van het personeel dat deel zal uitmaken van de bemanningen van de M-fregatten. Verwacht wordt dat het project in 1997 kan worden afgerond.

Navigatiesysteem ten behoeve van fregatten

Dit project betreft de aanschaf van een nauwkeurig navigatiesysteem ten behoeve van de commandovoering, de informatie-uitwisseling en de effectiviteit van wapensystemen. Verwacht wordt dat het project in 1997 kan worden afgerond.

MF/HF zend- en ontvangstapparatuur

Het project behelst een aantal aanpassingen in de zend-en ontvangst-apparatuur en het vervangen van verouderde subsystemen.

Verbeterd actief onderzeeboot bestrijdingssysteem

Dit project betreft het verbeteren van de actieve opsporingscapaciteit in het kader van onderzeebootbestrijding bij crisisbeheersingsoperaties, dicht bij land en in ondiep water. De voorstudie zal in 1995 starten.

Europese militaire satelliet

Dit project betreft de deelneming van de Koninklijke marine aan de ontwikkeling en bouw van een communicatiesatelliet.

SMART-L radar

Het project is de ontwikkeling van een driedimensionale radar als vervolg op de SMART-S radar. De SMART-L dient voor de lange afstands-luchtwaarschuwing. De ontwikkeling van dit project is in 1991 als Codema-project gestart.

Local Area Missile System (LAMS)

- Dit ontwikkelingsproject bestaat uit de volgende vier componenten:
- de «Active Phased Array Radar» (APAR). Dit systeem wordt in samenwerking met Canada en Duitsland ontwikkeld. Hiervoor is in 1993 een MOU met beide landen afgesloten;
  - het «Long-Range Infra-Red Search and Track system» (LR-IRST). Het contract voor de ontwikkeling van een prototype is afgesloten;
  - het «Evolved Seasparrow Missile» (ESSM). Dit wapen wordt binnen het Nato seasparrow consortium ontwikkeld;
  - het «Combat Direction System» (CDS). De software voor het CDS wordt ontworpen, geproduceerd, getest en onderhouden door het Centrum voor Automatisering van Wapen- en Commando systemen (CAWCS).

Munitie

Het betreft voornamelijk de aanschaf van kapitale munitie zoals de Harpoon-missile, Standard-missiles, NATO Seasparrows en torpedo's. Tevens wordt rekening gehouden met de aanschaf van conventionele munitie, zoals de munitie voor de klein kaliber wapens en de Oto Melara-kanonnen, voor zover deze munitie als aanvulling van de oorlogsvoorraden wordt verworven. Als norm voor de kapitale munitie wordt de «Nato maritime stockpile planning guidance» (NMSPG) gehanteerd. In deze NMSPG zijn de normen voor de Koninklijke marine vastgesteld, uitgaande van de sterkte en samenstelling van de vloot volgens de Prioriteitennota. De NMSPG-norm is aangepast aan de gewijzigde veiligheidssituatie.

Nieuwbouw BW/MEOB (SEWACO-bedrijf)

In het kader van de herstructurering worden de Bewapenings-werkplaatsen (BW) en het Marine elektronisch- en optisch bedrijf (MEOB) Den Helder tot één Sewaco-bedrijf samengevoegd. Medio 1995 wordt gestart met de implementatie; begin 1997 is de afronding voorzien.

Investerings marinebedrijven

Dit betreft een doorlopende voorziening waarin de vervangings- dan wel uitbreidingsinvesteringen van duurzame produktiemiddelen voor de marinebedrijven is opgenomen. Het gaat om de Rijkswerf, het Sewaco-bedrijf, het Marine elektronisch- en optisch bedrijf, het centrum voor automatisering van wapen- en commandosystemen, het scheikundig laboratorium, de marine-vervoersdienst, de marine magazijndienst en de onderhoudsdiensten van de vliegvelden Valkenburg en De Kooy.

Automatisering

Dit betreft structurele uitgaven ten behoeve van het ontwikkelen van de automatiseringsfuncties op het gebied van bestuurlijke informatiesystemen. Het gaat om een grote verscheidenheid aan projecten.

03.08 Multi-purpose fregatten

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor investeringen met betrekking tot het project multi-purpose fregatten. Voor de voortgang van het project en de ontwikkeling van de projectuitgaven wordt verwezen naar hoofdstuk II, deel 2.2.3.1. van het algemeen deel van deze memorie van toelichting.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			59 600	40 800	33 800			
1 ^e suppletore wet 1995			17 323	- 18 784	- 13 904			
Nieuwe mutaties				- 7 231	7 231			
Stand ontwerp-begroting 1996	255 345	18 563	76 923	14 785	27 127	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	255 345	18 563	76 923	14 785	27 127	0	0	0	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	190 945	10 063							201 008
1995	45 700	8 500	32 423						86 623
1996	18 700		30 600	985					50 285
1997			13 900	13 800	27 127				54 827
1998									0
1999									0
2000									0
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			104 680	93 100	43 700			
1 ^e suppletore wet 1995			- 18 057	- 35 584	3 896			
Nieuwe mutaties				- 7 231	7 231			
Stand ontwerp-begroting 1996		201 008	86 623	50 285	54 827	0	0	0

De ramingen zijn in prijspeil 1995.

Ten opzichte van het niveau in de ontwerpbegroting 1995 is het projectbudget naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van de volgende factoren:

– projectbudget conform ontwerpbegroting 1995	f 3 627 miljoen
– nu de voltooiing van het project nadert, verminderen de financiële risico's in aantal en omvang. Als gevolg daarvan kan het budget worden verlaagd	– f 35 miljoen
– een herziene raming van de walreservedelen heeft ertoe geleid dat het project-budget verlaagd is	– f 12 miljoen
– ook bij de stafeis TACTAS is de raming herzien. Gevolg is een verlaging	– f 1 miljoen
Huidig projectbudget	f 3 579 miljoen

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1995	1996	1997	1998	1999
conform uitgaven mutaties		– 7 231	7 231		
Totaal		– 7 231	7 231		

De nieuwe verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna opgenomen nieuwe mutaties in de uitgaven.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1995	1996	1997	1998	1999
Aanbouw M-fregatten		– 7 231	7 231		
Totaal		– 7 231	7 231		

De nieuwe mutatie betreft een verschuiving binnen het bouwmeestercontract aangezien een latere financiële afronding van dit project wordt verwacht.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Bouwmeester/marineleveranties	8 917	52 600	10 269	183 935	63 667	38 241	13	02.3
Walreservedelen	7 496	16 623	2 016	5 155	16 238	5 511	13	02.3
Tactas	2 150	7 700	2 500	11 918	6 718	6 533	13	02.3
Totaal	18 563	76 923	14 785	201 008	86 623	50 285		

Het project omvat het ontwerpen, bouwen en uitrusten van acht identieke fregatten van de Karel Doorman-klasse. Inmiddels zijn zeven fregatten overgedragen aan de Koninklijke marine. Het laatste fregat wordt in 1995 overgedragen, waarna voor dat fregat de garantieperiode aanvangt.

Volume- en prestatiegegevens

De Tweede Kamer is onder meer geïnformeerd met de brieven van de Staatssecretaris van Defensie van 12 december 1983 (situatierapport nr. 1), van 25 januari 1984 (situatierapport 2) en van 1 juli 1985 (Kamerstuk 18 600 X nr. 48).

03.09 Onderzeeboten Walrus-klasse

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor investeringen met betrekking tot de onderzeeboten van de Walrus-klasse. Voor de voortgang van het project en de ontwikkeling van de projectuitgaven wordt verwezen naar hoofdstuk II, 2.2.3.2. van het algemeen deel van de memorie van toelichting.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			10 600	13 300				
1 ^e suppletore wet 1995			7 664	- 9 309				
Nieuwe mutaties								
Stand ontwerp-begroting 1996	22 734	25 096	18 264	3 991	0	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	22 734	25 096	18 264	3 991	0	0	0	0	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	18 834	18 496							37 330
1995	2 300	5 500	3 564						11 364
1996	1 600	1 100	11 600	427					14 727
1997			3 100	3 564					6 664
1998									0
1999									0
2000									0
na 2000									

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		15 800	12 500	13 200			
1 ^e suppletore wet 1995		- 4 436	2 227	- 6 536			
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	37 330	11 364	14 727	6 664	0	0	0

De raming is in prijspeil 1995.

Ten opzichte van het niveau in de ontwerp-begroting 1995 is het projectbudget van de eerste serie (f 1 055 miljoen) als gevolg van een herziene raming aan het einde van het project met f 2 miljoen verlaagd tot het huidige niveau van f 1 053 miljoen.

Ten opzichte van het niveau in de ontwerp-begroting 1995 is het projectbudget van de tweede serie (f 955 miljoen) met f 9 miljoen verlaagd tot het huidige niveau van f 946 miljoen. Dit is een gevolg van een herziene raming voor onder andere meerwerk en stelposten waardoor het projectbudget met f 6,3 miljoen kan worden verlaagd.

Tevens vallen de financiële gevolgen van de verfschade, waarmee het taakstellend projectbudget werd verhoogd, f 2,7 miljoen lager uit.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Onderzeeboten Walrusklasse								
1e serie:								
Bouwmeester/marineleveranties	1 715	300		5 476	1 391		13	02.3
Walreserve	82			550		579	13	02.3
2e serie:								
Bouwmeester/marineleveranties	19 079	15 600	3 500	28 544	5 870	11 636	13	02.3
Walreserve	4 220	2 364	491	2 760	4 103	2 512	13	02.3
Totaal	25 096	18 264	3 991	37 330	11 364	14 727		

Het project omvat de bouw bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij (RDM) van twee series van elk twee onderzeeboten van de «Walrus-klasse» en de aanschaf van de initiële boord- en walreservedelen. Alle onderzeeboten zijn inmiddels aan de Koninklijke marine overgedragen.

De definitieve nacalculatie van het contract 1e serie «Walrus-klasse onderzeeboten» is voltooid, zodat de financiële afwikkeling van het contract, na goedkeuring, kan worden afgerond. Dit zal vermoedelijk op korte termijn gebeuren.

De laatste onderzeeboot, Hr. Ms. Bruinvis, bevond zich tot juni 1995 in de garantievaaarperiode. Daarna is het garantieonderhoud aangevangen.

Het project zal in 1996 worden afgerond, waarna definitieve nacalculatie van de 2e serie «Walrus-klasse onderzeeboten» kan plaatsvinden.

Volume- en prestatiegegevens

De Tweede Kamer is geïnformeerd onder meer in de brief van de minister van Defensie van 17 mei 1978 (Situatierapport onderzeebootvervanging 14 800 nr. 27) en de notitie van de Minister van Defensie «Het Walrus-project nader beschouwd» (Kamerstuk 18 600 X nr. 11).

04. Beleidsterrein Koninklijke landmacht

04.01 Burgerpersoneel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen onregelmatige diensten, overige toelagen, aandeel in de sociale lasten en tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen betrekking hebbende op het burgerpersoneel van de Koninklijke landmacht. Ten gunste van dit artikel komen de verrekeningen van de salarissen met de andere beleidsterreinen.

Het betreft burgerpersoneel geplaatst bij algemeen behorende organisatie-eenheden, bijzondere organisatie-eenheden, operationele eenheden en ondersteunende diensten en onderdelen.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet zoals die geldt sinds 1 januari 1994 (zie ook de inleidende tekst Verplichtingen-kassystematiek), wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgave wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		644 588	642 100	645 900	648 600	643 900	
1e suppletore wet 1995		41 854	14 351	16 735	19 384	21 929	
Nieuwe mutaties		- 1 394	48 451	42 358	- 4 727	- 12 766	
Stand ontwerp-begroting 1996	663 133	685 048	704 902	704 993	663 257	653 063	645 333

De uitgaven voor het actief regulier personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën die niet in het SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

De ramingen berusten op het salarispeil per 1 januari 1995. In de begrote bedragen is rekening gehouden met de structurele doorwerking van incidentele loonstijgingen (0,74%), personele overhevelingen en het nieuwe bruto/netto-traject.

Per 1 januari 1995 is het bruto/netto-traject van het Defensiepersoneel (exclusief het dienstplichtig personeel) op marktconforme wijze aangepast. In plaats van de premie-afdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage zijn separate premies gekomen voor:

- het ouderdoms- en nabestaandenpensioen;
- de VUT;
- het wettelijk en bovenwettelijk invaliditeitspensioen;
- de pseudo-premies voor WAO, WW en de Ziektewet.

De introductie van de onder de eerste drie gedachtenstreepjes genoemde premies hangt samen met de privatisering van het ABP per 1 januari 1996. Deze leiden tot extra, niet gecompenseerde werkgevers-

lasten. Met de pseudo-premies wordt vooruitgelopen op een andere belangrijke operatie, namelijk het onder de werknemersverzekeringen brengen van het overheidspersoneel. De introductie van deze premies heeft zoveel mogelijk inkomens- en budgetneutraal plaatsgevonden door middel van een brutering van de inkomens per 1 januari 1995.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	- 106
- Juridische taken	- 98	- 98	- 98	- 98
- Militaire muziek	- 235	- 235	- 235	- 235
- Geestelijke verzorging	- 192	- 192	- 192	- 192
- Opleidingen	- 2 018	- 4 209	- 2 634	- 2 754
- Sociaal beleidskader	520	850	690	520
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 2 023	- 3 884	- 2 469	- 2 865
Aanpassing sterkte	6 144	6 144	- 15 053	- 19 968
Inhuur van personeel	27 478	24 900	1 115	1 115
Niet-Nederlands hulppersoneel	1 000	1 000	1 000	1 000
Rang- en anciënniteitseffecten	2 800	2 800	2 800	2 800
Overwerk	3 455	3 455	-	-
Prijsbijstelling 1995	- 233	- 246	- 189	- 194
VUT-60 gelden	480	477	483	483
Loonbijstelling 1995	6 965	6 995	7 017	6 979
Overheveling personeel	158	158	158	158
Premie secundaire arbeidsvoorwaarden	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Diversen	3 227	1 559	1 411	- 1 274
Totaal	48 451	42 358	- 4 727	- 12 766

Organisatie- en informatieadviezen

Door versobering is vanaf 1999 een geringe inkrimping van het functiebestand op dit terrein mogelijk.

Juridische taken

De doelmatigheidsbesparingen die betrekking hebben op juridische taken worden bereikt door een reductie van de formatie.

Militaire muziek

Besloten is tot een reductie van de bestaande formatie. De effecten van het creëren van een tweede geldstroom zijn nog niet in deze begroting verwerkt.

Geestelijke verzorging

Als gevolg van de maatregelen binnen het functiegebied Geestelijke verzorging komt een aantal ondersteunende functies te vervallen.

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof met 15-20%.

Aanpassing sterkte

Voor de mutaties op de sterkte wordt verwezen naar de volume- en prestatiegegevens behorende bij dit artikel.

Inhuur van personeel

De vervroegde opschorting van de opkomstplicht voor het dienstplichtig personeel leidt onder andere tot vacatures op essentiële functies. De vacatures zijn tijdelijk totdat alle reorganisatie-plannen zijn uitgevoerd. Daarom zijn in 1996 en 1997 de budgetten voor het inhuren van tijdelijke arbeidskrachten verhoogd om de normale bedrijfsvoering te kunnen waarborgen. De inhuur heeft voornamelijk betrekking op bewakings- en bedieningspersoneel.

Niet-Nederlands hulppersoneel

De uitgaven voor dit personeel zijn verhoogd naar aanleiding van de in 1994 gerealiseerde uitgaven.

Rang- en anciënniteitseffecten

De ontwikkeling van het personeelsbestand in 1994 leidt tot structureel hogere uitgaven.

Overwerk

Door de opheffing van eenheden komt veel materieel ter beschikking dat op adequate wijze gereed moet worden gemaakt voor opslag of verkoop. Tevens moet materieel gereed gesteld worden voor de uitgezonden en uit te zenden eenheden.

Bovendien voert het bewakingspersoneel extra diensten uit in verband met het sterk afnemende dienstplichtigenbestand. Een verhoging van de uitgaven voor overwerk is in verband hiermee noodzakelijk.

Voorshands is de verhoging van de uitgaven beperkt tot de jaren 1996 en 1997, gelet op het tijdelijke karakter van de extra werkzaamheden.

Prijsbijstelling 1995

Een herberekening van de reeds toegekende prijsbijstelling 1995 leidt tot een negatieve bijstelling van de uitgekeerde bedragen.

VUT-60 gelden

In 1991 is het overgrote deel van de VUT-60 middelen door het ministerie van Binnenlandse Zaken herverdeeld onder de acht overheidssectoren. In 1995 heeft een structurele toedeling van gelden aan de sectoren plaatsgevonden die rusteerden op het desbetreffende artikel van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Loonbijstelling 1995

De loonbijstelling van 0,5% per 1 januari 1995, die voortvloeit uit de arbeidsvoorwaardenovereenkomst van 3 november 1993, is door het ministerie van Financiën uitgekeerd.

Overheveling personeel

De personele overheveling heeft betrekking op twee functies van de Koninklijke luchtmacht naar de Koninklijke landmacht. Het betreft functies in het kader van het medisch maatschappelijk werk bij het Militair Revalidatie Centrum.

Premie secundaire arbeidsvoorwaarden

De invoering van de pseudo-premies resulteert ook in een premie-inhouding over het secundaire inkomen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) van de uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	493 596	531 706	540 846	11.1	02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	23 050	22 710	22 710	11.1	02.1
Overige toelagen	12 288	12 065	11 815	11.1	02.1
Sociale lasten	126 296	96 313	95 135	11.2	02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	24 245	31 917	44 711	12.1	02.1
Verrekenregels met beleidsterreinen	- 16 342	- 9 663	- 10 315	11.1	02.1
Totaal	663 133	685 048	704 902		

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	11 000	10 940	11 020	11 100	11 020	
Doelmatigheidsbesparingen:						
- Opleidingen		- 15	- 37	- 52	- 58	
- Geestelijke verzorging		- 2	- 3	- 3	- 3	
- Militaire muziek		- 3	- 5	- 5	- 5	
- Juridische taken		-	- 2	- 2	- 2	
- Organisatie- en informatie-adviezen		-	-	-	- 1	
- Instroom BDOS		20	28	15	7	
Totaal doelmatigheidsbesparingen		0	- 19	- 47	- 62	
Overige mutaties:						
- Centralisatie MID	- 3	- 3	- 3	- 3	- 3	
- Ondersteuning defensie-attaché's	1	1	1	1	1	
- Engineering DGW&T	15	15	15	15	15	
- BDOS-functies	- 13	- 13	- 13	- 13	- 13	
- Effecten opschorting opkomstplicht	-	100	100	-	-	
- Reductie staven Regionale Militaire Commando's	-	-	-	- 125	- 125	
- Reductie 32-uurs banen	-	-	-	- 120	- 200	
- Overheveling personeel van de Koninklijke luchtmacht	2	2	2	2	2	
- Onderschrijding begrotingssterkte 1995	- 65	-	-	-	-	
Totaal overige mutaties	- 63	102	102	- 243	- 323	
Begrotingssterkte 1996	10 937	11 042	11 103	10 810	10 635	10 508
Gemiddelde salaris (x f 1,-)	62 636	63 838	63 496	61 356	61 407	61 413

In de jaren 1995 tot en met 1997 zijn extra gelden opgenomen voor inhuur van personeel om de effecten van de vervroegde opschorting van de opkomstplicht voor het dienstplichtig personeel te kunnen opvangen. De inhuur heeft een verhogend effect op het gemiddeld salaris in die jaren.

04.02 Militair personeel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en uitkeringen, aandeel in de sociale lasten en tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen betrekking hebbende op het militair personeel van de Koninklijke landmacht.

Het betreft militair personeel geplaatst bij algemeen behorende organisatie-eenheden, bijzondere organisatie-eenheden, operationele eenheden en ondersteunende diensten en onderdelen. Ten gunste van dit artikel komen de verrekeningen van de salarissen met de andere beleidsterreinen.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet zoals die geldt sinds 1 januari 1994 (zie ook de inleidende tekst Verplichtingen-kassystematiek) wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgave wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995	1 703 674	1 645 160	1 548 291	1 469 189	1 437 803		
1e suppletore wet 1995		25 042	93 566	92 832	92 352	92 309	
Nieuwe mutaties		- 6 028	- 74 089	- 92 686	- 64 917	- 56 127	
Stand ontwerp-begroting 1996	1 785 935	1 722 688	1 664 637	1 548 437	1 496 624	1 473 985	1 465 365

Algemeen

De ramingen berusten op het salarispel per 1 januari 1995. In de begrote bedragen is rekening gehouden met personele overhevelingen, het nieuwe bruto/netto-traject en de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel voor het vrijwillig dienend personeel. Tevens is de structurele doorwerking van incidentele loonstijgingen in de ramingen verwerkt. Voor beroepspersoneel onbepaalde tijd is rekening gehouden met 0,92%. Het voor beroepspersoneel bepaalde tijd gehanteerde percentage is 2,0%.

Voorts is rekening gehouden met de vervroegde opschorting van de opkomstplicht voor het dienstplichtig personeel.

De begrotingssterkte van het dienstplichtig personeel daalt door de eerdergenoemde vervroegde opschorting in zowel 1996 als in 1997. De

begrotingssterkte van het vrijwillig dienend personeel stijgt door een versnelling van de herstructurering op de korte termijn naar aanleiding van de vervroegde opschorting.

Het bruto/netto-traject

Wat het bruto/netto-traject betreft zijn de opmerkingen bij artikel 04.01 Burgerpersoneel nagenoeg van toepassing op dit artikel. Een verschil is echter dat voor de militairen – met uitzondering van de nabestaandenpensioenen – geen premie-afdracht is verschuldigd. De inhoudingen zijn naar analogie met het burgerpersoneel doorvertaald.

Ziektekostenstelsel militair personeel

Het nieuwe ziektekostenstelsel voor vrijwillig dienend personeel komt er in het kort op neer dat de militair voortaan een premie betaalt voor een ziektekostenverzekering. De werkgever betaalt een werkgeversbijdrage in de premie voor de ziektekostenverzekering (analoog aan de marktsector). Over de werkgeversbijdrage betaalt het vrijwillig dienend personeel belasting. Tegelijk met de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel is een vaste vergoeding voor extra beslaglegging ingevoerd. De invoering van het nieuwe stelsel en de invoering van de vaste vergoeding voor extra beslaglegging hebben budgetneutraal plaatsgevonden. Tegenover de nieuwe uitgaven werkgeversbijdrage in de premie en de vaste vergoeding voor extra beslaglegging staat het wegvallen van de volgende uitgaven: AWBZ-compensatie, MOOZ/WTZ-compensatie bij een inkomen boven de ziekenfondsgrens, tegemoetkoming ziektekosten, vergoeding aanvullende verzekering gezinsleden en de lump-sum afdracht aan het ministerie van Financiën in verband met de fiscalisering van de vrije geneeskundige verzorging.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	- 106
- Juridische taken	- 714	- 857	- 1 009	- 1 114
- Militaire muziek	- 470	- 470	- 470	- 470
- Geestelijke verzorging	- 290	- 290	- 290	- 290
- Militaire inlichtingendienst	- 726	- 2 118	- 4 054	- 5 400
- Voeding	-	-	-	- 127
- Opleidingen	- 10 243	- 21 226	- 28 504	- 28 384
- Sociaal beleidskader	3 020	4 950	4 140	2 720
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 9 423	- 20 011	- 30 187	- 33 171
Ramingsbijstelling beroepspersoneel	9 305	15 347	- 23 439	- 10 839
Ramingsbijstelling dienstplichtig personeel	- 78 424	- 86 041	-	-
Bijzondere effecten ABP-complex	- 10 200	- 12 200	- 14 300	- 16 700
Lagere uitgaven voor inhuur	- 3 000	- 2 000	- 1 000	-
Prijbsijstelling 1995	- 324	- 311	- 231	- 215
Loonbijstelling 1995	15 840	14 539	13 559	13 374
Premie secundaire arbeidsvoorwaarden	- 3 300	- 3 300	- 3 300	- 3 300
Diversen	5 437	1 291	- 6 019	- 5 276
Totaal	- 74 089	- 92 686	- 64 917	- 56 127

Organisatie- en informatieadviezen

Door versoering is vanaf 1999 een geringe inkrimping van het functiebestand op dit terrein mogelijk.

Juridische taken

De doelmatigheidsbesparingen die betrekking hebben op juridische taken worden gevonden door een reductie van de formatie. Het niet langer in diensttijd volgen van juridische opleidingen levert eveneens een besparing op.

Militaire muziek

Besloten is tot een reductie van de bestaande formatie. De effecten van het creëren van een tweede geldstroom zijn nog niet in deze begroting verwerkt.

Geestelijke verzorging

Het betreft hier in het bijzonder een reductie van het aantal geestelijke verzorgers. Dit zal hoofdzakelijk worden gerealiseerd door vacatures niet meer te vullen.

Militaire inlichtingen dienst

De maatregelen betreffen herstructurering en reductie van de dienst door middel van integratie en concentratie van verwante activiteiten.

Voeding

Als gevolg van de herstructurering is vanaf 1999 een functiereductie mogelijk.

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof met 15–20%, wat leidt tot minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel.

Ramingsbijstellingen

De ramingsbijstellingen hebben betrekking op sterktewijzigingen en zijn het gevolg van organisatorische aanpassingen. De belangrijkste daarvan is het besluit om de opkomstplicht voor het dienstplichtig personeel vervroegd op te schorten.

Bijzondere effecten ABP-complex

Deze effecten vloeien voort uit de aanpassing van het bruto/netto-traject van het Defensiepersoneel (exclusief dienstplichtigen) op marktconforme wijze per 1 januari 1995. In plaats van de premieafdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage zijn nu separate premies ingevoerd. De hier genoemde bedragen hebben vooral betrekking op de positieve effecten van de ingevoerde pseudo-Vut-premies.

Lagere uitgaven voor inhuur

De uitgaven voor inhuur van personeel op formatieve arbeidsplaatsen zijn naar beneden bijgesteld op basis van de uitgaven die in 1994 zijn gedaan.

Prijsbijstelling 1995

Een herberekening van de reeds toegekende prijsbijstelling 1995 leidt tot een negatieve bijstelling van de uitgekeerde bedragen.

Loonbijstelling 1995

De loonbijstelling van 0,5% van 1 januari 1995, die voortvloeit uit de arbeidsvoorwaardenovereenkomst van 3 november 1993, is door het ministerie van Financiën uitgekeerd.

Premie secundaire arbeidsvoorwaarden

De invoering van de pseudo-premies resulteert ook in een premie-inhouding over het secundaire inkomen. Rekening is gehouden met de gestegen uitgaven voor de vergoeding extra beslaglegging.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

Vrijwillig dienend personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) van de uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	1 115 965	1 293 398	1 373 952	11.1	02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	33 700	36 985	40 371	11.1	02.1
Overige toelagen	65 400	59 570	63 259	11.1	02.1
Sociale lasten	110 540	50 979	56 915	11.2	02.1
Tijdelijke personeel op formatieve arbeidsplaatsen	6 300	4 207	2 481	12.1	02.1
Verrekenregels met beleidsterreinen	- 8 990	- 4 394	- 5 039	11.1	02.1
Totaal	1 322 915	1 440 745	1 531 939		

Dienstplichtig personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) van de uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	382 900	234 409	111 138	11.1	02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	12 900	9 413	4 184	11.1	02.1
Overige toelagen	7 700	4 765	2 118	11.1	02.1
Sociale lasten	59 520	33 356	15 258	11.2	02.1
Totaal	463 020	281 943	132 698		

Totaaloverzicht militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) van de uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Salarissen	1 498 865	1 527 807	1 485 090	11.1	02.1
Overwerk en toelage onregelmatige diensten	46 600	46 398	44 555	11.1	02.1
Overige toelagen	73 100	64 335	65 377	11.1	02.1
Sociale lasten	170 060	84 335	72 173	11.2	02.1
Tijdelijke personeel op formatieve arbeidsplaatsen	6 300	4 207	2 481	12.1	02.1
Verrekenregels met beleidsterreinen	- 8 990	- 4 394	- 5 039	11.1	02.1
Totaal	1 785 935	1 722 688	1 664 637		

Volume- en prestatiegegevens vrijwillig dienend personeel

Omschrijving	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	23 585	25 721	26 745	27 509	27 072	
Doelmatigheidsbesparingen:						
- Opleidingen	-	- 202	- 293	- 372	- 401	
- Militaire inlichtingendienst	-	- 6	- 24	- 51	- 79	
- Geestelijke verzorging	-	- 3	- 5	- 5	- 5	
- Militaire muziek	-	- 4	- 8	- 8	- 8	
- Juridische taken	-	- 6	- 12	- 14	- 16	
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	-	- 1	
- Voeding	-	-	-	-	- 2	
- Instroom BDOS	-	46	82	76	53	
Totaal doelmatigheidsbesparingen	-	- 175	- 260	- 374	- 459	
Overige mutaties:						
- Overheveling Navo-functies	24	24	24	24	24	
- Centralisatie MID	- 24	- 24	- 24	- 24	- 24	
- Reductie staven Regionale Militaire Commando's	-	-	-	- 125	- 125	
- Aanpassing BDOS-functies	- 528	- 622	- 516	- 6	143	
- Aanpassing verlengingspercentage	287	382	735	- 479	- 369	
- Vervroegde opschorting opkomstplicht	-	670	300	-	-	
- Studie beroepspersoneel bepaalde tijd	- 34	- 31	- 44	- 89	- 91	
- Onderschrijding begrotingssterkte 1995	- 150	-	-	-	-	
Totaal overige mutaties	- 425	399	475	- 699	- 442	
Begrotingssterkte 1996	23 160	25 945	26 960	26 436	26 171	25 907
Waarvan:						
- beroepspersoneel onbepaalde tijd	14 210	13 593	12 904	12 098	11 712	11 659
- beroepspersoneel bepaalde tijd	8 950	12 352	14 056	14 338	14 459	14 248
Totalen	23 160	25 945	26 960	26 436	26 171	25 907
Gemiddelde salaris (x f 1,-)	62 208	58 918	57 504	56 718	56 349	56 125

De toenemende instroom van het beroepspersoneel bepaalde tijd leidt tot een lager gemiddeld salaris. Dit komt omdat deze categorie personeel relatief jong is.

Volume- en prestatiegegevens dienstplichtig personeel

Omschrijving	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	15 741	9 614	3 967	-	-	-
Mutaties:						
- Vervroegde opschorting opkomstplicht	- 2 241	- 3 614	- 3 967	-	-	-
- Onderschrijding begrotingssterkte 1995	- 650	-	-	-	-	-
Begrotingssterkte 1996	12 850	6 000	0	-	-	-
Gemiddelde salaris (x f 1,-)	21 942	22 116	-	-	-	-

04.03 Overige personele exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de personele uitgaven anders dan salarissen. De ramingen hebben betrekking op zowel burger- als militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			414 093	405 830	396 027	388 985	379 717	
1e suppletore wet 1995			19 140	- 30 256	- 29 112	- 31 703	- 32 174	
Nieuwe mutaties			452	- 23 039	- 11 894	- 12 775	10 210	
Stand ontwerp-begroting 1996	151 910	450 274	433 685	352 535	355 021	344 507	357 753	352 860

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingenstand ontwerp-begroting 1996	151 910	450 274	433 685	352 535	355 021	344 507	357 753	352 860	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	96 141	411 186							507 327
1995	35 421	32 012	374 114						441 547
1996	9 793	7 076	42 109	328 916					387 894
1997	4 769		14 061	23 113	320 641				362 584
1998	3 022		3 401	506	26 446	310 550			343 925
1999	2 000				7 934	26 121	322 386		358 441
2000	764					7 072	27 205	317 835	352 876
na 2000						764	8 162	35 025	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		465 824	443 108	411 841	389 496	380 196	
1 ^e suppletore wet 1995		- 24 729	- 27 156	- 29 112	- 31 703	- 32 174	
Nieuwe mutaties		452	- 28 058	- 20 145	- 13 868	10 419	
Stand ontwerp-begroting 1996	507 327	441 547	387 894	362 584	343 925	358 441	352 876

De ramingen berusten op het prijspeil 1995 en op het salarispeil per 1 januari 1995.

De daling van de personele aantallen is verwerkt en heeft vooral invloed op de artikelonderdelen kleding en uitrusting, voeding en reis- en verblijfkosten. De invloed van het gewijzigde stelsel van ziektekostenverzekering voor militairen is verwerkt in de ramingen. Het artikelonderdeel geneeskundige verzorging laat hierdoor een daling zien.

De verlaging van de uitgaven voor de werving en de selectie van het beroepspersoneel bepaalde tijd wordt veroorzaakt door het hogere aantal contractverlengingen dan waarmee in de begroting 1995 rekening is gehouden. Dit effect wordt deels teniet gedaan door een verhoging van de uitgaven in verband met de vervroegde opschorting van de opkomstplicht. Hierdoor is gedurende 1995 en 1996 extra beroepspersoneel bepaalde tijd nodig. Dit vergt in deze jaren een verhoogde wervingsinspanning.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	- 24
- Juridische taken	- 88	- 176	- 176	- 176
- Militaire muziek	- 120	- 120	- 120	- 120
- Geestelijke verzorging	- 64	- 64	- 64	- 64
- Militaire inlichtingendienst	- 96	- 280	- 536	- 720
- Voeding	-	-	- 5 000	- 5 032
- Opleidingen	- 6 505	- 7 604	- 8 821	- 9 541
- Sociaal beleidskader	1 360	2 500	2 070	1 360
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 5 513	- 5 744	- 12 647	- 14 317
Ramingsbijstelling:				
- Kleding en uitrusting	- 17 061	- 4 649	1 793	28 491
- Reis- en verblijfkosten	- 7 872	- 8 000	- 10 900	- 11 400
- Verplaatsingskosten	3 921	2 800	6 400	5 900
- Sociale zorg	- 3 804	- 2 900	400	4 400
- Werving	- 2 810	- 5 700	- 8 500	- 8 700
- Onderwijs en opleiding	2 516	4 200	- 400	- 4 900
- Overige personele uitgaven	9 462	8 300	8 500	8 400
- Diversen	2 214	4 000	5 900	5 700
Prijbsijstelling 1995	- 4 348	- 4 442	- 3 526	- 3 534
Loonbijstelling 1995	256	241	205	170
Totaal	- 23 039	- 11 894	- 12 775	10 210

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	- 24
- Juridische taken	- 88	- 176	- 176	- 176
- Militaire muziek	- 120	- 120	- 120	- 120
- Geestelijke verzorging	- 64	- 64	- 64	- 64
- Militaire inlichtingendienst	- 96	- 280	- 536	- 720
- Voeding	-	-	- 5 000	- 5 032
- Opleidingen	- 6 505	- 7 604	- 8 821	- 9 541
- Sociaal beleidskader	1 360	2 500	2 070	1 360
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 5 513	- 5 744	- 12 647	- 14 317
Ramingsbijstelling:				
- Kleding en uitrusting	- 22 080	- 12 900	700	28 700
- Reis- en verblijfkosten	- 7 872	- 8 000	- 10 900	- 11 400
- Verplaatsingskosten	3 921	2 800	6 400	5 900
- Sociale zorg	- 3 804	- 2 900	400	4 400
- Werving	- 2 810	- 5 700	- 8 500	- 8 700
- Onderwijs en opleiding	2 816	1 500	- 2 000	- 4 900
- Overige personele uitgaven	9 462	8 300	8 500	8 400
- Diversen	1 914	6 700	7 500	5 700
Prijbsijstelling 1995	- 4 348	- 4 442	- 3 526	- 3 534
Loonbijstelling 1995	256	241	205	170
Totaal	- 28 058	- 20 145	- 13 868	10 419

Organisatie- en informatieadviezen

Door versobering is vanaf 1999 een geringe inkrimping van het functiebestand op dit terrein mogelijk.

Juridische taken

De doelmatigheidsbesparingen die betrekking hebben op juridische taken worden gevonden door een reductie van de formatie. Het niet langer in diensttijd volgen van juridische opleidingen levert eveneens een besparing op.

Militaire muziek

Door de reductie van de bestaande formatie daalt de overige personele exploitatie.

Geestelijke verzorging

De vermindering van het aantal geestelijke verzorgers en ondersteuners leidt tevens tot besparingen op dit artikel.

Militaire inlichtingen dienst

De maatregelen betreffen herstructurering en reductie van de dienst door middel van integratie en concentratie van verwante activiteiten.

Voeding

Onder andere door budgettering en rationalisering van de in- en verkoop worden vanaf 1998 besparingen bereikt.

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof met 15–20%, wat leidt tot minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel.

Ramingsbijstelling

Binnen het artikelonderdeel kleding en uitrusting zijn er bijstellingen van de uitgaven in verband met het verschuiven van projecten en lagere behoeften als gevolg van de inkrimping van de Koninklijke landmacht. De stijging in 1999 wordt vooral veroorzaakt door de voorgenomen aanschaf van NBC-kleding.

De neerwaartse bijstelling van het artikelonderdeel reis- en verblijfkosten wordt mogelijk gemaakt door de verkleining van de organisatie. Voor het artikelonderdeel onderwijs en opleiding worden in de eerstkomende jaren meer uitgaven verwacht voor de om-, her- en bijscholing ten gevolge van het sociaal beleidskader dan oorspronkelijk verwacht.

De stijging bij het artikelonderdeel overige personele uitgaven wordt veroorzaakt door effecten uit het sociaal beleidskader. Hierin zijn begrepen vertrekpremies, beroepskeuzetests en uitgaven voor startersbegeleiding.

Prijsbijstelling 1995

Een herberekening van de reeds toegekende prijsbijstelling 1995 leidt tot een negatieve bijstelling van de uitgekeerde bedragen.

Loonbijstelling 1995

De loonbijstelling van 0,5 % per 1 januari 1995, die voortvloeit uit de arbeidsvoorwaardenovereenkomst van 3 november 1993, is door het ministerie van Financiën uitgekeerd.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering inclusief uniformering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Kleding	46 897	74 576	31 495	101 702	76 216	66 920	11.4	02.1
Voeding	83 825	74 524	61 379	84 866	74 534	61 385	11.4	02.1
Reis- en verblijfkosten	56 989	53 485	50 066	56 989	53 485	50 066	12.1	02.1
Verplaatsingskosten	99 369	82 373	74 192	101 419	86 062	74 192	12.1	02.1
Sport en ontspanning	2 735	2 428	4 253	4 555	4 363	4 253	12.1	02.1
Kostwinnersvergoeding	524	308	127	524	308	127	12.1	02.1
Representatiekosten	1 961	2 202	2 080	1 961	2 202	2 080	12.1	02.1
Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen	3 567	3 037	2 485	3 723	3 037	2 485	12.1	02.1
Sociale zorg	13 590	13 930	13 974	13 590	13 930	13 974	11.3	02.1
Voorziening woonruimte	12 992	10 322	8 849	12 992	10 322	8 849	12.1	02.1
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	11 975	10 464	10 377	11 975	10 464	10 377	11.1	02.1
Werving	26 519	31 945	28 389	23 327	31 948	28 344	12.1	02.1
Geneeskundige verzorging	44 474	18 845	6 449	44 886	18 845	6 449	11.4	02.1
Onderwijs en opleiding	24 865	35 629	38 891	24 210	36 240	38 891	12.1	02.1
Afwikkelingskosten TRIS	1 349	1 300	1 200	1 349	1 300	1 200	12.1	02.1
Overige personele uitgaven	10 556	14 879	18 226	11 172	14 853	18 199	12.1	02.1
Werkgelegenheidsprojecten	8 087	3 438	103	8 087	3 438	103	11.1	02.1
Totaal	450 274	433 685	352 535	507 327	441 547	387 894		

Kleding

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen voor de beroeps-kleding van het personeel van de Koninklijke landmacht in binnen- en buitenland.

Er is rekening gehouden met de daling van de personele aantallen. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door het teruglopen van het aantal dienstplichtigen. In 1996 zijn er uitgaven voorzien voor met name tankhelmen, gevechtshelmen, veldmaskers en oogbescherming.

Volume- en prestatiegegevens

De uitgaven hebben nagenoeg geheel betrekking op militair personeel, zodat de sterkte burgerpersoneel niet in de berekeningen is opgenomen.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	2 241	2 270	2 111

Voor de jaren 1994 tot en met 1996 zijn de uitgaven berekend op basis van een voortschrijdend gemiddelde. Dit is noodzakelijk omdat bij dit

artikelonderdeel de verplichtingen niet gelijk zijn aan de uitgaven. Door de effecten hiervan grotendeels te elimineren, ontstaat een zuiverder beeld per jaar.

Voeding

De in dit artikelonderdeel opgenomen uitgaven zijn verbonden aan de voeding van het personeel van de Koninklijke landmacht in binnen- en buitenland, met uitzondering van de voeding via de geprivatiseerde cantinedienst.

De daling in de uitgaven voor voeding wordt vooral veroorzaakt door de lagere personeelssterktes als gevolg van de herstructurering van de Koninklijke landmacht. Dit heeft vooral invloed op de aanschaffingen van levensmiddelen op de kazernes.

Volume- en prestatiegegevens

Voeding heeft betrekking op het totale personeel van de Koninklijke landmacht, zodat de totale sterkte als wegingsfactor is gebruikt.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	1 560	1 570	1 485

Evenals bij het artikelonderdeel kleding en uitrusting is ook hier, om dezelfde reden, bij de berekening uitgegaan van een voortschrijdend gemiddelde.

Reis- en verblijfkosten

De uitgaven vloeien voort uit het Besluit dienstreizen militairen en bijbehorende regelingen en het Reisbesluit 1971.

De uitgaven dalen als gevolg van de inkrimping van de Koninklijke landmacht.

De uitgaven zijn gerelateerd aan de activiteiten die binnen de Koninklijke landmacht worden uitgevoerd. Een stijging van de sterkte leidt dus niet altijd automatisch tot hogere uitgaven. Het vervroegd opschorten van de opkomstplicht is op dit artikelonderdeel nauwelijks van invloed.

Verplaatsingskosten

In dit artikelonderdeel zijn alle uitgaven opgenomen die worden gedaan op grond van het Verplaatsingskostenbesluit 1989, het Verplaatsingskostenbesluit militairen en bijbehorende regelingen. De uitgaven hebben betrekking op zowel militair- als burgerpersoneel, zodat de totale sterkte als wegingsfactor is gebruikt.

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	1 883	1 833	1 725

De afname van het aantal dienstplichtigen leidt tot lagere uitgaven voor dit artikelonderdeel dan voorzien, vooral omdat de uitgaven ten behoeve van de Defensie Openbaar Vervoerkaart dalen.

De hoogte van de daling wordt beïnvloed door de toename van het vrijwillig dienend personeel, vooral de categorie beroepspersoneel bepaalde tijd.

Sport en ontspanning

De uitgaven voor sport en ontspanning bij de Koninklijke landmacht zijn in dit artikelonderdeel opgenomen.

De uitgaven hebben voornamelijk betrekking op de film- en videovoorziening binnen de krijgsmacht. De Koninklijke landmacht treedt hierbij op als single service manager. Daarnaast zijn uitgaven voorzien voor diverse ontspanningsevenementen.

Kostwinnersvergoeding

De uitgaven hebben vooral betrekking op de kostwinnersvergoeding bij eerste oefening. Door de afname van het aantal dienstplichtigen dalen de uitgaven.

Gelet op de hoogte van de raming en het feit dat dit artikelonderdeel met ingang van 1997 niet meer wordt gebruikt, is het presenteren van volume- en prestatiegegevens achterwege gelaten.

Representatiekosten

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor incidentele representatie opgenomen. Door het inkrimpen van de Koninklijke landmacht dalen de uitgaven. De daling wordt echter beperkt doordat door het opheffen van eenheden een groter beroep op de «Regeling Representatiegelden» wordt gedaan.

Voor het organiseren van door het bevoegd gezag aan te wijzen gelegenheden, kunnen de daaraan verbonden uitgaven tot een maximum bedrag in rekening worden gebracht.

Daarnaast heeft het militair personeel en het burgerpersoneel aanspraak op een tegemoetkoming bij vertrek wegens pensionering, het toekennen van medailles en afscheid wegens verandering van werkkring.

Dit laatste is alleen van toepassing als het betrokken personeelslid ten minste twaalf en een half jaar achtereen bij Defensie werkzaam is geweest.

Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen

Het betreft hier uitgaven ten behoeve van ingehuurd personeel, waarvoor geen formatieve arbeidsplaats is. Het beleid is er op gericht de inhuur van dergelijk personeel zo veel mogelijk terug te dringen. Dit verklaart dan ook de daling van de uitgaven in 1996 ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1995.

Het personeel dat op bovenformatieve arbeidsplaatsen wordt ingehuurd bestaat uit gastdocenten, praktikanten, stagiaires en vakantiehulpverleners.

Sociale zorg

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen, die zijn verbonden aan sociale regelingen ten behoeve van het huidige personeel en het voormalige personeel en/of hun betrekkingen.

Volume- en prestatiegegevens

Bedragen x f 1 000	1994		1995		1996	
Omschrijving	Aantallen	Bedrag	Aantallen	Bedrag	Aantallen	Bedrag
Langdurig zieken	174	9 639	174	9 719	174	9 763
Postactief personeel	15	752	16	800	16	800
Pas-regeling	7	313	7	325	7	325
Ouderschapsverlof	52	2 370	53	2 600	53	2 600
Totaal	248	13 074	250	13 444	250	13 488
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)		52 718		53 776		53 952

Doordat het salarispeil in 1995 is gewijzigd en er een toename is van het aantal uitkeringsgerechtigden, is in de jaren 1995 en 1996 een stijging waarneembaar ten opzichte van de realisatie 1994.

De bedragen in deze tabel komen niet overeen met wat in de onderverdeling naar artikelonderdelen is aangegeven. Dit komt omdat één element van de raming (de tegemoetkoming reiskosten voor militair personeel in verband met het bezoek aan zieke verwanten), niet is te presenteren als volume-prestatiegegevens.

Voorziening woonruimte

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen voor huurwoningen ten behoeve van burgerpersoneel, vrijwillig dienend personeel en hun gezinnen.

Als gevolg van gewijzigd beleid treedt de Koninklijke landmacht in 1996 ten aanzien van minder woningen op als huurder, waardoor minder middelen benodigd zijn.

Volume- en prestatiegegevens

Bedragen x f 1 000	1994	1995	1996
Bedrag	12 992	10 322	8 849
Aantal woningen	694	512	492
Gemiddeld bedrag per woning	19	20	18

In de raming is rekening gehouden met betaalde en te betalen huren en groot onderhoud. Het groot onderhoud wordt cyclisch uitgevoerd. Hierdoor wordt de hoogte van de raming beïnvloed. Een daling van het aantal woningen leidt dus niet altijd tot een daling van het gemiddelde bedrag dat per woning wordt uitgegeven.

Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen betreffende toelagen en uitkeringen, die nog niet elders zijn verantwoord. De uitgaven, betrekking hebbend op zowel militair- als burgerpersoneel, dalen voornamelijk als gevolg van een afname van het totale personeelsbestand.

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	222	223	241

De uitgaven die in dit artikelonderdeel zijn opgenomen hebben betrekking op de rijksambtenarensparregeling, gratificaties bij ambtsjubilea, beloning van ideeën en uitkeringen bij overlijden.

Ondanks de dalende sterkte nemen de uitgaven toe. Dit komt enerzijds omdat de uitgaven voor het dienstplichtig personeel in verhouding tot de uitgaven voor het burgerpersoneel en militair personeel relatief laag zijn. Anderzijds is het zo dat meer uitgaven worden voorzien voor, onder andere, gratificaties bij ambtsjubilea.

Werving

De aan de werving en selectie van personeel verbonden uitgaven zijn in dit artikelonderdeel opgenomen. De Koninklijke landmacht is voor de personele vulling steeds meer aangewezen op vrijwillig dienend militair personeel, met name beroepspersoneel bepaalde tijd. Om voldoende personeel te kunnen aantrekken, is een aanzienlijke wervingsinspanning nodig. Deze inspanning is als gevolg van het vervroegd opschorten van de opkomstplicht verschoven. Het accent ligt nu op de jaren 1995 en 1996, in plaats van in latere jaren.

De Kamer wordt jaarlijks over de werving door de minister van Defensie gerapporteerd. De laatste rapportage dateert van 31 maart 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 50).

Voor dit artikelonderdeel wordt voor de bepaling van de uitgaven een wervingsmix opgesteld. Hierin is aangegeven welke doelgroepen op welke wijze moeten worden benaderd om de beste respons te krijgen. Doelgroepen waar de werving en informatieverstrekking op zijn gericht, zijn mannen en vrouwen tussen de zeventien en zeventwintig jaar, allochtonen, jongens en meisjes tussen de twaalf en zestien jaar, de pers, onderwijs en personeel van de Koninklijke landmacht zelf. Instrumenten die bij de werving worden gebruikt, zijn onder andere advertenties in bladen, televisie- en radiocommercials, mailings, billboards, voorlichtingsbijeenkomsten en de Baneninformatiecentra.

Geneeskundige verzorging

De invloed van de nieuwe ziektekostenverzekering militairen zorgt voor een afname van deze post, omdat de uitgaven voor de medische verzorging van militairen en hun gezinsleden in de oude regeling ten laste van dit artikelonderdeel kwamen. In de nieuwe regeling worden deze uitgaven door de ziektekostenverzekeraar gedaan, waarbij de daarvoor te betalen premies ten laste van artikel 04.02 Militair personeel worden gebracht.

In de vermoedelijke uitkomsten 1995 is rekening gehouden met te betalen rekeningen die betrekking hebben op 1994. Vanaf 1996 heeft dit artikelonderdeel alleen nog betrekking op uitgaven voor medische keuringen van burgerpersoneel, de Ziektekostenvoorziening overheids-personeel (ZVO)-regeling en een aantal andere specifieke regelingen.

Onderwijs en opleiding

In dit artikelonderdeel is een grote diversiteit aan externe cursussen en opleidingen opgenomen, die noodzakelijk zijn om zowel het militair- als burgerpersoneel van de Koninklijke landmacht op het vereiste opleidingsniveau te krijgen en te houden.

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	459	772	904

Het beleid is er op gericht militairen met een contract voor bepaalde tijd opleidingen aan te bieden, die ook extern worden erkend. De hierop betrekking hebbende uitgaven, zoals certificering, zijn hierbij opgenomen. Daarnaast is er sprake van een toename van de om-, her- en bijscholing conform het sociaal beleidskader. Door bovenstaande oorzaken vertonen de uitgaven een stijgende trend terwijl de aantallen dalen.

Afwikkelingskosten Troepenmacht in Suriname (TRIS)

Het betreft hier uitgaven ten behoeve van de financiële afwikkeling in verband met het voorheen in Suriname gestationeerde defensiepersoneel. Door de vermindering van het aantal rechthebbenden nemen ook de uitgaven af.

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1994	1995	1996
Bedrag (x f 1 000)	1 349	1 300	1 200
Sterkte	79	72	69
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	17 076	18 056	17 391

In de vermoedelijke uitkomsten 1995 is rekening gehouden met nog over 1994 te betalen uitkeringen. Dit verklaart het feit dat, ondanks een daling van de sterkte ten opzichte van de realisatie 1994, de gemiddelde uitgaven per persoon hoger zijn.

Overige personele uitgaven

In dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven opgenomen die niet zijn onder te brengen bij een van de andere artikelonderdelen van dit artikel. De stijging wordt deels veroorzaakt door uitgaven die samenhangen met het sociaal beleidskader. Hierin zijn onder andere begrepen vertrekpremies, beroepskeuzetests en uitgaven voor startersbegeleiding. Daarnaast is de raming voor militaire attachés verhoogd in verband met de verwachte uitbreiding van buitenlandse posten.

In de raming is voornamelijk rekening gehouden met uitgaven voor de geestelijke verzorging, specifieke elementen van het sociaal beleidskader en kinderopvang.

Werkgelegenheidsprojecten

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen die zijn verbonden aan de uitvoering van projecten in het kader van het arbeidsmarkt- en opleidingsfonds voor de overheid.

Hieronder vallen A&O-projecten en SAJO-projecten. In de vorige begroting waren hiervoor aparte artikelonderdelen opgenomen.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft besloten A&O-projecten niet langer sectoraal te subsidiëren, waardoor binnen de Koninklijke landmacht geen nieuwe projecten meer zijn opgenomen.

In 1996 zullen ook de lopende projecten zijn afgewikkeld. Omdat de subsidieregeling voor SAJO-projecten is afgesloten, is alleen een bedrag geraamd voor restbetalingen. Dit is ook de reden waarom is afgezien van het presenteren van volume- en prestatiegegevens.

Sociaal Beleidskader (SBK)

De uitgaven voor om-, her-, bijscholing, outplacement en verplaatsingskosten zijn naar beneden bijgesteld naar aanleiding van de in 1994 gerealiseerde uitgaven. De wachtgelden voor het burgerpersoneel zijn eveneens naar beneden bijgesteld. De raming in de vorige begroting was gebaseerd op onder meer de realisatie in 1993.

In 1993 was echter sprake van een incidenteel hogere instroom. Dit effect is in de huidige raming aangepast. De wachtgelden voor het militair personeel zijn in de begrotingsperiode sterk toegenomen. In de vorige begroting was nog uitgegaan van een latere instrooming in de wachtgeldregelingen.

De versnelling van het reorganisatietraject en de realisatie 1994 maken een aanpassing van de raming noodzakelijk. De «boven de organieke sterkte» (BDOS)-plaatsingen van zowel burger- als militair personeel zijn eveneens herzien. Deze herziening vloeit voort uit de constatering dat in 1994 de gemiddelde herplaatsingstermijn van personeel één jaar in beslag neemt, terwijl in de vorige begroting is uitgegaan van een termijn van twee jaar. De in 1995 geraamde uitgaven voor de afwikkeling van de BV-LOM zijn niet meer nodig. De laatste kandidaten voor deze regeling zijn in 1993 aangewezen. Daar de werkingsduur slechts twee jaar is, is hiervoor in 1995 geen geld meer nodig.

In onderstaand overzicht zijn de uitgaven voor het Sociaal beleidskader opgenomen, zoals die worden verwacht naar aanleiding van de herstructurering van de Koninklijke landmacht. De uitgaven hebben zowel betrekking op burgerpersoneel als op militair personeel.

De verantwoording van de wachtgelden zal geschieden op beleidsterrein 02. Pensioenen, wachtgelden en uitkeringen en van de overige personele uitgaven op de artikelen 04.01. Burgerpersoneel, 04.02. Militair personeel en 04.03. Overige personele exploitatie van het beleidsterrein 04. Koninklijke landmacht.

Bedragen x f 1 miljoen

Hoofdcategorie	t.l.v. art.	1995	1996	1997	1998	1999	2000
- Om-, her- en bijscholing en «outplacement»	04.01	8,5	13,4	16,6	16,7	0	0
- Verplaatsingskosten	04.03	0,9	1,7	4,6	1,7	0,8	0
- Wachtgelden burgers	02.01	22,8	25,0	26,4	27,4	29,4	31,9
- Wachtgelden militairen/UBM-O	02.01	32,2	40,7	41,2	43,4	37,9	26,6
- Boven de organieke sterkte plaatsingen burgers	04.01	2,7	2,4	7,4	12,3	7,4	0
- Boven de organieke sterkte plaatsingen militairen	04.02	12,4	22,3	51,0	31,6	9,3	0
- Afwikkeling BV-LOM	04.02	0	0	0	0	0	0
Totaal SBK		79,5	105,5	147,2	133,1	84,8	58,5

04.04 Subsidies en bijdragen*De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Ten laste van dit artikel worden uitgaven geraamd voor subsidies aan verschillende instanties, alsmede bijdragen aan andere hoofdstukken van de rijksbegroting. Deze bijdragen hadden in de voorgaande jaren betrekking op een afdracht aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen ten behoeve van de scholen in het buitenland.

De subsidies worden onder meer verleend aan instanties die voor Defensie een zeker nut hebben of de belangen behartigen van maatschappelijke groeperingen die raakvlakken hebben met Defensiepersoneel. De doelstellingen van deze instanties worden uiteengezet in bijlage 7. De aard van het artikel brengt met zich mee dat de afzonderlijke ramingen voor de verplichtingen en de uitgaven aan elkaar gelijk zijn.

*De uitgaven***Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)**

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		17 457	17 400	17 200	17 100	17 000	
1 ^e suppletore wet 1995		2 788	- 211	- 213	- 222	- 222	
Nieuwe mutaties		82	- 893	- 1 588	- 1 996	- 1 998	
Stand ontwerp-begroting 1996	19 477	20 327	16 296	15 399	14 882	14 780	14 780

De uitgaven op dit artikel dalen met ingang van 1996. Dit vloeit voort uit het beleid om vanaf 1996 de subsidieverstrekkings terug te dringen. De afzonderlijke subsidies aan protestantse, katholieke en humanistische militaire tehuizen zijn omgezet in één subsidie aan de overkoepelende organisatie van de militaire tehuizen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Subsidie	7 780	18 377	16 296	41.4	02.1
Bijdragen aan andere hoofdstukken van de Rijksbegroting	11 697	1 950	0	41.4	02.1
Totaal	19 477	20 327	16 296		

De bijdragen aan andere hoofdstukken van de rijksbegroting worden met ingang van 1995 omgezet in een subsidie. Dit wordt veroorzaakt doordat de exploitatie van de scholen in het buitenland is overgegaan van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen naar de Stichting Bijzondere Scholen voor Onderwijs op Algemene Grondslag (STOAG).

Het bedrag voor bijdragen aan andere hoofdstukken van de Rijksbegroting heeft betrekking op rekeningen die in 1994 niet meer konden worden betaald.

Subsidies

Aan de volgende instanties worden subsidies verstrekt (x f 1000):

Omschrijving	Uitgaven		
	1994	1995	1996
1. Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront	100	100	80
2. Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	100	100	80
3. Stichting Humanistisch Thuisfront	25	25	25
4. Vereniging Koninklijke Nederlandse militaire bond «Pro Rege» ten behoeve van alle Protestants-Christelijke militaire tehuizen	1 826	2 240	0
5. Centrale van Katholieke Militaire Tehuizen	398	0	0
6. Stichting Humanistische Militaire Tehuizen	165	252	0
7. Protestants Vormingscentrum «Beukbergen»	524	530	400
8. Katholiek Vormingscentrum «Vlasakkers»	565	521	400
9. Humanistisch Vormingscentrum «Coornherthuys»	420	431	400
10. Joods vormingswerk	10	10	10
11. Stichting Militaire Tehuizen Overzee	526	130	0
12. Stichting Jeugdwerk Duitsland	350	312	192
13. Stichting Rechtsbijstand Dienstplichtigen	663	693	400
14. Stichting Maatschappij en Krijgsmacht	477	491	390
15. Stichting Vrouw en Uniform	30	30	20
16. Stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht	58	43	43
17. Stichting Vafamil	40	110	30
18. Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Reserve-officieren	30	66	62
19. Stichting Het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum «Generaal Hofer»	1 373	1 393	1 064
20. Stichting «De Koepel»	100	0	1 800
21. Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag	0	10 900	10 900
Totaal subsidies	7 780	18 377	16 296

04.05 Materiële exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Onder dit artikel worden exploitatie-uitgaven geraamd anders dan personele uitgaven.

Het betreft hier uitgaven van algemene en specifieke aard, waaronder de aankoop van inventarisgoederen en klein materieel, het onderhoud en herstel van het materieel, munitie, het onderhoud van onroerende zaken alsmede de aankoop van brandstoffen, olie en smeermiddelen.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			935 916	1 127 804	881 991	853 182	745 091	
1 ^e suppletore wet 1995			33 297	- 186 803	12 172	104 123	8 995	
Nieuwe mutaties			12 000	- 62 918	- 20 574	- 168 507	65 175	
Stand ontwerp-begroting 1996	449 984	1 006 494	981 213	878 083	873 589	788 798	819 261	811 999

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingenstand ontwerp-begroting 1996	449 984	1 006 494	981 213	878 083	873 589	788 798	819 261	811 999	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	271 756	629 292							901 048
1995	82 498	195 459	743 058						1 021 015
1996	66 011	44 531	160 011	692 502					963 055
1997	26 061	47 865	54 333	134 930	676 535				939 724
1998	2 149	21 170	19 472	48 707	142 098	609 676			843 272
1999	590	32 502	4 154	1 644	49 734	133 176	634 992		856 792
2000	53	33 143	185	150	4 973	39 953	138 548	595 962	812 967
na 2000	866	2 532		150	249	5 993	45 721	216 037	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		892 400	929 429	876 929	797 129	796 429	
1 ^e suppletore wet 1995		103 615	25 985	25 160	22 111	21 983	
Nieuwe mutaties		25 000	7 641	37 635	24 032	38 380	
Stand ontwerp-begroting 1996	901 048	1 021 015	963 055	939 724	843 272	856 792	812 967

De ramingen berusten op het prijspeil 1995.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	- 179
- Juridische taken	- 33	- 66	- 66	- 66
- Militaire muziek	- 45	- 45	- 45	- 45
- Geestelijke verzorging	- 24	- 24	- 24	- 24
- Militaire inlichtingendienst	- 36	- 105	- 201	- 270
- Voeding	-	-	- 5 000	- 5 012
- Opleidingen	5 513	- 1 092	- 1 371	- 1 371
- Automatisering	- 4 000	- 6 000	- 19 800	- 19 800
- DGW&T	- 6 610	- 8 538	- 7 624	- 8 166
- Voorlichting	- 703	- 703	- 703	- 703
- Onderhoud en herstel gebouwen	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
- Topografische dienst	- 3 000	- 3 800	- 3 500	- 4 100
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 18 938	- 30 373	- 48 334	- 49 736
Ramingsbijstelling:				
- Manoeuvre	- 69 300	- 3 000	- 2 600	- 3 000
- Artillerie en luchtdoelartillerie	- 4 000	- 6 000	- 3 000	- 3 000
- Munitie	- 17 600	- 17 000	- 139 300	92 000
- Algemene uitrusting	- 7 000	- 3 000	- 2 000	- 5 000
- Onderhoud infrastructuur	- 12 000	- 12 000	- 12 000	- 18 000
- Huisvestingskosten	7 563	2 600	2 900	- 1 900
- Bureaunkosten	11 991	12 100	7 600	5 600
- Specifieke uitgaven van operationele aard	- 13 567	- 1 400	- 1 400	23 500
- Automatisering	20 694	14 000	14 100	14 100
- Inhuur externe deskundigen	- 3 750	- 3 700	- 3 700	- 3 700
- Diversen	1 025	- 10 503	- 19 233	- 21 299
Overheveling DGW&T-budgetten	51 942	48 072	46 332	43 624
Prijbsijstelling 1995	- 9 978	- 10 370	- 7 872	- 8 014
Totaal	- 62 918	- 20 574	- 168 507	65 175

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- Organisatie- en informatie-adviezen	-	-	-	- 179
- Juridische taken	- 33	- 66	- 66	- 66
- Militaire muziek	- 45	- 45	- 45	- 45
- Geestelijke verzorging	- 24	- 24	- 24	- 24
- Militaire inlichtingendienst	- 36	- 105	- 201	- 270
- Voeding	-	-	- 5 000	- 5 012
- Opleidingen	5 513	- 1 092	- 1 371	- 1 371
- Automatisering	- 4 000	- 6 000	- 19 800	- 19 800
- DGW&T	- 6 610	- 8 538	- 7 624	- 8 166
- Voorlichting	- 703	- 703	- 703	- 703
- Onderhoud en herstel gebouwen	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
- Topografische dienst	- 3 000	- 3 800	- 3 500	- 4 100
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 18 938	- 30 373	- 48 334	- 49 736
Ramingsbijstelling:				
- Communicatiesystemen	9 669	10 800	4 900	2 700
- Manoeuvre	- 26 081	- 12 100	- 11 000	- 8 800
- Artillerie en luchtdoelartillerie	5 615	12 600	- 1 500	- 1 200
- Munitie	- 29 498	6 500	31 700	36 300
- Bosco	4 295	5 600	8 900	6 700
- Geneeskundige dienstmaterieel	- 5 653	- 8 794	- 7 694	- 6 994
- Onderhoud en herstel gebouwen	- 9 280	- 8 900	- 8 600	- 14 100
- Huisvestingskosten	7 563	2 600	2 900	- 1 900
- Bureaukosten	11 991	12 100	7 600	5 600
- Specifieke uitgaven van operationele aard	- 13 567	- 1 400	- 1 400	23 500
- Overige uitgaven	7 282	3 200	- 1 000	- 1 200
- Automatisering	20 694	14 000	14 100	14 100
- Inhuur externe deskundigen	- 3 750	- 3 700	- 3 700	- 3 700
- Diversen	5 335	- 2 200	- 1 300	1 500
Overheveling DGW&T-budgetten	51 942	48 072	46 332	43 624
Prijbsijstelling 1995	- 9 978	- 10 370	- 7 872	- 8 014
Totaal	7 641	37 635	24 032	38 380

Organisatie- en informatieadviezen

De inhuur van externe deskundigen wordt beperkt.

Juridische taken

Het niet langer in diensttijd volgen van juridische opleidingen levert een besparing op.

Militaire muziek

Door reductie van de bestaande formatie dalen tevens de materiële exploitatie uitgaven.

Geestelijke verzorging

De vermindering van het aantal geestelijke verzorgers en ondersteund personeel leidt tot lagere uitgaven op dit artikel.

Militaire inlichtingen dienst

De maatregelen betreffen herstructurering en reductie van de dienst door middel van integratie en concentratie van verwante activiteiten.

Voeding

Onder andere door budgettering en rationalisering van de in- en verkoop worden vanaf 1998 besparingen bereikt.

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof met 15–20%, wat leidt tot minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel.

Automatisering

Maatregelen op dit terrein betreffen onder andere vraagregulering en standaardisatie. Daarnaast is in de raming rekening gehouden met de mogelijk gebleken tariefsverlaging bij het Duyverman Computercentrum (DCC).

DGW&T

De besparingen worden gerealiseerd door een verlaging van de tarieven voor vastgoedbeheer van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen.

Voorlichting

Op korte termijn wordt een besparing gerealiseerd door doelmatigheidsmaatregelen in de verspreiding van periodieken.

Onderhoud en herstel gebouwen

De uitgaven op dit artikelonderdeel zijn taakstellend verlaagd.

Topografische dienst

Onder andere door een verdere verzelfstandiging van de Topografische dienst tot een agentschap, de samenwerking met andere overheidsdiensten alsmede het genereren van opbrengsten uit het gebruik door derden van digitale bestanden worden doelmatigheidswinsten gerealiseerd. Aan deze maatregel zijn geen personele reducties verbonden.

Ramingsbijstelling

Een aantal incidentele uitgaven leidt tot een stijging bij het artikelonderdeel communicatiesystemen. Het betreft de modificatie van aggregaten, de verlenging van de levensduur van de shelter en de noodzakelijke verwerving van gereedschapsuitrustingen in het kader van de centralisatie van de materiedienst. De daling op het artikelonderdeel manoeuvre wordt veroorzaakt door het stringent voorraadbeleid en minder uitgaven voor de ombouw van de YPR.

De stijging op het artikelonderdeel artillerie en luchtdoelartillerie in 1996 wordt veroorzaakt door aanpassingen in het betalingschema van het M109-programma. Bij het artikelonderdeel munitie betreft het voornamelijk een verschuiving vanuit 1996 naar 1997 en volgende jaren.

De ramingen voor de artikelonderdelen bureaunkosten en huisvestingskosten zijn verhoogd op basis van de realisatie van voorgaande jaren. De raming voor specifieke uitgaven van operationele aard wordt in 1999 beïnvloed door een extra inspanning om de opleidingscapaciteit te verbeteren. Op het artikelonderdeel inhuur externe deskundigen is een taakstellende korting aangebracht in verband met het beleid om deze uitgaven zo veel mogelijk te beperken. Door de vervanging van verouderde generaties computers zijn voor het artikelonderdeel automatisering meer financiële middelen nodig dan oorspronkelijk verwacht.

Overheveling DGW&T-budgetten

Doordat de Dienst Gebouwen Werken & Terreinen (DGW&T) per 1 januari 1996 wordt verzelfstandigd, worden financiële middelen ten behoeve van engineering overgedragen van beleidsterrein 01. Algemeen aan, onder andere, beleidsterrein 04. Koninklijke landmacht.

Prijsbijstelling 1995

Een herberekening van de reeds toegekende prijsbijstelling 1995 leidt tot een negatieve bijstelling van de uitgekeerde bedragen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Informatiesystemen	20 171	20 449	15 994	14 503	22 889	21 590	13	02.1
Communicatiesystemen	20 835	43 521	31 407	23 378	26 567	37 867	13	02.1
Manoeuvre	198 726	60 484	49 420	80 306	57 400	62 560	13	02.1
Wielvoertuigen en geniematerieel	46 282	27 481	23 373	30 528	33 287	32 448	13	02.1
Artillerie en luchtdoelartillerie	28 550	21 332	14 466	49 346	63 200	63 830	13	02.1
Munitie	33 061	80 501	63 563	34 378	35 046	38 827	13	02.1
Algemene uitrusting	40 284	28 099	32 803	35 229	41 749	37 156	13	02.1
Bosco	39 150	31 428	39 200	42 790	38 587	40 074	13	02.1
Geneeskundige dienst materieel	27 172	30 157	27 277	25 938	33 955	31 164	13	02.1
Inventarisgoederen en klein materieel	24 563	27 847	28 189	25 017	30 015	28 189	13	02.1
Onderhoud en herstel roerende zaken	19 868	17 900	17 704	19 663	18 157	17 704	13	02.1
Onderhoud en herstel gebouwen	156 546	175 398	161 595	160 314	186 073	178 500	13	02.1
Huisvestingskosten	139 202	141 227	123 477	139 179	141 320	123 477	12.1	02.1
Bureaunkosten	54 844	58 683	54 021	57 452	60 877	54 021	12.1	02.1
Specifieke uitgaven van operationele aard	25 798	58 012	56 796	49 529	61 842	56 796	12.1	02.1
Overige uitgaven	58 665	53 236	50 611	53 234	55 011	50 611	12.1	02.1
Automatisering	65 307	79 728	70 712	60 264	81 840	70 766	12.1	02.1
Inhuur externe deskundigen	7 470	25 730	17 475	–	33 200	17 475	12.1	02.1
Totaal	1 006 494	981 213	878 083	901 048	1 021 015	963 055		

Informatiesystemen

In dit artikelonderdeel zijn met name de uitgaven opgenomen, die zijn gerelateerd aan informatiesystemen en wapensimulatoren. De Koninklijke landmacht maakt in toenemende mate gebruik van geavanceerde simulatiesystemen. Het onderhoud aan dergelijke systemen legt in 1995 een groot beslag op de beschikbare middelen en blijft in 1996 op een stabiel niveau ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1995.

Communicatiesystemen

De uitgaven hebben betrekking op de exploitatie van communicatie-apparatuur. De uitbreiding van het aantal C-2 projecten (Command en Control) leidt tot een stijgende trend van de uitgaven op dit artikel-onderdeel. Vooral de ingestroomde verbindingsmiddelen – zoals ZODIAC fase 4 en Combat Net Radio (CNR) – leggen een relatief groot beslag op de beschikbare middelen. De standaard shelters worden gemodificeerd om hun levensduur te verlengen en zo de vervanging uit te stellen. Daarnaast worden modificaties aangebracht aan aggregaten.

Manoeuvre

Dit artikelonderdeel heeft betrekking op uitgaven die samenhangen met de materiële exploitatie van tanks, rupsvoertuigen en bewapening. In 1996 zal de retourgoederenstroom van gereorganiseerde eenheden ophouden. Het aankoopbeleid moet daaraan worden aangepast, in die zin dat er in de behoefte aan reservedelen kan worden voorzien. Daarnaast zijn de manoeuvrebataljons in 1996 weer op sterkte, waardoor de uitgaven toenemen.

Wielvoertuigen en geniematerieel

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen voor een grote diversiteit aan wielvoertuigen en geniematerieel. De uitgaven dalen in 1996, met name doordat de nieuwere typen voertuigen minder onderhoud en reservedelen vergen dan de recent uitgefaseerde typen.

Artillerie en luchtdoelartillerie

Het betreft de uitgaven die verband houden met de materiële exploitatie op het gebied van de artillerie, luchtdoelartillerie en de afgeleide versies van de Leopard 1. Hieronder vallen onder andere de MLRS, de PRTL, en de M109. De stijging in 1996 ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1995 wordt veroorzaakt door een gewijzigd betalingsritme van het project M109.

Munitie

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen voor diverse soorten munitie zoals tank-, artillerie- en kleinkalibermunitie. De ramingen zijn gebaseerd op het geplande opleidingsverbruik. De verhoging van de benodigde middelen is het gevolg van de vervanging van 84 mm antitankmunitie. Deze is vertraagd, waardoor de middelen pas in 1996 nodig zijn. Daarnaast zijn ramingen opgenomen voor de ombouw van tankgranaten (van oorlogsmunitie naar oefenmunitie), de aanschaf van kleinkalibermunitie en het afstoten van overtollige munitie. Het beleid is er op gericht overtollige mijnen niet te verkopen maar te vernietigen. Dit leidt tot hogere uitgaven.

Algemene uitrusting

De uitgaven behorende bij dit artikelonderdeel hebben betrekking op tenten, serviesgoederen, kantoormachines, diverse uitrustingsstukken waaronder handgereedschappen, en audiovisuele middelen. De daling in 1996 ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1995 wordt veroorzaakt door de verdergaande herstructurering van de Koninklijke landmacht. De daling wordt beperkt door een tegenvallende retourgoederenstroom die minder oplevert dan verwacht waardoor aanvullende verwervingen noodzakelijk zijn.

BOSCO

In dit artikelonderdeel vallen de uitgaven voor brandstoffen, olie, smeermiddelen en chemische onderhoudsmiddelen (BOSCO). Eind 1994 zijn de vastgestelde voorraadniveaus bereikt, zodat voor 1995 en 1996 het reguliere verbruik is geraamd.

Geneeskundige dienst materieel

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven verwerkt voor de aankoop van onder meer medicijnen en verbandmiddelen. Ook de uitgaven aan burgerhospitaal voor de perifere teams van de krijgsmachthospitaalorganisatie worden op dit artikelonderdeel verantwoord. In verband met de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel krijgsmacht wordt rechtstreeks een bedrag van de Stichting Ziektekostenverzekering Krijgsmacht ontvangen. Hierdoor kunnen minder uitgaven worden verrekend met andere krijgsmachtdelen zodat de raming binnen dit artikelonderdeel stijgt. De gerelateerde ontvangsten worden verantwoord op het ontvangstenartikel 04.05 Geneeskundige Verzorging en Geneeskundige Dienst Materieel.

Volume- en prestatiegegevens

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben alleen betrekking op het militair personeel, zodat de sterkte van het burgerpersoneel niet in deze berekeningen is opgenomen.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	605	943	974

In de realisatie 1994 zijn de verrekeningen met andere beleidsterreinen hoger geweest dan waarmee in de vermoedelijke uitkomsten 1995 en de begroting 1996 rekening is gehouden. In 1995 en 1996 is rekening gehouden met betalingen voortvloeiende uit het contract voor perifere teams. Voor beide jaren is hetzelfde bedrag opgenomen. Hierdoor zullen er, ondanks een daling van de sterkte, gemiddeld meer uitgaven per persoon worden verricht.

Inventarisgoederen en klein materieel

In dit artikelonderdeel zijn met name de uitgaven opgenomen die samenhangen met de aanschaf van meubilair en stoffering alsmede met de verwerving van klein materieel ten behoeve van de Topografische dienst Nederland. Als gevolg van het afstoten van complexen zal vanaf 1996 sprake zijn van een daling van de uitgaven.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel hebben tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	464	639	655

In 1994 is als gevolg van een restrictief beleid minder geld uitgegeven aan kazerneringsgoederen.

Onderhoud en herstel roerende zaken

In dit artikelonderdeel zijn met name de uitgaven voor telecommunicatie, zoals telefoon en fax, en onderhoud van brandblusmateriaal opgenomen. De uitgaven dalen als gevolg van de verkleining van de Koninklijke landmacht.

Onderhoud en herstel gebouwen

De in dit artikelonderdeel opgenomen uitgaven hebben betrekking op onderhoud en klein herstel van gebouwen.

In de ramingen is vanaf 1996 rekening gehouden met de verzelfstandiging van de DGW&T. Dit leidt voor beleidsterrein 04. Koninklijke landmacht tot hogere uitgaven die worden gecompenseerd door de budgetoverheveling die heeft plaatsgevonden van beleidsterrein 01. Algemeen.

De hoogte van de ramingen wordt beïnvloed door een verdere beperking van het onderhoud aan legeringsgebouwen. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat het op een aantal lokaties kosteneffectiever is om over te gaan op nieuwbouw.

Volume- en prestatiegegevens

Bedragen x f 1 000

Omschrijving	1994	%	1995	%	1996	%
Nieuwbouw en dergelijke	99 128	38	164 900	47	241 778	58
Onderhoud en herstel gebouwen	160 314	62	186 073	53	178 500	42
Totalen	259 442	100	350 973	100	420 278	100

In bovenstaande tabel is de procentuele verhouding aangegeven tussen nieuwbouw en onderhoud en herstel van gebouwen.

Er worden meer kazernes afgestoten dan eerder was voorzien. Dit leidt tot minder uitgaven voor onderhoud en herstel van gebouwen. In verband met de instroom van beroepspersoneel bepaalde tijd is de legeringsnorm aangepast. Hierdoor stijgen de uitgaven in de komende jaren. De hoogte van de stijging wordt beïnvloed door een vertraging van het bodemsaneringsprogramma.

Huisvestingskosten

De op de huisvestingskosten betrekking hebbende uitgaven zijn onder andere die voor schoonmaak, gas, water en elektriciteit. Als gevolg van het afstoten van complexen zal vanaf 1996 sprake zijn van een daling van de uitgaven.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel hebben tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	2 584	3 010	2 870

Voor de uitgaven voor het schoonmaken van kazernes en dergelijke veroorzaken een niet-regulier verloop van de uitgaven. Doordat meer kazernes worden afgestoten dan eerder was voorzien, dalen de uitgaven in 1996. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat een daling van de sterkte niet altijd direct van invloed behoeft te zijn op de hoogte van de uitgaven voor huisvesting.

Bureaunkosten

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor bureaunkosten, waaronder druk en bindwerk, frankering dienststukken en het onderdeelsondersteuningsfonds opgenomen. Als gevolg van een inhaalslag voor de Centrale Drukkerij en Publicatievoorziening is er sprake van een tijdelijke stijging van de uitgaven in 1995. Dit verklaart de lagere uitgaven in 1996 ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1995.

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	1 066	1 297	1 256

De uitgaven op dit artikelonderdeel zijn niet volledig aan de toegepaste totale personele sterkte te relateren. Er worden bijvoorbeeld uitgaven gedaan voor het vervaardigen van technische voorschriften en handleidingen.

Doordat voor het totale druk- en bindwerk zowel in de vermoedelijke uitkomsten 1995 als in de begroting 1996 nagenoeg hetzelfde bedrag is opgenomen, dalen de gemiddelde uitgaven per persoon minder dan mag worden verwacht. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat door geautomatiseerde ondersteuning een doelmatiger beheer wordt gerealiseerd.

Specifieke uitgaven van operationele aard

In dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord die onder andere samenhangen met oefeningen. In 1995 zullen de uitgaven onder meer stijgen vanwege de toegenomen diversiteit aan oefeningen in verschillende landen. Dit is een gevolg van de gewijzigde oefenbehoefte van de Koninklijke landmacht. De uitgaven voor oefeningen stijgen minder snel dan verwacht. De stijging wordt beperkt door de versnelde uitstroom van dienstplichtigen, waardoor tijdelijk minder oefeningen worden gehouden. Daarnaast worden enkele rekeningen voor oefeningen die gehouden zijn in 1994, pas in 1995 betaald.

Overige uitgaven

In dit artikelonderdeel zijn de overige materiële exploitatie-uitgaven opgenomen, waaronder het budget bedrijfsvoering en de machtigingen tot zelfstandige aanschaf en uitbesteding.

Er is sprake van een dalende trend als gevolg van de herstructurering van de Koninklijke landmacht, maar de daling verloopt langzamer dan oorspronkelijk verwacht. De reden hiervan is dat de herstructurering tijdelijk onvoorziene uitgaven veroorzaakt.

Automatisering

In dit artikelonderdeel zijn de exploitatie-uitgaven opgenomen die samenhangen met de automatisering binnen de Koninklijke landmacht. Daaronder vallen onder andere kleinschalige automatisering en de uitgaven op grond van de dienstverlening door het Duyverman Computercentrum. Door de stijging van de automatiseringsgraad binnen de Koninklijke landmacht is er sprake van een stijgende tendens. Vanaf 1995 zal versneld de oudere generatie kleinschalige automatiseringsmiddelen worden vervangen.

Inhuur externe deskundigen

In dit artikelonderdeel zijn uitgaven opgenomen voor de inhuur van organisatie-, informatie- en automatiseringpersoneel. Door diverse reorganisaties binnen de Koninklijke landmacht is in 1995 behoefte aan inhuur voor korte periodes. Als gevolg van een restrictief beleid aangaande de inhuur is de raming op dit artikelonderdeel voor 1996 verlaagd.

04.06 Bouw, alsmede aankoop van gronden e.d.

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd voor nieuwbouw en renovatie van kazernes, logistieke installaties, geneeskundige inrichtingen en mobilisatiecomplexen, alsmede de inrichting van oefenterreinen. Ook investeringen als gevolg van eisen die de milieuwetgeving stelt, zoals bodemsanering, het saneren van de opslag van brandstof, olie en smeermiddelen, het aansluiten van objecten op de openbare riolering, het saneren van spuitplaatsen en dergelijke, zijn in dit artikel begrepen.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			230 113	212 280	174 250	192 760	154 399	
1e suppletore wet 1995			- 45 590	2 906	2 420	1 326	3 354	
Nieuwe mutaties				72 428	38 441	161 855	7 912	
Stand ontwerp-begroting 1996	61 644	101 725	184 523	287 614	215 111	355 941	165 665	282 330

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	61 644	101 725	184 523	287 614	215 111	355 941	165 665	282 330	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	54 743	44 385							99 128
1995	4 908	57 169	102 823						164 900
1996	1 993	171	55 200	184 414					241 778
1997			13 300	93 818	137 945				245 063
1998			10 000	9 382	70 151	228 789			318 322
1999			3 200		7 015	115 427	106 148		231 790
2000						11 725	54 106	181 262	247 093
na 2000							5 411	101 068	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		197 900	234 500	197 700	191 100	193 100	
1e suppletore wet 1995		- 33 000	7 526	3 320	2 586	3 354	
Nieuwe mutaties			- 248	44 043	124 636	35 336	
Stand ontwerp-begroting 1996	99 128	164 900	241 778	245 063	318 322	231 790	247 093

De nieuwbouwbehoefte is vastgelegd in het bouwprogramma Koninklijke landmacht. Zowel de verplichtingen als de uitgaven stijgen als gevolg van de volgende factoren:

- de implementatie van nieuwe huisvestingsnormen;
- een hoger percentage binnenslapers dan oorspronkelijk verwacht;
- budgetoverheveling van de apparaatskosten van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen in het kader van de interne verzelfstandiging van deze dienst.

Volume- en prestatiegegevens

Bedragen x f 1 000

Omschrijving	1996	Percentage
Waarde vastgoed	17 175 300	-
Nieuwbouw en dergelijke	241 778	1,4
Onderhoud en herstel gebouwen	178 500	1,0

De investeringen in nieuwbouw en het onderhoud en herstel van gebouwen zijn afzonderlijk uitgedrukt in een percentage van de waarde van het vastgoed.

De economische en functionele codering is respectievelijk 13 en 02.1.

04.07 Overig groot materieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd voor investeringen in groot materieel die niet onder een afzonderlijk artikel in de begroting van beleidsterrein 04. Koninklijke landmacht worden opgenomen.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			767 900	638 000	1 001 500	2 703 600	1 865 500	
1 ^e suppletore wet 1995			29 600	239 044	0	125 100	- 20 000	
nieuwe mutaties			- 29 000	- 9 700	339 700	301 200	- 438 200	
Stand ontwerp-begroting 1996	1 334 802	925 457	768 500	867 344	1 341 200	3 129 900	1 407 300	755 600

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	1 334 802	925 457	768 500	867 344	1 341 200	3 129 900	1 407 300	755 600	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	606 959	171 200							778 159
1995	242 386	142 000	195 800						580 186
1996	165 324	98 400	210 300	194 944					668 968
1997	87 803	128 800	149 800	172 000	92 000				630 403
1998	86 783	124 000	139 600	216 500	135 200	131 600			833 683
1999	81 245	142 000	62 200	165 400	196 900	289 300	139 500		1 076 545
2000	43 743	113 600	5 800	52 500	191 200	356 000	188 500	156 100	1 107 443
na 2000	20 559	5 457	5 000	66 000	725 900	2 353 000	1 079 300	599 500	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		690 522	647 249	639 175	923 766	945 212	
1 ^e suppletore wet 1995		- 83 501	23 460	40 945	27 112	96 654	
Nieuwe mutaties		- 26 835	- 1 741	- 49 717	- 117 195	34 679	
Stand ontwerp-begroting 1996	778 159	580 186	668 968	630 403	833 683	1 076 545	1 107 443

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw zijn het gevolg van een ramingsbijstelling en hebben betrekking op verschuivingen van projecten en aangepaste behoeften. Dit betreft een veelheid aan projecten, waaronder het wissellaadsysteem, single channel radio access, militaire satellietcommunicatie, warmtebeeld handkijkers, diverse mijnsystemen, pantservoertuigen voor vredesoperaties (interim), licht verkennings- en bewakingsvoertuig alsmede vervanging en/of verbetering van YPR-voertuigen.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Ramingsbijstelling	59 206	- 29 351	- 98 087	- 19 002
Invulling regeerakkoord	- 54 000	- 12 800	- 10 000	63 200
Prijsbijstelling 1995	- 6 947	- 7 566	- 9 108	- 9 519
Totaal	- 1 741	- 49 717	- 117 195	34 679

De ramingsbijstelling is het gevolg van aanpassingen in het moment van aangaan van verplichtingen en wijzigingen van betalingsmomenten van projecten. Dit was nodig in verband met de invulling van het regeerakkoord en de negatieve prijsbijstelling 1995. De negatieve mutaties die met name in 1997 en 1998 plaatsvinden hangen onder andere samen met wijzigingen van betalingsmomenten op de projecten wissellaadsysteem, middelen voor elektronische oorlogsvoering, diverse mijnsystemen, simulatoren, pantservoertuigen voor vredesoperaties, licht verkennings- en bewakingsvoertuig en de vervanging van getrokken vuursteunmiddelen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische- en functionele codering*

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Automatisering waaronder vervanging voorraadbeheersings-systeem en GGRS	60 300	75 200	111 500	75 300	35 700	41 900	13	02.1
Logistiek waaronder de projecten lichte vrachtauto's en mobiele geneeskundige installaties	71 457	86 800	249 644	351 600	176 286	111 868	13	02.1
Commandovoering, verbindingen en gevechtseinrichtingen	158 700	357 500	87 100	127 400	192 400	254 400	13	02.1
Elektronisch materieel waaronder de projecten «EOV fase 1» (complementaire voorzieningen)	8 400	53 500	30 900	16 300	24 700	32 900	13	02.1
Nucleair-, biologisch- en chemisch materieel	0	3 400	0	2 000	4 300	3 700	13	02.1
Luchtverdediging waaronder het project «gevechtswaarde-instandhouding van de PRTL»	23 900	9 400	207 000	47 400	27 100	23 200	13	02.1
Manoeuvre waaronder de projecten «Pantservoertuigen voor vredesoperaties»	586 800	140 300	125 400	80 200	78 700	156 800	13	02.1
Vuursteun waaronder de projecten «VUIST fase 1»	11 000	22 000	40 800	37 359	29 800	24 800	13	02.1
Gevechtssteun	4 900	20 400	15 000	40 600	11 200	19 400	13	02.1
Totaal	925 457	768 500	867 344	778 159	580 186	668 968		

* De grote projecten (≥ 25 miljoen) waarvan de verplichtingen in 1996 worden aangegaan, zijn afzonderlijk bij de artikelonderdelen in dit overzicht vermeld.

Ontwikkelingen van de diverse projecten

In hoofdstuk 2.3.6 van het algemeen deel wordt nader ingegaan op de voortgang van grotere investeringsprojecten.

Automatisering

Onder dit artikelonderdeel zijn voornamelijk de investeringen voor bestuurlijke informatiesystemen (automatisering) opgenomen. Voorbereidingen worden getroffen voor de vervanging van het centrale voorraad beheersingssysteem, inbegrepen de Actualisering van de Logistieke Informatievoorziening (ALIV) en het personeelsinformatie- en autorisatiesysteem Koninklijke landmacht, waarin ook de reorganisatie van de personeelsfunctie is opgenomen. Hiernaast wordt een systeem opgezet, ten behoeve van het vereenvoudigen van logistieke processen, om reservedelen geautomatiseerd te registreren met een Geautomatiseerd Goederen Registratie Systeem (GGRS).

Logistiek

Dit artikelonderdeel heeft betrekking op de investeringen in het kader van de logistieke ondersteuning van de Koninklijke landmacht. Hiertoe behoren de uitgaven voor reeds aangegane en nog aan te gane verplichtingen voor de projecten lichte vrachtauto's, lijndienstvoertuigen, autobussen, bedrijfsbenodigde middelen, alsmede de verwerving van geneeskundige dienstgoederen.

Ter vergroting van de mobiliteit van chirurgische hospitalen wordt in 1996 de aanschaf van geneeskundige «shelters» voorzien.

Commandovoering, verbindingen en gevechtinlichtingen

De ramingen voor dit artikelonderdeel hebben onder meer betrekking op reeds aangegane verplichtingen voor de projecten Combat Net Radio, mobiele straalverbindingssystemen (MSVSN) en uitgaven ten behoeve van het verbindinginlichtingssysteem (VIS), de ontwikkeling van prototypen voor het project Single Channel Radio Access (SCRA), de behoefte aan nieuwe Hoog Frequent Enkel Zijband radio's (HF-EZB), waarvoor ook bestellingen in 1995 zullen worden geplaatst, onder meer ook voor de manpack-versie. In 1995 en 1996 zijn onder andere bestellingen voorzien voor de inlichtingssysteem Remotely Piloted Vehicle (RPV) en Onbemande Grond Sensoren (OGS) en de vervanging van de gammacomputer voor het verbindinginlichtingssysteem. Eveneens zijn bestellingen voorzien voor het voor de bedrijfsvoering noodzakelijke project Koninklijke landmacht Implementatie Middenlaag (KLIM) en positiebepalende apparatuur, het Global Positioning System (GPS). Vanaf 1996 is het interimstelsel voor satellietcommunicatie (MILSATCOM) in de raming opgenomen. Om na het jaar 2000 te kunnen beschikken over militaire satellietcommunicatie, waarbij internationaal zal worden samengewerkt, zijn reserveringen in de begroting opgenomen voor studie- en/of ontwikkelingskosten. Voorts worden uitgaven voorzien voor de instandhouding van telecommunicatiesystemen voor het Nationaal Commando.

Elektronisch materieel

De in 1996 geraamde uitgaven hebben betrekking op de, in samenwerking met de Duitse overheid, te verwerven middelen voor systeemcompletering voor de eerste fase van het project elektronische oorlogsvoering. Aanvullende behoeften zijn voorzien, waarvoor in 1995 verplichtingen zullen worden aangegaan, voor het opsporen en storen van hoge frequenties.

Nuclear, biologisch en chemisch materieel (NBC)

De uitgaven hebben betrekking op diverse NBC-voorzieningen.

Luchtverdediging

De uitgaven die in 1996 worden voorzien, betreffen reeds aangegane verplichtingen voor het project Stinger-RMP. Op de lange termijn is voor dit project een reservering opgenomen ter dekking van de risico's van verdergaande Turkse inflatie, die doorwerkt in de prijzen voor bestelde Stingers, alsmede voor technische wijzigingen. Daarnaast worden er uitgaven geraamd voor de voorbereiding van de gevechtswaarde-instandhouding van de Pantserrups tegen Luchtdoelen (PRTL). Het bestellen van de serie voor de gevechtswaarde-instandhouding van de PRTL zal in 1996 in samenwerking met Duitsland plaatsvinden.

Manoeuvre

Onder dit artikelonderdeel vallen alle manoeuvreprojecten. Er is rekening gehouden met uitgaven voor onderwijsmiddelen en simulatoren en met uitgaven voortvloeiende uit reeds aangegane verplichtingen voor onder meer de ontwikkeling van een anti-tankwapen middellange dracht,

de verbetering van de Leopard 2 en de vervanging van klein kaliber wapens.

In 1996 wordt voorzien in de behoefte aan pantservoertuigen voor vredesoperaties. Gezien de inzet van deze voertuigen geniet dit project een zeer hoge prioriteit.

Ook worden uitgaven voorzien voor de ontwikkeling van warmtebeeld-handkijkers ter verbetering van de waarnemingsmogelijkheden. De ontwikkeling voor het project Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig (LVB) is gestart door de aanschaf van vier prototypes (twee voor Nederland en twee voor Duitsland). Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met Duitsland. De uitgaven die voor 1995 worden voorzien, worden tevens gedaan voor Duitsland.

Duitsland betaalt daarop in 1996 en 1997 ook de Nederlandse bijdrage. Voor de serie zijn vanaf 1998 financiële middelen gereserveerd.

Vuursteun

Op dit artikelonderdeel zijn de investeringen ten behoeve van de veldartillerie opgenomen. Er zijn onder meer uitgaven geraamd voor aangegane verplichtingen en nog aan te gane verplichtingen voor fase 1 van het vuursteun-informatie-systeem (Vuist-fase 1) en voor zogenaamde V-nul apparatuur, waarmee de aanvangssnelheid van projectielen gemeten kan worden.

Gevechtssteun

De voor 1996 voorziene uitgaven betreffen vooral betalingen op grond van nog aan te gane verplichtingen, onder meer voor de opleidingen voor vredesoperaties op grondverzetmachines, alsmede het project mijn-doorbraakmiddelen. Hiernaast worden uitgaven voorzien voor de voorbereiding van het project mijndoorbraaksysteem. Daarnaast zijn uitgaven voorzien voor overig materieel ten behoeve van de genie, waaronder voor geniemunitie.

04.08 Pantservoertuigen YPR-765

Ten laste van dit artikel werden tot en met 1991 de uitgaven geraamd en verantwoord voor de vervanging van het pantserwielvoertuig YP-408 door het pantserrupsvoertuig YPR-765.

04.09 Tankvervanging / verbetering Leopard 1

Ten laste van dit artikel werden tot en met 1994 de uitgaven geraamd en verantwoord van de projecten «Aanschaf Leopard 2» en «Verbetering Leopard 1».

Eventuele toekomstige uitgaven die samenhangen met deze projecten worden vanaf 1995 verantwoord op het artikelonderdeel manoeuvre van artikel 04.07 Overig groot materieel.

05. Beleidsterrein Koninklijke luchtmacht

05.01 Burgerpersoneel

De grondslag van het artikel en het gevoerde beleid.

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen onregelmatige diensten, overige toelagen, tijdelijk personeel op formatieplaatsen alsmede het aandeel van de sociale lasten voor het burgerpersoneel van de Koninklijke luchtmacht. Het betreft hier personeel geplaatst bij algemeen behorende organisatie-eenheden, bijzondere organisatie-eenheden en operationele eenheden.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		144 909	136 510	132 097	127 786	119 600	
1 ^e suppletore wet 1995		- 6 183	1 467	1 256	1 080	1 161	
Nieuwe mutaties		3 337	- 7 083	- 15 424	- 17 540	- 11 662	
Stand ontwerp-begroting 1996	150 907	142 063	130 894	117 929	111 326	109 099	109 059

De ramingen zijn gebaseerd op het salarispeil van 1995 en het prijspeil 1995. In de begrote bedragen is voorts rekening gehouden met de structurele doorwerking van incidentele loonstijgingen en personele overhevelingen.

De in de Defensienota (Kamerstuk 21 991) en in de Prioriteitennota (Kamerstuk 22 975 nr. 1 en 2) gepresenteerde maatregelen inzake de herziening van het personeelsbeleid zijn verwerkt.

De verdere reductie van het personeelsbestand en de herstructurering van de krijgsmacht zijn als beleidsuitgangspunt voor de ramingen gehanteerd. Na voltooiing van de in de Prioriteitennota beschreven herstructurering zal de begrotingssterkte in 2000 1790 personen bedragen.

SNIP-ramingen

De uitgaven voor het actief regulier personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën personeel die niet in SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

Bruto-netto traject

Per 1 januari 1995 is het bruto-netto traject van het Defensiepersoneel (exclusief de dienstplichtigen) op marktconforme wijze aangepast. In de plaats van de premie-afdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage zijn separate premies gekomen voor:

- het ouderdoms- en nabestaandenpensioen;
- de Vut;
- het wettelijk en bovenwettelijk invaliditeitspensioen;
- de pseudo-premies voor WAO, WW en Ziektewet.

De introductie van de onder de eerste drie gedachtenstreepjes genoemde premies hangt samen met de privatisering van het ABP per 1 januari 1996. Deze leiden tot extra, niet gecompenseerde werkgeverslasten. Met de pseudo-premies wordt vooruitgelopen op een andere belangrijke operatie, namelijk het onder de werknemersverzekeringen brengen van het overheidspersoneel. De introductie van deze premies kon inkomens- en budgetneutraal gebeuren door middel van een brutering van de inkomens per 1 januari 1995.

De doelmatigheidsbesparingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- Opleidingen	- 558	- 558	- 558	- 558
- Militaire muziek	- 47	- 47	- 47	- 47
- Juridische taken	- 52	- 52	- 52	- 52
- Organisatie & Informatie advies	178	89		- 89
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 479	- 568	- 657	- 746

Opleidingen

De doelmatigheidsbesparingen in de opleidingen zijn in eerste instantie gevonden door een verkorting van de opleidingsduur van interne opleidingen en een generieke korting voor externe opleidingen. De verkorting van de interne opleidingen leidt tot in minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel. De generieke korting leidt tot een taakstellende reductie.

Militaire muziek

De doelmatigheidsbesparingen op de militaire muziek worden bereikt met een reductie van de formatie.

Juridische taken

De doelmatigheidsbesparingen op de juridische taken worden bereikt met een reductie van de formatie.

Organisatie & Informatie advies

De doelmatigheidsbesparingen op organisatie en informatie worden gevonden door meer gebruik te maken van interne adviescapaciteit in 1996 en 1997, wat op dit artikel leidt tot meeruitgaven in verband met bezoldiging. De besparingen op externe inhuur worden gevonden op artikel 05.04 Materiële exploitatie.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw, inclusief de doelmatigheidsbesparingen, kunnen als volgt per artikelonderdeel worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- Salarissen	- 5 685	- 12 379	- 14 092	- 9 408
- Aandeel in de sociale lasten	- 1 398	- 3 045	- 3 448	- 2 254
Totaal	- 7 083	- 15 424	- 17 540	- 11 662

Salarissen

Bij de totstandkoming van functiebestanden voor de eenheden in het kader van Reaction Force-inzet, blijken meer functies uitsluitend voor militaire vulling in aanmerking te komen dan eerder was voorzien. Als gevolg hiervan daalt het burgerfuctiebestand ten opzichte van het eerdere plan. Tevens is de aanpassing van de salarissen een gevolg van de invulling van het regeerakkoord, waarin is afgesproken dat wordt gestreefd naar een toenemend aantal ambtenaren, die actief zijn op een 32-uurs baan. Voorts zijn in de nieuwe mutatie de incidentele looncomponent en de doelmatigheidsbesparing verwerkt.

Aandeel in de sociale lasten

De mutatie bij de sociale lasten is complementair aan de bijstelling van de salarissen, waarin voorts de invoering van het werkgeversdeel op de spaarloonregeling is meegenomen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	115 022	113 836	106 636	11.1	02.2
Overwerk en toeslagen onregelmatige diensten	3 425	3 563	2 902	11.1	02.2
Toelagen en uitkeringen	3 727	2 707	1 770	11.1	02.2
Aandeel in de sociale lasten	28 449	21 239	19 208	11.2	02.2
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	284	718	378	12.1	02.2
Totaal	150 907	142 063	130 894		

De relatief grote wijziging in het artikelonderdeel «aandeel in de sociale lasten» vanaf 1995 is vooral het gevolg van de invoering van de Wet Financiële Voorzieningen Privatisering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (het zogenoemde ABP-complex).

Volume- en prestatiegegevens

Voor burgerpersoneel is de begrotingssterkte meerjarig als volgt te specificeren:

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	2 483	2 356	2 280	2 206	2 062	
Doelmatigheidsbesparingen:						
Opleidingen		-5	-9	-9	-9	
Militaire muziek		-1	-1	-1	-1	
Juridische taken		-1	-1	-1	-1	
Organisatie & Informatie advies		1	2	1	-1	
Instroom BDOS		6	5	1	1	
Totaal doelmatigheidsbesparingen		0	-4	-9	-11	
Overige mutaties:						
Overheveling tussen beleidsterreinen	-4	-4	-4	-4	-4	
Rectificatie BDOS		122				
Bijstelling raming	-164	-350	-331	-375	-257	
Totaal overige mutaties	-168	-232	-335	-379	-261	
Begrotingssterkte 1996	2 315	2 124	1 941	1 818	1 790	1 789
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	61 366	61 626	60 757	61 235	60 949	60 961

Maatregelen personeelsreductie

In de meerjarenraming is reeds rekening gehouden met een personeelsreductie voor burgerpersoneel bij de Koninklijke luchtmacht overeenkomstig de uitgangspunten van de Defensienota (Kamerstuk 21 991 X, nr. 2 en 3). Ook de verdere reductie als gevolg van de maatregelen in de Prioriteitennota (Kamerstuk 22 975 X, nr. 1 en 2) is in de ramingen verwerkt.

Overheveling tussen beleidsterreinen

Het betreft hier overhevelingen van twee formatieplaatsen voor defensie-attachés en twee formatieplaatsen voor de afdeling commandovoering en informatievoorziening. Drie formatieplaatsen zijn overgeheveld naar het beleidsterrein Koninklijke landmacht en één formatieplaats naar het beleidsterrein Koninklijke marine.

Rectificatie personeelsaantal «boven de organieke sterkte (BDOS)»

De sluiting van de Luchtmacht Instructie en Militaire Opleidingen School (LIMOS) heeft in juni 1995 zijn beslag gekregen en brengt wisselingen van burger- naar militaire formatieplaatsen binnen het luchtmachtbestand met zich. Dit leidt tot verlaging van het burgerbestand. De verwachting is dat het grootste gedeelte van het uit te faseren personeel door natuurlijk verloop danwel door her-, om- en bijscholing aan een andere baan kan worden geholpen. Het gedeelte dat overblijft, wordt alleen in 1996 als personeel BDOS begroot.

Bijgestelde raming

Bij de totstandkoming van functiebestanden voor de eenheden in het kader van Reaction Force-inzet, blijken meer functies uitsluitend voor militaire vulling in aanmerking te komen dan eerder was voorzien. Als resultaat hiervan daalt het burgerfunctiebestand ten opzichte van de eerdere begroting.

05.02 Militair personeel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en uitkeringen, alsmede de sociale lasten voor het vrijwillig dienend en het dienstplichtig militair personeel van de Koninklijke luchtmacht.

Het betreft militair personeel, geplaatst bij algemeen beherende organisatie-eenheden, bijzondere organisatie-eenheden, operationele eenheden en ondersteunende diensten en onderdelen.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel het bedrag, dat als uitgaaf staat geraamd als verplichting opgenomen.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		814 106	779 369	755 248	738 916	720 334	
1 ^e suppletore wet 1995		54 055	58 985	58 077	57 599	55 799	
Nieuwe mutaties		9 036	32 836	30 521	18 119	39 340	
Stand ontwerp-begroting 1996	849 000	877 197	871 190	843 846	814 634	815 473	803 063

Bij de ramingen is rekening gehouden met het salarispeil van 1995 en het prijspeil 1995. In de begrote bedragen is voorts rekening gehouden met de structurele doorwerking van incidentele loonstijgingen en personele overhevelingen.

De in de Defensienota en in de Prioriteitennota gepresenteerde maatregelen inzake de herziening van het personeelsbeleid zijn verwerkt. De verdere reductie van het personeelsbestand en de herstructurering van de krijgsmacht zijn als beleidsuitgangspunten voor de ramingen gehanteerd.

De benodigde bedragen voor de jaren 1995 tot en met 2000 worden beïnvloed door wijzigingen van de begrotingssterkte, mede als gevolg van overhevelingen tussen de beleidsterreinen. Daarnaast is de versnelde afbouw van de categorie dienstplichtigen in volle gang. Deze zal in 1996 voltooid zijn. Voor een deel dient deze categorie vervangen te worden door vrijwillig dienend militair personeel. De benodigde middelen op dit artikel zijn gebaseerd op de begrotingssterkte en de van toepassing zijnde middensommen.

SNIP-ramingen

De uitgaven voor het actief regulier personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën personeel die niet in SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

Bruto-netto traject

Per 1 januari 1995 is het bruto-netto traject van het Defensiepersoneel (exclusief de dienstplichtigen) op marktconforme wijze aangepast. In plaats van de premie-afdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage zijn separate premies gekomen voor:

- het ouderdoms- en nabestaandenpensioen;
- de Vut;
- het wettelijk en bovenwettelijk invaliditeitspensioen;
- de pseudo-premies voor WAO, WW en Ziektewet.

Voor de militairen is – met uitzondering van de nabestaandenpensioenen – geen premie-afdracht aan de orde. De inhoudingen bij de werknemer zijn op dezelfde manier als bij het burgerpersoneel verwerkt. De introductie van de onder de eerste drie gedachtenstreepjes genoemde premies hangt samen met de privatisering van het ABP per 1 januari 1996. Deze leiden tot extra, niet gecompenseerde werkgeverslasten. Met de pseudo-premies wordt vooruitgelopen op een andere belangrijke operatie, namelijk het onder de werknemersverzekeringen brengen van het overheidspersoneel. De introductie van deze premies kon inkomens- en budgetneutraal gebeuren door middel van een brutering van de inkomens per 1 januari 1995.

Ziektekostenstelsel Militair Personeel

Het nieuwe ziektekostenstelsel voor vrijwillig dienende militairen komt er in het kort op neer dat de militair voortaan een premie betaalt voor een ziektekostenverzekering. De werkgever betaalt een werkgeversbijdrage in de premie voor de ziektekostenverzekering (analoog aan de marktsector). Over de werkgeversbijdrage betaalt de militair belasting. Tegelijk met de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel is een vaste vergoeding voor extra beslaglegging ingevoerd. De invoering van het nieuwe stelsel en de invoering van de vaste vergoeding voor extra beslaglegging heeft budgetneutraal plaatsgevonden door de volgende mutaties. Tegenover de nieuwe uitgaven werkgeversbijdrage in de premie en de vaste vergoeding voor extra beslaglegging staat het wegvallen van de volgende uitgaven: AWBZ-compensatie, MOOZ/WTZ-compensatie bij een inkomen boven de ziekenfondsgrens, tegemoetkoming ziektekosten, vergoeding aanvullende verzekering gezinsleden en de lump-sum afdracht aan het ministerie van Financiën in verband met de fiscalisering van de vrije geneeskundige verzorging.

De doelmatigheidsbesparingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- Opleidingen	- 8 700	- 8 418	- 8 089	- 8 100
- Voeding				- 381
- Militaire Inlichtingen Dienst			- 300	- 700
- Geestelijke verzorging	- 1 428	- 1 428	- 1 428	- 1 428
- Militaire muziek	- 329	- 329	- 329	- 329
- Juridische taken	- 313	- 334	- 374	- 401
- Sociaal Beleidskader	2 720	2 720	300	500
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 8 050	- 7 789	- 10 220	- 10 839

Opleidingen

De doelmatigheidsbesparingen op de opleidingen zijn in eerste instantie gevonden door een verkorting van de opleidingsduur van interne opleidingen en een generieke korting op externe opleidingen. De verkorting van de interne opleidingen leidt tot minder instroom van leerlingen en minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel. De generieke korting heeft de vorm van een taakstellende reductie.

Voeding

De doelmatigheidsbesparingen op voeding leiden tot een reductie van de formatie.

Militaire Inlichtingen Dienst

De doelmatigheidsbesparingen op de MID worden bereikt met een reductie van de formatie.

Geestelijke verzorging

Door wijziging van de structuur van de geestelijke verzorging worden doelmatigheidsbesparingen bereikt.

Militaire muziek

De doelmatigheidsbesparingen op de militaire muziek worden bereikt door een reductie van de formatie.

Juridische taken

In afwachting van de reorganisatie van de Haagse Staven beperken de concrete besparingen zich hoofdzakelijk tot het beëindigen van het in diensttijd laten volgen van academische opleidingen.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw, inclusief de doelmatigheidsbesparingen, kunnen als volgt per artikelonderdeel worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- Salarissen	30 484	28 348	16 634	36 349
- Aandeel in de sociale lasten	2 352	2 173	1 485	2 991
Totaal	32 836	30 521	18 119	39 340

Salarissen

Bij de totstandkoming van functiebestanden voor de eenheden in het kader van Reaction Force-inzet, blijken meer functies uitsluitend voor militaire vulling in aanmerking te komen dan eerder was voorzien. Als resultaat hiervan daalt het functiebestand van vrijwillig dienend militair personeel in de loop der jaren minder snel dan in de voorgaande begroting was voorzien. Het functiebestand van burgerpersoneel daalt daarentegen sneller dan in de voorgaande begroting was voorzien. Oorzaken van de toename in de mutaties van de salarissen zijn de versnelde afbouw van de opkomstplicht, het effect van de invoering van het ziektekostenstelsel militair personeel en de verwerking van de mutatie van de incidentele looncomponent. Daarnaast is de omvang van het personeelsbestand dat nodig is voor de operationele taakstelling herzien als gevolg van de herstructurering Koninklijke luchtmacht en is de doelmatigheidsbesparing verwerkt.

Sociale lasten

De mutatie van de sociale lasten is complementair aan de stijging van de salarissen, waarin voorts de invoering van het werkgeversdeel op de spaarloonregeling is meegenomen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

Vrijwillig dienend militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	671 545	756 192	767 746	11.1	02.2
Overwerk en toeslagen onregelmatige diensten	13 757	14 959	14 055	11.1	02.2
Toelagen en uitkeringen	64 632	47 192	42 562	11.1	02.2
Aandeel in de sociale lasten	62 791	48 335	45 582	11.2	02.2
Totaal	812 725	866 678	869 945		

Dienstplichtig personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	30 256	8 866	1 077	11.1	02.2
Overwerk en toeslagen onregelmatige diensten	737	206	3	11.1	02.2
Toelagen en uitkeringen	737	187	6	11.1	02.2
Aandeel in de sociale lasten	4 545	1 260	159	11.2	02.2
Totaal	36 275	10 519	1 245		

Totaal militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	701 801	765 058	768 823	11.1	02.2
Overwerk en toeslagen onregelmatige diensten	14 494	15 165	14 058	11.1	02.2
Toelagen en uitkeringen	65 369	47 379	42 568	11.1	02.2
Aandeel in de sociale lasten	67 336	49 595	45 741	11.2	02.2
Totaal	849 000	877 197	871 190		

Volume- en prestatiegegevens

De berekening van de meerjarige begrotingssterkte is als volgt opgebouwd:

Vrijwillig dienend militair personeel

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	12 861	12 478	12 347	12 180	11 885	
Doelmatigheidsbesparingen:						
Opleidingen		- 137	- 160	- 160	- 160	
Voeding					- 6	
Militaire Inlichtingen Dienst				- 3	- 10	
Geestelijke verzorging		- 11	- 21	- 21	- 21	
Militaire muziek		- 4	- 7	- 7	- 7	
Juridische taken		- 4	- 8	- 9	- 9	
Instroom BDOS		37	37	4	7	
Totaal doelmatigheidsbesparingen		- 119	- 159	- 196	- 206	
Overige mutaties:						
Overhevelingen tussen beleidsterreinen	- 10	- 10	- 10	- 10	- 10	
Rectificatie BDOS	135	- 99	- 17	- 323	- 75	
Bijstelling raming	- 741	137	170	203	258	
Versnelde afbouw dienstplicht	430	332				
Begrotingssterkte 1996	12 675	12 719	12 331	11 854	11 852	11 692
waarvan BOT	9 296	9 385	8 939	8 578	8 582	8 428
waarvan BBT	3 379	3 334	3 392	3 276	3 270	3 264
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	68 377	68 397	68 433	68 722	68 805	68 685

Dienstplichtig personeel

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	922	377				
Versnelde afbouw dienstplichtig personeel	- 430	- 332				
Begrotingssterkte 1996	492	45				
Gemiddeld salaris (x f 1,-)	21 380	27 667				

De stijging in 1996 van het gemiddeld salaris dienstplichtig personeel betreft het grote aandeel vaandrags in het beperkte aantal resterende dienstplichtigen.

Maatregelen personeelsbestand

In de meerjarenraming van de begroting 1995 is reeds rekening gehouden met de reductie van het militair personeel van de Koninklijke luchtmacht. De maatregelen in verband met de Defensienota en de Prioriteitennota zijn in de ramingen verwerkt. Van de bij de herstructurering betrokken organisatie-eenheden wordt naar verhouding het bestand aan dienstplichtigen sterker gereduceerd dan het bestand aan vrijwillig dienenden.

Overhevelingen tussen beleidsterreinen

De volgende overhevelingen vinden plaats:

a. *overheveling Bureau Voorbereiding Vernietiging Kunstwerken.*

Van het beleidsterrein Algemeen zijn drie formatieplaatsen overgeheveld naar de Koninklijke luchtmacht.

b. *overheveling Militaire Inlichtingendienst*

Dertien formatieplaatsen zijn overgeheveld naar beleidsterrein Algemeen.

Rectificatie personeelsaantal «boven de organieke sterkte (BDOS)»

Op grond van een voortgaand inzicht inzake personeelsgegevens wordt in 1996 een afname personeel BDOS verwacht. Deze afname ten opzichte van vorige ramingen zet zich voort in de daarna volgende jaren.

Bijstelling raming

Bij de totstandkoming van functiebestanden voor de eenheden die kunnen worden ingezet voor RF-taken, blijken meer functies uitsluitend voor militaire vulling in aanmerking te komen dan eerder was voorzien. Als gevolg hiervan daalt het burger-functiebestand ten opzichte van de voorgaande begroting. Tevens is rekening gehouden met de sluiting van de Luchtmacht Instructie en Militaire Opleidingen School (LIMOS) en de integratie van de Luchtmacht Elektronische en Technische School (LETS) en de Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL).

Versnelde afbouw bestand dienstplichtigen

Door de succesvolle werving van beroepspersoneel bepaalde tijd (BBT) bouwt de Koninklijke luchtmacht het bestand aan dienstplichtigen sneller af dan aanvankelijk op basis van het besluit tot opschorten van de opkomstplicht was voorzien.

05.03 Overige personele exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de personeelsuitgaven anders dan salarissen voor het burger- en militair personeel.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			208 672	168 093	165 379	161 244	142 943	
1 ^e suppletore wet 1995			43 869	- 18 631	-18 431	-18 431	-17 731	
Nieuwe mutaties			-1 336	444	29 953	18 477	36 854	
Stand ontwerp-begroting 1996	39 024	205 210	251 205	149 906	176 901	161 290	162 066	159 922

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	39 024	205 210	251 205	149 906	176 901	161 290	162 066	159 922	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	39 024	191 417							230 441
1995		12 886	205 783						218 669
1996		767	33 563	128 497					162 827
1997		35	10 859	21 409	138 875				171 178
1998		35	1 000		38 026	130 105			169 166
1999		35				31 185	132 809		164 029
2000		35					29 257	133 942	163 234
na 2000								25 980	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		210 210	181 208	169 150	161 245	159 583	
1 ^e suppletore wet 1995		6 705	- 19 720	- 18 431	- 18 231	- 17 731	
Nieuwe mutaties		1 754	1 339	20 459	26 152	22 177	
Stand ontwerp-begroting 1996	230 441	218 669	162 827	171 178	169 166	164 029	163 234

De ramingen zijn vastgesteld op basis van het salarisspeil van 1995 en het prijspeil van 1995. In de raming en mutatie is de koersaanpassing van de US-dollar naar f 1,70 verwerkt voorzover deze niet zijn afgedekt met termijndollars.

De doelmatigheidsbesparingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- Opleidingen	- 1 392	- 2 286	- 2 505	- 2 563
- Voeding				- 96
- Militaire Inlichtingen Dienst			- 48	- 112
- Geestelijke verzorging	- 168	- 168	- 168	- 168
- Militaire muziek	- 64	- 64	- 64	- 64
- Juridische taken	- 94	- 94	- 94	- 94
- Organisatie & Informatie-advies	19	8		- 8
- Sociaal Beleidskader	480	480	100	200
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 1 219	- 2 124	- 2 779	- 2 905

De effecten van de reductiemaatregelen doen zich voor bij verscheidene artikelonderdelen.

Opleidingen

De doelmatigheidsbesparingen op de opleidingen zijn in eerste instantie gebaseerd op een verkorting van de opleidingsduur van interne opleidingen en een generieke korting op externe opleidingen. De verkorting van de interne opleidingen leidt tot minder instroom van leerlingen en minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel.

Voeding

De doelmatigheidsbesparingen op voeding zijn het gevolg van een reductie van de formatie.

Militaire Inlichtingen Dienst

De doelmatigheidsbesparingen bij de MID zijn het gevolg van een reductie van de formatie.

Geestelijke verzorging

Door wijziging van de structuur van de geestelijke verzorging worden doelmatigheidsbesparingen bereikt.

Militaire muziek

De doelmatigheidsbesparingen bij de militaire muziek zijn gebaseerd op een reductie van de formatie.

Juridische taken

In afwachting van de reorganisatie van de Haagse Staven beperken de concrete besparingen op de juridische taken zich hoofdzakelijk tot het beëindigen van het in diensttijd laten volgen van academische opleidingen. Dit heeft gevolgen voor de beschikbaarheid van het personeel.

Organisatie- en Informatie-advies

De doelmatigheidsbesparingen op organisatie en informatie worden bereikt door in 1996 en 1997 meer gebruik te maken van interne adviescapaciteit, wat op dit artikel leidt tot meeruitgaven in verband met personele exploitatie. Vanaf 1999 vindt er een reductie plaats. De besparingen op externe inhuur zijn terug te vinden op wetsartikel 05.04 Materiële exploitatie.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw zijn op artikelonderdeel als volgt te specificeren:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Kleding en uitrusting	7 145	651	2 491	1 845
Voeding	-4 221	-3 714	-3 052	-2 986
Voorziening woonruimte	2 918	-67	-173	-202
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	1 021	1 415	792	950
Werving	2 298	2 537	1 266	2 814
Geneeskundige verzorging	-691	-1 495	-1 108	-951
Onderwijs en opleiding	-8 888	32 173	18 708	36 789
Overige onderdelen	862	-1 547	-447	-1 405
Totaal	444	29 953	18 477	36 854

De nieuwe verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna opgenomen mutaties in de uitgaven. Uitzondering hierop is het sluiten van het contract ten behoeve van de aanschaf van NBC-beschermende kleding. Het betreft een vertraagde uitgave uit 1995. Om tekorten door een onvoorziene uitstroom van vliegers te bestrijden, neemt de opleidingsinspanning in latere jaren toe. Dit leidt tot een opwaartse bijstelling van de begrote uitgaven voor vliegopleidingen in de Verenigde Staten. Verder wordt een deel van de tactische training van de helikopter-vliegers voor de interim Apache (AH-64A) in de VS uitgevoerd.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw zijn op artikelonderdeel als volgt te specificeren:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Kleding en uitrusting	-4 259	2 645	2 491	2 545
Voeding	-4 221	-3 714	-3 052	-2 986
Voorziening woonruimte	2 918	-67	-173	-202
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	1 021	1 415	792	950
Werving	2 602	2 537	2 266	1 814
Geneeskundige verzorging	-691	-1 495	-1 108	-951
Onderwijs en opleiding	2 018	20 685	25 715	22 412
Overige onderdelen	1 951	-1 547	-779	-1 405
Totaal	1 339	20 459	26 152	22 177

Kleding en uitrusting

De verlaging in 1996 wordt veroorzaakt door het interen op voorraden kleding van de Persoonlijke Standaard Uitrusting (PSU) wat mogelijk is door een wijziging in de aan te houden oorlogssterkte. Vanaf 1996 zijn extra fondsen nodig voor de aanschaf en instandhouding van NBC-uitrusting.

Voeding

Op grond van nieuwe realisatiegegevens zijn de budgetten meerjarig aangepast.

Voorziening woonruimte

Het afkopen en afbouwen van huurcontracten als gevolg van de terugtrekking van de GGW uit Duitsland verloopt minder snel dan oorspronkelijk was voorzien.

Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen

Deze meeruitgaven zijn het gevolg van de intensivering van oefeningen en opleidingen in verband met de operationele taakstelling.

Werving

De wervingsinspanning dient te worden opgevoerd omdat, mede door onvoorziene uitstroom, een groter aantal vliegers nodig is dan was gepland. Door een grotere concurrentie op de arbeidsmarkt moet er ook intensiever worden geworven om de gewenste resultaten te behalen.

Geneeskundige verzorging

De wijziging op de uitgaven worden hoofdzakelijk veroorzaakt door het overhevelen van de werkgeversbijdrage MOOZ/WTZ naar het artikel 05.02 Militair Personeel.

Onderwijs en opleiding

Bijstelling is voornamelijk het gevolg van de noodzaak om in 1996 en 1997 per jaar 35 en in de jaren daarna 25 jachtvliegers op te leiden, wat leidt tot een uitbreiding van de vliegopleidingen in de Verenigde Staten inhoudt. Voorts is er rekening gehouden met een grotere behoefte aan de opleiding van helikoptervliegers in verband met invoering van nieuwe helikoptertypes. Door de geleidelijke instroom van leerlingen in 1995 wordt het financiële effect vanaf 1997 merkbaar.

Overige onderdelen

Diverse kleine bijstellingen op de overige artikelonderdelen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Kleding en uitrusting	17 925	29 621	21 399	16 356	24 851	19 771	11.4	02.2
Voeding	19 832	18 789	15 598	19 848	18 816	15 598	11.4	02.2
Reis- en verblijfkosten	32 459	31 455	26 741	32 206	31 455	26 741	12.1	02.2
Verplaatsingskosten	37 229	42 181	25 495	37 229	42 181	25 495	12.1	02.2
Sport en ontspanning	3 851	3 070	2 106	3 851	3 070	2 106	12.1	02.2
Representatiekosten	591	752	535	591	752	535	12.1	02.2
Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen	1 372	2 977	1 277	2 654	2 977	1 277	12.1	02.2
Sociale zorg	3 657	3 378	3 023	3 657	3 378	3 023	11.3	02.2
Voorziening woonruimte	13 620	12 931	5 595	13 620	12 931	5 595	12.1	02.2
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	9 262	9 188	9 252	9 262	9 188	9 252	11.1	02.2
Werving	5 435	7 106	4 337	6 349	7 565	4 661	12.1	02.2
Geneeskundige verzorging	25 187	7 544	1 156	25 187	7 544	1 156	11.4	02.2
Onderwijs en opleiding	30 688	77 586	30 389	55 663	49 255	44 614	12.1	02.2
Arbeidsmarkt en opleidingsfonds voor de overheid A&O-projecten	78	-	-	78	-	-	11.1	02.2
Additionele jongerenbanen voor de overheid SAJO-projecten	1 721	2 179	43	1 721	2 179	43	11.1	02.2
Overige personele uitgaven	2 303	2 448	2 960	2 169	2 527	2 960	12.1	02.2
Totaal	205 210	251 205	149 906	230 441	218 669	162 827		

Kleding en uitrusting

In dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen die zijn verbonden aan de Persoonlijke Standaard Uitrusting (PSU) van het personeel van de Koninklijke luchtmacht. Voor 1995 bestaat de raming vooral uit niet-projectmatige aanschaffingen. De bedragen voor de jaren 1996 en 1997 worden deels bepaald door de aanschaf van nucleair-biologisch-chemisch (NBC) beschermende kleding. Bij de geplande aanschaf van PSU is rekening gehouden met de dalende begrotingssterkte.

De volume- en prestatiegegevens

Hierbij is onderscheid gemaakt in de personeelssterkte van vliegers en overig militair personeel.

Gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	1994	1995	1996
Vliegers	7 405	9 045	10 157
Overig militair personeel	1 246	1 283	1 420

De stijging van de gemiddelde uitgaven wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat vanaf 1995 meer wordt geïnvesteerd in vliegveiligheidskleding en vanaf 1996 in NBC-beschermende kleding en uitrusting.

Voeding

Op dit artikelonderdeel zijn de uitgaven opgenomen voor voeding van het personeel van de Koninklijke luchtmacht in binnen- en buitenland. In

de nieuwe uitgavenraming voor voeding is zowel rekening gehouden met de afnemende begrotingssterkte als met de doorgevoerde efficiencymaatregelen.

De volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

	1994	1995	1996
Gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	1 206	1 168	1 101

Reis- en verblijfkosten

Deze uitgaven vloeien voort uit het besluit «dienstreizen militairen», de bijbehorende regelingen en het reisbesluit. De ramingen zijn gebaseerd op de verwachte activiteiten binnen de Koninklijke luchtmacht. Rekening is gehouden met de afname van het aantal dienstplichtigen, de toename van het aantal vrijwillig dienende militairen en de werkzaamheden die voor vele projecten in het buitenland worden verricht.

De volume- en prestatiegegevens

Deze worden grotendeels bepaald door de lopende en in ontwikkeling zijnde materieelprojecten. De belangrijkste zijn de Midlife update van het F-16 programma, luchttransport, bewapening, helikopters en trainingen.

Verplaatsingskosten

Ook in 1995 zijn als gevolg van verplaatsingen uit Duitsland naar Nederland de kosten van verhuis- en transportkosten hoog. Voorts zijn de tariefstijgingen van het openbaar vervoer en de wijziging in de personeelssterkte van invloed op dit artikelonderdeel.

De volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel burger- als militair personeel leiden tot deze gemiddelde uitgaven.

	1994	1995	1996
Gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	2 220	2 725	1 712

Het hoge gemiddelde in 1994 en 1995 wordt veroorzaakt door de extra uitgaven voor de terugtrekking van de Groepen Geleide Wapens uit Duitsland.

Sport en ontspanning

Van invloed zijn het bijstellen van het film- en videocontract en de toelage voor de exploitatie van de Kapel van de Koninklijke luchtmacht.

Representatiekosten

De uitgaven van dit artikelonderdeel hebben betrekking op representatiekosten en jubileum- en afscheidsrecepties.

Personeel op bovenformatieve plaatsen

De uitgaven die aan inhuur van personeel zijn verbonden, worden op dit artikelonderdeel verantwoord. De tijdelijke verhoging van de uitgaven in 1994 en 1995 houdt verband met de concentratie van de uitvoering van de reorganisaties in die jaren.

Sociale zorg

De uitgaven van dit artikelonderdeel bestaan voornamelijk uit de uitgaven voor aanspraken in geval van langdurige ziekte van personeel en de uitgaven voor ouderschapverlof.

De volume- en prestatiegegevens

Deze zijn gebaseerd op het aantal langdurig zieken. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen burger- en militair personeel.

Aantallen	1994	1995	1996
Burgerpersoneel	50	46	43
Militair personeel	38	40	38

Voorziening woonruimte

Als gevolg van de terugtrekking uit Duitsland zijn de kosten inzake de afkoop van meerjarige huurcontracten toegenomen. Daarnaast worden in 1995 extra uitgaven gedaan die betrekking hebben op het verkrijgen van aanwilsrecht voor woningen in Nederland.

De volume en prestatiegegevens

	1994	1995	1996
Aantal woningen (huur)	961	745	296
Aantal woningen (groot onderhoud)	145	20	15

Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen

De bijstellingen op de uitgaven zijn het gevolg van een stijging in diverse persoonsgebonden toelagen en uitkeringen, die een directe relatie hebben met de gewijzigde personeelssterkte en met de toename in trainingen en opleidingen.

De volume- en prestatiegegevens

Deze zijn bepaald door het totaal van zowel burger- en militair personeel.

	1994	1995	1996
Gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	552	593	621

De stijging van de gemiddelde uitgaven wordt voor een groot deel verklaard door de sterke reductie van dienstplichtig personeel in 1994–1996. Relatief gezien is voor dienstplichtig personeel een laag bedrag in dit artikelonderdeel opgenomen.

Werving

Als gevolg van de herstructurering van de krijgsmacht dienen wervingscampagnes te worden gevoerd om tijdig dienstplichtig personeel te kunnen vervangen en adequaat te kunnen reageren op de gewijzigde personeelssterkte van het vrijwillig dienend militair personeel. De Kamer wordt jaarlijks over de werving door de minister van Defensie gerapporteerd. De laatste rapportage dateert van 31 maart 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 50).

Geneeskundige verzorging

De daling van de uitgaven ten opzichte van stand in 1994 hangt nauw samen met de gevolgen van de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel. De uitvoering is ondergebracht bij de Stichting Ziektekostenverzekering Krijgsmacht (SVZK). Door het nieuwe stelsel van ziektekosten zal de militair zelf premies gaan betalen. De militair wordt gecompenseerd voor de te betalen premies door middel van een toeslag. Een groot aantal uitgavenramingen binnen dit artikelonderdeel komt te vervallen.

Onderwijs en opleidingen

De daling in het budget voor opleidingen tot en met 1996 vloeit voort uit de afname van het aantal op te leiden jachtvliegers. Het budget is gebaseerd op de behoefte zoals die in 1994 werd voorzien. Door een grotere uitstroom is de behoefte inmiddels gewijzigd. Teneinde een dreigend kwalitatief en kwantitatief tekort aan jachtvliegers af te wenden is het noodzakelijk om in 1996 en 1997 in totaal 35 en in de jaren daarna 25 jachtvliegers op te leiden, wat een uitbreiding van de vliegopleidingen in de Verenigde Staten met zich brengt. Daar het traject vanaf de behoeftestelling tot aan de uiteindelijke opleiding in de Verenigde Staten (werving, keuring, selectie en opleiding) enige tijd vergt, wordt het financiële effect merkbaar vanaf 1997.

De volume- en prestatiegegevens

Onderscheid wordt hierbij gemaakt in de uitgaven voor opleidingen specifiek voor vliegers (vliegopleidingen) en overige opleidingen.

Gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	1994	1995	1996
Vliegers	96 320	83 069	74 496
Overige opleidingen	668	807	759

De daling van de gemiddelde uitgaven voor vliegers is grotendeels toe te wijzen aan een verdere uitbreiding van (helikopter) vliegopleidingen die minder duur zijn dan die voor jachtvliegers. Intensivering van de overige opleidingen in 1995 leidt tot een hogere middensom.

Sajo-projecten

De looptijd van deze projecten is tot begin 1996. De lopende projecten betreffen het «Bewakingsproject Leeuwarden» en «Vrouwen in p.r.-functies».

Overige personele uitgaven

In dit artikelonderdeel zijn de personeelsuitgaven opgenomen die niet zijn onder te brengen bij een van de andere onderdelen van dit artikel. Het betreft kleine bijstellingen waaronder een taakstellend budget voor kinderopvang.

Sociaal Beleidskader (SBK)

In het onderstaande overzicht zijn de uitgaven voor het Sociaal Beleidskader opgenomen, zoals die worden verwacht naar aanleiding van de herstructurering van de Koninklijke luchtmacht. De uitgaven hebben zowel betrekking op burgerpersoneel als op militair personeel. De verantwoording zal voor het betreffende deel geschieden op de artikelen 01, 02 en 03 van het beleidsterrein 05. Koninklijke luchtmacht alsmede op artikel 01 van beleidsterrein 02. Pensioenen, Wachtgelden en Uitkeringen (bedragen x f 1 miljoen):

Hoofdcategorie	t.l.v. art	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Om/her/bijscholing en «outplacement»	05.03	0,5	1,0	1,0	0,5	0,5	0,5
Verplaatsingskosten	05.03	13,6	1,3	1,3	1,3	–	–
Wachtgelden BP/UBM-O	02.01	6,8	6,4	5,9	5,4	4,7	3,8
Wachtgelden MP/UBM-O	02.01	2,8	7,9	10,7	10,3	8,1	5,7
BDOS plaatsingen militairen	05.02	8,6	30,2	25,6	18,9	19,6	10,5
BDOS plaatsingen burgers	05.01		7,4	0,4	0,1	0,1	0,1
Afwikkeling BV-LOM	05.02	10,7	6,2	2,4	–	–	–
Totaal		43,0	60,4	47,3	36,5	33,0	20,6

De BV-LOM regeling is inmiddels afgeschaft. De opgenomen bedragen houden verband met de afwikkeling van deze regeling.

Ten gevolge van de terugtrekking van de Groepen Geleide Wapens uit Duitsland vindt in 1995 een fors aantal repatriëringen plaats. Hierdoor zijn de verplaatsingskosten in 1995 relatief hoog. Doordat veel gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot opslag van de inboedel en tijdelijke onderbrenging van gezinnen blijken bovendien de kosten van individuele repatriëringen hoger uit te vallen.

Ten gevolge van de maatregelen in de Prioriteitennota wordt tot en met 1998 een toename van het aantal verhuizingen binnen Nederland verwacht.

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt kunnen het niveau van de uitstroom beïnvloeden en dus ook de in de tabel opgenomen bedragen.

De gepresenteerde reeks overtolligen (BDOS) is gebaseerd op de vervroegde sluiting van de LIMOS en de actuele functie- en personeelsbestanden. De Koninklijke luchtmacht maakt in de jaren 1995 en 1996 intensief gebruik van het UBM-instrument. Het aantal BDOS-plaatsingen vanaf 1996 neemt hierdoor af en gedwongen ontslagen worden beperkt.

05.04 Materiële exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden exploitatie-uitgaven geraamd anders dan personele uitgaven. Het betreft uitgaven van algemene en specifieke aard, de aankoop van inventarisgoederen en klein materieel, het onderhoud en herstel van infrastructuur en materieel, de aankoop van brandstoffen, olie en smeermiddelen, alsmede de uitgaven voor operationele trainingen en oefeningen.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			409 701	483 216	647 524	554 080	624 815	
1 ^e suppletore wet 1995			182 887	12 333	12 333	12 333	12 333	
Nieuwe mutaties			- 1 850	- 41 218	- 109 041	- 22 559	80 179	
Stand ontwerp-begroting 1996	422 221	660 602	590 738	454 331	550 816	543 854	717 327	482 133

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	422 221	660 602	590 738	454 331	550 816	543 854	717 327	482 133	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	218 642	356 840							575 482
1995	101 506	163 105	366 776						631 387
1996	39 747	50 612	127 237	320 181					537 777
1997	25 162	40 540	53 104	95 908	329 331				544 045
1998	7 059	30 911	28 488	20 993	123 014	348 393			558 858
1999	23 836	8 068	9 242	12 322	45 883	118 626	390 552		608 529
2000	4 210	4 723	3 953	2 267	36 366	36 954	148 155	376 125	612 753
na 2000	2 059	5 803	1 938	2 660	16 222	39 881	178 620	106 008	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		557 134	569 748	601 625	592 325	643 801	
1 ^e suppletore wet 1995		69 124	- 24 067	- 18 167	2 633	- 10 567	
Nieuwe mutaties		5 129	- 7 904	- 39 413	- 36 100	- 24 705	
Stand ontwerp-begroting 1996	575 482	631 387	537 777	544 045	558 858	608 529	612 753

De ramingen zijn vastgesteld op basis van het prijspeil 1995. In de raming en mutatie is een koersaanpassing van de US-dollar naar f 1,70 verwerkt voorzover deze niet zijn afgedekt met termijndollars.

Het materieelbeleid is wat de exploitatie betreft, gericht op instandhouding van materieel, het ge- en verbruiken van goederen en het aanhouden van voldoende voorraden reservedelen. Bovendien wordt gestreefd naar een efficiënte bedrijfsvoering. De herstructureringsplannen van de Koninklijke luchtmacht zijn met name gericht op een doeltreffender inzet en het meer zelfstandiger optreden van de squadrons. De ramingen berusten op de geplande invoering en uitfasering van wapensystemen en vliegtuigen, vliegurenplanning en de oefenprogramma's. Het betreft hier in het bijzonder de instroom van nieuwe vliegtuigen en helikopters en de uitfasering van de Alouette III helikopters.

De doelmatigheidsbesparingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
- Opleidingen	2 656	- 324	- 432	- 432
- Voeding				- 36
- Militaire Inlichtingen Dienst			- 16	- 42
- Geestelijke verzorging	- 63	- 63	- 63	- 63
- Militaire muziek	- 24	- 24	- 24	- 24
- Juridische taken	- 24	- 24	- 24	- 24
- Organisatie & Informatie advies	- 804	- 377		- 33
- Automatisering	- 4 000	- 6 000	- 5 700	- 5 700
- DGW&T	- 3 536	- 4 557	- 4 128	- 4 388
- Voorlichting	- 234	- 234	- 234	- 234
Totaal doelmatigheidsbesparingen	- 6 029	- 11 603	- 10 621	- 10 976

De effecten van de reductiemaatregelen doen zich voor bij verscheidene artikelonderdelen.

Opleidingen

De doelmatigheidsbesparingen zijn wat opleidingen betreft in eerste instantie gebaseerd op een verkorting van de duur van interne opleidingen en een generieke korting op externe opleidingen. De verkorting van de interne opleidingen leidt tot een geringere instroom van leerlingen en minder organieke functies voor instructeurs, ontwikkelaars en ondersteunend personeel.

Voeding

De doelmatigheidsbesparingen op voeding worden gebaseerd op een reductie van de formatie.

Militaire Inlichtingen Dienst

De doelmatigheidsbesparingen bij de MID worden bereikt door een reductie van de formatie.

Geestelijke verzorging

Door wijziging van de structuur van de geestelijke verzorging worden doelmatigheidsbesparingen bereikt.

Militaire muziek

De doelmatigheidsbesparingen bij de militaire muziek worden bereikt door een reductie van de formatie.

Juridische taken

De doelmatigheidsbesparingen, die betrekking hebben op de juridische taken, worden bereikt door een reductie van de formatie.

Organisatie & Informatie advies

De doelmatigheidsbesparingen die betrekking hebben op organisatie en informatie worden bereikt door meer gebruik te maken van interne adviescapaciteit.

Automatisering

Maatregelen in dit werkveld betreffen onder andere vraagregulering, standaardisatie, nieuwe methode en dergelijke. Daarnaast is in de raming rekening gehouden met de mogelijk gebleken tariefsverlaging bij het Duyverman Computercentrum (DCC).

DGW&T

De besparingen worden gerealiseerd door een verlaging van de tarieven voor vastgoedbeheer die worden gehanteerd door de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen (DGW&T).

Voorlichting

Op korte termijn wordt een besparing gerealiseerd door doelmatigheidsmaatregelen in de verspreiding van periodieken.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw op artikelonderdeel zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Vliegtuigen	- 54 975	31 441	- 48 199	- 2 158
Elektrisch en elektronisch materieel	8 796	559	8 235	2 541
Bewapeningsmaterieel	8 017	10 962	- 6 479	30 879
Onderhoud gebouwen, werken en terreinen	8 093	4 340	3 038	7 874
Brandstoffen, olie en smeermiddelen	46 189	- 123 548	45 826	51 601
Schietvoorraad	- 1 208	- 2 017	13 616	- 833
Overige uitgaven	- 32 119	- 10 087	- 13 581	17 577
Geneeskundig materieel	0	0	0	0
Operationele trainingen en oefeningen	- 5 521	3 506	- 12 077	- 11 563
Overige onderdelen	- 18 490	- 24 197	- 12 938	- 15 739
Totaal	- 41 218	- 109 041	- 22 559	80 179

De verplichtingen hangen samen met de hieronder vermelde mutaties in de uitgaven. De mutatie bij vliegtuigen wordt veroorzaakt doordat de FMS-contracten (Foreign Military Sales) ten behoeve van de commerciële aanschaf van reservedelen in de tijd zijn verschoven. Bij brandstoffen, olie en smeermiddelen worden om doelmatigheidsredenen geen driejarige contracten meer afgesloten, maar éénjarige.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw op artikelonderdeel zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Vliegtuigen	2 437	1 529	- 4 175	- 20 142
Vervoermiddelen	3 283	2 024	2 314	860
Elektrisch en elektronisch materieel	3 405	1 500	3 025	2 425
Bewapeningsmaterieel	- 1 119	471	5 087	1 360
Onderhoud gebouwen, werken en terreinen	7 049	4 264	4 705	9 856
Brandstoffen, olie en smeermiddelen	- 6 673	- 7 404	- 9 551	- 7 445
Schietvoorraad	- 2 118	- 2 947	- 3 084	- 833
Overige uitgaven	- 6 578	- 15 592	- 16 163	- 9 029
Operationele trainingen en oefeningen	- 5 311	- 10 688	- 7 362	- 5 748
Overige onderdelen	- 2 279	- 12 570	- 10 896	3 991
Totaal	- 7 904	- 39 413	- 36 100	- 24 705

Vliegtuigen (onderdelen en onderhoud)

De stijging op dit onderdeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door vertraagde levering van de niet-commerciële aanschaf van reservedelen onder de zogenaamde FMS-contracten (Foreign Military Sales), het uitbesteden van onderhoud aan de F-16 en een aanpassing in de exploitatie van de KDC-10 vliegtuigen.

Voertuigen

Een toename in het uitbesteden van onderhoud van motortransportmaterieel veroorzaakt de verhoging in de uitgaven. De interne onderhoudscapaciteit van de Koninklijke luchtmacht is afgenomen.

Elektrisch en elektronisch materieel

De stijging op dit onderdeel wordt veroorzaakt door een toename van het gebruik van systemen bij het Duyverman Computercentrum en onderhoud van diverse telecommunicatie-systemen.

Bewapeningsmaterieel

Voor de oefenprogramma's in het kader van de operationele taakstelling zijn de behoeften bijgesteld. Dit leidt tot herfaseringen en aanpassing van diverse bewapeningsprojecten en een toename in de aanschaf van «uitwerpbaar zelfbeschermingsmiddelen tegen luchtdoelwapens» («chaff» en «flares»).

Onderhoud van gebouwen, werken en terreinen

In de mutatie is rekening gehouden met de herstructurering van de Koninklijke luchtmacht. Voorts is rekening gehouden met stijgende uitgaven als gevolg van de agentschapstatus van DGW&T, waardoor DGW&T vanaf 1996 voor verrichte werkzaamheden rekeningen in zal dienen. De verhoging in 1999 wordt voorts veroorzaakt door een aangepaste behoefte inzake de instandhouding.

Brandstoffen, olie en smeermiddelen

De neerwaartse bijstelling is het gevolg van de aangepaste raming van prijzen en vliegturen.

Schietvoorraad

Vervanging van de 40 MM munitie door een ander type leidt hoofdzakelijk tot de neerwaartse bijstelling.

Overige uitgaven

De mutatie op dit onderdeel betreft naast een groot aantal kleine mutaties voor het merendeel een verschuiving van betaalmomenten die betrekking hebben op de logistieke ondersteuning ten behoeve van het Patriot-systeem.

Operationele trainingen en oefeningen

De aangepaste ramingen zijn gebaseerd op het oefen- en trainingsprogramma in het kader van de operationele taakstelling van de Koninklijke luchtmacht en betreffen zowel vlieg- als geleide-wapentrainingen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Aanschaf inventarisgoederen	22 471	20 149	14 887	22 810	23 448	14 937	13	02.2
Vliegtuigen onderdelen en onderhoud	255 185	178 911	83 253	120 248	212 140	157 827	13	02.2
Vervoermiddelen	11 669	17 464	9 034	11 784	14 254	10 200	13	02.2
Elektrisch en elektronisch materieel	56 612	60 519	52 750	48 523	54 564	47 364	13	02.2
Bewapeningsmaterieel	26 658	25 867	27 517	28 428	25 856	21 250	13	02.2
Springstoffen en munitie	4 499	3 428	3 486	3 664	4 141	3 918	13	02.2
Onderhoud inventarisgoederen	974	993	848	1 207	1 002	848	13	02.2
Technische installaties	3 176	2 744	2 382	3 138	2 845	2 397	13	02.2
Inrichten van werkplaatsen en magazijnen	5 657	3 933	3 018	4 520	4 569	3 535	13	02.2
Onderhoud gebouwen, werken en terreinen	62 242	65 927	66 614	64 247	56 210	65 570	13	02.2
Brandstoffen, olie en smeermiddelen	27 418	67 598	67 351	70 376	68 830	67 624	12.1	02.2
Huisvestingskosten	26 593	25 423	20 773	27 153	26 010	21 378	12.1	02.2
Bureaunkosten	12 640	14 751	12 163	12 571	14 751	12 163	12.1	02.2
Specifieke uitgaven van operationele aard	12 281	16 181	11 618	12 538	16 253	12 022	12.1	02.2
Schietvoorraad	995	1 902	42	1 436	1 781	132	12.1	02.2
Overige uitgaven	86 202	51 451	43 321	85 839	60 099	48 992	12.1	02.2
Geneeskundig materieel	17 416	10 083	8 860	18 601	10 486	9 863	12.1	02.2
Operationele trainingen en oefeningen	27 914	23 414	26 414	38 399	34 148	37 757	12.1	02.2
Totaal	660 602	590 738	454 331	575 482	631 387	537 777		

Aanschaf inventarisgoederen

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven geraamd voor de instandhouding van onder andere de velduitrusting, keukenmachines, serviesgoed, schoonmaakartikelen, bevoorrading van werkplaatsuitrustingen, meubilair en stoffering.

Vliegtuigen (onderdelen en onderhoud)

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven geraamd die verbonden zijn aan het onderhoud van het vliegend materieel. De bedragen worden in sterke mate bepaald door het onderhoud aan de F-16. Het betreft hier de aan te schaffen onderdelen en de uitbesteding van onderhoud. Door een toenemend aantal typen vliegtuigen en de veroudering van de F-16, zal het benodigde budget voor dit artikelonderdeel een stijgende trend te zien geven.

Vervoermiddelen

De uitgaven voor het onderhoud aan het voertuigenpark van de Koninklijke luchtmacht worden op dit artikelonderdeel geraamd. De raming is opgebouwd op grond van de aanwezige en de nog aan te schaffen voertuigen, alsmede de aanschaf van onderdelen en de uitbesteding van onderhoud.

Elektrisch en elektronisch materieel

De op dit artikelonderdeel geraamde uitgaven hebben betrekking op het onderhoud aan elektrische en elektronische systemen. Het betreft de aanschaf van onderdelen en verbruiksmaterialen en de uitbesteding van onderhoud met betrekking tot telecommunicatie-apparatuur. Tevens zijn de exploitatie-uitgaven voor het Duyverman Computercentrum en het project NAFIN (aandeel Koninklijke luchtmacht) opgenomen.

Bewapeningsmaterieel

De uitgaven op dit artikelonderdeel worden bepaald door onderhoud van wapensystemen (Hawk, Patriot), trainingswapens en munitie. Herfaseringen en aanpassingen van diverse bewapeningsprojecten hebben geleid tot gewijzigde financiële niveaus.

Onderhoud van gebouwen, werken en terreinen

De uitvoering van onderhoudsprogramma's wordt op dit artikelonderdeel verantwoord. In de uitgaven is rekening gehouden met de herstructurering van de Koninklijke luchtmacht. In de ramingen is rekening gehouden met stijgende uitgaven als gevolg van de agentschapstatus van DGW&T, waardoor DGW&T vanaf 1996 voor de verrichte werkzaamheden rekeningen zal indienen.

Volume- en prestatiegegevens

Bedragen x f 1 000

Omschrijving	1994	%	1995	%	1996	%
Nieuwbouw en dergelijke	142 261	69	112 016	67	178 141	73
Onderhoud en herstel gebouwen	64 247	31	56 210	33	65 570	27
Totalen	206 508	100	168 226	100	243 711	100

In bovenstaande tabel is de procentuele verhouding aangegeven tussen nieuwbouw en onderhoud en herstel van gebouwen.

Brandstoffen, olie en smeermiddelen

De geraamde uitgaven op dit artikelonderdeel worden voornamelijk bepaald door de aanschaf van vliegtuigbrandstoffen. De financiële omvang is gebaseerd op het verbruik per vlieguur, de prijs en het geplande aantal vlieguren. Om de flexibiliteit voor deze uitgaven te vergroten, worden geen driejarige contracten meer afgesloten.

Huisvestingskosten

Het geraamde bedrag op dit artikelonderdeel wordt voornamelijk bepaald door de uitgaven voor gas, water en elektra.

Volume- en prestatiegegevens

Deze zijn bepaald door het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel.

	1994	1995	1996
gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	1 619	1 680	1 339

Bureaunkosten

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven geraamd die verbonden zijn aan de kosten voor telefoon, frankering van dienststukken, bureelbehoeften en het onderhoud aan kantoormachines.

Volume- en prestatiegegevens

Deze zijn bepaald door het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel.

	1994	1995	1996
gemiddelde uitgaven (x f 1,-)	750	953	800

Schietvoorraad

De hoogte van de uitgaven op dit artikelonderdeel wordt bepaald door het oefenprogramma, inclusief de aanschaf van oefenmunitie. De Koninklijke landmacht is de centrale inkoper voor de krijgsmacht.

Overige uitgaven

De ramingen op dit artikelonderdeel zijn van uiteenlopende aard. Het financiële volume wordt op dit onderdeel in grote mate bepaald door uitgaven die betrekking hebben op de logistieke ondersteuning ten behoeve van de Patriot en het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR) alsmede publicaties/technische orders, vliegkaarten en contracten met schoonmaakbedrijven.

Geneeskundig materieel

Door een nieuw verzekeringssysteem voor ziektekosten van militairen wordt het geneeskundig materieel gedeeltelijk op een andere wijze gedeclareerd. De uitgaven lopen daardoor gedeeltelijk via het salarisartikel voor militairen, waardoor de uitgaven bij dit artikelonderdeel dalen.

Operationele trainingen en oefeningen

De ramingen zijn gebaseerd op het oefen- en trainingsprogramma in het kader van de operationele taakstelling van de Koninklijke luchtmacht en betreft zowel vlieg- als geleide-wapentrainingen.

05.05 Bouw, alsmede koop gronden en opstallen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd voor renovatie en nieuwbouw van infrastructurele voorzieningen ten behoeve van de Koninklijke luchtmacht. De investeringen als gevolg van eisen, die de milieuwetgeving stelt, worden eveneens op dit artikel geraamd en verantwoord.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			97 110	137 522	153 409	131 406	97 553	
1 ^e suppletore wet 1995			72 453	490	2 350	2 070	2 700	
Nieuwe mutaties			- 1 374	21 713	78 119	61 758	75 274	
Stand ontwerp-begroting 1996	87 923	115 372	161 189	159 725	233 878	195 234	175 527	125 803

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen-stand ontwerp-begroting 1996	87 923	115 372	161 189	159 725	233 878	195 234	175 527	125 803	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	80 608	61 653							142 261
1995	6 591	52 720	52 705						112 016
1996	460	999	96 203	80 479					178 141
1997	264		6 892	63 968	110 871				181 995
1998			3 364	12 333	85 706	99 590			200 993
1999			1 875	2 945	26 701	81 879	86 884		200 284
2000			150		10 600	13 665	78 118	90 663	193 196
na 2000						100	10 525	35 140	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		114 157	132 108	131 580	127 390	127 400	
1 ^e suppletore wet 1995		6 233	490	2 350	2 070	2 700	
Nieuwe mutaties		- 8 374	45 543	48 065	71 533	70 184	
Stand ontwerp-begroting 1996	142 261	112 016	178 141	181 995	200 993	200 284	193 196

De ramingen zijn vastgesteld op basis van het prijspeil 1995.

De behoefte aan nieuwbouw is vastgelegd in het Bouwprogramma Nieuwbouw Koninklijke luchtmacht (BNKLu). De behoefte wordt onder meer bepaald door de herstructureringsmaatregelen binnen de Koninklijke luchtmacht, zoals geformuleerd in de Defensienota en de Prioriteitennota.

De in het BNKLu opgenomen behoefte is met de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T) afgestemd op de beschikbare verwerkingscapaciteit. De uitgaven voor milieumaatregelen worden eveneens op dit artikel geraamd en verantwoord.

De mutaties in de verplichtingen- en uitgavenopbouw worden veroorzaakt door bijstellingen van het bouw- en milieuprogramma en de verzelfstandiging van DGW&T. Daarnaast wordt door de Koninklijke luchtmacht de uitvoering van het geluidssaneringsprogramma van het beleidsterrein Algemeen overgenomen. Dit programma dient in het jaar 2000 te zijn voltooid.

De prioriteit van het bouwprogramma ligt ook voor de komende jaren bij de projecten die worden bepaald door de herstructurering van de Koninklijke luchtmacht.

In de novemberbrief van 1994 is uiteengezet wat het beleid van het ministerie van Defensie is ten aanzien van milieu-maatregelen. Budgetair is het beleid binnen de Koninklijke luchtmacht ingevuld.

Volume- en prestatiegegevens

De investeringen in de nieuwbouw en in onderhoud en herstel van gebouwen zijn uitgedrukt in afzonderlijke percentage's van de waarde van het vastgoed.

Bedragen x f 1000	1996	%
Waarde vastgoed	9 821 312	
Nieuwbouw	178 141	1,8
Onderhoud en herstel van gebouwen	65 570	0,7

In 1995 en 1996 zullen de volgende objecten door de Koninklijke luchtmacht worden afgestoten:

- Op Terschelling: Legeringsgebouw, Heliveld, Hulptoren en Tiger-complex
- Kamp Blikkenburg in Zeist
- De van Helsdingen kazerne in Hilversum
- Complex Hamersveld in Leusden
- Het bunkercomplex in Bilthoven
- Complex Klein Heidekamp in Arnhem.

Voorts wordt de LIMOS in Nijmegen afgestoten met diverse opstallen, inclusief de bijbehorende schietbaan in Heumen.

Tenslotte worden ook de gebouwen die in gebruik waren bij 3 en 5 GGW afgestoten. In 1995 en 1996 leidt dit vermoedelijk tot de afstoting van de stellingen Hoysinghausen, Velmerslot en Schwalenberg.

De economische en functionele codering is respectievelijk 13 en 02.2.

05.06 Overig groot materieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor investeringen in materieel, die niet onder een afzonderlijk artikel in de begroting zijn opgenomen. Tot dit artikel behoren sinds de begroting 1994 ook investeringen ten behoeve van het Patriotsysteem. De investeringsprojecten strekken zich veelal over meer jaren uit. Het gevolg hiervan is dat de uitgaven in belangrijke mate worden bepaald door verplichtingen die in voorgaande jaren zijn aangegaan.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			276 762	861 213	208 574	143 026	264 278	
1 ^e suppletore wet 1995			609 419	18 435	19 770	18 945	20 155	
Nieuwe mutaties			- 285 399	- 68 889	- 83 359	82 480	54 540	
Stand ontwerp-begroting 1996	593 787	662 334	600 782	810 759	144 985	244 451	338 973	1 107 162

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	593 787	662 334	600 782	810 759	144 985	244 451	338 973	1 107 162	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	386 853	148 899							535 752
1995	105 174	167 784	160 118						433 076
1996	70 003	187 016	154 737	79 488					491 244
1997	20 513	87 893	103 528	118 425	36 271				366 630
1998	9 338	70 640	87 409	191 500	76 614	44 639			480 140
1999	1 792	102	55 993	241 951	11 100	79 912	54 135		444 985
2000	114		38 997	179 395	16 400	88 480	76 438	88 072	487 896
na 2000					4 600	31 420	208 400	1 019 090	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		459 601	413 434	239 995	372 978	378 395	
1 ^e suppletore wet 1995		- 30 687	90 616	92 496	79 819	83 658	
Nieuwe mutaties		4 162	- 12 806	34 139	27 343	- 17 068	
Stand ontwerp-begroting 1996	535 752	433 076	491 244	366 630	480 140	444 985	487 896

De ramingen zijn vastgesteld op basis van het prijspeil 1995. In de raming en mutaties is een koersaanpassing van de US-dollar naar f 1,70 verwerkt voorzover deze niet zijn afgedekt met termijndollars.

De nieuwe mutaties in de verplichtingenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Overig vliegtuigmaterieel:				
Reaction Force Commitment	40 000			
Vervoermiddelen:				
Aanschaf MT-materieel	19 300	- 63 300	- 2 900	- 19 100
Elektrisch en elektronisch materieel:				
ORPHEUS-ervanging	24 500			
CAMS			7 000	
Integrated Electronic Warfare			73 500	
Vervanging UHF-apparatuur	20 500			
Diverse projecten				- 76 400
Bewapeningsmaterieel:				
HAWK (TRIAD)				40 000
MICOV	26 700	- 2 000	- 4 200	- 3 500
Modificatie Patriot	42 300			
Patriot missiles				137 600
Springstoffen en munitie:				
Lucht-grond wapens (Maverick)	23 800			
LLRGW (AMRAAM)	- 227 400			
Overige projecten:	- 38 589	- 18 059	9 080	- 24 060
Totaal	- 68 889	- 83 359	82 480	54 540

De mutaties in de verplichtingen hangen samen met de mutaties in de uitgaven. Informatie met betrekking tot de ontwikkelingen op het gebied van luchtverkenningssystemen (ORPHEUS) geeft aan dat rekening moet worden gehouden met een grotere projectomvang.

De verhoging in 1996 bij bewapeningsmaterieel betreft grotendeels de aanpassing van de raming van verplichtingen ter zake van de invoer van MICOV (het grond-lucht geleide-wapensysteem voor de korte afstand) en de aangepaste raming voor het modificatie-programma van het Patriot-systeem. Omstreeks het jaar 2000 wordt een onderzoek gestart naar een opvolger van het HAWK-luchtafweersysteem in gebruik bij de TRIAD-squadrons van de Koninklijke luchtmacht. Tevens wordt een project gestart voor de aanschaf van een nieuwe generatie Patriot-raketten (PAC-3) en een toename van het aantal lanceerplatforms.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Overig vliegtuig materieel:				
RF-commitment			20 000	20 000
Vervoermiddelen:				
Aanschaf MT-materieel	- 300	- 2 400	- 24 700	- 22 000
Elektrisch en elektronisch materieel:				
ORPHEUS-vervanging	13 600	26 600		
CAMS			3 500	3 500
Integrated Electronic Warfare				10 800
Vervanging UHF-apparatuur	- 6 900	- 1 000		8 000
Bewapeningsmaterieel:				
ALVD Post Stinger	- 10 800	1 100	2 300	2 100
Modificatie Patriot	4 000	8 300	24 500	12 900
Springstoffen en munitie:				
Lucht-grond wapens	2 900	12 400	9 000	5 300
LLRGW (AMRAAM)	- 6 800	- 6 700	- 27 800	- 54 000
Overige projecten:	- 8 506	- 4 161	20 543	- 3 668
Totaal	- 12 806	34 139	27 343	- 17 068

Ontwikkelingen van de diverse projecten

In hoofdstuk 2.4.3 van het algemeen deel wordt nader ingegaan op de voortgang van grotere investeringsprojecten.

Overig vliegtuigmaterieel

Bij het uitzenden van squadrons in het kader van «out of area» operaties is sprake van langere aanvoerlijnen dan in Nederland het geval is. Bij dit soort operaties ontstaat ondermeer een specifieke behoefte aan onderdelen. Daarvoor moeten speciale voorzieningen getroffen worden die los staan van de reguliere logistieke ondersteuning in Nederland. Voorts betreft het materieel dat de mobiliteit van goederen en mensen garandeert. Het gaat om luchtmobiele containers die gebruikt kunnen worden voor commandovoering, communicatie of andere operationele doelen.

In 1998 en 1999 worden betalingen gedaan voor de verplichting die in 1996 voor de «Reaction Force-commitments» wordt aangegaan.

Vervoermiddelen

Herziening van het behoeftenplan transportmiddelen en intensivering van revisie in plaats van bedrijfsmatige vervanging leveren voor 1998 en 1999 een aanzienlijke besparing op.

Elektrisch en elektronisch materieel

In verband met een wijziging in de verplichtingenomvang van het project vervanging luchtverkenningmiddelen (ORPHEUS) is tevens het betalingsschema aangepast. In 1998 en 1999 zullen de betalingen worden verricht voor de vervanging van het Core Automated Maintenance Management System (CAMS). In 1999 zal de eerste betaling worden verricht voor een systeem waardoor de «Command en Control» (C²) van de Nederlandse luchtverdediging wordt opgenomen in die van de Navo. De capaciteit van de C² in Nederland neemt daardoor toe en het risico van overload af. Dit project wordt versneld ten koste van andere C² projecten.

Voorts worden betalingen verschoven als gevolg van vertraging in de vervanging van verbindingsapparatuur (UHF-apparatuur).

Bewapeningsmaterieel

De verlaging in 1996 voor Actieve Luchtverdediging Stinger-Post is het gevolg van de opslag van raketten in een douane-entrepot waardoor geen invoerrechten en BTW hoeven te worden afgedragen. De stijging in de latere jaren betreft de prijsbijstelling. De aangepaste raming voor het modificatie-programma van het Patriot-systeem leidt in alle jaren tot hogere uitgaven.

Springstoffen en munitie

Gezien de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lucht-lucht radargeleide wapens en de diverse alternatieven zijn de gereserveerde fondsen aangepast aan het goedkoopste alternatief. Met de brief van 26 juni 1995 is het voornemen van de aanschaf van 200 AMRAAM-raketten aan de Kamer kenbaar gemaakt. De mutaties houden verband met deze keuze.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van verplichtingen en uitgaven(x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Overig vliegtuigmaterieel, waaronder het project Luchttransport (categorie A, B en SAR Heli's Vervoermiddelen	322 275	104 245	40 350	295 237	166 213	189 595	13	02.2
Elektrisch en elektronisch materieel, waaronder de projecten Lokale transmissie netwerken en NAFIN	14 997	29 181	36 298	17 088	8 051	15 463	13	02.2
Bewapeningsmaterieel, waaronder de projecten Flycatcher, Handvuurwapens, OCU Hawk, Modificatie «Hawk-missiles», ALVD Stinger Post en SHORAD Missile Component (MICOV)	255 851	368 347	340 051	96 505	136 355	159 767	13	02.2
Springstoffen en munitie, waaronder de projecten scherpe bommen en Infra-rood lucht-lucht geleide wapens	35 565	43 038	111 711	83 458	60 718	64 338	13	02.2
Overig materieel	1 164	15 614	275 240	16 931	13 358	22 462	13	02.2
	32 482	40 357	7 109	26 533	48 381	39 619	13	02.2
Totaal	662 334	600 782	810 759	535 752	433 076	491 244		

Overig vliegtuigmaterieel

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven geraamd die voornamelijk betrekking hebben op de aanschaf van (transport) vliegtuigen. De uitgaven worden hoofdzakelijk bepaald door contractueel vastgelegde betalingsschema's. Het tweede C-130 Hercules vliegtuig is eerder geleverd dan was gepland. Ook is het betalingsschema in de loop van 1994 gewijzigd. Daarnaast zijn wijzigingen opgetreden in het betalingsschema van de KDC-10. De huidige ramingen zijn aangepast aan de nieuwe betalingsschema's.

Voorts wordt naar verwachting in 1996 de verplichting verband houdend met het Reaction-Force commitment aangegaan.

Vervoermiddelen

De uitgaven op dit artikelonderdeel betreffen de aanschaf/vervanging van voertuigen. In de ramingen is rekening gehouden met de herstructurering van de Koninklijke luchtmacht. De aanschaf van nieuwe voertuigen betreft voor een deel bedrijfsmatige vervanging van technisch verouderde voertuigen en voor een deel revisie waarmee aanzienlijke besparingen kunnen worden bereikt.

Elektrisch en elektronisch materieel

Onder dit artikelonderdeel vallen de uitgaven voor elektrisch en elektronisch materieel ten behoeve van systemen voor grond- en verbindingssystemen. In de ramingen 1995 tot en met 2000 is rekening gehouden met het NAFIN-project (fase 1 t/m 3). De uitgaven op dit artikelonderdeel zijn vooral toegenomen door een technische mutatie, waardoor enkele projecten die met de F-16 samenhangen op dit artikel worden verantwoord in plaats van op het artikel 05.08 Gevechtsvliegtuigen F-16. Dit betreft de projecten Digital Electronic Engine Control (DEEC), Pacer Slip (Structural Life Improvement Program) en ALQ 131 (verbetering van de elektronische afweer).

Bewapeningsmaterieel

Bewapeningsprojecten, zoals Flycatcher, Handvuurwapens, OCU-HAWK, Modificatie HAWK missiles, ALVD Stinger Post en «Missile Component», zijn bepalend voor de uitgaven op dit artikelonderdeel. De gewijzigde bedragen zijn onder andere het gevolg van herfasering en aanpassing van betalingschema's van genoemde projecten.

Springstoffen en munitie

Vooral door de inzet in Reaction Forces-scenario's is de behoefte toegenomen aan wapens die beter zijn afgestemd op de potentiële doelen. De vervanging van technisch en operationeel verouderde bommen en de aanschaf van nieuwe typen bommen is mede oorzaak van een verhoogde uitgave. De aanschaf hiervan heeft hoge prioriteit gekregen en zal reeds in 1995 ter hand worden genomen.

Overig materieel

In algemene zin worden de uitgaven op dit artikelonderdeel bepaald door projecten (zoals de vervanging van werkplaats- en grond-uitrustingen) met een geringe financiële omvang, die een bedrijfsmatig karakter hebben.

05.08 Gevechtsvliegtuigen F-16

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid.

De uitgaven ten laste van dit artikel betroffen tot 1992 in hoofdzaak de uitgaven voor de aanschaf van de F-16 met de initiële reservedelen, de documentatie, de reservemotoren en gronduitrusting voor de depots, de speciale gereedschappen en de simulatoren. De laatste F-16 is in 1992 afgeleverd. In totaal zijn er 213 vliegtuigen afgeleverd. Door vredesverliezen resteren er nu nog 184.

In 1993 is besloten dat 138 F-16 vliegtuigen een «Midlife update» (MLU) krijgen, zodat ze tot 2010 operationeel op hun taak berekend blijven. De uitgaven op dit artikel betreffen dan ook de uitgaven die verbonden zijn aan de MLU en aan projecten die een nationale aanvulling vormen op de MLU F-16. Zo zijn projecten gepland die de F-16 verbeteren zodat deze is opgewassen tegen de huidige generatie vliegtuigen en aanvals- en verdedigingssystemen. Dit betreft onder meer de aanschaf van nachtzicht- en laserdesignator-apparatuur en een «Forward Looking Infra Red system» (FLIR).

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			255 600	125 650	0	0	0	
1 ^e suppletore wet 1995			92 441	- 125 650	120 555	6 000		
Nieuwe mutaties			- 3 940					
Stand ontwerp-begroting 1996	1 443 371	107 834	344 101	0	120 555	6 000	0	70 000

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	1 443 371	107 834	344 101	0	120 555	6 000	0	70 000	Uitgavenstand ontwerp-begroting 1996
1994	109 654	276							109 930
1995	163 385	19 896	12 830						196 111
1996	308 932	20 000	59 788						388 720
1997	349 830	37 897	80 421		27 445				495 593
1998	190 598	18 259	82 152		48 430				339 439
1999	179 235	11 506	69 871		23 655	3 000			287 267
2000	128 879		38 822		20 575	3 000		5 000	196 276
na 2000	12 858		217		450			65 000	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		261 553	459 383	608 543	459 892	362 960	
1 ^e suppletore wet 1995		- 60 742	- 49 892	- 57 736	- 67 274	- 68 803	
Nieuwe mutaties		- 4 700	- 20 771	- 55 214	- 53 179	- 6 890	
Stand ontwerp-begroting 1996	109 930	196 111	388 720	495 593	339 439	287 267	196 276

De ramingen zijn vastgesteld op basis van het prijspeil van 1995. Mede in verband met het regeerakkoord vinden op dit artikel diverse bijstellingen plaats. Zowel in de raming als in de nieuwe mutaties is een koersaanpassing van de US-dollar verwerkt, voorzover deze niet zijn afgedekt met termijndollars.

Enige projecten die leiden tot een verbetering van de operationele inzetbaarheid van de F-16 worden niet meer op dit artikel verantwoord, maar op het artikel Overig groot materieel.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw zijn als volgt te specificeren:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- «Midlife Update Programma» F-16-productie en deelprojecten	- 20 771	- 55 214	- 53 179	- 6 890
Totaal	- 20 771	- 55 514	- 53 179	- 6 890

Midlife Update Programma F-16 – productie en deelprojecten

Het project «Midlife Update» van de F-16 betreft een kwalitatieve verbetering van de elektronica van het vliegtuig. De kwalitatieve verbetering verhoogt de operationele inzetbaarheid van het vliegtuig. De Letter of Offer and Acceptance (LOA) van de productiefase-MLU is getekend in juni 1993. Inmiddels is gebleken dat het betalingsschema uit de LOA van de MLU wijziging behoeft. In de realisatiefase van het project blijkt in de eerste jaren minder budget nodig te zijn dan op basis van het initiële betalingsschema werd verwacht. Op grond daarvan zijn reeds enige verschuivingen in het betalingsschema aangebracht. De verlagingen in het betalingsschema worden gecompenseerd in de jaren 1999 en verder.

De economische en functionele codering voor de uitgaven ten laste van dit wetsartikel is respectievelijk 13 en 02.2.

06. Beleidsterrein Koninklijke marechaussee

06.01 Burgerpersoneel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toeslagen onregelmatige diensten, toelagen en uitkeringen en ander tijdelijk personeel op formatieplaatsen alsmede sociale lasten voor het burgerpersoneel van de Koninklijke marechaussee.

Het betreft hier personeel geplaatst bij algemeen beherende, operationele en ondersteunende eenheden.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		7 145	7 139	7 134	7 134	7 134	
1 ^e suppletore wet 1995		340	459	487	516	544	
Nieuwe mutaties		86	- 28	- 136	- 136	- 136	
Stand ontwerp-begroting 1996	7 276	7 571	7 570	7 485	7 514	7 542	7 575

De ramingen zijn gebaseerd op het salarispeil van 1995. De incidentele loonstijging voor 1996 is structureel vastgesteld op 0,54 %.

De ramingen voor het actief regulier personeel zijn gebaseerd op het Systeem Nieuwe Integrale Personeels-begroting (SNIP). Per 1 januari 1995 is het bruto-netto traject van het Defensie-personeel op marktconforme wijze aangepast. In plaats van de premie-afdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage zijn afzonderlijke premies gekomen voor:

- het ouderdoms- en nabestaandenpensioen;
- de Vut;
- het wettelijk en bovenwettelijk invaliditeitspensioen en
- de pseudo-premies voor WAO, WW en Ziektewet.

De introductie van de onder de eerste drie gedachtenstreepjes genoemde premies hangt samen met de privatisering van het ABP per 1 januari 1996. Deze leiden tot extra, niet gecompenseerde werkgeverslasten. Met de pseudo-premies wordt vooruitgelopen op een andere grote operatie, namelijk het onder werknemersverzekeringen brengen van het overheids-personeel. De introductie van deze premies heeft inkomens- en budget-neutraal plaatsgevonden door middel van brutering van de inkomens per 1 januari 1995.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- opleidingen	- 52	- 160	- 160	- 160
Overige nieuwe mutaties:				
- verdeling Vut-60 gelden	6	6	6	6
- loonbijstelling 1995	57	57	57	57
- taakstelling 32 uren banen	- 100	- 100	- 100	- 100
- aanvullende loonbijstelling 1995	20	20	20	20
- incidenteel looncomponent 1996	41	41	41	41
Totaal	- 28	- 136	- 136	- 136

Doelmatigheidsbesparing opleidingen

Door vermindering van studiefaciliteiten en een aantal externe opleidingen wordt de besparing bereikt.

Verdeling Vut-60 gelden

In 1991 is het overgrote deel van de Vut-60 middelen door het ministerie van Binnenlandse Zaken herverdeeld over de acht overheidssectoren. In 1994 heeft een structurele toedeling aan de sectoren plaatsgevonden van de in verband met loonbijstellingen op het desbetreffende artikel van de begroting van vorengenoemd ministerie nog resterende gelden.

Loonbijstelling 1995

Dit betreft de aan dit artikel toegevoegde bedragen in verband met de algemene salarismaatregelen per 1 januari 1995.

Taakstelling 32 uren banen

In die functies waar dat mogelijk is, wordt overgegaan naar 32 uren banen.

Aanvullende loonbijstelling

De aanvullende loonbijstelling 1995 heeft betrekking op de inkomstenderving als gevolg van de pseudo-premies.

Incidenteel looncomponent

Voor de incidenteel looncomponent wordt f 0,041 miljoen op jaarbasis toegevoegd.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	5 655	5 946	6 004	11.1	02.1
Overwerk en onregelmatige dienst	167	172	167	11.1	02.1
Overige toelagen	44	65	65	11.1	02.1
Aandeel in de sociale lasten	1 364	1 348	1 314	11.2	02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeids- plaatsen	46	40	20	12.1	02.1
Totaal	7 276	7 571	7 570		

Volume- en prestatiegegevens

Omschrijving	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	125	125	125	125	
Doelmatigheidsbesparingen					
– opleidingen	– 1	– 2	– 2	– 2	
– instroom BDOS	1	1			
Totaal doelmatigheids- besparingen	0	– 1	– 2	– 2	
Overige mutaties					
– omzetting SAJO-project	5	5	5	5	
Totaal overige mutaties	5	5	5	5	
Begrotingssterkte 1996	130	129	128	128	128
Het gemiddelde salaris (x f 1,-)	58 231	58 023	58 703	58 922	59 180

Doelmatigheidsbesparing opleidingen

Door vermindering van studie-faciliteiten alsmede het aantal externe opleidingen neemt het functiebestand af.

Andere aanpassingen

De toename van de sterkte wordt veroorzaakt doordat de helpdesk-functionarissen van het SAJO-project, dat vier jaar geleden is begonnen, overgaan naar een ondersteuningsteam automatisering. Dit is het gevolg van het beleid dat er op gericht is een deel van de SAJO-projecten om te zetten in reële functies.

De personele sterkte na 1996 is aangegeven in de personeelsbijlage.

06.02 Militair personeel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en uitkeringen alsmede de sociale lasten voor het vrijwillig dienend en het dienstplichtig militair personeel van de Koninklijke marechaussee.

Het betreft hier militair personeel geplaatst bij algemeen beherende, operationele en ondersteunende eenheden.

Conform het gestelde in artikel 4, lid 6, punt a van de Comptabiliteitswet wordt bij dit salarisartikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De militaire politiedienst is dienstverlenend aan de krijgsmacht. De personeelsreductie is afhankelijk van de manier waarop de krijgsmachtdelen reduceren. De reductie verloopt volgens planning (zie hoofdstuk 3.3.4).

Tevens is rekening gehouden met de extra personeelsreductie als gevolg van de Prioriteitennota; het gaat daarbij om een oplopende reeks van 100 man/vrouw vanaf 1994.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		247 672	252 880	253 980	248 150	250 850	
1 ^e suppletore wet 1995		7 371	13 262	14 560	15 367	15 067	
Nieuwe mutaties		345	12 366	11 998	16 898	15 385	
Stand ontwerp-begroting 1996	235 887	255 388	278 508	280 538	280 415	281 302	279 841

De ramingen zijn gebaseerd op het salarispeil van 1995. De incidentele loonstijging voor 1996 is structureel vastgesteld op 1,22 % voor beroepspersoneel onbepaalde tijd en 1,52 % voor beroepspersoneel bepaalde tijd.

De ramingen voor het actief regulier personeel zijn gebaseerd op het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën personeel die niet in de SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren. Per 1 januari 1995 is het bruto-netto traject van het Defensiepersoneel (exclusief de dienstplichtigen) op marktconforme wijze aangepast. In plaats van de premie-afdracht aan het ABP, het pensioenbijdrageverhaal en de vereveningsbijdrage zijn separate premies gekomen voor:

- het ouderdoms- en nabestaandenpensioen;
- de Vut;
- het wettelijk en bovenwettelijk invaliditeitspensioen en
- de pseudo-premies voor WAO, WW en Ziektewet.

Voor de militairen is – met uitzondering van de nabestaandenpensioenen – geen premie-afdracht aan de orde. De inhoudingen bij de werknemer zijn op dezelfde wijze als bij het

burgerpersoneel verrekend. De introductie van de onder de eerste drie gedachtenstreepjes genoemde premies hangt samen met de privatisering van het ABP per 1 januari 1996. Deze leiden tot extra, niet gecompenseerde werkgeverslasten. Met de pseudo-premies wordt vooruitgelopen op een andere grote operatie, namelijk het onder werknemersverzekeringen brengen van het overheidspersoneel. De introductie van deze premies heeft inkomens- en budgetneutraal plaatsgevonden door middel van brutering van de inkomens per 1 januari 1995.

Het nieuwe ziektekostenstelsel voor vrijwillig dienende militairen komt er op neer dat de militair voortaan een premie betaalt voor een ziektekostenverzekering. De werkgever betaalt een werkgeversbijdrage in de premie voor de ziektekostenverzekering (analoog aan de marktsector). Over de werkgeversbijdrage betaalt de militair belasting. Tegelijk met de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel is een vaste vergoeding voor extra beslaglegging ingevoerd. De invoering van het nieuwe stelsel en de invoering van de vaste vergoeding heeft budgetneutraal plaatsgevonden door de volgende mutaties. Tegenover de nieuwe uitgaven werkgeversbijdrage in de premie en de vaste vergoeding voor extra beslaglegging staat het wegvallen van de volgende uitgaven: AWBZ-compensatie, MOOZ/WTZ-compensatie bij een inkomen boven de ziekenfondsgrens, tegemoetkoming ziektekosten, vergoeding aanvullende verzekering gezinsleden en de lump-sum afdracht aan het Ministerie van Financiën in verband met de fiscalisering van de vrije geneeskundige verzorging.

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
– opleidingen	– 3 280	– 2 484	– 2 484	– 2 484
– sociaal beleidskader	1 200	1 200		
Sub-totaal	– 2 080	– 1 284	– 2 484	– 2 484
Overige nieuwe mutaties:				
– bijzondere effecten ABP-complex secundaire arbeidsvoorwaarden militairen	– 500	– 500	– 500	– 500
– aanvulling budgetten wachtgeld beleidsterrein 02	– 200	– 500	– 600	– 800
– loonbijstelling 1995	1 588	1 577	1 533	1 550
– budgetoverheveling Schengen-akkoord	14 000	14 000	14 000	14 000
– incidenteel looncomponent 1996	3 281	3 281	3 281	3 281
– aanvullende loonbijstelling 1995	677	677	677	677
– budgetbijstellingen	– 4 400	– 5 253	991	– 339
Totaal	12 366	11 998	16 898	15 385

Doelmatigheidsbesparing opleidingen

Door reductie van de leerstof van met name functie-opleidingen en het verschuiven van studeren naar de eigen tijd in plaats van de diensttijd is het mogelijk het personeelsbestand in opleiding te verminderen.

Bijzondere effecten ABP-complex

Het betreft positieve effecten van de stelselwijziging voor vrijwillig dienend militair personeel over de secundaire arbeidsvoorwaarden.

Budgetten wachtgelden

De ramingen van de wachtgelden vallen hoger uit met als gevolg dat de budgetten bij beleidsterrein 02 dienen te worden verhoogd.

Loonbijstelling 1995

Dit betreft de aan dit artikel toegevoegde bedragen in verband met de algemene salarismaatregelen per 1 januari 1995.

Uitvoering Schengen-akkoord

Voor de uitvoering van het Schengen-akkoord op Schiphol worden vanaf 15 december 1995 225 mensen extra ingezet. Hiertoe wordt (overtollig) personeel van de Koninklijke land- en luchtmacht overgenomen. De kosten hiervan zijn aan het budget toegevoegd.

Incidenteel looncomponent

Voor het incidenteel looncomponent wordt f 3,281 miljoen op jaarbasis toegevoegd.

Aanvullende loonbijstelling

De aanvullende loonbijstelling 1995 heeft betrekking op de inkomstenderving als gevolg van de pseudo-premies.

Budgetbijstellingen

Doordat een groot aantal BBT'ers nadiënt in verband met de personeelsproblematiek als gevolg van de uitvoering van het Schengen-akkoord, zullen de uitgaven van de aanstellings- en bindingspremie lager uitvallen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

Vrijwillig dienend militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	188 960	213 673	235 807	11.1	02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	7 940	9 200	10 800	11.1	02.1
Overige toelagen	6 268	8 156	9 545	11.1	02.1
Aandeel in de sociale lasten	19 335	14 022	16 000	11.2	02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	-	-	-	12.1	02.1
Totaal	222 503	245 051	272 152		

Dienstplichtig personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	11 678	8 966	5 575	11.1	02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	151	100	50	11.1	02.1
Overige toelagen	277	200	100	11.1	02.1
Aandeel in de sociale lasten	1 278	1 071	631	11.2	02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	-	-	-	12.1	02.1
Totaal	13 384	10 337	6 356		

Totaal militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Salarissen	200 638	222 639	241 382	11.1	02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	8 091	9 300	10 850	11.1	02.1
Overige toelagen	6 545	8 356	9 645	11.1	02.1
Aandeel in de sociale lasten	20 613	15 093	16 631	11.2	02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	-	-	-	12.1	02.1
Totaal	235 887	255 388	278 508		

Volume- en prestatiegegevens

Vrijwillig dienend militair personeel

Omschrijving	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	4 236	4 214	4 258	4 265	
Doelmatigheidsbesparingen					
– opleidingen	– 57	– 72	– 72	– 72	
– instroom BDOS	15	15			
Totaal doelmatigheidsbesparingen	– 42	– 57	– 72	– 72	
Overige mutaties					
– maatregelen personeelreductie	– 20	– 20	– 20	– 8	
– extra korting als gevolg van de Prioriteitennota	– 25	– 25			
– correctie uitbreiding Schiphol	– 80				
– uitbreiding Schiphol	225	225	225	225	
– bijstelling raming	– 20	33	– 5	11	
Totaal overige mutaties	80	213	200	228	
Begrotingssterkte 1996	4 274	4 370	4 386	4 421	4 403
Waarvan beroeps onbepaalde tijd	3 379	3 334	3 291	3 264	3 234
Waarvan beroeps bepaalde tijd	895	1 036	1 095	1 157	1 169
Het gemiddelde salaris (x f 1,-)	63 676	64 196	63 934	63 629	63 557

Dienstplichtig militair personeel

	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	205	65			
Compensatie tekort beroepspersoneel	60				
Afbouw dienstplichtig bestand		– 65			
Begrotingssterkte 1996	265	0	0	0	0
Het gemiddelde salaris (x f 1,-)	23 985				

Doelmatigheidsbesparing opleidingen

Door reductie van de leerstof van met name functie-opleidingen en het verschuiven van studeren naar de eigen tijd in plaats van de dienstdtijd, is het mogelijk het personeelsbestand in opleiding te verminderen.

Akkoord van Schengen

Voor de uitvoering van het Schengen-akkoord worden op Schiphol vanaf 15 december 1995 225 mensen extra ingezet. Dit personeel wordt in principe overgenomen van met name de Koninklijke land- en luchtmacht.

Correctie uitbreiding Schipholpersoneel voor Schengen

Voor de uitvoering van het akkoord voor Schengen is het personeel op Schiphol uitgebreid met 80 man/vrouw voor de periode 1994 tot 15 december 1995. Vanaf 15 december 1995 worden (zie hiervoor) 225 mensen extra ingezet.

Bijstelling sterkte

Door taakuitbreiding en een grotere niet reguliere uitstroom is in de eerste jaren een tekort ontstaan ten opzichte van de oorspronkelijke personeelsraming.

De personele sterkte na 1996 is aangegeven in de personeelsbijlage.

06.03. Overige personele exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitgaven ten laste van dit artikel hebben betrekking op personele uitgaven anders dan salarissen voor burger- en militair personeel.

Aangezien dit uitgaven betreffen die vallen onder de «Aanwijzingsregeling verplichtingen-kas 1991»-categorieën 1.a en 1.b wordt bij dit artikel als verplichting opgenomen het bedrag dat als uitgaaf wordt geraamd.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		32 510	36 006	35 306	34 406	34 606	
1 ^e suppletore wet 1995		- 2 975	- 10 306	- 10 306	- 10 306	- 10 306	
Nieuwe mutaties		- 179	2 781	2 308	3 823	3 523	
Stand ontwerp-begroting 1996	34 463	29 356	28 481	27 308	27 923	27 823	27 823

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
– opleidingen	– 230	– 503	– 488	– 488
Overige nieuwe mutaties				
– loonbijstelling 1995	11	11	11	11
– correctie prijsbijstelling 1995	– 200	– 200	– 200	– 200
– budgetoverheveling Schengen-akkoord	2 100	2 100	2 100	2 100
– budgetbijstellingen	1 100	900	2 400	2 100
Totaal	2 781	2 308	3 823	3 523

Doelmatigheidsbesparing opleidingen

Doordat er minder personeel in opleiding wordt genomen als gevolg van verkorting van de opleidingsduur, nemen de overige personele uitgaven af. Daarnaast zal het beleid erop gericht zijn minder gebruik te maken van externe opleidingen.

Loonbijstelling 1995

Dit betreft de aan dit artikel toegevoegde bedragen in verband met de algemene salarismaatregelen per 1 januari 1995.

Correctie prijsbijstelling 1995

Als gevolg van de herberekening prijsbijstelling 1995, op basis van cijfers van het Centraal Planbureau, dienen de toegekende bedragen voor prijsbijstelling vanaf 1996 te worden verlaagd.

Schengen-akkoord

Voor de uitvoering van het Schengen-akkoord wordt extra personeel ingezet.

Budgetbijstellingen

Budgetbijstellingen zijn noodzakelijk in verband met meeruitgaven voor voeding, verplaatsingskosten, personeel op bovenformatieve plaatsen en werving.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Kleding en uitrusting	5 266	4 250	4 550	11.4	02.1
Voeding	3 411	3 670	3 800	11.4	02.1
Reis- en verblijfkosten	4 439	4 252	4 692	12.1	02.1
Verplaatsingskosten	9 582	9 370	10 245	12.1	02.1
Sport en ontspanning	197	235	235	12.1	02.1
Representatiekosten	86	90	90	12.1	02.1
Personeel op bovenformatieve plaatsen	50	200	200	12.1	02.1
Sociale zorg	49	100	100	11.3	02.1
Voorziening woonruimte	750	678	701	12.1	02.1
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	1 013	817	787	11.1	02.1
Werving	911	1 400	1 500	12.1	02.1
Geneeskundige verzorging	7 248	2 264	88	11.4	02.1
Onderwijs en opleiding	820	900	773	12.1	02.1
Sajo-projecten	256	510	200	11.1	02.1
Overige personele uitgaven	385	620	520	12.1	02.1
Totaal	34 463	29 356	28 481		

Kleding en uitrusting

De stijging van de uitgaven wordt veroorzaakt door de meerbehoefte aan personeel voor de uitvoering van het Schengen-akkoord.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	1 180	1 083	948

De daling van de voortschrijdende uitgaven per persoon is het gevolg van het opschorten van de opkomstplicht.

Voeding

Door de toename van de sterkte, met name op Schiphol, stijgen de uitgaven.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	654	838	829

Ten behoeve van het personeel op Schiphol is medio 1994 een cateringcontract afgesloten.

Reis- en verblijfkosten

De meeruitgaven zijn het gevolg van de toename van het beroepspersoneel. Daarnaast is rekening gehouden met het nieuwe reisbesluit militairen dat naar verwachting een daling van de uitgaven tot gevolg heeft.

Verplaatsingskosten

De stijging van de uitgaven is het gevolg van de toename van het personeelsbestand.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel het militair- als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddelde uitgaven per persoon (x f 1)	1 950	2 184	2 087

De stijging van de voortschrijdende uitgaven in 1995 komt door de personeelsproblematiek op Schiphol als gevolg van de uitvoering van het Schengen-akkoord. Er vindt in die periode een groot aantal detacheringen plaats als oplossing van de personeelsproblematiek. Aangezien er te weinig inkwartieringsmogelijkheden in de regio Amsterdam zijn, wordt het dagelijks reizen woon/werkverkeer gestimuleerd. Naar verwachting zal deze problematiek na 1995 afnemen.

Sport en ontspanning

Voor ontspanning wordt een bedrag per persoon per jaar toegekend aan de districtscommandanten.

Representatiekosten

Het geraamde bedrag is voor het merendeel bestemd voor jubileum- en afscheidsrecepties voor die functionarissen die conform de regelgeving daarvoor in aanmerking komen.

Personeel op bovenformatieve plaatsen

Voor de verwachte onderbezetting, als gevolg van langdurige ziekte en ouderschapsverlof, dient tijdelijk personeel te worden aangetrokken. Het betreft voor de jaren 1995 en 1996 twee v.t.e'n (volledige formatieplaatsen) op jaarbasis. Na 1996 wordt een daling verwacht naar 1,5 respectievelijk één v.t.e. voor volgende jaren.

Sociale zorg

De uitgaven hebben betrekking op langdurig zieken en ouderschapsverlof (zie het gestelde bij personeel op bovenformatieve plaatsen).

Voorziening woonruimte

Het betreft voornamelijk uitgaven voor huren van 75 woningen in Duitsland voor aldaar geplaatste militairen van de Koninklijke marechaussee. Hiertegenover staan ontvangsten van op het salaris ingehouden bedragen voor de huur van dienstwoningen (zie ontvangstenartikel 06.02, artikelonderdeel 03. Voorziening woonruimte).

Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen

De geraamde bedragen hebben voor het merendeel betrekking op gratificaties bij ambtsjubilea en uitkering bij overlijden.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel het militair- als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	232	196	171

Werving

Om de vereiste kwaliteit en kwantiteit aan personeel te kunnen werven is een stijging van de uitgaven reëel. In 1996 worden naar verwachting 340 personeelsleden in eerste opleiding genomen.

Volume- en prestatiegegevens

De Kamer wordt jaarlijks over de werving door de minister van Defensie gerapporteerd. De laatste rapportage dateert van 31 maart 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 50).

Geneeskundige verzorging

De stelselwijziging ziektekostenverzekering per 1 januari 1995 voor vrijwillig dienend militair personeel heeft tot gevolg dat de geraamde budgetten voor uitgaven geneeskundige verzorging op dit artikelonderdeel kunnen vervallen. De budgetten zijn meerjarig overgeheveld naar artikel 06.02 Militair personeel en bestemd voor een vaste toelage welke aan de militair wordt uitgekeerd als compensatie voor een door hem af te sluiten ziektekostenverzekering. Het resterende bedrag dat op dit artikelonderdeel voor 1995 en 1996 is opgenomen, is louter bestemd voor het nog dienend dienstplichtig personeel.

Onderwijs en opleiding

De geraamde bedragen hebben betrekking op externe opleidingen voor beroeps- en burgerpersoneel.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	191	186	174

De daling van de uitgaven is het gevolg van het beleid om minder gebruik te maken van externe opleidingen in het kader van doelmatigheidsverbetering.

Additionele jongerenbanen voor de overheid (SAJO-projecten)

Gedurende 1995 en 1996 worden alle projecten beëindigd.

Overige personele uitgaven

Het betreft voor het merendeel verrekening van personele uitgaven die het ministerie van Justitie maakt ten behoeve van de Koninklijke marechaussee in het kader van de overgenomen taken van de Dienst Luchtvaart Korps Rijkspolitie.

06.04 Materiële exploitatie

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid.

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd voor inventarisgoederen en klein materieel, onderhoud gebouwen en materieel, brandstof, olie en smeermiddelen en overige exploitatiekosten.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			36 652	34 952	34 502	33 475	33 325	
1 ^e suppletore wet 1995			1 038	- 1 835	- 1 590	- 1 458	- 1 458	
Nieuwe mutaties			525	5 933	6 341	6 273	5 272	
Stand ontwerp-begroting 1996	1 226	37 768	38 215	39 050	39 253	38 290	37 139	38 011

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	1 226	37 768	38 215	39 050	39 253	38 290	37 139	38 011	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	1 226	35 904							37 130
1995		1 864	32 751						34 615
1996			4 564	34 286					38 850
1997			400	3 764	33 749				37 913
1998			200	400	4 204	33 261			38 065
1999			200	300	600	4 004	32 960		38 064
2000			100	100	300	500	4 029	33 007	38 036
na 2000				200	400	525	150	5 004	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		34 052	34 752	34 152	33 250	34 250	
1 ^e suppletore wet 1995		1 038	- 1 835	- 1 580	- 1 458	- 1 458	
Nieuwe mutaties		- 475	5 933	5 341	6 273	5 272	
Stand ontwerp-begroting 1996	37 130	34 615	38 850	37 913	38 065	38 064	38 036

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
– opleidingen	– 240	– 144	– 144	– 144
– DGW&T	99	– 301	– 273	– 292
Sub-totaal	– 141	– 445	– 417	– 436
Overige nieuwe mutaties:				
– correctie prijsbijstelling 1995	– 265	– 373	– 399	– 357
– externe dienstverlening	– 100	– 100	– 100	– 100
– verzelfstandiging van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen	1 239	1 159	1 189	1 165
– budgetoverheveling Schengen-akkoord	2 400	2 400	2 400	2 400
– budgetbijstellingen	2 800	2 700	3 600	2 600
Totaal	5 933	5 341	6 273	5 272

Doelmatigheidsbesparing opleidingen

Doordat er minder personeel in opleiding wordt genomen als gevolg van verkorting van de opleidingsduur, nemen de materiële exploitatie-uitgaven af.

Doelmatigheidsbesparing DGW&T

Door een lagere tariefstelling voor te verlenen diensten door de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen wordt een vermindering van de uitgaven gerealiseerd.

Correctie prijsbijstelling 1995

Als gevolg van de herberekening prijsbijstelling 1995 op basis van cijfers van het Centraal Planbureau dienen de toegekende bedragen voor prijsbijstelling vanaf 1996 te worden verlaagd.

Externe dienstverlening

Voor een aantal objecten zal de schoonmaakfrequentie verlaagd worden, waardoor een besparing op de uitgaven voor de inhuur van schoonmaak-capaciteit wordt verkregen.

Verzelfstandiging van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen

Vanaf 1996 dient betaald te worden voor de dienstverlening met betrekking tot het onderhoud aan gebouwen.

Schengen-akkoord

Voor de uitvoering van het Schengen-akkoord wordt extra materieel ingezet. Hierdoor nemen de onderhoudskosten toe.

Budgetbijstellingen

Door de groeiende organisatie is meer huisvesting en materieel benodigd waardoor de uitgaven van onderhoud en huisvesting toenemen.

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering:

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Inventarisgoederen en klein materieel	4 989	2 866	3 064	12.1	02.1
Onderhoud en herstel	10 879	10 098	12 473	13	02.1
Huisvestingskosten	12 628	12 473	13 570	12.1	02.1
Bureaunkosten	3 328	3 210	3 310	12.1	02.1
Brandstof, olie, smeermiddelen e.d.	2 626	2 750	3 150	12.1	02.1
Overige uitgaven	2 680	3 218	3 283	12.1	02.1
Totaal	37 130	34 615	38 850		

Inventarisgoederen en klein onderhoud

Door de stelselwijziging ziektekosten, waardoor een deel van de kosten van de perifere teams en het Centraal Militair Hospitaal (CMH) vergoed zullen worden door de ziektekostenverzekeraar, zal de bijdrage aan de exploitatiekosten van de perifere teams en het CMH afnemen. Daarnaast worden op dit artikelonderdeel de uitgaven voor meubilair en stoffering en overig materieel geraamd.

Onderhoud en herstel

De stijging van de uitgaven voor onderhoud en herstel is het gevolg van de toename van het materieelbestand als gevolg van de uitbreiding van taken. Voorts is als gevolg van het per 1 januari 1996 zelfstandig worden van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen budget toegevoegd, bestemd voor het betalen van door deze dienst bewezen diensten.

Volume- en prestatiegegevens

Voor onderhoud aan voertuigen is voor 1996 een bedrag geraamd van f 4,1 miljoen. Hiervoor worden naar verwachting 312 transporters, 303 personenauto's, 231 motoren, 87 vrachtauto's en 16 pantserwagens YPR onderhouden. Dit betekent dat gemiddeld f 4 320,- aan onderhoud per voertuig zal worden uitgegeven. Voor het onderhoud aan zeven rijksvaartuigen wordt een bedrag geraamd van f 0,5 miljoen. Per vaartuig wordt gemiddeld f 71 500,- per jaar aan onderhoud besteed. In 1996 zullen naar verwachting 975 eindstations in gebruik zijn en aangesloten op automatiseringssystemen. Voor onderhoud aan de systemen en de eindstations is een bedrag geraamd van f 1,0 miljoen. Per eindstation wordt f 1 025,- uitgegeven aan onderhoud. Voor onderhoud aan het onroerendgoedbestand is voor 1996 een bedrag geraamd van f 4,4 miljoen. Ten opzichte van de geplande nieuwbouwuitgaven in dat jaar is dat ongeveer 12,5 %.

Huisvestingskosten

De uitgaven zijn bestemd voor het huren van gebouwen, electriciteit en gas, schoonmaakkosten, kosten voor inkwartiering alsmede alle overige kosten die verband houden met huisvesting van personeel. De stijging wordt veroorzaakt door de taakuitbreiding op Schiphol waardoor meer ruimte gehuurd moet worden op de Luchthaven Schiphol en er meer mensen ingekwartierd dienen te worden.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel hebben tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per jaar (x f 1)	2 332	2 862	2 803

Bureaunkosten

De raming heeft onder meer betrekking op onderhoud en huur van kantoormachines, telefoonkosten, frankering dienststukken, druk- en bindwerk en overige kosten.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	786	736	708

De daling wordt veroorzaakt doordat het beleid er op gericht is kantoormachines aan te schaffen in plaats van te huren.

Brandstof, olie, smeermiddelen e.d.

De geraamde bedragen zijn (nog) niet te relateren aan verreden kilometers per categorie voertuigen maar wel aan het totaal beroeps-personeel.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	596	649	677

Overige uitgaven

Voor de bezetting van de receptie in het Triport III-gebouw te Schiphol is op contractbasis tijdelijk een extern bureau gehuurd.

Na het evaluatie-onderzoek zal onder andere worden bezien of het bemannen van de receptie met «eigen» personeel past in de structuur van de organisatie. Vorenstaande is de oorzaak van de toename van de uitgaven.

Verder worden op dit artikelonderdeel onder meer de uitgaven geraamd voor de huur van motorvoertuigen, het onderdeelsondersteuningsfonds en kosten verbonden aan het constateren van strafbare feiten.

06.05 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid.

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd voor nieuwbouw, renovatie en aankoop van onroerend goed.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			1 800	6 900	8 300	10 300	9 500	
1 ^e suppletore wet 1995			2 456	9 100	4 507	5 000	4 100	
Nieuwe mutaties			45 000	1 160	1 630	- 5 720	- 2 000	
Stand ontwerp-begroting 1996	2 057	13 276	49 256	17 160	14 437	9 580	11 600	15 100

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	2 057	13 276	49 256	17 160	14 437	9 580	11 600	15 100	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	2 057	10 428							12 485
1995		2 848	8 008						10 856
1996			21 248	11 312					32 560
1997			20 000	5 848	9 182				35 030
1998					3 255	3 825			7 080
1999					2 000	4 200	4 600		10 800
2000						1 555	5 800	7 745	15 100
na 2000							1 200	7 355	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		2 900	3 300	8 000	8 700	8 700	
1 ^e suppletore wet 1995		2 956	8 100	5 400	4 100	4 100	
Nieuwe mutaties		5 000	21 160	21 630	- 5 720	- 2 000	
Stand ontwerp-begroting 1996	12 485	10 856	32 560	35 030	7 080	10 800	15 100

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Correctie prijsbijstelling 1995	- 500	- 100	-	-
Herschikking nieuwbouw regio Den Haag	20 000	20 000	-	-
Vrijval lease nieuwbouw Den Haag	-	- 1 400	- 2 700	- 2 700
Correctie aanhouden intensivering bouw				900
Verzelfstandiging van de Dienst Gebouwen				
Werken en Terreinen	1 860	1 730	1 780	1 800
Budgetverdeling Schengen-akkoord	2 000	2 000	2 000	2 000
Budgetbijstellingen	- 2 200	- 600	- 6 800	- 4 000
Totaal	21 160	21 630	- 5 720	- 2 000

Correctie prijsbijstelling 1995

Als gevolg van de herberekening prijsbijstelling 1995 op basis van cijfers van het Centraal Planbureau dienen de toegekende bedragen voor prijsbijstelling vanaf 1996 te worden verlaagd.

Herschikking nieuwbouw regio Den Haag

Heroverweging van de nieuwbouwplannen voor de regio Den Haag heeft tot de conclusie geleid dat nieuwbouw de meest doelmatige oplossing is om in de huisvestingsbehoefte van de thans veelal gediscoceerde eenheden te voorzien. De aanvang van de bouw wordt voorzien in het najaar van 1995. De nieuwe huisvesting zal naar verwachting eind 1997 worden betrokken.

Vrijval lease nieuwbouw Den Haag

Gelet op het feit dat nieuwbouw wordt gerealiseerd voor de huisvestingsbehoefte in de regio Den Haag vallen de oorspronkelijk geraamde bedragen voor lease vanaf 1997 vrij.

Correctie «aanhouden intensivering bouw»

De verwerking van de beleidsarme maatregelen, die voor de begroting 1995 meerjarig zijn doorgevoerd, leidt tot een correctie in 1999.

Verzelfstandiging van de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen

Vanaf 1996 dient betaald te worden voor de dienstverlening die verricht wordt met betrekking tot nieuwbouwprojecten en groot onderhoud aan gebouwen.

Schengen-akkoord

Voor de uitvoering van het Schengen-akkoord is extra huisvesting noodzakelijk.

Budgetbijstellingen

De bouwplannen zijn aangepast aan de beschikbare budgetten. De volgende projecten zijn reeds of worden in de loop van dit jaar in gang gezet:

- nieuwbouw Clingendael regio Den Haag;
- nieuwbouw kazernes Enschede, Leeuwarden en de Peel;
- renovatie hoofdgebouw en paviljoens te Soestdijk.

Daarnaast zullen een aantal huisvestingsprojecten in gang worden gezet voor het personeel dat werkzaam is voor het Mobiel Toezicht Vreemdelingen.

Volume- en prestatiegegevens

	1996	1997	1998	1999
Nieuwbouw uitgedrukt in een percentage van de vervangingswaarde van alle objecten Koninklijke marechaussee	8,7	9,3	1,9	2,9

De economische en functionele codering van de uitgaven ten laste van dit artikel is respectievelijk 13 en 02.1.

06.06 Groot materieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid.

De geraamde bedragen zijn voor het grootste deel bestemd om economisch verouderd materieel te vervangen. Voorts worden wapens, munitie en automatiseringsmiddelen ten laste van dit artikel aangeschaft.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			16 500	16 500	16 500	19 100	18 100	
1 ^e suppletore wet 1995			934	2 400	1 800	1 900	1 900	
Nieuwe mutatie			1 907	4 700	4 153	1 609	1 439	
Stand ontwerp-begroting 1996	1 088	19 418	19 341	23 600	22 453	22 609	21 439	22 500

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	1 088	19 418	19 341	23 600	22 453	22 609	21 439	22 500	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	1 088	18 352							19 440
1995		1 066	13 841						14 907
1996			4 500	18 100					22 600
1997			1 000	4 500	15 953				21 453
1998				1 000	5 500	13 109			19 609
1999					1 000	7 000	14 439		22 439
2000						2 000	5 000	16 400	23 400
na 2000						500	2 000	6 100	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			14 500	16 000	15 500	16 100	19 100	
1 ^e suppletore wet 1995			- 500	1 900	1 800	1 900	1 900	
Nieuwe mutaties			907	4 700	4 153	1 609	1 439	
Stand ontwerp-begroting 1996		19 440	14 907	22 600	21 453	19 609	22 439	23 400

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Correctie prijsbijstelling 1995		- 100	- 200	- 200
Budgetverdeling Schengen-akkoord	2 000	2 000	2 000	2 000
Budgetbijstellingen	2 700	2 253	- 191	- 361
Totaal	4 700	4 153	1 609	1 439

Correctie prijsbijstelling 1995

Als gevolg van de herberekening prijsbijstelling 1995 op basis van cijfers van het Centraal Economisch Planbureau dienen de toegekende bedragen voor prijsbijstelling vanaf 1996 te worden verlaagd.

Schengen-akkoord

Voor de uitvoering van het Schengen-akkoord is extra materieel noodzakelijk.

Budgetbijstellingen

Herschikking van budgetten is gerelateerd aan de investeringsplannen en de beschikbare budgetten.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	econ.	funct.
Vervoermiddelen en vaartuigen	5 625	6 813	6 900	5 647	5 107	5 900	13	02.1
Elektrisch en elektronisch materieel	6 605	4 360	6 200	6 605	3 000	6 200	13	02.1
Automatiseringsmiddelen	4 353	4 676	6 100	4 353	4 100	6 100	13	02.1
Bewapeningsmaterieel	345	250	600	345	250	600	13	02.1
Springstoffen en munitie	1 092	1 253	1 300	1 092	1 250	1 300	13	02.1
Telefooninstallaties	924	989	1 000	924	900	1 000	13	02.1
Overig groot materieel	474	1 000	1 500	474	300	1 500	13	02.1
Totaal	19 418	19 341	23 600	19 440	14 907	22 600		

Vervoermiddelen en vaartuigen

Aan vervoermiddelen zijn thans aanwezig 312 transporters, 303 personenauto's, 231 motoren, 87 vrachtauto's en 16 pantserwagens YPR. Behalve voor de YPR's is de economische levensduur van dit materieel ongeveer zes jaar. Dit betekent dat jaarlijks gemiddeld 50 transporters, 50 personenauto's, 40 motoren en 15 vrachtauto's vervangen moeten worden. Daarnaast dient, als gevolg van de uitbreiding van taken, extra materieel te worden aangeschaft.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	1 300	1 283	1 388

Elektrisch en elektronisch materieel

De geraamde bedragen zijn bestemd voor de vervanging van verbindingsmiddelen zoals portofoons, semafoons en de brigadenetten. De brigadenetten worden gefaseerd vervangen in de komende jaren.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	927	1 217	1 035

Automatiseringsmiddelen

Voor vervanging van computerapparatuur is in 1996 een bedrag van f 6,1 miljoen geraamd, wat met name bestemd is voor de geplande vervanging, gefaseerd over twee jaar, van computerapparatuur op de staf van de Koninklijke marechaussee.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel het militair- als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	823	1 088	1 078

Bewapeningsmaterieel

Voor vervanging van afgekeurd bewapeningsmaterieel en aanschaf van extra materieel voor de toename van het personeel als gevolg van de taakuitbreiding, is f 0,6 miljoen geraamd.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	374	92	99

De hoge relisatie in 1994 wordt veroorzaakt door de vervanging van de Browning door het Glock-pistool.

Springstoffen en munitie

Het onderhouden van de schietvaardigheid vergt op jaarbasis circa f 1,25 miljoen.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van het militair personeel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	280	293	338

De stijging van de gemiddelde uitgaven wordt veroorzaakt doordat uit milieu- en gezondheidsaspecten voor de taakuitvoering op de vliegvelden gebruik moet worden gemaakt van loodvrije munitie.

Telefooninstallaties

Voor de vervanging van telexapparatuur, faxen en telefooninstallaties is f 1,0 miljoen geraamd.

Volume- en prestatiegegevens

Het totaal van zowel militair- als burgerpersoneel heeft tot deze gemiddelde uitgaven geleid.

Omschrijving	1994	1995	1996
Gemiddeld bedrag per persoon (x f 1)	191	211	200

Overig groot materieel

Voor de aanschaf en vervanging van krachttrainingsapparatuur en materieel, wat benodigd is voor de uitvoering van de ARBO- en milieu-wetgeving, wordt f 1,5 miljoen geraamd.

08. Beleidsterrein Multiservice-projecten en activiteiten

08.01 Luchtmobiele brigade

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In de Defensienota is besloten tot de oprichting van een Luchtmobiele brigade voor de Koninklijke landmacht. Overeenkomstig de door de Kamer aanvaarde motie Van Middelkoop (Kamerstuk 21 991 X, nr. 18) zijn de oprichting van en de investeringen voor de Luchtmobiele brigade onderworpen aan de procedure controle grote projecten.

De specifiek voor de oprichting van de Luchtmobiele brigade benodigde investeringen worden op dit artikel verantwoord.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995			1 651 957					
1 ^e suppletore wet 1995			55 317	67 383				
Nieuwe mutaties			- 155 796					
Stand ontwerp-begroting 1996	1 171 336	5 236	1 551 478	67 383	0	0	0	0

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996	1 171 336	5 236	1 551 478	67 383	0	0	0	0	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994	207 135	5 236							212 371
1995	250 752		79 589						330 341
1996	281 772		75 764	12 613					370 149
1997	285 377		131 694	35 110					452 181
1998	121 800		219 801	11 330					352 931
1999	24 500		222 296	8 330					255 126
2000			307 790						307 790
na 2000			514 544						

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		344 057	356 500	462 400	349 200	241 600	
1 ^e suppletore wet 1995		- 9 070	13 044	13 614	12 254	9 354	
Nieuwe mutaties		- 4 646	605	- 23 833	- 8 523	4 172	
Stand ontwerp-begroting 1996	212 371	330 341	370 149	452 181	352 931	255 126	307 790

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
overheveling optiegelden Apache helikopter	605	1 167	3 477	4 172
koersvoordeel bewapende helikopter		- 25 000	- 12 000	
Totaal	605	- 23 833	- 8 523	4 172

De overheveling van optiegelden betreft de verkoopopbrengst van het optiecontract op termijndollars, dat ten behoeve van het aangaan van de verplichting voor de Apache helikopter was afgesloten.

Het koersvoordeel bewapende helikopter betreft de vrijval van het koersvoordeel zoals die is opgetreden bij het aangaan van de verplichtingen voor de Apache helikopter.

*De onderverdeling naar artikelonderdelen***De onderverdeling naar artikelonderdelen van de verplichtingen en uitgaven (x f 1000) en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Bewapende helikopter	- 1 433 748	-	-	9 516	32 850	62 262	13	02.1
Transporthelikopter	- 75 345	-	-	197 619	270 668	283 834	13	02.1
Luchtmobiel speciaal voertuig	518	1 565	22 917	518	1 565	8 930	13	02.1
Persoonsgebonden uitrusting	3 334	3 476	-	3 334	3 476	-	13	02.1
Overige, specifieke materieelprojecten	-	10 184	8 936	-	10 184	3 683	13	02.1
Infrastructuur Grondcomponent	1 384	6 952	-	1 384	6 422	530	13	02.1
Infrastructuur Luchtcomponent	-	20 208	35 530	-	5 176	10 910	13	02.1
Totaal	5 236	1 551 478	67 383	212 371	330 341	370 149		

Bewapende helikopter

De verplichting voor de Apache helikopter is in 1995 aangegaan.

Transporthelikopter

De verwervingsfase van het project transporthelikopter is reeds afgerond. Naar verwachting zal de eerste Chinook helikopter met enige vertraging in het laatste kwartaal van 1995 ingevoerd worden.

Luchtmobiel speciaal voertuig

Dit artikelonderdeel heeft betrekking op de verwerving van lichte voertuigen, die met behulp van transporthelikopters kunnen worden vervoerd. De voertuigen die zich thans in de beproevingsfase bevinden, voldoen nog niet aan de gestelde eisen. Om de brigade tijdig de nodige mobiliteit te verschaffen is gekozen voor een interim-oplossing. Dit houdt in dat tijdelijk reeds bij de Koninklijke landmacht in gebruik zijnde Mercedes-Benz terreinvoertuigen bij de brigade worden ingedeeld.

Persoonsgebonden uitrusting

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven geraamd die voortvloeien uit de verwerving van parka's, speciale slaapzakken en overige persoonsgebonden uitrusting.

Overige, specifieke materieelprojecten

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op speciaal voor de luchtmobiele genie en logistieke eenheden bestemd materieel, zoals minibouwmachines, mijnverkenningssuïtrusting, «helicopter underslung loading equipment» (HUSLE) en middelen voor bulkwatervervoer.

Infrastructuur grondcomponent

De op dit artikelonderdeel opgenomen uitgaven hebben betrekking op infrastructurele aanpassingen voor de grondcomponent van de Luchtmobiele brigade te Assen en Schaarsbergen.

Infrastructuur luchtcomponent

De op dit artikelonderdeel opgenomen uitgaven hebben betrekking op infrastructurele aanpassingen voor de luchtcomponent van de Luchtmobiele brigade, te weten de Tactische Helikoptergroep Koninklijke luchtmacht te Soesterberg en Gilze-Rijen.

08.02 Vredesoperaties

De grondslag van het artikel

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd ten behoeve van vredesoperaties. De uitgaven betreffen het verplichte Nederlandse aandeel (contributies) in de kosten van VN-operaties (1,5%), alsmede de additionele uitgaven die het gevolg zijn van de deelname van de Nederlandse krijgsmacht aan vredesoperaties.

De additionele uitgaven hebben betrekking op:

- personele exploitatie, waaronder toelagen en reis- en verblijfskosten;
- materiële exploitatie, waaronder verbruiksartikelen, gebruiksgereedmaken en onderhoud en herstel van gebruiksmateriaal;
- aanschaf van specifiek materieel ten behoeve van de deelname aan vredesoperaties.

Momenteel neemt de Nederlandse krijgsmacht deel aan vredesoperaties in en rondom het voormalige Joegoslavië, alsmede aan operaties op het Afrikaanse en Aziatische continent en op Haïti. In de contributie-uitgaven, die betrekking hebben op lopende vredesoperaties wordt hiermede rekening gehouden. Overigens dient te worden opgemerkt, dat de (maritieme) Navo/WEU-operatie in en boven de Adriatische Zee, de WEU-operaties op de Donau en in Mostar, de ICFY-operatie aan de Servisch-Bosnische grens alsmede de Navo-operatie «Deny Flight», niet door de Verenigde Naties (VN) worden gefinancierd. Als gevolg hiervan is Nederland voor deze operaties geen VN-contributies verschuldigd, maar worden anderzijds ook geen VN-vergoedingen ontvangen. De deelname aan deze niet-VN operaties, waarvan de additionele uitgaven in 1995 ongeveer f 92 miljoen bedragen, wordt dan ook volledig door Defensie gefinancierd. In de uitgaven is, gezien de nog lopende onderhandelingen omtrent de financiering, momenteel nog geen rekening gehouden met de inzet ten behoeve van de multinationale brigade.

De uitgaven

Opbouw uitgaven vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		304 250	298 250	297 250	297 250	297 250	
1 ^o suppletore wet 1995		18 586	1 827	1 827	1 827	1 827	
Nieuwe mutaties		3 417	518	509	509	509	
Stand ontwerp-begroting 1996	320 948	326 253	300 595	299 586	299 586	299 586	299 586

De nieuwe mutaties in de uitgavenopbouw kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Verdeling correctie prijsbijstelling 1995	- 764	- 769	- 769	- 769
Uitdeling loonbijstelling 1995	882	878	878	878
Uitdeling aanvullende loonbijstelling 1995	400	400	400	400
Totaal	518	509	509	509

Verdeling correctie prijsbijstelling 1995

Het betreft een technische bijstelling voor de prijsgevoelige uitgaven vredesoperaties, die op dit artikel worden verantwoord.

Uitdeling (aanvullende) loonbijstelling 1995

Het betreft een tweetal technische bijstellingen voor de loongevoelige uitgaven vredesoperaties, die op dit artikel worden verantwoord.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000) van de uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1994	1995	1996	Econ.	Funct.
Contributies	75 444	61 250	61 250	10	02.5
Additionele uitgaven:					
MFO Sinai	1 896	3 000	–	10	02.5
UNPROFOR I	20 297	13 900	10 000	10	02.5
UNPROFOR II	37 379	31 000	30 000	10	02.5
UNPROFOR Dutchbat	84 887	85 400	85 000	10	02.5
Deny Flight	57 061	68 000	65 000	10	02.5
Maritieme operaties:					
Adriatische Zee	21 154	17 600	20 000	10	02.5
UNTAC	7 339	5 000	–	10	02.5
UNMIH II (Haïti)		18 400	20 000	10	02.5
Diverse operaties	15 491	22 703	9 345	10	02.5
Totaal	320 948	326 253	300 595		

Voor de volume- en prestatiegegevens, behorend bij de uitgaven vredesoperaties wordt verwezen naar hoofdstuk 1.3. van het algemeen deel van de memorie van toelichting «Overzicht Nederlandse bijdragen aan vredesoperaties».

Contributies

Dit betreft de raming voor het verplichte Nederlandse aandeel in de kosten van VN-operaties. Het Nederlandse aandeel bedraagt 1,5%.

MFO Sinai

De Nederlandse deelname aan de operatie MFO-Sinai is eind april 1995 beëindigd.

UNPROFOR I

Dit betreft de raming van de additionele uitgaven voor de Nederlandse militairen, werkzaam op VN-hoofdkwartieren en de additionele uitgaven ten behoeve van de logistieke bases in Zagreb en Split.

UNPROFOR II

In dit artikelonderdeel is de raming van de additionele uitgaven voor het Nederlandse transportbataljon in voormalig Joegoslavië opgenomen.

UNPROFOR Dutchbat

In dit artikelonderdeel wordt de raming van de additionele uitgaven gepresenteerd voor Dutchbat, inclusief het Support Command, in Bosnië-Herzegovina.

Deny Flight

Dit artikelonderdeel bevat de raming van de additionele uitgaven voor de Nederlandse deelname aan de operatie Deny Flight.

Maritieme operatie Adriatische Zee

In dit artikelonderdeel wordt de raming van de additionele uitgaven voor de deelname aan de Navo/WEU-operatie «Sharp Guard» in de Adriatische Zee gepresenteerd.

UNTAC

In 1995 zijn de laatste onderhouds- en herstelwerkzaamheden afgerond aan het materieel, dat is ingezet bij de operatie UNTAC in Cambodja.

UNMIH II

Op dit artikelonderdeel worden de additionele uitgaven geraamd voor de Nederlandse deelname aan de VN-operatie UNMIH II op Haïti.

Diverse operaties

Op dit artikelonderdeel worden de additionele uitgaven geraamd voor de Nederlandse deelname aan diverse operaties, waaronder: de WEU operaties in Mostar en op de Donau, de European Community Monitor Mission (ECMM), de VN-operaties UNTSO en UNDOF in het Midden-Oosten, de operatie UNAVEM in Angola en enkele kleine OVSE-waarnemermissies.

08.03 Doelmatigheidsbesparingen

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de besparingen verantwoord als gevolg van maatregelen ter verbetering van de doelmatigheid. Concretisering van de maatregelen zal tijdens deze kabinetsperiode plaatsvinden. Uiterlijk met de ontwerpbegroting 1998 komt dit wetsartikel te vervallen.

De in te boeken bezuinigingen

Opbouw van de bezuinigingen (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Te realiseren besparingen doelmatigheid			- 75 000	- 150 000	- 250 000	- 350 000	- 450 000
Nieuwe mutaties			75 000	121 380	167 557	181 703	192 043
Stand ontwerp-begroting 1996			0	- 28 620	- 82 443	- 168 297	- 257 957

Besparingen doelmatigheid

In de beleidsbrief van november 1994 zijn onder andere structurele maatregelen aangekondigd om de kosten van «overhead» en van ondersteunende delen van de defensie-organisatie te verminderen. De besparingsmogelijkheden doen zich op verschillende terreinen voor en zijn vooral gericht op de verbetering van de doelmatigheid. In bijlage 3 van de beleidsbrief zijn de besparingsrichtingen opgenomen. Voor de

onderzochte werkvelden wordt naar verwachting, op basis van macro-analyse, in het jaar 2000 een structurele besparing gerealiseerd van f 450 miljoen.

Toelichting op de nieuwe mutaties

De opbrengsten van de doelmatigheidsbesparingen kunnen als volgt naar werkveld worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Opleidingen	35 080	67 736	75 340	77 005
Voeding	600	900	12 200	12 884
Automatiseringsuitgaven	20 000	30 000	45 000	45 000
Apparaatsuitgaven DGW&T	12 300	15 944	14 191	15 132
Militaire Inlichtingen en Veiligheid	- 2 142	- 1 580	1 954	6 963
Geestelijke verzorging	3 011	3 011	3 011	3 011
Wetenschappelijk Onderzoek en ontwikkeling	100	1 900	3 700	5 600
Militaire Muziek	1 914	1 914	1 914	1 914
Juridische taken	1 470	1 755	1 947	2 079
Voorlichtingstaken	1 700	1 700	1 700	1 700
Organisatie- en Informatie adviezen	1 467	2 000	2 000	3 115
Topografische dienst	3 000	3 800	3 500	4 100
Taakstelling Koninklijke landmacht	10 000	10 000	10 000	10 000
Sociaal Beleidskader	- 13 500	- 17 700	- 8 900	- 6 800
Totaal	75 000	121 380	167 557	181 703

De economische en functionele codering is respectievelijk 10 en 02.9.

Onderstaand wordt aangegeven welke doelmatigheidsmaatregelen reeds in 1996 in gang gezet zullen worden en wat de daaraan gerelateerde financiële consequenties voor het jaar 1996 en verder zijn. Veelal betreft het (gesaldeerde) opbrengsten; in een enkel geval zal eerst in latere jaren sprake zijn van een opbrengst en gaan de kosten voor de baten uit. De onderwerpen waarvan het doelmatigheidsonderzoek nog niet volledig is afgerond alsmede de onderwerpen die eerst in de jaren 1997 e.v. tot besparingen leiden, zullen in een later stadium in de begroting worden verwerkt. De thans ingeboekte doelmatigheidsopbrengsten zijn op basis van de huidige inzichten toegerekend aan de beleidsterreinen en, binnen de beleidsterreinen, aan de begrotingsartikelen. Voortschrijdend inzicht zal gedurende 1996 wellicht tot geringe bijstelling van deze toerekening voor het jaar 1996 kunnen leiden, binnen het totaal van de te realiseren besparingen. Voor een aantal onderwerpen is meerjarig alleen het effect weergegeven dat resulteert uit de in 1996 te implementeren (deel-) maatregelen, en zal de besparing in latere jaren nog substantieel kunnen toenemen.

Zoals bekend zal als gevolg van deze operatie een aanzienlijk aantal functies overtollig worden. De kosten daaraan verbonden, die tot uitdrukking zullen komen in het «sociaal beleidskader» zijn in totaal afzonderlijk zichtbaar gemaakt en zijn betrokken in de berekening van de totale netto-opbrengst doelmatigheidswinst.

Opleidingen

De voorgestelde maatregelen betreffen een reductie van de leerstof met gemiddeld 20%, een vermindering van externe opleidingen met 15% en de opheffing van delen van het Instituut Defensie Leergangen.

De financiële opbrengst van deze maatregelen bedraagt:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Kerndepartement/Groep Defensie- ondersteuning	4 621	10 010	10 010	10 290
Koninklijke marine	5 749	8 718	9 140	9 736
Koninklijke landmacht	13 253	34 131	41 330	42 050
Koninklijke luchtmacht	7 994	11 586	11 584	11 653
Koninklijke marechaussee	3 463	3 291	3 276	3 276
Totaal maatregel opleidingen	35 080	67 736	75 340	77 005

Als gevolg van de maatregelen zal de begrotingssterkte vanaf 1996 significant afnemen. De totale reductie in het jaar 2000 zal 644 functies bedragen. Door een verminderde instroom van leerlingen kan een reductie van 308 functies worden gerealiseerd.

Transport

De doelmatigheidswinst wordt gerealiseerd door een verdere integratie van de lijndiensten van de krijgsmachtdelen, de samenvoeging van de dienstpersonenautopools in de regio Den Haag en de concentratie van de voertuigen van de opleidingseenheden in regionale pools. Deze maatregelen, alsmede de vorming van een Defensie verkeers- en vervoersorganisatie (DVVO), vergen nog enige voorbereiding en zijn in deze begroting vooralsnog buiten beschouwing gelaten.

Voeding

Middels budgetteringsmaatregelen zal de gratis verstrekking van voeding worden teruggedrongen, hetgeen tot een aanzienlijke bezuiniging zal leiden.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Koninklijke marine	600	900	2 200	2 200
Koninklijke landmacht			10 000	10 171
Koninklijke luchtmacht				513
Totaal maatregel voeding	600	900	12 200	12 884

Als gevolg van invoering van deze maatregelen wordt de begrotingssterkte bij de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht met in totaal 16 functies verlaagd.

Automatisering

Maatregelen onder dit hoofdstuk betreffen onder andere vraagregulering, standaardisatie, nieuwe methode en dergelijke. Daarnaast wordt een mogelijk gebleken tariefsverlaging bij het Duyverman Computercentrum (DCC) van f 15 miljoen als doelmatigheidswinst ingeboekt.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Kerndepartement/Groep Defensie-ondersteuning	7 300	11 000	11 200	11 200
Koninklijke marine	4 700	7 000	8 300	8 300
Koninklijke landmacht	4 000	6 000	19 800	19 800
Koninklijke luchtmacht	4 000	6 000	5 700	5 700
Totaal maatregel automatisering	20 000	30 000	45 000	45 000

Met deze maatregel is geen personele overtolligheid gemoeid.

Dienst Gebouwen Werken en Terreinen

De besparingen kunnen grotendeels worden gerealiseerd door een verlaging van de tarieven voor vastgoedbeheer. Daarnaast zal het aantal «indirecte» medewerkers op basis van een normstelling worden gereduceerd en worden bezuinigingen op automatiseringsuitgaven mogelijk geacht. Aangezien de DGW&T met ingang van 1996 formeel een agentschap van Defensie is, dienen de besparingen bij de desbetreffende «klanten» (beleidsterreinen) die de budgetten beheren, gerealiseerd te worden.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Koninklijke marine	1 914	2 548	2 166	2 286
Koninklijke landmacht	6 610	8 538	7 624	8 166
Koninklijke luchtmacht	3 536	4 557	4 128	4 388
Koninklijke marechaussee	240	301	273	292
Totaal maatregel DGW&T	12 300	15 944	14 191	15 132

De personele overtolligheid die resulteert uit deze maatregelen dient door de DGW&T zelf te worden opgevangen, waartoe f 4,7 miljoen aan SBK-gelden ter beschikking is gesteld.

Militaire Inlichtingen en Veiligheid

De maatregelen betreffen herstructurering en reductie van de Militaire Inlichtingendienst middels integratie en concentratie van verwante activiteiten. In dit geval gaat de kost voor de baat uit en is er de eerste jaren sprake van een negatieve opbrengst.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Kerndepartement/Groep Defensie-ondersteuning	- 3 000	- 4 591	- 4 344	- 1 932
Koninklijke marine		508	1 143	1 651
Koninklijke landmacht	858	2 503	4 791	6 390
Koninklijke luchtmacht			364	854
Totaal maatregel MID	- 2 142	- 1 580	1 954	6 963

Als gevolg van deze maatregel zal bij de beleidsterreinen Koninklijke marine, Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht een aantal functies worden gereduceerd. Dit aantal loopt op van 19 functies in 1996 tot 113 functies in 2000.

Geestelijke verzorging

De maatregelen betreffen onder andere een reductie van het aantal geestelijke verzorgers en ondersteunende functies. Tevens zal de structuur van de geestelijke verzorging worden gewijzigd.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Koninklijke marine	782	782	782	782
Koninklijke landmacht	570	570	570	570
Koninklijke luchtmacht	1 659	1 659	1 659	1 659
Totaal maatregel GV	3 011	3 011	3 011	3 011

In totaal zal in het jaar 2000 binnen het werkveld Geestelijke verzorging een reductie zijn doorgevoerd van 105 functies.

Wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling

De financiële besparingen hebben betrekking op de onderzoeksvelden ruimtevaart, operationele analyse, milieu, wapens en aandrijving, voortstuwing en energie alsmede materieelontwikkeling.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Kerndepartement/Groep Defensie-ondersteuning	100	1 900	3 700	5 600
Totaal maatregel WOO	100	1 900	3 700	5 600

Als gevolg van deze maatregel zullen vier functies in het jaar 2000 komen te vervallen.

Militaire muziek

Besloten is tot een reductie van de bestaande formatie met 24%. Tevens zullen de beleidsterreinen vóór 1 januari 1996 een plan indienen dat gericht is op het creëren van een tweede geldstroom. De verwachte opbrengsten hiervan zijn nog niet in deze begroting verwerkt.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Koninklijke marine	580	580	580	580
Koninklijke landmacht	870	870	870	870
Koninklijke luchtmacht	464	464	464	464
Totaal maatregel militaire muziek	1 914	1 914	1 914	1 914

Vanaf 1996 vervallen in dit kader 33 functies.

Juridische taken

De te nemen maatregel betreft onder andere het beëindigen van de mogelijkheid tot vrijstelling van dienst van militair personeel voor het volgen van een juridische studie. Verdere besparingen kunnen wellicht nog resulteren uit het project CO en Haagse staven.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Koninklijke marine	54	54	54	54
Koninklijke landmacht	933	1 197	1 349	1 454
Koninklijke luchtmacht	483	504	544	571
Totaal maatregel juridische taken	1 470	1 755	1 947	2 079

De personele gevolgen resulteren onder andere in een vermindering van de begrotingssterkte als gevolg van een lager aantal «niet beschikbaar wegens opleidingen»; er is in dit kader geen sprake van overtolligheid.

Voorlichting

De op korte termijn te realiseren besparing is gebaseerd op maatregelen voor de verspreiding van periodieken.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Kerndepartement/Groep Defensie-ondersteuning	586	586	586	586
Koninklijke marine	177	177	177	177
Koninklijke landmacht	703	703	703	703
Koninklijke luchtmacht	234	234	234	234
Totaal maatregel voorlichting	1 700	1 700	1 700	1 700

Hieraan zijn geen personele consequenties verbonden.

Organisatie- en informatie-adviestaken

Als gevolg van de omzetting van extern ingehuurde adviescapaciteit bij de CO en de Koninklijke luchtmacht in goedkopere interne capaciteit kan een doelmatigheidswinst worden gerealiseerd.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Kerndepartement/Groep Defensie-ondersteuning	860	1 720	2 000	2 420
Koninklijke marine				150
Koninklijke landmacht				415
Koninklijke luchtmacht	607	280		130
Totaal maatregel O&I adviezen	1 467	2 000	2 000	3 115

Het omzetten van externe inhuur naar interne capaciteit heeft een verhoging van het functiebestand tot gevolg. Een verdere versoering leidt per saldo echter tot een reductie van zeven functies in het jaar 2000.

Topografische dienst

Door een verdere verzelfstandiging van de topografische dienst tot een agentschap en de samenwerking met andere overheidsdiensten, het genereren van opbrengsten uit contracten voor het gebruik van digitale bestanden en overige maatregelen kunnen doelmatigheidswinsten worden gerealiseerd zonder dat zulks tot personele overtolligheid leidt.

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
Koninklijke landmacht	3 000	3 800	3 500	4 100
Totaal maatregel topografische dienst	3 000	3 800	3 500	4 100

Taakstelling Koninklijke landmacht

Naar aanleiding van het besluit de initiële opleidingen van BBT'ers bij de Koninklijke landmacht niet te verkorten, zal dit krijgsmachtdeel het op deze wijze niet bespaarde bedrag, middels maatregelen ter bevordering van de doelmatigheid, op een andere wijze dienen te realiseren.

In dit kader is het budget van het beleidsterrein Koninklijke landmacht in 1996 met f 10 miljoen en in de volgende jaren structureel met f 23 miljoen verlaagd.

Invulling van dit laatste bedrag zal eerst volledig plaats kunnen vinden als inzicht in de te nemen maatregelen is verkregen. Vooralsnog is f 10 miljoen structureel ingeboekt op de materiële exploitatie van de Koninklijke landmacht en is geen rekening gehouden met eventuele overtolligheid.

09. Beleidsterrein Groep Defensie-ondersteuning

Algemeen

Zoals reeds aangegeven in de brief van 19 april 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 58) is met ingang van het begrotingsjaar 1996 de oprichting van de Groep Defensie-ondersteuning (GDO) als afzonderlijke werkmaatschappij ook in de begroting tot uitdrukking gebracht door overbrenging van de betreffende uitgavenbudgetten uit het beleidsterrein Algemeen (01) naar een nieuw beleidsterrein 09. Als gevolg daarvan kan afzonderlijk inzicht worden gegeven in de uitgaven van de respectievelijke diensten, die in de Groep zijn ondergebracht. In de artikelsgewijze toelichting bij dit nieuwe beleidsterrein wordt naast een geaggregeerde uitgave per artikel op niveau van de Groep, een toelichting per dienst gegeven op de voorgestelde mutatie ten opzichte van de eerdere begrotingen.

In de ontwerpbegroting 1995, beleidsterrein Algemeen, zijn de diensten, die tot de Groep behoren, niet afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Teneinde toch een toelichting te kunnen geven op de ontwikkeling per dienst, is ter gelegenheid van de overheveling vanuit dat beleidsterrein naar het nieuwe beleidsterrein 09 alsnog berekend, welk deel van de uitgaven volgens de ontwerp begroting 1995 kan worden toegerekend aan de respectievelijke diensten. Ten opzichte van deze berekende bedragen worden nieuwe mutaties onderstaand artikelgewijs per dienst toegelicht. Daarbij is tevens een integratie tot een gecombineerd personeel- en materieelartikel gerealiseerd. Voor de herkomst van de middelen uit beleidsterrein Algemeen is een afzonderlijke conversietabel in bijlage 15 opgenomen.

Het agentschap Duyverman Computercentrum (DCC) was al in de ontwerpbegroting 1995, toen nog organisatorisch vallend onder beleidsterrein Algemeen, afzonderlijk begroot onder wetsartikel 3 volgens het baten-lastenstelsel. Voor de begroting 1996 valt het DCC onder de GDO en wordt de raming opgenomen onder wetsartikel 3.1.

Met ingang van 1 januari 1996 vormt de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen (DGW&T) eveneens een agentschap die organisatorisch onder de Groep valt. De begroting 1996, opgesteld volgens het baten-lastenstelsel, wordt afzonderlijk opgenomen in wetsartikel 3.2.

09.01 Personeel en materieel Groep Defensie-ondersteuning

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In dit artikel zijn de verplichtingen en uitgaven opgenomen die nodig zijn voor de leiding van en uitvoering van activiteiten door de tot de Groep Defensie-ondersteuning behorende diensten. Het artikel omvat ondermeer de volgende componenten:

- loonkosten en overig tot het loon te rekenen kosten van het ambtelijk burgerpersoneel en het militair personeel;
- overige personele uitgaven;
- materiële uitgaven inclusief investeringen, automatisering en telecommunicatie.

De verplichtingen en uitgaven

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1e suppletore wet 1995							
Overheveling uit Beleidsterrein Algemeen			262 852	253 502	242 272	241 150	
Nieuwe mutaties		- 151 550	- 151 603	- 160 018	- 159 501		
Stand ontwerp-begroting 1996			111 302	101 899	82 254	81 649	80 701

Relatie verplichtingen en uitgaven (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Verplichtingen stand ontwerp-begroting 1996			111 302	101 899	82 254	81 649	80 701	Uitgaven stand ontwerp-begroting 1996
1994								
1995								
1996			111 302					111 302
1997				101 899				101 899
1998					82 254			82 254
1999						81 649		81 649
2000							80 701	80 701
na 2000								

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1 ^e suppletore wet 1995							
Overheveling uit Beleidsterrein Algemeen			265 219	254 830	242 272	241 135	
Nieuwe mutaties			- 153 917	- 152 931	- 160 018	- 159 486	
Stand ontwerp-begroting 1996			111 302	101 899	82 254	81 649	80 701

De ramingen berusten op het loon- en prijspeil van 1995.

De nieuwe verplichtingenmutaties hangen samen met de hierna genoemde nieuwe mutaties in de uitgaven.

De nieuwe mutaties in de uitgaven kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Doelmatigheidsbesparingen:				
- opleidingen	- 4 201	- 9 590	- 9 590	- 9 870
- automatisering	- 2 100	- 3 100	- 3 200	- 3 200
- sociaal beleidskader	3 100	3 100		
Sub-totaal	- 3 201	- 9 590	- 12 790	- 13 070
Overige nieuwe mutaties:				
Uitdeling DGWT-budgetten aan de krijgsmachtdelen	- 145 700	- 135 200	- 139 200	- 139 000
Generieke mutaties:				
32 uurs functies	- 357	- 546	- 680	- 680
Beperking externe diensten	- 690	- 750	- 570	- 570
Prijsbijstelling	- 484	- 541	- 396	- 394
Incidentele looncomponent	642	614	597	587
Loonbijstelling	1 299	1 230	1 205	1 167
IVOP-budget 1996	1 845			
Aanvullende loonbijstelling 1995	439	439	439	439
Ramingsbijstellingen	- 7 710	- 8 587	- 8 623	- 7 965
Totaal	- 153 917	- 152 931	- 160 018	- 159 486

*Doelmatigheidsbesparingen**Opleidingen*

Als gevolg van het voornemen van het opheffen van delen van het Instituut Defensie Leergangen door reductie van overhead, de verbetering van de interne samenwerking en het afstoten van secundaire taken, komen met ingang van 1996 82 functies te vervallen.

Tevens wordt voor alle diensten via beperking van opleidingsactiviteiten, bijgedragen aan de doelmatigheidsbesparing opleidingen.

Automatisering

Als gevolg van een vraagregulering, standaardisering en een tariefsverlaging van het Defensie Computercentrum vindt er verlaging van het budget plaats.

Sociaal beleidskader

In verband met het opheffen van delen van het Instituut Defensie Leergangen zijn er voor 1996 en 1997 fondsen benodigd voor het Sociaal beleidskader.

Uitdeling budgetten Dienst Gebouwen Werken en Terreinen

De onderstaande budgetten worden aan de krijgsmacht delen uitgedeeld:

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke marine	22 620	21 045	21 645	21 615	20 670
Koninklijke landmacht	78 249	72 579	74 739	74 631	71 229
Koninklijke luchtmacht	41 821	38 776	39 936	39 878	38 051
Koninklijke marechaussee	3 010	2 800	2 880	2 876	2 750
Totaal	145 700	135 200	139 200	139 000	132 700

32 uren functies

In de raming is rekening gehouden met de financiële effecten van een rijksbrede taakstelling om tot zogenaamde 32-uurs banen te komen.

Beperking externe diensten

In de raming is rekening gehouden met financiële ombuigingen die in het regeerakkoord zijn voorgesteld. Deze vinden voornamelijk plaats door een volume-beperking van uitbesteding aan externe diensten.

Herberekening prijsbijstelling

Als gevolg van nieuwe inzichten in de prijsontwikkeling wordt de uitgedeelde prijsbijstelling gecorrigeerd.

Incidentele looncomponent

Via de systematiek van de integrale personeelsbegroting is voor 1996 berekend dat er sprake is van een incidentele loonontwikkeling van 1,7%.

Loonbijstelling

Het betreft hier de toevoeging aan het budget van de bedragen bestemd voor de realisatie van de loonbijstelling 1995.

IVOP-budget 1996

In verband met de uitgaven aan het IVOP, vindt er budgetoverheveling van het ministerie van Binnenlandse Zaken plaats ten behoeve van de dienst Personeels- en Salarisadministratie voor het begrotingsjaar 1996.

Aanvullende loonbijstelling 1995

Het betreft hier een aanvullende toevoeging aan het budget van de bedragen bestemd voor de loonbijstelling 1995.

Ramingsbijstellingen

De ramingsbijstellingen vinden hun oorzaak in de volgende ontwikkelingen. De personele reductie van burgerpersoneel van de totale Groep Defensie-ondersteuning vloeit voort uit het structureel terugbrengen van de totale personele sterkte van de ondersteunende diensten in het kader van verbeterde doelmatigheid, die voor de tot de Groep Defensie-ondersteuning behorende diensten wordt doorgevoerd.

Door de afronding van de uitvoering van het veteranen-beleid en de reserve-overdracht naar het Spoorwegpensioenfonds (SPF), zal de formatiesterkte van Dienst Militaire Pensioenen in 1996 kunnen worden gereduceerd.

Bij de Dienst Sociale Zekerheid Militairen is de tijdelijke capaciteitsuitbreiding in verband met de vorming van het Uitvoeringsorgaan Sociale Zekerheid Overheidspersoneel (USZO) vanaf 1996 niet meer benodigd. Daarnaast wordt tevens een doelmatigheidsreductie doorgevoerd.

Concentratie van materieel codificatie-activiteiten alsmede investering in een doelmatiger geautomatiseerd systeem, resulteren in een extra personele reductie bij dienst Defensie Materieel Codificatiecentrum.

Doordat er onder andere meer activiteiten plaatsvinden bij het Instituut Defensie Leergangen vindt er een meerjarige verhoging plaats van de ontvangsten en daarmee verband houdende uitgaven.

De realisatie van decentrale gegevensinvoer zal bij dienst Personeels- en Salarisadministratie leiden tot een versnelling in het reductietempo van de formatie van de dienst.

De personele reductie van militair personeel van de Groep Defensie-ondersteuning vloeit voort uit de structurele terugbrenging van de totale personele sterkte van het Instituut Defensie Leergangen. Het betreft hier vooral dienstplichtige functies die worden gereduceerd.

In verband met de reductie van de feitelijke sterkte van de Groep Defensie-ondersteuning, hetgeen vanaf 1995 additioneel zijn beslag krijgt, zullen de uitgaven voor reis- en verblijfskosten en voor onderwijs en opleiding vanaf 1996 verder teruglopen.

De uitgaven voor tijdelijk personeel op bovenformatieve plaatsen worden, in lijn met de terugbrenging van de formatieve sterkte, structureel gereduceerd.

De voorbereiding van Dienst Sociale Zorg Militairen op Uitvoeringsorgaan Sociale Zekerheid Overheidspersoneel (USZO) en de daarmee verband houdende reductie en reorganisatie leiden tot extra inspanningen in het kader van Sociaal Beleidskader voor 1995.

Bij de dienst Defensie Materieel Codificatiecentrum en de dienst Personeels- en Salarisadministratie zullen ten gevolge van een reorganisatie uitgaven in het kader van Sociaal Beleidskader in 1995 en 1996 worden gedaan.

De uitbesteding van druk- en bindwerk aan voornamelijk CDP Grafische Bedrijven B.V. loopt qua uitgaven structureel terug. Door afronding in 1995 van het veranderingsproject van het Instituut Defensie Leergangen naar Zelfbeheer+ lopen de uitgaven voor inhuur van advies en organisatiebureaus terug.

Door de invoering van een documentatiesysteem bij het Instituut Defensie Leergangen lopen de exploitatie-uitgaven aan het Duyverman Computercentrum structureel terug.

Door invoering van het project «Standaard Technische Infrastructuur Plein» bij de daarvan gebruikmakende diensten dalen de exploitatiekosten voor automatisering structureel.

De kosten voor contractueel onderhoud aan personal computers alsmede de kosten voor het systeembeheer in het kader van project «Standaard Technische Infrastructuur Plein» worden teruggebracht.

De kosten van de automatisering van de dienst Sociale Zekerheid Militairen zullen naar verwachting dalen, door de geleidelijke overgang op gemeenschappelijke informatiesystemen nieuwe stijl. Deze worden ontwikkeld ten behoeve van de Uitvoeringsorganisatie Sociale Zekerheid Overheidspersoneel.

De automatiseringskosten van de Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum worden gereduceerd door de overgang van mainframe systemen naar een exploitatie op netwerkniveau.

De structurele reductie van de exploitatiekosten van de geautomatiseerde codificatiesystemen zullen vanaf 1997 gerealiseerd kunnen worden door ingebruikname van een vernieuwd en beperkt systeem.

Specificatie totaal artikel Personeel en Materieel per dienst

(bedragen x f 1000)	1996	1997	1998	1999
Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum	6 549	6 461	6 170	5 891
Defensie Materieel Codificatiecentrum	7 974	4 715	4 577	4 568
Dienst Facilitaire Zaken	6 759	6 726	6 603	6 593
Dienst Militaire Pensioenen	18 904	22 876	8 558	8 977
Dienst Personeels- en Salarisadministratie	14 470	11 602	11 449	11 373
Dienst Sociale Zekerheid Militairen	25 887	24 557	23 722	23 723
Instituut Defensie Leergangen	25 803	20 006	16 219	15 568
Staf Groep Defensie-ondersteuning	4 956	4 956	4 956	4 956
Totaal	111 302	101 899	82 254	81 649

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de uitgaven (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen	Uitgaven	Codering	
	1996	1996	econ.	funct.
Ambtelijk burgerpersoneel	44 273	44 273	11.1	02.0
Militair personeel	7 035	7 035	11.1	02.0
Overige personele uitgaven	12 990	12 990	12.1	02.0
Materieel	47 004	47 004	12.1	02.0
Totaal	111 302	111 302		

Volume- en Prestatiegegevens

De meerjarige onderverdeling van het volume van de uitgaven

De onderverdeling naar artikelonderdelen van het volumebudget (x f 1000)

Artikelonderdeel	Uitgaven				
	1996	1997	1998	1999	2000
Ambtelijk burgerpersoneel	44 273	40 137	36 608	35 914	35 489
Militair personeel	7 035	6 046	5 036	4 784	4 584
Overige personele uitgaven	12 990	10 441	10 208	10 203	10 188
Materieel	47 004	45 275	30 402	30 748	30 440
Totaal	111 302	101 899	82 254	81 649	80 701

09.01.01 Ambtelijk burgerpersoneel

De uitgaven voor het actief personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën die niet in SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

Volume- en prestatiegegevens

Personele sterkte

Voor burgerpersoneel is de begrotingssterkte als volgt te specificeren:

	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	0	0	0	0	0
Overheveling uit beleidsterrein Algemeen	676	620	608	588	583
Doelmatigheidsbesparing:					
– opleidingen	– 30	– 60	– 60	– 60	– 60
– instroom BDOS	30	30			
Totaal doelmatigheidsbesparingen	0	– 30	– 60	– 60	– 60
Overige mutaties:					
– Aanpassing reductietempo	– 39	– 11	– 17	– 4	– 5
Begrotingssterkte 1996	637	579	531	524	518

Uitsplitsing begrotingssterkte burgerpersoneel per dienst:

	1996	1997	1998	1999	2000
Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum	60	57	55	53	53
Defensie Materieel Codificatiecentrum	31	31	31	31	31
Dienst Facilitaire Zaken	89	87	84	82	79
Dienst Militaire Pensioenen	63	59	57	57	57
Dienst Personeels- en Salarisadministratie	84	78	78	78	78
Dienst Sociale Zekerheid Militairen	205	195	187	187	187
Instituut Defensie Leergangen	88	55	22	19	16
Staf Groep Defensieondersteuning	17	17	17	17	17
Totaal	637	579	531	524	518

Berekening middensom burgerpersoneel:

	1996	1997	1998	1999	2000
Aktief ambtelijk burgerpersoneel:					
– aantal	628	570	522	515	509
– uitgaven x f 1000	43 752	39 616	36 087	35 393	34 968
– middensom x f 1	69 669	69 502	69 132	68 724	68 699
Niet actief ambtelijk burgerpersoneel:					
– aantal	9	9	9	9	9
– uitgaven x f 1000	521	521	521	521	521
– middensom x f 1	57 889	57 889	57 889	57 889	57 889
Totaal uitgaven ambtelijk burgerpersoneel	44 273	40 137	36 608	35 914	35 489

De personele reductie van burgerpersoneel van de totale Groep Defensie-ondersteuning vloeit voort uit de structurele terugbrenging van de totale personele sterkte van de ondersteunende diensten in het kader van verbeterde doelmatigheid, die voor de tot de Groep Defensie-ondersteuning behorende diensten wordt doorgevoerd.

Door de afronding van de uitvoering van het veteranen-beleid en de reserve-overdracht naar het Spoorwegpensioenfonds (SPF), zal de formatiesterkte van de Dienst Militaire Pensioenen in 1996 kunnen worden gereduceerd.

Bij de Dienst Sociale Zekerheid Militairen is de tijdelijke capaciteits-uitbreiding in verband met de vorming van het Uitvoeringsorgaan Sociale Zekerheid Overheidspersoneel (USZO) vanaf 1996 niet meer benodigd. Daarnaast wordt tevens een doelmatigheidsreductie doorgevoerd.

Concentratie van materieel codificatie-activiteiten alsmede investering in een doelmatiger geautomatiseerd systeem, resulteren in een extra personele reductie bij de dienst Defensie Materieel Codificatiecentrum.

De realisatie van decentrale gegevensinvoer zal bij de dienst Personeels- en Salarisadministratie leiden tot een versnelling in het reductietempo van de formatie van de dienst.

09.01.02 Militair personeel

De uitgaven voor het actief personeel zijn geraamd met behulp van het Systeem Nieuwe Integrale Personeelsbegroting (SNIP). De uitkomst is aangepast voor de categorieën die niet in SNIP zijn opgenomen en voor voorzienbare ontwikkelingen in de komende jaren.

Volume- en prestatiegegevens

Personele sterkte

Voor militair personeel is de begrotingssterkte als volgt te specificeren:

	1996	1997	1998	1999	2000
Begrotingssterkte 1995	0	0	0	0	0
Overheveling uit beleidsterrein Algemeen	77	72	71	67	66
Doelmatigheidsbesparingen:					
- opleidingen	- 11	- 22	- 22	- 22	- 22
- instroom BDOS	11	11			
Totaal doelmatigheids- besparingen	0	- 11	- 22	- 22	- 22
Aanpassing reductietempo	- 4	- 1	- 2	0	- 1
Begrotingssterkte 1996	73	60	47	45	43

Uitsplitsing begrotingssterkte militair personeel per dienst:

	1996	1997	1998	1999	2000
Dienst Facilitaire Zaken	2	2	2	2	2
Dienst Sociale Zekerheid Militairen	1	1	1	1	1
Instituut Defensie Leergangen	70	57	44	42	40
Totaal	73	60	47	45	43

Berekening middensom vrijwillig dienend militair personeel:

	1996	1997	1998	1999	2000
- aantal	73	60	47	45	43
- uitgaven (x f 1000)	7 035	6 046	5 036	4 784	4 584
- middensom (x f 1,-)	96 370	100 767	107 149	106 311	106 605

De personele reductie van militair personeel van de Groep Defensie-ondersteuning vloeit voort uit de structurele terugbrenging van de totale personele sterkte van het Instituut Defensie Leergangen, waar vooral dienstplichtige functies worden gereduceerd.

09.01.03 Overige personele uitgaven

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord welke onder andere betrekking hebben op:

- niet regulier personeel
- reis- en verblijfkosten
- onderwijs en opleidingen

Sociaal Beleidskader (SBK)

Voor het SBK worden de volgende uitgaven verwacht die ten laste van de artikelonderdelen 01 en 03 van het artikel 09.01 van dit beleidsterrein worden geboekt. De wachtgelden worden verantwoord op artikel 02.01 van het beleidsterrein Pensioenen, Wachtgelden en uitkeringen (bedragen x f 1 miljoen):

Hoofdcategorie:	t.l.v. art.	raming 1995	1996	1997	1998	1999	2000
- Om-, her- en bijscholing en outplacement	01.03	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
- Verplaatsingskosten	01.03	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
- Wachtgelden SBK/UBMO burgerpersoneel	02.01	6,1	10,3	6,3	4,5	4,2	3,0
- Plaatsingen boven de organieke sterkte (BDOS)	01.01	1,3	3,4	3,1	0	0	0
Totaal		8,2	14,5	10,1	5,2	4,9	3,7

Thans aanwezig BDOS-personeel wordt voor 1998 en verdere jaren niet meer geraamd. Aangezien de verdergaande doelmatigheidsoperatie nog personele consequenties oplevert, blijft het budget om- her- en bijscholing en outplacement gehandhaafd.

In verband met de reductie van de feitelijke sterkte van de Groep Defensie-ondersteuning, die vanaf 1995 additioneel zijn beslag krijgt, zullen de uitgaven voor reis- en verblijfskosten en voor onderwijs en opleiding vanaf 1996 verder teruglopen.

De uitgaven voor tijdelijk personeel op bovenformatieve plaatsen wordt, in lijn met de terugbrenging van de formatieve sterkte, structureel gereduceerd.

De voorbereiding van de Dienst Sociale Zorg Militairen op het Uitvoeringsorgaan Sociale Zekerheid Overheidspersoneel (USZO) en de daarmee verband houdende reductie en reorganisatie leiden tot extra inspanningen in het kader van het Sociaal Beleids Kader voor 1995.

Bij de dienst Defensie Materieel Codificatiecentrum en de dienst Personeels- en Salarisadministratie zullen ten gevolge van een reorganisatie uitgaven in het kader van het Sociaal Beleids Kader in 1995 en 1996 worden gedaan.

09.01.04 Materieel

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven verantwoord welke onder andere betrekking hebben op:

- huisvestingskosten
- telecommunicatie
- uitbesteding van organisatie- en advieswerk
- meubilair
- exploitatie-uitgaven voor automatisering
- investeringen in automatisering

Volume- en prestatiegegevens

		1996	1997	1998	1999	2000
Automatisering:						
- uitgaven exploitatie	(x f 1000)	16 452	12 275	11 936	11 896	11 858
- aantallen medewerkers		710	639	578	569	561
- gemiddeld per medewerker	(x f 1)	23 172	19 210	20 651	20 907	21 137
- uitgaven investeringen	(x f 1000)	3 746	2 176	1 876	2 186	1 986
- aantallen medewerkers		710	639	578	569	561
- gemiddeld per medewerker	(x f 1)	5 276	3 405	3 246	3 842	3 540
Inhuur O&I advies	(x f 1000)	12 592	17 125	3 000	3 000	3 000
Overige uitgaven	(x f 1000)	14 214	13 699	13 590	13 666	13 596
Materieel Totaal	(x f 1000)	47 004	45 275	30 402	30 748	30 440

Onder overige uitgaven wordt verstaan uitgaven in verband met telecommunicatie, huisvesting en uitgaven ten behoeve van overig materieel.

De exploitatie-uitgaven voor automatisering per dienst zijn als volgt uit te splitsen:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999	2000
Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum	577	456	450	450	450
Defensie Materieel Codificatiecentrum	2 482	1 581	1 561	1 561	1 561
Dienst Facilitaire Zaken	31	27	28	28	28
Dienst Militaire Pensioenen	2 621	2 395	2 366	2 366	2 366
Dienst Personeels- en Salarisadministratie	7 453	4 973	4 881	4 841	4 803
Dienst Sociale Zekerheid Militairen	3 017	2 595	2 405	2 405	2 405
Instituut Defensie Leergangen	262	240	237	237	237
Staf Groep Defensie-ondersteuning	9	8	8	8	8
Totaal automatisering exploitatie	16 452	12 275	11 936	11 896	11 858

Toelichting

De kosten van de automatisering van de dienst Sociale Zekerheid Militairen zullen naar verwachting dalen door de geleidelijke overgang op gemeenschappelijke informatiesystemen nieuwe stijl, die ontwikkeld worden ten behoeve van de Uitvoeringsorganisatie Sociale Zekerheid Overheidspersoneel.

De automatiseringskosten van het Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum worden gereduceerd door de overgang van mainframe systemen naar systemen die op netwerkniveau geëxploiteerd zullen worden.

De structurele reductie van de exploitatiekosten van de geautomatiseerde codificatiesystemen zullen vanaf 1997 gerealiseerd kunnen worden door ingebruikname van een vernieuwd en beperkt systeem.

De investerings-uitgaven voor automatisering per dienst zijn als volgt uitgesplitst:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999	2000
Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum	20	300	150	0	220
Defensie Materieel Codificatiecentrum	2 506	156	156	156	156
Dienst Facilitaire Zaken	110	110	260	300	300
Dienst Militaire Pensioenen	80	80	80	500	80
Dienst Personeels- en Salarisadministratie	150	150	150	150	150
Dienst Sociale Zekerheid Militairen	150	150	150	150	150
Instituut Defensie Leergangen	700	1 200	900	900	900
Staf Groep Defensie-ondersteuning	30	30	30	30	30
Totaal automatisering investeringen	3 746	2 176	1 876	2 186	1 986

Toelichting

De investerings-uitgaven voor 1996 bij het Defensie Materieel Codificatiecentrum hebben betrekking op de bouw van een vernieuwd en beperkt systeem.

De uitgaven ten behoeve van inhuur O&I advies per dienst zijn als volgt uitgesplitst:

	1996	1997	1998	1999	2000
Dienst Militaire Pensioenen	9 592	14 125	0	0	0
Staf Groep Defensie- ondersteuning	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Totaal inhuur O&I advies	12 592	17 125	3 000	3 000	3 000

Toelichting

De uitgaven van de Dienst Militaire Pensioenen voor 1996 en 1997 hangen samen met mogelijke wijzigingen in organisatie en werkwijze alsmede de ontwikkeling van daarbij behorende informatiesystemen. De bedragen zijn overigens ongewijzigd ten opzichte van de ontwerp-begroting 1995.

Door afronding in 1995 van het veranderingsproject van het Instituut Defensie Leergangen naar Zelfbeheer+ lopen de uitgaven voor inhuur van advies- en organisatiebureau's terug.

De geraamde uitgaven voor de Staf Groep Defensie-ondersteuning vormen de verwachte behoefte aan inhuur van externe organisatie- en adviesbureaus bij de verschillende Groep Defensie-ondersteuning-diensten. Deze inhuur zal noodzakelijk zijn bij de ondersteuning van de onderscheiden processen tot verbetering van de bedrijfsvoering en bevordering van de doelmatigheid van de diensten.

Wetsartikel 2 (ontvangsten)

De ontvangstenbegroting van het ministerie van Defensie beslaat in 1996 ruim f 600 miljoen. Waar de ontvangsten worden gegenereerd via in rekening gebrachte tarieven, zijn deze tarieven kostendekkend. Een uitzondering hierop vormt de verkoopopbrengst van hydrografische kaarten (artikel 03.06). Bij de toelichting op dit artikel wordt ingegaan op de redenen voor het – soms – niet hanteren van een kostendekkend tarief.

01. Beleidsterrein Algemeen

01.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene arbeidsongeschiktheidswet

De grondslag van het artikel

Met ingang van 1996 worden de ontvangsten van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.08 Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement.

Ten gunste van dit artikel worden tot en met 1995 de ontvangsten geboekt in verband met vergoedingen voor geneeskundige behandeling, de vergoeding van arbeidsderving als gevolg van ongevallen veroorzaakt door derden en de ontvangsten uit het AAW-fonds voor zover die betrekking hebben op uitgaven gedaan in het begrotingsjaar of in het daaraan voorafgaande jaar. Ten aanzien van de gehanteerde tarieven geldt, dat bij de ontvangsten als gevolg van de verhaalswet ongevallen ambtenaren in de gestelde claims is uitgegaan van de loonkosten van de betreffende ambtenaren en militairen. Voor wat betreft medische kosten geldt dit voor militairen en hun gezinsleden. Voor de terugontvangsten uit het Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds is uitgegaan van de wettelijk vastgestelde tarieven, die gelden voor de vergoedingsregeling.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		500	500	500	500	500	
1e suppletore wet 1995							
Overheveling			- 500	- 500	- 500	- 500	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	779	500	0	0	0	0	0

De overhevelingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar artikel 01.08	- 500	- 500	- 500	- 500
Totaal	- 500	- 500	- 500	- 500

*Overheveling naar artikel 01.08 Ontvangsten personeel en materieel
Kerndepartement*

In het kader van de samenvoeging van de ontvangstenartikelen worden de ontvangsten met betrekking tot de Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene arbeidsongeschiktheidswet naar artikel 01.08 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, betreffende uitgaven gedaan in vroegere dienstjaren	88	150		11.3	02.0
Terugontvangsten voor langdurig zieken uit het AAW-fonds	0	0		47	02.0
	691	350		11.1	02.0
Totaal	779	500			

01.02 Ontvangsten wegens inhoudingen van premie en voor diverse verstrekkingen, zoals kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.

De grondslag van het artikel

Met ingang van 1996 worden de ontvangsten van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.08 Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement. Daarnaast vindt een overheveling plaats van de ontvangsten voor de Groep Defensie-ondersteuning naar beleidsterrein 09.

Ten gunste van dit artikel worden tot en met 1995 de ontvangsten en inhoudingen voor verschillende verstrekkingen geboekt, zoals voeding, huisvesting en geneeskundige verzorging, alsmede de ontvangsten in het kader van A&O/SAJO-projecten en de inhouding van de nominale AWBZ-premie. Bij de gehanteerde tarieven zijn de daarmee gemoeide uitgaven als uitgangspunt gehanteerd.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 270	1 265	1 260	1 260	1 260	
1e suppletore wet 1995							
Overheveling			- 1 265	- 1 260	- 1 260	- 1 260	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	4 658	1 270	0	0	0	0	0

De overhevelingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000:	1996	1997	1998	1999
- naar GDO	- 500	- 500	- 500	- 500
- naar artikel 01.08	- 765	- 760	- 760	- 760
Totaal	- 1 265	- 1 260	- 1 260	- 1 260

Groep Defensie-ondersteuning (GDO)

De ontvangsten voor de per 1 januari 1995 opgerichte Groep Defensie-ondersteuning worden met ingang van 1996 separaat bij beleidsterrein 09 weergegeven onder artikel 09.01 Ontvangsten GDO.

Overheveling naar artikel 01.08 Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement

In het kader van de samenvoeging van de ontvangstenartikelen worden de ontvangsten wegens inhoudingen van premie en voor diverse verstrekkingen, zoals kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d. naar artikel 01.08 overgeheveld.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Inhouding huisvesting, voeding, etc.	877	517		16.1	02.0
Overige ontvangsten	3 308	753		16.1	02.0
A&O/SAJO	473	0		46.4	02.0
Totaal	4 658	1 270			

01.03 Specifieke ontvangsten

De grondslag van het artikel

Met ingang van 1996 worden de ontvangsten van dit artikel ondergebracht bij artikel 01.08 Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement.

Ten gunste van dit artikel worden tot en met 1995 de ontvangsten betreffende de vroegere Centrale Drukkerij en Publicatievoorziening Grafische Bedrijven Emmen (CDP) geboekt, die inmiddels is geprivatiseerd:

- verrekening van salarissen;
- advertenties die zijn geplaatst in Defensiepublicaties;
- ontvangsten verkoop bestekken DGW&T;
- diverse overige ontvangsten.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 675	1 675	1 675	1 675	1 675	
1e suppletore wet 1995		400					
Overheveling			- 1 675	- 1 675	- 1 675	- 1 675	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	2 562	2 075	0	0	0	0	0

De overhevelingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x f 1000	1996	1997	1998	1999
- naar artikel 01.08	- 1 675	- 1 675	- 1 675	- 1 675
Totaal	- 1 675	- 1 675	- 1 675	- 1 675

Overheveling naar artikel 01.08 Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement

In het kader van de samenvoeging van de ontvangstenartikelen worden de specifieke ontvangsten naar artikel 01.08 overgeheveld met uitzondering van de ontvangsten verkoop bestekken DGW&T. In het kader van het verkrijgen van de agentschapstatus per 1 januari 1996 zullen deze baten ten gunste komen van het agentschap DGW&T.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verrekening salarissen	35	13		16.1	02.0
Tijdschrift advertenties	401	507		16.1	02.0
Ontvangsten Centrale Drukkerij en Publicatievoorziening	8	0		16.1	02.0
Ontvangsten verkoop bestekken DGW&T	750	732		16.1	02.0
Diversen	1 368	823		16.1	02.0
Totaal	2 562	2 075			

Bij de gehanteerde tarieven zijn voor het merendeel de daarmee gemoeide uitgaven als uitgangspunt gehanteerd.

01.04 Ontvangsten van andere landen, voortvloeiende uit internationale verplichtingen in verband met Navo-infrastructuur

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt als gevolg van verrekening met de Navo voor uitgaven van Navo-infrastructuurprojecten in Nederland. De desbetreffende uitgaven zijn opgenomen in artikel 01.11 Internationale verplichtingen.

De economische en functionele codering is respectievelijk 39.4 en 02.0.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		55 700	55 700	55 700	55 700	55 700	
1e suppletore wet 1995		- 25 500					
Nieuwe mutaties			- 23 900	- 23 900	- 23 900	- 23 900	
Stand ontwerp-begroting 1996	100 661	30 200	31 800	31 800	31 800	31 800	31 800

Nieuwe mutaties

Als gevolg van de fundamentele herziening van het Navo-infrastructuurprogramma, neemt het aantal te verrekenen projecten af. De mate waarin een project verrekenbaar is, is niet gebaseerd op een tarief. Hier geldt, dat de uitgaven voor een als verrekenbaar aangemerkt project, met uitzondering van BTW, integraal door de Navo worden vergoed.

01.05 Bijdragen aan de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Geneeskundig Centrum

Met de eerste suppletore wet 1994 is de verantwoording van deze ontvangsten overgeheveld naar het beleidsterrein 05. Koninklijke luchtmacht.

01.06 Overige ontvangsten

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden geboekt:

- ontvangsten uit het Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds, betreffende uitgaven gedaan in vroegere dienstjaren ten behoeve actief dienend personeel;
- boetes voor te late levering van goederen door leveranciers ingevolge artikel 22 van de algemene rijksinkoopvoorwaarden;
- terug-ontvangsten milieuheffing, als gevolg van lagere eindafrekening;
- restitutie van te veel betaalde sociale lasten;
- inhoudingen op bezoldiging in verband met nevenfuncties;
- royalties.

Gezien de samenstelling van dit artikel is het verloop van de ontvangsten moeilijk te voorspellen. Dientengevolge wordt een vast bedrag aan ontvangsten geraamd, dat in de loop van het uitvoeringsjaar hoger of lager kan uitvallen. Tarieven kunnen in dit geval niet als instrument worden gehanteerd.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		700	700	700	700	700	
1e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	5 879	700	700	700	700	700	700

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Royalties	147			16.1	02.0
Boetes	7			16.1	02.0
Milieuheffing	742	400	400	16.1	02.0
Overige ontvangsten	4 983	300	300	16.1	02.0
Totaal	5 879	700	700		

01.07. Prijsbijstelling

Op dit artikel worden geen ontvangsten voorzien.

01.08. Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement

De grondslag van het artikel

De geraamde ontvangsten hebben betrekking op ontvangsten die gerelateerd zijn aan de personele en materiële uitgaven op het artikel 01.18.

Ten gunste van dit artikel worden geboekt:

- ontvangsten in verband met vergoedingen voor geneeskundige behandeling, de vergoeding van arbeidsderving als gevolg van ongevallen veroorzaakt door derden en de ontvangsten uit het AAW-fonds voor zover die betrekking hebben op uitgaven gedaan in het begrotingsjaar of in het daaraan voorafgaande jaar. Ten aanzien van de gehanteerde tarieven geldt, dat bij de ontvangsten als gevolg van de verhaalswet ongevallen ambtenaren in de gestelde claims is uitgegaan van de loonkosten van de betreffende ambtenaren en militairen. Voor wat betreft medische kosten geldt dit voor militairen en hun gezinsleden. Voor de terugontvangsten uit het Algemeen

- Arbeidsongeschiktheidsfonds is uitgegaan van de wettelijk vastgestelde tarieven, die gelden voor de vergoedingsregeling;
- ontvangsten en inhoudingen voor verschillende verstrekkingen, zoals voeding, huisvesting en geneeskundige verzorging, alsmede de ontvangsten in het kader van de inhouding van de nominale AWBZ-premie. Bij de gehanteerde tarieven zijn de daarmee gemoeide uitgaven als uitgangspunt gehanteerd;
  - advertenties die zijn geplaatst in Defensiepublicaties. Voor de tarieven van advertenties in de personeelsbladen van Defensie, wordt uitgegaan van marktconforme kostendeckende tarieven, welke zijn gepubliceerd in het handboek «Nederlandse pers en publiciteit»;
  - overige ontvangsten.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1e suppletore wet 1995							
Overheveling			2 940	2 935	2 935	2 935	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996			2 940	2 935	2 935	2 935	2 935

De overhevelingen van de ontvangsten in het kader van de samenvoeging van de artikelen 01.01., 01.02. en 01.03. kunnen als volgt worden gespecificeerd (bedragen x f 1000):

	1996	1997	1998	1999
van artikel 01.01	500	500	500	500
van artikel 01.02	765	760	760	760
van artikel 01.03	1 675	1 675	1 675	1 675
Totaal	2 940	2 935	2 935	2 935

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Personeel			2 183	16.1	02.0
Materieel			507	16.1	02.0
Diverse ontvangsten			250	16.1	02.0
Totaal			2 940		

Dit nieuwe artikel is ingesteld bij de ontwerpbegroting voor 1996 via overheveling uit andere artikelen. Historische gegevens komen dan ook niet voor.

02. Beleidsterrein Pensioenen, wachtgeld en uitkeringen

02.01 Ontvangsten Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt uit het Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds, betreffende uitgaven gedaan in het huidige en vorige dienstjaar.

De tarieven zijn gebaseerd op de wettelijke vergoedingsregelingen.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		25 300	25 300	25 300	25 300	25 300	
1e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	27 987	25 300	25 300	25 300	25 300	25 300	25 300

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Ontvangsten AAW-fonds, betreffende uitgaven gedaan voor:					
– militaire invaliditeitspensioenen	15 611	15 600	15 600	11.3	02.4
– de uitkeringswet gewezen militairen	7 199	7 000	7 000	11.3	02.0
– sociale zorg	2 060	2 100	2 100	11.3	02.0
– wachtgeld en burgerpersoneel	3 117	600	600	11.3	02.0
Totaal	27 987	25 300	25 300		

02.02 Overige ontvangsten

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt van de debiteuren ter zake van pensioenen en wachtgeld en ontvangsten uit het Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds, betreffende uitgaven gedaan in vroegere dienstjaren (betrekking hebbend op pensioenen en wachtgeld).

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	
1e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	4 920	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Debiteuren	4 065	2 500	2 500	16.1	02.4
Ontvangsten AA-fonds, betreffende uitgaven gedaan in vroegere dienstjaren	855	1 000	1 000	16.1	02.4
Overige ontvangsten					
Totaal	4 920	3 500	3 500		

03. Beleidsterrein Koninklijke marine

03.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene arbeidsongeschiktheidswet

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geraamd van verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen en de ontvangsten in het kader van de Algemene arbeidsongeschiktheidswet (AAW), voorzover die betrekking hebben op uitgaven gedaan in het begrotingsjaar of in het voorafgaande jaar.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	
1 ^e suppletore wet 1995		- 600	- 600	- 600	- 600	- 600	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	1 558	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren	–	–	–	11.3	02.3
Ontvangsten AAW-fonds	1 558	1 500	1 500	47	02.3
Totaal	1 558	1 500	1 500		

03.02. Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.

De grondslag van het artikel

De ontvangsten en inhoudingen hebben ondermeer betrekking op:

- kleding en uitrusting;
- voeding;
- ontwikkeling, sport en ontspanning;
- huren;
- huisvesting militair personeel;
- geneeskundige verzorging;
- bijdragen in schade.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		53 500	29 460	29 450	29 450	29 450	
1 ^e suppletore wet 1995		14 500	19 500	20 000	17 300	17 300	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	29 487	68 000	48 960	49 450	46 750	46 750	46 750

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Inhouding voeding	2 660	3 000	3 000	16.1	02.3
Kleding	1 754	1 600	1 600	16.1	02.3
Voeding	3 478	3 500	3 500	16.1	02.3
Geneeskundige verzorging	214	150	150	16.1	02.3
Ziektekosten VDMP		10 100	10 100	16.1	02.3
Overige ontvangsten	21 381	49 650	30 610	16.1	02.3
Totaal	29 487	68 000	48 960		

03.03. Verrekeningen wegens verstrekkingen en voor verrichte werkzaamheden en voor verleende diensten

De grondslag van het artikel

- Op dit artikel worden de ontvangsten verantwoord voor:
- opleidingskosten buitenlandse militairen;
  - verrichte werkzaamheden en verleende diensten door de marine-bedrijven voor derden;
  - bijdrage Navo-infrastructuurprojecten;
  - ontvangsten in het kader van A&O/SAJO-projecten.

De tarieven zijn niet gebaseerd op wettelijke regelingen. De tarieven worden berekend aan de hand van de gerealiseerde kosten c.q. uitgaven van het voorgaande jaar verhoogd met het bijstellingspercentage van de materiële overheidsconsumptie (MOC) dan wel de berekende middensommen welke door DGEF worden verstrekt. De berekende tarieven blijven voor een jaar van kracht.

Het uitgangspunt voor de tariefbepaling van de onder dit artikel vallende opbrengsten is de dekking van de additionele kosten alsmede de gerelateerde directe kosten. In het kader van samenwerkingsverbanden waarbij wederzijds diensten ter beschikking worden gesteld, vindt alleen verrekening plaats voor de additionele kosten indien dit in de overeenkomst met die partners is geregeld.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		19 600	16 300	13 600	13 600	13 600	
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties		1 857					
Stand ontwerp-begroting 1996	50 708	21 457	16 300	13 600	13 600	13 600	13 600

De nieuwe mutatie in de ontvangstenopbouw betreft een meer-ontvangst voor SAJO-projecten.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Pensionkosten burgers/militairen	1 352	250	250	11.3	02.3
Uitgeleend personeel algemeen	369	800	800	16.1	02.3
Mobiele colonnes				16.1	02.3
Hofmeesters Koninklijk Huis	368	400	400	16.1	02.3
Particuliere telefoongesprekken	645	1 000	1 000	16.1	02.3
Opleiding buitenlandse militairen	199	1 000	1 000	16.1	02.3
Verleende diensten enz.	2 645	2 800	2 800	16.1	02.3
Verrekening door marinebedrijven	1 485	2 550	2 550	16.1	02.3
Stichting marcandi	5	100		16.1	02.3
Terugontvangsten salaris burgers	111	100	100	16.1	02.3
Terugontvangsten WU/KVV	13	100	100	16.1	02.3
Bijdrage in Navo-infrastructuurprojecten	36 334	3 500	1 300	13	02.3
Ontvangsten A&O/SAJO-projecten	2 473	1 857		46.4	02.3
Terugontvangsten FMS	4 709	7 000	6 000	13	02.3
Totaal	50 708	21 457	16 300		

03.04. Terugontvangst B.T.W.

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel wordt de terugvordering geraamd van betaalde omzetbelasting voor goederen, die worden verstrekt aan zeegaande schepen. Voor die goederen is geen omzetbelasting verschuldigd.

De economische en functionele codering is respectievelijk 12.5 en 02.3.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	
1 ^e suppletore wet 1995		500	- 4 200	- 4 200	- 4 200	- 4 200	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	24 346	33 000	28 300	28 300	28 300	28 300	28 300

03.05. Verpleging van burgerpatiënten in militaire ziekeninrichtingen, geneeskundige verzorging en verstrekkingen

De grondslag van het artikel

De ontvangsten voor verpleging van burgerpatiënten in militaire ziekeninrichtingen werden ten gunste van dit artikel geboekt. In verband met de sluiting van het Marine Hospitaal Overveen worden op dit artikel geen ontvangsten meer geraamd.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995							
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	2						

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.3.

03.06. Opbrengsten van verkoop van zeekaarten, berichten aan zeevarenden, zeemansgidsen enz.

De grondslag van het artikel

De opbrengsten van aan derden verkochte kaarten, berichten aan zeevarenden, zeemansgidsen en dergelijke komen ten gunste van dit artikel.

Ten aanzien van de vraag of de berekende tarieven kostendekkend zijn, wordt het volgende aangetekend.

De vervaardiging van hydrografische kaarten vloeit voort uit een wettelijke verplichting. Deze kaarten worden in beginsel kostendekkend verkocht. Om veiligheidsredenen kan tot een lagere prijs worden besloten (om zo te voorkomen dat te lang met verouderde kaarten wordt doorgevaaren). De marktprijs, bepaald op de vrije markt, bijvoorbeeld in Engeland, moet min of meer worden gevolgd. In dit verband verdient het tevens vermelding dat hier sprake is van een «bijproduct» van de betrokken dienst.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.3.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	
1 ^e suppletore wet 1995		400	400	500	500	500	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	1 837	1 900	1 900	2 000	2 000	2 000	2 000

03.07. Verrekening met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in verband met het ter beschikking stellen van de Hr. Ms. Tydeman voor oceanografisch onderzoek

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in verband met het ter beschikking stellen van de Hr. Ms. Tydeman voor oceanografisch onderzoek.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.2 en 02.3.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	
1 ^e suppletore wet 1995		- 1 500	- 1 500	- 1 500	- 1 500	- 1 500	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	0	0	0	0	0	0	0

03.08. Ontvangsten uit hoofde van internationale samenwerking

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden ontvangsten geraamd betreffende verrekeningen met Navo-partners voor gezamenlijke projecten.

De economische en functionele codering is respectievelijk 39.2 en 02.3.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	
1 ^e suppletore wet 1995		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
Nieuwe mutaties			91	91	91	91	
Stand ontwerp-begroting 1996	4 152	5 000	5 091	5 091	5 091	5 091	5 091

De nieuwe mutatie in de ontvangstenopbouw betreft inkomsten uit dienstverlening aan Duitsland door het Kustwachtcentrum.

03.09. Ontvangsten uit hoofde van de levering van inventarisgoederen en klein materieel aan derden

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt voor de levering van inventarisgoederen aan derden en de levering van brandstof aan Navo-partners.

De tarieven zijn niet gebaseerd op wettelijke regelingen. Het uitgangspunt voor de tariefbepaling is de laatst bekende vervangingsprijs vermeerderd met een opslag voor behandeling en opslag. Tarieven worden automatisch aangepast aan de laatst bekende aanschaffingsprijs. Deze prijs is kostendekkend voor de verstrekking alsmede de behandelingskosten.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		14 200	14 200	14 200	14 200	14 200	
1 ^e suppletore wet 1995		- 4 200	- 4 200	- 4 200	- 4 200	- 4 200	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	9 700	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Ontvangsten inzake levering inventarisgoederen	7 173	7 500	7 500	16.1	02.3
Ontvangsten uit hoofde van de levering van brandstoffen aan derden	2 527	2 500	2 500	16.1	02.3
Totaal	9 700	10 000	10 000		

03.10. Overige ontvangsten

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt ingevolge de Algemene arbeidsongeschiktheidswet betreffende vroegere jaren, krijgstuuchtelijke geldboetes, geldboetes wegens te late levering en overige.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.3.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	2 970	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100

04. Beleidsterrein Koninklijke landmacht

04.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en de Algemene arbeidsongeschiktheidswet

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geraamd van verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen en de ontvangsten in het kader van de Algemene arbeidsongeschiktheidswet, voorzover die betrekking hebben op uitgaven gedaan in het begrotingsjaar of in het daaraan voorafgaande jaar.

De ontvangsten betreffende dit artikel zijn in relatie te brengen met de artikelen 04.01 Burgerpersoneel en 04.02 Militair personeel van de uitgavenbegroting.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		4 524	4 524	4 524	4 524	4 524	
1 ^e suppletore wet 1995		- 314					
Nieuwe mutaties			- 139	- 139	- 139	- 139	
Stand ontwerp-begroting 1996	4 089	4 210	4 385	4 385	4 385	4 385	4 385

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren	873	870	870	11.3	02.1
Ontvangsten AAW-fonds	3 216	3 340	3 515	47	02.1
Totaal	4 089	4 210	4 385		

Verhaalswet ongevallen ambtenaren

Daar er geen andere mogelijkheid bestaat, zijn de op dit artikelonderdeel betrekking hebbende ontvangsten geraamd op basis van de realisatie 1994.

Ontvangsten AAW-fonds

De basis voor de raming 1996 is de realisatie 1994. In de raming is echter wel rekening gehouden met de ontwikkeling van de personele sterkte.

04.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, e.d.

De grondslag van het artikel

De op dit artikel betrekking hebbende ontvangsten hebben voornamelijk betrekking op het personeel. De personele sterkte is dan ook van invloed op de hoogte van de ramingen.

De ontvangsten zijn nagenoeg geheel in relatie te brengen met artikel 04.03 Overige personele exploitatie van de uitgavenbegroting.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		30 354	29 888	29 251	28 841	28 785	
1e suppletore wet 1995		- 763					
Nieuwe mutaties			- 2 305	- 2 305	- 2 305	- 2 305	
Stand ontwerp-begroting 1996	40 343	29 591	27 583	26 946	26 536	26 480	26 480

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Inhouding wegens huisvesting van rijkswege	12 910	5 331	5 981	16.1	02.1
Kleding en uitrusting	936	865	865	16.1	02.1
Voeding	11 097	9 950	8 550	16.1	02.1
Ontwikkeling, sport en ontspanning	709	670	670	16.1	02.1
Sociale zorg	0	0	0	16.1	02.1
Voorziening woonruimte	7 210	6 795	6 745	16.1	02.1
Geneeskundige verzorging	5 400	4 293	3 145	16.1	02.1
Reis- en verblijfkosten	290	0	0	16.1	02.1
Huisvestingskosten	274	260	200	16.1	02.1
Bijdragen in schaden	1 517	1 427	1 427	16.1	02.1
Totaal	40 343	29 591	27 583		

Inhouding wegens huisvesting van rijkswege

Rekening houdend met de realisatie 1994 en de ontwikkeling van de personele sterkte is de raming voor 1996 opgesteld.

De raming heeft alleen betrekking op het vrijwillig dienend militair personeel. De inhouding voor huisvesting van rijkswege voor dienstplichtigen is immers in 1994 afgeschaft.

Kleding en uitrusting

Dit artikelonderdeel is gevoelig voor de ontwikkeling van de personele sterkte. Desondanks kan niet zomaar worden gerekend met een sterktebreuk, omdat de vraag fluctueert.

Voeding

Binnen dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord betrekking hebbende op de verstrekking van maaltijden, restitutie EG-heffing inzake levensmiddelen, verrekening levensmiddelen met derden en verstrekking van levensmiddelen aan derden. De realisatie 1994 is er de oorzaak van dat dit artikelonderdeel neerwaarts moet worden bijgesteld. Met name de verminderde verstrekking van levensmiddelen aan derden is verantwoordelijk voor de daling.

Ontwikkeling, sport en ontspanning

De ontvangsten die op dit artikelonderdeel worden geraamd en verantwoord hebben betrekking op filmkaartjes en videobonnen die worden verkocht aan personeel van de Koninklijke landmacht. De raming is gebaseerd op de realisatie 1994.

Voorziening woonruimte

De ontvangsten die op dit artikelonderdeel worden geraamd en verantwoord hebben betrekking op huren en bijkomende kosten van in Nederland en in het buitenland gelegen woningen.

Geneeskundige verzorging

Op dit artikelonderdeel wordt met ingang van 1994 de inhouding van de nominale AWBZ-premie voor vrijwillig dienend militair personeel en voor dienstplichtig personeel geraamd. De hoogte van de raming is afhankelijk van de personele sterkte.

Reis- en verblijfkosten

De ontvangsten betrekking hebbende op dit artikelonderdeel zijn met ingang van 1 januari 1995 overgeheveld naar het artikelonderdeel overige ontvangsten van artikel 04.03 Ontvangsten wegens verstrekkingen, verrichte werkzaamheden en verleende diensten. Dit in verband met het geringe niveau van de ontvangsten.

Huisvestingskosten

De ontvangsten die op dit artikelonderdeel worden geraamd en verantwoord hebben voornamelijk betrekking op de eindafrekeningen van energiebedrijven.

Bijdragen in schaden

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord van verhaalde schade. Het betreft min of meer incidentele gebeurtenissen.

04.03 Ontvangsten wegens verstrekkingen, verrichte werkzaamheden en verleende diensten

De grondslag van het artikel

Regelmatig wordt een beroep gedaan op de Koninklijke landmacht om steun te verlenen. De op de steunverlening betrekking hebbende kosten worden in rekening gebracht.

De met het uitgavenniveau verrekenbare ontvangsten die niet onder één van de andere artikelen van de ontvangstenbegroting zijn onder te brengen, worden eveneens op dit artikel geraamd en verantwoord.

De ontvangsten betreffende dit artikel zijn in relatie te brengen met de artikelen 04.03 Overige personele exploitatie, 04.05 Materiële exploitatie en 04.07 Overig groot materieel van de uitgavenbegroting.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		36 604	36 604	36 604	36 604	36 604	
1e suppletore wet 1995		223					
Nieuwe mutaties		7 000	- 6 031	- 6 031	- 6 031	- 6 031	
Stand ontwerp-begroting 1996	38 929	43 827	30 573	30 573	30 573	30 573	30 573

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Ontvangen salarissen burgerpersoneel	1 800	1 845	1 845	16.2	02.1
Ontvangen bezoldiging militair personeel	7 777	13 855	9 055	16.2	02.1
Onderwijs en opleiding	8	0	0	16.1	02.1
Ontvangsten naar aanleiding van militaire steunverlening en diverse leveringen	6 914	6 105	5 700	16.2	02.1
Gebouwen, werken en terreinen	468	3 200	2 200	17	02.1
A&O- en Sajoprojecten	607	3 256	0	46.4	02.1
Overige ontvangsten	21 355	15 566	11 773	16	02.1
Totaal	38 929	43 827	30 573		

Ontvangen salarissen burgerpersoneel

Uitgangspunt voor de raming 1996 is de realisatie 1994. Op basis van middensommen worden de salariskosten in rekening gebracht.

Ontvangen bezoldiging militair personeel

Voor dit artikelonderdeel geldt hetzelfde als voor het artikelonderdeel ontvangen salarissen burgerpersoneel.

Onderwijs en opleiding

Gelet op de hoogte van de raming is dit artikelonderdeel per 1 januari 1995 geconverteerd naar het artikelonderdeel overige ontvangsten van dit artikel.

Ontvangsten naar aanleiding van militaire steunverlening en diverse leveringen

De materiële kosten betreffende steunverlening worden op dit artikelonderdeel geraamd en verantwoord.

Eén van de ontvangsten die binnen dit artikelonderdeel wordt geraamd, heeft betrekking op civiele duikersopleidingen. Het tarief dat wordt gehanteerd bestaat uit afschrijvingen, rentekosten, exploitatiekosten en kosten van huisvesting en voeding. Het tarief is kostendekkend.

Aan de Nederlandse Spoorwegen worden platte wagens verhuurd. Het tarief is marktconform en kostendekkend.

Gebouwen, werken en terreinen

In 1995 en 1996 zullen afrekeningen plaatsvinden van in Duitsland gerealiseerde bouwprojecten. Dit leidt tot hogere ontvangsten dan oorspronkelijk geraamd.

A&O- en Sajoprojecten

Met ingang van 1996 worden geen ontvangsten meer geraamd in verband met het beëindigen van de projecten in 1995.

Overige ontvangsten

Bij dit artikelonderdeel zijn alle ontvangsten opgenomen die niet zijn onder te brengen bij een van de andere artikelen van de ontvangstenbegroting. Met ingang van 1 januari 1995 is tevens een aantal ramingen naar dit artikelonderdeel geconverteerd.

04.04 Terugontvangst B.T.W.

De grondslag van het artikel

Van materieel dat door de Koninklijke landmacht wordt uitgevoerd, wordt de B.T.W. teruggevorderd. De terugvordering van B.T.W. vindt ook plaats ingeval van leveringen aan niet-ingezetenen zoals Navo-partners. De op dit artikel betrekking hebbende ontvangsten zijn in relatie te brengen met de artikelen 04.05 Materiële exploitatie en 04.07 Overig groot materieel van de uitgavenbegroting.

De economische en functionele codering is respectievelijk 12.5 en 02.1.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		8 870	8 870	8 870	8 870	8 870	
1e suppletore wet 1995		4 080					
Nieuwe mutaties			2 080	2 080	2 080	2 080	
Stand ontwerp-begroting 1996	10 075	12 950	10 950	10 950	10 950	10 950	10 950

Ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1995 wordt een daling verwacht, omdat minder materieel naar het buitenland zal worden verplaatst. Ook een dalende afname van brandstoffen door Navo-partners is van invloed op de raming.

04.05 Geneeskundige verzorging en geneeskundige dienst materieel

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt voor verpleging van burgerpatiënten in het Militair Revalidatiecentrum (MRC) en bijdragen in de verpleegkosten van Bronbeek. Ook de ontvangsten uit het AWBZ-fonds worden op dit artikel verantwoord.

De artikelen 04.03 Overige personele exploitatie en 04.05 Materiële exploitatie van de uitgavenbegroting zijn in relatie te brengen met de op dit artikel betrekking hebbende ontvangsten.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		20 765	21 231	12 868	13 278	13 334	
1e suppletore wet 1995		36 457	28 000	37 000	30 000	30 000	
Nieuwe mutaties			7 724	7 087	6 677	6 621	
Stand ontwerp-begroting 1996	21 438	57 222	56 955	56 955	49 955	49 955	49 955

In 1995 wordt de afrekening over 1993 en 1994 verwacht alsmede een voorschot over 1995. In 1996 wordt een voorschot verwacht over dat jaar alsmede de afrekening over 1995. De ontwikkeling van de personele sterktes is van invloed op de raming.

De tarieven die door het AWBZ-fonds in rekening worden gebracht, worden vastgesteld door het Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg. Deze tarieven zijn echter niet kostendekkend.

De AWBZ-vergoeding kent maxima en eigen bijdragen.

Daarnaast wordt per verzekerde de nominale rekenpremie AWBZ in rekening gebracht.

Deze wordt echter verantwoord op artikel 04.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen, enzovoort van de ontvangsten-begroting.

In de ramingen voor 1995, 1996 en 1997 is rekening gehouden met ontvangsten voortvloeiende uit de liquidatie van het Militair Hospitaal dr. A. Mathijssen.

De tarieven die in rekening worden gebracht voor de verpleging van burgerpatiënten in het Militair Revalidatiecentrum, zijn gebaseerd op het door het Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg opgestelde richtlijnen. Deze tarieven zijn in principe kostendekkend.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.1.

04.06 Verkoop topografische kaarten en drukwerk en het verrichten van werkzaamheden

De grondslag van het artikel

De opbrengst van aan derden verkochte kaarten en de ontvangsten voortvloeiende uit verrichte diensten voor derden komen ten gunste van dit artikel.

De op dit artikel betrekking hebbende ontvangsten zijn in relatie te brengen met artikel 04.05 Materiële exploitatie van de uitgavenbegroting.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		4 100	4 100	4 100	4 100	4 100	
1e suppletore wet 1995		100					
Nieuwe mutaties			300	300	300	300	
Stand ontwerp-begroting 1996	5 900	4 200	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400

De kaarten die worden verkocht zijn een bijproduct van het militaire productieproces. De prijs die in rekening wordt gebracht is kostendekkend.

De stijging van de ontvangsten is gebaseerd op de verwachting dat een toename zal optreden in met name de verstrekking van kaarten aan andere ministeries.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.1.

04.07 Ontvangsten cantinedienst / MPV-pelotons

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de opbrengsten verantwoord uit de verkoop van cantinedienstgoederen door cantinedienststeunpunten en de materiële personeelsverzorgingspelotons.

De op dit artikel betrekking hebbende ontvangsten zijn in relatie te brengen met artikel 04.03 Overige personele exploitatie van de uitgaven-begroting.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.1.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		33 000	33 000	33 000	33 000	33 000	
1e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties			- 4 900	- 4 900	- 4 900	- 4 900	
Stand ontwerp-begroting 1996	38 338	33 000	28 100	28 100	28 100	28 100	28 100

De daling van de ontvangsten in 1996 en latere jaren wordt veroorzaakt door de dalende personele sterkte.

04.08 Overige ontvangsten

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt die in principe niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau. Het betreft bijvoorbeeld krijgstuuchtelijke geldboetes, royalties, boetes en rente van voorschotten.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.1.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		11 600	11 600	11 600	11 600	11 600	
1e suppletore wet 1995		- 4 210					
Nieuwe mutaties			- 4 210	- 4 210	- 4 210	- 4 210	
Stand ontwerp-begroting 1996	3 421	7 390	7 390	7 390	7 390	7 390	7 390

Daar er geen andere mogelijkheid is, wordt de raming voor dit artikel gebaseerd op de realisatie. De reden dat de raming vanaf 1995 niet aansluit op de realisatie 1994 wordt veroorzaakt door een in 1994 opgetreden incidentele lagere ontvangst. Hiermee is vanaf 1995 dan ook rekening gehouden.

05. Beleidsterrein Koninklijke luchtmacht

05.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en de Algemene arbeidsongeschiktheidswet

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geraamd van verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen en de ontvangsten in het kader van de Algemene arbeidsongeschiktheidswet (AAW), voorzover die betrekking hebben op uitgaven gedaan in het begrotingsjaar of in het daaraan voorafgaande jaar.

De ontvangsten hebben een relatie met de artikelen 05.01 Burgerpersoneel en 05.02 Militair personeel van de uitgavenbegroting.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		1 900	1 900	1 800	1 800	1 800	
1 ^o suppletore wet 1995		100					
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	1 877	2 000	1 900	1 800	1 800	1 800	1 800

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren	309	400	400	11.3	02.2
Ontvangsten AAW-fonds	1 568	1 600	1 500	47	02.2
Totaal	1 877	2 000	1 900		

Verhaalswet ongevallen ambtenaren

De ontvangsten zijn geraamd op basis van een gemiddelde realisatie van voorgaande jaren.

Ontvangsten AAW-fonds

In de raming is rekening gehouden met de ontwikkeling van de personeelssterkte.

05.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.

De grondslag van het artikel

De ontvangsten en inhoudingen hebben ondermeer betrekking op:

- inhouding wegens huisvesting en voeding;
- kleding en uitrusting;
- te verstrekken maaltijden tegen betaling;
- ontwikkeling, sport en ontspanning;
- voorziening woonruimte;
- geneeskundige verzorging;
- bijdragen in schade;
- onderwijs en opleiding;
- overige ontvangsten.

De ontvangsten hebben grotendeels een relatie met het artikel 05.03 Overige personele exploitatie van de uitgavenbegroting.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		36 123	32 507	32 344	31 623	31 486	
1 ^e suppletore wet 1995		877	1 993	356	877	1 014	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	40 329	37 000	34 500	32 700	32 500	32 500	32 500

De mutaties zijn het gevolg van een technische correctie. De raming en verantwoording van de ontvangsten AWBZ vinden vanaf 1994 plaats op dit ontvangstenartikel in plaats van het ramen en verantwoorden ten gunste van het uitgavenartikel 05.02 Militair personeel.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Inhouding wegens huisvesting/voeding van rijksweg	3 469	2 620	2 665	16.1	02.2
Kleding en uitrusting	1 553	1 570	1 630	16.1	02.2
Voeding	13 943	12 300	10 715	16.1	02.2
Ontwikkeling, sport en ontspanning	157	35	10	16.1	02.2
Voorziening woonruimte	7 557	5 175	4 090	16.1	02.2
Geneeskundige verzorging	7 667	7 440	7 520	16.1	02.2
Bijdragen in schade	12	160	160	16.1	02.2
Onderwijs en opleiding	574	0	0	16.1	02.2
Overige ontvangsten	5 397	7 700	7 710	16.1	02.2
Totaal	40 329	37 000	34 500		

Inhouding wegens huisvesting/voeding

Bij de vaststelling van de ramingsbedragen voor 1996 is rekening gehouden met de realisatie van voorgaande jaren en de ontwikkeling van de personeelssterkte. De gehanteerde tarieven zijn vastgesteld in ministeriële publicaties en zijn kostendekkend.

Kleding en uitrusting

In de raming is rekening gehouden met de ontwikkeling van de personeelssterkte en het vervangingsschema van dienstkleding. De gehanteerde prijs voor verrekeringen is kostendekkend.

Voeding

De ontvangsten op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de verstrekking van maaltijden en levensmiddelen aan derden. Met de ontwikkeling van de personeelssterkte en de realisatiecijfers uit voorgaande jaren is rekening gehouden.

De tarieven op dit artikelonderdeel zijn kostendekkend. Voor houdbare voeding wordt een vaste verrekenprijs gebruikt en voor verse voeding de daadwerkelijke kosten plus een opslagpercentage.

Ontwikkeling, sport en ontspanning

Deze ontvangsten hebben betrekking op het aandeel van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in de kosten van de video-dienstverlening voor de scholen in België. Deze bijdrage is een tegemoetkoming in de door de Koninklijke luchtmacht gemaakte kosten.

Voorziening woonruimte

De ontvangsten op dit artikelonderdeel hebben betrekking op huren en bijkomende kosten van in Nederland en in het buitenland gelegen woningen. De hoogte van de ontvangsten wordt in grote mate bepaald door de te ontvangen huren, de leegstand en de datum waarop een woning kan worden afgestoten. Ook van invloed is het aantal eindafrekeningen, dat door huiseigenaren wordt ingediend en (gedeeltelijk) wordt verhaald op de huurders.

De grondslag van de tarieven is kostendekkendheid, maar het tarief mag per individu niet meer zijn dan 17% van zijn/haar bruto salaris.

Geneeskundige verzorging

Op dit artikelonderdeel wordt de inhouding van de nominale AWBZ-premie voor vrijwillig dienend militair personeel en voor dienstplichtig personeel geraamd. De hoogte van de raming is gebaseerd op de personeelssterkte. De gehanteerde tarieven worden voornamelijk vastgesteld door het Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg (COTG).

Bijdragen in schade

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd van op derden te verhalen schade. Het ramingsbedrag voor 1996 is gebaseerd op een gemiddelde realisatie van de afgelopen jaren. De daadwerkelijke schade wordt in rekening gebracht.

Onderwijs en opleiding

De geraamde ontvangsten hebben betrekking op de door derden gevolgde cursussen, die door de Koninklijke luchtmacht worden verzorgd. Hierbij wordt een integraal kostendekkend tarief gebruikt. Het ramingsbedrag voor 1996 is gebaseerd op een gemiddelde realisatie van de afgelopen jaren.

Overige ontvangsten

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord van bezoldigingsvorderingen op militair personeel. De vorderingen zijn daadwerkelijk te restitueren bedragen.

05.03 Verrekeningen wegens verstrekkingen en voor verrichte werkzaamheden en verleende diensten

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden ondermeer de ontvangsten geraamd van:

- verrichte werkzaamheden en verleende diensten door onderdelen van de Koninklijke luchtmacht voor derden;
- aan derden beschikbaar gestelde F-16 gereedschappen;
- door te berekenen projectuitgaven aan Navo-partners en -organisaties;
- bijdragen uit Navo-infrastructuurfondsen;
- saldi op het foreign military sales holding account in de Verenigde Staten;
- huisvestings- en personeelskosten van welzijnswinkels;
- salaris- en studiekostenvorderingen op personeel;
- overige ontvangsten.

De ontvangsten op dit wetsartikel hebben een relatie met de artikelen 05.03. Overige personele exploitatie, 05.04 Materiële exploitatie, 05.06 Overig groot materieel en 05.08 Gevechtsvliegtuigen F-16 van de uitgavenbegroting.

Het uitgangspunt voor de tariefbepaling van de verrekeningen is de dekking van de additionele kosten alsmede de dekking van de daadwerkelijk gerelateerde directe kosten. De berekende tarieven zijn kostendekkend en blijven voor een jaar van kracht.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		44 600	48 100	48 300	49 000	49 100	
1 ^e suppletore wet 1995		2 223	1 407	3 044	2 523	2 386	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	134 914	46 823	49 507	51 344	51 523	51 486	51 486

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Burgerpersoneel	202	205	205	16.2	02.2
Militair personeel	1 854	730	725	16.2	02.2
Groot materieel	100 957	14 905	18 705	13	02.2
Verrekening met derden en militaire steunverlening	8 504	19 108	19 190	13	02.2
Gebouwen, werken en terreinen	16 945	835	825	13	02.2
Overige ontvangsten	6 452	11 040	9 857	16.2	02.2
Totaal	134 914	46 823	49 507		

Burgerpersoneel

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord van salaris- en studiekostenvorderingen op burgerpersoneel. De

raming voor 1996 is gebaseerd op een gemiddelde realisatie van voorgaande jaren. De vorderingen betreffen de te restitueren bedragen.

Militair personeel

Het betreft hier ontvangsten in het kader van verrekeningen inzake bezoldiging van personeel werkzaam bij de explosieve opruimingsdienst en communicatietorens en van tandheelkundige verrichtingen.

Groot materieel

De ontvangsten op dit artikelonderdeel hebben in het bijzonder betrekking op aan derden beschikbaar gestelde F-16 gereedschappen en de terugontvangsten in het Foreign Military Sales Holding Account in de Verenigde Staten. De ontvangsten worden niet vastgesteld aan de hand van tarieven.

Verrekening met derden en militaire steunverlening

De ontvangsten voor aan derden geleverde diensten en verrichte werkzaamheden worden op dit artikelonderdeel geraamd. Ook de ontvangsten naar aanleiding van de afrekeningen van de door de Koninklijke luchtmacht voorgefinancierde Navo-projecten worden op dit artikelonderdeel geraamd en verantwoord. Tarieven zijn vastgesteld in ministeriële publicaties (MP 11/10).

Gebouwen werken en terreinen

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord van kazernedegradaties, brandstof, elektra en water. Hierbij worden de kosten in rekening gebracht.

Overige ontvangsten

De ontvangsten, die niet bij een van de andere wetsartikelen zijn onder te brengen, worden op dit artikelonderdeel geraamd en verantwoord.

05.04 Terugontvangst B.T.W.

De grondslag van het artikel

De terugontvangsten B.T.W., accijnzen en invoerrechten hebben betrekking op de door de Koninklijke luchtmacht aan derden verkochte vliegtuigbrandstoffen.

Deze ontvangsten staan in relatie tot de ontvangsten, die bij het ontvangstenartikel 05.07 zijn geraamd. Ook de teruggevorderde B.T.W. van uitgevoerd materieel wordt op dit artikel geraamd en verantwoord.

De geraamde ontvangsten hebben een relatie met de artikelen 05.04 Materiële exploitatie en 05.06 Overig groot materieel van de uitgavenbegroting.

De economische en functionele codering is respectievelijk 12.5 en 02.2.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	
1 ^e suppletore wet 1995		2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	13 886	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500

05.05 Rente-ontvangsten grote projecten

De grondslag van het artikel

Voor 1994 en verdere jaren worden geen rente-ontvangsten op grote projecten voorzien. Voor eventuele ontvangsten is de economische en functionele codering respectievelijk 26.1 en 02.2.

05.06 Ontvangsten in verband met dienstverlening/medegebruik vliegbases

De grondslag van het artikel

De ontvangsten ten gunste van dit artikel hebben betrekking op de verrekening voor het civiele medegebruik van vliegbases van de Koninklijke luchtmacht.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		2 700	2 700	2 700	2 700	2 700	
1 ^e suppletore wet 1995		700	500	500	500	500	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	2 808	3 400	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verrekening met het ministerie van Verkeer en Waterstaat	1 248	1 400	1 400	16.2	02.2
Ontvangsten in verband met medegebruik vliegbases	1 560	2 000	1 800	16.1	02.2
Totaal	2 808	3 400	3 200		

Verrekening met het ministerie van Verkeer en Waterstaat

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord voor de inzet van personeel ten behoeve van de Rijksluchtvaartdienst. De tarieven zijn gebaseerd op de door DGEF vastgestelde middensommen.

Ontvangsten in verband met medegebruik vliegbases

Op dit artikelonderdeel worden de ontvangsten geraamd en verantwoord van de te verrekenen meerkosten in de materiële en personele exploitatie voor het civiele medegebruik van vliegbases.

Het uitgangspunt voor de tariefbepaling is de dekking van de additionele kosten en de gerelateerde directe kosten. De ontvangsten zijn niet direct relateerbaar aan één uitgavenartikel.

05.07 Verrekeningen in verband met geleverde brandstoffen, olie, smeermiddelen e.d.

De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten geraamd van aan derden geleverde benzine, olie, smeermiddelen en dergelijke. De geraamde bedragen zijn gebaseerd op de afname in voorgaande jaren.

De tarieven zijn kostendekkend en volgen de prijzen op de oliemarkt. De tarieven worden maandelijks aangepast. De ontvangsten zijn gerelateerd aan het uitgavenartikel 05.04. Materiële exploitatie.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.2.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		17 100	17 100	17 100	17 100	17 100	
1 ^e suppletore wet 1995		- 6 400	- 6 400	- 6 400	- 6 400	- 6 400	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	10 269	10 700	10 700	10 700	10 700	10 700	10 700

05.08 Overige ontvangsten

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geboekt die niet verrekenbaar zijn met de uitgavenbegroting, zoals krijgstuuchtelijke geldboetes en rente-ontvangsten.

Rente-ontvangsten ontstaan door rente uit het F-16-project. Daarnaast vinden rente-ontvangsten plaats vanuit het «NATO Maintenance and Supply Agency» (NAMSA), voortkomende uit voorschotbetalingen die op rentedragende rekeningen uitstaan ten behoeve van geleide wapens. Het bedrag, dat hiermee is gemoeid, bedraagt f 0,5 miljoen.

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.2.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		7 700	7 700	7 700	7 700	7 700	
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties		24 797					
Stand ontwerp-begroting 1996	18 485	32 497	7 700	7 700	7 700	7 700	7 700

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Overige ontvangsten Algemene arbeidsongeschiktheidswet betreffende uitgaven, gedaan voor voorgaande jaren	18 483	32 447	7 650	16.1	02.2
	2	50	50	47	02.2
Totaal	18 485	32 497	7 700		

06. Beleidsterrein Koninklijke marechaussee

06.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene arbeidsongeschiktheidswet

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geraamd van verhaalde salariskosten bij ongevallen en van de ontvangsten in het kader van de Algemene arbeidsongeschiktheidswet (AAW), voor zover deze betrekking hebben op uitgaven gedaan in het begrotingsjaar of in het voorafgaande jaar.

De economische en functionele codering is respectievelijk 11.3 en 02.1

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp begroting 1995		400	400	400	400	400	
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	282	400	400	400	400	400	400

06.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekking alsmede wegens genot van kleding, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging e.d.

De grondslag van het artikel

De ontvangsten en inhoudingen hebben onder meer betrekking op:

- huisvesting van rijkswege;
- voeding;
- voorziening woonruimte;
- overige ontvangsten;
- bijdragen in schaden.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerpbegroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		3 350	2 830	2 811	2 802	2 802	
1 ^e suppletore wet 1995		1 300	1 200	700	700	700	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	4 627	4 650	4 030	3 511	3 502	3 502	3 502

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Inhouding huisvesting van rijkswegen	962	910	735	16.1	02.1
Voeding	58	60	60	16.1	02.1
Voorziening woonruimte	896	750	605	16.1	02.1
A&O en Sajo gelden	178	700	400	46.4	02.1
Overige ontvangsten	2 495	2 195	2 195	16.1	02.1
Bijdragen in schaden	38	35	35	16.1	02.1
Totaal	4 627	4 650	4 030		

Inhouding huisvesting van Rijkswegen

De afname van de ontvangsten is het gevolg van het opschorten van de opkomstplicht.

Voeding

De ontvangsten wegens huisvesting en voeding van gastarrestanten worden verantwoord op dit artikelonderdeel.

Voorziening woonruimte

De verantwoording van op het salaris ingehouden bedragen voor verhuur van huisvesting aan in het buitenland geplaatste militairen alsmede voor dienstwoningen in Nederland vindt plaats op dit artikelonderdeel (zie uitgaven artikel 06.03 artikelonderdeel 9).

A&O-SAJO-projecten

Gedurende 1995 en 1996 worden alle projecten beëindigd. Het betreft de projecten helpdesksfunctionarissen, bewakingsdienst en sport-instructeur.

Overige ontvangsten

De ontvangsten voor het algemeen fonds bijzondere ziektekosten, inhouding nominale premie AWBZ, ontvangsten cursussen Leyduin e.d. worden verantwoord op dit artikelonderdeel.

06.03 Verrekeningen met derden

De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten verantwoord voor verrekening van onder meer:

- de inzet van personeel ter beveiliging van een aantal Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigingen;
- begeleiding van waardetransporten voor de Nederlandsche Bank NV;
- de bijdrage van het ministerie van Binnenlandse Zaken ten behoeve van de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		9 067	5 567	4 067	3 667	3 667	
1 ^e suppletore wet 1995			700	700	700	700	
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	13 417	9 067	6 267	4 767	4 367	4 367	4 367

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische de functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Verrekening met:					
01 Kabinet voor Nederlandse-Antilliaanse en Arubaanse Zaken	2 227	2 300	2 300	16.2	02.1
02 Ministerie van Binnenlandse Zaken	9 543	4 467	1 667	16.2	02.1
03 Ministerie van Buitenlandse Zaken	857	1 200	1 200	16.2	02.1
04 Overige verrekeningen	790	1 100	1 100	16.2	02.1
	13 417	9 067	6 267		

Verrekening met het Kabinet voor Nederlandse-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

Deze verrekening heeft betrekking op de steunverlening van twintig personeelsleden van de Koninklijke marechaussee aan het Bovenwindse eiland Sint Maarten. De personeelslasten, gebaseerd op middensommen en aantallen per rang, alsmede de werkelijk gemaakte kosten komen ten laste van het Kabinet voor Nederlandse-Antilliaanse en Arubaanse Zaken.

Verrekening met het ministerie van Binnenlandse Zaken

De semi-permanente bijstand aan Den Haag wordt per 1 september 1995 beëindigd. Vanaf 1996 wordt dan nog de vaste bijdrage ten behoeve van grensoverschrijdende criminaliteit verrekend met dit ministerie.

Verrekening met het ministerie van Buitenlandse Zaken

Bij de verrekening van de kosten voor steunverlening aan Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigingen worden de personeelslasten op basis van aantallen per rang en middensommen in rekening gebracht, verhoogd met overheadkosten conform het gestelde in HAFIR.

Overige verrekeningen

Op verzoek van de Nederlandse Bank NV wordt, in verband met de veiligheid en nader vastgestelde procedures, voor de begeleiding van de waardetransporten een extra motorrijder ingezet. De ritprijs is gebaseerd op personeelslasten en materieelkosten, verhoogd met kosten voor overhead.

06.04 Overige ontvangsten

De grondslag van het artikel

De ontvangsten ten gunste van dit artikel hebben betrekking op legesgelden voor afgegeven reisdocumenten.

De economische en functionele codering is respectievelijk 47 en 02.1.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		600	600	600	600	600	
1 ^e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	149	600	600	600	600	600	600

08. Beleidsterrein Multiservice-projecten en activiteiten

08.01 Luchtmobiele brigade

De grondslag van het artikel

Voorshands worden geen ontvangsten ten gunste van dit artikel voorzien.

08.02 Ontvangsten naar aanleiding van vredesoperaties

De grondslag van het artikel

De ontvangsten hebben betrekking op de verwachte vergoedingen, in casu claims bij de Verenigde Naties (VN) en te verrekenen VN-contributies met Ontwikkelingssamenwerking.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		125 250	120 250	119 250	119 250	119 250	
1e suppletore wet 1995							
Nieuwe mutaties							
Stand ontwerp-begroting 1996	135 448	125 250	120 250	119 250	119 250	119 250	119 250

De economische en functionele codering is respectievelijk 16.1 en 02.5.

09. Beleidsterrein Groep Defensie-ondersteuning

09.01 Ontvangsten personeel en materieel Groep Defensie-ondersteuning

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De geraamde ontvangsten hebben betrekking op ontvangsten die gerelateerd zijn aan de personele en materiële uitgaven op het uitgaven-artikel 09.01.

Ten gunste van dit artikel worden geboekt de ontvangsten en inhoudingen voor verschillende verstrekkingen, zoals voeding, huisvesting en administratiekosten. De daarbij gehanteerde tarieven zijn kostendekkend.

De ontvangsten

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (x f 1000)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stand ontwerp-begroting 1995		0	0	0	0	0	
1 ^e suppletore wet 1995		0	0	0	0	0	
Overheveling uit beleidsterrein Algemeen		0	500	500	500	500	
Nieuwe mutaties		0	1 525	1 525	1 525	1 525	
Stand ontwerp-begroting 1996		0	2 025	2 025	2 025	2 025	2 025

Toelichting

Door een toename van het aantal gegeven cursussen door het Instituut Defensie Leergangen is er een structurele stijging van de ontvangsten wegens inhoudingen van voedingsgelden en verlening faciliteiten.

Bij de Dienst Sociale Zekerheid Militairen zijn er ontvangsten wegens vergoeding voor administratiekosten en diverse ontvangsten exploitatiekosten.

De onderverdeling naar artikelonderdelen

De onderverdeling naar artikelonderdelen van de ontvangsten (x f 1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten			Codering	
	1994	1995	1996	econ.	funct.
Materieel			2 025	16.1	02.0
Totaal			2 025		

Ontvangsten gespecificeerd per dienst:

	1996	1997	1998	1999	2000
Instituut Defensie Leergangen	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250
Dienst Sociale Zorg Militairen	775	775	775	775	775
Totaal	2 025	2 025	2 025	2 025	2 025

Wetsartikel 3 Agentschappen

3.1. DUYVERMAN COMPUTERCENTRUM

Duyverman Computercentrum (DCC) is het computercentrum van het ministerie van Defensie. Vanaf 1 januari 1994 is DCC een agentschap.

De produkten en diensten die DCC aanbiedt zijn in zeven productgroepen ondergebracht. Deze zijn:

– Computerdiensten

Computerdiensten omvatten de exploitatie en opslag van informatiesystemen op centrale computerfaciliteiten (vooral mainframe). Verwerkingstijd en de wijze van en hoeveelheid gegevensopslag vormen de voornaamste produkten. Ook de door DCC UitwijkCentrum (DUC) mogelijk gemaakte uitwijkfaciliteiten behoren hiertoe. Tevens omvat deze productgroep een veelheid aan nabewerkingsmogelijkheden.

– Netwerkdiensten

DCC exploiteert het Defensie Datacommunicatie Netwerk (DDN). Via aansluiting op het DDN kunnen klanten onderling, met (de)centrale reken- en opslagfaciliteiten en met externe netwerken communiceren.

– Faciliteitenbeheer

Hieronder valt een pakket aan diensten uiteenlopend van verwerving, verhuur en installatie van apparatuur tot onderhoud en technisch support van systemen alsmede volledig systeembeheer ter plekke of op afstand.

– Systeemontwikkeling en -onderhoud

Deze diensten omvatten de ontwikkeling, renovatie en onderhoud van informatiesystemen op nagenoeg alle platforms, al dan niet geïntegreerd.

– Advisering en ondersteuning

Klanten kunnen bij DCC terecht voor advies en ondersteuning bij het gebruik van automatiseringsprodukten. Dit omvat in principe alle aspecten, van aanschaf tot en met opleidingsprogramma's.

– Opleidingen

De opleidingen die door DCC verzorgd worden betreffen standaard opleidingen voor gebruikers en specialistisch maatwerk.

– Value Added services

DCC heeft diverse produkten ontwikkeld en verbeterd die een waarde toevoegen aan het gebruik van overige produkten. Dit betreft zowel standaardprodukten als specifieke pakketten voor kantooromgevingen, zoals e-mail.

De hoofdvestiging van DCC is in Maasland. Het DUC is gelegen in Woensdrecht.

Begroting van baten en lasten DCC

Het agentschap DCC werkt hoofdzakelijk voor het ministerie van Defensie. Bij Defensie zijn vele herstructureringen en bezuinigingen gaande. Deze ontwikkelingen kunnen grote, maar vooralsnog onbekende gevolgen hebben voor het DCC. Lagere Defensiebudgetten kunnen immers leiden tot lagere uitgaven voor automatisering. Hoewel in de onderhavige begroting zoveel mogelijk rekening is gehouden met dergelijke effecten, zijn onzekerheidsmarges onvermijdelijk.

De producten en diensten die DCC levert, worden verrekend op basis van tarieven. De tarieven worden jaarlijks op voordracht van de directeur DCC vastgesteld door de Bestuursraad van DCC. De Raad is samengesteld uit de bevelhebbers der krijgsmachtdelen, de Directeur Organisatie en Informatie en wordt voorgezeten door de plaatsvervangend secretaris-generaal van het ministerie van Defensie. De prijszetting van DCC is gebaseerd op de integrale kosten.

De begroting van baten en lasten is opgesteld in lopende prijzen. Eén van de primaire doelstellingen van DCC is om de verkooptarieven zo laag mogelijk te houden. Een voorcalculatorisch positief saldo van baten en lasten (bij constant gehouden prijzen) kan bestemd worden voor tariefreductie en om reserves te vormen teneinde de continuïteit te waarborgen. Reserves worden toegevoegd aan het rente- en aflossingsvrije vermogen. In deze begroting is de beoogde jaarlijkse tariefreductie verwerkt. Het alsdan resulterende bedrijfsresultaat bedraagt jaarlijks tussen de één en vijf procent van de omzet.

Kengetallen

DCC is een agentschap dat inkomsten volledig verkrijgt uit de verkoop van producten en diensten. DCC is onderhevig aan concurrentie: er is geen gedwongen winkelnering. Bij deze marktpositionering is de ontwikkeling van de tarieven van de producten en diensten het primaire kengetal voor DCC.

Het gemiddelde tariefniveau ten opzichte van het voorafgaande jaar kent jaarlijks een daling:

1994 t.o.v. 1993: -/ - 6%
1995 t.o.v. 1994: -/ - 9%
1996 t.o.v. 1995: -/ - 5,5%
1997 t.o.v. 1996: -/ - 3%
1998 t.o.v. 1997: -/ - 3%

In reële termen is de tariefdaling groter daar de (in het verleden opgetreden en in de toekomst te verwachten algemene) prijsstijgingen niet doorvertaald worden aan de klanten.

De omvang van de doelmatigheidsverbetering komt overeen met de tariefdaling plus de inflatoire prijsstijgingen. De in onderstaande tabel opgenomen kengetallen geven informatie over de ontwikkelingen op korte termijn (i.c. het afgelopen, het lopende en het begrote boekjaar) alsmede over de raming op de langere termijn (2000):

	1994	1995	1996	2000
- Resultaatmarge:	16%	6%	1%	3%
- Flexibiliteit van het personeelsbestand:	12,5%	20%	10%	10%
- Marktaandeel DCC bij Defensie:	48%	38%	38%	42%
- Omzet DCC bij				
- Defensie:	100%	100%	98%	90%
- Overig:			2%	10%

De ontwikkeling van de afzet per produktgroep is als toelichting bij de baten opgenomen.

Resultaatmarge

De resultaatmarge is het saldo van baten en lasten ten opzichte van de omzet, exclusief rente. In de voorcalculatie wordt structureel een resultaatmarge geraamd die nodig wordt geacht om de continuïteit van DCC te waarborgen. In de realisatie kunnen onder andere extra efficiency-resultaten leiden tot een hogere marge.

Flexibiliteit

Onder flexibiliteit van het personeelsbestand wordt verstaan het aantal personeelsleden met een tijdelijk contract ten opzichte van het totale personeelsbestand. Het kengetal geeft de mate aan waarin het mogelijk is de kosten van het personeelsbestand tijdig aan te passen aan een daling van de omzet. Het streven is er op gericht een flexibiliteit van 10% te handhaven.

Marktaandeel Defensie

Het marktaandeel van DCC op de defensiemarkt is gerelateerd aan de automatiseringsuitgaven zoals opgenomen in de automatiseringsbijlage bij de defensiebegroting. De daling in het marktaandeel in 1995 ten opzichte van 1994 komt met name voort uit de door DCC doorgevoerde gemiddelde tariefsdaling in 1995.

De begroting van baten en lasten van het agentschap DCC

(x f 1 miljoen)

	1994	1995	1995*	1996	1997	1998	1999	2000	econ.	Codering funct.
Totale baten	154,5	136,1	136,8	133,7	139,0	142,0	144,6	147,5		
<i>Opbrengsten derden</i>	0,3	0,4	0,2	2,6	5,4	8,3	11,2	14,3	16.2	02.0
<i>Opbrengsten departement</i>	153,9	135,6	135,0	129,0	130,7	130,1	129,3	128,4	16.2	02.0
<i>(Exploitatiebijdrage departement)</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
<i>Rente</i>	0,3	0,1	1,6	2,1	2,9	3,6	4,1	4,8	26.2	02.0
<i>Buitengewone baten</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Totale lasten	130,2	134,0	126,7	129,9	134,1	131,1	134,4	138,3		
<i>Apparaatskosten</i>										
<i>Personeel</i>	47,2	47,8	51,7	51,7	55,1	53,2	56,6	60,2	11.1	02.0
<i>Materieel</i>	43,0	53,1	43,7	46,7	46,9	46,4	46,6	46,6	12.0	02.0
<i>Rente</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20	02.0
<i>Afschrijvingen</i>										
<i>Materieel</i>	19,8	26,7	28,0	27,3	27,9	26,8	26,5	26,8	79	02.0
<i>Immaterieel</i>	1,4	6,4	1,7	2,6	2,6	3,1	3,1	3,1	79	02.0
<i>Totaal afschrijvin- gen</i>	21,2	33,1	29,7	29,9	30,5	29,9	29,6	29,9		
<i>Dotaties aan voorzieningen</i>	18,8	0,0	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6		
<i>Buitengewone lasten</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Saldo van baten en lasten (incl. rente)	24,3	2,1	10,1	3,8	4,9	10,9	10,2	9,2		

* vermoedelijk beloop

Toelichting per post**BATEN****Omzet**

Deze post omvat de raming van de omzet die DCC verwacht te realiseren. In het begin van de planperiode realiseert DCC haar omzet nagenoeg volledig binnen het ministerie van Defensie (de Krijgsmacht-delen en de Centrale Organisatie). In de loop van de planperiode worden in toenemende mate diensten geleverd aan klanten bij andere ministeries binnen de Rijksoverheid; dit loopt geleidelijk op tot 10% van de totale omzet in 2000.

De prognose van de omzet is gebaseerd op de voorgenomen tarief-verlagingen (die mogelijk gemaakt worden door dalende kostprijzen) en voorziene ontwikkelingen in de afzet.

De prognose is een resultante van inschattingen door DCC en klanten van ontwikkelingen in de markt en in de techniek, en bedrijfsmatige doelen die DCC zichzelf stelt.

De vraag naar producten en diensten DCC is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. De afzet is in de twee jaren voorafgaande aan het agentschap met 51% gegroeid. In 1994 heeft een afzettoename van ongeveer 14% plaatsgevonden. Budgetreducties bij de Defensieklanten nopen tot een voorzichtige inschatting van het afzetniveau voor 1996. Dit zal hoger liggen dan in 1995. Door de voortgaande tariefreducties zal Defensie meer diensten kunnen afnemen, zonder dat de uitgaven aan DCC toenemen. DCC verwacht een min of meer constante omzet, hetgeen wel een stijging van het marktaandeel binnen Defensie vereist. De budgetten voor automatisering (zie de automatiserings-bijlage) dalen immers in de loop van de begrotingsperiode met ongeveer 10%. Dit toenemende marktaandeel (ten opzichte van het vermoedelijk beloop 1995) zal dan ten koste gaan van concurrenten van DCC op de Defensie-markt.

Ten opzichte van 1994 is het gemiddelde prijsniveau in 1995 ongeveer 9% lager. De omzet in de jaren 1996 en verder neemt af, vooral door voortgaande tariefdalingen (gemiddeld 5,5% in 1996, en 3% in 1997 en 1998).

De geraamde afzetontwikkeling in de planperiode per produktgroep ziet er als volgt uit. De ontwikkeling is geïndiceerd weergegeven, waarbij het vermoedelijk beloop 1995 op 100 is gesteld.

Ontwerp-begroting 1996	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Computerdiensten	100	111	117	123	123	123
Netwerkdiensten	100	100	100	100	100	100
Faciliteitenbeheer	100	78	85	90	95	100
Systeemontwikkeling en -onderhoud	100	90	100	100	100	100
Adviesing en Ondersteuning	100	125	129	133	136	140
Opleidingen	100	100	100	102	105	105
Value Added Services	100	153	275	382	466	558

Rente-ontvangsten

Deze post is het spiegelbeeld van de rentelasten. Een positief liquiditeitssaldo op rekening-courant met het ministerie van Financiën zal tot rente-inkomsten leiden. De te ontvangen rente bedraagt het promessedisconto, verlaagd met 0,5%.

Liquiditeit

In de planperiode zullen de inkomsten uit omzet de uitgaven overtreffen. De DCC doelstelling om investeringen uit de eigen kasstroom te financieren, en dus geen beroep te hoeven doen op de budgetruimte van het ministerie, wordt gerealiseerd. Door het positieve liquiditeitsbeeld worden rentebaten gegenereerd, die bij de huidige rentestand oplopen tot ruim f 4,5 miljoen.

De meerjarig geraamde inkomsten en uitgaven zijn samengevat (x f 1 miljoen):

	1996	1997	1998	1999	2000
Inkomsten uit omzet	132,2	135,3	138,0	140,1	142,3
Overige inkomsten	2,1	2,9	3,6	4,1	4,8
Uitgaven	119,0	117,5	132,3	134,3	124,6
Saldo	15,3	20,7	9,3	9,9	22,5

LASTEN

Personeel

De categorie personeel omvat de salariskosten van burger- en militair personeel, de geraamde kosten van inhuur, tijdelijk personeel en de overige aan personeel gerelateerde lasten, zoals opleidingen en dienstreisen.

Vanaf 1995 zijn er tien militairen in dienst bij DCC; de overige medewerkers zijn burgers.

De inhuur van tijdelijk personeel is bedoeld om piekbelastingen op te vangen, incidentele kennistekorten te compenseren en om de noodzakelijke flexibiliteit in de kosten te kunnen handhaven.

Het aantal medewerkers van DCC is afhankelijk van de omzet. De in deze begroting verwerkte sterkte is noodzakelijk om de geprognostiseerde meerjarige omzet te kunnen realiseren. De formatie en de bezetting zijn het saldo van enerzijds significante uitbreidingen om de toegenomen afzet in vooral arbeidsintensieve diensten zoals systeembeheer te kunnen realiseren en anderzijds majeure efficiency-operaties die formatiereducties tot gevolg hebben in de periode tot en met 1998. Per saldo zal het aantal v.t.e.'s de komende jaren met ongeveer 25 groeien ten opzichte van het vermoedelijk beloop 1995, wat 535 v.t.e.'s bedraagt.

De kosteneffecten van formatiereducties die voortvloeien uit majeure operaties komen ten laste van door DCC opgevoerde reorganisatievoorzieningen. Zij drukken – voor zover de voorziening voldoende van omvang is – niet op de resultaten in enig toekomstig jaar.

Voorts zijn voorzieningen opgevoerd voor de out-of-pocket kosten voor opleidingen en inhuur in het kader van reorganisatie- en efficiency-trajecten.

Personeelssterkte naar categorieën van het agentschap DCC

	1996	1997	1998	1999	2000
– Burgerpersoneel in vaste dienst	540	530	520	540	550
– Militair personeel in vaste dienst	10	10	10	10	10
Totale personeelssterkte	550	540	530	550	560

De personeelslasten uitgedrukt in guldens stijgen met ruim 20% in de planperiode. In deze begroting is rekening gehouden met een jaarlijkse (autonome) stijging van de personeelslasten van ongeveer 4%. Dit komt voort uit de collectieve afspraken voor het Defensie personeel (BARD) en een relatief hoge incidentele looncomponent doordat DCC in verhouding jong personeel heeft. De stijging in v.t.e.'s wordt in geldtermen nagenoeg volledig gecompenseerd door lagere externe inhuur.

Materiële exploitatie

Deze post omvat alle lopende (exploitatie) lasten van DCC. De voornaamste lasten worden gevormd door de onderhoudskosten op de centrale en decentrale automatiseringsapparatuur, de huur van software en de huur van netwerklijnen. Voorts vallen kleine materiële aanschaffingen onder deze post.

De kostenontwikkeling in de loop van de jaren kent verschillende oorzaken. Er zijn geen IT-markt-brede prijsdalingen te verwachten in het onderhoud. De opwaartse druk op de kosten zal gecompenseerd worden door efficiency-maatregelen, die vooral vanaf 1998 effect zullen hebben.

Ook voor de kostencategorieën waar een autonome prijsstijging aan de orde is, zoals bij de huisvestingskosten (bijv. gas en elektra), zal verbeterde efficiency kostenstijgingen moeten voorkomen.

Rente-uitgaven

Er worden geen rentelasten voorzien in 1995 en volgende jaren.

Bij een negatief saldo op rekening courant bedragen de rentelasten het promesse-disconto bezwaard met 1,5%.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten worden bepaald door afschrijvingen op immateriële en op materiële activa. De afschrijvingen op immateriële activa betreffen vooral de in 5 jaar af te schrijven kosten van aangeschafte software. De materiële activa bestaan uit de infrastructurele voorzieningen en de investeringen direct ten behoeve van de voortbrenging van producten en diensten. Hieronder wordt verstaan alle centrale en decentrale hardware, bedrijfsauto's, nabewerkingsapparatuur enz.. De afschrijvingen vinden lineair plaats. Voor de meeste te onderscheiden activa wordt een economische levensduur van 5 jaar gehanteerd. Voor gebouwen wordt de gebruikelijke afschrijvingstermijn van 30 jaar toegepast.

De jaarlijkse afschrijvingslasten ondervinden in de planperiode een opwaartse druk door het in gebruik nemen van de nieuwbouw te Maasland begin 1995 (f 0,8 miljoen per jaar). De afschrijvingslasten op de overige materiële activa nemen af. Dit wordt veroorzaakt doordat de prijzen van hardware de afgelopen jaren zijn gedaald, en door verbeteringen in de automatiseringsstructuur. De immateriële activa nemen in waarde toe doordat oude, veelal zelfontwikkelde software welke niet is geactiveerd, wordt vervangen door aan te schaffen software, welke wel wordt geactiveerd.

Ten opzichte van de realisatie 1994 zijn de geplande afschrijvingslasten in 1995 en verder relatief hoog door calculatorische afschrijvingen.

Dit hangt samen met de gehanteerde waarderingsmethodiek bij openingsbalans in relatie tot noodzakelijke vervangingsinvesteringen. De calculatorische afschrijvingen nemen in de loop van de planperiode af naar nul.

Dotatie Voorzieningen

De realisatie 1994 «Dotaties aan Voorzieningen» bedraagt ongeveer f 19 miljoen. Hiervan is het merendeel van incidentele aard uit hoofde van

voorzien koste gemoed met herstructurering. Vanaf 1995 zijn slechts reguliere dotaties voor garantie- en assurantiekosten opgenomen.

De begroting van kapitaaluitgaven en kapitaalontvangsten van het agentschap DCC		(x f 1 miljoen)						
	1994	1995	1995*	1996	1997	1998	1999	2000
Totale kapitaaluitgaven	26,1	27,5	25,7	19,0	13,9	31,1	29,5	21,0
Uitgaven onroerende goederen	6,6	5,4	9,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Uitgaven overige kapitaaluitgaven	19,5	22,1	16,6	18,9	13,8	31,0	29,4	20,9
Aflossingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totale kapitaalontvangsten	26,1	27,5	25,7	19,0	13,9	31,1	29,5	21,0
Investeringsbijdrage van het departement	10,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Onttrekkingen aan reserves	15,9	27,5	25,7	19,0	13,9	31,1	29,5	21,0

* vermoedelijk beloop

TOELICHTING OP DE BEGROTING VAN KAPITAALUITGAVEN EN -ONTVANGSTEN DCC

De begroting van kapitaaluitgaven en -ontvangsten geeft de investeringen en de financiering daarvan weer.

Kapitaaluitgaven

Dit betreft de totale investeringsuitgaven van DCC voor onroerend goed (met name de nieuwbouw in Maasland in de jaren 1994 en 1995) en ten behoeve van het productieproces. Voorts vallen uitkeringen uit het aflossings- en rentevrij vermogen aan het moederdepartement hieronder. In 1995 is de nieuwbouw te Maasland opgeleverd. Het grootste deel van de investeringsuitgaven vanaf dat moment heeft betrekking op de aanschaf van hard- en software. Abstraherend van het cyclische karakter van de investeringen, leiden dalende hardwareprijzen en efficiencyverbeteringen in het productieproces voorshands tot een structureel dalende reeks.

Het cyclische karakter komt voort uit de in de regelgeving opgenomen afschrijvingstermijnen. Het niveau van de voorzien investeringen in 1998 en 1999 is relatief hoog omdat in die jaren vervangingsinvesteringen in de kapitaal-intensieve sectoren van DCC (Mainframe omgeving en netwerk) voorzien zijn.

Aflossingen investeringsbijdrage

Er worden geen leningen voorzien en derhalve evenmin aflossingen.

Kapitaalontvangsten

In 1994 is éénmalig een investeringsbijdrage van f 10,2 miljoen ontvangen van het moederdepartement ten behoeve van financiering van de nieuwbouw in Maasland.

3.2. DIENST GEBOUWEN, WERKEN EN TERREINEN

Algemeen

1. Missie en doelstelling

Het bij Defensie in beheer zijnde onroerend goed heeft een vervangingswaarde van circa f 33 miljard. Het jaarlijks door Defensie aan nieuwbouw en onderhoud te besteden budget bedraagt ongeveer f 700 miljoen.

De Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T) is de vastgoedbeheerder van het ministerie van Defensie. Als zodanig wil DGW&T voor zijn klanten de ruimtelijke belangen zeker stellen en hun onroerend goed effectief en op maatschappelijk verantwoorde wijze inrichten en beheren. Daarmee wil DGW&T de klanten de zorg voor het vastgoed uit handen nemen en de beschikbaarheid van het vastgoed waarborgen.

DGW&T zal in principe opdrachten voor Defensie-onderdelen uitvoeren. Voorts zal DGW&T in voorkomende gevallen zijn diensten en producten aanbieden op met name de vastgoedbeheermarkt binnen de rijksoverheid.

DGW&T streeft onder andere naar een verantwoorde kostenminimalisatie en naar het snel kunnen reageren op de behoeften van de klant. DGW&T wil de vastgoedbelangen van de klant behartigen en levert daarvoor een compleet en samenhangend dienstenpakket.

2. Taken DGW&T

Door DGW&T worden de volgende drie taken verricht:

- de eerste taak van DGW&T is het zekerstellen dat de krijgsmachtdelen ook onder niet-vredesomstandigheden kunnen beschikken over het onroerend goed dat nodig is voor de uitoefening van operationele en logistieke zaken. Steeds meer kan daarbij worden gedacht aan ondersteuning van operaties van delen van de krijgsmacht in VN-verband;
- in de tweede plaats vervult DGW&T binnen Defensie de rol van ingenieursbureau en van vastgoedbeheerder. Als ingenieursbureau is DGW&T actief op de gebieden van nieuwbouwrealisatie en het daarmee samenhangend onderzoek en advies (ingenieursdiensten). Als vastgoedbeheerder biedt DGW&T diensten aan op het gebied van algemeen-, juridisch-, en technisch beheer (inclusief service);
- tenslotte is DGW&T vanwege het specialistisch karakter van het vastgoed beheer als uitvoerende dienst belast met departementale beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken op het gebied van bouwbeleid, ruimtelijke ordening, milieu en vastgoedbeheer.

3. Organisatie

Sinds 1 januari 1995 is DGW&T organisatorisch onderdeel van de Groep Defensie-ondersteuning (GDO). De taken en bevoegdheden van GDO en DGW&T zijn formeel vastgelegd in het Subtaakbesluit Dienstonderdeel Groep Defensie-ondersteuning 1995 en in de Submandaatregeling Dienstonderdeel Groep Defensie-ondersteuning 1995. Voorts is er een Bestuursraad DGW&T ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de bevelhebbers van de krijgsmachtdelen en staande onder voorzitter-

schap van de plaatsvervangend secretaris-generaal. De taken en bevoegdheden van de Bestuursraad zijn vastgelegd in een instellingsbeschikking.

De organisatiestructuur van DGW&T is opgebouwd uit een Centrale Directie, 7 Regionale Directies en 18 hieronder ressorterende dienstkringen.

De Centrale Directie verricht «control»-taken voor het gehele DGW&T-apparaat. Daarnaast worden taken verricht inzake de beleidsvoorbereiding en specialistisch onderzoek & advies voor (de leiding van) het ministerie van Defensie.

De regionale directies zijn ieder voor zich resultaatverantwoordelijk. Dit wordt organisatorisch onder andere zichtbaar in een verdere delegatie van taken en bevoegdheden naar de regionale directies, waarbij de bemoeienis van de Centrale Directie met de uitvoering wordt teruggedrongen.

4. Doelmatigheid

In het kader van het functioneren als agentschap is een reorganisatie in gang gezet, waarbij met name moet worden bereikt dat:

- de omslag van een technisch geleide organisatie naar een zakelijke, met financieel-economische en bedrijfsmatige besturing, vorm en inhoud krijgt;
- de verhouding tussen directe en indirecte kosten wordt verbeterd;
- de productie/dienstverleningscapaciteit wordt afgestemd op de te verwachten omzet;
- deze capaciteit deels flexibel wordt gemaakt;
- de regionale directies zich ontwikkelen tot resultaatverantwoordelijke eenheden;
- binnen de regionale directies productie-/dienstverleningscentra worden gevormd op basis van het principe «decentraal, tenzij...».

De effectiviteit en efficiency worden hierdoor vergroot en onder druk gehouden door versterking van de interne marktwerking, waarbij tussen afnemers en DGW&T een zakelijke relatie bestaat.

5. Kengetallen

Naast indicatoren, zoals omzet en resultaat, zullen vooralsnog de navolgende kengetallen voor externe publicatie door DGW&T worden gehanteerd:

a. Produktiviteit: gefactureerde omzet per directe medewerker (bedragen x f 1000):

1996	1997	1998	1999	2000
158	162	167	171	175

b. Flexibiliteit: aantal inhuurkrachten + aantal tijdelijk contractanten en uitbestedingen : aantal directe medewerkers (in percentage):

1996	1997	1998	1999	2000
12	14	16	18	20

c. Verhouding direct/indirect: aantal directe medewerkers : totaal aantal medewerkers (in percentage):

1996	1997	1998	1999	2000
73	74	75	75	75

De begroting van baten en lasten van het agentschap DGW&T (bedragen x f 1 miljoen)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	econ.	Codering funct.
Totale baten		153,0	153,0	153,0	153,0	153,0		
<i>Opbrengsten derden</i>							16.2	02.0
<i>Opbrengsten departement</i>		153,0	153,0	153,0	153,0	153,0	16.2	02.0
<i>Rente</i>		<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	26.2	02.0
Totale lasten		149,3	149,0	149,0	148,0	146,4		
<i>Apparaatskosten</i>		139,9	135,0	135,0	134,0	132,4		
<i>Personeel</i>		124,3	120,0	120,0	119,0	117,4	11.1	02.0
<i>Materieel</i>		15,6	15,0	15,0	15,0	15,0	12.0	02.0
<i>Rente</i>		<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	20	02.0
<i>Afschrijvingen</i>		9,4	8,0	8,0	8,0	8,0		
<i>Materieel</i>		9,4	8,0	8,0	8,0	8,0	79	02.0
<i>Immaterieel</i>							79	02.0
<i>Dotaties aan voorzieningen</i>			6,0	6,0	6,0	6,0		
Saldo van baten en lasten (incl. rente)		3,7	4,0	4,0	5,0	6,6		

6. Toelichting bij de «BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN DGW&T».

Op 1 januari 1996 wordt DGW&T een agentschap. Voor de niet op de markt aangeboden producten en diensten worden de integrale kosten in rekening gebracht. Voor de ook op de markt te verkrijgen producten en diensten, die DGW&T levert, worden marktconforme prijzen gehanteerd, waarbij de integrale kosten van DGW&T uit de inkomsten op basis van voornoemde prijzen volledig moeten worden gedekt. De prijzen worden jaarlijks op voordracht van de directeur DGW&T vastgesteld door de bestuursraad DGW&T.

Toelichting per post

Baten

7. Opbrengsten departement

Deze post omvat de raming van de omzet van DGW&T binnen het ministerie van Defensie en is onder andere gebaseerd op de door de Bestuursraad DGW&T vastgestelde prijzen. Gelet op het streven van DGW&T te komen tot omzetstabilisatie is de omzet voor de jaren 1997 t/m 2000 (vooralnog) op het niveau 1996 gehandhaafd. Onderkend wordt dat omzetstabilisatie alleen mogelijk zal zijn als ook inkomsten van derden (i.c. overige Rijksoverheid) worden gegenereerd (gelet op de krimpende Defensie-markt). In het Ondernemingsplan DGW&T 1996–2000 zal de omzet op basis van een uitgevoerde marktanalyse worden aangepast.

De procentuele verdeling van de verwachte omzet naar produktgroep ziet er voor 1996 als volgt uit:

- Ingenieursdiensten: 26 %
- Vastgoedbeheer: 69%
- Overig: 5%

Lasten

8. Personeel

De categorie personeel omvat de salariskosten van burger- en militair personeel, de geraamde kosten van inhuur en uitbesteding, de aan personeel gerelateerde lasten zoals bijvoorbeeld dienstreizen en opleidingen en de kosten van herplaatsers, wachtgeld en wachtgeld/VUT.

De capaciteit bij DGW&T wordt afgestemd op de te verwachten omzet. Door DGW&T is de beleidskeuze gemaakt voor een naar werksoort gedifferentieerde gewenste flexibiliteit van 20% in de directe sector. Deze flexibiliteit is gewenst om onverwachte ontwikkelingen in de werklust te kunnen opvangen.

Jaarlijks zal op grond van de ontwikkeling van de werklust en de dynamiek van de omgeving waarbinnen DGW&T zich bevindt, door DGW&T worden aangegeven wat de gewenste flexibele capaciteit is.

In het Ondernemingsplan DGW&T 1996–2000 zullen maatregelen worden opgenomen die, in overeenstemming met de Novemberbrief, zullen leiden tot een verbetering van de flexibiliteit van het personeelsbestand.

Personeelssterkte naar categorieën van het agentschap DGW&T (exclusief uitzendkrachten)

	1996	1997	1998	1999	2000
– Burgerpersoneel in vaste dienst	1 099	1 099	1 099	1 099	1 099
– Militairen in vaste dienst	61	61	61	61	61
Totaal personeel in vaste dienst	1 160	1 160	1 160	1 160	1 160
Totaal flexibel personeel (inclusief uitzendkrachten)	231	173	142	128	116
Totale personeelssterkte	1 391	1 333	1 302	1 288	1 276

9. Materieel

Deze post omvat alle lopende (exploitatie) lasten van DGW&T. De voornaamste lasten zijn materiële exploitatie en huisvestingslasten. In het Ondernemingsplan DGW&T 1996–2000 zullen maatregelen worden verwerkt, die leiden tot een kostenreductie.

10. Afschrijvingen

De afschrijvingslasten betreffen de afschrijvingen op huisvesting (gebouwen, installaties en terreinen), automatiseringsmiddelen, inventaris, communicatiemiddelen, productie-ondersteunende middelen, bedrijfs-ondersteunende middelen en bedrijfsauto's.

De afschrijvingen vinden lineair plaats. Voor de meeste te onderscheiden activa wordt een economische levensduur gehanteerd van vijf jaar. Voor gebouwen wordt een afschrijvingstermijn van 50 jaar gehanteerd. De activa worden gewaardeerd tegen historische kosten.

De komende jaren wordt ernaar gestreefd de jaarlijkse investeringen in lijn te brengen met de afschrijvingslasten.

11. Dotaties aan voorzieningen

Er worden vanaf 1997 een drietal voorzieningen gevormd: reorganisatievoorziening, aansprakelijkheidsvoorziening en een voorziening ter dekking van assurantie-risico's.

De begroting van kapitaaluitgaven en kapitaalontvangsten van het agentschap DGW&T (bedragen x f 1 miljoen)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Totale kapitaaluitgaven		7,2	8,0	8,0	8,0	8,0
Uitgaven onroerende goederen		1,8				
Uitgaven overige kapitaaluitgaven		5,4				
Aflossingen						
Totale kapitaalontvangsten		7,2	8,0	8,0	8,0	8,0
Investeringsbijdrage van het departement						
Onttrekkingen aan reserves		7,2	8,0	8,0	8,0	8,0

12. Toelichting bij de «BEGROTING VAN KAPITAALUITGAVEN EN ONTVANGSTEN DGW&T»

De kapitaaluitgaven komen overeen met de door DGW&T geplande investeringsuitgaven. De uitgaven onroerende goederen hebben betrekking op een aantal nieuw te bouwen panden als gevolg van reorganisaties. De overige investeringen 1996 hebben voornamelijk betrekking op uitgaven met betrekking tot automatiserings- en transportmiddelen.

DGW&T tracht de investeringen te financieren door zorg te dragen voor een meerjarig positief liquiditeitssaldo. De verzelfstandiging bij DGW&T is ingevuld op basis van bedrijfseconomische beginselen. De planning van kosten en opbrengsten zijn dan ook exclusief investeringsbijdragen.

13. OPENINGSBALANS DGW&T

Een definitieve openingsbalans voor de start van het agentschap kan pas worden opgesteld na afsluiting van het boekjaar 1995, nadat alle gegevens beschikbaar zijn. Bij de opstelling van de balans zal de departementale accountantsdienst nauw worden betrokken.

De thans gepresenteerde openingsbalans DGW&T per 1 januari 1996 is een prognose; de daarin opgenomen cijfers zijn *indicatief*.

De balans van agentschap DGW&T per 1 januari 1996 (bedragen x f 1 miljoen)

	balans jaar t	balans 1-1-1996 (openingsbalans)
ACTIVA		
Materiële activa		68,3
* grond en gebouwen	50,5	
* inventaris	17,8	
Immateriële activa		
Vorraden		
Onderhanden werk		
Liquide middelen		40,0
Financiële reserves		
Debiteuren		-
Vordering moederdepartement		-
Totaal		108,3
PASSIVA		
Rente- en aflossingsvrij vermogen		60,2
Vorzieningen		
Voorschot klanten		40,0
Crediteuren		4,1
Overlopende passiva		4,0
Voordelig saldo jaar t		
Totaal		108,3

Toelichting relevante posten van de openingsbalans

Materiële activa

De materiële activa zijn thans verdeeld in de post «grond en gebouwen» enerzijds en «inventaris» anderzijds. De eerstgenoemde post zal op de definitieve openingsbalans op basis van het alsdan operationeel zijnde onroerend goed-informatiesysteem in de genoemde delen worden gespecificeerd.

Liquide middelen/voorschot klanten

Bij de start van het agentschap wordt DGW&T als gevolg van de vertraging in het traject prestatie-facturering-betaling geconfronteerd met een liquiditeitstekort. Ter overbrugging daarvan is met de klanten van het agentschap (i.c. de krijgsmacht delen) overeengekomen dat deze een voorschot zullen verstrekken voor door DGW&T te leveren diensten van in totaal f 40 miljoen.

Rente- en aflossingsvrij vermogen

De post rente- en aflossingsvrij vermogen is salderend bepaald.

Crediteuren

De lopende verplichtingen aan crediteuren betreft zowel exploitatieverplichtingen als verplichtingen in de sfeer van de investeringen.

Overlopende passiva

De post overlopende passiva heeft betrekking op de opgebouwde vakantiegelden die in 1996 tot uitbetaling zullen leiden.

14. LIQUIDITEITSPROGNOSE

Bijgevoegd is een liquiditeitsprognose voor 1996 t/m 2000.

Liquiditeitsprognose (bedragen x f 1 miljoen)

	1996	1997	1998	1999	2000
Saldo 1 januari	0	5,9	15,9	25,9	36,9
Ontvangsten	153,0	153,0	153,0	153,0	153,0
Uitgaven	147,1	143,0	143,0	142,0	140,4
Saldo 31 december	5,9	15,9 *)	25,9	36,9	49,5

*) Er wordt van uitgegaan dat vanaf 1997 reorganisatie-uitgaven volgen; deze zijn niet in de uitgaven opgenomen.

De Minister van Defensie,
J. J. C. Voorhoeve

Vergaderjaar 1995–1996

24 400 X

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1996

Nr. 3

BIJLAGEN 1 T/M 16 VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE DEFENSIEBEGROTING-1996

Inhoudsopgave		Blz.
Bijlage 1	Personeelsoverzicht	2
Bijlage 2	Automatiseringsbijlage	6
Bijlage 3	Overzicht van wetgevingsprojecten	20
Bijlage 4	Overzicht moties en toezeggingen	22
Bijlage 5	Overzicht inzake circulaire	24
Bijlage 6	Overzicht aanbevelingen van de Nationale ombudsman	26
Bijlage 7	Subsidiebijlage	30
Bijlage 8	Overzicht economische en functionele codes	42
Bijlage 9	Activiteiten op het gebied van wetenschapsbeoefening	46
Bijlage 10	Overzicht milieu-uitgaven	50
Bijlage 11	Overzicht uitgaven verificatie wapenbeheersing	51
Bijlage 12	Beleidsmatige mutaties groter dan f 10 miljoen	52
Bijlage 13	De Commissie voor de verzoekschriften	57
Bijlage 14	Overzicht volume- en prestatiegegevens	58
Bijlage 15	Conversietabellen	62
Bijlage 16	Begrippenlijst	64

BIJLAGE 1
OVERZICHT INZAKE PERSONEELSGEGEVENS
Overzicht A. Samenvattend overzicht personeelssterkte burgerpersoneel

Organisatie-eenheid	Realisatie	Werkelijke	Begrotings-	Meerjarenra-				
	sterkte			sterkte	sterkte	mingen		
	1994	1-1-95	1995 ¹	1996	1997	1998	1999	2000
Centrale organisatie ²	2 909	2 938	3 003	936	850	784	732	725
GDO exclusief DGW&T			(683)	637	579	531	524	518
Koninklijke marine	5 163	5 027	5 033	4 994	4 883	4 767	4 652	4 536
Koninklijke landmacht	10 998	11 046	11 000	11 042	11 103	10 810	10 635	10 508
Koninklijke luchtmacht	2 429	2 459	2 483	2 124	1 941	1 818	1 790	1 789
Koninklijke marechaussee	126	127	125	130	129	128	128	128
TOTAAL	21 625	21 597	21 644	19 863	19 485	18 838	18 461	18 203
DCC	488	489	495	540	530	520	540	550
DGW&T				1 254	1 196	1 165	1 151	1 139

Inclusief niet-Nederlands Hulp personeel (NNH). Het NNH behoort tot het actief reguliere personeel

Exclusief uitzendkrachten (Algemeen=50, KM=24, KL=360 en KLu=9)

Exclusief SAJO en A&O voor 1995

¹) Aantallen volgens begroting-1995

²) Aantallen Centrale organisatie 1994 en 1995 inclusief GDO en DGW&T

Overzicht B. Samenvattend overzicht personeelssterkte vrijwillig dienend personeel

Organisatie-eenheid	Realisatie	Werkelijke	Begrotings-	Meerjarenra-				
	sterkte			sterkte	sterkte	mingen		
	1994	1-1-95	1995 ¹	1996	1997	1998	1999	2000
Centrale organisatie ²	576	599	552	419	409	400	406	409
GDO			(76)	73	60	47	45	43
Koninklijke marine	13 344	13 510	13 823	13 986	13 699	13 395	13 110	12 826
<i>beroeps-onbepaalde-tijd</i>		<i>9 518</i>	<i>9 209</i>	<i>9 220</i>	<i>9 094</i>	<i>8 949</i>	<i>8 866</i>	<i>8 749</i>
<i>beroeps-bepaalde-tijd</i>		<i>3 992</i>	<i>4 614</i>	<i>4 766</i>	<i>4 605</i>	<i>4 446</i>	<i>4 244</i>	<i>4 077</i>
Koninklijke landmacht	21 779	22 172	23 585	25 945	26 960	26 436	26 171	25 907
<i>beroeps-onbepaalde-tijd</i>		<i>14 683</i>	<i>14 738</i>	<i>13 593</i>	<i>12 904</i>	<i>12 098</i>	<i>11 712</i>	<i>11 659</i>
<i>beroeps-bepaalde-tijd</i>		<i>7 489</i>	<i>8 847</i>	<i>12 352</i>	<i>14 056</i>	<i>14 338</i>	<i>14 459</i>	<i>14 248</i>
Koninklijke luchtmacht	12 653	12 712	12 861	12 719	12 331	11 854	11 852	11 692
<i>beroeps-onbepaalde-tijd</i>		<i>9 117</i>	<i>9 482</i>	<i>9 385</i>	<i>8 939</i>	<i>8 578</i>	<i>8 582</i>	<i>8 428</i>
<i>beroeps-bepaalde-tijd</i>		<i>3 595</i>	<i>3 379</i>	<i>3 334</i>	<i>3 392</i>	<i>3 276</i>	<i>3 270</i>	<i>3 264</i>
Koninklijke marechaussee ³	3 770	3 770	4 007	4 274	4 370	4 386	4 421	4 403
<i>beroeps-onbepaalde-tijd</i>		<i>3 207</i>	<i>3 322</i>	<i>3 379</i>	<i>3 334</i>	<i>3 291</i>	<i>3 264</i>	<i>3 234</i>
<i>beroeps-bepaalde-tijd</i>		<i>563</i>	<i>685</i>	<i>895</i>	<i>1 036</i>	<i>1 095</i>	<i>1 157</i>	<i>1 169</i>
TOTAAL	52 122	52 763	54 828	57 416	57 829	56 518	56 005	55 280
DCC	15	14	14	10	10	10	10	10
DGW&T				61	61	61	61	61

Inclusief BV-LOM; exclusief Herhalings oefeningen; inclusief SAJO en A&O

¹ Aantallen volgens begroting-1995

² Aantallen Centrale organisatie 1994 en 1995 inclusief GDO en DGW&T

³ Deze aantallen zijn inclusief 31 personen MFO-Sinai

Overzicht C. Samenvattend overzicht personeelssterkte dienstplichtig personeel

Organisatie-eenheid	Realisatie	Werkelijke	Begrotings-	
	sterkte		sterkte	sterkte
	1994	1-1-95	1995 ¹	1996
Centrale organisatie ²	91	83	25	10
GDO		0	0	0
Koninklijke marine	993	784	620	85
Koninklijke landmacht	21 160	17 262	15 741	6 000
Koninklijke luchtmacht	1 841	744	922	45
Koninklijke marechaussee ³	671	565	345	265
TOTAAL	24 756	19 438	17 653	6 405
DCC	5		0	0
DGW&T				0

De meerjarenramingen dienstplichtigen na 1996 zijn nihil.

¹) Aantallen volgens begroting-1995

²) Aantallen Centrale organisatie 1994 en 1995 inclusief GDO en DGW&T

³) Deze aantallen zijn inclusief 6 personen MFO-Sinaï

In deze overzichten zijn de maatregelen 1996 op grond van de Novemberbrief verwerkt.

Overzicht D. Personeelssterkte burger- en militair personeel naar categorieën

Onderdeel en taak-aanduiding	Begrotings-		Meerjarenraming				
	sterkte*	sterkte**	1995	1996	1997	1998	1999
MINISTERIE VAN DEFENSIE							
Centrale organisatie	3 580	1 363	1 251	1 166	1 112	1 112	1 107
Burgerpersoneel	3 003	935	848	781	729	729	724
– Lager personeel	607	134	121	111	104	104	102
– Middelbaar personeel	1 910	486	442	408	381	381	379
– Hoger personeel	486	315	285	262	244	244	243
Militair personeel	577	428	403	385	383	383	383
– Lager personeel	14	16	16	16	16	16	16
– Middelbaar personeel	263	200	181	164	164	164	164
– Hoger personeel	300	212	206	205	203	203	203
Novemberbrief***		2	8	18	26	26	27
Centrale organisatie****		1 365	1 259	1 184	1 138	1 138	1 134
Koninklijke marine	19 476	19 139	18 667	18 263	17 878	17 878	17 493
Burgerpersoneel	5 033	4 994	4 883	4 768	4 653	4 653	4 538
– Lager personeel	1 641	1 533	1 499	1 463	1 427	1 427	1 329
– Middelbaar personeel	3 014	3 048	2 981	2 911	2 841	2 841	2 834
– Hoger personeel	378	413	403	394	385	385	375
Militair personeel	14 443	14 145	13 784	13 495	13 225	13 225	12 955
– Lager personeel	5 627	5 553	5 405	5 292	5 186	5 186	5 080
– Middelbaar personeel	7 943	7 708	7 513	7 355	7 208	7 208	7 060
– Hoger personeel	873	884	866	848	831	831	815
Novemberbrief***		– 74	– 85	– 101	– 116	– 116	– 131
Koninklijke marine****		19 065	18 582	18 162	17 762	17 762	17 362
Koninklijke landmacht	50 326	43 162	38 342	37 667	37 327	37 327	36 997
Burgerpersoneel	11 000	11 042	11 122	10 857	10 697	10 697	10 577
– Lager personeel	6 213	6 210	6 250	6 115	6 015	6 015	5 945
– Middelbaar personeel	4 249	4 292	4 322	4 212	4 152	4 152	4 112
– Hoger personeel	538	540	550	530	530	530	520
Militair personeel	39 326	32 120	27 220	26 810	26 630	26 630	26 420
– Lager personeel	22 773	17 080	12 500	12 330	12 320	12 320	12 050
– Middelbaar personeel	14 517	13 048	12 843	12 618	12 481	12 481	12 545
– Hoger personeel	2 036	1 992	1 877	1 862	1 829	1 829	1 825
Novemberbrief***		– 175	– 279	– 421	– 521	– 521	– 582
Koninklijke landmacht****		42 987	38 063	37 246	36 806	36 806	36 415

Onderdeel en taak- aanduiding	Begrotings- sterkte*	Begrotings- sterkte**	Meerjarenraming			
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Koninklijke luchtmacht	16 266	15 007	14 435	13 877	13 859	13 712
Burgerpersoneel	2 483	2 124	1 945	1 827	1 801	1 801
– Lager personeel	1 424	1 074	959	861	860	860
– Middelbaar personeel	956	949	891	874	853	853
– Hoger personeel	103	101	95	92	88	88
Militair personeel	13 783	12 883	12 490	12 050	12 058	11 911
– Lager personeel	4 766	3 439	3 417	3 287	3 287	3 287
– Middelbaar personeel	8 050	8 429	8 081	7 784	7 791	7 644
– Hoger personeel	967	1 015	992	979	980	980
Novemberbrief***		– 119	– 163	– 206	– 217	– 231
Koninklijke luchtmacht****		14 888	14 272	13 671	13 642	13 481
Koninklijke marechaussee	4 477	4 711	4 557	4 588	4 623	4 605
Burgerpersoneel	125	130	130	130	130	130
– Lager personeel	88	81	81	81	81	81
– Middelbaar personeel	29	40	40	40	40	40
– Hoger personeel	8	9	9	9	9	9
Militair personeel	4 352	4 581	4 427	4 458	4 493	4 475
– Lager personeel	1 024	1 098	933	843	878	827
– Middelbaar personeel	3 272	3 424	3 433	3 554	3 554	3 587
– Hoger personeel	56	59	61	61	61	61
Novemberbrief***		– 42	– 58	– 74	– 74	– 74
Koninklijke marechaussee****		4 669	4 499	4 514	4 549	4 531
Groep Defensie-ondersteuning		710	680	660	651	643
Burgerpersoneel		637	609	591	584	578
– Lager personeel		138	133	127	123	118
– Middelbaar personeel		433	415	403	400	399
– Hoger personeel		66	61	61	61	61
Militair personeel		73	71	69	67	65
– Lager personeel		14	14	14	14	14
– Middelbaar personeel		17	17	17	17	17
– Hoger personeel		42	40	38	36	34
Novemberbrief***			– 41	– 82	– 82	– 82
Groep Defensie-ondersteuning****		710	639	578	569	561
TOTAAL	94 125	84 092	77 932	76 221	75 450	74 557
Novemberbrief***		– 408	– 618	– 865	– 984	– 1 073
TOTAAL****		83 684	77 314	75 356	74 466	73 484
DCC	509	550	540	530	550	560
Burgerpersoneel	495	540	530	520	540	550
– Lager personeel	25	25	25	24	25	25
– Middelbaar personeel	391	417	409	402	417	425
– Hoger personeel	79	98	96	94	98	100
Militair personeel	14	10	10	10	10	10
– Lager personeel	0	0	0	0	0	0
– Middelbaar personeel	11	8	8	8	8	8
– Hoger personeel	3	2	2	2	2	2

Onderdeel en taak- aanduiding	Begrotings- sterkte*	Begrotings- sterkte**	Meerjarenraming			
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
DGW&T		1 315	1 257	1 226	1 212	1 200
Burgerpersoneel		1 254	1 196	1 165	1 151	1 139
– Lager personeel		195	186	181	179	177
– Middelbaar personeel		961	916	893	882	873
– Hoger personeel		98	94	91	90	89
Militair personeel		61	61	61	61	61
– Lager personeel						
– Middelbaar personeel		31	31	31	31	31
– Hoger personeel		30	30	30	30	30
TOTAAL ****		85 549	79 111	77 112	76 228	75 244

* begrotingssterkte volgens begroting 1995

** begrotingssterkte exclusief Novemberbrief

*** afname door Novemberbrief maatregelen 1996

**** begrotingssterkte inclusief Novemberbrief

NB: De daling van de begrote sterkte ten gevolge van de Novemberbrief maatregelen 1996 kan voorshands niet worden uitgedrukt in rang- en schaalniveau.

1. Inleiding

De veranderende inzichten over de bedrijfsvoering binnen Defensie, waarmee inhoud wordt gegeven aan begrippen als decentralisatie, resultaatverantwoordelijkheid, sturen op hoofdlijnen en kostenbewustzijn, noodzaken tot een herbezinning op de informatiebehoefte, de informatievoorziening en de technische realisatie daarvan. Het zogenoemde client-server concept, als exponent van de huidige trends en inzichten in de informatietechnologie, kan hierbij een wezenlijke rol spelen voor Defensie. Op grond van de resultaten van onderzoek dat de Koninklijke marine heeft verricht, is in 1995 een defensiebreed initiatief genomen om gecoördineerd bij de diverse krijgsmachtdelen een aantal pilotprojecten uit te voeren. De resultaten van deze projecten zullen richtinggevend zijn voor de toekomstige invulling.

De vorig jaar aangekondigde beleidsevaluatie van de inrichting van de informatievoorziening is ondergebracht in de doelmatigheidsprojecten op het gebied van informatievoorziening en automatisering.

Per 1 januari 1995 is de scheiding totstandgekomen van het kerndepartement en de groep Defensie-ondersteuning. In verband hiermede is de groep Defensie-ondersteuning als apart beleidsterrein in de automatiseringsbijlage opgenomen.

2. Beleidsterrein Algemeen

2.1. Beleidsuitgangspunten

De informatievoorziening ondersteunt de kerntaken van de Centrale organisatie (CO). In de behoefte aan geautomatiseerde informatiesystemen is bij de CO in belangrijke mate voorzien. De automatiseringsuitgaven hebben dan ook vooral betrekking op exploitatie en onderhoud. De ontwikkelingen op het gebied van de informatietechnologie gaan de laatste jaren zo snel dat herbouw van bestaande systemen kan leiden tot beter functioneren en lagere kosten. Het uitgangspunt van het informatievoorzienings- en automatiseringsbeleid bij de CO is dan ook een systematische analyse en evaluatie van de bestaande informatiesystemen.

2.2. Informatiesystemen

2.2.1. Financiële Informatiesystemen

Het Geïntegreerd verplichtingen- en kas-administratiesysteem (GVKA) ondersteunt voor geheel Defensie de begrotingsuitvoering en kent momenteel de modules begroting, debiteuren, crediteuren, maandstaat en gedelegeerd kasbeheer. Na de uitbreiding met laatstgenoemde module in 1994 zijn thans ruim 1 600 werkstations op het systeem aangesloten. Het GVKA wordt gefaseerd aangepast aan de nieuwe bedrijfsvoering van Defensie, waardoor het GVKA tevens ondersteuning gaat bieden bij het economisch beheer van de defensie-onderdelen.

2.2.2. Personele Informatiesystemen

Het Nieuw salarissysteem krijgsmacht (NSK) is in oktober 1994, een half jaar later dan oorspronkelijk gepland, in gebruik genomen. De exploitatiekosten van het NSK voor 1996 en volgende jaren worden op hetzelfde

niveau geraamd als die van het vervallen salarissysteem. Onderzocht wordt of het salaris van het burgerpersoneel ook via het NSK kan worden betaald.

De Geneeskundige database krijgsmacht (GDBK) ondersteunt de geneeskundige dienstverlening binnen Defensie. Na een test van de module verrichtingenadministratie op enkele pilotlocaties wordt deze module in 1995 ingevoerd op alle geneeskundige instellingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht. De testfase en de implementatie van de module keuringen zijn voorzien voor de tweede helft van 1995. Met deze modules beschikt Defensie voor een groot deel van de militairen over een elektronisch medisch dossier. In 1995 is begonnen met de GDBK-modules beheer, fysiotherapie en tandheelkunde.

De CO gaat ten behoeve van de personeelsregistratie en -informatie over van Interpers op PView. In 1995 zijn in het kader van het pilotproject Profiel twee proeftuinen ingericht. Wanneer het systeem aan de gestelde eisen voldoet, zal het na de proefperiode op brede schaal bij de CO en de groep Defensie-ondersteuning worden ingezet.

2.2.3. Documentaire Informatiesystemen

Bij de CO zijn verschillende postregistratiesystemen in gebruik. Onderzocht wordt op welke wijze optimaal in de behoefte aan post-registratie, -verzending en -archivering kan worden voorzien. In de loop van 1995 wordt hiervoor een nieuwe applicatie geselecteerd en getest.

2.2.4. Overige informatiesystemen

De Defensiestaf beschikt sinds eind 1994 over het Executive Information System (EISDS). Dit systeem biedt ondersteuning bij de coördinatie van crisisbeheersingsoperaties in het Defensie crisisbeheersingscentrum. Het EISDS is opgebouwd met behulp van standaardapplicaties en is PC-georiënteerd. De gebruikersomgeving zal tot de krijgsmachtdelen worden uitgebreid.

2.2.5. Niet-systeemgebonden uitgaven

De niet-systeemgebonden uitgaven hebben vooral betrekking op de uitgaven voor de Standaard technische infrastructuur Plein/Kalvermarktcomplex (STIP). Na omvangrijke eenmalige investeringen in bekabeling en apparatuur hebben de uitgaven in de komende periode vooral betrekking op beheer, onderhoud en vervanging van dit netwerk.

2.3. Voorwaarden en middelen

De CO heeft na de vorming van de groep Defensie-ondersteuning het karakter van een kerndepartement gekregen. Een beperkte omvang en een structuur bestaande uit een veelheid van kleinere beleidseenheden gaat hiermee samen. Deze eenheden zijn te klein om over eigen I&A-functionarissen te beschikken. De mogelijkheden worden onderzocht om de I&A-deskundigheid te concentreren teneinde een hoogwaardige ondersteuning te waarborgen. De verantwoordelijkheid voor de informatievoorziening en automatisering blijft echter nadrukkelijk berusten bij het lijnmanagement.

3. Groep Defensie-ondersteuning

3.1. Beleidsuitgangspunten

De productie en dienstverlening door de GDO-bedrijven wordt aangepast aan de behoeften van de krijgsmachtdelen en het kerndepartement. Deze aanpassing heeft voor elk bedrijf afzonderlijke gevolgen voor de organisatie, de bedrijfsvoering en de automatisering. Voor alle GDO-bedrijven geldt dat er naar wordt gestreefd de exploitatiekosten te beperken, door o.a. nieuwe (standaard)systemen in te voeren die zijn gebaseerd op goedkopere informatietechnologieën. De dienst Gebouwen Werken en Terreinen (DGW&T) krijgt per 1 januari 1996 de positie van agentschap. DGW&T is daarom niet meer opgenomen in de automatiseringsbijlage.

3.2. Informatiesystemen

Instituut Defensieleergangen. De exploitatiekosten van het documentaire informatiesysteem Stairs worden gereduceerd door deze verouderde, op een centrale computer draaiende toepassing te vervangen door een lokaal bibliotheeksysteem met een standaardpakket.

Defensie materieel codificatie centrum. Met het systeem Demcis wordt het vastleggen, raadplegen en verstrekken van gegevens van alle bevoorradingsartikelen die in gebruik zijn bij de krijgsmachtdelen, en van alle Nederlandse productie-artikelen die als bevoorradingsartikel in gebruik zijn bij de Navo-landen, mogelijk gemaakt. Op basis van de resultaten van twee onderzoeken door externe bureaus wordt thans nieuwbouw van dit systeem onderzocht.

Dienst Personeels- en salarisadministratie. Een belangrijk deel van de kostenstijging in de exploitatie wordt veroorzaakt door tariefstijgingen van IVOP (Informatievoorziening overheidspersoneel) en RCC. De automatiseringsuitgaven voor het Interperssysteem bij het RCC zullen na 1996 door de invoering van een nieuw personeelsinformatiesysteem bij het kerndepartement en de GDO afnemen.

Dienst Militaire pensioenen. Het onderhoud en de exploitatie van de automatisering van de DMP is uitbesteed aan het ABP. In het pensioensysteem zullen wijzigingen worden aangebracht onder andere in het kader van de wet pensioenverevening bij echtscheiding en aanpassingen als gevolg van systeemwijzigingen bij andere organen zoals de SVR.

Defensie Archieven-, registratie- en informatiecentrum. De exploitatiekosten van het postregistratiesysteem worden door de inzet van het vervangende PC-netwerkpakket Depos gereduceerd.

Dienst Sociale zekerheid militairen. Onderhoud en exploitatie van (een deel van) de DSZM systemen is uitbesteed aan het ABP. Per 1 januari 1996 zal de DSZM opgaan in de Uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid overheidspersoneel (USZO). In verband daarmee worden eventueel benodigde investeringen in automatiseringsmiddelen voor 1995 niet meer uitsluitend ten laste van de defensiebegroting gefinancierd, maar komt een belangrijk deel ten laste van de USZO. Of en in welke mate de ingebruikname van nieuwe systemen de exploitatiekosten ABP zullen verlagen, valt nog niet te bezien. De splitsing in 1994 van de DZPM in de diensten DMP en DSZM heeft de exploitatiekosten verhoogd.

4. Koninklijke marine

4.1. Beleidsuitgangspunten

De bestuurlijke informatievoorziening ondersteunt de bedrijfsvoering van zowel de decentrale als de centrale eenheden en niveaus. Binnen de kaders gesteld door de directeur Economisch Beheer KM, ligt de verantwoordelijkheid voor het beleid, de planning, het gebruik en het beheer op het gebied van informatievoorziening bij het lijnmanagement. De verantwoordelijke functionaris is de coördinator Organisatie & Informatie (COI), die overal is opgenomen in de organisatie. Hiermee wordt beoogd dat de lijnmanager actief betrokken is bij het definiëren van de informatiebehoefte, gericht op het besturen en beheersen van de bedrijfsprocessen, waarvoor hij verantwoordelijk is. Hierdoor ontstaat een directe koppeling tussen de instandhoudings- en nieuwbouwactiviteiten op het gebied van bestuurlijke informatievoorziening.

4.2. Informatiesystemen

4.2.1. Financiële informatiesystemen

Binnen de Koninklijke marine wordt naast de centrale financiële systemen gebruik gemaakt van het Uitgavenbeheerssysteem (UBS), waarmee de begrotingsrealisatie optimaal kan worden beheerst. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van decentrale bedrijfsadministraties, die zijn ingericht bij eenheden met zelfbeheer. Het beleid is erop gericht zelfbeherende eenheden, waarvoor de centrale financiële systemen geen volledige ondersteuning bieden, van een decentrale bedrijfsadministratie te voorzien.

Het vorig jaar in gang gezette project Financieel subsysteem, waarbij de verouderde financiële modules van het Bedrijfsbeheerssysteem worden vervangen, wordt midden 1995 afgerond. Dit project wordt uitgevoerd in het kader van het zelfbeheer van de marinebedrijven Rijkswerf, het Marine Elektronisch en Optisch Bedrijf en de Bewapeningswerkplaatsen en heeft tot doel kosteninzicht te verkrijgen omtrent de onderhoudsactiviteiten door deze bedrijven aan schepen en installaties van de Koninklijke marine.

4.2.2. Personele informatiesystemen

Het project Informatievoorziening personeel 2000 (IVP-2000) behelst de bouw van een totaal personeelssysteem voor de Koninklijke marine, waarbij in deelsystemen functionaliteiten zijn opgenomen voor de personeelsgegevens, de functiegegevens, de functietoewijzing, de werving en selectie en de opleidingen. Het systeem IVP-2000 wordt gefaseerd ingevoerd in de periode tot midden 1996. Er heeft als gevolg van de huidige planning een aanpassing plaats gevonden van de fasering van de financiële middelen. Voor de reeds opgeleverde deelsystemen wordt rekening gehouden met de exploitatielasten.

4.2.3. Materiële informatiesystemen

Als gevolg van het project Herstructurering bevoorrading Koninklijke marine wordt momenteel gewerkt aan het aanpassen van het voorraadadministratiesysteem Vas/Logdoc. Vanaf 1998 wordt rekening gehouden met projecten ter aanpassing van het Materieelbeheerssysteem (MBS) en het Bedrijfsbeheerssysteem (BBS) door andere, decentrale, systemen, waarbij ook de informatiebehoefte van centrale organisatiedelen moet

worden gewaarborgd en waarbij, door gebruikmaking van nieuwe informatietechnologie, aanpassingen sneller en doelmatiger kunnen worden uitgevoerd.

4.2.4. Documentaire informatiesystemen

Er wordt onderzocht in hoeverre documentaire informatiesystemen kunnen bijdragen aan het verminderen van het aantal ondersteunende administratieve functies. Hierbij kan worden gedacht aan een uitbreiding van het aantal op het netwerk aangesloten werkplekken (terminals en PC's) en ontwikkelingen als elektronische post, geautomatiseerde archivering en dergelijke.

4.3. Voorwaarden en middelen

De verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de informatietechnologie is midden 1994 door de Admiraliteitsraad centraal aan het dienstencentrum voor Bedrijfsvoering, Informatievoorziening en Automatisering opgedragen. Met de samenvoeging van alle instandhoudingsactiviteiten, zoals beheer en onderhoud van computerapparatuur, netwerkinfrastructuur en kleinschalige apparatuur zoals PC's, wordt een grotere efficiëntie beoogd. Bij het planningsproces op het gebied van de bestuurlijke informatievoorziening wordt veel meer dan voorheen gekeken naar de bedrijfsvoeringsprocessen en de ondersteuning daarvan met bestuurlijke informatiesystemen, waardoor de mogelijkheid van prioriteitsstelling verbetert.

5. Koninklijke landmacht

5.1. Beleidsuitgangspunten

In de Visie op de Informatievoorziening geeft de Koninklijke landmacht de spelregels en de speelruimte die voor de ontwikkeling en instandhouding van de informatievoorziening binnen dit krijgsmachtdeel gelden. De grondslag voor deze visie is dat commandanten zelf verantwoordelijk zijn voor hun informatievoorziening, zonder de informatievoorziening van de organisatie daarbij uit het oog te verliezen. De automatisering speelt hierbij een ondersteunende rol.

Het dienstencentrum Automatisering KL richt zich met name op de automatisering ten behoeve van de ondersteuning van de operationele taak van de KL.

Het Telematicabedrijf van het Nationaal Commando wordt ingericht voor het beheer van de technische infrastructuur.

5.2. Informatiesystemen

5.2.1. Personele informatiesystemen

Het project voor de instandhouding van het personeelsinformatiesysteem van de KL en zijn randsystemen is volgens planning afgerond. Daarmee is een verantwoorde basis gelegd voor de noodzakelijke vernieuwing van de structuur van de informatievoorziening voor het personele functiegebied. De vernieuwing is noodzakelijk om optimaal aan te sluiten bij lopende ontwikkelingen als: de verbeterde bedrijfsvoering, de decentralisatie van het personele functiegebied en de daarmee gepaard gaande verdere uitwerking van bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden op de verschillende niveaus binnen de Koninklijke landmacht (BLS-staf, ressort, en resultaatverantwoordelijke eenheid). Tot aan het eind van de periode van herstructurering zal sprake zijn van een

geleidelijke opbouw van een nieuwe informatievoorzieningsstructuur en afbouw van de bestaande structuur. Aan de werkzaamheden voor 1996–1997 ligt een door de Legerraad goedgekeurd plan ten grondslag waarbij is bepaald waar standaardpakketten en –oplossingen en/of eventueel (delen van) beschikbare systemen zullen worden toegepast. In dit kader wordt ook gekeken naar de personeelsinformatiesystemen van de overige krijgsmachtdelen. Doelmatigheid en flexibiliteit vormen daarbij belangrijke criteria.

5.2.2. Materiële informatiesystemen

De uitkomst van de Actualisatie logistieke informatievoorziening (ALIV) zal de blauwdruk opleveren van de toekomstige inrichting van de logistieke processen en de bijbehorende informatiesystemen. In het kader hiervan wordt het Besturingsmodel logistiek opgesteld en zal in 1995 een begin worden gemaakt met informatieplanning.

In het kader van ALIV is het project Ondersteuning behoeftebepaling en vervullingstraject van start gegaan. Het systeem leidt tot lagere voorraden en kortere doorlooptijden.

Om de materieeltechnische informatievoorziening binnen de KL te verbeteren, is het project Interactieve elektronische technische handleiding gestart. In dit project wordt gebruik gemaakt van ontwikkelingen binnen de informatietechnologie (CD-ROM) en van Cals-standaarden (Continuous acquisition and life cycle support).

5.2.3. Documentaire informatiesystemen

Bij de Koninklijke landmacht is al geruime tijd op vele locaties het Geautomatiseerd brievenboekstelsel in gebruik voor de registratie van poststukken. Onderzocht wordt, onder meer bij de andere krijgsmachtdelen, in hoeverre nieuwe technologieën het gehele traject van de documentaire informatievoorziening beter kunnen ondersteunen.

5.2.4. Niet-systeemgebonden activiteiten

Om de automatiseringsuitgaven vanaf 1998 structureel te verminderen, zijn de komende jaren extra investeringen nodig voor een andere architectuur. Omdat ook de decentralisatie van taken en bevoegdheden een andere inrichting van de informatievoorziening vereisen, wordt het zogenoemde client-server concept toegepast. De uitwerking daarvan zal in nauw overleg met de andere krijgsmachtdelen en het Duyverman Computercentrum plaatsvinden. De benodigde technische voorzieningen, zoals lokale gegevensverwerking en datacommunicatie binnen en tussen eenheden en staven, worden gerealiseerd in het project KL implementatie middenlaag (Klim).

5.3. Voorwaarden en middelen

De decentralisatie van taken en bevoegdheden leidt tot een toename van informatievoorzienings- en automatiseringsinspanningen (personeel en financieel) op het decentrale niveau. Het overkoepelende beleid (visie op de informatievoorziening, informatietechnologie, meta-gegevensbeheer) is hierop afgestemd. Inmiddels is ook begonnen met een visie op de telematica. Alvorens over te gaan tot automatisering wordt binnen de decentrale eenheden gewerkt om te komen tot een bedrijfsmodel en een informatieplan.

6. Koninklijke luchtmacht

6.1. Beleidsuitgangspunten

Het beleid blijft primair gericht op het verbeteren van de afstemming van de informatievoorziening op de toekomstige bedrijfsvoering op alle niveaus. Op evolutionaire wijze zal invulling worden gegeven aan de behoefte om de oudere generatie informatiesystemen te vervangen door decentrale systemen. Informatieplanning wordt in toenemende mate toegepast, gebaseerd op de gerealiseerde proces- en produktbeschrijvingen. Verbetering van de uitwisseling van informatie tussen de betrokken onderdelen en hun respectievelijke directies wordt hiermede beoogd. Aan gegevensbeheer en aan standaardisatie wordt verder inhoud gegeven.

6.2. Informatiesystemen

6.2.1. Financiële informatiesystemen

In 1994 is gestart met de ontwikkeling van een geïntegreerd systeem voor de registratie en informatievoorziening ten aanzien van financiële plannen, begrotingen en financiële projectadministratie, op basis van het Uitgavenbeheerssysteem van de Koninklijke marine. De invoering gebeurt in fasen vanaf 1995.

6.2.2. Personele informatiesystemen

Nadat in het personeelsinformatiesysteem voor militairen de afstemming tussen het personeels- en het organisatiebestand van de Koninklijke luchtmacht is gerealiseerd, wordt een project gestart om te komen tot een integratie van het burgerpersoneelsbestand in dit informatiesysteem. Na uitvoering zijn de organisatie en personele gegevens voor de gehele Koninklijke luchtmacht in één systeem vastgelegd en is de onderlinge afstemming optimaal geregeld. Er worden activiteiten ontwikkeld die moeten leiden tot een ondersteuning van het opleidingsproces. Dit wordt uitgevoerd in het kader van de voorgenomen samenvoeging van de Luchtmacht elektronische en technische school en de Koninklijke militaire school luchtmacht tot een Opleidingscentrum Koninklijke luchtmacht.

6.2.3. Materiële informatiesystemen

Gewerkt wordt aan een integraal plan waarin de mogelijkheid van de implementatie van een standaardpakket voor de ondersteuning van de logistieke processen binnen de Koninklijke luchtmacht wordt beschouwd. In dit plan worden tevens de processen ten behoeve van de decentrale verwerving en productiebesturing meegenomen. In 1995 is in het kader van het Kantoorautomatiseringsproject bij de directie Materieel Koninklijke luchtmacht begonnen met de gefaseerde invoering van het Procesbeheersings- en kantoorinformatiesysteem. Naar verwachting worden op termijn alle afdelingen binnen de directie Materieel op het systeem aangesloten. De sturing en bewaking van de bedrijfsprocessen binnen de directie zullen hierdoor aanzienlijk verbeteren.

6.2.4. Documentaire informatiesystemen

Het RCC-standaardsysteem voor automatisering, documentopslag, archivering en registratie (RadarKLu) wordt in de komende jaren verder ondersteund door het Decentraal postregistratiesysteem voor de sectie Post- en Archiefzaken. In het kader van de beleidsvorming voor de invoering van elektronische post als integraal onderdeel van het docu-

mentaire informatievoorzieningstraject wordt in 1995 gestart met het uitvoeren van pilotprojecten. Mede op grond van deze projecten zal een overgangsplan worden opgesteld voor een eventuele luchtmacht-brede invoering.

6.2.5. Niet-systeemgebonden activiteiten

Gestreefd wordt om vanaf 1997 iedere administratieve werkplek uit te rusten met de basisvoorzieningen voor kantoorautomatisering. Netwerkontwikkeling zal verder worden gestimuleerd, waarbij de huidige terminalapparatuur in de komende jaren vervangen zal worden door intelligente werkstations. Door gebruik te maken van reeds aanwezige PC's en een gerichtere toepassing van standaardtoepassingen in een netwerk worden besparingen in de exploitatiekosten bereikt.

6.3. Voorwaarden en middelen

Kwalitatieve maatregelen dienen het huidige informatie- en automatiseringsmanagement om te vormen tot een volwaardig informatiemanagement op onderdeelniveau, ter ondersteuning van het lokale management bij het inrichten van de informatiehuishouding. Opleiding en scholing van het met informatiemanagement belaste personeel zal resulteren in een verdere kwaliteitsverbetering van de informatievoorziening van de Koninklijke luchtmacht. Een verdere opbouw van kennis en expertise over informatievoorziening en automatisering wordt nagestreefd.

In de financiële ramingen zijn nu ook de commandovoeringssystemen opgenomen en zijn de integrale kosten van de dienstverlening van het dienstencentrum Automatisering Koninklijke luchtmacht verwerkt. Vooral hierdoor zijn de ramingen hoger dan vorig jaar.

7. Koninklijke marechaussee

7.1. Beleidsuitgangspunten

Het automatiseringsbeleid bij de Koninklijke marechaussee richt zich op de ondersteuning van de bedrijfsvoering. Hiertoe wordt in de komende jaren een integraal informatiesysteem ontwikkeld, gebaseerd op het gebruik van lokale netwerken bij alle onderdelen en ondersteund door een centrale beheersfunctie. Waar mogelijk wordt het beleid gevolgd van de Koninklijke landmacht, danwel van andere, aan de taakstelling van de Koninklijke marechaussee verwante ministeries.

7.2. Informatiesystemen

Een vooronderzoek naar de invoering van één integraal informatiesysteem, waarop alle onderdelen van de Koninklijke marechaussee worden aangesloten, is ter hand genomen. Op korte termijn wordt bij twee onderdelen een pilotproject in gang gezet. In beginsel wordt beoogd met dit systeem alle operationele processen te ondersteunen. Van de voorgenomen realisatie van een informatiesysteem voor het afdoen van veiligheidstaken bij vluchtafhandelingen is door een gebrek aan financiële middelen afgezien. In verband met de invoering van verdachtenfotografie met elektronische hulpmiddelen is een vooronderzoek gestart naar alternatieven. Een belangrijk deel van het beschikbare budget wordt aangewend voor de vervanging van technisch verouderde randapparatuur. Deze vervanging is een voorwaarde voor de uitvoering van het genoemde integrale informatiesysteem.

7.3. Voorwaarden en middelen

De benodigde capaciteit op automatiseringsgebied kan binnen de eigen organisatie niet op het vereiste niveau worden gebracht zonder dat dit ten koste gaat van de personele vulling van andere delen van de organisatie. Daarom wordt vrijwel volledig van externe expertise gebruik gemaakt.

8. Kwantitatieve toelichting

(alle bedragen x f 1 miljoen, prijspeil 1995)

Beleidssterrein Algemeen

	Rek. voor	Ver. uitk. voor	Ontw. begr.	Raming voor	Raming voor	Raming voor	Raming voor	art. nr. OB voor
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
Informatiesystemen	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
Financiële IS								
– ontwikkeling	1.8	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	01.10
– exploitatie	23.5	21.2	16.6	16.1	16.1	16.1	16.1	01.10
Personele IS								
– ontwikkeling	6.8	4.2	1.4	0.5	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie	18.5	11.2	10.5	7.9	7.4	7.4	7.4	01.10
Documentaire IS								
– ontwikkeling	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie	1.5	2.0	1.8	1.3	1.3	1.3	1.3	01.10
Materiële IS								
– ontwikkeling	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
Overige IS								
– ontwikkeling	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	01.10
– exploitatie	8.7	1.2	1.2	0.6	0.6	0.6	0.6	01.10
Subtotaal	63.8	43.8	35.5	30.4	29.4	29.4	29.4	
Niet-systeemgebonden activiteiten								
– ontwikkeling	6.7	1.2	0.8	1.0	1.0	1.0	1.0	01.10
– exploitatie	2.8	7.4	6.9	6.9	6.9	6.9	6.9	01.10
Datacommunicatie en infrastructuur								
– ontwikkeling	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie	4.8	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	01.10
Totaal	78.3	53.4	44.2	39.3	38.3	38.3	38.3	

Beleidssterrein groep Defensie-ondersteuning

	Rek. voor	Ver. uitk. voor	Ontw. begr.	Raming voor	Raming voor	Raming voor	Raming voor	art. nr. OB voor
Informatiesystemen	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
Financiële IS								
– ontwikkeling		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
Personele IS								
– ontwikkeling		1.1	0.4	0.4	0.4	0.8	0.4	01.10
– exploitatie		13.1	13.4	13.2	13.2	13.2	13.1	01.10
Documentaire IS								
– ontwikkeling		1.3	0.7	1.5	1.0	0.9	1.1	01.10
– exploitatie		1.2	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	01.10
Materiële IS								
– ontwikkeling		1.7	2.5	0.2	0.2	0.2	0.2	01.10
– exploitatie		2.8	2.8	2.0	2.0	2.0	2.0	01.10
Overige IS								
– ontwikkeling		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
Subtotaal		21.2	20.8	18.2	17.7	18.0	17.7	
Niet-systeemgebonden activiteiten								
– ontwikkeling		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
– exploitatie		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	01.10
Datacommunicatie en infrastructuur								
– ontwikkeling		2.5	0.5	0.1	0.3	0.3	0.3	01.10
– exploitatie		3.4	3.4	3.4	3.4	3.4	3.4	01.10
Totaal		27.1	24.7	21.7	21.4	21.7	21.4	

Beleidssterrein Koninklijke marine

	Rek. voor	Ver. uitk. voor	Ontw. begr.	Raming voor	Raming voor	Raming voor	Raming voor	art. nr. OB voor
Informatiesystemen	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
Financiële IS								
– ontwikkeling	0.3	0.3	0.5	0.1	0.6	0.8	0.8	03.07
– exploitatie	3.8	1.1	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	03.05
Personele IS								
– ontwikkeling	11.6	10.4	6.7	1.1	0.7	0.7	0.1	03.07
– exploitatie	3.5	3.3	3.7	1.1	1.1	1.1	1.1	03.05
Documentaire IS								
– ontwikkeling	2.8	2.7	2.0	1.5	1.2	1.1	1.5	03.07
– exploitatie	1.8	1.8	1.8	2.0	1.9	1.8	1.9	03.05
Materiële IS								
– ontwikkeling	2.7	2.6	5.4	8.6	7.8	5.4	4.9	03.07
– exploitatie	17.9	20.7	19.7	19.9	20.6	21.9	20.7	03.05
Overige IS								
– ontwikkeling	1.5	0.6	0.8	2.0	4.6	6.5	7.0	03.07
– exploitatie	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	03.05
Subtotaal	46.6	44.2	42.3	38.0	40.2	40.9	39.6	
Niet-systeemgebonden activiteiten								
– ontwikkeling	3.2	8.0	3.8	1.8	3.0	5.4	6.4	03.07
– exploitatie	11.3	10.6	10.1	10.6	11.0	10.0	10.6	03.05
Datacommunicatie en infrastructuur								
– ontwikkeling	7.7	8.0	2.5	0.6	1.4	1.3	1.3	03.07
– exploitatie	2.7	4.1	4.2	3.9	4.1	4.0	4.0	03.05
Totaal	71.5	74.9	62.9	54.9	59.7	61.6	60.9	

Beleidssterrein Koninklijke landmacht

	Rek. voor	Ver. uitk. voor	Ontw. begr.	Raming voor	Raming voor	Raming voor	Raming voor	art. nr. OB voor
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
Informatiesystemen								
Financiële IS								
– ontwikkeling	1.4	0.1	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	04.07
– exploitatie	1.1	1.6	1.1	1.0	1.0	1.0	1.0	04.05
Personele IS								
– ontwikkeling	8.7	6.8	8.0	15.0	21.0	11.0	3.0	04.07
– exploitatie	9.2	10.3	8.5	7.6	7.6	7.6	7.6	04.05
Documentaire IS								
– ontwikkeling	4.3	0.0	3.7	3.7	2.8	2.8	2.8	04.07
– exploitatie	5.5	5.8	5.7	5.2	5.2	5.2	5.2	04.05
Materiële IS								
– ontwikkeling	3.4	10.4	9.5	16.5	20.0	28.0	12.5	04.07
– exploitatie	27.3	25.7	23.0	20.6	20.6	20.6	20.6	04.05
Overige IS								
– ontwikkeling	4.9	9.3	4.2	4.2	3.2	3.2	3.2	04.07
– exploitatie	24.4	22.6	14.9	12.7	12.7	12.7	12.7	04.05
Subtotaal	90.2	92.6	80.6	88.5	96.1	94.1	70.6	
Niet-systeemgebonden activiteiten								
– ontwikkeling	11.9	3.8	10.1	10.1	7.7	7.7	7.7	04.07
– exploitatie	16.5	32.2	25.8	24.4	24.4	24.4	24.4	04.05
Datacommunicatie en infrastructuur								
– ontwikkeling	2.3	18.9	22.1	16.1	23.0	8.3	1.3	04.07
– exploitatie	2.3	2.1	2.1	1.9	1.9	1.9	1.9	04.05
Totaal	123.2	149.6	140.7	141.0	153.1	136.4	105.9	

Beleidssterrein Koninklijke luchtmacht

	Rek. voor	Ver. uitk. voor	Ontw. begr.	Raming voor	Raming voor	Raming voor	Raming voor	art. nr. OB voor
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
Informatiesystemen								
Financiële IS								
– ontwikkeling	0.3	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	05.06
– exploitatie	0.0	7.0	3.0	1.3	1.2	1.2	0.8	05.04
Personele IS								
– ontwikkeling	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	05.06
– exploitatie	1.3	7.3	9.4	8.1	7.1	7.1	7.1	05.04
Documentaire IS								
– ontwikkeling	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	05.06
– exploitatie	8.7	8.6	7.5	7.2	7.2	7.3	7.3	05.04
Materiële IS								
– ontwikkeling	2.9	3.0	5.8	3.8	6.1	5.6	2.6	05.06
– exploitatie	20.4	15.6	22.2	21.4	20.7	25.8	22.5	05.04
Overige IS								
– ontwikkeling	0.8	1.1	3.6	3.4	9.0	9.8	25.9	05.06
– exploitatie	0.6	0.0	1.6	2.0	2.3	2.4	0.0	05.04
Subtotaal	35.0	42.7	53.1	47.2	53.7	59.2	66.2	
Niet-systeemgebonden activiteiten								
– ontwikkeling	6.3	7.9	4.1	4.2	4.1	5.5	5.0	05.06
– exploitatie	3.0	0.0	2.8	2.9	2.8	2.8	2.7	05.04
Datacommunicatie en infrastructuur								
– ontwikkeling	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	05.06
– exploitatie	0.0	0.0	3.9	3.8	3.8	3.7	0.0	05.04
Totaal	44.3	50.6	63.9	58.1	64.4	71.2	73.9	

Beleidsterrein Koninklijke marechaussee

	Rek. voor	Ver. uitk. voor	Ontw. begr.	Raming voor	Raming voor	Raming voor	Raming voor	art. nr. OB voor
Informatiesystemen	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1996
– ontwikkeling	4.4	4.1	5.2	3.5	3.0	3.6	3.6	06.06
– exploitatie	0.7	1.1	1.6	1.9	2.0	2.0	2.0	06.04
Totaal	5.1	5.2	6.8	5.4	5.0	5.6	5.6	

Nadere specificatie is niet mogelijk aangezien (vooral) de benodigde detailgegevens ontbreken. In algemene zin kan worden gesteld dat de accenten zullen liggen op ontwikkeling en exploitatie van «overige informatiesystemen» en «niet-systeemgebonden uitgaven».

9. Automatiseringspersoneel 1995

	Aantal medewerkers informatievoorziening	Uitgaven medewerkers informatievoorziening
Beleidsterrein		
Algemeen	0	0,0
GDO	8	0,6
KM	115	7,5
KL	158	14,8
KLu	47	4,1
KMAR	22	1,5
Subtotaal	350	28,5
Extern personeel	172	43,0
Totaal (prijspeil 1995)	522	71,5

Onder medewerkers informatievoorziening wordt verstaan: formatieplaatsen met een functieomschrijving, die overeenkomt met de functies die zijn omschreven in de rubrieken systeemontwikkeling, ondersteuning en verwerking van het rapport «Functies in de informatica» van het Nederlands genootschap voor Informatica.

Het Duyverman Computercentrum (DCC) is sedert 1 januari 1994 een agentschap. In verband hiermede is het DCC niet langer in dit overzicht opgenomen. «Inhuur» van medewerkers van het DCC door de beleidsterreinen is ondergebracht bij «extern personeel».

10. Aantal eindstations

Aantal eindstations	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Beleidsterrein							
Algemeen	3 600 (100%)	1 100 (100%)	900 (100%)	700 (100%)	700 (100%)	700 (100%)	700 (100%)
GDO		720 (95%)	700 (100%)	690 (100%)	690 (100%)	690 (100%)	690 (100%)
KM	6 700 (36%)	6 700 (36%)	7 100 (38%)	7 200 (39%)	7 200 (40%)	7 350 (41%)	7 400 (41%)
KL	12 500 (23%)	15 000 (30%)	15 500 (34%)	16 000 (38%)	16 000 (42%)	16 000 (42%)	16 000 (42%)
KLu	4 950 (32%)	5 200 (38%)	5 450 (40%)	5 300 (40%)	5 100 (39%)	4 900 (38%)	4 750 (37%)
KMAR	900 (24%)	950 (25%)	975 (26%)	1 050 (28%)	1 100 (29%)	1 150 (30%)	1 200 (32%)

Het tussen de haakjes geplaatste percentage geeft het aantal werkstations per 100 medewerkers aan (inclusief dienstplichtigen).

BIJLAGE 3**OVERZICHT VAN WETGEVINGSPROJECTEN****A. Tot stand gekomen wetgeving (periode 1 augustus 1994 tot 1 augustus 1995)**

Citeertitel	Kamerstuk nr.	Staatsblad jaar, nr.	Inwerkingtreding
1. Rijkswet van 10 juli 1995, houdende verandering in de Grondwet van bepalingen inzake de verdediging	23 802 (R 1507)	Stb. 1995, 401	5 september 1995
2. Wet van 30 november 1994 tot wijziging van de Wet van 1 oktober 1992, houdende bijzondere regels met betrekking tot het recht op uitkering als bedoeld in de Uitkeringswet gewezen militairen alsmede wijziging van die wet (Stb. 573)	23 776	Stb. 1994, 853	16 december 1994
3. Wet van 15 september 1994 tot wijziging van de Algemene burgerlijke pensioenwet en andere overheidspensioenwetten (waaronder de Algemene militaire pensioenwet)	23 155	Stb. 1994, 764	2 november 1994

B. Bij het parlement aanhangige wetsvoorstellen

Wetsvoorstel	Kamerstuk	Op 1 aug. 1995 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase	Inwerkingtreding
1. Kaderwet dienstplicht	II 24 245	aangeboden aan de Tweede Kamer juli 1995	uitbrengen van verslag door Tweede Kamer	uiterlijk maart 1996
2. Wijziging van de Dienstplichtwet en van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst (Wetsvoorstel inzake vrijstellingen)	II 16 608	aangeboden aan de Tweede Kamer januari 1981	afhankelijk van besluitvorming Kaderwet dienstplicht	vooralsnog niet aan te geven
3. Herziening noodwetgeving: – Oorlogswet voor Nederland – Coördinatiewet uitzonderingstoestanden – Invoeringswet Coördinatiewet uitzonderingstoestanden	II 23 788 II 23 790 II 23 791	nota n.a.v. verslag uitgebracht april 1995	plenaire behandeling door Tweede Kamer	vooralsnog niet aan te geven
4. Rijkswet geweldgebruik krijgsmacht in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak	II 23 787 (R 1506)	nota n.a.v. verslag uitgebracht april 1995	plenaire behandeling door Tweede Kamer	zo spoedig mogelijk
5. Intrekking van de wet van 12 maart 1953 inzake de Stichting Nationaal Luchtvaartgeneeskundig Centrum	II 23 866	nota n.a.v. verslag uitgebracht mei 1995	plenaire behandeling door Tweede Kamer	zo spoedig mogelijk
6. Raamwet adviesraden buitenlands, ontwikkelingssamenwerkings en defensiebeleid	II 20 585	nota n.a.v. eindverslag ingediend bij de Tweede Kamer juli 1990	voortgang afhankelijk van besluitvorming inzake project herziening adviesstelsel	vooralsnog niet aan te geven
7. Wijziging van de Algemene burgerlijke pensioenwet en de Algemene militaire pensioenwet (invoering partnerpensioen), alsmede van de Uitkeringswet gewezen militairen (rechtspositionele erkenning van andere relatievormen dan het huwelijk)	II 24 227	aangeboden aan de Tweede Kamer juni 1995	uitbrengen van verslag door Tweede Kamer	voor 1 januari 1996

C. In voorbereiding zijnde voorstellen van wet

Wetsvoorstel	op 1 aug. 1995 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase	Inwerkingtreding eerstvolgende fase
1. Wetsvoorstel Ongevallenraad Defensie	in voorbereiding	behandeling Ministerraad begin 1996	vooralsnog niet aan te geven
2. Herziening van defensiebepalingen in de Grondwet (uitvoering motie-Jurgens)	in voorbereiding	behandeling Ministerraad	vooralsnog niet aan te geven
3. Wijziging Militair straf- en tuchtrecht (n.a.v. evaluatie-onderzoek)	in voorbereiding	behandeling Ministerraad	vooralsnog niet aan te geven
4. Wijziging Militaire ambtenarenwet (onder andere in verband met invoering vrijwilligerskrijgsmacht)	in voorbereiding	behandeling Ministerraad	zo spoedig mogelijk
5. Wet collectieve acties defensie	advies Raad van State ontvangen april 1992	vooralsnog niet aan te geven	tegelijk met intrekking voorbehoud bij art. 6, lid 4, ESH
6. Wijziging van de Ambtenarenwet en de Militaire ambtenarenwet 1931 in verband met het verrichten van nevenwerkzaamheden	aangeboden aan de Raad van State april 1995	aanbieding aan de Tweede Kamer	vooralsnog niet aan te geven

BIJLAGE 4**OVERZICHT MOTIES EN TOEZEGGINGEN**

Overzicht van de door de Staten-Generaal aanvaarde moties en de door de bewindslieden in het vergaderjaar 1994–1995 gedane toezeggingen.

A. Door de Staten-Generaal aanvaarde moties

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
Looptijd van het Sociaal Beleidskader van toepassing verklaren voor de duur van de reductieperiode (Van Ardenne-van der Hoeven)	23 900 X, nr. 71 23 900 X, nr. 79 blz. 35	Zie par. 3.3.3
Onderzoek naar (verder) medegebruik van defensiefaciliteiten door derden (overheids- en niet-overheidsinstanties)	23 900 X, nr. 74	Zie par. 7.10
Vergoeding wegens extra langdurige dienstvervulling aan veteranen, die als dienstplichtige langer dan twee jaar doch minder dan vijf jaar hebben gediend (Zijlstra/Van Heemskerck/De Koning/Leerkes)	21 490, nr. 18 21 490, nr. 16	Zie par. 3.5.2
Regeling waarin is vastgelegd dat het parlement bij uitzending van militaire eenheden een formeel instemmingsrecht wordt verleend (Van Middelkoop/Van Traa/Verhagen/Hoekema/Sipkes/Van den Berg)	23 591, nr. 2	23 591, nr. 5

B. Door de bewindslieden gedane toezeggingen

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Internationale veiligheidssituatie	Handelingen II, 1993–1994, blz. 2323	Zie supplement
Voortgang herstructurering	23 400, nr. 9 Eindverslag antwoord op vraag 1; Memorie van Antwoord over Defensiebegroting 1994 Eerste Kamer antwoord op vraag 4	Zie hoofdstuk 2
Rapportage van politiek-militaire stuurgroep over aanpassingen in Navo-structuur n.a.v. CJTF-concept	23 900 V en X, nr. 13, blz. 4 en 5	Zie paragraaf 1.1.2
Zelfstandig satellietstelsel voor de Weu	23 900 V en X, nr. 13, blz. 5	Zie paragraaf 1.1.4
Samenwerking met Verenigd Koninkrijk	23 900 X, nr. 54, blz. 16	Zie paragraaf 1.1.1 en hoofdstuk 6
Permanente militaire teams voor hulpverlening bij humanitaire noodsituaties	24 135, nr. 2	Zie paragraaf 1.3.2
Nederlands-Duitse samenwerking o.a. op gebied van maritieme patrouille vliegtuigen	Handelingen II, 1993–1994, blz. 2114	Zie paragraaf 2.2.1
Samenwerking met België	23 900 X, nr. 10, blz. 14; 23 900 X, nr. 79	Zie hoofdstuk 2 en 6
Takenpakket en definitieve omvang Nationale Reserve (i.k.v. nieuwe legervorming)	23 400 X, nr. 59	Zie paragraaf 2.3.5
Wijze van vangnetfunctie bij rampenbestrijding in de toekomst	23 900 X, nr. 54, blz. 14	Zie paragraaf 2.6
Stand van zaken grote materieelprojecten; jaarlijks in Memorie van Toelichting	23 900 X, nr. 45	Zie hoofdstuk 2
Wervingsinspanning vrijwilligers voor de krijgsmacht	Handelingen II, 1993–1994 blz. 2128	Zie paragraaf 3.2.2
Evaluatie Defensie Materieelkeuzeproces	23 400 X, nr. 72	Zie paragraaf 4.8
Vernietiging van alle overtollige landmijnen	Handelingen II, nr. 11, blz. 1862	Zie aanhangsel 912

B. Door de bewindslieden gedane toezeggingen

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Onderzoeken i.v.m. gebruik van Eder- en Ginkelse Heide als oefenterrein voor de Luchtmobiele brigade	Memorie van Antwoord Defensiebegroting 1994 Eerste Kamer antwoord op vraag 94	Zie paragraaf 5.1
Regeringsstandpunt over uitplaatsingsstudie militaire oefenterreinen	23 900 X, nr. 10, blz. 12 en 13	Zie paragraaf 5.1
Defensie Meerjarenplan Milieu; jaarlijks milieuverslag	23 400 X, nr. 26	Zie paragraaf 5.2
Defensie Bodemsaneringsprogramma	23 400 X, nr 36	Zie paragraaf 5.2
Halfjaarlijkse rapportage over de doelmatigheidsoperatie en de herplaatsing	23 900 X, nr. 79	Zie hoofdstuk 6
Onderzoek naar mogelijkheden om met Rusland een conversie-programma te starten over vernietiging van voorraden chemische wapens	Handelingen I, 1994–1994, Blz. 1172	Verkennde gesprekken worden gevoerd

BIJLAGE 5

OVERZICHT INZAKE CIRCULAIRES PER 1 AUGUSTUS 1995

* = nieuw in vergelijking tot de vorige lijst						
onderwerp	datum	nummer	specificatie	max. geldigheidsduur (verlengd) tot		
1. Inschrijving	20.08.1985	PD 82/113/624	Inwerkingtreding Europees Verdrag ter voorkoming van dubbele dienstplicht van bipatriden (Straatsburg)	31.12.1996		
	10.05.1993	PD 93/0133	Afschaffing dienstplicht België	31.12.1996		
	10.12.1993	PD 93/0289	Inschrijving lichting 1996/GBA	31.12.1995		
	03.01.1995	PD 94/033	Inschrijving lichting 1997/GBA	31.12.1996*		
2. Keuring	13.12.1968	35.325	Verzoeken om herkeuring	31.12.1996		
	13.01.1971	35.325	Idem	31.12.1996		
	08.03.1984	PD 84/145/212	Extra keuring na oproeping	31.12.1996		
	12.01.1995	PD 95/0001	Districtbeschikking 1995	31.12.1996*		
	24.05.1994	PD 94/0139	Verschuiving eerste keuring tot afloop studie(uitstel)	31.12.1996		
3. Indeling en inlijving	29.06.1979	41.208	Regeling keuze opkomstleeftijd	31.12.1996		
	02.10.1984	PD 84/240/989	Wachttijd	31.12.1996		
	21.12.1984	PD 84/240/1324	Idem	31.12.1996		
	07.07.1986	PD 86/240/753	Model beschikbaarheidsbrief	31.12.1996		
	15.06.1988	PD 86/130/584	– bij na-inschrijving	31.12.1996		
	28.10.1988	PD 88/022/1023	Uitsluiting	31.12.1996		
4. Werkelijke dienst a. eerste oefening	08.11.1994	PD 94/0353	Opkomstdata eerste oefening 1995	31.12.1995*		
	30.11.1994	PD 94/0380	Idem	31.12.1995*		
	31.01.1995	PD 95/0034	Bereidheid opkomst	31.12.1996*		
	b. herhalingsoefeningen	13.02.1951	581.868	Model staat van inlichtingen	31.12.1996	
		13.09.1961	22.339	Administratieve aanwijzingen	31.12.1996	
		26.09.1969	36.226	Oproep voor herhalingsoefeningen Koninklijke landmacht	31.12.1996	
5. Uitstel en vrijstelling (div.)	20.09.1989	PD 89/029/1131	Duur vrijstelling bijzonder geval/persoonlijke omstandigheden; Invullen staat van inlichtingen (zie tvs onder 3, PD84/240/989)	31.12.1996		
	a. Uitstel	29.03.1993	PD 93/0075	Vrijstelling bijzonder geval direct voorgoed (zie onder 4a PD 95/0034)		
		13.09.1960	19.863	Staat van inlichtingen	31.12.1996	
		12.02.1974	28.848	Model staat van inlichtingen	31.12.1996	
		01.05.1989	PD 89/056/415	Regeling voor koopvaardij en visserij	31.12.1996	
		09.04.1990	PD 90/056/295	Richtlijnen studie-uitstel	31.12.1996	
		14.10.1992	PD 92/056/315	Aanvulling op PD 89/056/415		
		29.04.1993	PD 93/0135	Idem		
		b. Vrijstelling bijzonder geval	12.08.1957	897.084	Verlenging richtlijnen c.a.	
			11.03.1958	11.725	Emigratie	31.12.1996
			15.03.1960	18.619	Gesneuvelde broer	31.12.1996
	20.12.1966		31.103-G	Gesneuvelde vader	31.12.1996	
	31.01.1968		31.103-J	Ontwikkelingshulp	31.12.1996	
	07.07.1969		34.166	Idem	31.12.1996	
	c. Vrijstelling broederdienst			Oudste zoon weduwe	31.12.1996	
		13.06.1994	PD 94/0176	Startende ondernemer (zie onder 3, PD 84/240/989)		
		08.07.1965	29.809-J	Alternatieve samenlevingsvormen	31.12.1996	
		03.03.1969	33.420	Model staat van inlichtingen	31.12.1996	
				– en koopvaardijregeling	31.12.1996	
	d. Vrijstelling geestelijk ambt	13.05.1957	864.173	Model staat van inlichtingen	31.12.1996	
	e. Vrijstelling kostwinnerschap	11.05.1976	25.077	Regeling –	31.12.1996	
	6. Kostwinners- en inkomstenvergoeding	29.03.1958	12.275	Regeling inkomstenvergoeding tijdens herhalingsoefeningen	31.12.1996	
		24.10.1959	17.207	Regeling vergoeding ongehuwden	31.12.1996	
28.02.1974		33.164	Regeling kostwinnersvergoeding met jurisprudentie	31.12.1996		

* = nieuw in vergelijking tot de vorige lijst				
onderwerp	datum	nummer	specificatie	max. geldigheids- duur (verlengd) tot
	11.04.1975	28.768	Kostwinnersvergoeding erkende gewetensbezwaarden	31.12.1996
	24.06.1991	PD 91/080/119	Info vergoeding en loonbelasting Alternatieve samenlevingsvormen (zie onder 5.b.)	31.12.1996
	08.03.1994	PD 94/0031	Wijziging kostwinners- en inkomstenvergoeding/rvo	31.12.1996
7. Varia	30.03.1992	PD 89/108/475	Afschaffing vervoersbewijzen nr. 2	31.12.1996
	18.01.1994	PD 94/0324	AWB/bezwaar en beroep	31.12.1996

OVERZICHT VAN AANBEVELINGEN VAN DE NATIONALE OMBUDSMAN

Ten aanzien van twee rapporten uit 1993 van de Nationale ombudsman met aanbeveling aan de minister van Defensie is de correspondentie in 1995 beëindigd.

Het eerste rapport uit 1993 betrof **de klacht van de Vereniging Vluchtelingenwerk inhoudende dat de Koninklijke marechaussee, brigade Schiphol, in de periode mei 1991 tot juli 1992 aan vreemdelingen die een asielverzoek wilden indienen daartoe niet de mogelijkheid heeft geboden, dan wel gedane verzoeken om asiel niet in behandeling heeft genomen, maar de betrokken vreemdelingen weer uit Nederland heeft verwijderd** (rapportnr. 93/100, d.d. 2 maart 1993).

De aanbeveling is gericht tot zowel de minister van Justitie als de minister van Defensie, ieder voor zover het zijn verantwoordelijkheid betreft. De Nationale ombudsman beveelt aan te zorgen voor ondubbelzinnige richtlijnen ten aanzien van de onderkenning van een asielverzoek en voor een goede selectie en training van de ambtenaren van de Koninklijke marechaussee die worden, respectievelijk zijn belast met de grensbewakingstaak. Voorts doet de Nationale ombudsman vier aanbevelingen ten aanzien van de eerste beoordeling van een verzoek om toelating; centraal staat hierbij dat de ambtenaar van de Koninklijke marechaussee die concludeert dat een vreemdeling, die verzoekt om toelating, niet voor toelating in aanmerking komt, die vreemdeling overdraagt aan een hogere ambtenaar.

Na een eerdere reactie (zie ook bijlage 6 bij de memorie van toelichting behorende bij de defensiebegroting voor 1995, Kamerstuk 23 900 X, nr. 3) verstreken Justitie en Defensie op verzoek van de Nationale ombudsman op 7 november 1994 nadere informatie. Naar aanleiding van deze brief stelde de Nationale ombudsman op 1 december 1994 opnieuw enige vragen. Hierna heeft overleg plaatsgevonden tussen de Immigratie- en Naturalisatiedienst van het ministerie van Justitie (IND), de Koninklijke marechaussee en medewerkers van het bureau van de Nationale ombudsman.

Justitie en Defensie hebben de Nationale ombudsman vervolgens op 31 januari 1995 een kopie toegezonden van het «convenant taakafbakening», getekend door het hoofd van de Immigratie- en Naturalisatiedienst en de commandant van de Koninklijke marechaussee, en van de «Instructie gatecheck» van de commandant van de Koninklijke marechaussee. In deze instructie zijn de uitvoering van de «gate»-controles, alsmede de taak en verantwoordelijkheid van de speciaal daarvoor opgeleide coördinator hiervan vastgelegd.

Op 17 februari 1995 heeft de Nationale ombudsman de zaak gesloten.

De tweede aanbeveling uit 1993 waarover de correspondentie in 1995 is afgerond betreft **de klacht van de heer A.I. de Vries over de afhandeling van zijn bij de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK) ingediende klacht** (rapportnr. 93/924, d.d. 9 december 1993).

De aanbeveling luidt:

De minister van Defensie wordt aanbevolen te bevorderen dat de IGK, wanneer hij een verzoek ontvangt tot individuele bemiddeling of onderzoek en hij besluit tot één van beide over te gaan, de betrokkene informeert over het gevolg dat aan zijn verzoek zal worden gegeven (onderzoek of bemiddeling), over de procedure die daarbij zal worden gevolgd en over de bevoegdheden van de IGK in dat verband.

De minister heeft de Nationale ombudsman op 6 april 1995 bericht dat de IGK een informatieblad heeft opgesteld over zijn bevoegdheden en de te volgen procedure bij individuele verzoeken zowel om bemiddeling als om een onderzoek in te stellen. Het informatieblad wordt toegezonden aan personen die schriftelijk een verzoek aan de IGK richten en uitgereikt aan mensen die mondeling (niet telefonisch) een verzoek om bemiddeling doen. De Nationale ombudsman berichtte de minister op 20 april 1995 dat hij de aanbeveling als, op bevredigende wijze, opgevolgd beschouwt.

In 1994 heeft de Nationale ombudsman 24 rapporten uitgebracht naar aanleiding van klachten over Defensie. Aan vier van deze rapporten is een aanbeveling verbonden. De eerste aanbeveling uit 1994, betreffende de klacht van de heer A.J. Westendorp, is met de gehele vervolgcorrespondentie weergegeven in bijlage 6 bij de memorie van toelichting bij de defensiebegroting voor 1995 (Kamerstuk 23 900 X, nr. 3).

De tweede aanbeveling uit 1994 betreft een in mei 1993 begonnen **onderzoek ingevolge artikel 15 Wet Nationale ombudsman naar de wijze waarop de directie Dienstplichtzaken van het ministerie van Defensie gebruik maakt van de bevoegdheid ex artikel 51 Dienstplichtbesluit om uitstel van eerste oefening te verlenen in verband met het volgen van een studie van een jaar in het buitenland, voorafgaand aan een vervolgopleiding in Nederland (een zogenaamd tussenjaar)** (rapportnr. 94/390, d.d. 5 juli 1994).

De achtergronden van het onderzoek van de Nationale ombudsman zijn weergegeven in bijlage 6 bij de memorie van toelichting bij de defensiebegroting voor 1995. Het oordeel van de Nationale ombudsman luidt dat het niet voor inwilliging in aanmerking laten komen van verzoeken om studie-uitstel in verband met een opleiding gedurende een tussenjaar, anders dan wanneer dat verzoek voldoet aan het vereiste van een ononderbroken, onderwijstechnisch-logisch studietraject, niet behoorlijk is.

De aanbeveling luidt (rapportnr. 94/390, gepubliceerd in MRT 1994/9, met noot G.L. Coolen):

De minister van Defensie wordt in overweging gegeven te bevorderen:

1. dat verzoeken om studie-uitstel ten behoeve van een opleiding gedurende een tussenjaar in beginsel voor inwilliging in aanmerking komen;
2. dat de desbetreffende selectie-officieren en gemeente-ambtenaren van de onder 1. bedoelde aanpak tijdig in kennis worden gesteld.

De minister berichtte de ombudsman op 23 augustus 1994 en 10 oktober 1994 (na herhaald verzoek van de Nationale ombudsman) dat de aanbeveling niet zou worden opgevolgd. De Nationale ombudsman stelde daarop het rapport en de gevoerde correspondentie in handen van de Commissie voor de Verzoekschriften uit de Tweede Kamer (zie bijlage 13).

De derde aanbeveling uit 1994 **betreft de klacht van de ouders Köpcke naar aanleiding van het overlijden van hun zoon tijdens de dienstplicht.**

Oscar Köpcke, dienstplichtige, bestuurde op 24 juni 1992 een VW-combi-busje. Het busje raakte van de weg en Oscar Köpcke overleed als gevolg van dit ongeval. De ouders klagen over het gedrag van verschillende ambtenaren van de Koninklijke landmacht, de Koninklijke marechaussee en de Maatschappelijke Dienst Defensie tijdens de afhandeling van zaken rond het verongelukken van hun zoon. Bovendien zijn zij van mening dat het busje niet voldoende veilig was om mee te rijden, onder meer omdat het busje kort voor 24 juni 1992 was getectyleerd (te weten: twee dagen voor die datum) en omdat de gordels op een

zodanig afwijkende wijze waren bevestigd dat ze niet gedragen konden worden door een persoon met de lengte van hun zoon.

De aanbeveling luidde (rapportnr. 94/588):

In overweging wordt gegeven:

1. na te gaan of de huidige procedure voor de berichtgeving aan nabestaanden voldoende waarborgt dat deze nabestaanden onder alle omstandigheden zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd;
2. nader onderzoek te (doen) verrichten naar de effecten van tectyl bij het gebruik van militaire voertuigen kort na de tectylering;
3. nader onderzoek te (doen) verrichten naar de bevestiging van de gordels in het desbetreffende type combi;
4. te bevorderen dat binnen de krijgsmacht alle verantwoordelijke functionarissen voldoende bekend zijn met de meldingsplicht ter zake van ongevallen, dit ingevolge het bepaalde in de Arbeidsomstandighedenwet.

De minister reageerde op 28 november 1994. De Nationale ombudsman is bericht dat de Calamiteitenregeling KL is bezien en aangepast. Voorts is de wijze van informatievoorziening aan nabestaanden en verwanten nader geformuleerd; het betrachten van zorgvuldigheid en openheid is hierbij een eerste vereiste. Als reactie op de tweede en derde aanbeveling is de Nationale ombudsman bericht dat de aanbevelingen waren overgenomen en dat de directie Materieel van de Koninklijke landmacht (DMKL) onderzoek deed. Het rapport van DMKL is de Nationale ombudsman op 10 februari 1995 aangeboden. De uitkomst van het onderzoek gaf Defensie geen aanleiding nieuwe, additionele maatregelen te treffen. Wel is er voor zorggedragen dat bij het weer in gebruik nemen van een kortgeleden getectyleerd voertuig er met nog meer nadruk op wordt gewezen dat de cabine van het voertuig korte tijd dient te worden geventileerd. De vierde aanbeveling gaf geen aanleiding tot het nemen van nieuwe maatregelen.

De Nationale ombudsman stemde in met deze reactie en heeft het dossier, na ontvangst van het bovengenoemde rapport van de DMKL, gesloten. De ouders Köpcke zijn over de reactie op de aanbevelingen rechtsreeks door Defensie geïnformeerd. Zij konden zich niet verenigen met het rapport van de DMKL.

Het rapport waarin de vierde aanbeveling van 1994 is opgenomen dateert van 23 november 1994 en betreft de **klacht van de heer Paszek. Op het verzoek van de heer Paszek hem een veteranenpas te verstrekken, was door Defensie afwijzend beslist.**

De heer Paszek heeft als militair, met de Poolse nationaliteit, in de Tweede Wereldoorlog deelgenomen aan de bevrijding van Nederland en heeft sinds 1952 de Nederlandse nationaliteit. Defensie stelt in het kader van het veteranenbeleid als voorwaarde dat de aanvrager van een pas als militair met de Nederlandse nationaliteit het Koninkrijk heeft gediend onder oorlogsomstandigheden. De Nationale ombudsman oordeelde dat de klacht, gezien het vastgestelde veteranenbeleid, ongegrond is. De Nationale ombudsman meent vervolgens, mede gezien de levensloop van de heer Paszek, dat de toepassing van het veteranenbeleid ten aanzien van verzoeker geen bevredigende uitkomst oplevert. De pas behoort te worden beschouwd als een blijf van erkenning. De Nationale ombudsman besloot daarom een aanbeveling te doen (rapportnr. 94/759).

De aanbeveling luidde:

De minister van Defensie wordt in overweging gegeven het besluit tot afwijzing van een veteranenpas voor verzoeker in heroverweging te nemen, gelet op hetgeen daarover in de «Overwegingen» is aangegeven.

Defensie heeft in maart 1995 alsnog besloten de pas uit te reiken aan verzoeker. Diegenen die in soortgelijke omstandigheden verkeren zullen in de gelegenheid worden gesteld een pas aan te vragen. Het feit dat de gewezen militairen die, in geallieerd verband, actief hebben deelgenomen aan de bevrijding van het Koninkrijk, én zich daarna in Nederland hebben gevestigd én zich hebben laten naturaliseren tot Nederlands staatsburger geen beroep kunnen doen op een mogelijk veteranenbeleid in hun geboorteland, heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld. Deze ex-militairen hebben een grote bijdrage geleverd aan de bevrijding van Nederland. Onze erkentelijkheid jegens hen kan worden getoond door hen in aanmerking te laten komen voor de veteranenpas. De Nationale ombudsman is hier in april van in kennis gesteld.

1. Inleiding: Subsidies en bijdragen

In de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen subsidies en bijdragen. Subsidies worden gedefinieerd als gebonden inkomsten- en vermogensoverdrachten om-niet aan instellingen, enzovoorts. Subsidies worden verleend aan instellingen die voor Defensie een zeker nut hebben. Onder bijdragen wordt verstaan bijdragen aan andere hoofdstukken van de rijksbegroting, gericht op het financieren van een taak met een gezamenlijk nut voor de betrokken ministeries.

2. Financieel volume

De begroting-1996 bevat f 18,0 miljoen aan subsidies en f 102,1 miljoen aan bijdragen, totaal f 120,1 miljoen. Dit bedrag komt overeen met 0,9% van de defensiebegroting-1996. Met ingang van 1 januari 1995 is het beheer en bestuur van de defensiescholen in het buitenland overgegaan van de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Defensie naar de particuliere stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag (Stoag). De bijdrage aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, verantwoord op het artikel 04.04, is daarom omgezet in een subsidie. Deze wijziging verklaart de stijging van het volume van de defensiesubsidies én de verlaging van het volume van de defensiebijdragen in 1996. De in totaal 35 subsidies variëren in grootte van f 4 000 voor het «Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires» (artikel 01.04), tot f 10 900 000 voor de Stoag (artikel 04.04). De kleinste bijdrage van f 70 000 is bestemd voor het Internationaal Comité van het Rode Kruis en wordt verrekend met het ministerie van Buitenlandse Zaken (artikel 01.04). De grootste bijdrage van f 95,9 miljoen, aan hoofdstuk VIII van de begroting (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen), is bestemd voor de Hoofdgroep Defensie-onderzoek (HDO) van TNO (artikel 01.04).

3. M&O-problematiek

De «misbruik en oneigenlijk gebruik» (M&O)-problematiek is een voortdurend aandachtspunt voor Defensie in het algemeen en voor het subsidiebeleid in het bijzonder. De gevoeligheid voor misbruik en oneigenlijk gebruik bij defensiesubsidies is veel minder aan de orde, daar de inkomensafhankelijkheid bij de toekenning van subsidies geen rol speelt. Daarnaast is de gevoeligheid minder omdat de subsidies en bijdragen worden verstrekt aan defensie-gerelateerde organisaties.

4. Subsidie-onderzoek en evaluatie defensiesubsidies

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de subsidieregeling van de Algemene Wet Bestuursrecht is vanaf 1 januari 1993 de Interimregeling subsidies Defensie van kracht (Staatscourant 38 van 24 februari 1993). Op grond van deze regeling moeten subsidies jaarlijks worden aangevraagd, zijn controle- en sanctie-instrumenten bepaald en zullen subsidies periodiek worden geëvalueerd op effectiviteit, doelmatigheid en actualiteit. De actualiteitswaarde is vooral van belang nu Defensie in een proces van herstructurering en verkleining verkeert. Alle subsidies en bijdragen worden eens per drie jaar geëvalueerd. Onderstaand zal in het kort worden gerapporteerd over de resultaten van de reeds afgeronde evaluatie-onderzoeken alsmede de afgeronde activiteiten in het kader van de verbetering van het subsidiebeheer.

Onderzoeks- en evaluatie-uitkomsten

Van de dertien te onderzoeken instellingen welke subsidies of bijdragen ontvangen, zijn uiteindelijk drie niet in onderzoek genomen omdat Defensie voornemens is de activiteiten van deze stichtingen op termijn te beëindigen of te verminderen. Het betreft de stichting Vrouw en Uniform, de stichting Vafamil en de stichting Rechtsbijstand Dienstplichtigen. Om dezelfde reden zijn de reeds in 1994 te evalueren subsidies aan de Thuisfront stichtingen en de vormingscentra niet uitgevoerd. De evaluatie met betrekking tot de stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen «Clingendael» is thans nog gaande. Van de overige negen onderzochte instellingen/stichtingen kan in het algemeen worden vastgesteld dat de doelmatigheid, de efficiency en de relevantie (de actualiteit) in orde is bevonden.

Het betreft: het Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires, de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging, het Internationaal Comité van het Rode Kruis, de stichting Jeugdwerk Duitsland, de stichting Maatschappij en Krijgsmacht, de stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht, de stichting Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum «Generaal Hofer» en de Stoag.

Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging

De toekomstige bestuurlijke en organisatorische inbedding van het bureau is thans nog voorwerp van onderzoek, mede gelet op de verdere ontwikkeling van de Militaire Inlichtingendienst welke in het kader van de doelmatigheidsoperatie in spoor 1 wordt gezien. (Overigens werd om deze reden afgezien van rapportage over de evaluatie in 1994.)

Militaire tehuizen

De medeverantwoordelijkheid van Defensie, die ten grondslag ligt aan de subsidieverstrekking aan de tehuisorganisaties, wordt vormgegeven door financiële steun aan de opgerichte Stichting «De Koepel». De subsidie wordt verstrekt aan deze overkoepelende rechtspersoon, waarvan het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de tehuisorganisaties. Hiermee komt tevens een einde aan de afzonderlijke subsidiëring van de tehuisorganisaties.

5. Subsidies ten behoeve van defensiebladen

Met ingang van 1995 worden op de subsidie-artikelen ook de subsidies verantwoord voor de defensiebladen. Het betreft de subsidie aan de Militaire Spectator op het artikel 01.04 van het beleidsterrein Algemeen, het Marineblad van de Koninklijke vereniging marine-officieren en het blad De Scheepsbel op het artikel 03.04 van de Koninklijke marine. De Koninklijke landmacht stelt alleen faciliteiten ter beschikking voor het maken van een vergelijkbaar blad. De Koninklijke luchtmacht verleent geen subsidies, maar neemt tegen betaling abonnementen af.

6. Bijlage 7B: Overzicht subsidies en bijdragen

In bijlage 7B wordt een overzicht gegeven van de subsidies en bijdragen. Hierin is onder meer aangegeven wat de aard van de financiële stimulans is en wanneer de laatste evaluatie of beleidswijziging heeft plaatsgevonden.

7. Meerjarenramingen

(stand ontwerpbegroting-1996, in miljoenen guldens)

Beleidsterrein algemeen

* Artikel 01.04 Subsidies en bijdragen

1995	1996	1997	1998	1999	2000
105,7	102,9	99,2	97,3	96,8	95,4

Beleidsterrein Koninklijke marine

* Artikel 03.04 Subsidies en bijdragen

1995	1996	1997	1998	1999	2000
0,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

Beleidsterrein Koninklijke landmacht

* Artikel 04.04 Subsidies en bijdragen

1995	1996	1997	1998	1999	2000
20,3	16,3	15,4	14,8	14,8	14,8

BIJLAGE 7B

OVERZICHT SUBSIDIES EN BIJDRAGEN

Naam subsidieregeling	Artikel-nummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires	01.04	4	Het comité stelt zich ten doel, in de geest van de Geneefse Conventies, de permanente professionele samenwerking te behouden en te versterken tussen degenen die zich wijden aan het wereldwijd verlichten van het leed en de verbetering van het lot van militaire gewonden en zieken in vredes- en oorlogstijd.	militair defensie-personeel	jaarlijkse subsidie	1995	
Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap t.b.v. stoel Militair Recht aan de Universiteit van Amsterdam en het tijdschrift de «Militaire Spectator»	01.04	400	De leerstoel heeft als doelstelling het bevorderen van de kennis van het militair recht en de juridische aspecten der krijgswetenschap, alsmede het verbreiden en doen uitvoeren van die kennis. Dit gebeurt onder andere door middel van de Militaire Spectator.		jaarlijkse subsidie	1995	
Stichting Veteranen Platform	01.04	100	De Stichting Veteranen Platform heeft ten doel de belangenbehartiging van de bij de stichting aangesloten veteranenorganisaties alsmede de coördinatie van het overleg met het ministerie van Defensie.	veteranen	jaarlijkse doelsubsidie		nieuwe subsidie (1994)
Bond Nederlandse Militaire oorlogsslachtoffers	01.04	500	Het betreft een doelsubsidie project in het kader van de nazorg.	veteranen/ oorlogsslachtoffers	jaarlijkse doelsubsidie		nieuwe subsidie (1994)
Defensie Vrouwen-netwerk	01.04	10	De Vereniging heeft ten doel: a. het inspireren, stimuleren, informeren en motiveren van vrouwen die in dienst zijn van het ministerie van Defensie; b. het versterken van de positie van vrouwen bij Defensie en het stimuleren van de doorstroming van vrouwen naar hogere posities binnen Defensie.	vrouwen in dienst van Defensie	jaarlijkse subsidie		nieuwe subsidie (1994)
Atlantic Exchange Program	01.04	15	Deze organisatie heeft ten doel het organiseren van uitwisselingsprogramma's voor defensiepersoneel enerzijds en Amerikaanse counterparten anderzijds.	defensie-personeel	jaarlijkse subsidie		nieuwe subsidie (1994)

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Stichting Nederlands Instituut voor Internationale betrekkingen Clingendael	01.04	1 758	De doelstelling van het instituut «Clingendael» is bij te dragen aan de verdieping en verbreding van de kennis omtrent en de meningsvorming over internationale vraagstukken en het buitenlands- en veiligheidsbeleid van Nederland. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan de Verenigde Naties en andere internationale organisaties.		bijdrage aan hoofdstuk V, ministerie van Buitenlandse Zaken	gaande	
Doelsubsidies HDO/TNO: de bijdrage in de doelsubsidie voor Toegespast Natuurwetenschappelijk Onderzoek ten behoeve van de Hoofdgroep Defensie-Onderzoek (TNO/DO) berust op het Besluit van 24 april 1986 ter uitvoering van de artikelen 1, 15, 17, 18, 21, 37 en 45, tweede lid, van de TNO-wet (1986, Stb. 214).	01.04	95 884	Het merendeel van het defensie-onderzoek (DO) binnen TNO wordt uitgevoerd door de drie laboratoria van TNO/DO, te weten het Fysisch- en Elektronisch Laboratorium (FEL) te Den Haag, het Prins Maurits Laboratorium (PML) te Rijswijk en TNO-Technische Menskunde (TNO-TM) te Soesterberg. Het FEL verricht onderzoek op het gebied van: operationele research, systeemontwikkeling en informatietechnologie, radar, communicatie, fysica en akoestiek en technische ontwikkeling. Het PML verricht onderzoek op het gebied van: toxische stoffen, munitietechnologie en explosie-veiligheid, wapens en platformen. Ook wordt onderzoek gedaan naar bescherming tegen biologische, chemische en andere middelen, waarbij mosterdgas nadrukkelijk aandacht krijgt. Het TNO-TM richt zich vooral op de volgende activiteiten: waarneming, informatieverwerking, vaardigheden en werkomgeving.		bijdrage aan hoofdstuk VIII, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	heroverwegings-onderzoek heeft in 1993 plaatsgevonden	Door het dalend defensiebudget is thans sprake van een dalende doelsubsidie.

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
			<p>Een kleine 10% van het defensie-onderzoek wordt uitgevoerd door andere laboratoria van TNO, zoals TNO-voeding, de Technisch Physische Dienst TNO-TUD, het Centrum TNO Coatings en het Instituut voor Logistiek en Productie. De andere laboratoria van TNO worden ingezet op de voor die laboratoria specialis-tische gebieden.</p> <p>TNO/DO neemt eveneens deel aan nationale en internationale technologieprojecten (o.a. EUCLID, European Cooperation on the Long Term in Defence). Deze projecten worden afzonderlijk door Defensie gefinancierd, waarbij van de betrokken laboratoria een eigen bijdrage wordt verwacht.</p>				
Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging	01.04	2 410	<p>Het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging (NBV) heeft als doel het Nederlandse verbinding-beveiligingsbeleid voor de rijksoverheid vast te stellen en uit te voeren.</p>	rijksoverheid	<p>bijdrage aan de begroting van het ministerie van Bui-tenlandse Zaken. De omvang van de defensiebijdrage is 75% van de NBV begroting, de overige 25% wordt door Buitenlandse Zaken betaald</p>	1995	
Internationaal Comité van het Rode Kruis	01.04	70	<p>Het betreft hier het defensie-aandeel van de jaarlijkse Nederlandse contributie ten behoeve van de internationale juridische en humanitaire taken van het Internationale Rode Kruis.</p>		<p>bijdrage aan hoofdstuk V, ministerie van Bui-tenlandse Zaken</p>	1995	
Stichting Atlantische Commissie	01.04	298	<p>Het betreft het defensie-aandeel in een bijdrage aan de Stichting Atlan-tische Commissie. De stichting heeft als doel activiteiten te ontwikkelen met betrekking tot vredes- en veiligheidsvraagstukken in Atlan-tisch verband.</p>		<p>bijdrage aan hoofdstuk V, ministerie van Bui-tenlandse Zaken</p>	1994	

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium	01.04	1 000	Ten behoeve van onderzoek op het gebied van lucht- en ruimtevaart is het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR) van groot belang voor Defensie. De krijgsmacht beschikt over vliegtuigen, helikopters en geleide wapens die optimaal moeten functioneren. Defensie is in het NLR-bestuur vertegenwoordigd om het onderzoeksbeleid bij het NLR zo veel mogelijk op de defensiebehoeften af te stemmen.	veteranen/oorlogsgetroffenen	De bijdrage aan hoofdstuk XII, ministerie van Verkeer en Waterstaat, is genormeerd op 10% van de jaarkosten van het onderzoek, dat door Defensie aan het NLR wordt uitbesteed, hetgeen een bijdrage betekent van f 1 miljoen per jaar	1994	
Informatie- en Coördinatie-orgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	01.04	450	Het betreft het defensie-aandeel in een bijdrage aan het ICODO ten behoeve van de immateriële hulpverlening oorlogsgetroffenen.		bijdrage Defensie aan hoofdstuk XVI, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, betreft 15% van de ICODO begroting	1994	
Koninklijke marinejachtclub	03.04	117	Centraal staat de personeelszorg, alsmede de representatie en assistentie bij de door de Koninklijke marine te verzorgen evenementen.	marinepersoneel	bijdrage in exploitatie	1994	
Marine watersportvereniging	03.04	71	zie hierboven	marinepersoneel	bijdrage in exploitatie	1994	
Marine Sanatoriumfonds	03.04	5	Het Marine Sanatoriumfonds draagt zorg voor het verlenen van gezinsverzorging. De reguliere landelijke organen op dit terrein verlenen slechts daghulp, terwijl voor het varend personeel van de Koninklijke marine tevens nacht- en weekendhulp geboden is.	marinepersoneel en gezinsleden		1994	
Nederlands Instituut voor Maritieme Ontwikkeling	03.04	180	De doelstelling is de coördinatie en identificatie van research-, ontwikkelings- en innovatiebehoeften van de maritieme bedrijfstak en vertaling daarvan in projecten.		bijdrage te verrekennen met ministerie van Economische Zaken	1994	

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Zeekadetkorps Nederland	03.04	50	Deze maritieme organisatie heeft ten doel bij de Nederlandse jeugd belangstelling te wekken voor en kennis bij te brengen van de zeevaart.	jongeren van 11 t/m 18 jaar	jaarlijkse subsidie	1994	met ingang van 1995 is de bijdrage omgezet in een directe subsidie
Koninklijke Vereniging Marine-officieren (KVMO)	03.04	75	De subsidie is bestemd voor het tot stand komen van het Marineblad. De voornaamste doelstelling van het blad is het verdiepen van inzicht in maritieme onderwerpen, zowel voor leden van de KVMO als voor derden.	leden KVMO en derden	jaarlijkse subsidie van maximaal f 75 000, zijnde 25% van de druk- en frankeringskosten van de uitgave		nieuwe subsidie (1994)
Blad Scheepsbel voor personeelsvereniging	03.04	5	Deze subsidie is bestemd voor het personeelsblad «de Scheepsbel».	marinepersoneel	jaarlijkse subsidie		nieuwe subsidie (1994)
Vormingscentrum Ascension	03.04	50	De doelstellingen van de stichting zijn gelijk aan die van overeenkomstige organisaties in Nederland, hoewel ze meer zijn afgestemd op lokale omstandigheden en behoeften. Deze vormingscentra zijn belangrijk voor het sociale en culturele leven van de militairen en hun gezinsleden in het Caraïbische gebied.	militair defensiepersoneel en gezinsleden	jaarlijkse subsidie	1994	
Stichting Militaire Tehuizen Overzee	03.04	350	De doelstellingen van de stichting zijn gelijk aan die van overeenkomstige organisaties in Nederland, hoewel ze meer zijn afgestemd op lokale omstandigheden en behoeften. Deze militaire tehuizen zijn belangrijk voor het sociale en culturele leven van de militairen en hun gezinsleden in het Caraïbische gebied.	militair defensiepersoneel en gezinsleden	jaarlijkse subsidie	1994	deze subsidie is met ingang van 1995 overgeheveld uit het subsidie-artikel 04.04 (KL)
Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront	04.04	80	De stichting heeft tot doel het verlenen van steun aan organisaties en diensten die activiteiten ont-plooiën gericht op de geestelijke verzorging in de krijgsmacht.	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		
Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	04.04	80	zie hierboven	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		
Stichting Humanistisch Thuisfront	04.04	25	zie hierboven	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Vereniging Koninklijke Nederlandse militaire bond «Pro Rege» ten behoeve van alle Protestantse Christelijke militaire tehuizen	04.04	0	Alle tehuisorganisaties hebben als doelstelling het stichten en instandhouden van tehuizen voor militairen op die plaatsen waar dit door die organisaties nodig wordt geacht en volgens de grondslagen van die organisaties. Meer nog dan in Nederland hebben de tehuizen in Duitsland een opvangfunctie. Zowel in Nederland als in het buitenland zijn de militaire tehuizen belangrijke steunpunten voor de geestelijke verzorging in de krijgsmacht.	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie	1994	met ingang van 1996 wordt de subsidie verstrekt aan «De koepel»
Stichting Humanistische Militaire Tehuizen	04.04	0	zie hierboven	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie	1994	in 1995 worden de laatste financiële middelen ter beschikking gesteld
Protestants Vormingscentrum «Beukbergen»	04.04	400	De stichting heeft als doelstelling de exploitatie van het centrum ten behoeve van het vormingswerk onder militairen volgens de grondslagen van de organisatie.	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		
Katholiek Vormingscentrum «Viasakkers»	04.04	400	zie hierboven	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		
Humanistisch Vormingscentrum «Coornherthuys»	04.04	400	zie hierboven	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		
Joods vormingswerk	04.04	10	zie hierboven	militair defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie		
Stichting Militaire Tehuizen Overzee	04.04	0	De doelstellingen van de stichting zijn gelijk aan die van overeenkomstige organisaties in Nederland, hoewel ze meer zijn afgestemd op lokale omstandigheden en behoeften. Deze militaire tehuizen zijn belangrijk voor het sociale en culturele leven van de militairen en hun gezinsleden in het Caraïbische gebied.	militair defensiepersoneel en gezinsleden	jaarlijkse subsidie	1994	met ingang van 1995 is deze overgeheveld naar het subsidie-artikel 03.04 (KIV)

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Stichting Jeugdwerk (West-) Duitsland	04.04	192	De stichting richt zich op de uitvoering van jeugd- en jongerenwerk ten behoeve van in de Duitsland woonachtige Nederlandse kinderen. De stichting wil een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van jongeren tot actieve en bewuste leden van de samenleving door middel van educatieve en (re)creatieve activiteiten. De volwassenen in de Nederlandse woongemeenschappen zijn hier nauw bij betrokken. Indien mogelijk wordt samengewerkt met andere organisaties.	in Duitsland woonachtige kinderen van Nederlands (militair) defensiepersoneel	jaarlijkse subsidie	1995	
Stichting Maatschappij en Krijgsmacht	04.04	390	De stichting stelt zich ten doel de kennis van en inzicht in de relatie tussen de maatschappij en de krijgsmacht als deel daarvan te vergroten en daardoor bij te dragen aan het vinden van mogelijke oplossingen voor problemen in die relatie.		jaarlijkse subsidie	1995	
Stichting Rechtsbijstand Dienstplichtigen	04.04	400	De stichting stelt zich ten doel: <ul style="list-style-type: none"> – het geven van advies aan dienstplichtigen, gewezen dienstplichtigen en hun betrekkingen inzake materiële aanspraken voortvloeiende uit ziekten en/of gebreken, ontstaan tijdens de verplichte militaire dienst; – het geven van advies aan de nabestaanden van dienstplichtigen en gewezen dienstplichtigen inzake materiële aanspraken, voortvloeiende uit het overlijden van de dienstplichtige tijdens de verplichte militaire dienst dan wel uit het overlijden van de dienstplichtige of gewezen dienstplichtige als gevolg van ziekten en/of gebreken, ontstaan tijdens de militaire dienst; – het zonodig verlenen of doen verlenen van bijstand ter realisering van de onder de eerste twee punten bedoelde aanspraken, een en ander volgens de door het bestuur vast te stellen regels; 	(gewezen) dienstplichtigen en hun betrekkingen, dan wel nabestaanden van (gewezen) dienstplichtigen	jaarlijkse subsidie	1995	door het dalend aantal dienstplichtigen kan de subsidie worden verminderd

Naam subsidieregeling	Artikelnummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
			– het geven van advies en het nodig verlenen of doen verlenen van bijstand in gevallen waarin vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige dan wel vrijstelling van de gewone vervangende dienst als bedoeld in de Wet gewetensbezwaren militaire dienst is geweigerd.				
Stichting Vrouw en Uniform	04.04	20	De stichting heeft ten doel het bevorderen van het onderlinge contact tussen vrouwelijke (ex-) uniformdragende ambtenaren in Nederland.	vrouwelijke (ex-) uniformdragende ambtenaren in Nederland	jaarlijkse subsidie	1995	
Stichting Homosexueleit en Krijgsmacht	04.04	43	Het doel van de stichting is het scheppen dan wel bevorderen van een zodanig leefklimaat binnen de krijgsmacht en de Centrale organisatie, dat homoseksuele leden van deze organisatie de optimale vrijheid hebben c.q. verkrijgen hun leven in te richten volgens eigen inzichten en voorkeur, zulks in het belang van zowel het homoseksuele individu als van de defensie-organisatie.	homoseksuelen en de defensie-organisatie	jaarlijkse subsidie	1995	
Stichting Vafamil	04.04	30	De stichting stelt zich ten doel het beschikbaar stellen van faciliteiten voor vakantie- en vrije tijdsbesteding, in de meest uitgebreide zin van het woord, aan militairen en burgerpersoneel en hun gezinsleden werkzaam bij het ministerie van Defensie.	militair en burgerpersoneel en hun gezinsleden	jaarlijkse subsidie	1995	
Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-Officieren	04.04	62	De vereniging heeft ten doel de belangenbehartiging van de reserve-officieren in het overleg met de minister over zaken die hen regarderen.	reserve-officieren	jaarlijkse subsidie	1994	

Naam subsidieregeling	Artikel-nummer	Uitgaven 1996 (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Financiële stimulans	Evaluatie	Recente wijziging
Stichting Het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum «Generaal Hofer»	04.04	1 064	Het doel van de stichting is: – het verzamelen, bewaren en tentoonstellen van voorwerpen van krijgsgeschiedkundige aard, in hoofdzaak met betrekking tot de landstrijdkrachten van Nederland en het voormalig Nederlands-Indië; – het wekken van belangstelling voor en het verzamelen en verstrekken van informatie over het terrein waarop de stichting werkzaam is.	Nederlandse bevolking	jaarlijkse subsidie	1995	
Stichting «De Koepel»	04.04	1 800	het doel van de stichting is: – het behartigen van de belangen van de aangesloten algemene militaire tehuizen in het overleg met het ministerie van Defensie; – het toedelen van de beschikbaar gestelde subsidiegelden aan de onderscheiden thuis-exploiterende organisaties; – het bepalen welke van de tehuisorganisaties de tehuizen op de onderscheiden lokaties exploiteert.	militair defensie-personeel	jaarlijkse subsidie		nieuwe subsidie (1994)
Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag	04.04	10 900	De doelstelling van de Stichting is: – het beheer en bestuur van scholen voor het onderwijs in het buitenland aan de kinderen van defensie-personeel; – het verzorgen van onderwijs op algemene grondslag.	kinderen van het personeel dat in het buitenland is geplaatst	jaarlijkse subsidie	1995	nieuwe subsidie (1995)

BIJLAGE 8
INZAKE ECONOMISCHE EN FUNCTIONELE CLASSIFICATIES
8a. Uitgaven en ontvangsten per (macro-)economische categorie, totalen per economische hoofdgroep

UITGAVEN	Code	1994	1995	1996
Nader te verdelen	01	426	1 000	1 200
Nader te verdelen-loonbijstelling	01.11	0	33 869	38 133
Nader te verdelen-prijsbijstelling	01.13	0	0	68 210
Bijdragen aan andere hoofdstukken	03	6 078	5 866	5 986
TOTAAL NADER TE VERDELEN	0	6 504	40 735	113 529
Niet verdeeld	10.0	320 948	326 253	300 595
Niet verdeeld	11.0	0	0	0
Eigenlijk loon	11.1	4 827 511	5 022 093	4 774 404
Sociale verzekeringspremies, ten laste van werkge-afgedragen aan instellingen of fondsen	11.2	594 715	416 951	351 120
Overige sociale lasten van de werkgever	11.3	1 712 503	1 789 265	1 768 302
Loon in natura	11.4	376 938	285 887	225 926
Niet verdeeld	12.0	0	0	0
Algemene werkingskosten vergoed aan andere sectoren dan de overheid	12.1	1 515 151	1 552 580	1 492 873
Algemene werkingskosten vergoed binnen de sectoren	12.2	57 709	65 674	0
Indirecte belastingen betaald aan sub-sectoren van de overheid	12.5	5 702	5 540	0
Aankoop van duurzame militaire goederen	13	3 973 593	3 817 474	4 312 979
Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten	16	0	0	0
Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten, aan andere sectoren dan de overheid	16.1	0	0	0
Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten, binnen de sector overheid	16.2	0	0	0
Verkoop van duurzame goederen en diensten	17	0	0	0
TOTAAL CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN	1	13 384 770	13 281 717	13 226 199
Huur- en rentesubsidies	31.1	4 669	3 541	4 420
Overige exploitatiesubsidies aan andere producenten dan de rijksoverheid	31.3	0	0	0
Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidie zijnde, aan bedrijven en instellingen zonder winstoogmerk, ten behoeve van gezinnen	33	399	400	400
Niet verdeeld	34.0	0	0	0
Aan andere internationale instellingen dan de EU	35.4	127 139	124 483	120 901
Aan andere dan EU-landen (overheden)	35.5	0	0	0
Van EU-landen (overheden)	39.2	0	0	0
Van andere internationale instellingen dan de EU	39.4	0	0	0
TOTAAL INKOMENSOVERDRACHTEN AAN/VAN DERDEN	3	132 207	128 424	125 721
Aan overige instellingen met landelijke reikwijdte	41.4	123 814	120 661	113 708
Aan gemeenten	43.2	0	0	0
Van overige instellingen met landelijke reikwijdte	46.4	0	0	0
Inkomensoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	47	0	0	0
TOTAAL INKOMENSOVERDRACHTEN BINNEN DE SECTOR OVERHEID	4	123 814	120 661	113 708
Investeringsbijdragen	51.1	34 190	39 900	0
Overig kapitaaloverdracht aan bedrijven	51.2	0	0	0
Niet verdeeld	53.0	13 599	14 900	14 900
Investeringsbijdragen	53.1	0	0	0
TOTAAL KAPITAALOVERDRACHTEN AAN/VAN ANDERE SECTOREN	5	47 789	54 800	14 900

UITGAVEN (vervolg)	Code	1994	1995	1996
Investerings in niet-militaire gebouwen	72.1	30 333	36 204	2 101
Vervoermiddelen	74.1	5 099	1 629	0
Kantoor machines/meubilair	74.2	22 694	23 535	0
TOTAAL NIET MILITAIRE INVESTERINGEN	7	78 326	61 368	2 101
TOTAAL UITGAVEN		13 773 410	13 687 705	13 596 158
ONTVANGSTEN	Code	1994	1995	1996
Nader te verdelen	01			
Nader te verdelen-loonbijstelling	01.11			
Nader te verdelen-prijsbijstelling	01.13			
Bijdragen aan andere hoofdstukken	03	0	0	0
TOTAAL NADER TE VERDELEN	0	0	0	0
Niet verdeeld	10.0	0	0	0
Niet verdeeld	11.0	0	0	0
Eigenlijk loon	11.1	691	350	0
Sociale verzekeringspremies, ten laste van werkgever afgedragen aan instellingen of fondsen	11.2	0	0	0
Overige sociale lasten van de werkgever	11.3	30 891	27 370	27 220
Loon in natura	11.4	0	0	0
Niet verdeeld	12.0	0	0	0
Algemene werkingskosten vergoed aan andere sectoren dan de overheid	12.1	0	0	0
Algemene werkingskosten vergoed binnen de sectoren	12.2	0	0	0
Indirecte belastingen betaald aan sub-sectoren van de overheid	12.5	48 307	56 450	49 750
Aankoop van duurzame militaire goederen	13	167 449	45 348	46 020
Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten	16	21 480	15 566	11 773
Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten, aan andere sectoren dan de overheid	16.1	387 244	440 945	383 633
Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten, binnen de sector overheid	16.2	39 663	44 447	35 254
Verkoop van duurzame goederen en diensten	17	468	3 200	2 200
TOTAAL CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN	1	696 193	633 676	555 850
Rente-ontvangsten	26.1	0	0	0
TOTAAL rente-ontvangsten	2	0	0	0
Huur- en rentesubsidies	31.1	0	0	0
Overige exploitatiesubsidies aan andere producenten dan de rijksoverheid	31.3	0	0	0
Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidie zijnde, aan bedrijven en instellingen zonder winstoogmerk, ten behoeve van gezinnen	33	0	0	0
Niet verdeeld	34.0	0	0	0
Aan andere internationale instellingen dan de EU	35.4	0	0	0
Aan andere dan EU-landen (overheden)	35.5	0	0	0
Van EU-landen (overheden)	39.2	4 152	5 000	5 091
Van andere internationale instellingen dan de EU	39.4	100 661	30 200	31 800
TOTAAL INKOMENSOVERDRACHTEN AAN/VAN DERDEN	3	104 813	35 200	36 891

ONTVANGSTEN (vervolg)	Code	1994	1995	1996
Aan overige instellingen met landelijke reikwijdte	41.4	0	0	0
Aan gemeenten	43.2	0	0	0
Van overige instellingen met landelijke reikwijdte	46.4	3 731	5 813	400
Inkomensoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	47	6 493	7 090	7 165
TOTAAL INKOMENSOVERDRACHTEN BINNEN DE SECTOR OVERHEID	4	10 224	12 903	7 565
Investeringsbijdragen	51.1	0	0	0
Overig kapitaaloverdracht aan bedrijven	51.2	0	0	0
Niet verdeeld	53.0	0	0	0
Investeringsbijdragen	53.1	0	0	0
TOTAAL KAPITAALOVERDRACHTEN AAN/VAN ANDERE SECTOREN	5	0	0	0
Investeringsbijdragen	72.1	0	0	0
Vervoermiddelen	74.1	0	0	0
Kantoormachines / meubilair	74.2	0	0	0
TOTAAL NIET MILITAIRE INVESTERINGEN	7	0	0	0
TOTAAL ONTVANGSTEN		811 230	681 779	600 306

Overzicht b: Uitgaven en ontvangsten per functionele categorie

Code	Omschrijving	Uitgaven 1994	Uitgaven 1995	Uitgaven 1996	Ontvang- sten 1994	Ontvang- sten 1995	Ontvang- sten 1996
02.0	Algemeen/Groep Defensie- ondersteuning	2 100 459	2 037 919	1 620 854	142 526	44 445	47 165
02.1	Koninklijke landmacht	5 313 259	5 318 745	5 426 248	181 008	207 107	181 633
02.2	Koninklijke luchtmacht	2 593 773	2 610 519	2 760 793	222 568	142 920	118 007
02.3	Koninklijke marine	2 636 819	2 533 374	2 540 645	124 760	142 957	114 151
02.4	Militaire pensioenen	808 152	827 026	840 680	4 920	19 100	19 100
02.5	Buitenlandse militaire bijstand	320 948	326 253	300 595	135 448	125 250	120 250
02.9	Loonbijstelling		33 869	38 133			
02.9	Prijsbijstelling			68 210			
TOTAAL HOOFDSTUK		13 773 410	13 687 705	13 596 158	811 230	681 779	600 306

Defensie besteedt jaarlijks ongeveer f 160 miljoen aan wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling (WOO). Het WOO is voornamelijk gericht op de ondersteuning van de beleidsvorming en van de uitvoering van defensie-taken. Deze activiteiten worden voor ongeveer drie-kwart uitgevoerd door de drie laboratoria van TNO-defensie-onderzoek, te weten het Fysisch en Elektronisch Laboratorium in Den Haag, het Prins Maurits Laboratorium in Rijswijk en TNO Technische Menskunde in Soesterberg. Verder verrichten het Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium (NLR), het Maritiem research instituut Nederland (Marin) en andere laboratoria van TNO onderzoek voor Defensie. In enkele gevallen wordt voor onderzoek op specifieke terreinen gebruik gemaakt van mogelijkheden bij universiteiten en academische ziekenhuizen. Binnen Defensie zelf wordt nauwelijks nog onderzoek verricht. Van de ongeveer f 160 miljoen die met WOO zijn gemoeid, wordt jaarlijks bijna f 30 miljoen besteed aan materieel- en technologie-ontwikkeling. In een aantal gevallen leveren het ministerie van Economische Zaken en het bedrijfsleven hieraan een bijdrage. Aan de activiteiten in het kader van de Codema-regeling draagt elk der participanten een derde deel bij. Aan Euclid-projecten wordt in een aantal gevallen eveneens door het ministerie van Economische Zaken bijgedragen. In verband met de spanning tussen de behoefte aan onderzoek en ontwikkeling en de beschikbare middelen is het streven er op gericht de internationale samenwerking te versterken. Het Euclid-programma is daar een voorbeeld van. De Navo, vooral de «Defence research group», werkt ook aan een versterking van de samenwerking op dit terrein. Dit gebeurt vooral in de vorm van gezamenlijke planning en uitvoering van onderzoek. Met landen die een vergelijkbaar of groter onderzoekspotentieel hebben, sluit Nederland overeenkomsten («memoranda of understanding») om aan deze samenwerking vorm en inhoud te kunnen geven.

Met ingang van 1996 maakt de planning van wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling deel uit van het Integraal defensie planning proces (IDPP). Dit maakt een afweging mogelijk tussen kosten en baten voor wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling en die van andere defensie-activiteiten. Dit betekent dat de «1%-norm» niet langer wordt toegepast en dat de financiële middelen worden toegewezen aan concrete projecten. De gevolgen voor de bedragen zoals opgenomen in het «Overzicht uitgaven wetenschap en technologie begroting-1996» zijn beperkt en hebben betrekking op de meerjarenramingen met ingang van 1997. Deze zullen in de begroting-1997 worden verwerkt.

Overzicht uitgaven wetenschap en technologie begroting-1996**(in miljoenen guldens)**

Artikelnr.	Bestemming	1996	1997	1998	1999	2000
01.04	TNO doelsubsidie	95,9	92,3	90,8	90,4	89,0
01.11	Bijdrage Advisory group for aerospace research and development (Agard)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
01.11	Bijdrage Nato-research	4,1	3,9	3,7	3,5	3,3
01.04	Bijdrage Clingendael	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
01.04	Nationaal lucht- en ruimtevaart-laboratorium (NLR)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
03.04	Nederlands instituut voor maritieme ontwikkeling (NIM)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
01.15	Technologie- en materieelontwikkeling	33,5	33,7	31,8	29,9	28,4
03.07	Materieel projectgebonden onderzoek bij KM	4,6	4,5	5,4	4,6	4,5
04.05 en 04.07	Materieel projectgebonden onderzoek bij KL	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
05.06	Materieel projectgebonden onderzoek bij KLu	9,7	9,5	9,5	9,5	10,0
01.14	Milieu-onderzoek	3,0	3,0	3,0	3,0	2,5
Totaal		160,7	156,8	154,1	150,8	147,6

1. Doelsubsidie TNO, opgenomen in artikel 01.04

Het wetenschappelijk onderzoek voor Defensie wordt voor het grootste deel uitgevoerd door TNO en wel door de drie laboratoria van TNO-defensie-onderzoek: het Fysisch en Elektronisch Laboratorium, het Prins Maurits Laboratorium en TNO Technische Menskunde. Defensie verstrekt jaarlijks conform de TNO-wet en de regelingen tussen overheid en TNO, een doelsubsidie, die door tussenkomst van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aan TNO ter beschikking wordt gesteld. Met de doelsubsidie wordt bij bovengenoemde instituten vooral die kennis opgebouwd, in stand gehouden en vernieuwd welke voor Defensie van essentieel belang is. Onderwerpen als operationele research, informatica, radar, communicatie, chemisch onderzoek, geneeskundig onderzoek en onderzoek naar het menselijk functioneren onder buitengewone omstandigheden komen daarbij aan de orde. Een bescheiden deel van de doelsubsidie komt ter beschikking van andere (TNO-) instituten. De wijze van financiering is veranderd om deze doelmatiger en effectiever te doen plaatsvinden.

2. Bijdrage Agard, opgenomen onder artikel 01.11

Nederland neemt deel aan de activiteiten van de «Advisory Group for aerospace research and development» (Agard) en heeft daartoe Nederlandse vertegenwoordigers aangewezen, die veelal uit de civiele lucht- en ruimtevaarthoek komen; ook de medische sector is hier vertegenwoordigd. De Nederlandse bureaunkosten worden door het Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium betaald, Defensie vergoedt ongeveer 20% van die kosten. Om duplicatie van onderzoek dat al door andere Navo-organen is uitgevoerd te voorkomen, wordt gezocht naar een andere structuur en meer samenwerking.

3. Bijdrage Navo-research, opgenomen onder artikel 01.11

Van de door Nederland aan de Navo betaalde bijdrage wordt een gedeelte (conform de internationale verdeelsleutels) toegerekend voor de kosten van het «Shape technical centre» (STC) in Den Haag en het Saclantcen (in La Spezia, Italië). Ook de kosten voor ondersteuning van de «Defence research group» (DRG) en Agard worden uit dit budget

gefinancierd. Deze kosten kunnen worden beschouwd als bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek dat door die instanties ten behoeve van Defensie wordt uitgevoerd.

4. Stichting Instituut Clingendael, opgenomen onder artikel 01.04

Naast het verzorgen van opleidingen verricht het Instituut Clingendael ook wetenschappelijke studies. De bijdrage van Defensie is bedoeld om voldoende ruimte binnen de exploitatie te houden voor het continueren van deze studies.

5. Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium, opgenomen onder artikel 01.04

Defensie verstrekt een basissubsidie aan het NLR, voornamelijk bedoeld voor het verrichten van achtergrondonderzoek. Deze basissubsidie bedraagt f 1 miljoen per jaar en maakt het Defensie mogelijk als «deelnemer» gebruik te maken van de faciliteiten van het NLR. Uiteraard is de grootste gebruiker van dit onderzoek de Koninklijke luchtmacht. Voorts neemt het NLR ook deel aan een aantal projecten in Euclid- en Codemakader.

6. Nederlands instituut voor maritieme ontwikkeling (voorheen Stichting coördinatie maritiem onderzoek), opgenomen onder artikel 03.04

Op initiatief van het ministerie van Economische Zaken heeft de ondersteuning van het maritieme onderzoek met ingang van 1 januari 1995 een nieuwe vorm gekregen. Hierbij zal niet langer gebruik worden gemaakt van de Stichting coördinatie maritiem onderzoek, maar van het nieuw opgerichte Nederlands instituut voor maritieme ontwikkeling (NIM), dat een andere opzet en werkwijze heeft. Defensie is bereid bij te dragen aan de eventuele apparaatskosten van het secretariaat van het NIM.

7. Technologie- en materieelontwikkeling, artikel 01.15

De ontwikkeling van defensiematerieel en van nieuwe, voor Defensie van belang zijnde, technologieën kan, in het kader van de Codemaregeling, door middel van dit artikel worden gefinancierd. Ook projecten in het kader van internationale samenwerking, voornamelijk Euclid, maar ook WEAG, kunnen ten laste van dit artikel worden gebracht.

Op gebieden die niet onder de doelsubsidie TNO (zie artikel 01.04) vallen, neemt de behoefte aan wetenschappelijk onderzoek en ondersteuning toe. Hiervoor is in de begroting dan ook een aparte voorziening opgenomen.

8. Projectgebonden onderzoek bij de krijgsmachtdelen.

Bij het aanschaffen van (groot) materieel bestaat in veel gevallen behoefte aan ondersteunend onderzoek, hetzij om de juiste eisen te formuleren, dan wel om het materieel op de juiste wijze te gebruiken, te verbeteren, in stand te houden, maar ook om het materieel verantwoord af te stoten. Hieronder valt ook specifiek luchtvaartgericht onderzoek dat door het NLR voor de Koninklijke luchtmacht wordt uitgevoerd. De kosten van dit onderzoek komen ten laste van de begrotingsartikelen 03.07 (Koninklijke marine), 04.05 en 04.07 (Koninklijke landmacht) en 05.04 (Koninklijke luchtmacht). Door de opname van 04.05 wordt ook weten-

schappelijk onderzoek en ontwikkeling ten laste van het exploitatiebudget van de Koninklijke landmacht zichtbaar.

9. Milieu-onderzoek, opgenomen in artikel 01.14

Defensie moet – deels op termijn – voldoen aan een aantal wettelijke eisen om het milieu niet of zo min mogelijk te belasten. In deze eisen zijn ook normen opgenomen die specifiek voor Defensie gelden. Voor de toepassing van deze normen is onderzoek nodig dat voor rekening van Defensie komt.

OVERZICHT MILIEU-UITGAVEN

De milieu-uitgaven van Defensie bestaan vooral uit uitgaven voor de geluidsisolatie van woningen rondom vliegvelden en het bodemsaneringsprogramma.

De uitgaven voor geluidsisolatie (zonering vliegvelden) zijn met ingang van 1996 overgeheveld van het beleidsterrein Algemeen naar de beleidsterreinen Koninklijke marine en Koninklijke luchtmacht.

In de Novemberbrief (Kamerstuk 23 900 X, nr. 8 herdruk) is aangegeven dat het bodemsaneringsprogramma met tien jaar wordt verlengd, zodat in de jaren 1996 tot en met 2000 een financiële ruimte van f 125 miljoen ontstaat. Direct milieubedreigende verontreinigingen kunnen ook bij deze fasering op korte termijn worden opgeruimd. De uitgaven en de daarbij behorende meerjarencijfers voor bodemsanering vallen hoger uit dan aanvankelijk in de Novemberbrief geraamd. Dit komt door saneringen die op korte termijn moeten worden uitgevoerd in verband met nieuwbouw, bij met name de Koninklijke luchtmacht. Een bodemsanering is hier vereist voordat met nieuwbouw kan worden begonnen. Ter compensatie van het niet bespaarde bedrag heeft de Koninklijke luchtmacht een herfasering voor zowel nieuwbouw als bodemsanering binnen artikel 05.05 uitgevoerd. Het totale financiële volume van bodemsanering wordt niet uitgebreid.

De overige milieu-uitgaven komen voort uit de maatregelen van het Defensie meerjarenplan milieu en de wet- en regelgeving op het gebied van milieu. De uitgaven maken veelal deel uit van materieelaanschaffingen en infrastructurele voorzieningen. Ze zijn verdisconteerd in de verschillende artikelnummers voor deze posten van de krijgsmachtdelen. De milieucomponent van deze uitgaven laat zich echter niet kwantificeren. Een totaalregel is dan ook niet meer opgenomen. Zeker is dat de «verborgen» milieu-uitgaven hoger zijn dan de bedragen die zijn uitgetrokken voor bodemsanering en geluidsisolatie.

Overzicht van de milieu-uitgaven van Defensie, opgenomen in de begroting-1996 en de daarbij behorende meerjarencijfers (in duizenden guldens)

Beleidssterrein	Soort	Art.nr.	1996	1997	1998	1999	2000
Algemeen	Diverse	01.14	10 300	10 300	7 300	7 300	7 300
Marine	Zonering	03.05	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
	Bosap	03.06	1 600	1 433	4 700	5 600	12 000
	Diverse		6 900	7 200	7 000	6 300	6 200
Landmacht	Milieu-onderz.	04.06	500				
	Bosap	04.06	10 000	10 000	10 000	11 000	11 000
	Diverse		4 000	7 000	16 000	17 000	18 000
Luchtmacht	Zonering	05.05	38 900	43 500	47 600	47 600	47 800
	Bosap	05.05	17 900	12 300	5 400	11 000	16 900
	Diverse		6 900	4 100	3 700	3 900	3 800
Marechaussee	Diverse		79	89	89	89	89

OVERZICHT UITGAVEN VERIFICATIE-ORGANISATIE

De uitvoering van wapenbeheersingsakkoorden berust bij de krijgsmacht delen, gecoördineerd door de Defensiestaf.

Het CSE-verdrag is op 17 juli 1992 voor onbepaalde tijd in werking getreden. In november 1995 dienen de aangesloten landen hun wapensystemen te hebben verminderd tot de overeengekomen aantallen. In de tussenliggende periode worden, veelal in internationaal verband, inspecties uitgevoerd van de vernietiging van het materieel. Daarnaast wordt de jaarlijks door de verdragspartijen uitgewisselde informatie over plaats en aantallen van wapensystemen regelmatig gecontroleerd. Tijdens deze inspecties worden tevens de in het kader van de CSE-1A personeels-overeenkomst verstrekte gegevens geverifieerd. Bovendien zijn er verificatieactiviteiten in het kader van het Weense Document-94.

Bij de voorbereiding en uitvoering van het in 1992 gesloten Open Skies-verdrag werkt Nederland nauw samen met België en Luxemburg, in Weu-verband en met enige verdragspartijen voor wat betreft het gebruik van speciale uitrusting. De voor 1996 geraamde investeringen betreffen de aanschaf van materieel die reeds voor 1994 was voorzien.

Indicatief overzicht uitgaven verificatie-organisatie (x f 1000)

	1996	1997	1998	1999	2000	begr.art
1. Personeelskosten militairen	2 110	2 110	2 110	2 110	2 110	01.02;04.02 05.02
2. Personeelskosten burgers	170	170	170	170	170	04.01
3. Materiële exploitatie t.b.v. CSE, WD-92	18	18	18	18	18	04.05
4. Geautomatiseerd gegevens verwerkend systeem	100	100	100	100	100	04.07; 05.06
5. Actieve verificatie CSE, WD-92	445	375	375	375	375	04.03; 05.03 05.04
6. Passieve verificatie CSE, WD-92, INF	75	75	75	75	75	04.03; 05.03
7. Opleidingen, seminars, workshops	55	55	55	55	55	04.03; 05.03
8. Uitvoering Open Skies exploitatie investeringen	500 1 000	500	500	500	500	05.04 05.04
Totalen	4 473	3 403	3 403	3 403	3 403	

**BELEIDSMATIGE MUTATIES GROTER DAN F 10 MILJOEN
(WAARONDER OMBUIGINGEN) TEN OPZICHTE VAN RAMING IN
ONTWERP-BEGROTING 1995**

Uitgaven	bedragen in miljoenen			
	1996	1997	1998	1999
Artikel/mutatie	uitgaven			
	1996	1997	1998	1999
01.01 Burgerpersoneel				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	- 215,3	- 204,2	- 201,4	- 192,2
01.02 Militair personeel				
Militair personeel algemeen	- 134,6	- 135,8	- 152,9	- 153,1
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	- 86,1	- 73,0	- 53,7	- 52,2
01.03 Overige Personele exploitie				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	- 37,8	- 37,4	- 37,5	- 37,5
01.05 Materiële exploitatie				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	- 107,0	- 99,9	- 101,8	- 105,5
01.07 Materieel/investeringen algemeen				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	- 21,7	- 26,8	- 12,2	- 11,4
01.10 Automatisering en telecommunicatie				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	- 80,9	- 79,3	- 66,9	- 70,6
01.11 Internationale verplichtingen				
Bijstelling verrekenbare ontvangsten	- 23,9	- 23,9	- 23,9	- 23,9
Correctie prijsbijstelling	- 11,5	- 11,8	- 11,6	- 11,5
Internationale verplichtingen	+ 9,7	+ 10,1	+ 10,3	+ 10,3
01.14 Milieu-maatregelen				
Overheveling uitgaven naar beleidsterreinen i.v.m. zonerig	- 39,0	- 43,0	- 47,2	- 47,2
01.16 Loonbijstelling				
Loonbijstelling	- 9,8	- 10,2	- 11,0	- 10,3
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	0,0	0,0	0,0	- 99,3
Loonbijstelling 1995	- 61,8	- 60,2	- 59,0	- 58,5
Incidentele loonontwikkeling 1996	- 48,8	- 47,9	- 46,9	- 46,6
Van aanvullende post loonbijstelling: loonbijstelling (overboeking)	+ 47,0	+ 45,4	+ 44,2	+ 43,7
Van aanvullende post loonbijstelling: ilo (Overboeking)	+ 33,7	+ 33,5	+ 33,2	+ 32,6
Aanvullende loonbijstelling 1994 (Overboeking)	+ 9,1	+ 14,6	+ 20,2	+ 25,6
Interne compensatie claim ilo-96	+ 15,1	+ 14,3	+ 13,7	+ 14,1
Aanvullende loonbijstelling 1995 (Overboeking)	+ 14,8	+ 14,8	+ 14,8	+ 14,8
Inhouding premies secundaire arbeidsvoorwaarden	+ 11,6	+ 11,6	+ 11,6	+ 11,6
01.17 Prijsbijstelling				
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	+ 209,4	+ 491,3	+ 593,0	+ 593,0
Prijsbijstelling	- 118,9	- 120,9	- 102,0	- 175,0
Intertemporele compensatie apache contract	0,0	- 50,0	- 63,0	+ 22,0
Correctie prijsbijstelling	+ 68,2	+ 73,2	+ 71,4	+ 72,1
Opbrengst verkoop defensiegoederen	+ 50,0	+ 25,0	0,0	0,0
Technische fasering	0,0	+ 50,0	+ 50,0	0,0
Intertemporele compensatie m.b.t. ziektekostenverzekering	- 21,0	- 22,0	- 39,0	0,0
Herschikking a.g.v. onderschrijding militaire pensioenen	+ 23,0	+ 37,1	+ 36,6	+ 29,2
Slaperproblematiek	- 0,3	- 26,8	- 31,2	- 26,6

Artikel/mutatie	uitgaven			
	1996	1997	1998	1999
01.17 Prijsbijstelling (vervolg)				
Herschikking nieuwbouw regio Den Haag	- 20,0	- 20,0	0,0	0,0
Interne compensatie claim ilo-96	- 15,1	- 14,3	- 13,7	- 14,1
Interne herschikking beleidsterrein 1 (kerndepartement)	- 12,7	+ 3,4	- 1,5	- 4,0
Herschikking i.v.m. prijsbijstelling bij KM/Klu	+ 12,4	0,0	0,0	0,0
01.18 Personeel en materieel				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 250,9	+ 230,9	+ 196,8	+ 193,8
01.19 Overige departementale uitgaven				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 28,7	+ 28,6	+ 28,6	+ 28,6
02.01 Wachtgelden burgerpersoneel				
Actualisatie wachtgeldregelingen	+ 44,8	+ 27,6	+ 4,2	- 32,7
02.02 Mil. pensioenen, uitkeringen en wachtgelden				
Herschikking a.g.v. onderschrijding militaire pensioenen	- 23,0	- 37,1	- 36,6	- 29,2
Slaperproblematiek	+ 0,3	+ 26,8	+ 31,2	+ 26,6
Militaire pensioenen en uitkeringen	+ 24,3	+ 24,3	+ 24,3	+ 24,3
Uitdeling loonbijstelling 1995	+ 10,1	+ 10,1	+ 10,1	+ 10,1
03.01 Burgerpersoneel				
Burgerpersoneel Koninklijke marine	+ 12,3	+ 13,5	+ 14,4	+ 15,4
03.02 Militair personeel				
Militair personeel Koninklijke marine	+ 52,6	+ 44,7	+ 42,4	+ 36,7
03.03 Overige personele exploitatie				
Overige personele exploitatie Koninklijke marine	- 15,8	- 13,3	- 13,5	- 13,5
Overige personele exploitatie Koninklijke marine	- 1,7	- 1,7	- 1,7	- 1,7
03.05 Materiële exploitatie				
Overheveling DGW&T budget naar Koninklijke marine	+ 5,9	+ 5,5	+ 5,6	+ 5,6
Materiële exploitatie Koninklijke marine	+ 16,3	+ 10,9	+ 20,2	+ 20,5
Doelmatigheidswinst	- 4,9	- 10,4	- 11,8	- 12,1
03.06 Bouw, aankoop gronden en opstallen				
Overheveling DGW&T budget naar Koninklijke marine	+ 14,6	+ 13,7	+ 14,1	+ 14,0
03.07 Overig groot materieel				
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	- 38,2	- 14,0	- 16,8	+ 72,4
Overig groot materieel Koninklijke marine	+ 8,5	- 14,3	- 13,9	+ 5,0
Correctie prijsbijstelling	+ 3,0	- 13,0	- 5,4	- 5,1
Herschikking i.v.m. prijsbijstelling bij KM/Klu	- 4,9	0,0	0,0	0,0
03.08 Multi-purpose fregatten				
Multi-purpose fregatten	- 35,6	+ 3,9	0,0	0,0
04.01 Burgerpersoneel				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke landmacht	+ 38,7	+ 34,5	- 6,8	- 9,1
Burgerpersoneel Koninklijke landmacht	+ 14,4	+ 16,7	+ 19,4	+ 21,9
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	+ 1,0	+ 1,0	- 6,3	- 11,6

Artikel/mutatie	uitgaven			
	1996	1997	1998	1999
04.02 Militair personeel				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke landmacht	- 104,7	- 111,3	- 72,5	- 60,5
Militair personeel Koninklijke landmacht	+ 93,6	+ 92,8	+ 92,4	+ 92,3
Doelmatigheidswinst	- 9,3	- 20,0	- 30,2	- 33,2
Uitdeling incidentele loonontwikkeling	+ 19,6	+ 19,6	+ 19,6	+ 19,6
Uitdeling loonbijstelling 1995	+ 15,8	+ 14,5	+ 13,6	+ 13,4
04.03 Overige personele exploitatie				
Doelmatigheidswinst	- 5,5	- 5,7	- 12,6	- 14,3
Overige personele exploitatie Koninklijke landmacht	- 27,2	- 29,1	- 31,7	- 32,2
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke landmacht	- 21,2	- 12,9	- 0,6	+ 25,4
04.05 Materiële exploitatie				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke landmacht	- 10,4	+ 35,2	+ 38,8	+ 57,4
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 51,9	+ 48,1	+ 46,3	+ 43,6
Doelmatigheidswinst	- 19,1	- 30,4	- 48,3	- 49,7
Materiële exploitatie Koninklijke landmacht	+ 26,0	+ 25,2	+ 22,1	+ 22,0
Correctie prijsbijstelling	- 10,0	- 10,4	- 7,9	- 8,0
04.06 Bouw, alsmede aankoop gronden en opstallen				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke landmacht	- 32,0	+ 26,0	+ 107,4	+ 12,5
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 29,7	+ 27,4	+ 31,3	+ 33,9
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	+ 5,0	- 7,0	- 12,0	- 9,0
04.07 Overig groot materieel				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke landmacht	+ 129,5	+ 28,7	- 66,1	- 25,5
Overig groot materieel Koninklijke landmacht	+ 23,5	+ 40,9	+ 27,1	+ 96,7
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	- 78,0	- 34,0	- 22,1	+ 56,4
Herschikking wachtgelden	- 38,8	- 28,8	- 11,3	+ 21,8
05.01 Burgerpersoneel				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	- 6,9	- 14,3	- 15,6	- 9,5
05.02 Militair personeel				
Militair personeel Koninklijke luchtmacht	+ 59,0	+ 58,1	+ 57,6	+ 55,8
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	+ 28,5	+ 21,6	+ 4,7	+ 20,2
Doelmatigheidswinst	- 8,1	- 7,8	- 10,2	- 10,8
05.03 Overige personele exploitatie				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	+ 7,0	+ 27,0	+ 33,4	+ 29,5
Overige personele exploitatie Koninklijke luchtmacht	- 19,7	- 18,4	- 18,2	- 17,7

Artikel/mutatie	uitgaven			
	1996	1997	1998	1999
05.04 Materiële exploitatie				
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	- 19,8	- 44,5	- 43,9	- 32,8
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 25,3	+ 24,0	+ 25,8	+ 26,4
Materiële exploitatie Koninklijke luchtmacht	- 24,1	- 18,2	+ 2,6	- 10,6
Doelmatigheidswinst	- 6,0	- 11,6	- 10,6	- 11,0
05.05 Bouw, alsmede aankoop gronden en opstallen				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 55,2	+ 58,0	+ 61,5	+ 60,9
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	- 10,6	- 12,0	+ 4,2	+ 12,8
05.06 Overig groot materieel				
Overig groot materieel Koninklijke luchtmacht	+ 90,6	+ 92,5	+ 79,8	+ 83,7
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	+ 5,7	+ 47,4	+ 40,4	- 3,2
Correctie prijsbijstelling	- 11,0	- 13,2	- 13,0	- 13,9
Herschikking i.v.m. prijsbijstelling bij KM/Klu	- 7,5	0,0	0,0	0,0
05.08 Gevechtsvliegtuigen F-16				
Gevechtsvliegtuigen F-16	- 49,9	- 57,7	- 67,3	- 68,8
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	- 16,8	- 30,0	- 30,0	+ 10,2
Herschikking binnen beleidsterrein Koninklijke luchtmacht	- 4,0	- 25,2	- 23,2	- 17,1
06.02 Militair personeel				
Militair personeel Koninklijke marechaussee	+ 13,1	+ 14,4	+ 15,2	+ 14,9
Verdeling gelden Schengen	+ 14,0	+ 14,0	+ 14,0	+ 14,0
06.03 Overige personele exploitatie				
Overige personele exploitatie Koninklijke marechaussee	- 10,3	- 10,3	- 10,3	- 10,3
06.04 Materiële exploitatie				
Doelmatigheidswinst	- 0,1	- 0,4	- 0,4	- 0,4
06.05 Bouw, alsmede aankoop gronden en opstallen				
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	0,0	0,0	0,0	+ 0,9
Herschikking nieuwbouw regio Den Haag	+ 20,0	+ 20,0	0,0	0,0
08.01 Luchtmobiele brigade				
Intertemporele compensatie Apache contract	0,0	- 25,0	- 12,0	0,0
Luchtmobiele brigade	+ 9,8	+ 11,0	+ 8,0	+ 8,0
08.03 Doelmatigheidsbesparingen				
Regeerakkoord 1994/kaderbrief 1995	- 75,0	- 400,0	- 500,0	- 600,0
Verlaging geparkeerde taakstelling door hogere doelmatigheid	+ 75,0	+ 121,4	+ 167,6	+ 181,7
Intertemporele compensatie Apache contract	0,0	+ 50,0	+ 50,0	+ 50,0
Aanvullende post cluster VI		+ 200,0	+ 200,0	+ 200,0
09.01 Personeel en materieel				
Overheveling tussen artikelen m.b.t. GDO en DGW&T	+ 128,5	+ 128,3	+ 111,8	+ 110,9
Doelmatigheidswinst	- 3,2	- 9,6	- 12,8	- 13,1

Ontvangsten		bedragen in miljoenen			
Artikel/mutatie		ontvangsten			
	1996	1997	1998	1999	
01.04	Ontv. van andere landen i.v.m. infrastructuur				
	Daling projecten Navo-infrastructuurprogramma	- 23,9	- 23,9	- 23,9	- 23,9
03.02	Ontvangsten en inh. div. verstrekkingen				
	Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen KM	+ 19,5	+ 20,0	+ 17,3	+ 17,3
04.05	Verpleging van burgerpatiënten in militaire ziekeninrichtingen				
	Geneeskundige verzorging	+ 28,0	+ 37,0	+ 30,0	+ 30,0

DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN

De Commissie voor de Verzoekschriften uit de Eerste Kamer heeft in het afgelopen begrotingsjaar geen verzoekschrift met betrekking tot de minister van Defensie behandeld.

De Commissie voor de Verzoekschriften uit de Tweede Kamer heeft in 1994 één verslag over Defensie uitgebracht, te weten op 17 november 1994 (Kamerstuk 23 954, nr. 29). Het verslag betrof het openbaar rapport nr. 94/390 van de Nationale ombudsman over de wijze waarop de directie Dienstplichtzaken gebruik maakt van de bevoegdheid ex artikel 51 Dienstplichtbesluit om uitstel van eerste oefening te verlenen in verband met het volgen van een studie van een jaar in het buitenland, voorafgaand aan een vervolgopleiding in Nederland (zie ook bijlage 6). De Commissie is het eens met de conclusie van de Nationale ombudsman dat sprake is van onvoldoende duidelijke, kenbare en toegankelijke regelgeving. In haar slotoverweging stelt de Commissie dat de minister erkent dat een zogenoemd tussenjaar in het belang van de dienstplichtige kan zijn, doch dat dit belang als criterium niet is uit te werken, zodat moet worden vastgehouden aan het gegeven dat een zogenoemd tussenjaar in Nederland of in het buitenland geen grond is voor uitstel. De Commissie is van oordeel dat er voldoende aanleiding bestaat om de Vaste Commissie voor Defensie in overweging te geven zo spoedig mogelijk met de minister in overleg te treden over het studie-uitstelbeleid, mede in het licht van de aanbeveling van de Nationale ombudsman. De Tweede Kamer stemde in met het voorstel het rapport en de correspondentie in handen te stellen van de Vaste Commissie voor Defensie. Defensie heeft bij brief van 17 februari 1995 gereageerd op het verzoek om commentaar van laatstgenoemde commissie; vastgehouden wordt aan het eerder ingenomen standpunt. De reactie hierop wordt afgewacht.

De Commissie voor de Verzoekschriften van de Tweede Kamer heeft op 23 maart 1995 het eerste verslag in 1995 over Defensie vastgesteld (Kamerstuk 23 954, nr. 69). Adressant beklaagde zich erover dat hij in oktober 1994 nog niet was opgeroepen ter vervulling van zijn militaire dienstplicht. Hij was in juni 1994 afgestudeerd en had ervaren dat het, in afwachting van de militaire dienst, vrijwel onmogelijk was werk te vinden. Hij achtte het te ingrijpend voor zijn persoonlijke leven, dat hij moest afwachten of en wanneer hij zou worden opgeroepen. Hij verzocht met onmiddellijke ingang als buitengewoon dienstplichtige aangemerkt te worden. Het verslag gaf de minister geen aanleiding maatregelen te treffen.

VOLUME- EN PRESTATIEGEGEVENS

In het algemene deel van de memorie van toelichting is het volgende kwantitatieve overzicht gegeven:

	Aantal artikelen	Bedrag (in mln)
Totaal aantal artikelen	58	13 596,2
Niet zinvol toe te lichten met volume- en prestatiegegevens	20	227,6
Wel zinvol toe te lichten met volume- en prestatiegegevens	38	13 368,6
Toegelicht met volume- en prestatiegegevens (waarvan 9 gedeeltelijk)	35	11 655,1
Mogelijk in de begroting 1997 aanvullend toe te lichten met volume- en prestatiegegevens	3 volledig 9 gedeeltelijk	1 713,5

1. De volgende artikelen worden om onderstaande redenen niet met volume- en prestatiegegevens toegelicht:

a. geen uitgaven op het artikel:

Algemeen:

- 01 01 Burgerpersoneel
- 01 02 Militair personeel
- 01 03 Overige personele exploitatie
- 01 05 Materiële exploitatie
- 01 07 Materieel/investeringen Algemeen
- 01 09 Onvoorziene uitgaven
- 01 10 Automatisering en telecommunicatie
- 01 12 Garanties
- 01 13 Milieuheffingen

Koninklijke marine:

- 03 10 Mijnenbestrijdingsvaartuigen Alkmaar-klasse

Koninklijke landmacht:

- 04 08 Pantseropvoertuigen YPR-765
- 04 09 Tankvervanging/verbetering Leopard-1

Koninklijke luchtmacht:

- 05 07 Geleide-wapensystemen-Patriot

Multi-service projecten en activiteiten

- 08 03 Doelmatigheidsbesparingen

b. niet beïnvloedbaar:

Algemeen:

- 01 16 Loonbijstelling
- 01 17 Prijsbijstelling

c. geheime uitgaven:

Algemeen:

- 01 08 Geheime uitgaven

d. voldoende met volumegegevens toegelicht:

Algemeen:

- 01 04 Subsidies en bijdragen

Koninklijke marine:

- 03 04 Subsidies en bijdragen

Koninklijke landmacht:

04 04 Subsidies

In bijlage 7 van de ontwerpbegroting 1996 is een overzicht van de subsidies opgenomen waarbij per subsidie/bijdrage bedrag, doelstelling, doelgroep en omschrijving van de betreffende regeling is vermeld.

2. De volgende artikelen worden wel toegelicht met volume- en prestatiegegevens:

a. **Algemeen:**

01 18 Personeel en materieel (de artikelonderdelen burger- en militair personeel)

Koninklijke marine:

03 01 Burgerpersoneel

03 02 Militair personeel

Koninklijke landmacht:

04 01 Burgerpersoneel

04 02 Militair personeel

Koninklijke luchtmacht:

05 01 Burgerpersoneel

05 02 Militair personeel

Koninklijke marechaussee:

06 01 Burgerpersoneel

06 02 Militair personeel

Groep Defensie-ondersteuning

09 01 Personeel en materieel (de artikelonderdelen burgers en militairen)

De uitgaven van salarissen voor het burger- en militair personeel zijn in de artikelsgewijze toelichting bij genoemde begrotingsartikelen onderbouwd met personeelsaantallen. In bijlage 1 van de ontwerpbegroting 1996 is voorts het totale samenvattend overzicht van de personeelssterkte en de indeling naar personeelscategorieën opgenomen.

b. **Pensioenen en wachtgelden**

02 01 Wachtgelden burgerpersoneel en inactiviteitswedden militair personeel

02 02 Militaire pensioenen en uitkeringen

De uitgaven voor wachtgelden, inactiviteitswedden, pensioenen en uitkeringen zijn in de artikelsgewijze toelichting bij genoemde begrotingsartikelen toegelicht met het aantal gerechtigden van de te onderscheiden beleidsterreinen.

c. **Algemeen:**

01 18 Personeel en materieel (het artikelonderdeel overige personele uitgaven)

Koninklijke marine:

03 03 Overige personele exploitatie

Koninklijke landmacht:

04 03 Overige personele exploitatie

Koninklijke luchtmacht:

05 03 Overige personele exploitatie

Koninklijke marechaussee:

06 03 Overige personele exploitatie

Groep Defensie-ondersteuning:

09 01 Personeel en materieel (het artikelonderdeel overige personele uitgaven)

In de artikelsgewijze toelichting zijn de te onderscheiden artikelonderdelen van de overige personele uitgaven met geëigende volume- en prestatiegegevens onderbouwd. Een volume-overzicht van de uitgaven in verband met het Sociaal Beleidskader is gegeven. Voor enkele artikelonderdelen is overleg gaande over de met de begroting-1997 op te nemen volume- en prestatiegegevens.

d. **Algemeen:**

01 06 Bouw

Koninklijke marine:

03 06 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

Koninklijke landmacht:

04 06 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

Koninklijke luchtmacht:

05 05 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

Koninklijke marechaussee:

06 05 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

De uitgaven voor bouw, alsmede voor aankoop van gronden en opstallen zijn in de artikelsgewijze toelichting bij genoemde begrotingsartikelen onder meer toegelicht met een percentage van de waarde van de activa aan onroerende goederen.

e. **Algemeen:**

01 14 Milieumaatregelen

01 18 Personeel en materieel (het artikelonderdeel materieel)

01 19 Overige departementale uitgaven

Koninklijke marine:

03 05 Materiële exploitatie

Koninklijke landmacht:

04 05 Materiële exploitatie

Koninklijke luchtmacht:

05 04 Materiële exploitatie

Koninklijke marechaussee:

06 04 Materiële exploitatie

Groep Defensie-ondersteuning:

09 01 Personeel en materieel (het artikelonderdeel materieel)

In de artikelsgewijze toelichting zijn de te onderscheiden artikelonderdelen van de apparaats- en materiële exploitatie-uitgaven met geëigende volume- en prestatiegegevens onderbouwd. Voor enkele artikelonderdelen is overleg gaande over de met de begroting-1997 op te nemen volume- en prestatiegegevens.

f. **Algemeen:**

01 11 Internationale verplichtingen

01 15 Ontwikkeling nieuw defensiematerieel

Koninklijke marine:

03 07 Overig groot materieel

03 08 Multi-purpose fregatten

03 09 Onderzeeboten Walrus-klasse

Koninklijke landmacht:

04 07 Overig groot materieel

Koninklijke luchtmacht:

05 06 Overig groot materieel

05 08 Gevechtsvliegtuigen F-16

Koninklijke marechaussee

06 06 Groot materieel

Multiservice projecten en activiteiten:

08 01 Luchtmobiele brigade

In de artikelsgewijze toelichting bij genoemde begrotingsartikelen zijn concrete verwijzingen opgenomen naar specifieke rapportages over grote programma's en materieelprojecten zoals bijvoorbeeld is opgenomen in de memorie van toelichting van deze begroting respectievelijk als separate rapportages aan de Tweede Kamer zijn/worden gezonden.

g. **08 02 Vredesoperaties**

In hoofdstuk 1, paragraaf 3 van het algemeen deel van de memorie van toelichting is een overzicht opgenomen van de Nederlandse militairen die in het kader van vredesoperaties zijn uitgezonden.

BIJLAGE 15
CONVERSIETABELLEN
De conversietabellen voor de ontwerp-begroting 1996: uitsplitsing begroting «Algemeen» naar «Kerndepartement» en «GDO»

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.01	Stand ontwerp 1995	221,215	213,855	201,922	198,265	188,247			
Burgerpersoneel	1e suppletoor 1995	2,024	1,413	2,258	3,162	4,002			
	Nieuwe mutaties	6,188	(3,000)	(3,000)	(3,000)	(3,000)			
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(68,623)	(66,023)	(66,080)	(61,421)			
	Naar art 09.01 P&M GDO		(143,645)	(135,157)	(132,347)	(127,828)			
	Stand ontwerp 1996	229,427	0	0	0	0			
Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.02	Stand ontwerp 1995	241,283	220,718	208,749	206,611	205,252			
Militair personeel	1e suppletoor 1995	4,620	(134,581)	(135,781)	(152,879)	(153,079)			
	Nieuwe mutaties	245							
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(69,133)	(56,018)	(36,816)	(35,277)			
	Naar art 09.01 P&M GDO		(17,004)	(16,950)	(16,916)	(16,896)			
	Stand ontwerp 1996	246,148	0	0	0	0			
Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.03	Stand ontwerp 1995	39,032	36,265	35,852	36,004	36,004			
Overige personele exploitatie	1e suppletoor 1995	3,450	1,500	1,500	1,500	1,500			
	Nieuwe mutaties	49							
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(17,387)	(17,375)	(17,824)	(17,785)			
	Naar art 09.01 P&M GDO		(20,378)	(19,977)	(19,680)	(19,719)			
	Stand ontwerp 1996	42,531	0	0	0	0			
Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting		t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
U01.05	Stand ontwerp 1995			105,936	99,889	92,528	98,633	102,364	
Materiële exploitatie	1e suppletoor 1995			1,179	3,098	3,095	3,167	3,167	
	Nieuwe mutaties				(7,000)	(7,000)	(7,000)	(7,000)	
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement	(747)	(1,754)	(27,640)	(36,220)	(33,539)	(34,236)	(31,435)	
	Naar art 01.19 Ov. Expl. Kerndepartement				(26,809)	(26,279)	(24,995)	(25,945)	
	Naar art 09.01 P&M GDO				(32,958)	(28,805)	(35,569)	(41,151)	
	Stand ontwerp 1996	20,885	114,228	79,475	0	0	0	0	
Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.05	Stand ontwerp 1995	100,261	103,905	96,824	98,633	102,349			
Materiële exploitatie	1e suppletoor 1995	3,181	3,098	3,095	3,167	3,167			
	Nieuwe mutaties		(7,000)	(7,000)	(7,000)	(7,000)			
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(39,703)	(37,707)	(34,436)	(32,635)			
	Naar art 01.19 Ov. Expl. Kerndepartement			(25,175)	(25,079)	(24,795)	(24,745)		
	Naar art 09.01 P&M GDO			(35,125)	(30,133)	(35,569)	(41,136)		
	Stand ontwerp 1996	103,442	0	0	0	0			
Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting		t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
U01.07	Stand ontwerp 1995			15,975	20,977	24,685	11,605	10,800	
Materieel/ investeringen Algemeen	1e suppletoor 1995			15,706	755	855	555	555	
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(100)	(7,350)	(6,394)	(5,199)	(5,927)	(7,022)	
	Naar art 09.01 P&M GDO				(15,338)	(20,341)	(6,233)	(4,333)	
	Stand ontwerp 1996	12,362	39,751	24,331	0	0	0	0	

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.07	Stand ontwerp 1995	15,975	20,977	25,985	11,605	10,800			
Materieel/	1e suppletoor 1995	14,555	755	855	555	555			
investeringen	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(6,394)	(6,499)	(5,927)	(7,022)			
Algemeen	Naar art 09.01 P&M GDO		(15,338)	(20,341)	(6,233)	(4,333)			
	Stand ontwerp 1996	30,530	0	0	0	0			
Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting		t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
U01.10	Stand ontwerp 1995			80,392	78,550	77,600	65,681	69,437	
Automatisering	1e suppletoor 1995			2,040	1,500	1,400	1,200	1,200	
en Telecommuni-	Nieuwe mutaties			3,097					
catie	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement		(3,303)	(14,187)	(48,521)	(46,728)	(35,354)	(39,414)	
	Naar art 09.01 P&M GDO				(31,529)	(32,272)	(31,527)	(31,223)	
	Stand ontwerp 1996	2,370	99,873	71,342	0	0	0	0	
Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.10	Stand ontwerp 1995	82,659	79,353	77,876	65,702	69,437			
Automatisering	1e suppletoor 1995	5,508	1,500	1,400	1,200	1,200			
en Telecommuni-	Nieuwe mutaties	3,097							
catie	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement			(49,324)	(47,004)	(35,375)	(39,414)		
	Naar art 09.01 P&M GDO			(31,529)	(32,272)	(31,527)	(31,223)		
	Stand ontwerp 1996	91,264	0	0	0	0			
Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting		t/m 1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
U01.13	Stand ontwerp 1995			4,460	5,260	5,260	5,260	5,260	
Milieuheffingen	1e suppletoor 1995			1,080	100	100	100	100	
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement				(295)	(295)	(295)	(295)	
	Naar art U03 ... Kon. marine				(936)	(936)	(936)	(936)	
	Naar art U04 ... Kon. landmacht				(2,893)	(2,893)	(2,893)	(2,893)	
	Naar art U05 ... Kon. luchtmacht				(1,147)	(1,147)	(1,147)	(1,147)	
	Naar art U06 ... Kon. marechaussee				(89)	(89)	(89)	(89)	
	Stand ontwerp 1996		5,702	5,540	0	0	0	0	
Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting		1995	1996	1997	1998	1999	2000		
U01.13	Stand ontwerp 1995	4,460	5,260	5,260	5,260	5,260			
Milieuheffingen	1e suppletoor 1995	1,080	100	100	100	100			
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement			(295)	(295)	(295)	(295)		
	Naar art U03 ... Kon. marine			(936)	(936)	(936)	(936)		
	Naar art U04 ... Kon. landmacht			(2,893)	(2,893)	(2,893)	(2,893)		
	Naar art U05 ... Kon. luchtmacht			(1,147)	(1,147)	(1,147)	(1,147)		
	Naar art U06 ... Kon. marechaussee			(89)	(89)	(89)	(89)		
	Stand ontwerp 1996	5,540	0	0	0	0			
Totale overheveling «uitgaven» van BT Algemeen		1996	1997	1998	1999	2000			
	Naar art 01.18 P&M Kerndepartement	(250,859)	(230,921)	(196,753)	(193,849)				
	Naar art 01.19 Ov. Expl. Kern-								
	departement	(25,175)	(25,079)	(24,795)	(24,745)				
	Naar art 09.01 P&M GDO	(263,019)	(254,830)	(242,272)	(241,135)				
	Naar art U03 ... Kon. marine			(936)	(936)	(936)			
	Naar art U04 ... Kon. landmacht			(2,893)	(2,893)	(2,893)			
	Naar art U05 ... Kon. luchtmacht			(1,147)	(1,147)	(1,147)			
	Naar art U06 ... Kon. marechaussee			(89)	(89)	(89)			
	Totaal overgeheveld	(544,118)	(515,895)	(468,885)	(464,794)				

BEGRIPPENLIJST

A&O	Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds voor de overheid
ACCS	Air Command and Control System
AGARD	Advisory Group for Aerospace Research and Development
AMP	Adviesraad Militaire Produktie
ATBM	Anti-Tactical Ballistic Missile
ATS	Amfibisch transportschip
AVVN	Algemene Vergadering van de Verenigde Naties
BBT	Beroepspersoneel-Bepaalde-Tijd
BDOS	Boven de Organisatie Sterkte
BICES	Battlefield Information Collection and Exploitation Systems
BOT	Beroepspersoneel-Onbepaalde-Tijd
BV-LOM	Buitengewoon Verlof Leeftijdontslag Militairen
C ²	Command and Control
CJTF	Combined Joint Task Force
CMHF	Centrale voor Middelbare en Hogere Functionarissen
CMO	Coördinatie Maritiem Onderzoek
CNAD	Conference of National Armament Directors
CO	Centrale Organisatie
CODEMA	Commissie Ontwikkeling Defensiematerieel
COT	Compagniesoefenterrein
CSE	Conventionele Strijdkrachten in Europa
CTBT	Comprehensive Test Ban Treaty
CUP	Capability Upkeep Programme
CW	Chemische Wapens
DCC	Duyverman Computercentrum
DEEC	Digital Electronic Engine Control
DGP	Senior Defence Group on Proliferation
DGW&T	Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen
DMP	Defensiematerieelkeuze Proces
DMPM	Defensie Meerjarenplan Milieu
DMVS	Depot Mechanisch Vliegtuigmaterieel en Straalmotoren
DPO	Department of Peacekeeping Operations
DTC	Defensie Technologie Concept
ECMM	European Community Monitor Mission
EOT	Eenheidsoefenterrein
EUCLID	European Cooperation on the Long Term in Defence
FAWEU	Forces answerable to WEU
GDBK	Geneeskundige database krijgsmacht
GDO	Groep Defensie-ondersteuning
GVKA	Geïntegreerde Verplichtingen- en Kasadministratie
GVKKA	Geïntegreerde Verplichtingen-, Kas- en Kostenadministratie
GVR	Gemeenschappelijke Vacaturebank Rijk
HCNM	Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden

ICFY	International Conference on Former Yugoslavia
IDL	Instituut Defensieeergangen
IDPP	Integraal Defensie Planning Proces
IGK	Inspecteur Generaal der Krijgsmacht
IVOP	Informatievoorziening Overheids- personeel
KLIM	Koninklijke Landmacht Implementatie Middenlaag
KMSL	Koninklijke Militaire School Luchtmacht
KVNRO	Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-Officieren
LETS	Luchtmacht Elektronische en Technische School
LIMOS	Luchtmacht Instructie en Militaire Oplei- dingen School
LOA	Letter of Offer and Acceptance
MARIN	Maritiem Research Instituut Nederland
MDD	Maatschappelijke Dienst Defensie
MEOB	Marine Elektronisch en Optisch Bedrijf
MER	Milieu-effectrapport
MFO	Multinational Force and Observers
MID	Militaire Inlichtingendienst
MLRS	Multiple Launched Rocket System
MLU	Midlife Update
MPC	Militair Penitentiair Centrum
MRK	Maatschappelijke Raad voor de Krijgs- macht
NADC	Nato Air Defence Committee
NAFIN	Netherlands Armed Forces Integrated Network
NATCO	Nationaal Commando
NATRES	Korps Nationale Reserve
NAVO	Noordatlantische Verdragsorganisatie
NIID	Stichting Nederlandse Industriële Inschakeling Defensie-opdrachten
NIM	Nederlands Instituut voor Maritieme Ontwikkeling
NLR	Nationaal Lucht- en Ruimtevaart- laboratorium
NLRGC	Nationaal Lucht- en Ruimtevaart- geneeskundig Centrum
NPV	Non-Proliferatie Verdrag
NSK	Nieuw Salarissysteem Krijgsmacht
OCKLu	Opleidingscentrum Koninklijke Lucht- macht
OOT	Overige oefenterreinen
OPCW	Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samen- werking in Europa
PFP	Partnership for Peace
PRTL	Pantserrups tegen Luchtdoelen
RDO (TNO)	Raad voor Defensie-onderzoek van TNO
RMC	Regionaal Militair Commando
RVE	Resultaat Verantwoordelijke Eenheid
SAJO	Subsidieregeling Additionele Jongeren- banen bij de Overheid
SAR	Search and Rescue

SBK	Sociaal Beleidskader
SDV	Stichting Dienstverlening Veteranen
SEWACO	Sensor-, wapen- en commandosysteem
SINBAD	Structuurplan Informatievoorziening en Automatisering Defensie
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
SMT	Structuurschema Militaire Terreinen
START	Strategic Arms Reduction Talks
STC	Shape Technical Centre
STSTVZGCIE	Staf stafverzorgingscompagnie
TACTAS	Tactical Towed Array System
TBA	Terugdringing Beroep op de Arbeidsongeschiktheidsregelingen
TFC	Thuisfrontcomité
THG/KLu	Tactische Helikopter groep Koninklijke luchtmacht
TIVC	Technisch Informatie Verwerkend Centrum
TNO	(Nederlandse organisatie voor) Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UNAMIR	United Nations Assistance Mission in Ruanda
UNAVEM	United Nations Angola Verification Mission
UNCRO	United Nations Confidence Restoring Operation in Croatia
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force
UNDP	United Nations Development Programme
UNMIH	United Nations Mission in Haiti
UNOMOZ	United Nations Operation in Mozambique
UNOMUR	United Nations Observer Mission Uganda/Rwanda
UNPF	United Nations Peace Force
UNPROFOR	United Nations Protection Force
UNSAS	United Nations Stand-by Arrangements System
UNSCOM	United Nations Special Commission
UNTAC	United Nations Transitional Authority in Cambodia
UNTSO	United Nations Truce Supervisory Organisation
USZO	Uitvoeringsorganisatie Sociale Zekerheid Overheidspersoneel
VBDBAT	Verbindingsbataljon
VEB	Verbeterd Economisch Beheer
VN	Verenigde Naties
WEAG	Western European Armaments Group
WEU	Westeuropese Unie
WW	Werkloosheidswet

SUPPLEMENT

EVALUATIE VAN DE INTERNATIONALE VEILIGHEIDSSITUATIE

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	67
2.	De veiligheidssituatie in Europa	68
2.1.	De Russische Federatie: de politieke situatie en het militaire vermogen	68
2.2.	Overige landen van het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten	71
2.3.	Midden-Europa	73
3.	Veiligheidspolitieke ontwikkelingen aan de zuidrand van Europa	75
4.	Het Caraïbische gebied	76
5.	Wapenbeheersing, wapenhandel en de verspreiding van massavernietigingswapens	77
5.1.	Wapenbeheersing	77
5.2.	Internationale wapenhandel	78
5.3.	Proliferatie van massavernietigingswapens	79
6.	Nieuwe uitdagingen en risico's	81
6.1.	Intra-statelijke conflicten	81
6.2.	Grensoverschrijdende criminaliteit	83
7.	De rol van internationale organisaties in het veranderde veiligheidsbeleid	85
7.1.	Navo	85
7.2.	EU/Weu	87
7.3.	OVSE	89
7.4.	VN	90
8.	Conclusies	93

EVALUATIE VAN DE INTERNATIONALE VEILIGHEIDSSITUATIE

1. Inleiding

In de Prioriteitennota werd, ruim drie jaar na de val van de Muur, de balans opgemaakt van de ingrijpende veranderingen in de veiligheids-situatie in Europa en daarbuiten. Er was, na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, geen sprake meer van een grootscheepse militaire dreiging tegen het grondgebied van de Navo. Anderzijds werd geconstateerd dat er, in de voormalige Sovjet-Unie en elders, vele militaire en niet-militaire bronnen van spanning, instabiliteit en onveiligheid zijn, die tot nieuwe interstatelijke conflicten kunnen leiden, ook aan de rand van het Navo-grondgebied. Een goed toegeruste krijgsmacht bleef dus nodig, in de eerste plaats met het oog op de bondgenootschappelijke verdediging. Bovendien was in de nieuwe veiligheidssituatie meer dan vroeger vraag naar inzet van militairen voor crisisbeheersing en humanitaire hulpverlening in acute noodsituaties. Crisisbeheersing in bredere zin werd daarmee, naast de bondgenootschappelijke verdediging, een hoofdtaak voor de krijgsmacht.

Een belangrijke conclusie van de Prioriteitennota was dat veiligheid, ondanks een toegenomen beroep op de inzet van militaire middelen, minder dan voorheen voornamelijk door militaire factoren wordt bepaald. De veiligheidssituatie wordt mede beïnvloed door zeer uiteenlopende vraagstukken: nationalisme en etnische tegenstellingen, zwakke of ontbrekende staatsstructuren, economische achterstand en ongelijkheid, overbevolking en onderontwikkeling, migratie, aantasting van het milieu, terrorisme en internationaal georganiseerde criminaliteit. Bij deze en andere ontwikkelingen kan niet worden gesproken van een directe militaire bedreiging van het grondgebied, maar wel van mogelijk negatieve effecten voor de internationale veiligheid en de stabiliteit en het goed functioneren van de eigen staat en staatsinstellingen. Dit vereist een brede veiligheidsstrategie, met gebruikmaking van politieke, economische, financiële en militaire middelen en gedragen door een netwerk van nationale en internationale organisaties. Een doeltreffend en samenhangend gebruik van deze middelen was een doelstelling van de herijking van ons buitenlandse beleid.

De afgelopen twee jaar is het politieke en economische hervormingsproces in de Russische Federatie langzaam en moeizaam verlopen. Haar militaire potentieel is zowel kwantitatief als kwalitatief verder achteruitgegaan. In de meeste andere republieken van de voormalige Sovjet-Unie is nog geen duidelijke politieke en economische ontwikkeling ten goede waarneembaar. In Oekraïne verloopt het hervormingsproces nog steeds zeer moeizaam. Naar het zich laat aanzien blijft ex-Joegoslavië vooralsnog het toneel van conflicten en een bron van instabiliteit op de Balkan. Positiever zijn de vooruitzichten in een aantal landen van Midden-Europa, die zich politiek, maatschappelijk en economisch in de goede richting ontwikkelen. In het Midden-Oosten, met inbegrip van het Golfgebied, en Noord-Afrika daarentegen is sprake van bronnen van spanning en instabiliteit, die mede wegens de geografische nabijheid nauwlettend worden gevolgd. Spanningen en crises in deze gebieden kunnen uitgroeien tot conflicten die een bedreiging vormen voor vrede en veiligheid in Europa. Vanwege de Koninkrijksrelatie is het Caraïbische gebied van bijzonder belang. Tevens blijven conflicten en spanningen elders in de wereld de aandacht vragen. Ook daar kan de inzet van de Nederlandse krijgsmacht gewenst zijn, voor crisisbeheersing, vredesoperaties of humanitaire hulpverlening. In deze analyse wordt de balans opgemaakt en bezien in hoeverre ontwikkelingen in de internationale

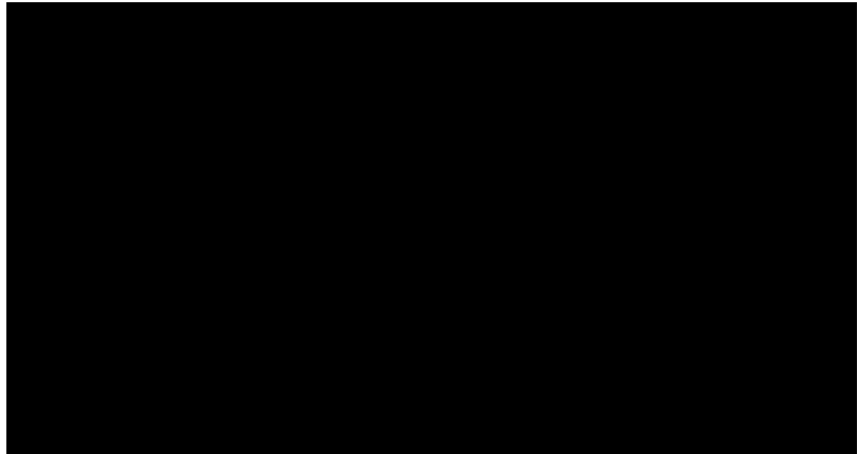
veiligheidssituatie aanleiding geven tot bijstelling van de uitgangspunten zoals verwoord in de Prioriteitennota.

2. De veiligheidssituatie in Europa

2.1. De Russische Federatie: de politieke situatie en het militaire vermogen

De politieke en economische toekomst van Rusland is onzeker. Onverwachte wendingen in de politieke machtsverhoudingen blijven mogelijk. Sinds 1990 is het bruto binnenlands produkt meer dan gehalveerd. Veel Russen verbinden economische hervormingen met maatschappelijke chaos en verslechtering van de levensomstandigheden (werkloosheid, stijgende kosten van levensonderhoud, criminaliteit en corruptie). Een politiek draagvlak voor verdere radicale hervormingen ontbreekt. Daarentegen is de sympathie voor nationalistische en conservatieve politici, met hun nadruk op herstel van orde en traditionele Russische waarden, toegenomen. De samenstelling van het parlement en de regering weerspiegelt dit. De parlaments- en presidentsverkiezingen, in respectievelijk december 1995 en juni 1996, zijn van groot belang voor de toekomst van Rusland. Een voortzetting van het huidige beleid onder een gematigde leiding is een denkbare uitkomst, als grote sociale onrust kan worden voorkomen. Dit laatste is mogelijk nu de regering meer aandacht besteedt aan maatregelen ter verzachting van de sociale gevolgen van haar economische beleid. De gevolgen van een eventuele overwinning van extreem-nationalistische krachten zijn moeilijk te voorspellen, omdat hun opvattingen over het te voeren beleid sterk uiteenlopen. Op korte termijn zouden zij waarschijnlijk voorrang geven aan de consolidatie van hun binnenlandse machtspositie. Een extreem-nationalistische regering zou in haar buitenlandse beleid vrijwel zeker, in ieder geval verbaal, een anti-westerse koers volgen en de dominante positie van Rusland in het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (Gos) economisch en militair meer doen gelden. Daarentegen zijn de politieke en maatschappelijke veranderingen waarschijnlijk al zó ver voortgeschreden, dat een herstel van de oude Sovjet-orde onder een extreem nationalistisch regime vrijwel uitgesloten is. Zelfs binnen de communistische partij vindt een dergelijk beleid nauwelijks steun.

De machtsverdeling tussen de centrale regering en de regionale overheden in de Russische Federatie is nog niet uitgekristalliseerd en zal politieke wrijvingen blijven geven. Daarbij zullen economische vraagstukken, zoals de controle over natuurlijke hulpbronnen en de verdeling van belastinginkomsten, centraal staan. Verschillende republieken, waaronder Tatarstan, hebben een grote mate van autonomie bereikt. Hoever de Russische overheid hiermee wil gaan en of deze autonomie van lange duur zal zijn, is onduidelijk. De regering is bereid, zoals het brute optreden in Tsjetsjenië aantoont, de eenheid van de federatie met militaire middelen te handhaven. Overigens is Tsjetsjenië niet representatief voor de andere republieken. Het was de enige autonome republiek in Rusland die zich bij het uiteenvallen van de Sovjet-Unie aan de controle van het centrale gezag in Moskou wist te onttrekken. Het slaagde er bovendien in een eigen strijdmacht op te richten. In andere regio's is dat niet het geval. Politieke onafhankelijkheid voor een of meer regio's is dan ook onwaarschijnlijk. De dreiging van etnisch-nationalistische, separatistische bewegingen zal waarschijnlijk beperkt blijven tot een klein aantal, vooral in de Noord-Kaukasus gelegen, regio's. Van belang is ook de dominante positie van de Russische bevolkingsgroep elders binnen de Russische Federatie: zij maakt 82 procent uit van de totale bevolking.

De economische en politieke ontwikkelingen bepalen in hoge mate de situatie van de Russische krijgsmacht. Er is ingrijpend bezuinigd op defensie (zie afbeelding 1). De militairen zijn verdeeld over de verwerking van de bezuinigingen en over de herstructurering en de verkleining van de krijgsmacht. Er is dan ook nauwelijks sprake van beleidsprioriteiten, laat staan van een integrale defensieplanning voor de langere termijn. Om economische redenen is een verdere daling van de defensielasten waarschijnlijk. De personele uitgaven blijven domineren. Voor modern materieel en de verbetering van de inzetbaarheid en de gevechtsgereedheid van de conventionele strijdkrachten is weinig geld beschikbaar. Oefenprogramma's zijn ontwricht. In het militaire district Noord-Kaukasus, dat geldt als het zwaartepunt van de herstructurering van de Russische krijgsmacht, waren in 1994 bij bijna alle veldoefeningen niet meer dan enkele tientallen militairen betrokken. Russische vliegers oefenen niet meer dan 25 uur per jaar. De strijdkrachten hebben een overschot aan kader en een groot tekort aan dienstplichtigen, wat de inzetbaarheid ondermijnt. De voor 1995 voorziene reductie van 1,9 naar 1,7 miljoen functies zal het tekort verminderen. De recente beslissing de dienstplicht te verlengen van 18 tot 24 maanden zal op termijn de getalsmatige verhouding tussen manschappen en officieren normaliseren. Het zal echter weinig bijdragen tot de oplossing van het grootste probleem van de Russische strijdkrachten: de geringe gevechtsgereedheid. Het budget is ontoereikend voor een wezenlijke verbetering. De strategisch-nucleaire strijdkrachten worden daarom volgens de militaire doctrine als de belangrijkste waarborg voor de veiligheid van Rusland gezien. De Russische regering kent dan ook een hoge prioriteit toe aan het instandhouden van deze nucleaire eenheden. Ook na uitvoering van de Start-verdragen blijft Rusland een nucleaire supermogendheid.

Omdat de materieelverwerving en militair onderzoek en ontwikkeling tot een minimum zijn teruggebracht, kampt de Russische defensie-industrie met grote problemen. In 1994 is de militaire productie met ongeveer 40 procent verminderd ten opzichte van het voorgaande jaar. Voor afzonderlijke bedrijven kan export financiële verlichting brengen, maar voor de sector als geheel biedt dit geen uitweg. De groei van de Russische militaire export zal beperkt blijven. De modernisering van de defensie-industrie kan niet worden gefinancierd uit een verhoging van de exporten. Een rigoureuze afslanking is daarom onvermijdelijk. De regering tracht die bedrijven te behouden die van belang zijn voor de technologische ontwikkeling van het militaire apparaat. De noodzakelijke middelen voor investeringen in de modernisering van de defensie-industrie

ontbreken echter; zij zal dan ook steeds minder in staat zijn de Russische krijgsmacht van moderne uitrusting te voorzien.

De Russische regering en het parlement hebben hun aandeel in het defensiebeleid grotendeels beperkt tot het vaststellen van de begroting. Een toereikend politiek toezicht op de strijdkrachten ontbreekt. De relatie tussen de politiek en het defensie-apparaat is gespannen. De defensieleiding is ontevreden over het budget. Veel beroepsofficieren voelen zich als gevolg van de sterk gedaalde levensstandaard en hun thans geringe maatschappelijke aanzien door de politiek in de steek gelaten. Het gebruik van de krijgsmacht in eigen land wordt vaak als misbruik ervaren. Traditioneel heeft de Russische krijgsmacht een afstandelijke houding aangenomen tegenover de politiek. Er is echter een ontwikkeling waarneembaar waarbij de strijdkrachten in toenemende mate een onafhankelijke factor vormen in de Russische politiek. Door interne verdeeldheid is hun bemoeienis tot dusver beperkt gebleven tot de beleidsterreinen die de strijdkrachten rechtstreeks raken. In het algemeen kunnen de strijdkrachten worden beschouwd als een relatief stabiele factor in de Russische maatschappij en politiek. De achterdocht onder de militairen jegens het Westen is de laatste tijd toegenomen. Een rol hierbij spelen de discussie over de uitbreiding van de Navo, de toegang van de Russische defensie-industrie tot de internationale wapenmarkt en de flankproblematiek in het kader van het CSE-verdrag.

De defensieleiding staat, met het oog op de toekomst van de Russische strijdkrachten op de middellange termijn, voor pijnlijke beslissingen. Economisch gezien is er de komende tien jaar hoe dan ook onvoldoende ruimte om aan alle door de militairen inmiddels geformuleerde wensen tegemoet te komen. De keuze voor een krijgsmacht van 1,5 miljoen manschappen, zoals voorzien in de plannen, staat de modernisering en de verhoging van de gevechtsgereedheid in de weg. Deze doelstellingen kunnen alleen worden bereikt als de omvang verder wordt beperkt. Dat zou echter leiden tot ontslagen op grote schaal onder het beroepspersoneel. De defensieleiding lijkt te kiezen, gezien onder andere de recente beslissing tot verlenging van de dienstplicht, voor kwantiteit boven kwaliteit. Hierdoor is de kans groot dat de hervorming en de modernisering van de krijgsmacht onvoldoende van de grond zullen komen.

Rusland zal de komende jaren niet in staat zijn een strijdmacht op te bouwen en in stand te houden die een strategisch offensief tegen de Navo op alle fronten en over grote afstanden kan voeren. Het economische en demografische draagvlak is te smal voor een groei van het Russische militaire vermogen tot het vroegere Sovjet-niveau. Rusland blijft wel in staat in alle strategische richtingen het defensief te voeren. Op korte termijn is het conventionele militaire vermogen ontoereikend voor een groot offensief in één richting. Zowel de geografische spreiding als de lage inzetbaarheid van veel eenheden maken dit onmogelijk. Bovendien zijn de Russische strijdkrachten logistiek niet in staat tot een optreden ver buiten het eigen grondgebied. Het militaire conventionele vermogen zal mogelijk op langere termijn weer toenemen. Het offensieve vermogen zal echter beperkt blijven. Hoewel Rusland numeriek de grootste militaire macht blijft in Europa, behoort een herleving van de oude dreiging van een grote verrassingsaanval voor de voorzienbare periode niet tot de mogelijkheden. Het Russische internationale beleid is daar ook niet op gericht.

2.2. Overige landen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten

De nationale politieke, economische en militaire structuren in de andere voormalige Sovjet-republieken staan nog in de kinderschoenen. In de meeste landen is de politieke leiding, veelal bestaande uit ex-communisten, terughoudend met ingrijpende hervormingen. De problemen zijn verdiept doordat de vele onderlinge economische banden grotendeels zijn verbroken. Er zijn conflicten in Tadzjikistan en in de Kaukasus. Hierbij spelen ongeregelde strijdkrachten een belangrijke rol. Ten aanzien van het conflict in Moldavië, waarbij het Russische veertiende leger een bijzondere positie inneemt, zijn besprekingen gaande, maar deze hebben nog niet geleid tot een definitieve regeling.

In de meeste Centraalaziatische staten zijn de bestaande, veelal nog beperkte, democratische verworvenheden onder politieke druk komen te staan. Een verdere verslechtering van de economische situatie kan de ontwikkeling naar meer autoritaire regeringsvormen nog versterken. Een groeiend nationaal zelfbewustzijn beïnvloedt de politieke oriëntatie van deze landen. Hierdoor kan de positie van de Russische bevolkingsgroepen, die toch al ernstig getroffen zijn door de economische achteruitgang, verder onder druk komen te staan, wat tot massale emigratie en tot spanningen met Moskou kan leiden. Etnische tegenstellingen, grensgeschillen en conflicten over het gebruik van watervoorraden blijven twistpunten tussen de betrokken staten. Zij zullen voorlopig militair en economisch in belangrijke mate afhankelijk blijven van Rusland. Vooral Tadzjikistan is voor zijn voortbestaan volledig afhankelijk van Russische steun.

De situatie in de Kaukasus blijft zorgwekkend. De toestand in Georgië is zeer instabiel. Bij het uitblijven van overeenstemming over de status van Nagorno-Karabach zijn nieuwe vijandelijkheden tussen Armenië en Azerbajdzjan mogelijk. Zolang tenminste een formele wapenstilstand ontbreekt, is een OVSE-vredesoperatie onmogelijk. Het gevaar dat buurlanden betrokken raken bij dit conflict, blijft aanwezig.

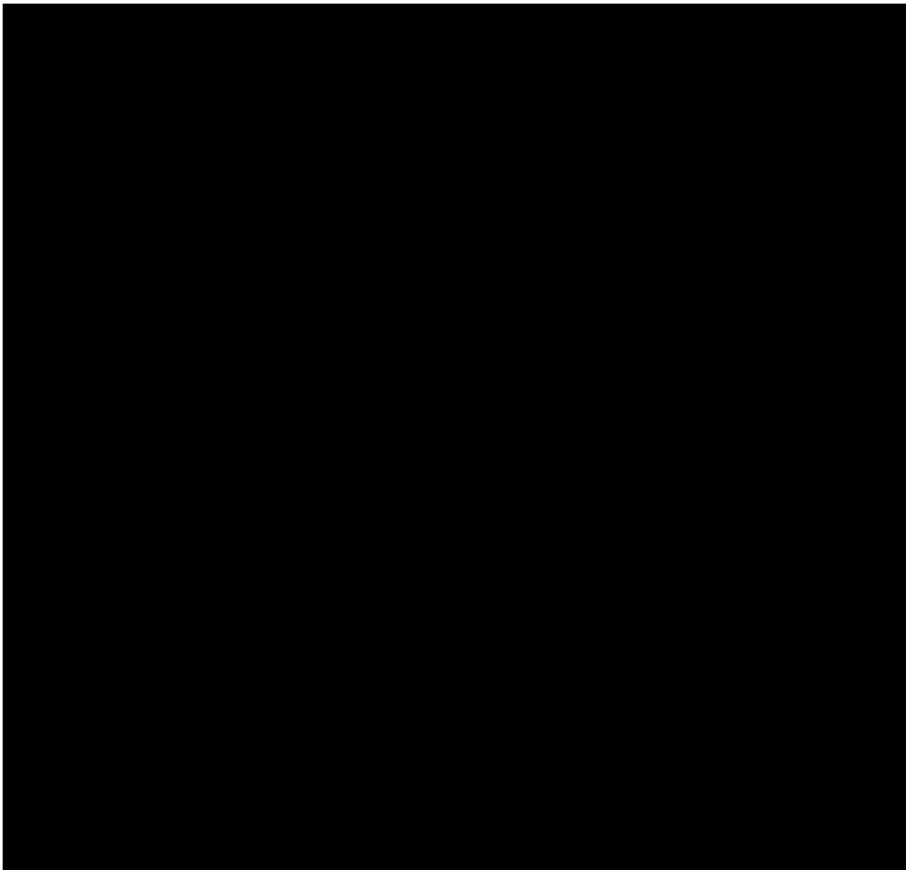
Het Gemenebest van Onafhankelijke Staten heeft weinig of geen inhoud kunnen geven aan zijn rol als sterfhuisconstructie ter afwikkeling van de Sovjet-erfenis en evenmin de grondslag kunnen leggen voor nauwe intergouvernementele samenwerking. De laatste tijd groeit echter het besef dat zonder bepaalde vormen van samenwerking, vooral op economisch gebied, een goede ontwikkeling van de afzonderlijke staten niet mogelijk is. Op gebieden waar sprake is van een duidelijk gemeenschappelijk belang, kan een streven naar nauwere samenwerking worden waargenomen. Een economische unie lijkt op dit moment echter onwaarschijnlijk. Ten aanzien van militaire samenwerking met Rusland bestaat bij verschillende staten van het Gos grote terughoudendheid. De uiteenlopende belangen van de Gos-staten zullen de samenwerking blijven bemoeilijken.

Het beleid van Moskou ten aanzien van het «Nabije Buitenland» richt zich op het behoud – of herstel – van een sterke Russische invloed, de bescherming van Russische minderheden en een stabilisering van de crisisgebieden aan vooral de Russische zuidgrens. In een aantal republieken vormen Russen een aanzienlijk deel van de bevolking (zie afbeelding 2). Op basis van bilaterale stationeringsovereenkomsten zal ernaar worden gestreefd de Russische (para)militaire presentie in deze gebieden, met uitzondering van de Baltische staten, voort te zetten. Sinds 1993 treedt Rusland steeds meer op als «crisisbeheerser» van het Gos. Zijn «crisisbeheersingsoperaties» hebben veelal geleid tot een bevrozing van

de conflicten. De Russische leiding zal, waar mogelijk, het Gos blijven gebruiken om haar machtspositie te consolideren en te legitimeren.

Oekraïne is er nog niet in geslaagd een stabiel politiek bestel op te bouwen. Taken en bevoegdheden van president, regering en parlement zijn nog niet helder afgebakend. De grote economische teruggang vormt een zware belasting voor de bevolking. Ook als de inmiddels ingezette hervormingspolitiek wordt voortgezet, is een stabilisering van de

Oekraïense economie niet op korte termijn te verwachten. De levensstandaard van grote delen van de bevolking zal dan ook vooralsnog verder dalen, wat tot sociale onrust kan leiden.

De relatie tussen Kiev en de overwegend door Russen bevolkte Krim blijft complex, ondanks een zekere toenadering tussen beide partijen. Nationalistische kringen in Rusland steunen het streven naar vèrgaande autonomie door lokale politieke groeperingen op het schiereiland. Bij hen roept het Oekraïense beleid inzake de Krim groot verzet op. Zij trekken de legitimiteit van het Oekraïense gezag over de Krim in twijfel. De moeizame verhouding tussen de regering in Kiev en de Krim hangt mede samen met het vraagstuk van de Russische militaire presentie op de Krim.

De verhouding van Rusland met Oekraïne is bepaald niet zonder problemen. Hoewel Moskou formeel de onafhankelijkheid en de territoriale integriteit van Oekraïne nooit ter discussie heeft gesteld, beschouwen veel Russen Oekraïne als een historisch deel van de Russische natie. Oekraïne is economisch sterk afhankelijk van samenwerking met Rusland. Het weinig succesvolle economische beleid van de Oekraïense regering in de afgelopen jaren heeft deze afhankelijkheid versterkt en de positie

tegenover Rusland verder verzwakt. Tegen deze achtergrond zoekt Kiev toenadering tot Moskou met behoud van de eigen onafhankelijkheid. Zowel de Russische als de Oekraïense regering spannen zich in een escalatie van hun politieke en economische tegenstellingen te voorkomen en zij blijven streven naar nauwere samenwerking.

De Oekraïense regering streeft naar goede relaties met de andere Europese landen en organisaties, zonder overigens de eigen geopolitieke ligging uit het oog te verliezen. Zij beklemtoont dat een eenzijdige concentratie van het Westen op de Middeneuropese landen kan leiden tot een isolement van Oekraïne. De verdere opbouw van een onafhankelijke Oekraïense staat zou, aldus de redenering, hierdoor ongunstig worden beïnvloed, met grotere afhankelijkheid van de Russische Federatie als gevolg. Een stabiel en onafhankelijk Oekraïne zal, mede door zijn geografische ligging, de veiligheid in Europa vergroten.

Wit-Rusland blijft in velerlei opzicht sterk afhankelijk van Rusland en streeft dan ook in toenemende mate naar vèrgaande samenwerking en integratie. De praktische vormgeving van de beoogde samenwerking wordt bemoeilijkt door politieke en economische problemen in Wit-Rusland. De Russische terughoudendheid ten opzichte van een volledige economische reïntegratie is vooral een gevolg van de hoge financiële lasten die dit met zich mee zal brengen. Niettemin zullen de betrekkingen tussen beide landen waarschijnlijk de komende jaren zowel op politiek, economisch als militair gebied verder worden geïntensiveerd.

2.3. Midden-Europa

De landen in Midden-Europa zullen blijven streven naar integratie in de bestaande westerse politieke, economische en militaire samenwerkingsorganen, vooral de Europese Unie, de Weu en de Navo. In Hongarije, Tsjechië en Polen zijn de politieke en economische hervormingen het verst gevorderd en zijn de vooruitzichten voor een succesvolle voltooiing van het ingrijpende transformatieproces het gunstigst. In enkele landen bemoeilijken etnische en politieke tegenstellingen en structurele economische achterstanden een snelle overgang naar een democratische rechtsstaat en een markteconomie. Westerse steun hierbij, onder meer door het verder openen van de eigen markten, is van groot belang.

Na jaren van economische teruggang treedt in verschillende landen in Midden-Europa een zeker economisch herstel op en vertoont het bruto nationaal produkt weer groei. In de meeste landen blijft echter de werkloosheid, uiteenlopend van tien tot achttien procent van de beroepsbevolking, een bron van zorg. De positie van de Hongaarse minderheden compliceert de relaties van Roemenië en Slowakije met Hongarije. Het Hongaars-Slowaakse vriendschapsverdrag van maart 1995 moet een basis bieden voor de regeling van het minderhedenprobleem. Het wacht overigens nog op ratificatie. Over de positie van de 1,7 miljoen Hongaren in Roemenië is nog geen overeenstemming bereikt. De situatie van de Hongaarse minderheid in Servië vormt een bron van spanning tussen Boedapest en Belgrado. Van groot belang is dat de Middeneuropese landen niet rechtstreeks betrokken raken bij een onverhoopte escalatie van het geweld in het voormalige Joegoslavië.

De politieke en economische veranderingen in de Baltische landen verlopen moeizaam. Er is sprake van ernstige sociaal-economische problemen. In Estland en Letland is de aanwezigheid van een grote Russisch sprekende minderheid een belangrijk vraagstuk, dat de betrekkingen met Rusland bemoeilijkt. Estland, Letland en Litouwen blijven economisch in belangrijke mate afhankelijk van de Russische

Federatie, maar zoeken zowel politiek als militair aansluiting bij het Westen. Moskou is evenwel fel gekant tegen nauwe militaire banden van de Baltische staten met de Navo.

In het voormalige Joegoslavië heeft het zoeken naar een politieke oplossing een nieuwe impuls gekregen, maar een duurzame vredesregeling is nog niet tot stand gekomen. Escalatie van de conflicten blijft mogelijk. Brede Europese veiligheidsbelangen zijn in het geding. De herovering door het Kroatische leger van West-Slavonië en de Krajina heeft het Kroatische gezag over dit gebied hersteld. De situatie rond Oost-Slavonië blijft gespannen. Hoewel van Kroatische zijde is verklaard dat in eerste instantie langs diplomatieke weg de herintegratie van dit gebied wordt nagestreefd, wordt de inzet van militaire middelen niet uitgesloten. Dit zou tot een gevaarlijke escalatie van het conflict kunnen leiden, waarbij de strijdkrachten van Klein-Joegoslavië rechtstreeks betrokken kunnen raken. In Bosnië-Herzegovina blijft het bereiken van een voor alle partijen aanvaardbaar compromis, onder meer over de verdeling van het grondgebied, buitengewoon moeilijk. De Bosnische Serviërs hebben voornamelijk wat betreft het materieel een overwicht op de Bosnische regeringstroepen. Zij zullen blijven streven naar nauwe politieke, economische en staatkundige banden met Klein-Joegoslavië. De Bosnische Kroaten blijven, gesteund door de Kroatische regering, streven naar maximale autonomie. Zij zijn, ondanks de Bosnisch-Kroatische federatie, tegen een sterk centraal gezag in Bosnië-Herzegovina. Tussen de conflictpartijen bestaan in Bosnië-Herzegovina overigens illegale, commerciële netwerken, die zich onder meer bezighouden met wapenhandel.

In Klein-Joegoslavië is de positie van het heersende regime sterk. Gewapende conflicten in de overwegend door minderheden bewoonde gebieden, vooral Kosovo, blijven mogelijk. De sancties hebben de greep van de regerende socialistische partij op staat en samenleving niet aangetast. Wel hebben zij geleid tot omvangrijke smokkel en groei van de georganiseerde misdaad. Er bestaat onder de meerderheid van de Serviërs geen verschil van mening over de zogenaamde groot-Servische gedachte, wel over de wijze waarop en de termijn waarbinnen deze werkelijkheid moet worden.

De situatie in de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië blijft erg instabiel als gevolg van de economische crisis en de etnische spanningen. De Albanese bevolkingsgroep voelt zich gediscrimineerd en eist vèrgaande autonomie. Ook onder de Slavische meerderheid lijkt het nationalisme aan kracht te winnen. Een escalatie van de etnische spanningen zou waarschijnlijk niet tot het Macedonische grondgebied kunnen worden beperkt, mede gezien de zwakte van de Macedonische overheid. De verhouding met de buurlanden blijft gespannen. De Griekse economische blokkade en de internationale sancties tegen Klein-Joegoslavië ondermijnen de toch al zwakke Macedonische economie. Het akkoord van 13 september tussen Griekenland en Macedonië is een belangrijke stap voorwaarts in de normalisering van de betrekkingen tussen beide landen. Dit zal ondermeer moeten leiden tot een beëindiging van de Griekse economische blokkade.

De regering van Albanië streeft ingrijpende hervormingen na en zoekt nauwe samenwerking met het Westen. Albanië kent thans min of meer stabiele politieke verhoudingen. De economie verkeert nog steeds in een diep dal. Een wezenlijke verbetering van de economische situatie, en daarmee van de levensstandaard van de bevolking, zal vele jaren vergen. De Albanese regering is bezorgd over het lot van de Albanezen in Macedonië en Kosovo. Zij wenst escalatie van deze etnische problemen te

voorkomen, uit vrees rechtstreeks bij een conflict te worden betrokken. De kans op een spoedige politieke regeling van vooral de problemen in Kosovo is evenwel gering.

3. Veiligheidspolitieke ontwikkelingen aan de zuidrand van Europa

De meeste landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, inclusief het Golfgebied, worden geconfronteerd met politieke, sociaal-economische, maatschappelijke en religieuze problemen en spanningen. Ook kunnen grensgeschillen, tegenstellingen over olievoorraden en de watervoorziening en militair-politieke rivaliteiten aanleiding geven tot gewapende conflicten tussen bepaalde landen. Deze potentiële regionale conflict-haarden zullen voor de voorzienbare toekomst blijven bestaan. Het vredesproces tussen de Arabische landen, de Palestijnen en Israël biedt de hoop dat op termijn een ernstige bron van instabiliteit kan worden weggenomen.

In verschillende landen van Noord-Afrika en het Midden-Oosten zijn de sociaal-economische omstandigheden de afgelopen jaren sterk verslechterd. Het verzet onder de bevolking tegen de als negatief ervaren aspecten van het beleid van industrialisatie en economische modernisering neemt toe. Het betreft vooral het gebrek aan politieke vrijheden en sociale rechtvaardigheid. In deze samenlevingen, die worden gekenmerkt door een groeiende kloof tussen arm en rijk, streven vooral jongeren naar fundamentele politieke veranderingen, waarbij vaak wordt teruggegrepen op islamitische waarden en normen. Zij willen dan ook – hoewel zij het vaak niet eens zijn over de manier waarop – de huidige, veelal seculiere en op het Westen georiënteerde, regimes vervangen door een op traditionele en religieuze grondslag gevestigde staat. De radicale bewegingen zijn meer anti-modern dan anti-westers, maar omdat het Westen symbool staat voor het moderne, kan deze afkeer zich gemakkelijk tegen het Westen keren. De vraag is echter of zij op economisch gebied een alternatief hebben voor het Westen. Gezien de sombere economische vooruitzichten zal de huidige instabiliteit waarschijnlijk voortduren. De militante islamitische bewegingen, ook die in Zuidwest-Azië, zijn sterk lokaal georiënteerd: er is geen sprake van een homogene pan-islamitische beweging.

In sommige landen groeit de invloed van extremistische groeperingen die zo nodig met geweld de beoogde veranderingen trachten te verwezenlijken. De gebeurtenissen in Algerije tonen – na Iran en Soedan – opnieuw aan dat een relatief kleine radicale groepering zich in betrekkelijk korte tijd tot een brede oppositionele beweging kan ontwikkelen. Ook in Algerije vormde een ernstige economische crisis, gekoppeld aan grote welvaartsverschillen en het ontbreken van economisch perspectief voor grote delen van de bevolking, de voedingsbodem voor deze radicale bewegingen. Een spiraal van geweld heeft de situatie in Algerije zo gepolariseerd, dat de kansen op een politieke oplossing van de crisis voorlopig klein lijken.

Een radicalisering van de politieke verhoudingen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, met inbegrip van het Golfgebied, behoort de komende jaren tot de mogelijkheden. Een dergelijke ontwikkeling zou de politieke stabiliteit negatief beïnvloeden en gevolgen hebben voor Europa. Hierbij kan worden gedacht aan door bepaalde regeringen gesteunde terroristische acties tegen westerse doelen, een groeiende invloed van radicale landen en groeperingen op sommige van hun geëmigreerde landgenoten en een sterke groei van de migratie naar Europa.

Verschillende landen hebben inmiddels een militair potentieel opgebouwd dat, vooral in het licht van de politieke ambities van de desbetreffende regimes, aanleiding geeft tot bezorgdheid, vooral in regionaal perspectief. Van betekenis is tevens de gestage uitbreiding van de defensie-industrie in een aantal van deze landen, die mede berust op onderlinge samenwerking.

Tegen deze achtergrond, en gelet op de aanwezige conflicthaarden, is de verdere verspreiding van zowel geavanceerde conventionele wapensystemen als bepaalde massavernietigingswapens een verontrustende ontwikkeling. Enkele landen beschikken al over ballistische raketssystemen en gevechtsvliegtuigen voor de lange afstand, die kunnen worden uitgerust met massavernietigingswapens. Hierdoor zijn zij in beginsel in staat niet alleen de, voor het Westen essentiële, maritieme verbindingslijnen, maar ook Europees grondgebied te treffen.

In het licht van deze ontwikkelingen is internationale samenwerking met de landen in deze regio van belang. Het is in het belang van Europa dat de welvaartskloof tussen de continenten kleiner wordt. Thans is het gemiddelde inkomen in de Europese Unie het twintigvoudige van dat in noordelijk Afrika. De EU heeft dan ook gekozen voor een actieve politiek. Hierbij staan centraal een mogelijke vrijhandelszone, economische hulp en politieke samenwerking. De Navo heeft een eerste stap gezet naar een dialoog met Egypte, Marokko, Tunesië, Mauretanië en Israël, vooral om mogelijke misverstanden over de aard en de rol van de Navo weg te nemen en om gemeenschappelijke belangen te bepalen. Het is de bedoeling op termijn ook andere landen, zoals Jordanië, Libanon en Syrië, bij de dialoog te betrekken.

4. Het Caraïbische gebied

De Nederlandse Antillen en Aruba liggen in het Caraïbische gebied, dat hoofdzakelijk bestaat uit een groot aantal kleine eilandstaten. Van sommige landen laat de politieke en economische stabiliteit te wensen over. De eilandstaten – Cuba is een uitzondering – beschikken slechts over een kleine krijgsmacht met politie- en kustwachttaken. Conflicten tussen staten ontbreken. Er is geen sprake van een militaire bedreiging in traditionele zin van de Nederlandse Antillen en Aruba. De Benedenwindse eilanden liggen voor de Venezolaanse kust. In de praktijk heeft Venezuela zijn historische aanspraken op Aruba, Bonaire en Curaçao opgegeven. In 1975 is een maritiem grensafbakeningsverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Venezuela gesloten. De Venezolaanse belangen zijn vooral van economische aard; de regering in Caracas hecht dan ook veel waarde aan het behoud van de politieke en sociale rust op de eilanden. De Nederlandse militaire aanwezigheid wordt gezien als een stabiliserende factor.

Bij de beoordeling van de veiligheidssituatie in het Caraïbische gebied spelen de internationale drugshandel en de georganiseerde criminaliteit een steeds belangrijker rol. Dit is een gevolg van de strategische ligging van de eilanden tussen de drugsproducerende landen in Latijns-Amerika en de gebruikerslanden. Ook de financiële «off-shore» faciliteiten, bedoeld om investeringen aan te trekken, zijn een belangrijke trekpleister voor criminelen, onder andere voor het witwassen van drugswinsten. De georganiseerde misdaad wint steeds meer terrein doordat de betrokken staten, met hun beperkte bestuurlijke mogelijkheden, geen tegenwicht kunnen bieden. Bovendien dreigt de georganiseerde criminaliteit de bestuurlijke stabiliteit aan te tasten. De kleine omvang van de strijdkrachten en – voor zover aanwezig – kustwachtorganisaties van deze landen

bemoeilijkt een effectieve bestrijding van de drugshandel en andere vormen van internationale criminaliteit.

De overheden in de Nederlandse Antillen en Aruba trachten in samenwerking met Nederland de internationaal georganiseerde misdaad te bestrijden. Een versterking van de internationale samenwerking, ook op militair gebied, moet bijdragen tot een effectievere bestrijding van de illegale activiteiten. De mogelijkheden van de staten in het gebied op te treden tegen illegale visvangst en lozingen van olie en andere afvalstoffen in hun territoriale wateren zijn beperkt. Meer samenwerking, ook op multilateraal vlak, is noodzakelijk. Wat Nederland betreft is hierbij vooral de Koninklijke marine betrokken, onder andere bij de oprichting van de kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (zie ook paragraaf 6.2).

Een andere ontwikkeling die de stabiliteit kan aantasten is het grote aantal migranten. De migratie in het Caraïbische gebied is van oudsher omvangrijk, ook op de Nederlandse Antillen en Aruba. De geringe omvang van de bevolking en van de werkgelegenheid beperkt de mogelijkheden voor opvang. Een deel van de migranten is betrokken bij niet-legale activiteiten.

5. Wapenbeheersing, wapenhandel en de verspreiding van massavernietigingswapens

De aandacht voor multilaterale wapenbeheersing is de laatste jaren toegenomen. De wereldpolitiek wordt immers niet langer gedomineerd door twee supermogendheden. De bipolaire wereld van de Koude Oorlog heeft plaatsgemaakt voor een multipolaire wereld, waarin de dreiging van nucleaire massavernietiging is vervangen door de realiteit van kleinere conflicten die ons opnieuw bewust hebben gemaakt van de vernietigingskracht van conventionele wapens. De nucleaire dreiging is echter niet verdwenen, maar van gedaante veranderd. De verspreiding van nucleaire wapens en gerelateerde technologieën vormt een reële bedreiging van de mondiale stabiliteit en vraagt op velerlei terrein een actieve benadering, ook op dat van de wapenbeheersing.

In de pogingen de proliferatie tegen te gaan, gaan onderhandelingen hand in hand met maatregelen in de sfeer van exportcontroles. De twee benaderingen zijn complementair: wapenbeheersing en ontwapening bestrijken de vraagzijde van het proliferatieproces en exportcontroles de aanbodzijde. De risico's van een ongebreidelde proliferatie van kennis en technologie vereisen méér dan uitsluitend wapenbeheersingsonderhandelingen. Onderhandelingen verlagen weliswaar bepaalde risico's doordat ze de veiligheidsdialoog gaande houden en de resultaten hiervan tastbaar in internationale overeenkomsten worden vastgelegd, maar ze schieten tekort als het gaat om kwaadwillende regimes die over voldoende financiële armslag beschikken om hun voornemens in daden om te zetten. De ervaringen met Irak hebben veel landen gesterkt in de overtuiging dat inspectieregimes en exportcontroles van groot belang zijn.

5.1. Wapenbeheersing

Hoewel multilaterale onderhandelingen over wapenbeheersing en proliferatievraagstukken, in VN-verband maar ook op regionaal niveau, zoals in de OVSE, aan gewicht hebben gewonnen, heeft de Oost-West tegenstelling duidelijk sporen nagelaten. Dit geldt zeker voor het verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa, het CSE-verdrag, dat op het gebied van de conventionele bewapening vorm geeft aan de politieke wil van Oost en West de wapenwedloop in Europa te beëindigen. Het verdrag beoogt het arsenaal aan zware, conventionele wapensystemen in

Europa op een lager niveau te stabiliseren en een getalsmatig evenwicht tussen de landen van de Navo en van het voormalige Warschaupact tot stand te brengen. Het belangrijkste onderdeel van het verdrag, de driejarige reductiefase, eindigt midden november 1995. Ongeveer 45 000 wapensystemen zijn dan vernietigd, waaronder ruim 18 000 tanks en 2 000 gevechtsvliegtuigen. Daarna zijn de aantallen zware wapens van elk van de 30 verdragsstaten aan limieten gebonden. In het voorjaar van 1996 zal tijdens een toetsingsconferentie worden gezien of het verdrag naar behoren wordt uitgevoerd en of het toereikend functioneert.

Het CSE-verdrag is niet aangepast aan de grote veranderingen die Europa sinds het einde van de Koude Oorlog heeft ondergaan. Rusland heeft aanpassing van het verdrag op de agenda gezet. Sinds anderhalf jaar betogen Rusland en Oekraïne dat de regionale limieten in het CSE-verdrag, oorspronkelijk bedoeld om de concentratie van zwaar materieel op de noord- en zuidflank van de Sovjet-Unie te voorkomen, het onmogelijk maken de territoriale indeling van de krijgsmacht aan te passen aan de veranderde veiligheidssituatie. De Russische regering is van mening dat de instabiele situatie in de Kaukasus de aanwezigheid van méér Russische troepen en zwaar materieel in de regio vergt dan het verdrag toelaat. Er zijn tekenen dat Moskou overweegt deze veiligheidsbelangen te laten prevaleren boven zijn CSE-verplichtingen.

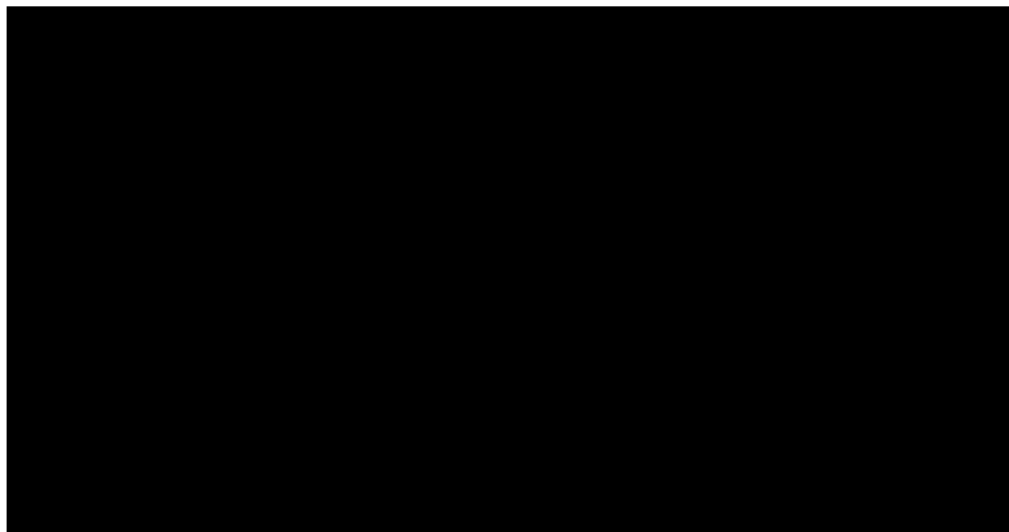
De blok-tot-blok-benadering, waarop de structuur van het verdrag berust, weerspiegelt niet langer de geopolitieke realiteit in Europa. Het uitgangspunt van twee homogene groepen van staten was eigenlijk door de ontbinding van het Warschaupact, de Duitse hereniging en de desintegratie van de Sovjet-Unie al bij inwerkingtreding van het verdrag achterhaald. Het feit dat desondanks de uitvoering van het verdrag tot dusver bevredigend verloopt, illustreert de goede wil van alle verdragspartijen. Na de voltooiing van de reductieperiode in november van dit jaar zullen met name de voormalige lidstaten van het Warschaupact in Midden- en Oost-Europa de sporen van het verleden in het verdrag willen uitwissen. De voorgenomen uitbreiding van de Navo in oostelijke richting is een reden te meer om aanpassing van het verdrag welwillend te bezien.

Op het terrein van de vertrouwenwekkende maatregelen, waaraan sinds het ontstaan van de CVSE – nu OVSE – in het midden van de jaren zeventig vrijwel onafgebroken is gewerkt, is veel bereikt. Sinds de top van Boedapest, vorig jaar december, is wat de uitbreiding van het OVSE-stelsel betreft een accentverschuiving waarneembaar van het ontwikkelen van nieuwe vertrouwenwekkende maatregelen naar een betere implementatie van reeds bestaande afspraken.

5.2. Internationale wapenhandel

De omvang van de internationale wapenhandel vertoont de laatste jaren een dalende lijn (zie afbeelding 3). In 1987 bedroeg de omzet ongeveer 40 miljard dollar, in 1994 ruim 20 miljard dollar. De grootste daling deed zich voor bij de importen door ontwikkelingslanden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de beëindiging van, door het Oost-West conflict beïnvloede, regionale conflicten en de teruglopende bereidheid omvangrijke militaire hulp te verlenen. Een uitzondering vormt Azië, waar sprake is van een stijging van de wapenhandel, wat niet alleen de economische groei van dit werelddeel weerspiegelt, maar ook een uiting is van regionale politieke tegenstellingen. Ondanks deze teruggang blijft de noodzaak bestaan van een strikte controle op de export van wapens, zowel op nationaal niveau als in multilateraal verband. Nederland neemt deel aan de onderhandelingen over een nieuw multilateraal exportcontrolesysteem voor conventionele wapens en gevoelige «dual-use» goederen. Dit zogenoemde

«Nieuwe Forum», de beoogde opvolger van het Cocom-regime, zal moeten leiden tot grotere openheid en verantwoordelijkheid ten aanzien van de export van deze goederen. Het Nieuwe Forum moet zich niet alleen richten op de export van grote wapensystemen, maar ook op de verspreiding van kleine wapens.

Bijzondere aandacht verdienen de landmijnen, die vaak vele jaren na beëindiging van een conflict nog veel slachtoffers maken en de wederopbouw van landen belemmeren. De handel in deze wapens moet dan ook worden beperkt en strikt geregeld. Wellicht zal hiertoe dit najaar tijdens de toetsingsconferentie over het Conventionele-Wapensverdrag een aanzet worden gegeven. Op de agenda staat onder meer het Nederlandse voorstel het verdrag uit te breiden met beperkende bepalingen over de handel in mijnen. De conferentie zou ook moeten besluiten tot aanzienlijk scherpere regels voor het gebruik van landmijnen, vooral anti-personeelmijnen. Een algemeen verbod op het gebruik van anti-personeelmijnen is op dit moment niet haalbaar. De regering blijft zich echter inspannen voor het zo veel mogelijk beperken van de risico's voor de burgerbevolking. Nederland zal pleiten voor een verbod op het gebruik van landmijnen die niet detecteerbaar zijn of niet zijn voorzien van een zelfvernietigingsmechanisme. Tijdens de toetsingsconferentie zal ook worden gesproken over een verbod op de ontwikkeling, de productie en het gebruik van laserwapens die uitsluitend zijn bedoeld voor het uitschakelen van het menselijke gezichtsvermogen. De ontwikkeling van deze wapens bevindt zich in een dusdanig stadium dat nu actie is geboden om invoering te voorkomen. Tijdige stappen zijn ook nodig om de proliferatie van blindmakende laserwapens onder terroristische en misdaadorganisaties te verhinderen.

Het VN-wapenregister is een eerste stap om op mondiaal niveau de wapenstromen zichtbaar te maken. Beheersing van de wapenstromen is van groot belang voor de beheersing van conflicten. Er kan echter ook sprake zijn van conflicten waarbij vooral gebruik wordt gemaakt van inheems wapentuig. Wapenexportcontroles moeten dan ook deel uitmaken van een breed beleid gericht op de preventie van conflicten.

5.3. Proliferatie van massavernietigingswapens

Een brede benadering is ook noodzakelijk om de verspreiding van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen tegen te gaan. De proliferatie van nucleaire, biologische en chemische wapens, gekop-

peld aan de invoering van overbrengingsmiddelen met een groter bereik, kan ertoe leiden dat Navo-grondgebied binnen het bereik komt van dit wapentuig. In de toekomst zouden ook de georganiseerde misdaad en terroristische groeperingen op dit gebied een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen, bijvoorbeeld doordat zij door de illegale handel in het bezit komen van nucleaire materialen of de beschikking krijgen over chemische en biologische wapens.

Landen met programma's voor de verwerving van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen laten zich vooral leiden door regionaal-politieke overwegingen en rivaliteiten, zoals het streven naar regionale hegemonie, grensgeschillen en het beheer over natuurlijke hulpbronnen. De verspreiding van deze wapensystemen wordt mede mogelijk gemaakt door de toenemende beschikbaarheid van relevante technologieën en materialen. Dit is mede het gevolg van zowel de export van zogenaamde «dual-use» goederen en technologieën als van nationale industriële ontwikkelingen. Internationale afspraken over het uitsluitend civiele gebruik van deze goederen, zoals opgenomen in het NPV en het CW-verdrag, zijn daarom van toenemend belang. Een goede controle op de export en de produktie van deze goederen is niettemin noodzakelijk. Daartoe zijn ook in Nederland maatregelen genomen. Dergelijke controles hebben echter vooral een vertragend effect.

Er zijn drie belangrijke proliferatierisico's. Het eerste is het gevaar van illegale export vanaf het grondgebied van de republieken van het Gos van massavernietigingswapens en daarmee verband houdende materialen, technologie en kennis. Vooral de mogelijkheid dat voormalige werknemers van het nucleair-militaire complex materiaal en kunde ter beschikking stellen van andere landen heeft tot nu toe de aandacht getrokken. Concrete gevallen hiervan zijn niet bekend. Rusland heeft een strikte, gecentraliseerde controle over zijn kernwapens. De kernwapens uit Kazachstan zijn naar de Russische Federatie overgebracht. Oekraïne en Wit-Rusland zullen binnen één jaar kernwapenvrij zijn. De kans op verlies of diefstal van Russische kernwapens blijft klein. Een voorspoedige implementatie van de Start-verdragen draagt bij tot een sterke vermindering van het aantal wapens. De ontmanteling van deze wapens eist wel een afdoende beveiliging van het resterende nucleaire materiaal, zoals plutonium en hoogverrijkt uranium, en van ontstekingsmechanismen. Rusland en de overige landen van het Gos hebben maatregelen genomen of aangekondigd om de export van massavernietigingswapens en daarvoor relevante materialen, technologieën en kennis te verhinderen. De effectiviteit van deze maatregelen staat echter allerm minst vast. Een sluitend beheers- en controlesysteem is vooral moeilijk voor technologieën en materialen die ook een civiele toepassing hebben. Corruptie binnen de defensiesector en de mogelijke betrokkenheid van de georganiseerde misdaad kunnen deze controleregimes ondermijnen.

Het tweede proliferatierisico betreft het groeiend aantal landen met programma's voor de ontwikkeling en de produktie van massavernietigingswapens. Vooral Irak, Iran, Libië en Syrië ontwikkelen activiteiten die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen. Ook na de Golfoorlog en de gedeeltelijke ontmanteling, onder VN-toezicht, van zijn defensie-industrie, behoudt Irak een (technisch) potentieel om biologische en chemische strijdmiddelen en de bijbehorende raketssystemen te ontwikkelen en te produceren. Iran, Syrië en Libië hebben de afgelopen jaren ambitieuze chemische en biologische wapenprogramma's ontwikkeld. Zij ontwikkelen en verwerven tevens raketssystemen voor de langere afstand. Het is ook mogelijk dat deze landen op den duur de beschikking krijgen over kernwapens.

In de derde plaats wordt het non-proliferatiebeleid ondermijnd door landen die bereid zijn wapensystemen en de bijbehorende technologieën te exporteren. Zowel Noord-Korea als China hebben ballistische raket-systemen, componenten van raketten en technologie geleverd aan onder andere Iran en Syrië. Op middellange termijn zal een toenemend aantal landen technisch in staat zijn massavernietigingswapens, vooral chemische en biologische, te ontwikkelen. Hierdoor beschikken zij tevens over kennis die ze aan andere staten kunnen overdragen. De zelfstandige ontwikkeling en productie van kernwapens en ballistische raketten (vooral voor de lange afstand) zal voor laag-geïndustrialiseerde landen ook de komende decennia grote technische problemen blijven opleveren.

Het feit dat steeds meer landen de beschikking krijgen over massavernietigingswapens is zorgwekkend. Gelukkig zijn er ook gunstige ontwikkelingen te melden. Zo hebben Oekraïne en Zuid-Afrika afgezien van nucleaire wapens en zijn er in Afrika en Zuid-Amerika aanzetten om te komen tot een kernwapenvrije zone. Van groot belang vooral is de onbeperkte verlenging van het NPV. De versterking echter van de bestaande non-proliferatie- en ontwapeningsverdragen (NPV, CW- en BW-verdrag) en exportcontroleregimes (Nuclear Suppliers Group, Australië Groep, Missile Technology Control Regime (MTCR) en Nieuwe Forum) blijft urgent. Omdat de proliferatie vaak regionale oorzaken heeft, zullen ook de mogelijkheden van kernwapenvrije zones – naar het voorbeeld van het Verdrag van Tlatelolco – moeten worden aangemoedigd. Ook een versterking van het optreden van de Veiligheidsraad tegen landen die hun non-proliferatieverplichtingen schenden, zoals Irak na de Golfoorlog, is wenselijk.

Hoewel het beleid gericht blijft op preventie, zal in de toekomst meer aandacht worden besteed aan actieve en passieve defensie (bijvoorbeeld «anti-ballistic missile defence») en de afschrikking van zogenoemde «rogue states». Deze maatregelen moeten zich richten op het voorkomen van, of het reageren op, het gebruik van of de dreiging met het gebruik van massavernietigingswapens tegen het Navo-grondgebied of militaire eenheden van Navo-lidstaten die deelnemen aan internationale vredesmissies. In de Navo worden thans de defensieve opties nader bestudeerd. In paragraaf 1.2 van de memorie van toelichting bij de ontwerp-begroting van Defensie wordt hierop nader ingegaan.

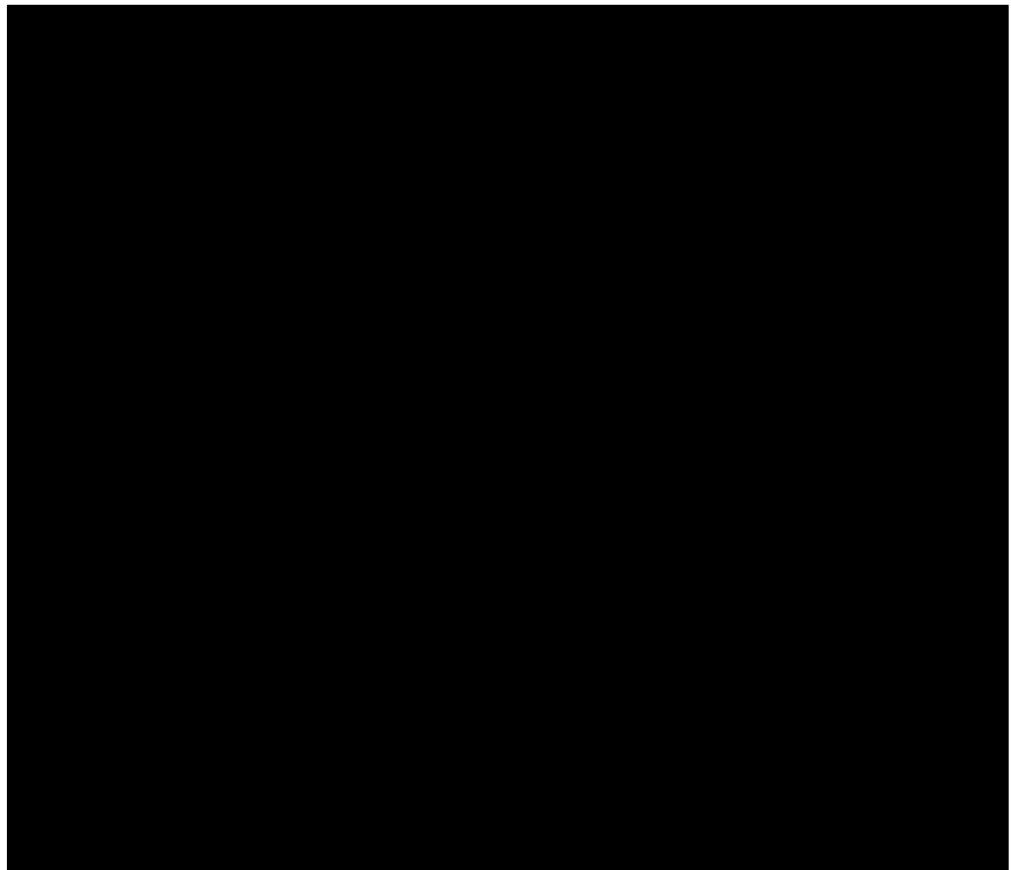
6. Nieuwe uitdagingen en risico's

In de inleiding is al gesproken over het uitgebreide veiligheidsbegrip. Veiligheid heeft meer dan voorheen naast een militaire ook een politieke, economische, sociale en ecologische dimensie gekregen. Dit betekent dat vele factoren de veiligheid van een staat beïnvloeden en dat bepaalde uitdagingen niet in de eerste plaats een militair antwoord vragen. Omgekeerd geldt dat bij bepaalde humanitaire rampen militaire middelen bijdragen tot het beheersbaar maken van de situatie en beperking van het leed. De vraag naar deze middelen neemt toe. Naast nieuwe uitdagingen zijn er ook nieuwe, andersoortige dreigingen, onder meer de groeiende internationale criminaliteit, die het functioneren van de internationale en de nationale gemeenschap ondermijnen. In een evaluatie van de veiligheidssituatie dienen deze dreigingen te worden meegewogen, zonder dat op voorhand vaststaat dat primair een militair antwoord nodig of wenselijk is.

6.1. Intra-statelijke conflicten

De wereld wordt geconfronteerd met een groot aantal intra-statelijke conflicten die, militair gezien, weliswaar beperkt van omvang zijn, maar

die vaak op bloedige wijze worden uitgevochten en vooral de burgerbevolking veel leed berokkenen. Burgeroorlogen hebben bovendien vrijwel steeds internationale gevolgen, niet alleen voor de omliggende landen maar ook in breder verband. De beheersing van deze conflicten is een grote uitdaging voor de internationale gemeenschap. Een aantal van deze «low-intensity conflicts» kenmerkt zich bovendien door de lange duur van de gewelddadigheden, met alle ontwrichtende gevolgen van dien voor de bevolking. Het conflict in Angola heeft, met tussenpozen, bijna twintig jaar geduurd. In Afghanistan wordt met wisselende intensiteit al sedert 1979 gevochten. Al ruim twaalf jaar wisselen perioden van gewelddadigheden en onderhandelingen elkaar af in het noorden van Sri Lanka. De asielaanvragen in Nederland en andere Europese landen weerspiegelen de spanningen en conflicten in de wereld (zie afbeelding 4).

Naast de al besproken ontwikkelingen aan de oost- en zuidflank van Europa, manifesteert het verschijnsel van intra-statelijk geweld zich vooral in Afrika bezuiden de Sahara en in delen van het Indiase subcontinent. In Latijns Amerika is het aantal conflicten sterk afgenomen. Daar richt de internationale aandacht zich de laatste tijd vooral op Haïti. In het zuidelijke deel van Afrika – Namibië, Zuid-Afrika, Mozambique, Angola – is, in tegenstelling tot de zorgwekkende ontwikkelingen in Midden- en West-Afrika, sprake van een ontwikkeling ten goede.

De oorzaken van de intra-statelijke conflicten zijn velerlei. Meestal gaat het om een combinatie van factoren, maar vrijwel steeds zijn etnische tegenstellingen in het geding. Het begrip etnisch wordt hier in ruime zin gehanteerd: het omvat elementen als taal, religie en cultuur. Etnische tegenstellingen kunnen worden aangescherpt door concurrentie om schaarse bestaansmiddelen, ontwrichtende maatschappelijke

transformatieprocessen en stijgende bevolkingsdruk. Dit onderstreept de verbanden tussen internationale vrede en veiligheid en sociaal-economische ontwikkeling, armoedebestrijding en respect voor de mensenrechten. Inspanningen gericht op vrede en veiligheid dienen dan ook vaak hand in hand te gaan met ontwikkelingsactiviteiten.

Niet alleen bij «peace-building» operaties, maar ook bij de meer traditionele vormen van vredesoperaties neemt humanitaire hulpverlening een steeds belangrijker plaats in. Zij maakt deel uit van een meer omvattende betrokkenheid van de internationale gemeenschap bij een bepaald conflict. De deelneming aan vredesoperaties, waar de regering groot belang aan hecht, kan dus tevens betekenen dat voor de Nederlandse krijgsmacht een belangrijke rol is weggelegd bij het mogelijk maken van humanitaire hulpverlening, zoals voedselvoorziening, medische hulp en mijnenruiming. Dit kan gevolgen hebben voor de samenstelling en de uitrusting van uit te zenden eenheden.

De internationale gemeenschap wordt soms geconfronteerd met de noodzaak op zeer korte termijn hulp te verlenen in humanitaire noodsituaties. De situatie in en om Ruanda in de zomer van 1994 was een dramatisch voorbeeld. Jaarlijks ervaren miljoenen mensen de gevolgen van conflicten of natuurgeweld. Tijdige humanitaire hulp kan bijdragen tot meer stabiele verhoudingen en het uitbreken of escaleren van conflicten helpen voorkomen. Humanitaire hulp wordt in beginsel verleend door civiele, non-gouvernementele organisaties. Gebruik van militaire middelen bij noodhulpverlening kan voor de hand liggen vanwege de beschikbaarheid (op basis van de hoofdtaken), gewenst zijn vanwege de snelle reactietijd en soms noodzakelijk ter bescherming van hulpverleners.

Niet alleen het besef dat vrede en veiligheid sterk worden beïnvloed door sociaal-economische factoren heeft noodhulpoperaties op de agenda van de krijgsmacht gezet. Ook de mogelijkheden voor de internationale gemeenschap bij een humanitaire noodsituatie in een land te interveniëren, zijn de laatste jaren toegenomen. Het Handvest van de Verenigde Naties gaat uit van het beginsel van niet-inmenging in de interne aangelegenheden van een land. Een bedreiging van de internationale vrede en veiligheid kan echter volgens het Handvest reden zijn het beginsel van niet-inmenging opzij te zetten. De Veiligheidsraad is bereid gebleken in sommige gevallen het begrip «bedreiging van de internationale vrede en veiligheid» breed uit te leggen, waardoor humanitaire noodsituaties of massale schendingen van de mensenrechten er onder vallen. Zij leiden vaak tot massale vluchtelingenstromen, die een bedreiging van de regionale stabiliteit kunnen zijn. Het aantal vluchtelingen en binnenlandse ontheemden in de wereld is in 1994 toegenomen tot meer dan 40 miljoen. Het is duidelijk dat dit kan leiden tot grote humanitaire noodsituaties, die een voedingsbodem vormen voor conflicten. Dit alles betekent dat in toenemende mate een beroep op de krijgsmacht zal worden gedaan een bijdrage te leveren aan noodhulpoperaties.

6.2. Grensoverschrijdende criminaliteit

Drugsmokkel, mensenhandel en illegaal georganiseerde migratie, illegale wapenhandel en andere vormen van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit zijn niet van recente datum. Nieuw is de politieke dimensie die deze problemen de laatste tijd hebben gekregen door het groeiende gevaar dat ze opleveren voor de stabiliteit en de integriteit van de nationale staat en de internationale statengemeenschap. De georganiseerde misdaad negeert de nationale soevereiniteit, ondermijnt legale ondernemingen en democratische instellingen (niet in de laatste plaats door corruptie), bedreigt het proces van democratisering en

privatisering en voegt een nieuwe dimensie toe aan de problemen van nucleaire proliferatie en terrorisme (zie paragraaf 5).

Twee ontwikkelingen in de internationale politiek zijn hier mede voor verantwoordelijk. In de eerste plaats heeft het einde van het Oost-West conflict geleid tot verzwakking van de internationale controle en discipline en tot fragmentatie van de macht van de overheden van sommige staten, onder meer in Midden- en Oost-Europa. In de tweede plaats verloopt de internationalisering van deze problemen in een veel sneller tempo dan de effectivering van de noodzakelijke beheersinstrumenten.

De georganiseerde misdaad kent internationaal vele vertakkingen en verschijningsvormen. Zij is zeer sterk vertegenwoordigd in de handel in drugs. Er is een toenemende samenwerking tussen criminele organisaties. Niet alleen in Europa, maar ook in het Caraïbische gebied (zie paragraaf 4) lopen illegale handelsstromen via delen van het Koninkrijk. Defensie draagt, ter ondersteuning van de deugdelijkheid van bestuur, actief bij tot de bestrijding van de georganiseerde (drugs-)criminaliteit in het Caraïbische gebied, onder meer met een fregat en een maritiem patrouille-vliegtuig. Ook de op te richten kustwacht is hierbij van belang. Met de Verenigde Staten wordt nauw samengewerkt in het kader van de «Joint Inter Agency Task Force East».

Criminele organisaties en buitenlandse inlichtingendiensten proberen in toenemende mate toegang te krijgen tot computernetwerken en datacommunicatieverbindingen, ook van overheidsinstellingen zoals Justitie en mogelijk Defensie. Buitenlandse inlichtingendiensten zijn vooral geïnteresseerd in kwalitatief hoogwaardige en hoog gerubriceerde informatie. Om de kans op ontdekking van hun activiteiten te minimaliseren, richten zij zich op de verbindingen tussen de verschillende systemen en ook op personen die toegang hebben tot deze systemen. Geen enkele vorm van tele- en datacommunicatie is op lange termijn veilig. Ook cryptosystemen kunnen worden gebroken, als er maar voldoende tijd en geld beschikbaar is. Technische, fysieke en organisatorische maatregelen kunnen de kwetsbaarheid van C3I-systemen echter aanzienlijk verminderen.

Inlichtingenactiviteiten tegen het Navo-bondgenootschap en tegen Nederland blijven een punt van zorg. Het gaat om informatie over zowel het doelland als over de «eigen» bevolkingsgroepen (vluchtelingen, emigranten en dissidenten) in het doelland. De belangstelling voor economische en technologische informatie is de afgelopen jaren gegroeid. De aandacht richt zich onder andere op zogenoemde «dual-use» technologieën, die behalve voor civiele doeleinden ook kunnen worden gebruikt voor de productie van massavernietigingswapens en de daarvoor benodigde overbrengingsmiddelen.

Naast door criminele oogmerken gemotiveerde activiteiten kan er sprake zijn van (terroristische) acties om politieke redenen. Aanslagen op militaire en andere doelen kunnen ook worden gepleegd door radicale groeperingen die ons land willen dwingen tot een keuze voor partijen in een bepaald conflict.

Uit deze beschrijving van de verschillende vormen van criminaliteit kunnen voor de krijgsmacht enkele conclusies worden getrokken. Niet alleen moet rekening worden gehouden met activiteiten van buitenlandse inlichtingendiensten, ook zal de organisatie bedacht moeten zijn op pogingen tot beïnvloeding. Technische en organisatorische maatregelen moeten hieraan het hoofd bieden. In de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit vervult de krijgsmacht een bescheiden rol onder toezicht van

het civiele gezag. In dit verband kan worden verwezen naar de rol van de krijgsmacht bij de Nederlandse kustwacht en bij de oprichting van een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (zie ook paragraaf 4).

7. De rol van internationale organisaties in het veranderde veiligheidsbeleid

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid schrijft in zijn rapport «Stabiliteit en veiligheid in Europa – Het veranderende krachtenveld voor het buitenlands beleid» over de nieuwe veiligheidssituatie: «Het gaat nu niet meer om bedreiging van de territoriale integriteit, maar om het bedwingen van een breder scala van beperkte risico's en het voorkomen of beheersen van conflicten buiten de eigen grenzen. Daarop zijn de instituties niet ingericht en tot aanpassing hiervan zijn de nationale staten tot dusver slechts met mate in staat en bereid.» De moeizame wijze waarop de internationale gemeenschap tot nu toe is opgetreden ten aanzien van de nieuwe conflicten en risico's, dreigt inderdaad de geloofwaardigheid van de internationale organisaties op het terrein van vrede en veiligheid te ondermijnen. Daarvoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. De complexiteit van de conflicten is vaak zodanig dat politieke oplossingen zelden onder handbereik liggen. Ook is de politieke wil niet altijd aanwezig van het bestaande instrumentarium gebruik te maken. Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat alleen een gemeenschappelijke benadering kans van slagen heeft. Dit laatste geldt zeker voor een land als Nederland.

Nationaal en internationaal wordt gezocht naar wegen en middelen om het optreden van internationale organisaties te verbeteren. De regering wil daaraan in nauwe samenwerking met andere landen actief bijdragen. Hier wordt nagegaan welke bijdrage internationale organisaties – met name de Navo, de Europese Unie en de Weu, de OVSE en de VN – kunnen leveren aan de veiligheid en de stabiliteit in de wereld, hoe die bijdrage zou kunnen worden verbeterd en welke bijdrage van Nederland mag worden verwacht. De taken van deze en andere organisaties en de hun ter beschikking staande instrumenten zullen beter op elkaar moeten worden afgestemd. Maar bepalend is of de politieke wil aanwezig is om ze te gebruiken. De wereldwijde bevordering van veiligheid, vrede, welvaart en duurzame ontwikkeling vergt grote inspanningen, krachtenbundeling en internationale samenwerking, kortom: een effectieve internationale veiligheidsstructuur.

Nederland wil een actief internationaal beleid voeren, maar beschikt over beperkte middelen. Het is dus aangewezen op samenwerking met andere landen. Crisisbeheersings- en vredesoperaties zullen in de praktijk vaak worden uitgevoerd door een beperkte groep van landen die daartoe bereid en in staat zijn. Maar voor de vorming, de instandhouding en de effectiviteit van zulke «coalitions of the willing» is een bredere internationale inbedding in een bestaande internationale organisatie gewenst, zo niet noodzakelijk. Dat onderstreept het belang van een hechte relatie in ieder geval met de belangrijkste partners en bondgenoten in Europees en Atlantisch verband.

7.1. Navo

De Navo blijft de grondslag voor onze veiligheid en het kader van onze defensie. Het wegvallen van de acute militaire dreiging dwingt de Navo zich te bezinnen op haar taken en haar toekomst. De verzekering van de bondgenootschappelijke en daardoor ook onze territoriale integriteit blijft noodzakelijk. In dit verband blijven de veiligheidsgarantie en de instandhouding van de transatlantische band onverminderd van belang.

Daarnaast beraden de Navo-landen zich over de vraag hoe het bondgenootschap kan bijdragen tot crisisbeheersing en stabiliteit. Nieuwe initiatieven die in de afgelopen jaren zijn genomen – de deelneming aan VN-operaties, het Partnerschap voor de Vrede, de «Combined Joint Task Forces (CJTF)», een onderzoek naar de gevolgen van de proliferatie van massavernietigingswapens, de discussie over de uitbreiding en over een meer voortvarende aanpassing van haar militaire structuren – tonen aan dat de Navo doordrongen is van de noodzaak van veranderen. Zij blijft een belangrijk forum voor politieke consultatie. In een tijd waarin de verschillen in percepties niet alleen tussen de Europese staten onderling, maar ook tussen Europa en de Verenigde Staten zich sterker manifesteren, is een intensivering van het transatlantische overleg zeer wenselijk. Versterking van de Navo en verdieping van de Europese samenwerking op veiligheids- en defensiegebied dienen elkaar versterkende processen te zijn.

De toekomst van de Navo zal in belangrijke mate afhangen van de vraag in hoeverre zij erin slaagt passende antwoorden te vinden op de belangrijkste nieuwe uitdagingen:

- de door het einde van de Koude Oorlog ontstane diffuse veiligheids-situatie, waarin een directe bedreiging alleen latent aanwezig is, maar die wel vaker aanleiding geeft tot inzet van militairen op beperkte schaal;
- de opening naar Midden- en Oost-Europa en de ontwikkeling van een multilateraal kader voor een nieuwe relatie met de Russische Federatie.

Het bondgenootschap heeft daarbij ten minste twee sterke punten: de nauwe politieke en militaire relatie tussen Europa en de Verenigde Staten, die wordt onderstreept door de veiligheidsgarantie, en een goed georganiseerde en goed uitgeruste militaire structuur. De Navo zal de betrekkingen verder moeten ontwikkelen met andere organisaties die op het terrein van de veiligheid hun bijdrage leveren: de VN, de OVSE, de EU en de Weu.

Tijdens de topbijeenkomst van januari 1994 heeft de Navo getoond open te staan voor nieuwe leden uit Midden- en Oost-Europa. Zij besloot ook het Partnerschap voor de Vrede in het leven te roepen. Het Partnerschap voor de Vrede is thans het voornaamste kader voor de militaire samenwerking met deze landen. Voor die landen die dat wensen kan het tevens helpen de voorwaarden te scheppen voor een eventueel lidmaatschap. Het Partnerschap voor de Vrede heeft de roep om een spoedig Navo-lidmaatschap overigens niet kunnen stillen.

De uitbreiding van de Navo beoogt de stabiliteit en de veiligheid op het Europese continent te vergroten. Het verder doorbreken van de scheidslijnen van de Koude Oorlog zal de integratie van de landen van Midden- en Oost-Europa in de westerse gemeenschap bespoedigen. Nauwere samenwerking zal de politieke en economische hervormingen in die landen, waaronder een grotere democratische controle op de krijgsmacht, ten goede komen. Mede met het oog op het gewenste multinationale optreden van Navo-eenheden is het van belang dat de nieuwe leden een volwaardige rol vervullen. In dit verband is ook een grotere interoperabiliteit van de krijgsmachten nastrevenswaardig.

Rekening zal moeten worden gehouden met de reactie en de positie van landen die niet of pas op lange termijn tot de Navo zullen toetreden, in het bijzonder de Russische Federatie. Voorkomen moet worden dat deze landen zich buitengesloten voelen. Intensivering van het Partnerschap voor de Vrede en de Brede politieke dialoog kan hierbij een belangrijke rol vervullen.

Rusland is en blijft van centraal belang bij een nieuwe Europese veiligheidsarchitectuur. Van de belangen en opvattingen van dit land dient bij de uitbreidingsdiscussie dan ook goed nota te worden genomen. Als Rusland zich door de uitbreiding bedreigd voelt, komt dit de stabiliteit in Europa niet ten goede. Daarom moet met Rusland een formele relatie worden aangegaan, die wordt gekenmerkt door een open dialoog en brede samenwerking. Gesprekken en consultaties bevorderen de transparantie en het wederzijdse vertrouwen. Van een Russisch veto over de uitbreiding kan overigens geen sprake zijn.

Bij de discussie over de uitbreiding van de Navo vraagt ook de uitbreiding van de EU de aandacht. De ontwikkeling van een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en een mogelijke integratie van de Weu in de EU kunnen uiteindelijk leiden tot een gezamenlijke Europese defensie. Om te voorkomen dat de samenhang tussen de Europese en de transatlantische veiligheidssamenwerking wordt aangetast en gezien de samenhang tussen de politieke, economische en militaire dimensie van de integratie, is een zekere parallelie in beide uitbreidingsprocessen wenselijk.

De Navo heeft al enige lessen kunnen trekken uit de betrokkenheid bij het optreden van de VN in het voormalige Joegoslavië. Als de Navo in de toekomst bijdraagt tot operaties van de VN of de OVSE, zal zij betrokken moeten zijn bij de vaststelling van het mandaat en de «rules of engagement». Tevens moet vooraf duidelijkheid bestaan over andere operationele vragen, waarvan die op het vlak van de communicatie, de bevelvoering en de veiligheid van de eigen troepen de belangrijkste zijn.

De gewijzigde veiligheidsomstandigheden leiden niet alleen tot een andere inzet van Navo-middelen, maar ook tot een herziening van de bestaande structuren. De bevelsstructuur van de Navo zal nog verder moeten worden verkleind en geherstructureerd. Bij planning en oefening moet meer nadruk komen te liggen op de nieuwe taken crisisbeheersing en vredesoperaties.

Een wezenlijk onderdeel van de aanpassing van de Navo-structuur aan de nieuwe omstandigheden is het concept van de «Combined Joint Task Forces»: voor een specifieke operatie toegeruste eenheden, samengesteld uit verschillende landen (combined) en verschillende krijgsmachtdelen (joint). Het CJTF-concept kan het optreden van «coalitions of the willing» in niet-artikel-5 situaties bevorderen. In dit kader is ook van belang de mogelijkheid Navo-middelen te gebruiken voor operaties waaraan niet alle Navo-landen deelnemen, voor operaties onder de vlag van de Weu en voor operaties waaraan ook niet-Navo-landen, zoals samenwerkingspartners, meedoen. In het geval van een dergelijke operatie onder leiding van de Weu is voorafgaande consultatie in de Navo noodzakelijk.

7.2. EU/Weu

De Westeuropese Unie streeft naar een gemeenschappelijk defensiebeleid en de ontwikkeling van een eigen militair-operationeel vermogen. Het defensiebeleid richt zich vooral op de drie taken die in de Petersbergverklaring van juni 1992 zijn genoemd: humanitaire operaties en evacuatie, vredeshandhaving en crisisbeheersing. Hiertoe kan de Weu gebruikmaken van eenheden die, behalve voor nationale en bondgenootschappelijke taken, voor operaties in Europees verband kunnen worden ingezet. Multinationale eenheden nemen hierin een belangrijke plaats in, vooral het Eurokorps, de Multinationale Divisie (Centraal) en de UK/NL Amphibious Force. Overeenkomstig het CJTF-concept is voorzien dat de Weu ook een beroep op Navo-middelen kan

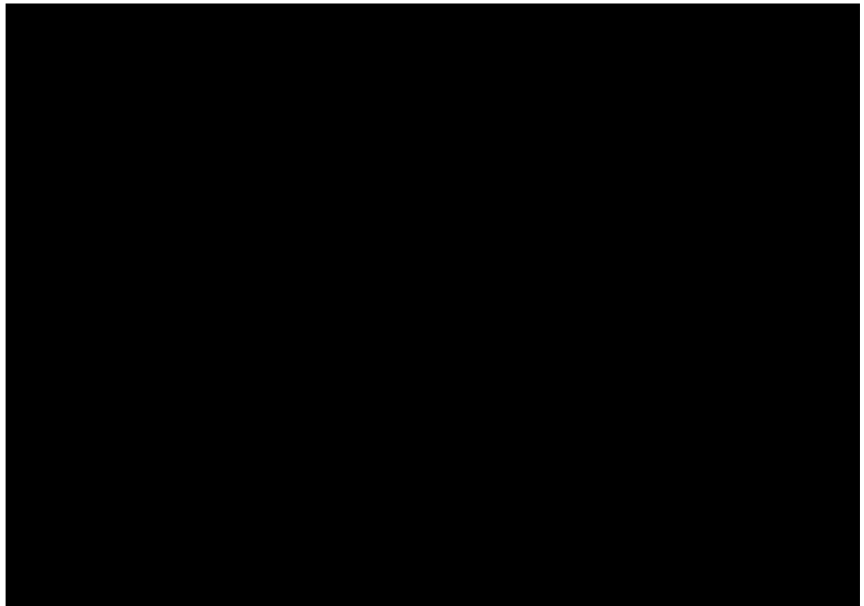

doen, bijvoorbeeld voor bevelvoering en communicatie. De uitwerking van het CJTF-concept is nog onderwerp van bespreking tussen de Navo en de Weu. De Weu beschikt zelf over een planningcel en een centrum voor de verwerking van satellietgegevens. Met het oog op crisis-beheersing en de verwerking van inlichtingen krijgt de Weu de beschikking over een situatiecentrum en een inlichtingensectie.

Tijdens de Intergouvernementele Conferentie (IGC), die in 1996 begint, is de verhouding tussen de Europese Unie en de Westeuropese Unie aan de orde. De bewindslieden van Buitenlandse Zaken zetten eerder een aantal beleidsopties uiteen in de nota «Het gemeenschappelijk Europees buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid: naar een krachtiger extern optreden van de Europese Unie» (Kamerstuk 24 128, nr. 2). Hierin kiest de regering voor een volledige integratie op termijn van beide organisaties, opdat het gemeenschappelijke defensiebeleid integraal onderdeel wordt van het gemeenschappelijke buitenlandse en veiligheidsbeleid.

De Adviesraad Vrede en Veiligheid heeft zich in zijn jongste advies, «Een nieuwe uitdaging – Europa 1996», in dezelfde zin uitgesproken. De Adviesraad doet een groot aantal aanbevelingen, zowel voor een grotere handelingsbekwaamheid en slagvaardigheid van het gemeenschappelijke buitenlandse en veiligheidsbeleid als voor een verdere intensivering van de relatie tussen de Weu en de Europese Unie.

Integratie van de Weu in de Europese Unie veronderstelt dat de verschillen in lidmaatschap tussen de Europese Unie, de Weu en de Navo wat betreft de Europese leden worden opgeheven (zie afbeelding 5).

Voorkomen moet worden dat er verschil ontstaat tussen een Europese en een Navo-bijstandsverplichting, omdat de eerste niet los gezien kan worden van de tweede. Van belang is dat de Europese Unie voor haar externe beleid ook over andere dan alleen diplomatieke middelen beschikt. De integratie van de Weu in de EU biedt de mogelijkheid een breed, samenhangend pakket van buitenlands-politieke, economische en militaire middelen ter voorkoming en beheersing van conflicten in te zetten.

Als eerste stap naar integratie kunnen de EU en de Weu organisatorisch nauwer aan elkaar worden gekoppeld. Doel van dit alles is de slagvaardigheid en de handelingsbekwaamheid van de EU en de Weu te vergroten, een proces dat de nodige tijd zal vergen. Daarbij is het vooral van belang dat de Europese landen er gaandeweg in slagen een grotere eensgezindheid aan de dag te leggen met betrekking tot Europa's internationale positie in het algemeen en internationale crisissituaties in het bijzonder. Dat moet hen in staat stellen tot een gezamenlijke inzet voor vrede en veiligheid in de wereld.

Wat ook het resultaat van de IGC zal zijn, ook in de toekomst zullen landen zich afzijdig kunnen houden van een vredesoperatie. Bovendien zal er niet altijd eenstemmigheid zijn over de vraag of de EU/Weu zich moet inlaten met een crisissituatie of een conflict. Daarom mogen er geen beperkingen worden opgelegd aan het optreden van «coalitions of the willing»: ad hoc groepen van landen die bereid zijn aan een operatie mee te doen.

De wijze waarop de ontwikkeling van de militair-operationele rol van de Weu tot nu toe gestalte heeft gekregen, sluit hier goed bij aan. Uit de zogenoemde «Forces answerable to WEU» kan een strijdmacht worden gevormd die naar omvang en samenstelling van geval tot geval kan verschillen. Per operatie zal de Weu moeten bezien welke landen bereid zijn mee te doen en met welke middelen. Omdat de samenstelling van de troepenmacht niet vast ligt, zijn daarbij flexibele procedures van belang. Die procedures hebben in de Weu de afgelopen jaren veel aandacht gekregen.

Het voorgaande onderstreepte al dat de verdere ontwikkelingen met betrekking tot de Weu raakvlakken hebben met de Navo. Het gaat in het bijzonder om de ontwikkeling van de militair-operationele rol van de Weu, om de relatie met de Europese Unie en om de verhouding met de Middeneuropese landen, inmiddels geassocieerde partners van de Weu. Zorgvuldig en voortdurend overleg met de Verenigde Staten is vereist om te waarborgen dat deze ontwikkelingen de goede transatlantische verhoudingen niet doorkruisen. Dit overleg zou kunnen uitmonden in nieuwe afspraken, bijvoorbeeld over het verband tussen uitbreiding van de Navo en van de EU/Weu, ter bestendiging van de strategische relatie tussen de Verenigde Staten en de Europese landen.

7.3. OVSE

De OVSE biedt een breed politiek kader waarbij alle landen uit de Euro-Atlantische regio zijn betrokken. Haar plaats binnen een Europese veiligheidsarchitectuur is, evenals die van de EU, de Weu en de Navo, nog steeds onderwerp van discussie. De OVSE vervult een belangrijke rol op het terrein van wapenbeheersing, democratische ontwikkeling en mensenrechten, en conflictpreventie en crisisbeheersing. Wat dit laatste betreft, ontplooit zij vooral activiteiten in de landen die zijn voortgekomen uit de Sovjet-Unie. Het OVSE-instrumentarium voor crisisbeheersing, zoals het uitzenden van missies, ontwikkelt zich geleidelijk. Succesvol is vooral de stille diplomatie van de Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden. Sinds 1994 worden de mogelijkheden bezien van een vredesoperatie in Nagorno-Karabach. Onlangs kreeg de OVSE ook de verantwoordelijkheid voor het toezicht op de naleving van het in maart 1995 in Parijs gesloten Europese Stabiliteitspact.

De consensusregel blijft een werkelijk slagvaardige besluitvorming in de OVSE in de weg staan. Een voorbeeld hiervan was het onvermogen overeenstemming te bereiken over een verklaring over het voormalige

Joegoslavië tijdens de OVSE-top in Boedapest, op 5 en 6 december 1994. In de gezamenlijke Nederlands-Duitse poging, het zogenoemde Kooijmans/Kinkel-initiatief, om de werking van de OVSE te versterken, speelde het «consensus-minus»-principe een belangrijke rol. Het zou van toepassing moeten zijn op de besluitvorming in het kader van geschillenbeslechting en impliceert dat de partijen bij een conflict van de besluitvorming kunnen worden uitgezonderd. In Boedapest is dit principe echter niet aanvaard door verzet van Armenië.

Op het gebied van wapenbeheersing en vertrouwenwekkende maatregelen blijft de OVSE een belangrijke rol vervullen. Zoals al is besproken in paragraaf 5.1, is de aandacht nu vooral gericht op de uitvoering van de maatregelen die in de afgelopen jaren zijn overeengekomen. De toekomst van het CSE-verdrag, hoewel strikt genomen een zaak van dertig OVSE-landen, is van belang voor alle OVSE-leden. Het verdrag moet een prominent onderdeel worden van de door de Verenigde Staten voorgestelde «Agenda for a Framework for Arms Control», die alle bestaande en toekomstige overeenkomsten van de OVSE op dit terrein moet omvatten. Ook wordt op Russisch initiatief gesproken over een «OVSE-veiligheidsmodel», dat beoogt nader inhoud te geven aan de Europese veiligheidsarchitectuur. Deze twee onderwerpen zullen de komende jaren de agenda van de OVSE in belangrijke mate bepalen.

7.4. VN

Sedert het einde van de Koude Oorlog is de betrokkenheid van de VN bij tal van wereldproblemen toegenomen. Nu de besluitvorming in de Veiligheidsraad slechts bij uitzondering door veto's van de permanente leden wordt geblokkeerd, laten vooral acties van de VN met betrekking tot de handhaving van vrede en veiligheid een opmerkelijke groei zien. Waren de VN in 1988 actief betrokken bij elf conflicten, in 1994 waren dat er 28. Eind 1994 waren ruim 73 000 militairen voor VN-vredesoperaties ingezet, tegen nog geen 10 000 tegen het einde van de Koude Oorlog. Toen waren de VN bij vijf vredesoperaties betrokken, nu bij zeventien. Het VN-budget voor vredesoperaties nam toe van ruim \$ 230 miljoen in 1988 naar meer dan \$ 3,5 miljard in 1994.

De groei van het aantal vredesoperaties vormt, mede gezien het gewijzigde karakter, een grote organisatorische en financiële last voor de VN. In het verleden bleef de taak van de meeste vredesmachtsbeheerders beperkt tot het scheppen van een buffer tussen reguliere legers en het toezicht houden op de naleving van het tussen de betrokken staten overeengekomen bestand in afwachting van een vredesregeling. Het merendeel van de hedendaagse vredesoperaties daarentegen wordt uitgevoerd naar aanleiding van conflicten tussen (ongeregelde) milities binnen staten met zwakke of ontbrekende staatsstructuren en -instellingen. De praktijk van tal van vredesmissies leert dat nationale verzoening en de wederopbouw van een effectief bestuur een zware taak is. De risico's voor het VN-personeel – militair en burger – zijn groter en de taken moeilijker uitvoerbaar dan voorheen, waardoor lidstaten zich nogal eens terughoudend tonen om personeel ter beschikking te stellen.

De groei van het aantal en van de complexiteit van vredesmissies levert de nodige problemen op. Sommige vredesoperaties bleken een succes, andere zijn geheel of gedeeltelijk mislukt. De VN kunnen nog niet alle nieuwe uitdagingen aan. Voor een deel heeft dat te maken met organisatorische aspecten, zoals een gebrek aan planningscapaciteit. Belangrijkste redenen voor het tekort schieten van de VN zijn echter een gebrek aan

troepen en aan financiële middelen die door de lidstaten ter beschikking worden gesteld. Ook de trage en soms onduidelijke besluitvorming van de Veiligheidsraad speelt een rol.

Alle instrumenten waarover de VN beschikken om conflicten tussen en binnen staten te voorkomen of op te lossen, moeten waar mogelijk worden aangewend. Ook moet aandacht worden geschonken aan het voorkomen van conflicten door preventieve actie. Terwijl de afgelopen jaren meer inzicht is ontstaan in de problemen die zich voordoen bij de beheersing van (interne) conflicten, eisen de oorzaken van conflicten meer aandacht en studie. Het blijft de voorkeur genieten spanningshaarden in te dammen met behulp van vroegtijdige waarschuwingsmechanismen, preventieve (stille) diplomatie en eventueel preventieve ontplooiing van militaire eenheden. Het oplossen van eenmaal uitgebroken conflicten vergt politiek, militair en financieel veel grotere offers.

De financiering van VN-operaties blijft een groot probleem. Dat betreft niet alleen de financiering van grote vredesoperaties; ook voor kleinere preventieve acties ontbreken vaak de middelen. De belangrijkste oorzaak van de financiële problematiek moet bij de lidstaten zelf worden gezocht. Het betaalgedrag van sommige lidstaten vormt een serieuze bedreiging voor de inzet van de instrumenten ter bevordering van vrede en veiligheid die de Veiligheidsraad ter beschikking staan. De regering hecht er groot belang aan haar contributieverplichtingen na te komen.

De VN dienen doelmatiger en doeltreffender te functioneren. Een goede coördinatie binnen de verschillende VN-organen en met de lidstaten is daartoe een vereiste. Binnen de VN zijn de afgelopen jaren reorganisaties doorgevoerd, bijvoorbeeld bij het «Department of Peacekeeping Operations», die de voorbereiding en het verloop van vredesoperaties ten goede komen. Ook de informatieverstrekking aan de deelnemende landen is verbeterd. Er is op het VN-hoofdkwartier in New York een crisiscentrum opgericht van waaruit 24 uur per dag contact wordt onderhouden met de VN-operaties in het veld. Ook de planningscapaciteit is verbeterd. Een verbeterde structurele samenwerking van alle VN-organisaties die bij de indamming van een conflict of de wederopbouw van een land betrokken kunnen zijn, blijft evenwel van essentieel belang. Die samenwerking moet al bij de planning van vredesoperaties beginnen. Daarbij zal ook aandacht moeten worden geschonken aan een structurele inbedding van civiele componenten in een vredesoperatie.

Om de VN bij het vele werk ten behoeve van vredesoperaties behulpzaam te zijn, is een klein aantal Nederlandse militairen in New York te werk gesteld. De aanwezigheid van een militair adviseur bij de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de VN blijkt de aanpak te vergemakkelijken van veel vraagstukken die van belang zijn bij inzet van Nederlandse militairen in het verband van de VN.

De Nederlandse rol bij de uitvoering van VN-vredesoperaties is, gelet op de omvang van de Nederlandse strijdkrachten, prominent. Vier jaar geleden waren twintig militaire waarnemers voor VN-taken ingezet. Nu zijn in het verband van de VN zelf en in operaties die in samenhang daarmee worden uitgevoerd niet minder dan zo'n 2 000 Nederlandse militairen actief. Een veel groter aantal is betrokken bij de ondersteuning van en de voorbereiding op uitzending.

Het vraagstuk van het binnen een aanvaardbare reactietijd organiseren en ontplooiën van vredesmacht heeft terecht de aandacht. Het inmiddels bestaande «United Nations Standby Arrangements System» (Unsas) dient om de VN een goed inzicht te geven in het aantal en de

soort eenheden die binnen een bepaalde tijd voor het uitvoeren van vredesoperaties beschikbaar kunnen zijn. Hun uitzending blijft overigens afhankelijk van nationale besluitvorming. Het in 1993 opgezette Unsas wordt inmiddels door een aantal lidstaten gebruikt. Door uit het Unsas-bestand te putten, kon Nederland snel een marechausseedetachement uitzenden naar Haïti als politiewaarnemers in het kader van de «Multinational Force». Het bestaan van Unsas heeft echter de massale moordpartijen in Ruanda niet kunnen voorkomen, omdat de lidstaten niet bereid waren militaire eenheden voor de VN-missie in dat land te bestemmen. Daarom heeft de minister van Buitenlandse Zaken het voorstel gedaan een permanente, snel inzetbare brigade in dienst van de VN te vormen. Dit is onderwerp van verder internationaal overleg, op basis van een discussiestuk dat Nederland inmiddels via het VN-secretariaat heeft laten verspreiden. Een VN-brigade moet als complementair worden beschouwd aan andere instrumenten ten dienste van de VN. Ook andere initiatieven ter verbetering van het militaire reactievermogen van de VN worden serieus gezien, bijvoorbeeld Canadese en Deense gedachten over verbetering en aanpassing van het Unsas.

Om de VN te ontlasten, zou meer dan tot nu toe gebruik kunnen worden gemaakt van regionale organisaties die zouden moeten optreden op grond van een resolutie van de Veiligheidsraad. In zijn aanvulling op de «Agenda for Peace» spreekt de secretaris-generaal van de VN onder meer over een nieuwe vorm van samenwerking tussen de VN en regionale organisaties. Daarbij delegeren de VN de zwaarste last – de feitelijke militaire operatie – aan een groep van landen en zenden zelf een klein team dat de operatie ondersteunt en nagaat of die in overeenstemming met het door de Veiligheidsraad vastgestelde mandaat verloopt. Arbeidsverdeling tussen de VN en regionale organisaties op het gevoelige terrein van vrede en veiligheid vergt uiteraard goede consultatiemechanismen. Een heldere verdeling van verantwoordelijkheden is nodig om duplicatie van werk, misverstanden en rivaliteit te voorkomen.

De VN hebben de afgelopen jaren onmiskenbaar belangrijke resultaten geboekt. Maar ook is sprake van teleurstellingen, die helaas het beeld lijken te overheersen. Bij klassieke vredesoperaties beperken de blauwhelmen zich tot toezicht op een tussen de strijdende partijen bereikte overeenkomst. Thans is het probleem juist dat overeenstemming tussen de partijen zeer moeilijk te bereiken is. De taak van de blauwhelmen wordt hierdoor veel ingewikkelder. Door middel van onder meer diplomatieke, economische en militaire middelen wordt getracht de partijen tot een regeling te bewegen en tevens de ergste nood te lenigen. Wanneer er echter voortdurend sprake is van gevechten, kunnen de «peacekeepers» voor grote problemen komen te staan. Het slagen van internationale vredesmissies blijft in hoge mate afhankelijk van de bereidheid van de betrokken partijen geschillen vreedzaam op te lossen. Dit onderstreept het belang van vroegtijdige maatregelen om conflicten te voorkomen en te beheersen. Naarmate het geweld in intensiteit toeneemt, wordt het immers moeilijker partijen ertoe te bewegen een vreedzame regeling te zoeken of te aanvaarden. De laatste jaren is intensief gewerkt aan instrumenten om het optreden van de internationale gemeenschap in vredesoperaties te verbeteren. De ingrijpende gebeurtenissen in het voormalige Joegoslavië zullen van grote invloed zijn op het denken over vredesoperaties.

Toch zullen de VN, willen zij in de toekomst hun geloofwaardigheid behouden, ook in moeilijke situaties moeten durven interveniëren, ook als de toestemming van een staat ontbreekt, in het bijzonder bij genocide. Een dermate ernstige schending van de mensenrechten kan niet worden gedoogd met een beroep op het soevereiniteitsbeginsel. In beginsel

behoort humaniteit boven soevereiniteit te gaan. De VN zullen deze weg echter slechts stap voor stap kunnen opgaan. Gewaakt moet worden voor een overbelasting van de VN; zij mogen niet worden belast met taken waartoe zij, gezien de beperkte financiële en militaire middelen, niet in staat zijn. Een discrepantie immers tussen taken en middelen ondermijnt uiteindelijk de geloofwaardigheid van de VN. Deze en andere aspecten van vredesoperaties zijn onderwerp van de jongste adviesaanvraag aan de Adviesraad Vrede en Veiligheid.

8. Conclusies

Uit de evaluatie van de internationale veiligheidssituatie blijkt dat de conclusies van de Prioriteitennota volop van kracht blijven. Op grond van deze evaluatie zijn bij deze conclusies wel twee kanttekeningen te maken. In de eerste plaats is de traditionele dreiging van een grote verrassingsaanval in het hart van Europa verder naar de achtergrond verdwenen. Dat bevestigt overigens de juistheid van de analyse in de Prioriteitennota van de militaire gevolgen van het uiteenvallen van de Sovjet-Unie. In de tweede plaats, daarentegen, blijken kleinere conflicten buiten het Navo-grondgebied veel minder beheersbaar te zijn dan werd verwacht, wat zwaardere eisen stelt aan het politieke en militaire vermogen om conflicten te voorkomen of op te lossen. Crisisbeheersingsoperaties vergen veelal een omvangrijkere inzet van eenheden dan het geval was bij klassieke vredesoperaties. De internationale verhoudingen zijn sinds de Koude Oorlog niet stabiel en veiliger geworden. Het beroep op de Nederlandse krijgsmacht is dan ook groot.

Een goed uitgeruste en goed geoefende krijgsmacht blijft onontbeerlijk. Zowel de uitrusting als de geoefendheid moeten zijn toegesneden op de beide hoofdtaken. Een verantwoorde uitvoering van de Prioriteitennota blijft dan ook onverkort noodzakelijk. Hoofdstuk 2 van de memorie van toelichting bij de ontwerp-begroting van Defensie voor 1996 gaat nader in op de voortgang ter zake. De keuze voor kwaliteit boven kwantiteit komt tot uitdrukking in een andere organisatie van eenheden en een grotere prioriteit voor investeringen ter verbetering van de slagvaardigheid en de mobiliteit.

Voor de Nederlandse bijdrage aan de handhaving van de internationale stabiliteit, en in het bijzonder voor de deelname aan vredesoperaties, werden in de Prioriteitennota vier uitgangspunten geformuleerd:

- Nederland moet in beginsel bereid en in staat zijn bij te dragen tot een breed spectrum van vredesoperaties;
- Nederland zal zijn krijgsmacht uitsluitend inzetten in internationaal verband;
- indien sprake is van een directe bedreiging van het grondgebied van het Koninkrijk of van het Navo-grondgebied zal de verdediging daartegen prioriteit hebben;
- alle parate eenheden kunnen in beginsel worden ingezet voor vredesoperaties.

De voorgaande analyse van de internationale veiligheidssituatie geeft geen aanleiding verandering in deze uitgangspunten aan te brengen. Zij onderstreept tevens de noodzaak van een goed werkend samenstel van internationale organisaties. Nederland zet zich actief in voor de organisatorische verbeteringen van de VN, de OVSE, de Navo, de EU en de Weu, die afzonderlijk en gezamenlijk beter moeten functioneren. Maar bovenal is van belang of landen de politieke bereidheid hebben zo nodig militairen in te zetten voor vredesoperaties en crisisbeheersing. In de praktijk zal deze politieke wil vooral blijken als één of enkele grotere landen het initiatief tot optreden nemen. Daarom concentreert het kabinet zich niet

uitsluitend op de multilaterale organisaties: ook de bilaterale buitenlands-politieke en defensiebetrekkingen met belangrijke bondgenoten en partners verdienen voortdurend aandacht.

Militair optreden dient altijd onderdeel te zijn van een breder beleid gericht op het verwezenlijken van politieke doelstellingen. Dat geldt ook voor vredesoperaties en humanitaire hulpverlening. Dit onderstreept het belang van een goede inbedding van het defensiebeleid in het algemene veiligheidsbeleid en van goede samenwerking met andere ministeries en met non-gouvernementele organisaties.